D. LEONIS PAPAE HVIVS NOMINIS PRIMI, QVI SVMmo iure Magni cognomentum iam olim obtinet, opera, quæ quidem extant, omnia.

Nunc primum in unum ueluti fascem collecta, & ab infinitis fœdisq; mendis repurgata.

Accessit & copiosus Index unà cum Sermonum, Homiliarum & Epistolarum omnium catalogo.

Coloniæ ex officina Melchioris Nouesiani, Anno M.D. XLVI. Mense Septembri.

REVERENDO IN CHRISTO PATRI AC DOMINO, D. Ioanni Lippienſi, Epiſcopo Cyrenenſi, Suffraganeo & Eccleſiaſtæ primario Colonienſi, Petrus Caniſius Nouiomagus S. P. D.

FVRIOSVM eſt hoc ſeculum reuerende pater, quod adeo diutinos tumultus iſtos cōponere neſcit, vt citius quidē nouos excitet, atq; indies in peius gliſcentes motus lōge lateq; propaget. Porro q̄ tantorꝝ malorꝝ veſtigant origines, collectasq; ſenſim vires diſijcere contendunt (quo tua præcipue ſpectat pietas) ij vno velut ore immanem philautiæ rabiem incuſant, eumq; morbum, vt cęterorum omnium & caput & cauſam, non improbabiliter inſinuant. Ex eodem fonte mihi deriuari videntur ſtudia nouos quoq; ſcribendi libros, quod perinde ac vanæ curioſitatis genus redarguit Eccleſiaſtes. Atq; hinc (quod multo peſtilentius) prodit & ambitioſa doctrinæ oſtentatio, & præfracta quædam ſapientiæ præſumptio, tum effrenis illa libido comminiſcendi noua dogmata, quibus vetera faſtidiri ſimul & antiquari documenta incipiant. Per hos demum ceu gradus omnis impietatis, huc iam nūc proceſſit humana temeritas, proh dolor, vt ſanctiſſimorum quorumq; pontificum ac ſpectatiſſimorum veteris Eccleſiæ patrū pleriſq; contempta ſit & dignitas & autoritas, niſi hac ipſa forte ad confirmandos ipſorum errores nouis magiſtris commode liceat abuti. Nam hactenus illis valet Gēnadius de communiōe & tranſſubſtantiatione, Clemens de Euchariſtiæ reſeruatione, Hilarius de fidei iuſtificatione, Epiphanius de ſacrarum imaginum demolitione, Proſper de confeſſione, Gregorius de primatus Eccleſiaſtici nuncupatione, Bernardus de diſpenſatione. Sed pluſquam rigidus, adeoq; intolerabilis videtur Hieronymus, nimirum, quod non poſſit non inſuauis eſſe Iouiniani & Vigilantij ſectatoribus. Diſplicet paſſim Cyprianus. Nec mirum, quādo merita operum & ſatisfactionis vſum hiſce fidei iactatoribus haud ſegniter commendat, vtpote non nomine, ſed re ipſa totus Euangelicus. Diſſimulat, inquiunt, ſui temporis corruptos mores Auguſtinus, quia ſcilicet receptam Eccleſiæ diſciplinam contemptoribus iſtis libēter inculcat. Iam qui pari modeſtia tot ac tam reuerenda maiorum placita, leges ac inſtituta contemnunt, an hunc quęſo Leonem audient, quamuis hic rara orationis & plane apoſtolica maieſtate nuſquam non detonet? Num ſuſpicient pontificem tot nominibus alioqui ſuſpiciendum? & dignitate, & grauitate & ſapientia & elo-

quentia, vt summo iure Magni cognomē acceperit. Imo vel ob hoc solum, quia dictus est Papa, nec minus vniuersalis Ecclesiæ Episcopus, q̄ pontifex Romanus, vti de seipso frequēter scribit, etiam sannis, non dubium, risuq; Sardonico virum tantum excipient. Qua vero stomachi patientia ferent vnquam, ad certorum dierum ieiunationes, ad nocturnas vigilias, ad designata precandi loca & tempora Dei populum relegari? Legent hic, velint nolint, bene factis cœlestem gratiam promerendam esse, nec fide, sed operum fideli studio Christianum pectus declarari. Legent identidem, eleemosynis peccata redimi, dignis pœnitentiæ fructibus Deum placari offensum, lachrymarum vi sordes internas ablui, laboris item præsentis magnitudini charitatisq; nostræ feruori futuram a Deo mercedem attemperari. Legent quoq; priuatam ieiuniorum legem communi seu publicæ postponi. Legēt ciborum delectum & Ecclesiasticæ obedientiæ iugū pulchre libertati Christianæ congruere, neq; cum superstitione Iudaica quicq̄ habere commune. Legent pleraq; sine scripto vel ab apostolis vel apostolicis viris ad cōstituendum religionis ordinē promanauisse. Legent sanctorum intercessione Christum redemptionis mediatorem, non modo nihil nobis obscurari, sed vehementer etiam illustrari, totamq; simul iuuari Christianam Ecclesiam. Legent deniq; sacrosanctam Missæ & sacrificij oblationem haud sine ratione vel in eadem basilica quotidie iterari. De primatu Petri dicere supersedeo. Testimonia sunt passim in promptu, sacris etiam confirmata literis, ne quid addam amplius. Conuicti igitur (belli nempe iudices) tum longissimi temporis inuiolabili obseruatione, tum sanctissimi pontificis irrefutabili autoritate, quantū quantū fert illorū libido, papisticam eiusce modi doctrinam calumnientur, ac iamdudū explosam a se, permittant nobis obsecro, vtqui matris Ecclesiæ obseruantes filij videri cupimus, & esse non desinimus. Quanq̄ non admodum difficile sit aduersus obtrectatores istos D. Leonis innocentiam causamq; tueri. Quid enim adferant quamuis versuti, quod non vnico responso huius pontificis ad Martianum Augustum iam ilico subuertatur & cōcidat? Hic docendi optimus, inquit, est modus, vt paternorum sensuum linea, plebis & cleri auribus innotescat. Ac si qui sunt (hoc demum aduersarij notent) qui nostra scripta despiciunt, illis saltem, qui nobiscum apostolicis sensibus congruunt, acquiescant. Sed nihil sane mirum, si virgam in Leonis opera censoriam arrogent sibi, quos adeo nihil pudet in arcanas etiam diuinasq; literas irrumpere, his locis manifestam vim inferre, illos prorsus infringere, alios omnino negare, omnia propemodum adulterare, nimirū nouis & hactenus inauditis interpretatiunculis. Nā vbi tandem Theologorum extat aliquis, qui tot annorum abhinc centenarijs vel somniarit vnq̄, qualia nūc isti nouo, sed non diuino spū sibi reuelata prodūt? Prodūt, inquā, de doctrina dæmoniorū, de fermēto pharisæorum, de ossibus mortuorū, de nuptijs presbyterorū, de prohibitione

one votorum & improbatione ieiuniorum, ad hæc de humanis viri-
bus,de regno Antichristi, Babylonæ gentiũq; simulachris. Q; vero in
procliui est oĩbus,plausibile dogma iustificantis fidei cõmendare, Chri
stianæ libertatis fucũ obtendere, pro humanis constitutiunculis firma
Ecclesiæ dogmata,nec non traditiones apostolicas conuellere, Theolo
gorum sentẽtias eludere,ad solam scripturam iudicem,sed mutã illam
prouocare, postremo damnatas prius opiniones innouare. Nam hinc
potissimũ incipiunt,hac pergunt,hic desinunt,qui nouorum dogmatũ
iactatione, nõ minus periculosa, q̃ vana, tantas Germaniæ nostræ cient
turbas,nec cessant adhuc(proh nefas)ex huiusmodi fontibus hanc ani
morũ labem,quæ plurimos inficit, totis & viribus & artibus deducere.
Quo magis tua nobis suspicienda est pietas,& grato sempanimo reme
moranda isthæc sedulitas reuerende pater, vt qui tanq̃ alter & idẽ inui
ctus Leo,tot iam annis aduersus rapaces istiusmodi lupos te totum ob-
ijcis,te pro domo Israel murum aggerẽq; fortissimũ opponis, talẽ deni
q; Christi gregẽ in hac beata Germaniæ totius metropoli sic ipse gladio
spũs propugnas Ecclesiastes,sic custodis & curas Episcopus,vt in nullis
quidem vicinis oppidis minorem cõtagionem religio acceperit,aut ma
iorem hactenus vigorẽ Ecclesiastica disciplina cõseruarit.Certe facun-
dia tua simul & orationis vi perinde ac viua Euangelij tuba pcellis ani-
mos & imples Christianas aures, idq; tanto efficacius,quo tua synceri-
tas distat longius ab omni fastu,ambitiõe & pompa.Sentit q̃d loqmur,
probatq; cõstanter clerus hic tam insignis,& populus neutiq̃ effœmina
tus.Hinc eñi ad te pro cõcione dicentem agminatim vterq; cõfluit, licet
hebdomadatim hoc munus & sæpius quidẽ obeas:hinc & cõmuni ap-
plausu excipit singularẽ illam,qua mire polles,in detegendis hæreticorũ
fraudibus industriam vehementiamq;.Norunt imbecilles, norunt for-
tes in fide,quantũ per te cõfirmata fidei integritas efficiat. Sed hæc mis-
sa facere p̃stat,ne q̃d tuam onerẽ modestiã,præsertim q̃d vt tu vere iu
xta ac pie nos doces,q̃cquid sumus aut possumus,id totũ munificẽtiæ di
uinæ acceptũ ferre oporteat.Proinde librũ hunc autoritate nominis tui
decoratũ in lucẽ emittimus,pulcherrimũ illud sane munus,& sicut a pijs
hactenus desideratissimũ,ita p se vtilissimum,maximeq; cõueniens tum
donanti mihi clerico tuo,tũ accipienti tibi Episcopo meo, q admirabili
quadã facundia & amabili vehementia sic ptractas diuina dogmata,vt
nõ immerito,si libere fatendũ sit,alter in hac Repu.Leo & dici & habe-
ri possis. Cæterũ vitæ tenorẽ & eximias D. Leonis dotes partim ex ijs,q̃
post Indicẽ subijciunt,partim ex ipsis eius opibus nõ minus q̃ leonẽ(vt
aiũt) ex vnguibus cuiq; licebit cognoscere. Quod supest,cũ pijs oĩbus
ex animo precor,vt pastor ille pastorũ conatus tuos prosperet,ac non so
lum huius vrbis, sed cunctæ simul Ecclesiæ commodis valetudinem tu
am diu seruet incolumen. Datum apud sanctam Vbiorum Coloni-
am,quarto Idus Septembreis, Anno salutis humanæ M. D. XLVI.

INDEX EORVM,

QVAE IN OPERIBVS D. LEONIS

potissimum continentur.

Dias

Ora-

Chri-

FINIS INDICIS.

CATA,

CATALOGVS
OMNIVM SERMONVM, HOMILIArum & Epiſtolarum D. Leonis.

SERMONES.

HOMILIAE.

EPISTOLAE.

VITA LEONIS MAGNI, VERE SVMMI SANctissimiq; Pontificis.

LEO Papa eius nominis primus,& Thuscus natione, & Quintiano patre, in demortui Sixti III. locum pontifex creatus est,idq; non sine singulari suffragantium omniũ concordia. Fuit hic annus a Christo nato plus minus CCCCXLI. iuxta cyclum Dionysij. Quo tempore diaconus adhuc in Gallijs procul agens, magno sanctoq; studio resarciendæ pacis inter Aetium & Albinum ipse distinebatur. Hinc igitur publica legatione Romam accitus, vt quem non ambitio,sed virtus,nec tam fauor humanus, quam propitij numinis voluntas ad summæ dignitatis pontificiæ fastigium euexisset,iam ardenti cunctorum desiderio magnaq; patientia diu expectatus accessit, & egregie confectis rebus apud Gallias,magno omnium applausu Romæ Pontifex Maximus consalutatus est. Tum vir ille contra nominis rationem humanissimus,ad collectam Episcoporum coronam vicissim gratias dixit, partim quod ex longa peregrinatiõe saluum & incolumem se conspiceret apud incolumes illos patres, partim quod singulari Dei Opt. Max. benignitate & illorum concordi voluntate munus amplissimum sibi concreditum esset. Sed acceptam diuini præsidij spem, fore scilicet,vt susceptæ prouinciæ Christo iuuante satisfaceret, sollicitus quoq; temperabat animi mœror,vt non perinde lætandum ac tristandum sibi putaret:hac parte quidem non dissimilis illi regi, qui perpensis curis regiæ dignitatis,ne humi quidem ante oculos iacens diadema sustollendum in caput arbitrabatur. Quare quod ad boni pastoris imaginem exprimendam attinet, cum fide in Christum ardenti modestiam maximam cõiunxit,vt obscurum esse nemini potest, si vel primos, q̃ nunc leguntur hoc autore, sermones obiter inspiciat. Occupauit apostolicam illam cathedram pastor apostolicus annos xxi. iam inde a beato Petro apostolorum principe xliiij. Christianæ Ecclesiæ curator & antistes. Porro veluti futurorum præscius,per omnem vitam excellenti Pontificatus muneri se diligenter præparare voluisse videtur,dum præcipue quidem his rebus instructum habere pectus ab adolescentia curauit, nempe sacrorum voluminum recondita intelligentia, multa scripturarum exercitatione,varia doctorum lectione,iudicio sano, prudẽtia non vulgari,syncero fortiq; animo, vt ratio sui nominis flagitabat,denique parata linguæ copia, sed paratiore simul & purgatiore corde, qui fons

** est

est orationis & efficax dicendi docendiq; magister. Proinde satis illi nequaquam fuit purum esse ab omni crimine, nisi iuxta eiusdem B. Pauli monita sese abstineret ab omni specie mala, ne qua videlicet in suspicionem criminis incurreret. Nihil in eius puro pectore, quod sæuus ille tyrannus amor diuitiarũ, vel gloriæ mundanę sitis, vel ambitionis fœda lues sibi vendicaret. Christianam philosophiã nec apte satis a se doceri, nec constanter retineri posse putauit, nisi voluptatum illecebras & cupiditates noxias a sensibus omnibus procul submouisset. Hinc quod consequens est, extinctis vitiorum fomentis indies magis ac magis ardebat in eo fides, magna vi tandem erumpens, vt verum Dei timorem, religiosam diuinę maiestatis venerationem & infractum animi robur aduersus omnia terriculamẽta perficeret magis quam conferret. Fides porro gignebat illi charitatem, quemadmodum charitas vicissim alebat fidem bonis operibus. Per oculum ac lumen fidei citra errorem omnem cernebat, quid expetendum, quid fugiendum esset. Rursus per charitatem, quod fides dictasset, exequens, eam naturæ vim, quæ voluntas dicitur, perficiebat. Iam inter malorum agmina, quæ pijs viris desunt nunquam, ita spe vice baculi sese sustentabat, vt nec animum in aduersis deijceret, nec in prosperis insolentem redderet, homo tranquillę semper securæq; conscientiæ. Tum sicut mentem habebat igneam, & ad bene merendum de omnibus flagrãtem, ita Christi spiritus inhabitans cor eius, mouebat oris plectrum, & vim arcanam verbis promanantibus adferebat. Quo factum est, vt Christianum Demosthenem, imo cœlestem oratorem sonare passim omnibus videretur. Manat enim etiamnum e sanctissimo Leonis pectore grauis & autoritatis plena oratio, qualem in alijs reperire sit multo difficillimum. Etenim licet omnibus quoq; dicẽdi virtutibus excellant, quod Leoni maxime cõcessum est, ægre tamen fiet, quin aliquando remittant æquale solidumq; pondus illud verborum atq; sententiarum. Taceo quam operosum molestumq; sit, in homilijs perpetuam vnius dictionis gratiam fortemq; splendorem apud populum seruare. Sed hac in parte sic Leo regnat, vt ob sapientissimam eloquẽtiam & eloquentissimam sapientiam Magni cognomen apud posteros obtinuerit, sic eloquentia nemini Theologorum cedens, vti multos excedit sapientia. Et quis demum hoc hodię pręstare queat, quod suis tot tantisq; scriptis Leo? ne ex istis quidem opinor aliquis, qui studium omne collocarunt in paranda dictionis facultate. Tanta autem erat in Leone, tanq; mirabilis ingenij facilitas, tanta sanitas tantaq; præsentia, vt paratam orationis huius copiam cum singulari grauitate, sed et iucunditate quadam coniuncta, nullus non impendio miraretur. Sunt sane viri & autoritate graues & eruditione spectabiles, qui Leonem appellare non verearitur, Ecclesiasticæ dictionis Tullium, Theologiæ Homerum, rationum fidei Aristotelem, & quod

multo est amplius, Petrum ipsum in pontificio throno simul & Paulum in pulpito Christiano differentem. Ita enim demulcet, inquiunt, vt vinctos auditores teneat: ita docet, vt sensibus diuinis aures impleat: ita exhortatur, vt ardoribus virtutis animos incendat. Oratione quidem parcus, sensibus vero sublimis, in primisque coelestis, & quod est ante omnia admirabile, profundissimus atque planissimus. Ad hæc pontificia maiestate differens, & apostolico facundus eloquio, modestia illa vere Christiana virtuteque diuina cum nusquam non admirabilis existat, tum in suis præcipue sermõibus, vt nemo alius, effulget, quod breuitatis magister & vnicus pene artifex latissima rerum diuinarum mysteria perstringat, & secundum canonicas scripturas quendam sacri eloquij principatum includat. Quid vero in eiusdem epistolis vltro citroque missis vsquam desideres, quod non a maximi pontificis throno, & excultissimi pectoris domicilio dignissime profectum videri possit? Quanquam interim pontificalium negociorum ingens ille & nunquam æstimandus premebat labor, noctu diuque cruciabat omnium in orbe Ecclesiarum non desitura cura, misere sollicitabant tot animorum pestes humanam superantes industriam, augebant denique continuum illi mœrorem nunciata piorum pericula, exilia, cruces & ignominiæ. Nihilo secius ad sapienter conficiendas tot tantasque causas, licet etiam nouæ inciderent quotidie, semper illi præsens erat animus & (quod incredibile videtur) ad scribendum æquabilis vbique stilus. Partim autem bonæ conscientiæ securitate, partim æternæ fœlicitatis expectatione sic manebat alacris, vt nullis prorsus humanæ vitæ vel illecebris vel terriculamentis a cursu pietatis ac feruentissimo de omnibus bene merendi studio retardaretur. Quid ni? vel ipsa sui nominis ratiõe prouocatus, illud a sapiente sapiens in Prouerbijs didicerat: Iustus quasi leo confidens absque terrore erit. Et illud: Leo fortissimus bestiarum ad nullius pauebit occursum.

Triste quidem dictu ac miserabile prorsus, si quis horrendos etiam illius seculi motus æstusque sermone consequi aliqua saltem ex parte conetur. Nos vnius hominis Athilæ nihil obscurum exemplum cum illa singulari Leoninæ virtutis magnitudine componemus. Igitur Athila Hunorum dux, qui flagellum Dei vocitatus est, cuius omnium efferatissimi Barbari ardebãt oculi, totoque ex ore crudelitas emicabat, inflammatus furore in Italiam venit, simul atque iam Thracias & Illyricũ, Macedoniam & Mœtiam, Achaiam & Græciam, Pannoniam & Germaniam rabie immanissima deuastasset, adeoque germanum fratrem Budam regni consortem alter ipse Romulus iugulasset, crudelis totus in supplicijs, auarus in rapinis, superbus in contumelijs. Quam obsecro tam immanem charybdim Poetæ fingendo exprimere potuerunt, quæ tantos exhaurire gurgites posset, quantas iste prouinciarum Occiden-

 talium

talium prædas exorbuit? Cōcordiam incendio consumpsit, Aquileam funditus euertit, Ticinum & Mediolanum regias vrbes excidit. Hinc cæteris Italiæ ciuitatibus, partim direptis & incensis, partim metu dedi tis, late porro inter Abduam & Athesim peruagari cœpit. Vbi præter commemoratas vrbes, Mantuam, Brixiam, Cremonam, Bergomum & Rauennam pari clade afflixit. Iamq; vastatis circumquaque tot tan tisq; vrbibus, Huni velut ruptis claustris Athila duce Romam irrumpe re festinarunt. Quo tum Leonem esse animo oportuit? quæ hic faceret tali in re ac tempore? quum ignauiæ ratio in fugam atq; latebras fortis simum quemq; impelleret, improbitas autem & furor hostis ad despe rationem cogeret, populi deniq; clamor crudelissimum & luctuosissi mum exitum promitteret, ita vt incensionem vrbi, internecionem ciui bus, vastitatem Italiæ, atq; adeo interitum totius Christianæ Reip. vi cina quæq; portenderent. Certe cum iam esset hostis propemodum in conspectu, vt copias etiam, qua Mintius Padum influit, traijcere para ret (mirum dictu) occurrit Leo vir sanctissimus, vtpote calamitatem tum Italiæ tum vrbis Romæ miseratus: ac Leoninæ mentis nunquam interiturum æditurus argumentum, occurrit inquam, grandis iam na tu cum altero Cōsulum & parte non modica Romani Senatus. Occur rit omnia depopulanti tyranno senex innocuæ simplicitatis, & multa i dem canicie simul & augustiore habitu venerabilis, qui sese totum pro seruandis ouibus impendere vel non rogatus iamdudum exoptabat. Atq; illic circa Mintium amnem ita regem truculentum affatus dicitur: Senatus, populusq; Romanus quondam orbis victor, nunc vero vi ctus, suppliciter abs te veniam & salutem precatur rex regum Athila: nihil tibi in tanta rerum gestarum gloria contingere potuit, aut ad præ sens decus pulchrius, aut ad posteros memorabilius, quam vt is popu lus supplex ad tuos pedes iaceret, ante quem olim omnes gentes & reges supplices iacuerunt. Subegisti quidē Athila omnem terrarum orbem, cui Romanos omnium victores gentium subigere tributum est. Nunc tantum precamur, vt te ipsum vincas, qui vincis cætera. Nec est, quando iam omne humanitatis fastigium transcendisti, in quo Deo immorta li similior esse possis, quam quo plures viceris, plures per te saluos esse velis. Senserunt mali flagellum tuum: sentiant nunc supplices clemen tiam, vel quia se victos fatentur, vel quia sunt vltro imperata facturi. Hæc bona conscientia inuictus LEO dixerat, in cuius habitu venerabi lique aspectu contemplando quum tacitus staret Athila deliberabun do similis, en duo quidam dextera leuaq; viri, Petrus nimirum & Pau lus apostoli, subito ipsi conspecti sunt, qui non solum augustiore habi tu pro Pontifice quoque adstarent, verum etiam supra ipsius caput stri ctos tenerent intenderentque gladios, ac mortem demum minitaren tur, nisi dicto Pontificis obtemperaret. Quamobrem, vt autor est Eu

tropius,

tropius, hac Leonis intercessione placatus Athila, quamuis alioqui furiosus, confestim promissa pace firmissima vltra Danubium non rediturus abcessit. Nec enim diu post rebus humanis excessit, & humani generis diutinæ vexationi finem aliquando vel mortuus imposuit. Rogatus autem ab his, qui proxime adstiterant Leoni supplicanti, quid in causa esset, cur tam facile pulcherrimam precibus hostium victoriam condonauisset, & prostratos ante pedes surgere ac stare iussisset (Bono sitis, inquiebat, animo, datur vobis venia) respondisse fertur palam, oportuisse sic fieri, quando medio affatu supplicantium, tales tantiq; viri sibi visi fuissent, ac subito mutare sententiam coegissent. Videas igitur alterum in Leone Mosen, qui spiritalibus armis Barbarorum vires expugnet, iratumq; Deum peccatrici genti conciliet. Proinde hoc tam insigni beneficio principem Valentinianum vrbemq; totam, sicut nunq̃ antea, sibi deuinciuit, & vulgo receptam suæ sanctitatis opinionem etiam atque etiam apud omnes confirmauit. Sub hæc ad vrbem rediens, non sine communi omnium applausu (vt qui patrem patriæ cõspicerent, cui secundum Deum, fortunas omnes, incolumitatem suam, nec minus orbis, q̃ vrbis salutem acceptas merito ferrent) in primis Deo Opt. Max. & apostolis eius Petro & Paulo gratias dixit, his omnem rei bene gestę gloriam adscribens, quorum & patrocinio cõcessæ sedis Romanæ consortium tribuere solet. Dein totus ad confirmandam tuendamq; catholicam fidem conuertitur, quæ tunc a multis quidem hæreticis, vti Manichæis, Donatistis, Arianis, Priscillianistis, præcipue vero a Nestorianis & Eutychianis hostiliter impugnabatur. Certe Nestorius ille Constantinopolitanus Episcopus, genere Germaniciẽsis, cuius hæreses a D. Cyrillo confutatas prima synodus Ephesina damnauerat, incomparabilem illam terq; beatam virginem Mariam negauit esse deiparam, hoc est, hominis duntaxat genitricem esse censuit, vt aliam carnis, aliam diuinitatis personam in Christo faceret, ac proin seiunctim alterum Dei filium, alterũ hominis impie statueret. Eutyches vero presbyter & archimandrita Constantinopolitanus, homo senex, versipellis & impudens, qui tantum Leoni simul & Chalcedonensi Concilio negocium facessit, ne interim blasphemo Nestorio palam consonare videretur, diuinam cum humana naturam docuit in vnum idemq; compositum recidisse, vnumq; factum, nec vllo modo debere distingui. At Cyrilli successor in Alexandrina Ecclesia Dioscorus, homo vafer, violentus & seditiosus plane, quum Imperatoris Theodosij & Ephesini conciliabuli autoritatem pro se stare magna vi coegisset, repulsis etiam sedis apostolicæ, qui præsiderent synodo, Legatis, ac iniquissime damnato cum reliquis orthodoxis Episcopis Flauiano Constantinopolitano, sic Eutychetis causam perfidus apud perfidos egit, vt nisi Leonis cura Imperator & Augusta Pulcheria synodum apud Chalcedonã innouassent, oppressa cer-

te pietas & deserta Ecclesiæ causa iacuissent. Adeo quidam omnis pudoris & reuerentiæ metas transgressi iam tum eo temeritatis prorupe rant, vt insignes Ecclesias, quæ domus oratiōis hactenus efflorebant, in speluncas latronum ignominiose conuerterent, monasteria prophanata euerterent, sacramentorum lumen extinguerent, sacrificij oblationem interciperent, sanctificationem chrismatis auferrent, vt iam parricidalibus manibus impiorum omnia demum mysteria sese subtraxerint. Et hæc velut infanda sacrilegij genera peracerbe suggillat Leo epistola lxxv. ad Leonem Augustum. Neq; tantum literis absens, sed Nicephoro teste, lachrymis etiam præsens, quo scandala tam horrenda corrigerentur, optimates tum admonere tum obtestari non desijt. Et quæ grauior obtestatio, q̃ dū hisce verbis Theodosij fidē officiumq; implorat?

Ecce ego, inquit, Christianissime & venerabilis Imperator cum consacerdotibus meis implens erga reuerentiam clementiæ vestræ synceri amoris officium, cupiensq; vos placere per omnia Deo, cui pro vobis ab Ecclesia supplicatur, ne ante tribunal Christi domini rei de silentio iudicemur, obsecramus coram vnius deitatis inseparabili Trinitate, quæ tali facto læditur (cum ipsa vestri sit custos & autor Imperij) & coram sanctis angelis Christi, vt omnia in eo statu esse iubeatis, in quo fuerunt ante omne iudicium, donec maior ex toto orbe sacerdotum numerus congregetur. Nec alieno peccato patiamini vos grauari, quia quod necesse est nos dicere, veremur inquit, ne cuius religio dissipatur, indignatio prouocetur. Præ oculis habete & tota mentis acie reuerenter aspicite B. Petri gloriam, & communes cum ipso omnium apostolorum coronas, cunctorumq; martyrum palmas. Verum isthæc in promouenda synodo vehementia minus apud Theodosium profecit, siue quod is inter viuos diu superesse non potuit, siue quod in tuenda religione, sicut & in administrando Imperio segnior haberetur, ad omnem fere auram mobilis adeoq; incurius, vt chartis a se nō perlectis facile subscripserit. Constantior autem & spectatæ pietatis prudentiæq; fuit Martianus, quem defuncto Theodosio Imperatorem Pulcheria Augusta Theodosij soror pronunciarat. Religiosam eius mulieris sollicitudinem, & præcipuū erga Christi Ecclesiam studium varijs amicisq; literis Leo designauit. At Martianus Imperator ad celebrandā synodū Chalcedonensem & cōponendos Ecclesiæ motus omne suum studium conuertit. Id quod Leoni rursus acceptum ferre oportet, qui magna & irrefutabili constantia necessariam cogendæ synodi rationem illi commendarat: æquissimum esse dicens, vt Christi legibus & Ecclesiæ commodis seruiret humanæ potentiæ fastigium.

Inter amicos præcipue coluit Prosperum Aquitanicū, postea Regiensem Episcopum, & Flauianum, cuius & antea mentionem fecimus, Archiepiscopum Constantinopolitanum. Vterq; pietatis & religionis

omnis

omnis obſeruantiſſimus fuit, nec minus eruditus, quam ſanctus. De illo agemus paulo inferius: in hoc ne martyrij quidem gloria deſideratur, ſic nimirum agente Dioſcori apud Epheſum tyrannide, quod accuſatum ab Euſebio Eutychen hæreſiarcham, apud ſuos primus ille condẽnauiſſet. Vnde Flauiani nomen honorifice paſſim citatur a Leone, multis etiam datis ad eum literis cohoneſtatum. Nec eſt inter Leonis epiſtolas vlla celebrior, quã quæ ad Flauianum decima legitur, a Concilio Chalcedonenſi ſummopere comprobata, cuius etiam vnice Gennadius meminit, reliquis omiſſis Leonis operibus. Quin exacti iudicij Papa Gelaſius, vbi de receptis probatisq; patrum ſcriptis pronunciat, prætercq; q; inter primos illic B. Leonem numerat, certe tanta religione dictam epiſtolam proſequitur, vt anathema dicat ei, quiſquis vel textũ illius vel iota vnum improbarit contentioſior, vel non ſingulatim in ea ſuſceperit omnia venerabundus. Putant nonnulli diuino magis ſpiritu, quam humano ingenio factum, vt Eutychetis perplexa impietas tanta veritatis luce detecta profligaretur. Nam hic ſuis etiam Leo diffiſus viribus, priuſq̃ epiſtolam illam aliquo deſtinaſſet, altari B. Petri vtcunq; ſcriptam impoſuit, ſe vero per quadraginta dies tum ieiunijs, tũ precibus exercens, hoc vnum ab apoſtolorum principe votis flagrantibus contendit, vt ſi quid forte corrigendum haberet epiſtola, quæ cauſam fidei longe difficillimam tractabat, id omne ſuis ille manibus correctum abſolueret. Nec ſefellit ſanctam precatoris expectationẽ etiã rarus euẽtus. Terſam enim & elaboratam epiſtolam dies reddidit quadrageſimus, addita ſimul reuelatione certiſſima, ſucceſſum apoſtolo illi tribuendum eſſe, cuius pia dignatio & fida dilectio, ne in perſona quidem imparis tepeſcit hæredis. Quid quod aliquando quum nimio libidinis æſtu diſcruciaretur, quando deoſculata ſibi manus forte fuiſſet muliercula, vt in ſacra communione feſto paſchæ moris erat, tanto zelo a ſe ſponte ſumpſit ſupplicium, vt manum ſcandalizantem amputarit penitus, veluti noxium peſtilenſq; membrum excindens: Hinc quemadmodum Damaſcenus ille Ioannes deſectam manum fuſis ad B. virginem Mariã precibus rurſum recupauit, (vt eſt idoneus teſtis Ioannes patriarcha Hieroſolymitanus) ita nõ diſſimili ratiõe per eiuſdẽ ſacroſanctæ virginis ſuffragia, quæ ſummo cum animi mœrore tum expetebat Leo, detruncatam manum denuo recepit, receptam obmurmuranti populo, quod non ſacrificaretur, læte protulit, acceptumq; tantum diuinitus beneficium publicis laudibus cohoneſtauit. Neq; vero fidem excedit aut pietati refragatur, quod omnem peccatorum veniam ſemel conſequutus dicitur, præſertim & ieiunando & precãdo diebus quadraginta, quibus apud beatiſſimi Petri corpus diuinam expetens miſericordiam, hoc tandem reſponſi lætiſſimus tulit: Deprecatus ſum pro te dominum, remiſit ille tibi peccata, vt ſolum hoc expendendũ & a te poſtulãdum ſuperſit, qui

bus aduersus apostolicam legem temere manus imposueris. Breuiter, his præsertim armis omnium valentissimis continenter vsus est, vigilijs, ieiunijs, lachrymis, & quibus rebus potissimum Leoninas vires collegit, constanti in Deum fiducia, necnon ardenti in precando instantia. Sic vrbem defendit, Italiam seruauit, Imperium Romanum erexit, dum placato Athila tyrāno tam sæuum Hunorum iugum a suorum ceruici bus excussit. Sed quale illi quęso certamen cum Genserico Barbarorum omnium immanissimo? Is Alanorum & Vandalorum Imperator prę terquam quod Arianæ factioni patrocinaretur, expulsis passim Episcopis, nihil non iuris & bonorum Episcopalium sibi vendicabat, ac præsertim Charthagini clericorum ministeria, templorum cultum, sacra omnia prophanauit, corrupit, euertit, quum in vniuersum captiui populi ordinem sæuus, tum præcipue nobilitati & religioni infestus. Hinc ab Eudoxia in auxilium vocatus, vt eius defuncti coniugis Valentiniani Cæsaris mortem vlcisceretur, vacuam præsidio vrbem hostili manu inuasit. Prodierat autem Leo pontifex obuiam venienti, non alijs quidem armatus præsidijs, quam quæ talem decēt pontificem, lingua, preci bus & vitæ sanctimonia. Qui precatus est inflexibilem Tyrannum, vt ab ea vrbe prohiberet iniuriam, cui Athila omnium hominum imma nissimus, victor pepercisset: aut si vrbem suis diripiendam dare in animo haberet, parceret saltem templis, parceret ædificijs publicis & priuatis: vrbem nobilissimam ciuibusq; magna ex parte vacuam ab excidio seruaret. Ergo quanquam nec personæ dignitas Barbarorum, nec religionis pietas Arianum regem satis mitigaret, ab igne tamen & cæde supplicijsq; tyrannum auocauit, præda contentum abductisq; spolijs. Quo maiori deinde cura Leo tum ad reparandam vrbē tum ad consolandos afflictos cōuersus est. Templa diffracta restituit, sacrorum vasa vel a Barbaris comminuta vel ablata reformauit, Demetriam ad beato Stephano condendam in fundo suo Basilicam impulit, aliam in Episcopi Cornelij honorem ipse constituit, apostolorum sepulchris clericos cubiculares addidit, ac præter alia religioni cōsecrata loca & deputata officia, monasterium prope sanctum Petrum extruxit. De Prospero Aquitanico dicere supersedemus, quando familiarem illius cum Leone conuictum Ant. Flaminius Imolensis exposuit. Neq; Chalcedoneñ. Concilium attingemus, quod abunde quidem Leonis exhaustas pro Ecclesia curas, laboresq; commendat. Nisi forte parum sit, a tot tantisq; patri bus ter sanctum acclamari, & hoc a sapientissimis elogium consequi: Leo sanctissimus, apostolicus & œcumenicus seu vniuersalis patriarcha per multos annos viuat. Vixit ad ætatem vsq; decrepitam vere magnanimus ac plane gloriosus Leo: sed vt non minus in hisce suis monumentis orbi superstit etiam defunctus.

SAN-

SANCTISSIMO
IN CHRISTO PATRI AC DOMINO, D.
Paulo, eius nominis II. Sedis Romanę vniuerſaliſq; Eccleſiæ diuina prouidentia Põtifici Maximo, Ioannes Andreæ Epiſcopus Alerienſis, & LL. doctor, opera D. Leonis papæ maximi & ſanctiſſimi, humiliter commendat.

SI tua mihi, pater beatiſſime Paule II. Venete, Pontifex Maxime, ſanctitas antehac veniam tribuit, ex imperitia forſitan audenti tenuitatis meæ maiuſculas lucubrationes tuæ potiſſimum dedicare pietati, vt per ſe ſe obſcurę mirifico tuo illuſtrarẽtur fulgore, & fierent te ſuſcipiente precioſæ: merito his Quadrageſimę auguſtis venerabilibuſq; diebus inclytum illum Põtificem Leonem primum, natione Thuſcum (vt puto) in Chalcedonẽſi Synodo ſumma patrum admiratione ter ſanctũ acclamatum, tibi Maximo Pontifici tantæ Cathedræ thronum ornatiſſime implenti debui offerre, non magna difficultate recognitum, ſed ſumma vtilitate perlectum. Cuius in breuibus, ſed diuino artificio cõſummatis ſermonibus, latiſſima rerum diuinarum myſteria, & ſecundum canonicas ſcripturas, quidam ſacri eloquij principatus includitur. Oratione enim parcus, ſenſibus vero ſublimis, in primiſq; cœleſtis, & quod eſt ante omnia admirabile, profundiſſimus pariter atq; planiſſimus, Põtificia differẽs maieſtate, & Apoſtolico facundus eloquio, modeſtia illa vere Chriſtiana, virtuteq; diuina, viua nimirum Euangelij tuba, & prope electionis vas alterum, caſtę fidei ſacramentis aures implet Chriſtianas: vt ſi plura illi ſcribere, vel Pontificalium negociorum ingens labor, vel inuidiæ ætatis anguſta ſpacia permiſiſſent, omnes diuinitatis theſauros facile fuerit ſupra expoſitoris etiam qualitatem aperturus. Hic eſt, pater ſancte Leo ille, Magnus cognomento, primus dignitate, eloquentia nemini cedens, multos excedens ſapientia, breuitatis magiſter, & pene vnicus artifex: qui tantæ appellationis nomen, ſanctitatis tamen merito, ſuperauit, a ſacroſanctis apoſtolorum memorijs nunquam diſcedens. Cuius tu quoq; exemplo ſacratiſſima apoſtolorum pignora ſemper amplexus, nullo tempore deſerẽda cenſuiſti. Quo adhuc diacono, & pro rebus Pontificijs ab vrbe abſente, Eccleſiæ Romanæ regius clerus & ſanctus, ſummi Pontificis prope duos menſes diſtulit electionis ſuffragia ſanctiora. Qui etſi vita omni maximus fuit, ſeſe tamen copia miſerationis ex-

cessit & diuini ingenij claritate, quem successorum multi adeo sunt admirati, vt diu continuata vocabuli successione, Leones per ordinem voluerint appellari, a quibus ciuitatis quoq; Leoninę facta est celebris appellatio. Hic est ille Leo, qui maximis Ecclesię syderibus, Ambrosio, Hieronymo, Augustino, ne Græcas Pōtificum maiestates percenseam pares, maximis omnibus excellentia, occidentibus orbi Christiano, & cœlo oriētibus, angelorumq; cōsortio, vt sol quidam, pro omnibus vnus mundo satis fuit illustrando. Quem vt fulgur perhorruit hæreticorum impietas, coluit vt numē Imperatorum maiestas, plus quam dici potest, veluti parentem venerata est fidelis cuncta Christianitas. Hic est Leo, certe Ecclesiasticæ dictionis Tullius, Theologiæ Homerus, rationum fidei Aristoteles, & vt omnia vnico absoluam verbo, Petrus in Pontificio throno, Paulus in pulpito Christiano: ita demulcens, vt vinctos auditores teneat: ita docens, vt sensibus diuinis impleat: ita exhortans, vt ardoribus virtutis incendat, legendus, ediscendus, imitandus. Huius propria Pontificis iure dici potest oratio, de quo a me magis illum stupēte, quam laudante, id solum accipi dictum velim: amari facile Leonem posse, pro merito nunquam prędicari licere. Is igitur sit noster in terris instructor, in cœlis apud omnipotentem Deum intercessor, qui est in secula benedictus, Amen.

D. Leonis

D. LEONIS, HVIVS NOMINIS PAPAE PRIMI, SERMONES IN præcipuis anni totius festiuitatibus, ac de ferijs quibusdam alijs negocijs, habiti ad fidelem plebem.

In anniuersario die assumptionis eius ad summi Pontificis Romani culmen & onus, sermo primus.

Dignitates Ecclesiasticæ a quo potissimum conferantur, & ad quid valeant.

LAudem domini loquatur os meum, & nomen sanctum eius anima mea ac spiritus, caro & lingua benedicat. Quia nō vereçūdę, sed ingratæ mentis indicium est, beneficia tacere diuina: & satis dignum est, à sacrificijs dominicæ laudis, obsequium consecrati Pontificis inchoare. Quia in humilitate nostra memor fuit nostri dominus, & benedixit nobis: quia fecit mihi mirabilia magna solus, vt præsentem me cerneret vestræ sanctitatis affectio, quem fecerat necessitas longæ peregrinationis absentē. Ago igitur Deo nostro gratias, & semper acturus sum pro omnibus, quę tribuit mihi. Vestri quoq; fauoris arbitrium debita gratiarum actione concelebro, euidenter intelligens, quantum mihi possint reuerentiæ, amoris & fidei, studia vestræ dilectionis impendere, animarum vestrarum salutem pastorali sollicitudine cupienti, qui tam sanctum de me nullis ad modum præcedentibus meritis iudicium protulistis. Obsecro igitur per misericordias domini, iuuate votis, quem desiderijs expetistis, vt & spūs gratiæ maneat in me, & iudicia vestra non fluctuent. Præstet in commune nobis omnibus pacis bonum, qui nobis vnanimitatis studia infudit: vt omnibus diebus vitæ meæ, in omnipotētis Dei seruitium, & ad vestra paratus obsequia, cum fidutia possim dominum deprecati: Pater sancte, conserua eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, sempérque proficientibus vobis ad salutē, magnificet anima mea dominum, & in futuri retributione iudicij ita mihi apud iustum iudicē sacerdotij mei ratio subsistat, vt vos mihi per bona opera vestra sitis gaudium, vos corona, qui bona voluntate syncerum præsentis vitæ testimonium præstitistis. Honorabilem igitur mihi dilectissimi hodiernum diem fecit diuina dignatio: quæ dum humilitatem meam in summum gradum prouehit, quòd neminē suorum sperneret, demonstrauit. Vnde etsi necessarium est trepidare de merito, religiosum est tamen gaudere de dono: quoniam qui mihi * honoris est autor, ipse mihi fiet administrationis adiutor: & ne sub magnitudine gratiæ succumbat infirmus, dabit virtutem, qui contulit dignitatem. Recurrente igitur per suum ordinem die, quo me dominus Episcopalis officij voluit habere * principium, vera mihi in gloriam Dei causa est lætandi: qui mihi, vt multum à me diligeretur, multa dimisit. Et vt mirabilem faceret gratiam suam, in eum munera sua contulit, in quo meritorum suffragia nō inuenit. Quo opere suo dominus, quid cordibus nostris insinuat, quídue commendat, nisi vt de iustitia sua nemo præsumat, et de ipsius misericordia nemo diffidat? Quæ tunc euidentius præmi-

Ingratitudinis ē beneficia Dei tacere.

Ioan. 17

1. Thess. 2

Alias, oneris.

Vide nū principatū legēdum.

 net,

Quid nos moneat Deus in hono rũ col latione. net, quando peccator sanctificatur, & abiectus erigitur. Neq; enim de qualitate nostrorum operum pendet coelestium mensura donorum: aut in isto seculo, in quo tota vita tẽtatio est, hoc vnicuiq; retribuitur, quod meretur, vbi

Iob 7 si iniquitates dominus obseruaret, nullus iudicium suum sustineret. Magnificate ergo dilectissimi dominum mecum, & exaltemus nomen eius inuicẽ, vt tota ratio celebritatis hodiernæ ad laudem sui referatur autoris. Nam quod propriè ad affectum animi mei pertinet, confiteor me plurimũ de omnium vestrũ deuotione gaudere. Cũque hanc venerabiliũ consacerdotum meorum splendidissimam frequentiã video, angelicum nobis in tot sanctis sentio interesse conuentum. Nec dubito nos abundantiore hodie diuinæ præsentiæ gratia visitari, quando simul adsunt, & vno lumine micant, tot speciosissima tabernacula Dei, tot mẽbra excellentissima corporis Christi. Nec abest, vt confido, ab hoc cœtu etiã beatissimi apostoli Petri pia dignatio & fida dilectio: nec vestrã deuotionẽ ille deseruit, cuius nos reuerentia congregauit. De vestro itaq; & ipse gaudet affectu, & in consortibus honoris sui, obseruantiam dominicæ institutionis amplectitur, probans ordinatissimam totius Ecclesiæ charitatem, quæ in Petri sede Petrum suscipit, & à tanti amore pastoris nec in persona tã imparis tepescit hæredis. Vt ergo hæc pietas dilectissimi, quam erga humilitatem meam vnanimiter exhibetis, fructum sui studij consequatur, misericordissimam Dei nostri clementiam supplices obsecrate, vt in diebus nostris expugnet impugnantes nos, muniat fidem vestram, multiplicet deuotionem ac dilectionem, augeat pacem, méque seruulum suum, quem ad ostendendas diuitias gratiæ suæ, gubernaculis Ecclesiæ voluit præsidere, sufficientem tanto operi, & vtilem vestrę defensioni dignetur efficere, & ad hoc tempora nostræ seruitutis extẽdere, vt proficiat deuotioni, quod fuerit largitus ætati, per Christum dominum nostrum, Amen.

Sermo II. in anniuersario die ad sumptionis eiusdem ad summi Pontificis munus.

Pontificatus qualitas secudũ ordinem Melchisedech quæ sit.

Voties nobis misericordia Dei donorum suorum dies renouare dignatur, iusta dilectissimi & rationabilis causa est lętandi, si officij origo suscepti, ad laudem sui referatur autoris. Hanc enim obseruantiam omnibus quidem sacerdotibus cõgruam, sed mihi necessariam maximè esse cognosco, qui respiciẽs ad exiguitatis meę tenuitatem, & ad suscepti muneris magnitudinẽ, etiam ego illud propheticum debeo proclamare: Domine audiui auditum Abac. 3

tuum, & timui: consideraui opera tua, & expaui. Quid enim tam insolitum, tam pauẽdum, quàm labor fragili, sublimitas humili, dignitas non merenti? Et tamen non desperamus, neq; deficimus, quia non de nobis, sed de illo præsumimus, q operatur in nobis. Vnde & Dauidicum Psalmum dilectissimi Psal. 109

nõ ad nostram elationem, sed ad Christi domini gloriam consona voce cantauimus. Ipse est enim, de quo prophetice scriptum est: Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. hoc est, non secundum ordinem Aaron, cuius sacerdotium per propaginem sui seminis currens, temporalis ministerij fuit, & cum veteris testamẽti lege cessauit: sed secundum ordinem Melchisedech, in quo æterni Põtificis forma præcessit. Et dum quibus parẽtibus sit æditus, non refertur, in eo ille intelligitur ostendi, cuius generatio non potest enarrari. Deniq; cùm huius diuini sacerdotij sacramentum etiam ad humanas peruenit functiones, non per generationum tramitem currit, nec quod caro & sanguis creauit, eligitur: sed cessante priuilegio patrum, et familiarum ordine prętermisso, eos rectores Ecclesia accipit, quos spiritus

Sacerdos est Christus secundũ ordinẽ Melchisedech.

san-

sanctus præparauit: vt in populo adoptionis Dei, cuius vniuersitas sacerdotalis atque regalis est, non prærogatiua terrenæ originis obtineat vnctionem, sed dignatio cœlestis gratiæ gignat antistitem. Quamuis ergo dilectissimi nos ad explendam nostri officij seruitutem & infirmi inueniamur & segnes, dum si quid deuotè & strenuè agere cupimus, ipsius nostræ conditionis fragilitate tardamur: habentes tamen incessabilem propiciationem omnipotētis & perpetui sacerdotis, qui similis nostri, æqualis patri, diuinitatem vsque ad humana submisit, humanitatē vsque ad diuina prouexit, dignè & piè de ipsius constitutione gaudemus: quoniam etsi multis pastoribus curam suarum ouium delegauit, ipse tamen dilecti gregis custodiam non reliquit. De cuius principali æternoque præsidio, & apostolici operis munimen accepimus, quod vtique ab opere suo nō vacat: & firmitas fundamenti, cui totius Ecclesiæ superstruitur altitudo, nulla incumbentis sibi templi mole lassescit. Soliditas enim illius fidei, quę in apostolorum principe est laudata, perpetua est. Et sicut permanet, quod in Christo Petrus credidit: ita permanet, quod in Petro Christus instituit. Cùm enim, sicut Euangelica lectione reseratum est, interrogasset dominus discipulos, quem ipsum (multis diuersa opinātibus) crederēt, respōdissetque beatus Petrus, dicēs: Tu es Christus filius Dei viui: dominus ait: Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus, qui in cœlis est. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hāc petrā ędificabo Ecclesiam meam, & portę inferi nō prçualebunt aduersus eam. Et tibi dabo claues regni cœlorum. Et quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cœlis. Et quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cœlis. Manet ergo dispositio veritatis, & beatus Petrus in accepta fortitudine petræ perseuerās, susceptа Ecclesiæ gubernacula non reliquit. Sic enim prę cæteris est ordinatus, vt dū petra dicitᷣ

Ecclesię stabilitas.

Matt. 16

dum fundamentū pronūciatur, dū regni cœlorum ianitor constituitur: dum ligandorum soluendorumque arbiter, mansura etiam in cœlis iudiciorum suorum definitione, præficitur, qualis ipsi cum Christo esset societas, per ipsa appellationum eius mysteria nosceremus. Qui nunc plenius & potētius ea, quæ sibi commissa sunt, peragit, & omnes partes officiorum atque curarum in ipso & cum ipso, per quem est glorificatus, exequitur. Si quid itaque à nobis rectè agitur, rectéque discernitur: si quid à misericordia Dei quotidianis supplicationibus obtinetur: illius est operum atque meritorū, cuius in Sede sua viuit potestas, & excellit autoritas. Hoc enī obtinuit dilectissimi illa confessio, quę à Deo patre apostolico inspirata cordi, omnia humanarum opinionum incerta transcendit: & firmitatem petræ, quæ nullis impulsionibus quateretur, accepit. In vniuersa nanque Ecclesia: Tu es Christus filius Dei viui, quotidie Petrus dicit: & omnis lingua, quæ confitetur dominum, magisterio huius vocis imbuitur. Hæc fides diabolum vincit, & captiuorū eius vincula dissoluit. Hęc erutos mundo, inserit cœlo, & portę inferi aduersus eam præualere non possunt. Tanta enim diuinitus soliditate munita est, vt eam neque hæretica vnquam corrumpere prauitas, nec pagana potuerit superare perfidia. His itaque modis dilectissimi rationabili obsequio celebratur hodierna festiuitas, vt in persona humilitatis meæ ille intelligatur, ille honoretur, in quo & omnium pastorū sollicitudo cum commendatarum sibi ouium custodia perseuerat, et cuius etiam dignitas in indigno hęrede non deficit. Vnde venerabilium quoque fratrum & consacerdotum meorum desiderata mihi & honoranda præsentia hinc sacratior est & deuotior, si pietatem huius officij, in quo adesse dignati sunt, ei principaliter deferunt, quem non solum huius Sedis præsulem, sed & omnium Episcoporum nouerunt esse primatem. Cùm ergo cohortationes nostras auribus vestræ sanctitatis adhibe-

Fides Ecclesiæ Romanæ prædicātur.

Petrus omniū Episcoporū primus.

bemus, ipsum vobis, cuius vice fungimur, loqui credite: quia & illius vos affectu monemus, & non aliud vobis, quàm quod docuit, prædicamus, obsecrantes, vt succincti lumbos mentis vestræ, castam & sobriam vitam in timore Dei ducatis, nec concupiscentijs carnis, mens principatus sui oblita, consentiat. Breuia & caduca sunt terrenarum gaudia voluptatũ, quæ ad æternitatem vocatos, à semitis vitę conanť auertere. Fidelis ergo & religiosus animus, ea quæ sunt cœlestia, concupiscat, & diuinarum promissionum auidus, in amorem se incorruptibilis boni, & in spem veræ lucis attollat. Certi autem estote dilectissimi, quòd labor vester, quo vitijs resistitis, & carnalibus desiderijs repugnatis, placens in conspectu Dei est atq; preciosus, nec solum vobis, sed etiam mihi apud Dei misericordiam profuturus: quia de profectu dominici gre-
1. Thes. 2 Rom. 1 gis gloriať cura pastoris. Corona mea, sicut Apostolus ait, & gaudium vos estis: si fides vestra, quæ ab initio Euangelij in vniuerso mundo prædicata est, in dilectione & sanctitate permãserit. Nam licet omnem Ecclesiam, quæ in toto est orbe terrarum, cunctis oportet florere virtutibus, vos tamen præcipuè inter cæteros populos decet meritis pietatis excellere, quos in ipsa Apostolicæ petræ arce fundatos, dominus noster Iesus Christus cum omnibus redemit: & beatus apostolus Petrus præ omnibus erudiuit, per eundem Christum dominum nostrum, Amen.

Sermo III. in anniuersario diei eiusdem adsumptionis

Sacerdotium supremum quare beato Petro & eius collatum successoribus.

GAudeo dilectissimi de religioso vestræ deuotionis affectu, & DEO gratias ago, quòd in vobis pietatem Christianæ vnitatis agnosco. Sicut enim ipsa frequentia vestra testatur, intelligitis huius diei recursum ad communem lætitiam pertinere: & honorem celebrari totius gregis per annua festa pastoris. Nam licet vniuersa Ecclesia Dei distinctis ordinata sit gradibus, vt ex diuersis membris, sacrati corporis subsistat integritas: nos tamen omnes, sicut ait Apostolus, in CHRI- 1. Cor. 12
STO IESV vnum sumus, nec quisquam ab alterius ita est diuisus officio, vt non ad connexionem pertineat capitis, cuiuslibet humilitas portionis. In vnitate igitur fidei atq; baptismatis, indiscreta nobis societas dilectissimi, & generalis est dignitas, secundũm illud beatissimi Petri apostoli sacratissima 1. Petri 2
voce dicentis: Et ipsi tanquam lapides viui superædificamini in domos spiritales, sacerdotium sanctum, offerentes spiritales hostias acceptabiles Deo per IESVM CHRISTVM. Et infrà: Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis. Omnes enim in CHRISTO regeneratos, crucis signum efficit Reges. Sancti verò spiritus vnctio consecrat sacerdotes, vt præter istam specialem nostri ministerij seruitutem, vniuersi spiritales & rationales Christiani agnoscant se regij generis & sacerdotalis officij esse consortes. Quid enim tam regium, quàm subditum DEO animum corporis sui esse rectorem? Et quid tam sacerdotale, quàm vouere domino conscientiam puram, & immaculatas pietatis hostias de altari cordis offerre? Quod cùm omnibus per DEI gratiam commune sit factum, religiosum tamen nobis atq; laudabile est, de die prouectionis nostræ, quasi de proprio honore gaudere, vt vnum celebretur in toto Ecclesiæ corpore Pontificij sacramentum, quod effuso benedictionis vnguento, copiosius quidem in superiora profluxit, sed non parcè etiam in inferiora descendit. Quum itaque dilectissimi de consortio istius muneris magna sit nobis materia

Sacerdotiũ quomodo cõperat omnibus Christianis.

Hostiæ spiritales.

ria communium gaudiorum, verior tamen vobis & excellentior erit causa lætādi, si nō in nostræ humilitatis cōsideratione remoremini: cùm multò vtilius multóque sit dignius, ad beatissimi Apostoli gloriam contemplandam, aciem mentis attollere, & hunc diem in illius potissimum veneratione celebrare, qui ab ipso omnium charismatum fonte tam copiosis est irrogationibus inundatus: vt cùm multa solus acceperit, nihil in quenquam sine illius participatione transierit. Verbum enim caro factum fuerat, & habitabat iam in nobis, vt reparando humano generi totum se Christus impenderet. Nihil indispositū sapientiæ, nihil erat arduum potestati. Famulabantur elementa, ministrabant spiritus, angeli seruiebāt, nec vllo modo poterat inefficax esse sacramentum, quod simul ipsius deitatis vnitas opabatur & Trinitas. Et tamen de toto mundo vnus Petrus eligitur, q & vniuersarum gentium vocationi, & omnibus apostolis, cunctisq; Ecclesiæ patribus præponatur: vt quāuis in populo Dei multi sacerdotes sint, multiq; pastores, omnes tamen propriè regat Petrus, q̄s principaliter regit & Christus. Magnum et mirabile dilectissimi huic viro consortium potentiæ suæ tribuit diuina dignatio: & si quid cum eo commune cæteris voluit esse principibus, nunquam nisi per ipsum dedit, qc quid alijs non negauit. Omnes deniq; apostolos dominus, quid de se homines opinētur, interrogat: & tamdiu sermo respondentium communis est, q̄diu humanæ intelligentiæ ambiguitas explicatur. At vbi, quid habeat sensus discipulorū, exigitur, primus est in domini confessione, qui primus est in Apostolica dignitate. Qui cùm dixisset: Tu es Christus filius Dei viui: respondit ei Iesus: Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus, qui in cœlis est. Id est, ideo beatus es, quia pater meus te docuit, nec terrena opinio te fefellit, sed inspiratio cœlestis te instruxit: & non caro & sanguis, sed ille me tibi, cuius sum vnigenitus filius, indicauit. Et ego, inquit, dico tibi: hoc est, sicut meus pater tibi manifestauit diuinitatē meam: ita & ego tibi notam facio excellētiam tuā, quia tu es Petrus. Id est, cùm ego sim inuiolabilis petra, ego lapis angularis, qui facio vtraq; vnum, ego fundamentum, præter quod nemo potest aliud ponere: tamen tu quoq; petra es, quia mea virtute solidaris, vt quæ mihi potestate sunt propria, sint tibi mecum participatione communia. Et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meā, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Super hanc, inquit, fortitudinem ęternum extruam templum: & Ecclesiæ meæ cœlo inferenda sublimitas, in huius fidei firmitate consurget. Hanc confessionem portæ inferi non tenebunt, mortis vincula non ligabunt: vox em̄ ista, vox vitæ est. Et sicut confessores suos in cœlestia prouehit: ita negatores ad inferna demergit. Propter quod dicit beatissimo Petro: Tibi dabo claues regni cœlorum. Et quæcunq; ligaueris super terram, erunt ligata & in cœlis. Et quæcunq; solueris super terram, erunt soluta & in cœlis. Transiuit quidem in alios apostolos vis potestatis istius, & ad omnes Ecclesiæ principes decreti huius constitutio commeauit: sed non frustrà vni commendatur, quod omnibus intimatur. Petro enim ideo hoc singulariter creditur, quia cunctis Ecclesiæ rectoribus Petri forma præponitur. Manet ergo Petri priuilegium, vbicunque ex ipsius fertur æquitate iudicium. Nec nimia est vel seueritas vel remissio, vbi nihil erit ligatum, nihil solutum, nisi quod beatus Petrus aut soluerit, aut ligauerit. Instante autem passione sua dominus, quæ discipulorū erat turbatura constantiam, Simoni inquit: Simon, ecce Satanas expostulauit vos, vt cribraret sicut triticum. Ego autem rogaui pro te, vt nō deficiat fides tua. Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos, vt non intretis in tentationem. Commune erat omnibus apostolis periculum de tētatione formidinis,

Ioan. 1 — Petrus princeps pastorū a Chro constitutus. — Matt. 16 — 1. Cor. 3 — Petrus dicitur petra, su per quā fundatur Ecclesia. — Petrus omnibus apostolis prælatus. — Lucæ 22

& diuinæ protectionis auxilio pariter indigebant. Quoniam diabolus omnes exagitare, omnes cupiebat elidere, & tamen specialis à domino Petri cura suscipit, & pro fide Petri propriè supplicatur, tanq̄ aliorum status certior sit futurus, si mens principis victa non fuerit.

Chr̄us specialiter p Petro rogauit.

In Petro ergo omium fortitudo munitur, & diuinæ gratiæ ita ordinatur auxilium, vt firmitas, quæ per Christum Petro tribuitur, per Petrum apostolis conferatur. Cùm itaq; dilectissimi tantum nobis videamus præsidium diuinitus institutum, rationabiliter & iustè in ducis nostri meritis & dignitate lætamur, gratias agentes sempiterno Regi redẽptori nostro domino Iesu Christo, qui tantam potentiam dedit ei, quẽ totius Ecclesię principem fecit: vt si quid etiam nostris temporibus rectè per nos agitur, rectéq; disponit, illius operibus, illius sit gubernaculis deputandum, cui dictum est: Et tu conuersus, cōfirma fratres tuos. Et cui post resurrectionem suam dominus ad trinam æterni amoris professionem mystica insinuatione ter dixit: Pasce oues meas.

Lucæ 22

Ioan. 21

Quod nunc quoq; procul dubio facit, & mādatum domini pius pastor exequitur, confirmans nos cohortationibus suis, & pro nobis orare non cessans, vt nulla tentatione superemur.

Oratio sanctorū pro nobis.

Si autem hāc pietatis suæ curam omni populo Dei, sicut credendum est, vbique prætendit, quantò magis nobis alumnis suis opem suam dignatur impendere, apud quos in sacro beatæ dormitionis thoro, eadem qua presedit carne, requiescit? Illi ergo hunc seruitutis nostrę natalitium diem, illi adscribamus hoc festum, cuius patrocinio, Sedis ipsius meruimus esse cōsortes, auxiliante nobis per omia gratia domini nostri Iesu Christi, q viuit et regnat cū Deo patre & spū sancto in secula seculorū, Amen.

SERMO I. DE COLLECTIS.

Eleemosyna quid prosit, & vti prestetur.

MVltis diuinarū scripturam testimoniis edocemur, quantum eleemosynarū meritum, & quanta sit virtus. Certū est enim, vnūquenq; nostrum animæ suę benefacere, quoties misericordia sua inopiæ succurrit alienæ. Prompta ergo & facilis dilectissimi apud nos largitas esse debet, si credimus sibi vnumquenq; id prestare, q̄d indigentibus tribuit.

Eleemosynarum fructus.

Thesaurum em̄ suum condit in cœlo, qui Christum pascit in paupere. Benignitatem itaq; in hoc & dispensationem diuinæ pietatis agnosce. Idcirco enim te abundare voluit, vt per te alius nō egeret, & per ministerium operis tui, pauperem ab egestatis labore, teq; à peccatorum multitudine liberaret. O mira prouidentia & bonitas creatoris, vt vno facto duobus vellet esse succursum. Ventura igit dominica dies, collectarū futura est. Hortor & moneo sanctitatẽ vestram, vt singuli quiq; et pauperum memineritis et vestri, et pro possibilitate virium vestrarum intelligatis in egentibus Christū, qui tantum nobis pauperes cōmendauit, vt se in ipsis vestiri ac suscipi testaretur & pasci Christus dn̄s noster, qui cum patre & sancto spiritu viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Matt. 25

Sermo II. de collectis.

Eleemosyna vt sit secundum lauacrum a peccatis, & opus maximæ charitatis.

NOtum vobis dilectissimi & familiare mandatum pastorali prædicamus hortatu, vt in opere misericordiæ studeatis esse deuoti. Quod etiamsi nunquā à vestra sanctitate negligitur, nunc tamen promptius est & impensius exequendum, quia primus collectarum dies saluberrimè à sanctis patribus institutus hoc exigit, vt vnusquisq;, prout votiuum atq; possibile est, in vsus atq; alimoniam pauperum de vestris facultatibus cōferatis: scientes præter illud

regenę-

Eleemosynis extinguuntur peccata. regenerationis lauacrum, in quo vniuersorum ablutæ sunt maculæ peccatorum, hoc remedium infirmitati humanæ diuinitus esse donatum, vt si qd culparum in hac terrena habitatione
1.Cor.13 contrahitur, eleemosynis deleatur. Eleemosynæ enim opera charitatis sunt, & scimus, quòd charitas operit multitudi-
1.Petr.4 nem peccatorum. Proinde dilectissimi in secundam feriam spontaneas ✱ collectas vestras sollicitè præparate, vt quicquid vobis de temporalibus substãtijs dempseritis, id multiplicatum in æterna retributione sumatis.

Alias, collectiones.

Sermo III. de collectis.

Eleemosyna quãtum excruciet dæmones, quidue sentiendum de collectis.

CHristianæ pietatis est dilectissimi, vt quæ Apostolicis sunt traditionibus instituta, perseueranti deuotione seruentur. Nam illi beatissimi discipuli veritatis, hoc diuinitus inspirata commendauere doctrina, vt quoties cæcitas paganorum ✱ in superstitionibus suis esset intentior, tunc præcipuè populus Dei, orationibus & operibus pietatis instaret. Quoniam immundi spiritus, quantum gentilium errore læ- tantur, tantum veræ religionis obseruantia atteruntur, & augmenta iustitiæ vrunt impietatis autorem. Cuius impia & prophana commenta, ne sacratis Deo vero cordibus aliquid pollutionis inferrent, beatus magister gentium præcauebat, cùm voce Apostolica diceret: Nolite iugum cum infidelibus ducere. Quæ enim participatio iustitiæ cum iniquitate? aut quæ societas lucis ad tenebras? Et deinde vocẽ prophetici spiritus addidit dicens: Exite, exite de medio eorum, & separamini, dicit dominus, & immundum ne tetigeritis. Vnde quoniam ad destruandas antiqui hostis insidias in die, quo impij sub idolorum suorũ nomine diabolo seruiebant, prouidẽtissimè in sancta Ecclesia prima est instituta collectio, volumus dilectiõem vestram tertia feria per omnes regionum vestrarũ Ecclesias cum volũtarijs oblationibus eleemosynarum conuenire. In quo opere, etsi non est omnium æqualis facultas, debet ✱ esse par pietas: quoniam fidelium largitas, non de muneris pensa tur pondere, sed de beneuolentiæ quãtitate. Habeant in hoc misericordiæ cõmertio etiam pauperes lucrum, & ad sustentationem egentium de quantacunq; substantia aliquid, quod eos non contristet, excerpant. Sit diues munere copiosior, dum pauper animo non sit inferior. Quamuis enim maior speret redditus de maiore semẽte, potest tamen de exigua satione multus fructus prouenire iustitię. Iustus enim est iudex & verax, qui neminem fraudat mercede meritorum. Et ideo nos curam pauperum vult habere, vt in futuræ retributionis examine, misericordibus, quam promisit, misericordiam largiatur Christus Deus noster, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Alias, su per institutionibus suis.

Opera bona ex cruciant diabolũ.

2. Cor. 6

Addendũ forte, tamen.

Merita eleemosynæ.

Matth. 5

Sermo IIII. de collectis & eleemosyna.

Eleemosyna vt saluet hominem.

MIsericordia dilectissimi & iustitia Dei, formam retributionum suarum à mũdi constitutione dispositam, per doctrinam domini nostri Iesu Christi, benignissima nobis expositione reserauit, vt acceptis rerũ significatiõibus, quæ futura credimus, iam quasi gesta nosceremus. Sciebat enim redemptor noster atque seruator, quantos fallacia diaboli per totum mundum sparsisset errores, & quàm multis superstitionibus maximam sibi partem humani generis subdidisset. Sed ne vltrà per ignorantiam veritatis, creatura ad imaginem Dei condita, in præcipitia perpetuæ mortis ageretur, Euangelicis paginis iudicij sui inseruit qualitatem, quæ omnem hominem à callidissimi hostis reuocaret insidijs: quum iam nulli esset incognitum, quæ bonis speran-

ſperanda præmia, & quæ malis eſſent inferenda ſupplicia. Incentor nanque ille autórque peccati, primùm ſuperbus, vt caderet, deinde inuidus, vt noceret, quia in veritate non ſtetit, totam vim ſuam in mendacio collocauit, omniaq́; deceptionum genera de hoc venenatiſſimo artis ſuæ fonte produxit, vt ab illo bono, quod ipſe propria elatione perdiderat, ſpem humanæ deuotionis excluderet, eosq́; in conſortium damnationis ſuæ traheret, ad quorum ipſe reconciliationem pertinere nō poſſet. Quicquid igitur hominū quibuſlibet impietatibus Deum læſit, huius fraude traductum, huius eſt nequitia deprauatū. Facilè enim in omnia flagitia impulit, quos religione decepit. Scìens autem Deum nō ſolùm verbis, ſed etiam factis negari, multis quibus auferre non potuit fidem, ſuſtulit charitatem: & agro cordis ipſorum, auaritiæ radicibus occupato, ſpoliauit fructu operum, quos non priuauit confeſſione labiorum. Propter has ergo dilectiſſimi verſutias hoſtis antiqui ſcire nos voluit ineffabilis benignitas Chriſti, qd in die retributiōis de vniuerſitate hominum eſſet decernendum, vt dū in hoc tempore legitimorum remedio rum medicina præbetur, dum eliſis reparatio non negatur, & qui diu fuerūt ſteriles, poſſint tandem eſſe fœcundi, præueniatur diſpoſita cenſura iuſtitiæ, & nunquam à cordis oculis, diuinæ diſcretiōis imago diſcedat. Veniet enim in maieſtatis ſuæ gloria dominus, ſicut ipſe prædixit, aderitq́; cum eo radians in ſplendoribus ſuis, innumerabilis angelicarum multitudo legionum. Congregabuntur ante thronum potentiæ eius omnium gentium populi, & quicquid hominum vniuerſis ſeculis toto orbe terrarum progenitum eſt, in conſpectu iudicantis adſtabit. Separabuntur ab iniuſtis iuſti, à nocentibus innocentes: & cùm præparatum ſibi regnū recenſitis miſericordiæ operibus, filij pietatis acceperint, exprobrabitur duritia ſterilitatis iniuſtis: & nihil habentes ſiniſtri commune cum dextris, in ignem ad diaboli & angelorum eius tormenta diſpoſitum, omnipotētis iudicis damnatione mittentur, cum illo habituri pœnæ communionem, cuius elegerunt facere voluntatem. Quis igitur iſtam ſortem æternorum cruciatuum nō paueſcat? Quis mala nunquam finienda non timeat? Sed cùm ideo denunciata ſit ſeueritas, vt miſericordia quæreretur, in diebus præſentibus cū miſericordiæ eſt largitate viuendum, vt homini poſt periculoſam negligentiam, ad pietatis opera reuertenti, poſſibile ſit ab hac ſententia liberari. Hoc enim agit potentia iudicis, hoc gratia ſeruatoris, vt relinquat impius vias ſuas, & ab iniquitatis ſuæ conſuetudine peccator abſcedat. Miſereantur pauperum, qui ſibi volunt parcere Chriſtum. Faciles ſint in alimēta miſerorū, qui cupiunt ad ſocietatē * puenire fidelium. Nō ſit vilis homini homo, nec in quoquam deſpiciatur illa natura, quā rerum conditor ſuam fecit. Cui enim laborantium licet negare, quod Chriſtus ſibi profitetur impendi? Iuuatur conſeruus, & gratiam refert dominus. Cibus egeni, regni cœleſtis eſt precium: & largitor temporalium, hæres efficitur æternorum. Vnde autem exigua iſta impendia, tanta æſtimari taxatione meruerunt: niſi quia pondera operum, charitatis lance penſantur, & quum amatur ab homine, quod Deus diligit, meritò in eius aſcenditur regnum, in cuius tranſitur affectum. Ad horum ergo operum dilectiſſimi piam curam dies nos Apoſtolicæ inſtitutionis inuitat, in quo ſanctarum collectionum prima collectio eſt prudenter à patribus & vtiliter ordinata: vt quia in hoc tempore gentilis quondam populus ſuperſtitioſius dæmonibus ſeruiebat, contra prophanas hoſtias impiorum, ſacratiſſima à nobis noſtrarum eleemoſynarum celebraretur oblatio. Quod quia incrementis Eccleſiæ fructuoſiſſimum fuit, placuit eſſe perpetuum. Vnde hortamur ſanctitatem veſtram, vt per Eccleſias regionū veſtrarū quarta feria de facultatibus veſtris, quan-

Ioann. 8

Diaboli aſtus & malitia in deceptione generis humani.

Fides ſi ne charitate eſſe poteſt.

Ad Ti. 1

Matt. 25

Iudicij extremi forma.

Opera miſericordiæ ſaluant hominē.

* Alias, gignere.

Instituti ones apoſtolorum ſeruandæ ſunt.

quantum suadet possibilitas & voluntas, expensas misericordiæ conferatis, vt possitis illam beatitudinem promereri, in qua sine fine gaudebit,
Psal. 40 qui intelligit super egenum & pauperem. Ad quem intelligendum dilectissimi, sollicita benignitate vigilandum est, vt quem modestia tegit, & verecundia prępedit, inuenire possimus.
Pauperibus verecũdis subueniendũ est. Sunt enim, qui palàm poscere ea, quibus indigent, erubescũt: & malunt miseria tacitæ egestatis affligi, quàm publica petitione confundi. Intelligendi ergo isti sunt, & ab occulta necessitate * subleuandi, vt hoc ipso amplius gaudeant, cùm & paupertati eorum consultum fuerit & pudori. Rectè enim in egeno & paupere, ipsius Iesu Christi domini nostri persona sentitur, qui cũ
2. Cor. 8 esset diues, sicut dicit Apostolus, inops factus est, vt nos sua paupertate ditaret. Et ne deesse nobis sua pręsentia videretũ, ita humilitatis & gloriæ suę temperauit mysterium, vt quem regem & dominum in maiestate patris adoramus, eundem in suis pauperibus pasceremus, liberandi ob hoc in die mala à damnatione perpetua, & pro intellecti pauperis cura, regni cœlestis consortijs inserendi. Vt autem in omnibus dilectissimi placeat domino vestra deuotio, etiam ad hanc vos hortamur industriam, vt Manichæos vbicunq; latentes vestris presbyteris publicetis.
Hęretici prodendi sunt. Magna est enim pietas prodere latebras impiorum, & ipsum in eis, cui seruiunt, diabolum debellare. Contra istos enim dilectissimi, omnem quidem orbem terrarum, & totam vbiq; Ecclesiam decet fidei arma arripere. Sed vestra in hoc opere deuotio debet excellere, qui in progenitoribus vestris Euangelium crucis Christi ab ipso beatissimorum apostolorum Petri & Pauli ore didicistis. Non sinantur latere homines, qui legem per Mosen datam, in qua deus vniuersitatis conditor ostenditur, recipiendam esse non credunt: prophetis & sancto spiritui cõtradicunt: Psalmos Dauidicos, qui per vniuersalem Ecclesiam cum omni pietate cantantur, dãnabili impietate ausi sunt refutare: Christi domini natiuitatem secundum carnem negant: passionem & resurrectionem eius simulatam dicunt fuisse, non veram: baptismum regenerationis totius gratiæ virtute dispoliant. Nihil est apud eos sanctũ, nihil integrũ, nihil verum. Cauendi sunt, ne cuiq̃ noceãt: prodendi sunt, ne in aliqua ciuitatis nostrę parte consistant. Vobis dilectissimi ante tribunal domini proderit, quod indicimus, quod rogamus. Dignum est enim, vt eleemosynarum sacrificio & huius operis palma iungatur, auxiliante nobis per omnia domino Iesu Christo, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Alias, releuandi.

Sermo V. de collectis & eleemosynis.

Eleemosynę ac temperantiæ bona quæ, virtutesq; omnes non prodesse sine misericordiæ operibus.

Apostolicæ traditionis dilectissimi instituta seruantes, pastorali vos sollicitudine cohortamur, vt diem, quę illi ab impiorum superstitione purgatum, misericordiæ operibus consecrarunt, deuotione religiosæ consuetudinis celebremus, ostendẽtes apud nos autoritatem patrum viuere, eorumq; doctrinam in nostra obedientia permanere.
Patrum traditiones. Quoniam sancta tantæ cõstitutionis vtilitas, non præterito tantum tempori, sed etiam nostræ prospexit ætati: vt quod illis profuit ad destructionem vanitatum, hoc nobis proficeret ad incrementa virtutum. Quid autem tam aptum fidei, quid tam conueniens pietati, quã egentium iuuare paupertatem? infirmorum curam recipere? fraternis necessitatibus subuenire? & conditionis proprię in aliorum labore meminisse? In quo opere, quantũ quis possit, quantumq; non possit, solus veraciter ille discernit, qui nouit, quid quibusq; contulerit. Non solum enim spiritales opes & dona cœlestia Deo donante capiuntur,

Terrena rum facultatũ nõ tã possessio q̃ dispensatio nobis commissa est.

tur, sed etiam terrenæ & corporeæ facultates ex ipsius largitate proueniũt, vt meritò rationem earum quæsiturus sit, quæ non magis possidenda tradidit, quàm dispensanda commisit. Muneribus igitur Dei iustè & sapienter vtendum est, ne materia boni operis fiat causa peccati. Nam diuitiæ quidem, quantum ad ipsas species earum atque substantias pertinet, bonæ sunt, & humanæ societati plurimùm prosunt, cũ à beneuolis habẽtur & largis, nec illas aut luxuriosus prodigit, aut auarus abstrudit, vt tam pereant malè conditæ, quàm insipienter expensæ. Quamuis autem laudabile sit, intemperantiam fugere, & turpium voluptatum damna vitare, multiq; magnificè dedignentur facultates suas occulere, & in copiis affluentes vilem atq; sordentem horreant parcitatem: non est tamẽ talium aut fœlix abundantia aut probãda frugalitas, si ipsis tantum propriæ opes seruiunt, si eorum bonis nulli iuuãtur pauperes, nulli fouentur infirmi, si de magnarum abundantia facultatum, non captiuus redemptionem, non peregrinus solatium, nõ exul sentit auxilium.

Temperãtiæ modus ac bonum.

Auarorum & prodigorum egestas.

Huiusmodi diuites, egentiores sunt omnibus egenis. Perdunt enim illos redditus, quos possunt habere perpetuos: & dum breui nec semper libero incumbunt vsui, nullo iustitiæ cibo, nulla misericordiæ suauitate pascuntur, foris splendidi, intus obscuri: abundantes temporaliũ, inopes æternorũ: quia ipsi animas suas fame afficiunt, & nuditate honestant: qui de ijs, quæ terrenis horreis commendarunt, nihil thesauris cœlestibus intulerunt. Sed fortè sunt aliqui diuitum, qui licet nullis largitionibus pauperes Ecclesiæ soleãt adiuuare: alia tamen mandata Dei custodiunt, & inter diuersa fidei & probatis merita, venialiter sibi æstimant vnam deesse virtutem. Verùm hęc tanta est, vt sine illa cæteræ, etsi sint, prodesse nõ possint. Quamuis enim quis fidelis sit, & castus, & sobrius, & alijs moribus ornatus insignibus, misericors tamen si non est, misericordiam non meretur.

Ait enim dominus: Beati misericordes, quoniã ipsorum miserebitur Deus. Cùm autem venerit filius hominis in maiestate sua, & sederit in throno gloriæ suæ: & congregatis omnibus gentibus, bonorum & malorum fuerit facta discretio, in quo laudabuntur, qui ad dexteram Dei stabunt, nisi in opibus beneuolentiæ & charitatis officijs, quæ Iesus Christus sibi impensa reputabit? Quoniam qui naturam hominis suam fecit, in nullo se ab humana humilitate discreuit. Sinistris verò qd obijcietur, nisi neglectus dilectionis, duritia inhumanitatis, & pauperibus misericordia denegata? quasi nec alias virtutes dextri, nec alias offensiones habeant sinistri. Sed illo magno summóque iudicio tanti æstimabitur vel largitatis benignitas, vel tenacitatis impietas, vt pro plenitudine omnium virtutum, & pro summa omnium commissorum, & per vnum bonum isti introducantur in regnum, & per vnum malum illi mittantur in ignem æternum. Nemo igitur dilectissimi de vllis sibi bonæ vitæ meritis blandiatur, si illi defuerint opera charitatis: nec de sui corporis qualitate securus sit, qui nulla eleemosynarum purificatione mundatur. Eleemosynę enim peccata delent, mortem perimunt, & pœnam perpetui ignis extinguunt. Sed qui ab earum fructu fuerit vacuus, erit ab indulgentia retribuentis alienus, dicente Salomone: Qui obdurat aures, ne audiat imbecillem, & ipse vocabit dominum, & nõ erit, qui exaudiat eum. Vnde & Tobias filium suum præceptis pietatis instituens: Ex substantia, inquit, tua fac eleemosynam, & noli auertere faciem tuam ab vllo paupere: ita fiet, vt nec à te auertatur facies Dei. Hæc virtus omnes facit vtiles esse virtutes, quę ipsam quoque fidem, ex qua iustus viuit, & quæ sine operibus mortua nominatur, sui admixtione viuificat. Quia sicut in fide est operum ratio: ita in operibus fidei fortitudo. Dum ergo tẽpus habemus, sicut ait Apostolus, operemur bonũ, maximè autem ad domesticos fidei.

Matth.5 Virtutes aliæ absq; misericordia operibus nõ prosunt. Matt. 25

Eleemosynæ bona.

Prou. 21

Thob.4

Fides si ne operibus mortua est.

Abac. 2 Rom. 1 Galat. 3 Hebr. 10 Iacob 2

Galat. 6

Bonum

Bonum aūt facientes non deficiamus, tempore enim suo metemus. Præsens itaq; vita tempus est sationis, & retributionis tempus est messis, quando vnusquisq; seminum fructus secundum sationis suæ percipiet quantitatem. De prouentu autem istius segetis nemo falletur, quia animorum ibi magis q̄ impendiorum mensura taxabitur: & tantū reddent exigua de exiguis, quantum magna de magnis. Et ideo dilectissimi satisfiat Apostolicis institutis. Et quia die dominica, prima est futura collectio, omnes vos deuotioni voluntariæ præparate, vt vnusquisq; secundum sufficientiam habeat in sacratissima oblatione consortium. Exorabunt pro vobis & ipsæ eleemosynæ, & ij, qui vestris muneribus iuuabūtur, vt ad omne opus bonum idonei semper esse possitis, in Christo Iesu domino nostro, q viuit & regnat per infinita secula seculorum, Amen.

SERMO PRIMVS DE IEIVNIO *decimi mensis & collectis.*

Creatio hominis vt fuerit ad Dei imaginem, quantumue oratio, ieiunium & eleemosyna nos Deo commendent.

Si fideliter dilectissimi atq; sapiēter creationis nostræ intelligamus exordium, inueniemus hominē ideo ad imaginem Dei conditum, vt imitator sui esset autoris: & hanc esse naturalem nostri generis dignitatē, si in nobis quasi in quodam speculo diuinæ benignitatis forma resplēdeat. Ad quam quotidie nos vtiq; reparat gratia seruatoris, dum q̄d cecidit in Adam primo, erigitur in secundo. Causa autem reparationis nostræ non est nisi misericordia Dei, quē non diligeremus, nisi prius nos ipse diligeret, & tenebras ignorantiæ, suæ veritatis luce discuteret. Quod per sanctum Esaiam dominus denūcians ait: Adducam cæcos in viam, quam ignorabant, & semitas, quas nesciebant, faciam illos calcare. Faciam illis tenebras in lucem, & praua in directa. Hæc verba faciam illis, & non relinquam eos. Et iterum: Inuentus sum, inquit, à non quærentibus me, & palam apparui ijs, qui me non interrogabant. Quod quo modo impletum sit, Ioannes apostolus docet, dicens: Scimus, quoniam filius Dei venit, & dedit nobis sensum, vt cognoscamus verum, & simus in vero filio eius. Et iterum: Nos ergo diligamus Deum, quoniam ipse prior dilexit nos. Diligendo itaque nos Deus, ad imaginem suam nos reparat, & vt in nobis formam suæ bonitatis inueniat, dat vnde ipsi quoq;, quod operatur, operemur: accendens scilicet mentium nostrarū lucernas, & igne nos suæ charitatis inflammans, vt nō solum ipsum, sed etiam quicquid diligit, diligamus. Nam si inter homines ea demum firma amicitia est, quam morum similitudo sociarit, cū m tamen parilitas volun tatum sæpe in reprobos tēdat affectus: quantum nobis optandum atq; nitendum est, vt in nullo ab ijs, quę Deo sunt placita, discrepemus: De quo dicit Propheta: Quoniam ira in indignatione eius, & vita in voluntate eius: quia non aliter in nobis erit dignitas diuinæ maiestatis, nisi imitatio fuerit voluntatis. Dicente itaq; domino: Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota mente tua, & diliges proximū tuū sicut teipsum, suscipiat fidelis anima autoris sui atq; rectoris immarcessibilem charitatem, totamq; se etiā eius subijciat voluntati, in cuius operibus atq; iudicijs nihil vacat à veritate iustitiæ, nihil à miseratione clementiæ. Quoniam etsi magnis quis laboribus & multis fatigetur incommodis, bona est illi causa tolerandi, qui se aduersis, vel corrigi intelligat, vel probari. Charitatis verò istius pietas perfecta

Homo cur ad imaginē Dei sit cōditus.

Esaiæ 42

Esaiæ 65

1. Ioan. 5

1. Ioan. 4

Amicitia vera quæ sit.

Psal. 29

Matt. 22

esse non poterit, nisi diligatur & proximus. Quo nomine non ij tantum intelligendi sunt, qui nobis amicitia & propinquitate iunguntur, sed omnes prorsus homines, cum quibus nobis natura communis est, siue illi hostes sint, siue socij, siue liberi, siue serui. Vnus enim nos conditor finxit, vnus nos creator animauit: eodem cuncti coelo & aere, ijsdem vtimur diebus & noctibus. Quúmque alij sint boni, alij mali, alij iusti, alij iniusti: DEVS tamen omnibus largitor, omnibus est benignus, sicut Lycaonijs à Paulo & Barnaba apostolis dicitur de prouidentia Dei, qui in præteritis generationibus dimisit omnes gentes ingredi vias suas. Et quidem non sine testimonio semetipsum reliquit, benefaciens eis de coelo, dans pluuiam & tempora fructifera, & implens cibo & lætitia corda nostra. Dedit autem nobis maiores diligendi proximum causas, Christianæ gratiæ latitudo, quæ se per omnes partes totius orbis extendens, neminem despectat, dum docet neminem negligendum. Et meritò etiam inimicos diligi, & pro persequutoribus sibi præcipit supplicari, qui ex omnibus quotidie genubus fractis oliuæ suæ ramis, germen inferens oleastri, de inimicis reconciliatos, de alienis adoptiuos, de impijs facit iustos, vt omne genu flectatur, coelestium, terrestrium, & infernorum: & omnis lingua confiteatur, quia dominus Iesus Christus in gloria est Dei patris. Cùm ergo Deus bonos nos esse velit, quia bonus est, nihil nobis debet de eius iudicijs displicere. Nam non per omnia illi gratias agere, quid est aliud, quàm ex quadam eum parte reprehendere? Audet plerunque humana insipientia aduersus creatorem suum, non solum de inopia, sed etiam de copia, murmurare: vt & quum aliquid non suppetit, querula, & quum quædam exuberant, sit ingrata. Multæ messis dominus, horreorum suorum plenitudinem fastidiuit, & ad copiam vindemiæ affluentis ingemuit: nec de magnitudine fructuum gratulatus, sed de vilitate conquestus est. Si autem parcior fuerit in susceptis terra seminibus & castigatiore prouentu vites oleæq; defluxerint, accusatur annus, arguuntur elementa, & nec aeri parcitur nec coelo, quum fideles & pios discipulos veritatis nihil magis commendet & muniat, quàm perseuerans in Deum indefessa laudatio, dicente Apostolo: Semper gaudete, sine intermissione orate, in omnibus gratias agite. Hæc enim voluntas Dei est in Christo Iesu in omnibus vobis. Huius autem deuotionis quemadmodum poterimus esse participes, nisi rerum varietas constantiam mentis exerceat? vt amor directus in Deum, nec inter secunda superbiat, nec inter aduersa deficiat. Quod placet DEO, placeat & omnibus nobis, de omni mensura munerum eius gaudeamus. Qui benè vsus est magnis, vtatur benè & modicis. Tam nobis copia, quàm parcitate consulitur. Nec in spiritalibus lucris angustia grauabimur fructuum, si foecunditas non arescat animorum. Oriatur de cordis agro, quod terra non dedit. Semper illi, quod largiatur, occurrit, cui benè velle non deficit. Ad omnia igitur dilectissimi opera pietatis, omnium nobis qualitas prosit annorum, nec beneuolentiam Christianam difficultas temporalis impediat. Nouit dominus vasa hospitali viduæ in opus pietatis suæ vacuata complere: nouit aquas in vina conuertere: nouit de paucissimis panibus, quinque milia esurientium saturare populorum. Et ille, qui in suis pascitur, quæ potuit augere dando, potest multiplicare sumendo. Tria verò sunt, quæ maximè ad religiosas pertinent actiones, oratio scilicet, ieiunium, & eleemosyna, quibus exercendis omne quidem tempus acceptum, sed illud est studiosius obseruandum, quod apostolicis accepimus traditionibus consecratum, sicut etiam decimus hic mensis morem refert veteris instituti, vt tria illa, de quibus locutus sum, diligen-

Marginal notes: Proximus noster quis sit. — Acto. 14 — Matt. 5 Roma. 12 — Philip. 2 — Matt. 9 Luca 16 — 1. Thes. 5 — 4. Re. 4 — Ioan. 2 — Ioan. 6 — Tria potissimū misericordiæ opera.

Danie.4 gentius exequamur. Oratione ẽm propiciatio Dei quæritur, ieiunio concupiſcentia carnis extinguitur, eleemoſynis peccata redimuntur, ſimulq; per omnia Dei in nobis imago renouatur, ſi & in laudem eius ſemper parati, & ad purificationem noſtram ſine ceſſatione ſolliciti, & ad ſuſtentationem proximi indeſinenter ſimus intenti. Hæc triplex obſeruantia dilectiſſimi, omnium virtutum comprehendit effectus. Hæc ad imaginem & ſimilitudinem Dei peruenit, & à ſpiritu ſancto inſeparabiles facit. Quia in orationibus permanet fides recta, in ieiunio innocens vita, in eleemoſynis mẽs benigna. Quarta igitur & ſexta feria ieiunemus. Sabbato autem apud beatiſſimum apoſtolum Petrum vigilias celebremus: qui & orationes, & ieiunia, & eleemoſynas noſtras, precibus ſuis dignabitur adiuuare, per dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui cum patre & ſancto ſpiritu viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Interceſſio ſanctorum.

Sermo II. de ieiunio decimi menſis, & collectis eiuſdem.

Ieiunium menſis Septembris cur inſtitutum, eiusq; efficatia.

QVod temporis ratio & deuotionis noſtræ admonet conſuetudo, paſtorali vobis dilectiſſimi ſollicitudine prædicamus, decimi menſis celebrandum eſſe ieiunium, quo pro conſummata perceptione omnium fructuum, digniſſimè largitori eorum Deo, continentiæ libamen offertur. Quid enim poteſt efficatius eſſe ieiunio? cuius obſeruantia appropinquamus Deo, & reſiſtentes diabolo, vitia blanda ſuperamus. Semper virtuti cibus, ieiunium fuit. De abſtinentia prodeunt caſtæ cogitationes, rationabiles voluntates, ſalubriora conſilia. Et per voluntarias afflictiones caro concupiſcentijs moritur, virtutibus ſpiritus innouatur. Sed quia non ſolo ieiunio animarum noſtrarum ſalus acquiritur, ieiunium noſtrum miſericordijs pauperum ſuppleamus. Impendamus virtuti, quod ſubtrahimus voluptati. Fiat refectio pauperis, abſtinentia ieiunantis. Studeamus viduarum defenſioni, pupillorum vtilitati, lugentium conſolationi, diſſidentium paci. Suſcipiatur peregrinus, adiuuetur oppreſſus, veſtiatur nudus, foueatur ægrotus, vt quicunq; noſtrum de iuſtis laboribus autori bonorum omnium Deo ſacrificium huius pietatis obtulerit, ab eodem regni cœleſtis præmium percipere mereatur. Quarta igitur & ſexta feria ieiunemus. Sabbato autem apud beatum Petrum apoſtolum pariter vigilemus, cuius ſuffragantibus meritis, quæ poſcimus, impetrare poſſimus, per dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui cum patre & ſancto ſpiritu viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Ieiunij efficacia

Sermo III. de ieiunio decimi menſis, & de eleemoſynis eiuſdem.

Ager dominicus vt fide muniatur, ieiunijs exerceatur, eleemoſyna feratur, orationibusq; fœcundetur.

IN dominico agro dilectiſſimi, cuius operarij ſumus, oportet nos prudenter atque vigilanter ſpiritalem exercere culturam, vt perſeueranti induſtria, quæ legitimis temporalibus ſunt exequenda, curantes, de ſanctorum operum fruge lætemur. Quæ ſi pigro ocio & inerti deſidia negligantur, terra noſtra nihil generoſi germinis pariet, & ſpinis ac tribulis ſubdita, non producet, quæ condenda ſint horreis, ſed quæ vrenda ſint flammis. Ager autem iſte dilectiſſimi, rorante deſuper gratia Dei, fide munitur, ieiunijs exercetur, eleemoſynis feritur, orationibus fœcundatur, vt inter plantationes rigationesq; noſtras, nullius amaritudinis radix pullulet, nec ſe incrementa cuiuſq; noxiæ ſtirpis attollãt, ſed enecato om̃i

ſemine vitiorum, conualeſcat ſeges læta virtutum. Ad quam diligentiam omni quidem nos tempore pietatis magiſter adhortatur, ſed in his diebus, qui huic operi ſunt ſpecialius præſtituti, maior animoſitas & cura eſt excitanda feruętior, ne quod pium eſt agere non indictum, impium ſit negligere prædicatum. Decimi itaq; menſis ieiuniū, ad quod charitatem veſtram religioſo propoſito nouimus præparatam, vnanimiter auxiliante CHRISTO celebrantes, hortamur monentes, vt vnuſquiſque ſecundum menſuram poſſibilitatis, quam accepit à Deo, in bonis opibus eniteſcat. Quia & inimici noſtri, qui noſtra ſanctificatione torquentur, in his diebus, quos ad maiorem obſeruantiam nobis diſpoſitos eſſe nouerunt, vehementius ſęuiunt, & ſubtiliore inſidiantur aſtutia, vt alijs immittendo metum inopiæ de largitatis expenſis, alijs immittendo triſtitiam de labore ieiunij, quàm plurimos à conſortio huius deuotionis abducant. [Diabolus bene operantibus magis insidiatur.] Contra quas tentationes dilectiſſimi, vigilet in nobis pij cordis intentio, & à Chriſtianis mentibus cogitationes diffidentiæ repellantur. Modicum eſt enim, quod pauperi ſatis eſt, nec victus illius, nec veſtitus oneroſus eſt. Vile enim eſt, quod eſurit: vile eſt, quod ſitit: & nuditas, quæ indiget operiri, non poſcit ornari. Et tamen dominus noſter tam pius operum noſtrorum arbiter, tam benignus eſt æſtimator, vt etiam pro calice aquæ frigidæ ſit pręmium redditurus. [Matt. 10] Et quia iuſtus inſpector eſt animorum, non impendium ſolū operis, ſed etiam affectum eſt remuneraturus operātis, per Chriſtum dominum noſtrum.

Sermo IIII. de ieiunio decimi menſis, & de eleemoſynis eiuſdem.

Ieiunium in vtroq; teſtamēto obſeruatum quid valeat contra peccata.

Confidenter vos dilectiſſimi ad opera pietatis hortamur, quia experimentis didicimus, libenter vos ſuſcipere, quod monemus. Scitis namque, & DEO docente cognoſcitis, ad æternum vobis gaudium profuturam diuinorum obſeruantiam mandatorum. In quibus exequendis quia humana fragilitas plerunque laſſeſcit, & in multis per lubricum ſuæ infirmitatis offendit, miſericors & pius dominus remedia nobis & adiutoria dedit, per quæ veniam obtinere poſſimus. Quis enim tot illecebras mundi, tot inſidias diaboli, tot denique pericula ſuæ mutabilitatis euaderet, niſi clemētia æterni regis mallet nos reparare, quàm perdere? Nam & qui iam redempti, iam regenerati filij lucis effecti ſunt, quamdiu tamen in hoc mundo, qui totus in maligno poſitus eſt, detinentur [Pugna cōtinua Christianorum. 1. Ioan. 5], quamdiu infirmitati carnis, corruptibilia & temporalia blandiuntur, non poſſunt iſtos dies ſine tentatione tranſire. Nec facilè prouenit cuiquam tam incruenta victoria, vt inter multos hoſtes frequentesq; conflictus, etiam ſi ſit liberà morte, ſit quoq; immunis à vulnere. Curandis igitur læſionibus, quas ſæpe incidunt, qui cum inuiſibili hoſte confligunt, trium maximè remediorum eſt adhibenda medicina, in orationis inſtantia, in caſtigatione ieiunij, in eleemoſynæ largitate. Quæ cùm pariter exercentur, Deus propiciatur, culpa deletur, tentator eliditur. Et ijs quidem præſidijs ſemper fidelis anima debet accingi, ſed tūc ſtudioſius præparari, cùm ij adſunt dies, qui propiè ſunt ad hæc pietatis officia præſtituti. De quorū ordine eſt etiam decimi huius mēſis ſolennc ieiunium, quod non ideo negligendum eſt, quia de obſeruantia veteris legis adſumptum eſt, tanquam hoc de illis ſit, quæ inter

Ieiuniū licet in veteri testamēto sit obseruatū, tū etiam in nouo ob seruandum est. inter discretiones ciborum, inter baptismatum differentias, & auium pecudumque hostias, esse destiterunt. Illa enim quae rerum futurarum figuras gerebant, impletis, quae significauere, finita sunt. Ieiuniorum verò vtilitatem, noui testamenti gratia non remouit. Et continentiam corpori atque animae semper profuturam, pia obseruatione suscepit. Quoniam sicut permanet apud intelligentiam Christianam:
Matt.4 Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruies. Et: Diliges proximum tuum sicut teipsum, & caetera talium mandatorum: ita quod in eisdem libris de ieiuniorum sanctificatione & curatione praeceptum est, nulla interpretatione vacuatur. In omni enim tempore, omníque vita huius seculi, ieiunia nos contra peccata faciunt fortiores, ieiunia concupiscentias vincunt, tentationes repellunt, superbiam inclinant, iram mitigant, & omnes bonae voluntatis affectus, ad maturitatem totius virtutis enutriunt: si tamen in societatem sibi beneuolentiam charitatis adsumant, & in operibus misericordiae se prudenter exerceant. Ieiunium enim sine eleemosyna, nō tam purgatio animae, quàm carnis afflictio est, magisque ad auaritiam, quàm ad continentiā referēdum est, quando aliquis sic à cibo abstinet, vt etiam à pietate abstineat. Nostra ergo ieiunia dilectissimi abundent fructibus largitatis, & in pauperes CHRISTI benignis sint foecunda muneribus. Nec tardētur in hoc opere mediocres, quia parum sit, quod possint de sua facultate decerpere. Nouit dominus omnium vires, & scit iustus inspector, de q̄ mensura quisque quid tribuat. Dissimiles quidem substantiae, similes erogationes habere non possunt. Sed equatur plerunque merito, quod distat impendio. Qui potest esse par animus, etiam vbi impar est sensus: Haec itaque vt adiuuante Deo pia deuotione curentur, quarta & sexta feria ieiunemus. Sabbato verò apud beatum Petrum apostolum vigilias celebremus, cuius orationibus adiuti, in omnibus misericordiam Dei mereamur.

Matt.22

Sermo V. de ieiunio decimi mensis & de eleemosynis eiusdem.

Ieiunij & eleemosynarum fructus, ac haereticorum prodigiosa seruitus.

SVblimitas quidem dilectissimi gratiae Dei hoc quotidie operatū in cordibus Christianis, vt omne desiderium nostrum à terrenis ad coelestia transferatur. Sed & praesens vita per creatoris opem ducitur, & per ipsius prouidentiam sustinetur: quia idem est largitor temporalium, qui promissor est aeternorum. Sicut enim pro spe foelicitatis, ad quam per fidem currimus, gratias Deo agere debemus, quòd ad perceptionem tantae praeparationis euehimur: ita pro ijs quoque commodis, quae singulorum annorum reuolutione consequimur, Deus à nobis honorandus atque laudandus est, qui sic terrae foecunditatem ab initio dedit: sic pariendorum fructuum leges in quibusque germinibus & seminibus ordinauit, vt nunquā sua instituta desereret, sed in rebus conditis benigna conditoris administratio permaneret. Quicquid ergo ad vsus hominum segetes, vineae, oleaeque peperint, totum hoc diuinae bonitatis largitate profluxit: quae elemētorum qualitate variata, dubios agricolarum labores clemēter adiuuit, vt vtilitatibus nostris venti & imbres, frigora & aestus, dies noctesque seruirent. Non enim sibi ad effectus operum suorum humana 1.Cor.3 ratio sufficeret, nisi plantationibus & rigatiōibus solitis dominus incrementa praeberet. Vnde plenum pietatis & iustitiae est, vt de ijs, quę nobis coelestis pater misericorditer contulit, nos quoque alios adiuuemus. Sunt enim plurimi, qui nullam in agris, nullam in vineis, nullam in oleis habent portiōem, quorum inopiae de ea, quam dominus dedit,

dedit, copia cõsulendum est, vt & ipsi nobiscum Deo pro terræ fœcunditate benedicant, & gaudeant possidentibus fuisse donata, quæ etiam pauperibus ac peregrinis fuerunt facta communia. Fœlix est illud horreum, & omnium fructuum multiplicatione dignissimum, de quo egentium & debilium saturatur esuries, de quo releuatur peregrini necessitas, de quo desiderium fouetur infirmi. Quos ideo sub diuersis molestijs iustitia Dei laborare permisit, vt miseros pro patientia, & misericordes pro beneuolentia coronaret. Huic autem operi dilectissimi cùm omnia opportuna sint tempora, hoc nunc præcipuè aptum est atque conueniens, in quo sancti patres nostri diuinitus inspirati, decimi mensis sanxere ieiunium, vt omnium fructuum collectione conclusa, rationabilis Deo abstinentia dicaretur: & meminisset quisque ita vti abundantia, vt & circa se abstinentior, & circa pauperes esset effusior. Efficacissima enim pro peccatis deprecatio est in eleemosynis atque ieiunijs, & velociter ad diuinas conscendit aures talibus oratio eleuata suffragijs. Quoniam, sicut scriptum est, animæ suæ benefacit vir misericors, & nihil vniuscuiusque tam proprium, quàm quod impendit in proximum. Pars enim corporalium facultatum, quæ indigentibus ministratur, in diuitias transit æternas: & illæ opes de hac largitate pariuntur, quæ nullo vsu minui, nulla poterunt corruptione violari. Beati autem misericordes, quoniam ipsorum miserebitur Deus: & ipse erit illis summa præmij, qui est forma præcepti. Inter hæc autem dilectissimi opera pietatis, quæ nos Deo magis magisq; commendant, dubium non est, quin hostis noster, nocendi cupidus & peritus, acrioribus inuidiæ stimulis incitetur, vt quos apertis & cruentis persecutionibus impugnare non sinitur, sub falsa Christiani nominis professione corrumpat, habens hæreticos huic operi seruientes, quos à catholica fide deuios, sibiq; subiectos, militare in castris suis sub diuersis erroribus fecit. Et sicut decipiendis primis hominibus ministerium sibi serpentis adsumpsit: ita horum linguas ad se ducendos rectorũ animos veneno suæ falsitatis armauit. Sed ijs insidijs dilectissimi pastorali sollicitudine, in quantum dominus auxiliatur, occurrimus. Et ne quid de sancto grege pereat, præcauentes, paternis vos denunciationibus admonemus, vt labia iniqua & linguam dolosam, à quibus animam suam Propheta liberari postulat, declinetis: quoniam sermo eorum, sicut ait beatus Apostolus, serpit vt cancer. Humiliter irrepunt, blandè capiunt, molliter ligant, latenter occidunt. Veniunt enim, sicut seruator prædixit, sub vestitu ouium, intus autem sunt lupi rapaces: quia non possent veras & simplices oues fallere, nisi Christi nomine tegerent rabiem bestialem. In ijs autem omnibus operatur, qui cùm sit vere illuminationis inimicus, in lucis se angelum transfigurat. Huius arte Basilides, huius Martion callet ingenio, hoc duce agitur Sabellius, hoc præcipitatur rectore Photinus, huius potestati famulatur Arius, huius spiritui seruit Eunomius. Tota denique bestiarum talium cohors hoc præside ab Ecclesiæ vnitate discessit, hoc magistro à veritate desciuit. Sed cùm in cunctis peruersitatibus multiformem teneat principatum, arcem tamen sibi in Manichæorum struxit insania, & latissimã in eis aulam, in qua se exultantius iactaret, inuenit, vbi nõ vnius prauitatis speciem, sed omnium simul errorũ impietatũq; mixturã generaliter possideret. Quod enim in paganis prophanum, quod in Iudæis carnalibus cæcum, q̃d in secretis magicæ artis illicitum, quod deniq; in omnibus hæresibus sacrilegum atq; blasphemũ est, hoc in istos, quasi in sentinam quandã, cum omnium sordium cõcretione confluxit. Vnde vniuersas eorũ impietates ac turpitudines enarrare, perlongum est, superat eñi verborum copiam, criminũ multitudo. Ex q bus ad indicandum pauca sufficiunt, vt de

Marginal notes: Eleemosynæ fructus. — Prou. 11 — Matt. 5 — Hæretici ministri diaboli. — Gene. 3 — Psal. 119 — 2. Tim. 2 — Matt. 7 — Hæretici mentiuntur se Christianos. — 2. Cor. 11 — Manichæorũ impietas.

de iis, quæ audieritis, etiam illa, quæ verecundè prætermittimus, æstimetis. De sacris tamen eorum, quæ apud illos tam obscœna sunt, quàm nefanda, quod inquisitioni nostræ dominus manifestare voluit, non tacemus, ne quisquam putet nos de hac re dubiæ famæ & incertis opinionibus credidisse. Residentibus itaque mecum Episcopis ac presbyteris, ac in eundem concessum Christianis viris ac nobilibus congregatis, electos & electas eorũ iussimus præsentari. Qui quum de peruersitate dogmatis sui & de festiuitatũ suarum consuetudine multa referarent, illud quoque scelus, quod eloqui verecundum est, prodiderunt, quod tanta diligentia inuestigatum est, vt nihil minus credulis, nihil obtrectatoribus relinqueretur ambiguum. Aderant enim omnes personæ, per quas * nefandum facinus fuerat perpetratum, puella scilicet vt multum decennis, & duæ mulieres, quæ ipsam nutrierãt, & huic sceleri præpararant. Præsto erat etiã adolescentulus vitiator puellæ, & Episcopus ipsorum detestandi criminis ordinator. Omnium par fuit horum & vna confessio, & patefactum est execratum, quod aures nostræ vix ferre potuerunt. De quo ne apertius loquentes, castos offẽdamus auditus, gestorum documenta sufficiunt: quibus plenissimè docetur nullã in hac secta pudicitiam, nullam honestatem, nullam penitus reperiri castitatem. In qua lex est mendacium, diabolus religio, sacrificium turpitudo. Hos ideo homines dilectissimi per omnia execrabiles atque pestiferos, quos aliarum regionum perturbatio nobis intulit crebriores, ab amicitia vestra penitus abdicate, vosque præcipuè mulieres à talium noticia & colloquiis abstinete: ne dum fabulosis narrationibus incautus delectatur auditus, in diaboli laqueos incidatis. Qui sciens, quòd primum virum mulieris ore seduxerit, & per fœmineam credulitatem omnes homines à paradisi fœlicitate deiecerit, vestro nunc quoque sexui securiore insidiatur astutia, vt eas, quas sib ipoterit per ministros suæ falsitatis illicere, & fide spoliet & pudore. Illud quoque vos dilectissimi obsecrans moneo, vt si cui vestrum innotuerit, vbi habitent, vbi doceant, quos frequentent, & in quorum societate requiescãt, nostræ sollicitudini fideliter indicetis. Quia parum prodest vnicuique, quòd protegente spiritu sancto ab istis ipse non capitur, si cùm alios capi intelligit, non mouetur. Contra communes hostes pro salute communi, vna communis debet esse vigilantia, ne de alicuius membri vulnere etiã alia possint membra corrumpi. Et qui tales non prodendos putant, in iudicio Christi inueniantur rei de silentio, etiam si non contaminantur assensu. Adsumite igitur religiosæ sollicitudinis pium zelum, & cõtra sæuissimos hostes animarum, omnium fidelium cura consurgat. Ideoque enim misericors Deus quandam nobis partem prodidit hominum noxiorum, vt manifestato periculo, excitaretur diligentia cautionis. Non sufficiat, quod actum est, sed eadem inquisitio perseuret, quæ hoc auxiliante Deo consequetur, vt non solum, qui recti sunt, incolumes perseuerent, sed etiam multi, qui diabolica seductione decepti sunt, ab errore reuocentur. Vestræ aũt orationes & eleemosynæ atque ieiunia, misericordi Deo per hanc ipsam deuotionem sacratius adferentur, cùm etiam hoc opus fidei ad omnia officia pietatis accesserit. Quarta igitur & sexta feria ieiunemus. Sabbato autẽ apud præsentem beatissimum apostolum Petrum vigilias celebremus. Qui sicut experimur & credimus, pro commendatis sibi ouibus indesinẽter pastorales prætẽdit excubias, exoraturus deprecationibus suis, vt Ecclesia Dei, quæ ipsius est prædicationibus instituta, ab omni errore sit libera, per Christum dominum nostrum, Amen.

Manichæorũ sacrificia.

Alias, infandũ.

Hæretici prodendi sunt.

Intercessio sanctorum.

Sermo VI. de ieiunio decimi mensis & de misericordiæ operibus.

Morbus auaritiæ quis, & fructus eleemosynarum ac ieiuniorum Christianorum.

Alias, vtilitatis. EVangelicis sanctionibus dilectissimi multum * autoritatis præbet doctrina legalis, cùm quædam de mandato veteri ad nouam obseruantiam transferuntur: Matt. 5 Vetus lex in noua impletur. & ex ipsa Ecclesiastica deuotione demonstratur, quòd dominus Iesus Christus non venit legem soluere, sed adimplere. Cessantibus enim significationibus, quibus saluatoris nostri nunciabatur aduentus: & peractis figuris, quas abstulit ipsa præsentia veritatis, ea quæ vel ad regulas morum, vel ad simplicem Dei cultum, ratio pietatis instituit, in eadem apud nos forma, in qua sunt cōdita, perseuerant: & quæ vtriq; testamento erant congrua, nulla sunt commutatione variata. Ex ijs aūt est etiam decimi mensis solenne ieiunium, quod à nobis nunc est annua consuetudine celebrandum. Quia plenum iustitiæ est atq; pietatis, gratias agere diuinæ largitati pro fructibus, quos in vsus hominum secundum summæ prouidentiæ temperamētum terra produxit. Quod vt prompto animo nos facere monstremus, non solū continētiam ieiunij, sed etiam eleemosynarum curam oportet adsumi: vt de terra quoq; cordis nostri, germen iustitiæ & fructus charitatis oriatur, et misericordiam Dei, pauperum ipsius miserendo, mereamur. Efficacissima em̄ est ad exorandum Deum postulatio, cui pietatis opera suffragantur. Quoniam qui suum ab inope non auertit animum, citò ad se domini conuertit auditum, dicente domino: Lucæ 6 Eleemosynarū vtilitas. Estote misericordes, sicut & pater vester misericors est. Dimittite, & dimittet vobis. Quid hac iustitia benignius? Quid hac retributione clementius, vbi sententia iudicaturi in potestate ponitur iudicādi? Date, inquit, & dabitur vobis. Quā citò diffidentiæ sollicitudo & auaritiæ est amputata cunctatio, vt quod redditurā se promittit veritas, secura expēdat humanitas. Cōstans esto Christiane largitor: da q̄d accipias: sere, q̄d metas: sparge, quod colligas. Noli metuere dispendiū, noli de dubio suspirare prouentu. Substantia tua cùm benè erogatur, augetur: & concupiscere iustum misericordiæ lucrum, æterni quæstus est sectari commertium. Munerator tuus vult te esse munificum, & qui dat, vt habeas, mandat, vt tribuas, dicens: Date, & dabitur vobis. Lucæ 6 Amplectenda est tibi promissio nisi istius gratulanda conditio. Quamuis enim non habeas, nisi quod accepe- 1. Cor. 4 ris, non potes tamē non habere, quod dederis. Qui ergo pecunias amat, & multiplicare opes suas immodicis optat augmentis, hoc potius sanctum fœnus exerceat, & hac vsurarum arte ditescat, vt non hominum laborantiū captet necessitates, ne per dolosa officia laqueos incidat insolubilium debitorū, sed illius sit creditor, illius fœnerator, qui dicit: Date, & dabitur vobis. & qua mensura mensi fueritis, eadem remetietur vobis. Infidelis autem & iniquus est etiam sibi, qui quod æstimat diligē dum, nō vult habere perpetuum. Quā talibet adijciat, quantalibet condat & congerat, inops in hoc mundo & egenus abscedet, dicente Dauid propheta: Psal. 48 Quoniam cùm interierit, non accipiet omnia, neq; descēdet cum eo gloria domus eius. Quia si benignus esset animæ suæ, illi bona sua crederet, qui & idoneus fideiussor est pauperum, & largissimus redditor vsurarum. Sed iniustitia & impudens auaritia, quæ benefi- Auaritiæ morbus. cium se dicit prestare, cùm decipit, non credit Deo veraciter promittenti, & credit homini trepidè paciscēti. Dumque certiora existimat presentia quàm futura, meritò in hoc frequenter incurrit, vt ei cupiditas iniusti lucri non iniusti causa sit damni. Vnde quilibet sequatur euentus, mala semper est ratio fœnerantis, Fœneratoris malum. cui pecuniam & minuisse & auxisse peccatum est: vt aut miser sit amittendo, quod dedit, aut miserior accipiendo, quod non dedit. Fugienda prorsus est iniquitas fœnoris, & lucrum

lucrum, quod omni caret humanitate, vitandum est. Multiplicatur quidem facultas iniustis & tristibus incrementis, sed mentis substantia contabescit: q̃m fœnus pecuniæ, funus est animæ.

Psal. 14 Quid enim de huiusmodi sentiat Deus, sacratissimus propheta Dauid manifestat. Qui cùm diceret: Domine quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte sancto tuo? responso diuinæ vocis instruitur, & eum ad æternam requiem pertinere cognoscit, qui inter alias piè conuersationis regulas, pecuniam suam non dedit ad vsuram: & à tabernaculo Dei ostenditur alienus, & à sancto monte eius extraneus, qui dolosũ quæstum de pecuniæ suæ captat vsuris: & dũ per aliena cupit damna ditari, æterna dignus est egestate puniri. Vos itaq; dilectissimi, qui ex toto corde promissionibus domini credidistis, fugientes auaritię lepram immundissimam, donis Dei piè & sapienter vtimini. Et quoniam de ipsius largitate gaudetis, date operam, vt possitis gaudiorum vestrorum habere consortes. Multis enim, quæ vobis suppetunt, desunt: & in quorundam indigentia, vobis materia data est diuinæ bonitatis imitandæ, vt per vos & in alios diuina beneficia transirent, & benè dispensantes temporalia, acquireretis ęterna. Quarta igitur & sexta feria ieiunemus. Sabbato autem apud beatissimum apostolum Petrum vigilemus, cuius orationibus nobis per omnia obtineatur diuina protectio, per Christum dominum nostrum, Amen.

Sermo VII. de ieiunio decimi mensis & eleemosynis.

Vt homo Christianus impugnetur assidue, quæq; sint pijs arma contra inuisibiles hostes.

PRæsidia militiæ Christianę dilectissimi sanctificãdis mẽtibus nostris atq; corporibus diuinitus instituta, ideo cum dierum temporumq; curriculis sine cessatione reperantur, vt infirmitatum nostrarũ ipsa nos medicina commoneat. Natura quippe mutabilis & de peccati labe mortalis, licet etiã iam redempta & sacro baptismate sit renata, in quantũ est passibilis, in tãtum est ad deteriora procliuis. Corrumperetur carnali desiderio, nisi spiritali muniretur auxilio, quia sicut illi nunqnam deest, vnde corruat: ita semper præsto est, vnde subsistat, dicente Apostolo: Fidelis Deus, qui vos non patietur tentari supra id, quod potestis, sed faciet pro uentum, vt possitis sustinere. Quamuis ergo dominus protegat bellatores, & milites suos ille, qui potẽs est in prelio, cohortetur & dicat: Nolite timere, quia ego vici mundum, sciendum tamen est dilectissimi, hoc incitamento formidinem sublatam esse, non pugnam, & retuso aculeo timoris, causam manere certaminis: quod ab hoste versuto, teribiliter quidem furore persecutionis mouetur, sed innocentibus specie pacis infertur. Vbi enim in aperto sunt pugnæ, in manifesto sunt & coronæ. Et hoc ipsum aliter atq; accendit patientiæ fortitudinem: quòd sicut proxima est tribulatio, ita est & vicina promissio, cessantibus publicis impugnationibus impiorum, & à cædibus & supplicijs fidelium diabolo cõtinente, ne pertinacia crudelitatum, multiplicatio fieret triumphorum vestrorum. Fremit aduersarius, & cruentas inimicitias ad quietas conuertit insidias, vt quos vincere fame & gelu, flammis ferroq; non poterat, ocio tabefaceret, cupiditatibus irretiret, ambitione inflaret, voluptate corrumperet. Sed ijs malis atque alijs omnibus destruendis habet acies Christiana potentes munitiones & arma victricia, Deo scilicet instruente milites suos, vt spiritu veritatis, mansuetudo iram, largitas auaritiam, benignitas extinguat inuidiam. Commutante enim dextra excelsi corda multorum, redijt in nouitatem vetustas, & de iniquitatis famulis ministri prodiere iusti-

Natura humanę infirmitas.

1. Co. 10.

Psal. 23

Ioan. 16

Pugnandum homini cõtinue.

Arma Christianorum.

iustitiæ. Subegit luxuriam continentia, humilitas arrogantiam propulsauit: & qui impudicitia sorduerant, castitate nituerunt. His autem conuersionibus dilectissimi, prouidente gratia Dei, addita sunt sancta ieiunia, quæ in quibusdam diebus ab vniuersa Ecclesia deuotionem obseruantiæ generalis exigerēt. Quamuis enim pulchrum sit atque laudabile, vt singula quæque membra corporis Christi, proprijs ornentur officijs, excellentioris tamen est actionis sacratiorisque virtutis, cùm in vnum propositum, piæ plebis corda concurrunt: vt ille cui sanctificatio nostra, supplicium est, non solum à parte, sed etiā à soliditate superetur. Cui nunc operi dilectissimi decimus mensis offertur, admonens quodammodo pro qualitate temporis sui, ne quisquam frigore infidelitatis obtorpeat, sed potius charitatis spiritu concalescat. Quoniam & per ipsa elementa mundi, tanquam per publicas paginas, significationem diuinæ voluntatis accipimus, nec vnquam cessat superna eruditio,

Matt. 3 quando etiam de ijs, quæ nobis famulantur, imbuimur. Præter illam nanque

Matt. 21 Apostolicam sentētiam, qua homines fructu pietatis carentes, vacuis arboribus comparātur, etiam illa ficus nobis

Pœna eorum, qui eleemosynas non fecerunt. cauenda est de suæ infœcunditatis exemplo, quā dominus Iesus, sicut Euangelium refert, nihil habentē, quod esuriens sumeret, perpetua sterilitate damnauit: vt intelligeremus, quoniam qui esurientem non refouet egenum, illi denegat cibum, qui quod pauperi est datum, sibi dixit impensum. Et huius maledictionis arbores erunt, quibus à

Matt. 25 iudicante dicetur: Discedite à me maledicti in ignem æternum, quem præparauit pater meus diabolo & angelis eius. Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare. Sitiui, & non dedistis mihi bibere, &c. Quæ ideo singula recoluntur, vt aduertamus non futurum extra misericordiam, qui vel partem horum operum fuerit executus. Anima autem neminem iuuans, erit arbor non habens poma, cùm totius fructu pietatis inuenietur aliena. Decimi ergo mensis ieiunium, quod est hyemalis temporis, ad agriculturam nos mysticam vocat, qua segetum & palmitum atque arborum vires, quibus humana sustentatur infirmitas, spiritalibus studijs excolantur, vt dominicus ager suis ditetur impendijs, & quem nunquam expedit esse sine fructu, de propria fiat vbertate fœcūdior. Quod vtique intelligit sanctitas vestra, ad totius Ecclesiæ profectum esse referendum, quorum in fide germē est, in spe incrementum, in charitate maturitas. Quia castigatio corporis, & instantia orationis, tunc veram obtinent puritatem, cùm eleemosynarum sanctificatione nitescunt, dicente domino: Date eleemosynam, & ecce omnia mūda sunt vobis. Lucæ 11 Quarta igitur & sexta feria ieiunemus. Sabbato autem apud beatissimum Petrum apostolum vigilias celebremus, ipso præstante & adiuuante, qui cum patre & sancto spiritu viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo VIII. de ieiunio decimi mensis & eleemosynis.

Ieiuniorum Christianorū tempora quæ sint, deque duplici ieiunio.

CVm de aduentu regni Dei, & de mundi fine ac temporum, discipulos suos seruator instrueret, totamque Ecclesiam suam in apostolis suis erudiret Lucæ 21 Cauete, inquit, ne grauentur corda vestra crapula & ebrietate, & cogitationibus secularibus. Quod vtique præceptū dilectissimi ad nos specialius pertinere cognoscimus, quibus denunciatus dies etiam si est occultus, non dubitatur esse vicinus. Ad cuius aduentum omnē hominem conuenit præparari, ne quenquam aut ventri deditum, aut curis secularibus inueniat implicatum. Intemperantia malum. Quotidiano enim dilectissimi experimento probatur, potus satietate aciem mentis obtundi, ciborum nimietate vigorem cordis hebetari, ita vt delectatio edendi,

di, etiam corporum contraria sit saluti, nisi ratio temperantiæ obsistat illecebræ, & quod futurum est oneri, subtrahat voluptati.

Animæ corpus debet esse subiectum.

Quamuis enim sine anima nihil caro desideret, & inde accipiat sensus, vnde sumit & motus, eiusdem tamen est animæ, quædam sibi subditæ negare substantiæ, & interiori iudicio, ab inconuenientibus exteriora frenare, vt à corporeis cupiditatibus sæpius libera, in aula mentis possit diuinæ vacare sapientiæ, vbi omni strepitu terrenarum silente curarum, in meditationibus sanctis, & in delitijs lætetur æternis. Quod si in hac vita difficile est continuari, potest tamen frequenter adsumi, vt sæpius ac diutius spiritalibus potius, quàm carnalibus occupemur. Et cùm melioribus curis impendimus maiores moras, ad incorruptibiles diuitias, etiam temporales transeunt actiones. Huius obseruantiæ vtilitas dilectissimi in Ecclesiasticis est præcipuè constituta ieiunijs, quæ ex doctrina sancti spiritus ita per totius anni circulum distributa sunt, vt lex abstinentiæ omnibus sit adscripta temporibus.

Ieiunij tempora ab Ecclesia p totum annum descripta. Quadragesimæ obseruatio.

Siquidem ieiunium vernum in Quadragesima, æstiuum in Pentecoste, autumnale in mense septimo, hyemale autem in hoc, qui est decimus, celebramus: intelligētes diuinis nihil vacuum esse præceptis, & verbo Dei ad eruditionem nostram omnia elementa seruire, dum per ipsius mundi cardines, quasi per quatuor Euangelia, incessabili tuba discimus, quod & prædicemus & agamus.

[Psal. 18]

Dicente enim Propheta: Cœli enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annunciat firmamētum. Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat scientiam: quid est, per quod veritas nobis non loquitur? Ipsius voces in die, ipsius audiuntur in nocte. Et pulchritudo rerum vnius Dei opificio conditarum, nō desinit cordis auribus magistram insinuare rationem,

[Rom. 1]

vt inuisibilia Dei per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciantur, & non creaturis, sed creatori omnium seruiatur. Cùm ergo vniuersa vitia per cōtinentiam destruantur, & quicquid auaritia sitit, quicquid superbia ambit, quicquid luxuria concupiscit, huius virtutis soliditate superetur,

Ieiunij vtilitas.

quis non intelligat, quantum nobis per ieiunia conferatur? in quibus indicitur, vt non solum à cibis, sed etiam ab omnibus carnalibus desiderijs temperetur. Alioqui superfluum est suscipere esuriem, & iniquam non deponere voluntatem: reciso affligi cibo, & à concepto non desilire peccato. Carnale est, non spiritale ieiunium, vbi soli corpori non parcitur: & in ijs, quæ omnibus delitijs sunt nocentiora, permanet.

Ieiunium corporale absq; spiritali, non pro[dest].

Quid prodest animæ foris agere quasi dominam, & intus seruire captiuam? membris proprijs imperare, & ius propriæ libertatis amittere? Et meritò plerumque patitur famulam rebellātem, quæ non reddit domino debitam seruitutem. Ieiunet ergo corpus ab escis, mens ieiunet à vitijs, & curas cupiditatesq; terrenas, regis sui lege dijudicet. Meminerit primam dilectionem Deo, secundam deberi proximo, omnesq; affectus suos hac regula dirigendos, vt nec à cultu recedat domini, nec ab vtilitate conserui. Quomodo autem Deus colitur, nisi vt quod ipsi placet, placeat & nobis? Nec ab eius imperio noster vnquam resultet affectus, quoniam si hoc, quod ille vult, volumus, ab illo sumet infirmitas nostra virtutem, à quo ipsam accepimus voluntatem.

[Philip. 2]

Deus est enim, sicut ait Apostolus, qui operatur in nobis & velle & perficere pro bona voluntate. Nec superbia deniq; homo inflabit, nec desperatione frangetur, si bonis diuinitus datis, in gloriam dantis vtatur, & ab ijs desideria sua reuocet, quæ sibi nocitura cognoscit. Abstinens enim ab inuidiæ malignitate, à luxuriæ dissolutione, à perturbatione iracundiæ, à cupiditate vindictæ, purificabitur veri sanctificatione ieiunij, & incorruptibilium delitiarum voluptate pascetur, vt per vsum spiritalem etiam terrenas copias in cœlestem nouerit transferre substantiam, non sibi condēdo, quæ acceperit, sed magis magisque multiplicando, quod dederit.

rit. Vnde paternæ charitatis affectu dilectionem vestram monemus, vt ieiunium decimi mensis fructuosum vobis eleemosynarum largitate faciatis, gaudentes, quòd per vos dominus pauperes suos pascit & vestit. Quibus vtiq; posset eas, quas vobis contulit, tribuere facultates, nisi pro ineffabili misericordia sua, & illos iustificari vellet de patientia laboris, & vos de opere charitatis. Quarta igitur & sexta feria ieiunemus. Sabbato autem apud beatissimum apostolum Petrum vigilias celebremus, qui & orationes & ieiunia & eleemosynas nostras precibus suis dignabitur adiuuare, præstante domino nostro IESV CHRISTO, qui cum patre & sancto spiritu viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Intercessio sanctorum

D. LEONIS PAPAE MAXIMI, HUIUS NOMINIS PRIMI, IN praecipuis totius anni solennitatibus, sermones ad fidelem plebem habiti.

In solennitate Natiuitatis domini nostri Iesu Christi, sermo primus.

De laetitia in hac solennitate habenda, & quid Christus sua natiuitate nobis attulerit.

Saluator noster dilectissimi hodie natus est, gaudeamus. Neque enim fas est locum esse tristitiae, vbi natalis est vitae: quae cõsumpto mortalitatis timore, nobis ingerit de promissa aeternitate laetitiam. Nullus ab huius alacritatis participatione secernitur, vna cunctis laetitiae communis est ratio: quia dominus noster peccati mortisq; destructor, sicut nullum à reatu liberum repperit, ita pro liberandis omnibus venit. Exultet sanctus, quia propinquat ad palmam. Gaudeat peccator, quia inuitatur ad veniam. Animetur gentilis, quia vocatur ad vitam. Dei nanque filius secundum plenitudinem temporis, quam diuini cõsilij inscrutabilis altitudo disposuit, reconciliandam autori suo naturam generis adsumpsit humani, vt inuentor mortis diabolus, per ipsam, quam vicerat, vinceretur. In quo conflictu pro nobis inito, magno & mirabili aequitatis iure certatum est, dum omnipotẽs dominus cum saeuissimo hoste, nõ in sua maiestate, sed in nostra congreditur humilitate, obijciens ei eandem formam eandemq; naturam, mortalitatis quidem nostrae participem, sed peccati totius expertẽ. Alienum quippe ab hac natiuitate est, quod de omnibus legitur: Nemo mundus à sorde, nec infans, cuius est vnius diei vita super terram.

Incarnationis mysterium expẽditur.

Nihil ergo in istam singularem natiuitatẽ de carnis concupiscentia transiuit, nihil de peccati lege manauit. Virgo regia Dauidicae stirpis eligitur, quae sacro grauidanda foetu, diuinam humanamq; prolem prius conciperet mente, quàm corpore. Et ne superni ignara consilij, ad inusitatos paueret *affatus, q̃d in ea operandum erat à spiritu sancto, colloquio discit angelico. Nec damnũ credit pudoris, Dei genitrix mox futura. Cur enim de conceptionis nouitate desperet, cui efficientia de altissimi virtute promittitur? Confirmatur credentis fides etiam praecuntis attestatione miraculi, donaturq; Elisabeth inopinata foecunditas, vt qui conceptum dederat sterili, daturus non dubitaretur & virgini. Verbum igitur Dei Deus, filius Dei, qui in principio erat apud Deum, per quem facta sunt omnia, & sine quo factum est nihil, propter liberandum hominem ab aeterna morte factus est homo, ita se ad susceptiõem humilitatis nostrae sine diminutione suae maiestatis inclinans, vt manens quod erat, adsumensq; quod non erat, veram serui formam ei formae, in qua Deo patri est aequalis, vniret: & tanto foedere naturam vtranq; conferret, vt nec inferiorem consumeret glorificatio, nec superiorem minueret adsumptio. Salua igitur proprietate vtriusq; substantiae, & in vnam coeunte personam, suscipitur à maiestate humilitas, à virtute infirmitas, ab aeternita-

Maria prius mẽte De um cõcepit q̃ corpore.

Alias, effectus.

Ioan. 1

Philip. 2

te mortalitas, & ad rependendum nostræ conditionis debitum, natura inuiolabilis naturæ est vnita passibili, deus verus & homo verus, in vnitatem domini temperatur, vt quod nostris remedijs congruebat, vnus atque idem DEI hominúmque mediator, & mori posset ex vno, & resurgere posset ex altero. Meritò igitur virgineæ integritati nihil corruptionis intulit partus salutis, quia custodia fuit pudoris, æditio veritatis. Talis igitur dilectissimi natiuitas decuit Dei virtutem & DEI sapientiam CHRISTVM, qua nobis & humilitate congrueret, & diuinitate præcelleret. Nisi enim esset verus Deus, non adferret remedium: nisi esset homo verus, non præberet exemplum. Ab exultantibus ergo angelis nascente domino gloria in excelsis Deo canitur: & pax in terra bonæ voluntatis hominibus nunciantur. Vident enim cœlestem Hierusalem ex omnibus gentibus mundi fabricari, de quo inenarrabili diuinæ pietatis opere, quantum lætari debet humilitas hominum, quum tantùm gaudeat sublimitas angelorum? Agamus ergo dilectissimi grãs Deo patri per filium eius in spiritu sancto, qui propter multam charitatem suam, qua dilexit nos, misertus est nostri: & cùm essemus mortui peccatis, conuiuificauit nos CHRISTO, vt essemus in ipso noua creatura, nouũmque figmentum. Deponamus ergo veterem hominem cum actibus suis, & adepti participationem generationis CHRISTI, carnis renunciemus operibus. Agnosce ô Christiane dignitatem tuam, & diuinæ consors factus naturæ, noli in veterem vilitatem degeneri conuersatione redire. Memento, cuius capitis & cuius corporis sis membrum. Reminiscere, quia erutus de potestate tenebrarum, translatus es in DEI lumen & regnum. Per baptismatis sacramentum, spiritus sancti factus es templum. Noli tantum habitatorem prauis de te actibus effugare, & diaboli te iterum subijcere seruituti, quia precium tuum sanguis est CHRISTI, qui veritate te iudicabit, qui misericordia te redemit, qui cum patre & spiritu sancto regnat in secula seculorum, Amen.

Mediator Dei & hoim Christus

1. Tim. 2

1. Cor. 1

Lucæ 2

Ephe. 2

Ephe. 4
Colos. 3

Sermo II. in eadem solennitate.

Natiuitatis Christi quæ fuerit necessitas, qualitas & vtilitas.

EXultemus in domino dilectissimi, & spiritali iucunditate lætemur, quia illuxit nobis dies redemptionis nouæ, reparationis antiquæ, fœlicitatis æternæ. Reparatur enim nobis salutis nostræ annua reuolutione sacramentum, ab initio promissum, in fine redditum, sine fine mansurum. In quo dignum est nos erectis sursum cordibus, diuinu madorare mysterium, vt quod magno Dei munere agitur, magnis Ecclesiæ gaudijs celebretur. Deus enim omnipotens & clemens, cuius natura bonitas, cuius voluntas potentia, cuius opus misericordia est, statim vt nos diabolica malignitas veneno suæ mortificauit inuidiæ, prædestinata renouandis mortalibus suæ pietatis remedia inter ipsa mundi primordia præsignauit, denuncians serpenti futurũ semen mulieris, quod noxij capitis elationem sua virtute contereret, Christum scilicet in carne venturum Deum hominémque significans, qui natus ex virgine violatorem humanæ propaginis incorrupta natiuitate damnaret. Nam quia gloriabatur diabolus, sua fraude deceptum hominem, diuinis caruisse muneribus, & immortalitatis dote nudatum, duram mortis subijsse sententiam, seq́; in malis suis quiddam de præuaricationis consortio inuenisse solatium, Deum quoq; iustè seueritatis exigente ratione erga hominem, quem in tanto honore condiderat, antiquam mutasse sententiam, opus fuit dilectissimi, secreti dispensatione consilij, vt incommutabilis Deus (cuius voluntas nõ potest sua benignitate priuari) primam pieta-

Gene. 3

Christi in carnẽ venturi promissio

Incarnationis necessitas.

pietatis suæ dispositionem, sacramento occultiore compleret, & homo diabolicæ iniquitatis versutia actus in culpam, contra Dei propositum non periret. Aduenientibus ergo temporibus dilectissimi, quæ redemptioni hominũ fuerant præstituta, ingreditur hæc infima Iesus Christus dominus noster, de cœlesti sede descendens, & à paterna gloria non recedens, nouo ordine, noua natiuitate generatus. Nouo ordine, quia inuisibilis in suis, visibilis factus est in nostris, incomprehensibilis voluit comprehendi, ante tempora manens, esse cœpit ex tempore. Vniuersitatis dominus seruilem formam obumbrata maiestatis suæ dignitate suscepit. Impassibilis Deus non dedignatus est homo esse passibilis, & immortalis mortis legibus subiacere. Noua autem natiuitate generatus, quia conceptus à virgine, natus ex virgine, sine paternæ carnis concupiscentia, sine maternæ integritatis iniuria, quia futurum omnium saluatorem talis ortus decebat, qui & in se haberet humanæ substantiæ naturam, & humanæ carnis inquinamẽta nesciret. Autor enim in carne nascendi, Deus est, testante angelo ad beatam virginem Mariam. Lucæ 1 Quia spũs sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi, ideóque quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei. Origo dissimilis, sed natura consimilis, humano vsu & consuetudine, quod credimus, caret, sed diuina potestate subnixum est, quòd virgo conceperit: quòd virgo pepererit, & virgo permanserit. Non hic considteretur parientis conditio, sed nascentis arbitrium, qui sic homo factus est, vt volebat & poterat. Si veritatem quæris, humanæ naturæ agnosce materiã: si ratiõem scrutaris originis, virtutem confitere diuinam. Venit enim dominus Iesus Christus contagia nostra auferre, non perpeti, nec succumbere vitijs, sed mederi. Venit, vt omnem languorem corruptionis & vniuersa vulnera sordentium curaret animarum, propter quod oportuit eum, vt nouo nasceretur ordine, qui nouam impollutæ synceritatis gratiam humanis corporibus inferebat. Oportuit enim vt primam genitricis integritatem, nascentis incorruptio custodiret, & cõplacitum sibi claustrũ pudoris & sanctitatis hospitium, diuini spiritus virtus infusa seruaret, quæ statuerat deiecta erigere, cõfracta solidare, & superandis carnis illecebris, multiplicatam pudicitiæ donare virtutem, vt virginitas, quæ in alijs non poterat salua esse generando, fieret & in alijs imitabilis renascendo.

Partus diuini qualitas

Hoc ipsum autem dilectissimi, quod Christus nasci elegit ex virgine, nónne apparet altissimæ fuisse rationis? vt scilicet humano generi natam salutem diabolus ignoraret, & spiritali latẽte conceptu, quem non alium videret quàm alios, non aliter crederet natum quàm cæteros. Cuius enim similem cum vniuersis aduertit naturam, parem habere arbitratus est cum omnibus causam. Nec intellexit à transgressionis vinculis liberum, quem ab infirmitate mortalitatis non inuenit alienum. Verax nanq; misericordia Dei, cùm ad reparandum humanum genus ineffabiliter multa suppeterent, hanc potissimum consulendi viam elegit, qua ad destruendum opus diaboli, non virtute vteretur potentiæ, sed ratione iustitiæ. Nam superbia hostis antiqui non immeritò sibi in omnes homines ius tyrannicum vendicabat, nec indebito dominatu premebat, quos à mandato Dei spontaneos in obsequium suæ voluntatis allexerat. Non itaque iustè amitteret originalem dedititij generis seruitutẽ, nisi de eo, quod subegerat, vinceretur. Quod vt fieret, sine virili semine æditus est Christus ex virgine, quam nõ humanus coitus, sed spiritus sanctus fœcundauit. Et cù m in omnibus matribus non fiat sine peccati sorde conceptio, hæc inde purgationẽ traxit, vnde concepit. Quo enim paterni seminis transfusio non peruenit, peccati se illic origo nõ miscuit. Inuiolata virginitas concupiscentiam nesciuit, substantiam ministrauit. Adsumpta est de ma-

Christus cur sit ex virgine natus.

Diaboli tyrãnis iuste destructa.

matre domini natura, non culpa: creata est forma serui sine conditione seruili, quia nouus homo sic contemperatus est veteri, vt & veritatem susciperet generis, & vitium excluderet vetustatis. Quum igitur misericors omnipotensque saluator ita susceptionis humanae moderaretur exordia, vt virtutem inseparabilis à suo homine deitatis, per velamen nostrae infirmitatis absconderet, illusa est securi hostis astutia, qui natiuitatem pueri, in salutem generis humani procreati, nõ aliter sibi, quàm omnium nascentium
Luc. 2 putauit obnoxiã. Vidit enim vagientem atq; lachrymantem, vidit pannis inuolutum, circuncisioni subditum, & legalis sacrificij oblatione perfunctum. Agnouit deinceps solita pueritiae incrementa, & vsq; in viriles annos dena turalibus non dubitauit augmentis. Inter haec intulit contumelias, multiplicauit iniurias, adhibuit maledicta, opprobria, blasphemias & conuitia, omnẽ postremò in ipsum vim furoris sui effudit. Omnia tentamentorum genera percurrit, & sciens, quo humanam naturã infecisset veneno, nequaquam credidit primae transgressionis exortem, quem tot documentis didicit esse mortalẽ. Perstitit ergo improbus praedo & auarus exactor in eum, qui nihil ipsius habebat, insurgere, & dum vitiatae originis praeiudicium generale p̃sequitur, chirographum, quo nitebatur, excidit, ab illo iniquitatis exigens poenam, in quo nullã repperit culpam. Soluitur itaq; letiferae pactionis male suada conscriptio, & per iniustitiam plus petendi, totius debiti summa vacuatur. Fortis ille nectitur suis vinculis, & omne commentum maligni in caput ipsius retorquetur. Ligato mundi principe, captiuitatis vasa rapiũtur. Redit in honorem suum ab antiquis contagijs purgata natura, mors morte destruitur, natiuitas natiuitate reparatur, quoniam simul & redemptio aufert seruitutem, & regeneratio mutat originẽ, & fides iustificat peccatorem. Quisquis ergo Christiano nomine piè & fideliter gloriaris, recõciliationis huius gratiam iusto perpende iudicio. Tibi enim quondam abiecto, tibi extruso à paradisi sedibus, tibi per longa exilia moranti, tibi in puluerẽ & cinerem dissoluto, cui iam non erat spes vlla viuendi, per incarnationem verbi potestas data est, vt de longinquo ad tuum reuertaris autorem, recognoscas parẽtem, liber efficiaris ex seruo, de extraneo proueharis in filium: vt qui ex corruptibili carne natus es, ex Dei spiritu renascaris, & obtineas per gratiam, q̃d non habes per naturam. Et si te Dei filium per spiritum adoptionis agnoueris, vt Deum patrem audeas nuncupare. Malae conscientiae reatu absolutus, ad coelestia regna suspires: voluntatem Dei facias diuino fultus auxilio: imiteris angelos super terrã: immortalis substantiae virtute pascaris: securus aduersus inimicas tentationes propria libertate confligas: & si coelestis militiae sacramenta seruaueris, non dubites te in castris triũphalibus Regis aeterni pro victoria coronandum, cùm te resurrectio pijs parata susceperit in regni coelestis consortium prouehendum. Habentes ergo tãtae spei fiduciam dilectissimi, in fide, qua fundati estis, stabiles permanete, ne idem ille tentator, cuius iam à nobis dominatiõem Christus exclusit, aliquibus nos iterum seducat insidijs, & haec ipsa praesentis diei gaudia, fallaciae suae arte corrũpat, illudens simplicioribus animis de quorundam persuasione pestifera, quibus haec dies sollennitatis nostrae, nõ tam de natiuitate Christi, q̃ de noui, vt dicunt, solis ortu honorabilis videatur. Quorum corda vastis tenebris obuoluta, ab omni incremento verae lucis aliena sunt. Trahunẽ enim adhuc stultissimis gentilitatis erroribus. Et quia supra id, quod carnali intuetur aspectu, nequeũt aciem mẽtis erigere, ministra mundi luminaria diuino honore venerantur. Absit ab animis Christianis impia sup̃stitio, prodigiosumq; mendaciũ. Vltra omnẽ modum distant à sempiterno tẽporalia, ab incorporeo corporea, à dñatore subiecta.

Humana natura per Christũ sublimata.

cta. Quæ etsi mirandã habent pulchri-
tudinem, adorandam tamen nõ habẽt
Adorandus solus Deus. deitatem. Illa ergo virtus, illa sapientia,
illa est colẽda maiestas, quæ vniuersita
tem mundi creauit ex nihilo, & in quas
voluit formas atq; mensuras, terrenam
cœlestemq; substantiam omnipotenti
ratione produxit. Sol, luna & sydera,
sint cõmoda vtẽtibus, sint speciosa cer
nentibus, sed ita, vt de illis gratiæ refe-
rantur autori, & adoretur Deus, q̃ con
didit, non creatura, quæ seruit. Lauda-
te igitur dñm dilectissimi in omnibus
operibus eius atq; iudicijs, sit in vobis
indubitata credulitas virgineæ integri
tatis & partus, reformationis humanæ
sacrũ diuinumq; mysterium sancto at-
q; syncero honorate seruitio. Ample-
ctimini Christũ in nostra carne nascẽ-
tem, vt eundem Deum gloriæ videre
mereamini in sua maiestate regnantẽ.
Qui cum patre & spiritu sancto manet
in secula seculorum, Amen.

Sermo III. in eadem solennitate.

Vt sentiendum sit de Christi diuinitate & humanitate, & quare eius incarnatio tamdiu dilata fuit.

NOta quidem sunt nobis dile
ctissimi, & frequenter audi-
ta, quæ ad sacramenta perti-
nent solennitatis hodiernæ.
Sed sicut illæsis oculis voluptatẽ adfert
lux ista visibilis: ita cordibus sanis æter
nũ dat gaudiũ natiuitas saluatoris, quæ
à nobis nunq̃ est reticenda. Non em̃ ad
illud tm̃modo sacramẽtum, quo filius
Dei cõsempiternus est patri, sed etiam
ad hunc ortum, q̃ verbum caro factum
est, credimus ptinere, quod dictũ est:
Esaiæ 53 Gñationem eius quis enarrabit? Deus
itaq; Dei filius, par atq; eadẽ de patre et
cum patre natura, vniuersitatis creator
& dñs, totus vbiq; præsens, & vniuersa
excedens in ordine tẽporum, quæ ipsi
us dispositiõe decurrunt, hunc sibi diẽ,
quo in salutẽ mundi ex beata virgine
nasceretur, elegit, integro per om̃ia pu
dore generãtis. Cuius virginitas sic nõ
est violata partu, vt nõ fuerat temerata
conceptu, vt impleretur, sicut ait Euan
gelista, q̃d dictum est à domino per E
saiam prophetam: Ecce virgo concipi- Esaiæ 7
et in vtero, & pariet filiũ, & vocabitur
nomẽ eius Emmanuel, quod interpre
tatur, nobiscum Deus. Hic enim mira Natura diuina et humana in vna psona subsistit.
bilis sacræ virginis partus, verè huma-
nam, verè diuinã vna ædidit prole na-
turam, quia nõ ita proprietates suas te-
nuit vtraq; substantia, vt personarũ in
eis possit esse discretio: nec sic creatura
in sotietatem sui creatoris est adsum-
pta, vt ille habitator, & illa habitaculũ
esset, sed ita, vt naturæ alteri altera mis
ceretur. Et quamuis alia sit, quæ susci-
pitur, alia verò, quæ suscipit: in tantam
tñ vnitatem conuenit vtriusq; diuersi-
tas, vt vnus idemq; sit filius, qui se, & se
cundum quod verus est homo, patre
dicit minorẽ: et secundum q̃d verus est Ioan. 14
Deus, patri profitetur æqualẽ. Hanc v Ioan. 10
nitatem dilectissimi, qua creatori crea
tura cõseritur, intelligentiæ oculis cer-
nere cæcitas Ariana nõ potuit, quę vni
genitum Dei, eiusdẽq; cum patre glo-
riæ atq; substantiæ esse nõ credens, mi
norẽ dixit filij deitatem, de ijs argumẽ
ta sumens, quæ ad formã sunt referen
da seruilẽ, quã idẽ filius Dei, vt oñdat
in se non discretæ, neq; alterius psonæ,
sic cum eadẽ dicit: Ego & pater vnum Ibidem.
sumus. In forma enim serui, quam no-
stræ reparationis causa in fine seculo-
rum suscepit, minor est patre: in forma
autẽ Dei, in qua erat ante secula, æqua
lis est patri. In humilitate humana fa- Galat. 4
ctus est ex muliere, factus sub lege: in Ioan. 1
maiestate diuina, manẽs Dei verbum, Philip. 2
per quod facta sunt omnia. Proinde
qui in forma Dei fecit hominem, in for
ma serui factus est homo, sed vtrunq;
Deus de potentia suscipientis, vtrunq;
homo de humilitate suscepti. Tenet e-
nim sine defectu proprietatem suam
vtraq; natura. Et sicut formam serui,
forma DEI non adimit: ita formam
DEI, serui forma non minuit. Sa- Christus quõ maior & minor sit patre.
cramentum itaque vnitæ cum in-
firmitate virtutis, propter eandem ho
minis naturam minorem patre dici fi-

lium finit. Deitas autẽ, quæ vna est in Trinitate patris & filij & spiritus sancti, omnem opinionem inæqualitatis excludit. Nihil enim ibi habet æternitas temporale, nihil natura dissimile: vna illic voluntas est, eadem substãtia, par potestas, & nõ tres dij, sed vnus est Deus: quia vera & inseparabilis est vnitas, vbi nulla põt esse diuersitas. In integra igitur veri hominis perfectaq; natura verus natus est Deus, totus in suis, totus in nostris. Nostra autẽ dicimus, quæ in nobis ab initio creator cõdidit, & quæ reparãda suscepit. Nam illa, quę deceptor inuexit, et homo deceptus admisit, nullum habuerũt in saluatore vestigium. Nec quia communione m humanarum subijt infirmitatem, ideo nõstrorum particeps fuit delictorum. Adsumpsit, formam serui sine sorde peccati, humana prouehens, diuina nõ minuens. Exinanitio eñ illa, qua se inuisibilis visibilem præbuit, inclinatio fuit miseratiõis, nõ defectio potestatis. Vt ergo ad æternam beatitudinem aboriginalibus vinculis, & à mundanis reuocemur erroribus, ipse ad nos descẽdit, ad quem nos non poteramus ascendere: quia etsi multis inerat amor veri, incertarum tñ opinionum varietas, fallẽtium dæmonum decipiebatur astutia, & falsi nominis scientia in diuersas cõpugnantesq; sententias humana ignorantia trahebat. Ad auferendum autẽ hoc ludibrium, q̃ captiuę mentes superbienti diabolo seruiebant, non sufficiebat doctrina legalis, nec per solas cohortationes propheticas poterat natura nostra reparari, sed adijciẽda erat veritas redemptionis mortalibus institutis, & corruptam ab initio originẽ nouis renasci oportebat exordijs. Offerẽda erat pro reconciliandis hostia, quæ esset nostri generis socia, & nostræ contaminatiõis aliena, vt hoc propositum Dei, quo peccatum mũdi in Iesu Christi placuit natiuitate ac passione delere, ad omnium generationum secula pertineret: nec turbarent nos, sed potius confirmarẽt mysteria, pro temporum ratione variata, quum fides, qua viuimus, nulla fuerit ætate diuersa. Cessent igitur illorum querelæ, qui impio murmure diuinis dispensationibus obloquentes, de dominicæ natiuitatis tarditate causantur, tanquam præteritis temporibus non sit impensum, quod in vltima mundi ętate est gestum. Verbi incarnatio hæc contulit facienda, quæ facta, & sacramentum salutis humanæ in nulla vnquam antiquitate cessauit. Quod prædicauerunt apostoli, hoc annunciauerunt prophetæ, nec serò est impletum, quod semper est creditum. Sapientia & benignitas Dei ac salutiferi operis mora capaciores nos suæ vocationis effecit, vt quod multis signis, multis vocibus, multisq; mysterijs per tot fuerat secula prænũciatum, in his diebus Euangelij non esset ambiguum. Et natiuitas, quæ omnia miracula, omnemq; intelligentiæ erat excessura mensuram, tanto constantiorem in nobis gigneret fidem, quanto prædicatio eius & antiquior præcessisset & crebrior. Non itaque nouo consilio Deus rebus humanis, nec sera miseratione consuluit, sed à constitutione mundi vnam eandẽmque omnibus causam salutis instituit. Gratia autem Dei, qua semper est vniuersitas iustificata sanctorum, aucta est Christo nascente, non cœpta. Et hoc magnæ pietatis sacramentum, quo totus iam mundus impletus est, tam potens etiam in suis significationibus fuit, vt non minus adepti sint, qui in illud credidere promissum, quàm qui suscepere donatum. Vnde cũm manifesta pietate dilectissimi tantæ in nobis diuinæ bonitatis effusæ sint gratiæ, quibus ad æternitatem vocandis, non solum exemplum præcedentium vtilitas ministrauit, sed etiam ipsa veritas, visibilis & corporalis apparuit, non segni neque carnali lætitia diem dominicæ natiuitatis celebrare debemus, quod dignè ac intelligẽter fiet à singulis, si meminerit quisq;, cuius membrũ sit, & cui corpori coaptatum, ne sacræ ædificationi discors compago non hæreat. Considerate dilectissimi, & secundum illumi-

Incarnationis necessitas.

Fides vna & eadem semper fuit.

Incarnatio Christi nõ frustra dilata.

minationem spiritus sancti prudenter aduertite, quis nos in se susceperit, & quē susceperimus in nobis. Quoniam sicut factus est dominus caro nostra nascendo: ita & nos facti sumus ipsius renascendo: ideo & membra Christi, & templum sumus spiritus sancti. Et ob hoc beatus Apostolus dicit: Glorificate & portate Deum in corpore vestro, qui formam nobis suæ mansuetudinis & humilitatis insinuās, ea nos virtute imbuit, qua redemit, ipso domino pollicente: Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos, & discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Suscipiamus ergo regentis nos veritatis non graue nec asperum iugum, & simus eius humilitati similes, cuius gloriæ volumus esse conformes: ipso auxiliante & perducente nos ad promissiones suas, qui secundū magnam misericordiam suam potēs est peccata nostra delere, & sua in nobis dona perficere, Iesus Christus dominus noster, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

1. Cor. 6
Matt. 11

Sermo IIII. in eadem solennitate.

Rationem incarnationis Christi explicat, erroresque circa eandem quorundam hæreticorum refellit.

Semperquidem dilectissimi diuersis modis multisq; mensuris humano generi bonitas diuina consuluit, & plurima prouidentiæ suæ munera omnibus retrò seculis clementer impartijt. Sed in nouissimis temporibus omnem abundantiam solitæ benignitatis excessit, quando in Christo, ipsa ad peccatores misericordia, ipsa ad errantes veritas, ipsa ad mortuos vita descendit, vt verbum illud coæternum & coæquale genitori, in vnitatem deitatis suæ naturam nostræ humilitatis adsumeret, & Deus de Deo natus, idem etiam de homine nasceretur. Promissum quidem hoc à constitutione mundi, & multis significationibus rerum atq; verborum semper fuerat prophetatum, sed quantam hominum portionem figuræ illæ & mysteria obumbrata saluarent, nisi longa & occulta promissa aduentu suo Christus impleret: vt quod tunc paucis credentibus profuit faciēdum, iam innumeris fidelibus prodesset effectum. Iam ergo nos non signis, non imaginibus ad fidem ducimur, sed Euangelica historia confirmati, quod factum credimus, adoramus, accedentibus ad eruditionem nostram propheticis instrumentis, vt nullo modo habeamus ambiguum, quod tātis oraculis scimus esse prædictum. Hinc enim est, quod dominus Abrahæ ait: In semine tuo benedicentur omnes gentes. Hinc Dauid prophetico spiritu promissionem Dei canit, dicens: Iurauit dominus veritatem Dauid, & non frustrabitur eum, de fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Hinc idem dominus per Esaiam: Ecce virgo, inquit, in vtero concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel, quod interpretatur, nobiscum Deus. Et iterū: Exiet virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet. In qua virga, non dubiè, quòd beata virgo Maria prædicta est, quæ de Iesse & Dauid stirpe progenita, & spiritu sancto fœcundata, nouū florem carnis humanæ, vtero quidem materno, sed partu est enixa virgineo. Exultent ergo in laudem Dei corda credentium, & mirabilia eius confiteantur filij hominum: q̄m in hoc præcipuè Dei opere humilitas nostra cognoscit, quā ti eam suus cōditor æstimarit. Qui cùm origini humanæ multū dederit, q̄ nos ad imaginē suam fecit, reparationi nostræ lōgè amplius tribuit, cū seruili formæ ipse se dominus coaptauit. Quāuis ex vna eadēq; pietate sit, quicq̄d creaturæ creator impendit, minus tamen mirū est, hominē ad diuina ꝓficere, quàm Deū ad humana descēdere. Hoc aūt nisi facere dignaretur omnipotens Deus, nulla quenquam species iustitiæ, nulla forma sapientię à captiuitate diaboli, & à profundo æternæ mortis erueret. Condemnatio enim ex vno in omnes

Gene. 12
Psal. 130
Esaiæ 7
Esaiæ 11

cum peccato transiens permaneret, & lethali vulnere tabefacta natura, nullum remedium reperiret, quia conditionem suam suis viribus mutare non posset. Primus nanque homo carnis substantiam accepit è terra, & rationali spiritu per insufflationem creantis animatus est, vt ad imaginem & similitudinem sui autoris viuens, formā Dei bonitatis atq; iustitiæ in splendore imitationis tanquam in speculi nitore seruaret. Quam naturæ suæ speciosissimam dignitatem si per obseruantiam legis datæ perseueranter excoleret, ipsam illam terreni corporis qualitatem ad cœlestem gloriam mens incorrupta perduceret. Sed quia inuido & deceptore temerè atq; infœliciter credidit, & superbiæ consilijs acquiescens, repositum honoris augmentum occupare maluit quàm mereri, non solum ille homo, sed etiam vniuersa in illo posteritas eius audiuit: Terra es, & in terram ibis. Qualis ergo terrenus, tales & terreni & nemo immortalis, quia nemo cœlestis. Ad huius itaq; peccati & mortis vinculum resoluendum, omnipotens filius Dei omnia implens, omnia continens, æqualis per omnia patri, & in vna ex ipso & cum ipso consempiternus essentia, naturam in se suscepit humanam, & creator & dominus omnium rerū dignatus est vnus esse mortalium, electa sibi matre, quam fecerat, quæ salua integritate virginea, corporeæ esset tantū ministra substantiæ, vt humani seminis cessante contagio, nouo homini & puritas inesset & veritas. Non enim in Christo ex vtero virginis genito, quia natiuitas est mirabilis, ideo est natura dissimilis. Qui enim verus est Deus, idem verus est homo, & nullum est in vtraq; substantia mendacium. Verbum caro factum est prouectione carnis, non defectione deitatis, quæ sic potentiam suam bonitatemq; moderata est, vt nostra suscipiēdo proueheret, & sua cōmunicando non perderet. In hac natiuitate Christi secundum prophetiam Dauid, veritas de terra orta est, & iustitia de cœlo prospexit.

Gene. 2 — Adā in statu innocētiæ potuit mereri. — Gene. 3 — 1. Cor. 15 — Psal. 84

In hac natiuitate Christi Esaiæ sermo completus est dicentis: Producat terra, & germinet saluatorem, & iustitia oriatur simul. Terra em̄ carnis humanæ, quæ in primo fuerat præuaricatore maledicta, in hoc solo beatæ virginis partu germen ædidit benedictum, & à vitio suæ stirpis alienū, cuius spiritalem originem in regeneratione quisq; consequitur, & omni homini renascenti aqua baptismatis instar est vteri virginalis, eodem spiritu sancto replente fontem, qui repleuit & virginem, vt peccatum, quod ibi vacuauit sacra cōceptio, hic mystica tollat ablutio. Ab hoc sacramento dilectissimi insanus Manichæorum error alienus est, nec vllam habēt in Christi regeneratione consortium, qui eum de Maria virgine negant corporaliter natum: vt cuius non credunt veram natiuitatem, nec veram recipiāt passionem, & quem non confitentur verè sepultum, abnuant veraciter suscitatum. Ingressi enim præruptam execrādi dogmatis viam, in qua nihil non tenebrosum, nihilq; non lubricum est, ruunt in profunda mortis per præcipitia falsitatis, nec aliquid solidum, cui innitantur, inueniunt, qui propter omnia diabolici probra commenti, in ipso præcipuo obseruationis suæ festo, sicut proxima eorū confessione patefactum est, vt animi, ita & corporis pollutione lætantur, nec in pudore, nec in fide integritatem seruātes, vt & in dogmatibus suis impij, & in sacris inueniantur obscœni. Aliæ hæreses dilectissimi, licet meritò omnes in sua peruersitate damnandæ sint, habent tamen singulę in aliqua sui parte, quod verum est. Arius Dei filium minorem patre & creaturam esse definiens, & ab eodem inter omnia creatum putans spiritum sanctum, magna impietate se perdidit: sed sempiternam atq; incommutabilem deitatem, quam in trinitatis vnitate nō vidit, in patris essentia nō negauit. Macedonius autem à lumine veritatis alienus, diuinitatem sancti spiritus non recipit, sed in patre & filio vnam potentiam & eandem confessus est esse naturam.

Esai. 45 — Baptismus est quasi virginis vterus. — Manichæorū insania. — Arius. — Macedonius.

Sabellius. turam. Sabellius inexplanabili errore confusus, vnitatem substantiæ in patre & filio & spiritu sancto inseparabilem sentiens, quod æqualitati tribuere debuit, singularitati dedit: & cùm veram trinitatē intelligere non valeret, vnam eandemq; credidit sub triplici appellatione personam. Photinus. Photinus mentis cæcitate deceptus, in Christo verum & substantiæ nostrę confessus est hominem, sed eundem Deum de Deo ante omnia secula genitum esse non credidit. Apollinaris. Apollinaris fidei soliditate priuatus, filium Dei ita veram humanæ carnis credidit suscepisse naturam, vt in illa carne diceret animam non fuisse, quia vicē eius expleuerit ipsa diuinitas. Hoc modo si omnes, quos catholica fides damnat, retractētur errores, in alijs atque alijs quidē inuenitur, quod à damnabilibus possit abiungi, in Manichęorum aūt scelestissimo dogmate prorsus nihil est, quod ex vlla parte possit tolerabile iudicari. Sed vos dilectissimi, 1.Petr.2 quos nullis dignius quàm beati Petri alloquor verbis, genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis, ædificatum super inuiolabilem petram Christum, ipsiq; domino saluatori nostro per verā susceptionem nostræ carnis inserti, permanete stabiles in ea fide, quam confessi estis corā multis testibus, & in qua renati per Ioan.3 aquam & spiritum sanctum accepistis chrisma salutis & signaculum vitæ æternæ. Gala.1 Si quis autem vobis aliquid annunciauerit præter id, quod didicistis, anathema sit. Nolite impias fabulas pręponere lucidissimæ veritati, & quicquid contra regulam catholici & apostolici symboli aut legere aut audire cōtigerit, id omnino mortiferum & diabolicum iudicate. Non vos seducant deceptorijs artibus ficta & simulata ieiunia, quæ non ad purificationem, sed ad perditionem proficiūt animarum. Speciem quidem sibi pietatis & castitatis adsumunt, sed hoc dolo actuum suorum abscœna circuntegunt, & de prophani cordis penetralibus iacula, quibus simplices vulnerentur, emittunt, vt sicut ait Propheta, sagittent in obscuro rectos corde. Psal.10 Magnum præsidium est fides integra, fides vera, in qua nec Fidei cōmendatio. augeri ab vllo quicquam, nec minui potest: quia nisi vna est, fides non est, dicente Apostolo: Vnus dominus, vna fides, Ephe.4 vnum baptisma, vnus Deus & pater omnium super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis. Huic vnitati dilectissimi inconcussis mentibus inhærete, & in hac omnem sectamini sanctitatem, & in hac præceptis domini deseruite: quia sine fide impossibile est placere Deo. Hebr.11 Et nihil sine illa sanctum, nihil castum est, nihil est viuum. Iustus Abac.2 enim ex fide viuit, quam qui diabolo decipiente perdiderit, viuens mortuus erit. Quia sicut per fidem iustitia, ita etiam per fidem veram vita obtinetur æterna, dicente domino saluatore: Hæc Ioan.17 est autem vita æterna, vt cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti Iesum Christum, qui nos proficere & perseuerare faciat vsque in finem. Qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo V. in eadem solennitate.

Humanitas Christi vt fuerit ad credendum difficilis, deque stulta sapientia mundi, quidq; obedientia & humilitas Christi nobis attulerint.

Quamuis dilectissimi ineffabilis sit natiuitas domini nostri Iesu Christi, in qua se naturę nostrę carne vestiuit, audeo tñ non de facultate mea, sed de ipsius inspiratione præsumere, vt in die, qui in sacramentum humanæ restaurationis electus est, aliquid à nobis, quod audientes posset ædificare, promatur. Non eñ quia maior pars Ecclesię Dei, quod credit, intelligit, ideo necessarium nō est, etiā quæ dicta sunt, dicere, cùm vtiq; nunc multis ad fidem primùm venientibus, oris nostri officium debeamus, meliúsque sit doctos onerare iam notis, quàm rudes fraudare discendis.

dis. Quòd ergo filius Dei, qui cum patre & spiritu sancto non vnius est personæ, sed vnius essentiæ, dignatus est humanitatis nostræ particeps fieri, & vnus passibilium, vnus voluit esse mortalium, tam sacratum tamq; mirabile est, vt ratio diuini consilij sapientibus mundi patêre non possit, nisi humanæ ignorantiæ tenebras lux vera discusse-
Fidei difficultas rit. Non enim in solo opere virtutum, aut in sola obseruantia mandatorum, sed etiam in tramite fidei angusta & ar-
Matt.7 dua via est, quæ ducit ad vitam, & magni laboris est magniq; discriminis, inter dubias imperitorum opiniones & verisimiles falsitates per vnam sanæ doctrinæ semitam inoffensis gressibus ambulare, & cùm vndiq; se laquei erroresq; opponant, omne periculum deceptionis euadere. Quis autem ad hæc idoneus, nisi qui spiritu Dei & docetur & regitur: dicente Apostolo: Nos autem
1.Cor.2 nõ spiritum huius mundi accepimus, sed spiritum, qui ex Deo est, vt sciamus, quæ à Deo donata sunt nobis. Canente etiam Dauid: Beatus, quem tu e-
Psal. 39 rudieris domine, & de lege tua docueris eum. Habentes itaque dilectissimi inter pericula erroris præsidia veritatis, & non humanæ sapientiæ verbis, sed doctrina spiritus sancti eruditi, quod didicimus, credimus: quod credimus, prædicamus, Dei filium Deum ante secula genitũ, & patri sempiterna & consubstantiali æqualitate coæternum venisse in hunc mundum per vterum virginis, in hoc sacramentum pietatis electæ, in qua & ex qua ædificauit sibi sapientia domum, & formam sibi serui
Roma.8 in similitudinem carnis peccati, incommutabilis verbi deitas coaptauit, in nullo apud se & patrem & spiritum sanctum minor gloria sua, quia diminutionem & varietatẽ summæ & æternæ essentiæ natura nõ recepit, propter nostram aũt infirmitatem extenuauit se incapacibus sui, & velamine corporis splẽdorem maiestatis suæ, quem visus hominum non ferebat, obtexit. Vnde etiam exinanisse se dicitur, tanquam se
Philip.2 propria virtute euacuauerit, dũ in ea humilitate, qua nobis consuluit, non solum patre, sed etiam seipso factus est inferior: nec aliquid illi hac inclinatione decessit, cui cum patre & spiritu sancto hoc, quod est, commune est, vt hoc ipsum intelligamus ad omnipotentiam pertinere, quod qui secundum nostra minor est, secundum propria minor non est. Quia enim lux ad obcæcatos, virtus ab imbecilles, misericordia respexit ad miseros, de magna factum est potestate, vt Dei filius substantiam humanam causamq; susceperit, qui & nostram naturam, quam condidit, reformaret: & mortem, quam non fecit, aboleret. Repudiatis igitur longeq; abiectis omnibus opinionibus impiorum, quibus aut stultitia est crux Chri- 1.Cor.1
sti aut scandalum, exultet rectarum mentium fides, & verum vnumq; Dei Diuinitas Christi.
filium, nõ solum secundum deitatem, qua à patre genitus, sed etiã secundum humanitatem, qua de matre virgine est natus, intelligat. Ipse est enim in humanitate nostra, qui est in maiestate diuina verus homo & verus Deus, sempiternus in suis, temporalis in nostris: vnum cum patre in substantia, quæ nunquam fuit minor patre: vnum cum matre in corpore, quod creauit. In adsumptione enim naturę nostræ nobis factus est gradus, quo ad ipsum p ipsum possimus ascendere. Nam illa essentia, quę semper vbiq; tota est, locali descensione non eguit, & tam ei proprium fuit, totam homini inferri, q̃ ei proprium est, totam à patre non diuidi. Manet ergo, quod in principio erat verbum, & non est ei accidens, vt quod est, aliquando non fuerit. Sempiternè enim filius, filius est, & sempiternè pater, pater est. Vnde cùm ipse filius dicat: Qui videt Ioan.14
me, videt & patrem: excęcauit te ò hæretice impietas tua, & qui filij maiestatem nõ vidisti, patris gloriam non videbis. Dicendo ẽm genitum esse, qui non erat, filiũ adseris temporalẽ: & dũ filium adseris temporalem, credidisti patrem esse mutabilem. Mutabile enim est, Mutabile, quicquid augetur.
non solum quod minuitur, sed etiam quicquid augeť: & si ideo patri impar est

est genitus, quia vt tibi videtur, generando eum, qui non erat, genuit, imperfecta erat etiam generantis essentia, quæ ad habendum, quod non habuit, generando proficit. Sed hanc impiam peruersitatem tuam fides catholica execratur & damnat, quæ in deitate vera nihil temporalitatis agnoscit, sed vnius sempiternitatis & patrem confitetur & filium, quia splẽdor ex luce ortus, non est luce posterior. Et lux vera, nunquam est sui splendoris indiga: sic substantiale semper habens fulgere, sicut substantiale semper habet existere. Huius autem splendoris manifestatio, missio dicitur, qua Christus mundo apparuit: & cùm omnia inuisibili maiestate sua semper impleret, tamen quasi de remotissimo altissimoq́ secreto, ijs qbus erat ignotus, aduenit, cùm cæcitatem ignorantiæ sustulit, sicut scri-
Esaiæ 9 ptum est: Sedentibus in tenebris & in vmbra mortis lux orta est eis. Quãuis enim etiam prioribus seculis ad illuminationem sanctorum patrum & prophetarum lumen veritatis emissum sit,
Psal. 42 dicente Dauid: Emitte lucem tuam & veritatẽ tuam: & diuersis modis multisq́ signis opera præsentiæ suæ deitas filij declarauit, omnes tamẽ ille significationes cunctaq́ miracula, testimonia fuerunt istius missionis, de qua dicit A-
Gala. 4 postolus: Cùm ergo venit plenitudo temporis, misit Deus filium suum, natum ex muliere, factũ sub lege. Quid verò hoc est, nisi verbum carnem fieri? conditorem mundi per vterum virginis nasci? dominum maiestatis, humanis se coaptare primordijs? Et licet conceptui spiritali nulla sint terreni seminis mixta contagia, ad suscipiendum tamen veræ carnis substantiam,
Filius minor patre. solam sumpsit de matre naturam. Hac missione, qua Deus vnitus est homini, filius impar est patri, nõ in eo, quod ex patre, sed in eo, quod est factus ex homine. Aequalitatem enim inuiolabilem, quam habet deitas, non corrumpit humanitas: & creatoris ad creaturam descensio, credentium est ad æter-
1.Cor. 1 na prouectio. Nam quia, sicut ait Apostolus: In sapientia Dei non cognouit mundus per sapientiam Deum: placuit Deo per stultitiam prædicationis saluos facere credentes. Mundo ergo, id est, prudentibus mundi, sapientia sua cæcitas facta est, nec potuerunt per illam cognoscere Deũ, ad cuius notitiam non nisi in sapientia eius acceditur. Sapientia mundi. Et ideo, quia mundus de vanitate suorum dogmatũ superbiebat, in eo constituit dominus saluandorum fidem, quod & indignum videretur & stultum, vt & deficientibus omnibus opinionum præsumptionibus, sola Dei gratia reuelaret, quod comprehendere humana intelligentia non valeret. Agnoscat igit̃ catholica fides in humilitate domini gloriam suam, & de salutis suæ sacramentis gaudeat Ecclesia, quæ corpus est Christi, quia nisi verbũ Dei caro fieret & habitaret in nobis, nisi in communionem creaturæ creator ipse descenderet, & vetustatem humanam ad nouum principiũ sua natiuitate reuocaret, regnaret mors ab Adam vsq́ in finem, & super homines condemnatio insolubilis permaneret, cùm de sola conditione nascendi, vna cunctis esset causa pereundi. Solus itaq́ inter filios hominum dominus Iesus innocens natus, quia solus sine carnalis concupiscentiæ pollutione conceptus, factus est homo nostri generis, vt nos diuinæ naturæ possimus esse consortes. Originem, quam sumpsit in vtero virginis, posuit in fonte baptismatis. Dedit aquæ, quod dedit matri. Virtus enim altissimi & obumbratio spiritus sancti, quæ fecit, vt Maria pareret saluatorem, eadem fecit, vt regeneret vnda credentem. Quid enim sanandis ægris, illuminandis cæcis, viuificandis mortuis aptius fuit, quàm vt superbiæ vulnera, humilitatis remedijs curarentur? Adam præcepta Dei negligens, peccati induxit damnationem: Iesus factus sub lege, reddidit iustitiæ libertatem. Ille diabolo obtemperãs vsq́ ad præuaricationem, meruit vt in ipso omẽs morerent̃: hic patri obediens vsq́ ad crucẽ, fecit vt in ipso omẽs viuificarentur. Ille cupidus honoris ange-

Roma. 5 — Lucæ 1 — Ioann. 3 — Christi obedientia & humilitas. — Adæ inobedientia & superbia.

angelici, naturæ suæ perdidit dignitatem: hic infirmitatis nostræ suscipiens conditionem, propter quos ad inferna descendit, eosdem in cœlestibus collocauit. Postremò, illi per elationem lapso dictum est: Terra, es & in terrã ibis: huic per subiectionẽ exaltato dictum
Psal. 109 est: Sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Hæc domini nostri opera dilectissimi, non solum sacramento nobis vtilia sunt, sed etiam imitationis exemplo, si in disciplinam ipsa remedia trasferantur, quodq; impensum est mysterijs, prosit & moribus: vt meminerimus, nobis in humilitate & mansuetudine redemptoris nostri esse viuẽdum, quo
Roma. 8 niam sicut ait Apostolus: Si compatimur, & conregnabimus. Frustrà enim appellamur Christiani, si imitatores non simus Christi, qui ideo se viam
Ioan. 14 dixit esse, vt conuersatio magistri, forma esset discipuli, & illam humilitatem eligeret seruus, quam sectatus est dominus. Qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo VI. in eadem solennitate.

Filius Dei quare factus sit filius hominis, & opera bona quid pro sint.

OMnibus quidem diebus dilectissimi atq; temporibus, animis fidelium diuina meditantium, domini & saluatoris nostri ex matre virgine ortus occurrit, vt mens ad confessionem sui autoris erecta, siue in gemitu supplicationis, siue in exultatione laudis, siue in sacrificij oblatione versetur, nihil crebrius, nihilq; magis fidenter spiritali attingat intuitu, quàm quod Deus Dei filius, genitus de patre coæterno, idem etiam partu est natus humano. Sed hanc adorãdam in cœlo & in terra natiuitatem nullus nobis dies magis quàm hodiernus insinuat, & noua etiam in elementis luce radiãte, totam sensibus nostris mirabilis sacramenti ingerit claritatem. Non solum enim in memoriam, sed in conspectũ quodammodo redit angeli Gabrielis cum Maria stupente colloquium, & conceptione de spiritu sancto tam mirè promissa quàm credita, autor mundi æditus est vtero virginali, & qui omnes naturas cõdidit, eius est factus filius, quã creauit. Hodie verbum Dei carne apparuit vestitum, & quod nunquam fuit humanis oculis visibile, cœpit etiam manibus esse tractabile. Hodie genitum in nostræ carnis animæq; substantia saluatorem angelicis vocibus didicere pastores, & apud dominicorum præsules gregum hodie euangelizandi forma præcondita est, vt nos quoq; cum cœlestis militiæ dicamus exercitu: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonę voluntatis. Quãuis igitur illa infantia, quam filij Dei non est dedignata maiestas, in virum perfectum ætatis adiectione prouecta sit, & consummato passionis & resurrectionis triumpho, omnes susceptę pro nobis humilitatis transierint actiones, renouat tamen nobis hodierna festiuitas nati Iesu ex Maria virgine sacra primordia, & dum saluatoris nostri adoramus ortum, inuenimur nos nostrum celebrare principiũ. Generatio enĩ Christi, origo est populi Christiani, & natalis capitis, natalis est corporis. Habeant licet singuli quiq; vocatorum ordinem suum, & omnes Ecclesiæ filij temporum sint successione distincti, vniuersa tamen summa fidelium, fonte orta baptismatis, sicut cum Christo in passione crucifixi, in resurrectione resuscitati, in ascensione ad dextram patris collocati, ita cum ipso sumus in hac natiuitate cõgeniti. Quicquid enim hominum, in quacunque mundi parte credentium, regeneratur in Christo, interciso originalis tramite vetustatis, transit in nouum hominem renascendo. Nec iam in propagine habetur carnalis patris, sed in germine saluatoris. Qui ideo filius hominis est factus, vt nos filij Dei esse possimus. Nisi enim ille ad nos hac humilita

Festorũ celebrãdorum ratio.

Lucæ 2

te

te descenderet, nemo ad illum vllis suis meritis perueniret. Nihil hic vocatorum cordibus caliginis inferat terrena sapientia, nec se contra altitudinem gratiæ Dei, mox in ima rediturus terrenarum cogitationum puluis attollat. Impletum est in fine seculorum, quod erat ante tempora æterna dispositum: & sub præsentia rerum, signis cessantibus figurarum, lex & prophetiæ veritas facta est, vt Abraham fieret omnium gentium pater, & in semine eius daretur promissa benedictio, ne ij tātum essent Israel, quos sanguis & caro genuisset, sed in possessionē hæreditatis fidei filijs præparatæ, vniuersitas adoptionis intraret. Nec obstrepant ineptarum calumniæ quæstionum, nec effectus diuini operis, ratiocinatio humana discutiat. Nos cum Abraha credimus Deo, nec hæsitamus diffidentia, sed plenissimè scimus, quoniam quod promisit dominus, potens est & facere. Nascitur ergo non de carnis semine dilectissimi, sed de spiritu sancto saluator, quem primæ transgressionis condemnatio non teneret, vnde ipsa collati muneris magnitudo dignam à nobis exigit suo splēdore reuerentiam. Ideo enim, sicut beatus Apostolus docet, non spiritum huius mundi accepimus, sed spiritum, qui ex Deo est: vt sciamus, quæ à Deo donata sunt nobis, qui non aliter piè colitur, nisi id ei, quod ipse tribuit, offeratur. Quid ēm in thesauro dominicæ largitatis ad honorē pśentis festi tam congruum possumus inuenire, q̄ pacem, quæ in natiuitate domini prima est angelico prædicata concentu? Ipsa enim est, quæ parit filios Dei, nutrix dilectionis, & genitrix vnitatis: requies beatorum, & æternitatis habitaculum, cuius hoc opus proprium spiritale beneficium est, vt iungat Deo, quos secernit de mundo. Vnde ad hoc bonum nos incitat Apostolus dicens: Iustificati ergo ex fide pacem habeamus ad Deum. cuius sententiæ breuitate, omnium fere mandatorum continetur effectus: quia vbi fuerit veritas pacis, nihil ibi potest deesse virtutis. Quid est autem dilectissimi, pacem habere ad Deum, nisi velle quod iubet, & nolle quod prohibet? Si enim humanæ amicitiæ pares animos & similes expetunt voluntates, nec vnquam diuersitas morum ad firmam potest venire concordiam: quomodo diuinæ particeps erit pacis, cui ea placent, quæ Deo displicent, & ijs appetit delectari, quibus illum nouit offendi? Non est iste animus filiorum Dei, nec talem sapientiam recipit adoptiua nobilitas. Genus electum & regiū, regenerationis suæ respōdeat dignitati. Diligat, quod diligit pater, & in nullo ab autore suo dissentiat, ne iterum dicat dominus: Filios genui & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me. Agnouit bos possessorem suum & asinus præsepe domini sui, Israel autem me non cognouit, & populus meus me non intellexit. Magnum est dilectissimi huius muneris sacramentum, & omnia dona excedit hoc donum, vt Deus hominem vocet filium, & homo Deum nominet patrem. Per has enim appellationes sentitur & discitur, quis ad tantam altitudinē ascendat affectus. Nam si in progenie carnali & stirpe terrena claris parentibus genitos vitia malæ conuersationis obscurant, & ipso maiorum suorum lumine soboles indigna confunditur: in quem exitum venient, qui propter amorem mundi à generatione Christi non metuunt abdicari? Si autem ad humanam pertinet laudem, vt patrum decus in prole resplendeat, quanto magis gloriosum est, ex Deo natos in autoris sui imaginē refulgere? et illum in se, qui illos generauit, ostendere, dicente domino: Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum, qui in cœlis est? Scimus quidem, quòd sicut Ioannes Apostolus dicit: Totus mundus in maligno positus est: & insidiante diabolo & angelis eius, hoc innumeris tentationibus laboratur, vt hominem ad superna nitentem, aut aduersa terreant, aut secunda corrumpant: sed maior est, qui in nobis est, quàm qui aduersum nos est: & pacem

Marginalia: Rom. 4 — 1. Cor. 2 — Pacis commēdatio. — Roma. 5 — Pax cū — Deo qualis sit. — Esaiæ 1 — Opera bona necessaria filijs Dei — Matt. 5 — 1. Ioan. 5

pacem cum Deo habentibus, ac sem-
Matth.6 per patri cum toto corde dicentibus: Fi-
at voluntas tua: nulla praeualere certa-
mina, nulli possunt nocere conflictus.
Accusantes enim nosmetipsos confessi-
onibus nostris, & consensum animi
carnis concupiscentijs denegantes, in-
imicitias quidem aduersum nos eius,
qui peccati autor est, commouemus,
sed inexpugnabilem cum Deo pacem,
gratiae ipsius seruiendo firmamus, vt
regi nostro non solum obedientia sub-
ijciamur, sed etiam iudicio copulemur.
Quoniam si in eadem sentẽtia sumus,
si quod vult, volumus, & quod impro-
bat, improbamus, ipse iam pro nobis
omnia bella conficiet, ipse qui dedit
Cooperatores Dei sumus. velle, donabit & posse, vt simus coope-
ratores operum eius, & propheticum il-
lud cum fidei exultatione dicamus: Do-
Psal. 26 minus illuminatio mea & salus mea,
quem timebo? Dominus defensor vi-
Ioann.1 tae meae, à quo trepidabo? Qui ergo
non ex sanguinibus, neque ex volun-
tate carnis, neque ex voluntate viri,
sed ex Deo nati sunt, offerant patri pa-
cificorum concordiam filiorum, & in
primogenitum nouae creaturae, qui ve-
nit non suam, sed mittentis facere vo-
luntatem, vniuersa adoptionis mem-
bra concurrant: quoniam gratia patris
non discordes neque dissimiles, sed v-
num sentientes, vnumque amantes, a-
doptauit haeredes, ad vnam reformatos
imaginem oportet animũ habere con-
formem. Natalis domini, natalis est pa-
Ephe.2 cis. Sic enim ait Apostolus: Ille est pax
nostra, qui fecit vtraque vnum, quoni-
am siue Iudęus, siue gentilis, per ipsum
habemus accessum ad patrem: qui an-
te passionis diem, voluntaria dispositi-
one praelectũ, discipulos suos hac prae-
Ioan.14 cipuè doctrina sua informauit, vt di-
ceret: Pacem meam do vobis, pacem
meam relinquo vobis. Et ne sub nomi-
ne generali pacis suae qualitas lateret,
adiecit: Non quemadmodum mundus
dat, ego do vobis. Non habet, inquit,
mundus amicitias veras, & multos fe-
cit peruerso amore concordes. Sunt e-
nim in vitijs pares animi, & similitudo
desideriorum, aequalitatem gignit affe-
ctuum. Etsi quidam forsitan reperian- Pax mũdi qualis.
tur, quibus praua & inhonesta non pla-
ceant, quiq; illicitas consensiones à foe-
dere suae charitatis excludant, tamen e-
tiam tales, si vel Iudaei sint, vel haereti-
ci, vel pagani, non de amicitia Dei, sed
de pace sunt mundi. Pax autem spiri-
talium & catholicorum, à supernis ve-
niens, & ad superna perducens, cum a-
matoribus mundi nulla nos vult com-
munione misceri, sed omnibus obsta-
culis resistere, & ad vera gaudia à per-
nitiosis delectationibus euolare, dicen-
te domino: Vbi fuerit thesaurus tuus, Matt.6
ibi est & cor tuum. Hoc est, si deorsum
sunt, quae amas, ad ima descendes: si sur-
sum sunt, quae diligis, ad summa per-
uenies. Quò nos vnum volẽtes, vnum
sentientes, & in fide ac spe & in charita-
te concordes, spiritus pacis agat atque
perducat: quoniam quicunque spiritu Rom. 8
Dei aguntur, ij filij sunt Dei, qui reg-
nat cum filio & spiritu sancto in secula
seculorum, Amen.

Sermo VII. in eadem solennitate.

Duarum naturarum in Christo rationem explicat, & quatenus creaturis vtendum.

Festiuitatis hodiernae dilectissimi verus venerator est & pius cultor, qui nec de incarnatione domini aliquid falsum, nec de deitate aliquid sentit indignum. Paris enim periculi malum est, si illi naturae nostrae veritas, aut paternae gloriae negatur aequalitas. Cùm ergo ad intelligendum sacramentum natiuitatis Christi, qua de matre virgine est ortus, accedimus, abigatur procul terrenarum caligo rationum, & ab illuminato fidei oculo mundanae sapientiae fumus abscedat. Diuina est enim autoritas, cui credimus: diuina est doctrina, quam sequimur. Quoniam siue legis testificationi, siue oraculis prophetarum, siue Euangelicae tubae, interiorem admoueamus auditum, verum est, quod Ioãnes plenus spiritu sancto into-

Ioann. 1 intonuit: In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Et similiter verum est, quod idem prædicator adiecit: Et verbum caro factum est, & habitauit in nobis: & vidimus gloriam eius, gloriã quasi vnigeniti à patre, plenum gratiæ & veritatis. In vtraq; enim natura idem est Dei filius, nostra suscipiens, & propria non amittens: in homine hominem renouans, in se incommutabilis perseuerans. Deitas enim, quæ illi cum patre communis est, nullum detrimentum omnipotentiæ subijt, nec Dei formam serui forma violauit, quia summa & sempiterna essentia, quæ se ad humani generis inclinauit salutem, nos quidem in suam gloriam trãstulit, sed quod erat, esse non destitit. Vnde cùm vnigenitus Dei minorem se patre confitetur, cui se dicit æqualem, veritatem in se formæ vtriusq; demõstrat, vt & humanam probet imparilitas, & diuinam declaret æqualitas. Maiestati igitur filij Dei, corporea natiuitas nihil abstulit, nihil contulit, quia substantia incommutabilis nec minui potuit, nec augeri. Quòd enim verbũ caro factum est, non hoc significat, quòd in carnem sit Dei natura mutata, sed quòd à verbo in vnitatem personæ sit caro suscepta. In cuius vtiq; nomine homo totus accipitur, cum quo intra virginis viscera, sancto spiritu fœcundata, & nunquam virginitate caritura, tam inseparabiliter Dei filius est vnitus, vt qui erat intemporaliter de essentia patris genitus, ipse sit temporaliter de vtero virginis natus. Aliter enim ab æternæ mortis vinculis non possemus absolui, nisi in nostris fieret humilis, qui omnipotens permanebat in suis. Nascẽs itaq; dominus noster Iesus Christus homo verus, qui nunquam destitit esse Deus verus, nouæ creaturæ in se fecit exordium, & in ortus sui forma dedit humano generi spiritale principium, vt ad carnalis generationis abolenda cõtagia esset regenerandis origo sine semine criminis, de quibus dicitur: Qui non ex sanguinibus, neq; ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Quæ hoc sacramẽtum mens comprehendere? quæ hanc gratiam valet lingua narrare? Redit in innocentiã iniquitas, & in nouitatem vetustas: in adoptionem veniunt alieni, & in hæreditatem ingrediuntur extranei. De impijs iusti, de auaris benigni, de incontinentibus casti, de terrenis incipiunt esse cœlestes. Quæ autem est ista mutatio, nisi dextræ excelsi? Quoniam venit filius Dei dissoluere opera diaboli, & ita se nobis, nos quoq; inseruit sibi, vt Dei ad humana descensio, fieret hominis ad diuina prouectio. In hac dilectissimi misericordia Dei, cuius erga nos magnitudinem explicare nõ valemus, multa sollicitudine præcauendum est Christianis, ne diabolicis iterum capiantur insidijs, & eisdem rursus, quibus renunciauerant, erroribus implicẽtur. Non enim desinit hostis antiquus, trãsfigurans se in angelum lucis, deceptionum laqueos vbiq; prætendere, & vt quoquo modo fidem credentium corrumpat, instare. Nouit, cui adhibeat æstus cupiditatis, cui illecebras gulæ ingerat, cui apponat incitamẽta luxuriæ, cui infũdat virus inuidiæ. Nouit, quem mœrore conturbet, quem gaudio fallat, quem metu opprimat, quem admiratione seducat. Omnium discutit consuetudinem, ventilat curas, scrutatur affectus: & ibi causas quærit nocendi, vbi quenq; viderit studiosius occupari. Habet etenim multos ex eis, quos tenacius obligauit, aptos suis artibus, quorum ad alios decipiendos & ingenijs vtatur & linguis. Per istos remedia ægritudinum, indicia futurorum, placationes dæmonum, & depulsiones promittuntur vmbrarum. Adduntur & illi, qui totam humanæ vitæ conditionem de stellarum pendere effectibus mentiuntur, & quod est aut diuinæ voluntatis aut nostræ, indeclinabilium dicunt esse fatorum. Quæ tamen, vt cumulatius noceant, spondent posse mutari, si illis, quæ aduersantur

[Margin notes: Ioann. 1 — Naturæ duæ in Christo. — Ioan. 14 — Ioan. 10 — Caro pro toto homine sumitur. — Christus intemporaliter de essentia patris genitus, & temporaliter de vtero virginis natus. — Ioann. 1 — 1. Ioan. 3 — 2. Cor. 11 — Diaboli astus & insidiæ. — Fatorũ obseruatio & lis veneratio superstitiosa.]

tur syderibus, supplicetur. Vnde commentum impium sua ratione destruitur, quia si prædicta non permanent, non sunt fata metuenda: si permanent, non sunt astra veneranda. De talibus institutis etiam illa generatur impietas, vt sol inchoatione diurnæ lucis exurgens, à quibusdam insipientioribus de locis eminentioribus adoretur: quod quidem nónulli etiam Christiani adeò se religiosè facere putant, vt priusquam ad beati Petri apostoli Basilicam, quæ vni Deo viuo & vero est dedicata, perueniant, superatis gradibus, quibus ad suggestum areæ superioris ascenditur, conuerso corpore ad nascentem se solem reflectant, & curuatis ceruicibus, in honorem se splendidi orbis inclinent. Quod fieri partim ignorantiæ vitio, partim paganitatis spiritu, multum tabescimus & dolemus. Quia etsi quidam fortè creatorem potius pulchri luminis, quàm ipsum lumen, quod est creatura, venerantur, abstinendũ tamen est ab ipsa huiusmodi specie officij, quã cùm in nostris inuenit, qui Deorum cultum reliquit, nónne hanc secum partem opinionis vetustæ tãquam probabilem retentabit, quam Christianis & impijs viderit esse communem? Abijciatur ergo à consuetudine fidelium damnanda peruersitas, nec honor vni Deo debitus, eorum ritibus, qui creaturis seruiunt, misceatur. Dicit enim scriptura
Matt. 4 diuinæ: Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruies. Et beatus Iob, ho-
Iob 31 mo sine querela, vt ait dominus, & abstinens se ab omni re mala: Nunquid vidi, inquit, solem, cùm fulgeret, & lunam incedentem clarè, & lætatum est cor meum in abscondito? Et osculatus sum manum meam, quæ est iniquitas maxima, & negatio contra Deum altissimum. Quid autem est sol, vel quid est luna, nisi visibilis creaturæ & corporeæ lucis elementa? quorum vnum est maioris claritatis, & aliud minoris est luminis. Sicut enim alia diurna, alia nocturna sunt tempora: ita diuersam in luminaribus qualitatem creator instituit, cùm tamen prius, quàm hæc fierent, & dies sine solis officio, & noctes sine lunæ ministerio præcessissent. Sed condebantur ista ad faciendam hominis vtilitatem, vt rationale animal, nec in distinctione mensium, nec in recursu annorum, nec in dinumeratiõe temporum falleretur, cùm per inæqualium horarum impares moras & dissimilium ortuũ signa manifesta, & annos sol concluderet, & menses luna renouaret.
Quarto nanq;, vt legimus, die dixit Deus: Fiant luminaria in firmamento cœli, vt luceant super terram, & diuidant inter diem & noctem, & sint in signa & tempora, & dies & annos, & sint in firmamento cœli, vt luceant super terram. Expergiscere homo, & dignitatem tuæ cognosce naturæ: recordare te factum ad imaginem Dei, quæ etsi in Adam corrupta est, in Christo tamen est reformata. Vtere, quomodo vtendum est, visibilibus creaturis, sicut vteris terra, mari, cœlo, aere, fontibus, & aquæ fluminibus, & quicquid in eis pulchrum atq; mirabile est, refer ad laudem & gloriam conditoris. Noli esse deditus illi lumini, quo volucres & serpentes, quo bestiæ & pecudes, quo muscæ delectantur & vermes. Lucem corpoream sensu tange corporeo, & toto mentis affectu illud verum lumen amplectere, quod illuminat omnem hominem venientẽ in hunc mundum, & de quo dicit Propheta: Accedite ad eum, & illuminamini, & vultus vestri non erubescẽt. Si enim templum Dei sumus, & spiritus Dei habitat in nobis plus est, quod fidelis quisque habet in sua anima, quàm quod miratur in cœlo. Non vtique vobis dilectissimi hoc aut indicimus aut suademus, vt despiciatis opera Dei, aut contrarium aliqd fidei vestræ in ijs, quæ bonus bona condidit, æstimetis, sed vt omniũ creaturarũ specie, & vniuerso huius mundi ornatu rationabiliter & * temperanter vtamini. Quæ enim videntur, vt ait Apostolus, temporalia sunt: quæ autem non videntur, æterna. Quia autem ad præsentia sumus nati, ad futura autem renati, non temporalibus bonis dedi-

Gene. 1 — Elementis huius mundi vtendũ. — Ioan. 1 — Psal. 33. — 1. Cor. 3 — Alias, temporaliter. — 2. Cor. 4

dediti, sed æternis simus intenti, vt & spē nostram possimus propius intueri, in ipso sacramento natalis domini cogitemus, quid naturæ nostræ gratia diuina contulerit, audiamus Apostolum dicentem: Mortui enim estis, & vita vestra abscōdita est cum Christo in Deo. Cùm autem Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Collo. 3

Sermo VIII. in eadem solennitate.

Incarnationis Christi modum, necessitatemque, & hæreticorum circa eandem diuersorum mendacia expendit.

CVm semper nos dilectissimi gaudere in domino, omnia diuina eloquia cohortentur, hodie procul dubio ad spiritalem lætitiam copiosius incitamur, natiuitatis dominicæ sacramento nobis clarius coruscante, vt recurrentes ad illam diuinæ misericordiæ ineffabilem inclinationem, qua creator hominum fieri homo dignatus est: in ipsius inueniamur natura, quem adoramus in nostra. Deus enim Dei filius, de sempiterno & ingenito patre vnigenitus, sempiternus manens in forma Dei, & incommutabiliter & intemporaliter habens non aliud esse, quàm pater, formam serui sine suę detrimento maiestatis accepit, vt in sua nos proueheret, non ipse in nostra deficeret. Vnde vtriusque naturæ in suis proprietatibus permanenti, tanta est vnitatis facta cōmunio, vt quicquid ibi est Dei, non sit ab humanitate disiunctum: quicquid autem est hominis, nō sit à deitate diuisum. Celebrantes igitur dilectissimi natalē diem domini saluatoris, partum beatæ virginis integrè cogitemus, vt carni animæque conceptę virtutem verbi nullo temporis puncto defuisse credamus, nec prius formatum atque animatū templum corporis Christi, quod sibi superueniēs vendicaret habitator, sed per ipsum &

Corpus Christi non prius formatum quam animatū.

in ipso, nouo homini datum esse principium, vt in vno Dei atque hominis filio, & sine matre deitas, & sine patre esset humanitas. Simul enim per spiritum sanctum fœcundata virginitas, sine corruptionis vestigio ædidit, & sui generis sobolē, & suæ stirpis autorem. Vnde & idem dominus, sicut Euangelista commemorat, quæsiuit à Iudæis, cuius filium Christum scripturarū autoritate didicissent, & eisdem respondentibus, quòd ex Dauid venturus semine traderetur: Quomodo, inquit, illum dominum suum Dauid in spiritu vocat, dicens: Dixit dominus domino meo, sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum? Nec potuerunt Iudæi propositam soluerē quęstionem, quia non intelligebāt in vno Christo, & progeniem Dauidicam, & naturam prophetatam esse diuinam. Maiestas autem filij, æqualis patri, vestiens se humilitate serui, nec metuebat minui, nec indigebat augeri: ipsumque effectum misericordiæ suæ, quem restitutioni impendebat humanæ, sola exequi poterat virtute deitatis, vt creaturā ad imaginem Dei factam, à iugo diræ dominationis exueret. Sed quia non ita in primum hominem diabolus violētus extiterat, vt eum in partes suas sine liberi arbitrij cōnsensione transferret, sic destruendum peccatum fuerat voluntarium & hostile cōsilium, vt dono gratiæ non obesset norma iustitiæ. In totius igitur humani generis strage cōmuni vnum solum fuit remedium sub diuinæ rationis occultò, quod posset subuenire prostratis, si aliquis filiorū Adam, originalis præuaricationis alienus atque innocens nasceretur, qui cæteris exemplo prodesset & merito. Sed quia hoc naturalis generatio non sinebat, nec poterat vitiatæ radicis sine semine propago esse, de quo scriptura dicit: Quis potest facere mundum de immundo conceptū semine? Nonne tu, qui solus es? dñs Dauid, factus est filius Dauid, & de promissi generis fructu, ples est orta sine vitio, in vnam personā gemina cōuenien te natura, vt eodē cōceptu eodemque par

Matt. 22

Psal. 109

Incarnationis filij Dei necessitas.

Iob 14

 tu

tu gigneretur dominus noster Iesus Christus, cui vera inesset deitas ad miracula operum, & vera humanitas ad tolerantiam passionum. Fides igitur catholica dilectissimi, oblatrantium hæreticorum spernat errores, qui mundanæ sapientiæ vanitate decepti, à veritatis Euangelio recesserunt, & incarnationem verbi intelligere non valentes, de causa illuminationis fecerunt sibi materiam cæcitatis. Nam omnium ferè falsa credentium opinionibus, quæ etiam in spiritus sancti negationē proruunt, retractatis, neminem penè deuiasse cognoscimus, nisi qui duarum in Christo naturarum veritatem sub vnius personæ confessione non credidit. Alij etenim domino solam humanitatem, alij solā adscripsere deitatē. Alij veram quidem in ipso diuinitatē, sed carnē dixerunt fuisse simulatā. Alij professi sunt veram eum suscepisse carnem, sed Dei patris non habuisse naturā: & deitati eius, quæ erant humanæ substantiæ, deputantes, maiorem sibi Deum minoremq; finxerunt, cùm gradus in vera diuinitate esse nō possint. Qm̄ quicquid Deo minus est, Deus non est. Alij cognoscentes patris & filij nullam esse distantiam, quia non poterant vnitatem deitatis intelligere nisi in vnitate personæ, eundem adseruerunt esse patrem, quem filium, vt nasci & nutriri, pati & mori, sepeliri & resurgere, ad eundē pertineret, qui per omnia & hominis personā impleret & verbi. Quidam putauerunt dominum Iesum Christum non nostræ substantiæ corpus habuisse, sed ab elementis superioribus ac subtilioribus sumptum. Quidam autem æstimauerūt in carne Christi animam humanam nō habitasse, nec fuisse, sed partes animæ ipsam verbi implesse deitatem. Quorundam imprudentia in hoc transijt, vt animam quidem fuisse in domino faterentur, sed eandem dicerent mente caruisse, quia sufficeret homini sua deitas ad omnia rationis officia. Postremo, ijdem adserere præsumpserunt, partem quandam verbi in carnem fuisse conuersam, vt in vnius dogmatis varietate multiplici, non carnis

Hæreseon catalogus.

tm̄ animæq; natura, sed etiam ipsius verbi solueretur essentia. Multa sunt & alia prodigia falsitatum, quibus enumerandis charitatis vestræ non est fatigandus auditus, sed post diuersas impietates, quæ sibi inuicem sunt multiformium blasphemiarū cognatione cōnexæ, de ijs potissimum erroribus declinandis obseruantiā vestræ deuotionis admoneo, quorum vnus dudū Nestorio autore cōsurgere nō impunè tentauit. Alius nuper pari execratione damnandus, Eutice adsertore prorupit. Nam illam beatam Mariam virginē tantum modo ausus est hominis prædicare genitricem, vt in conceptu eius & partu nulla verbi & carnis facta vnitio crederetur. Quia dei filius nō ipse factus est hominis filius, sed creato homini sola se dignatiōe sociauit. Quod catholicæ aures nequaq; tolerare potuerunt, quæ sic Euangelio veritatis imbutæ sunt, vt firmissimè nouerint, nullā esse humano generi spem salutis, nisi ipse esset filius virginis, qui creator est matris. Hic aūt recentioris sacrilegij prophanus adsertor, vnitionem quidem in Christo duarum confessus est naturarum, sed ipsa vnitione id dixit effectū, vt ex duabus vna remaneret, nullatenus alterius existente substantia, quæ vtiq;*finiri nisi aut cōsumptione aut separatiōe nō posset. Hęc verò tā inimica sunt sanæ fidei, vt nequeant recipi sine excidio nominis Christiani. Si em̄ verbi incarnatio non vnitio est diuinæ humanæq; naturæ, sed hoc ipso concursu, quod erat geminum, factum est singulare, sola diuinitas vtero virginis nata est, & per ludificatoriam speciē sola subijt nutrimenta ac incrementa corporea tvtq; omnes mutabilitates humanæ conditionis omittā, sola diuinitas crucifixa, sola diuinitas mortua, sola diuinitas est sepulta, vt iam secundum talia sentientes, sperandę resurrectionis nulla sit ratio, nec sit primogenitus ex mortuis Christus: quia non fuit, qui deberet resuscitari, si non fuit, qui posset occidi. Absint à cordibus vestris dilectissimi, diabolicarū inspirationū virulenta mendacia: & scientes, quòd sempiterna filij deitas

Euticetis hære sis.

* Alias, ▯ eri.

Rom. 8 Coloss. 1

tas nullo apud patrem creuit augmēto:
prudenter aduertite, quod cui naturæ
Gene. 3 in Adam dictū est: Terra es, & in terrā
Psal. 109 ibis: eidē in Christo dicitur: Sede à dextris meis. Secundum illam naturam,
qua Christus æqualis est patri, nunquā
inferior fuit vnigenitus sublimitate genitoris, nec temporalis est ei cum patre
Exodi 15 gloria, quæ est ipsa patris dextera. De
Dextera patris filius Dei. qua in Exodo dicitur: Dextera tua dñe
glorificata ē in virtute. Et in Esaia: Do
Esaiæ 53 mine, quis credidit auditui nostro? &
Rom. 10 brachium dñi cui reuelatum est? Adsumptus igit̄ homo in filiū Dei, sic in
vnitatē personæ Christi ab ipsis corporalibus est receptus exordijs, vt nec sine deitate conceptus sit, nec sine deitate æditus, nec sine deitate nutritus.
Idem erat in miraculis, idem in contumelijs, per humanam infirmitatē cruci
fixus, mortuus & sepultus, per diuinā
virtutem die tertia suscitatus, ascendit
ad cœlos, sedet ad dexterā Dei patris,
& in natura hominis accepit à patre,
quod in natura deitatis etiam ipse donauit. Hoc dilectissimi pio corde meditantes, Apostoli semper memores
estote præcepti, q vniuersos admonet
Colos. 2 dicēs: Videte, ne qs vos decipiat p philosophiam & inanem fallaciam, secundum traditionem hominū, & non secū
dum Christum, quia in ipso habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, & estis repleti in illo. Non dixit spiritualiter, sed corporaliter, vt veram intelligamus substantiam carnis, vbi est
Ephes. 1 plenitudinis diuinitatis inhabitatio
Colos. 1 corporalis. Qua vtiq tota etiam replet
Ecclesia, quæ inhærens capiti, corpus
est Christi, qui viuit & regnat in secula
seculorum, Amen.

Sermo IX. in eadem solennitate.

Diuinitas immutabilis vt nostra infirma susceperit, & quid libertatis nobis per hoc ipsum cōdonarit.

Excedit quidē dilectissimi, multūq; supereminet humani eloquij facultatē diuini operis magnitudo, & inde oritur difficultas fandi, vnde adest ratio
non tacendi. Quia in Christō Iesu filio
Dei nō solū ad diuinā essentiā, sed etiā
ad humanā spectat naturā, qd dictū est
p Prophetā: Gñationem eius qs enarra Esaiæ 53
bit? Vtrancq eīn substantiā in vnā cōue
nisse personam, nisi fides credat, sermo
nō explicat: & ideo nunq materia deficit laudis, quia nunq sufficit copia laudatoris. Gaudeamus igit̄, q ad eloquēdum tantæ misericordiæ sacramētum
impares sumus, & cūm salutis nostrę altitudinē promere nō valeamus, sentiamus nobis bonū esse, q vincimur. Nemo eīn ad cognitioēm veritatis magis
propinquat, q qui intelligit in rebus diuinis, etiā si multū proficiat, semp sibi
superesse, qd quęrat. Nam si se ad id, in
qd tendit, peruenisse pręsumit, nō quęsita repperit, sed in inquisitiōe deficit.
Ne aūt infirmitatis nostræ ptrbemur
angustijs, euangelicæ nos & propheticæ adiuuant voces, quibus ita accendimur et docemur, vt nos natiuitatē dñi,
q verbū caro factū est, nō tam pteritam
recolere, q psentem videamur inspicere. Quod eīn pastoribus pro gregū suo Lucæ 2
rum custodia vigilātibus nunciauit angelus, etiam nostrū impleuit auditū: &
ideo dñicis ouibus psumus, quia verba
diuinitus ædita, cordis aure reseruamus, tanq & in hodierna festiuitate dicat: Ecce ego euāgelizo vobis gaudiū Ibidem.
magnū, qd erit omī populo: quia natus
est vobis hodie saluator, qui est Chrus
dñs in ciuitate Dauid: cuius prędicationis summitati exultatio innumerabilium iungit̄ angelorū, vt excellentius fieret testimoniū, cui militię cœlestis multitudo concineret angelorū, in honorē
Dei vna bñdictione dicentiū: Gloria in
excelsis Deo, & in terra pax hoibus bonæ volūtatis. Dei ergo gloria est ex matre virgine Chri nascētis infantia, & reparatio humani gñis meritò in laudem
sui referī autoris, quia & ipsi B. Mariæ
missus à Deo Gabriel angelus dixerat: Lucæ 1
Spūs sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi: ideoq; &
qd nascet ex te sanctum, vocabit filius
Dei. In terra aūt illa pax cōceditur, quę
homines efficit bonæ voluntatis. Quo
enim spiritu de intemeratæ matris vi-

ſceribus naſcit̃ Chriſtus, hoc de ſanctæ Eccleſiæ vtero renaſcitur Chriſtianus, cui vera pax eſt, à Dei voluntate non diuidi, & ijs ſolis, quæ Deus diligit, delectari. Natalẽ igitur dilectiſſimi diem domini celebrantes, qui ex omnibus præteritorum temporum diebus electus, licet diſpenſatio actuum corporalium, ſicut æterno conſilio fuerat præordinata, tranſierit, totaq; redemptoris humilitas in gloriam paternæ maieſtatis euecta ſit, vt in nomine Ieſu omẽ genu flectatur, cœleſtium, terreſtriũ & infernorum, & omnis lingua cõfiteatur, quia dñs Ieſus in gloria eſt Dei patris: indeſinẽter tñ illum partum ſalutiferę virginis adoramus, & illã verbi & carnis indiſſolubilẽ copulam non minus ſuſcipimus in præſepe iacentẽ, q̃ in throno paternæ altitudinis conſidentẽ. Immutabilis enim deitas q̃uis intra ſemet ipſam & claritatẽ ſuam & potentiã contineret, non tñ ideo non erat conſerta naſcenti, quia humano aſpectui nõ patebat, vt per veri hominis inuſitata primordia ille agnoſcereť genitus, qui regis Dauid & dñs eſſet & filius. Ipſe em̃ prophetico ſpũ cantat dicens: Dixit dominus domino meo, ſede à dextris meis. Quo teſtimonio, ſicut Euangelium refert, cõfutata eſt impietas Iudęorum. Nam cùm Ieſu interrogãte Iudæos, cuius filium dicerent Chriſtum, reſpõdiſſent, Dauid, cõfeſtim dominus cæcitatem illorũ arguẽs ait: Quõ ergo Dauid in ſpiritu vocat eum dñm dicens: Dixit dominus dño meo, ſede à dextris meis: Interclusiſtis vobis Iudæi intelligentiæ viam, et dum ſolam naturam carnis inſpicitis, tota vos veritatis luce priuaſtis. Expectantes enim ſecundum veſtræ perſuaſionis fabuloſa figmẽta, Dauid filium de ſola ſtirpe corporea, dum ſpem veſtram in homine tantùm cõſtituiſtis, Deum Dei filium repuliſtis, vt q̃d nobis confiteri glorioſum eſt, vobis prodeſſe non poſſit. Nam & nos interrogati, cuius filius ſit Chriſtus, voce Apoſtoli confitemur, quòd factus eſt ex ſemine Dauid ſecundũ carnem: & de initio Euangelicæ p̃dicationis inſtruimur legentes: Liber generationis Ieſu Chriſti filij Dauid, ſed ideo à veſtra impietate diſcernimur, quia quẽ ex progenie Dauid hominem nouimus natũ, eundem ſecundum q̃d verbum caro factum eſt, Deũ Deo patri credimus coęternũ. Vnde ſi teneres, ò Iſrael, tui nominis dignitatẽ, & propheticas denunciationes non obcæcato corde percurreres, Eſaias tibi Euangelicam panderet veritatem, & non ſurdus audires diuina inſpiratione docentẽ: Ecce virgo cõcipiet in vtero, & pariet filium, & vocabit nomẽ eius Emmanuel, q̃d eſt, nobiſcum Deus. Quem ſi in tanta proprietate ſacri nominis nõ videbas, in Dauidica ſaltem voce didiciſſes, ne contra teſtificationẽ noui & veteris teſtamenti, Ieſum Chriſtũ Dauid filium denegares, quem Dauid dñm nõ fateris. Quapropter dilectiſſimi, quoniã p̃ ineffabilem gratiã Dei, Eccleſia fidelium gentium cõſecuta eſt, quod carnaliũ Iudæorũ ſynagoga nõ meruit, dicẽte Dauid: Notũ fecit dñs ſalutare ſuum, in cõſpectu gentiũ reuelauit iuſtitiã ſuã. Et Eſaia ſimiliter prædicante: Populus, qui ſedebat in tenebris, vidit lucẽ magnam: qui habitabant in regiõe vmbræ mortis, lux orta eſt eis. Et iterũ: Gẽtes quæ te non nouerunt, inuocabunt te, & populi, qui te neſciunt, ad te cõfugient: ex ultemus in die ſalutis noſtræ, & per nouum teſtamentũ in cõſortium eius adſumpti, cui dicit̃ à patre: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Poſtula à me, & dabo tibi gẽtes hereditatẽ tuã, et poſſeſſionẽ tuam terminos terræ: in adoptantis nos miſericordia gloriemur. Quia ſicut Apoſtolus ait: Nõ accepiſtis ſpũm ſeruitutis iterũ in timore, ſed accepiſtis ſpm̃ adoptionis filiorũ, in q̃ clamamus, abba pater. Dignũ em̃ eſt atq; conueniens, vt teſtãtis patris voluntas ab adoptionis filijs impleat̃, dicẽte Apoſtolo: Si cõpatimur, et conglorificabimur. Sint humilitatis Chriſti comparticipes, qui ſunt futuri futuræ gloriæ cohæredes. Honoreť in infantia ſua dñs, nec ad deitatis referãt iniuriã exordia et incremẽta corporea. Quoniã naturę incommutabili nec addit aliquid noſtra natura nec minuit, ſed qui in ſimilitudinẽ carnis

Marginal references (in order): Philip. 2; Pſal. 109; Matt. 22; Roma. 1; Matt. 1; Ioann. 1; Eſaia. 7; Matt. 1; Pſal. 97; Eſaia 9; Eſaia 55; Pſalm. 2; Roma. 8; Ibidem.; Ibidem.

nis peccati dignatus est hominibus esse conformis, in vnitate deitatis patri permanet æqualis, cum quo & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo decimus in eadem solennitate.

Verbum paternæ maiestatis vt habitauit in nobis, & de eiusdem excellentia.

SAepe, vt nostis, dilectissimi de excellentissima festiuitatis hodiernæ solennitate officium vobis sermonis salutaris impēdimus, nec ambigimus ita cordibus nostris diuinæ pietatis resplenduisse virtutem, vt quod nobis fide est insitum, id sit etiam intelligentia comprehensum. Sed quia domini saluatorisq; nostri natiuitas non solum secundum deitatem de patre, sed etiam secū dum carnem de matre, ita facultatē humani excedit eloquij, vt meritò ad vtrū q; referatur, quod dictum est: Generationem eius quis enarrabit? (Esaiæ 53) In eo em̄ ipso, quod dignè non potest explicari, semper exuberat ratio disserēdi. Non quia liberū sit diuersa sentire, sed quia dignitati materiæ nulla potest lingua sufficere. Magnitudo igitur sacramenti, in salutem humani generis ante secula æterna dispositi, in seculorum fine reserati, integritati suæ nec auferri aliquid patitur nec augeri: & sicut propria non amittit, ita aliena non recipit. Sed multi opinionum suarum sequaces, & quod nondum intellexerunt, paratiores docere q̄ discere, sicut ait Apostolus, circa fidem naufragauerunt, (1. Tim. 1) quorum prauas compugnantesq; sententias breui significatione perstringam, vt errorum tenebris à veritatis luce discretis, & religiosè honorentur beneficia diuina, & scienter caueantur humana mendacia. Quidam enim ex documentis natiuitatis domini nostri Iesu Christi, quę eum verū hominis filiū demonstrabant, nihil ipsum amplius q̄ hominis filium crediderunt, nō putantes ipsi adscribēdam esse deitatē, quem & primordia infantiæ, & incrementa corporea, et passionis vsq; ad crucē mortem q; cōditio, nō dissimilē cæteris mortalibus approbassent. Alij verò virtutū admiratione permoti, & originis noui tatem, & dictorum factorūq; potentiā, ad diuinam intelligentes pertinere naturam, nihil illi putauerunt nostræ inesse substantiæ, totūq; illud, quod corporeæ fuit actiōis & formæ, aut de sublimioris generis prodijsse materia, aut simulatā carnis speciē habuisse, vt videntium & tangētium sensus ludificatoria imagine fallerent. (Hæreses diuersæ circa incarnationē verbi) Fuit autē in quibusdam errantibus etiam illa persuasio, q̄ conarent adserere, ex ipsa verbi substātia quiddam in carnē fuisse cōuersum, natumq; Iesum ex Maria virgine, nihil maternæ habuisse naturæ, sed q̄d erat Deus, & quod erat homo, vtrūq; ad id pertinuisse, quod verbum est: vt scilicet in Christo & per diuersitatem substantiæ falsa fuerit humanitas, & per defectum mutabilitatis nō vera diuinitas. Has ergo dilectissimi, aliasq; impietates diabolica inspiratiōe cōceptas, & in multorum noxam per vasa perditiōis effusas, olim catholica fides, cui Deus magister est & auxiliator, obtriuit, ex hortātē & instruēte nos spū sancto per legis testificationem, per vaticinia prophetarū, & per Euangelicā tubā, Apostolicamq; doctrinā, vt constanter intel ligēterq; credamus, quia sicut ait Ioannes: Verbum caro factū est, & habitauit in nobis. (Ioann. 1) In nobis vtiq;, q̄s verbi sibi diuinitas cooptauit, cuius caro de vtero virginis sumpta nos sumus, quę si de nostro, id ē, verè humana nō esset, verbum caro factū nō habitasset in nobis. In nobis aūt habitauit, qui naturā nostri corporis suā fecit, ædificante sibi sapiētia domū, non de quacūq; materia, sed de substātia propriè nostra, cuius adsumptio est manifestata, cū dictū ē: Verbū caro factū est, & habitauit in nobis. (Ibidem. Deus verbū quō habitauit in nobis.) Huic autem sacratissimæ adsertioni & beati Pauli apostoli doctrina concordat dicentis: Videte, ne quis vos decipiat

at per philosophiam & inanem fallaciam, secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, & non secundum Christum: quia in Christo habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, & estis repleti in illo. Totum igitur corpus implet tota diuinitas, & sicut nihil deest illius maiestatis, cuius habitatione repletur habitaculum: sic nihil deest corporis, quod non suo habitatore sit plenum. Quod autem dictum est: Et estis repleti in illo, nostra vtique significata est natura, ad quos illa repletio non pertineret, nisi DEI verbum, nostri sibi generis et animam & corpus vnisset. Agnoscendum sane dilectissimi, & toto corde est confitendum, quod haec generatio, qua verbum & caro, id est, Deus & homo, vnus Dei filius vnusque Christus efficitur, supra omnem originem humanae creationis excellit. Nec enim aut Adae de limo terrae formatio, aut Euae de viri carne plasmatio, aut caeterorum hominum de vtriusque sexus permixtione conditio, Iesu Christi potest ortui comparari. Genuit Abraham senex diuinae promissionis haeredem, & transgressa foecunditatis annos, sterilis Sara concepit. Iacob dilectus est à Deo, antequam natus, & praeueniente gratia voluntarias actiones ab hispida congeniti fratris asperitate discretus est. Hieremiae dicitur: Prius, quàm te formarem in vtero, noui te, & antequam exires de vulua, sanctificaui te. Anna diu foecunditatis aliena, Samuelem prophetam, quem Deo offerret, enixa est, vt & partu clara esset & voto. Zacharias sacerdos de Elizabeth sterili sanctam suscepit prolem: & praecursor Christi futurus Ioannes, spiritum propheticum intra viscera matris accepit, & nondum aeditus puer, genitricem domini signo clausae exultationis ostendit. Magna haec omnia & diuinorum operum plena sunt miraculis, sed hoc ipso immoderatius stupenda, quo plura. Natiuitas enim domini nostri Iesu Christi omnem intelligentiam superat, & cuncta exempla transcendit. Nec potest vllis esse cōparabilis, quae est inter omnia singularis. Electae nanque virgini de semine Abrahae ac radice Iesse, per propheticas voces & mystica signa promissae, denunciatur ab archangelo sine damno pudoris beata foecunditas, sacram virginitatem nec conceptu violatura nec partu. Superueniente quippe in eā spiritu sancto, & altissimi obumbrāte virtute, incommutabile Dei verbum de incontaminato corpore habitū sibi humanae carnis adsumpsit, quae & nullum contagium de concupiscentia carnis traheret, & nihil eorum, quae ad animę corporisque naturam pertinēt, non haberet. Recedant itaque procul, & in tenebras suas eant haereticarū monstra opinionum, & insanarum sacrilegia falsitatum. Nos exultās in laudem Dei coelestium multitudo, & instructi ab angelis docuere pastores, vt cognitis vtriusque naturae documētis, & verbum in Christo hominem, & Christū hominē adoremus in verbo. Nam si, vt Apostolus ait, qui adhaeret Deo, vnus spiritus est: quantò magis verbum caro factum vnus est Christus: vbi nihil est alterius naturae, quod non sit vtriusque. Non ergo infirmemur in consilijs misericordiae Dei, quae nos & innocentiae reformat & vitae, nec quia in saluatore nostro manifestè cognoscimus geminę signa naturę, aut in gloria Dei de veritate carnis, aut in humilitate hominis de deitatis maiestate dubitemus. Idem est in forma Dei, qui formam recepit serui, idē est incorporeus manēs, & corpus adsumens: idem in sua virtute inuiolabilis, & in nostra infirmitate passibilis: idem est à paterno non diuisus throno, & ab impijs crucifixus in ligno: idem est super coelorum altitudines victor mortis ascendens, & vsque ad consummationem seculi vniuersam Ecclesiā non relinquens. Idem postremò est, qui in eadē, qua ascēdit, carne venturus, sicut iudiciū sustinuit impiorū: ita iudicaturus est de omniū actione mortaliū. Vnde ne plurimis testimonijs immoremur, vnum sufficit ex Euangelio beati Ioannis adhiberi, quo ipse

Margin notes: Gene. 2 (limo terrae); Gene. 21 (Genuit Abraham); Gene. 25, Malac. 1, Roma. 9 (Iacob); Hiere. 1 (Hieremiae); Generatiões mirabiles omniū aetatum.; 1. Reg. 1 (Anna); Luca 1 (Zacharias); Natiuitas Christi excellentia.; Luca 1 (Superueniente); 1. Cor. 6 (qui adhaeret Deo)

Ioann.5 ipse dominus noster hoc dicit: Amen amē dico vobis, quia venit hora, & nūc est, quando mortui audient vocem filij Dei: & qui audierint, viuent. Sicut enī pater habet vitam in semetipso, sic dedit & filio vitam habere in semetipso, & potestatem dedit ei iudicium facere, quia filius hominis est. Ergo sub vna sententia ostendit, quia filius Dei atque filius hominis est. Vnde apparet, quemadmodum Christum dominum in vnitate personę credere debeamus, qui quum sit filius Dei, per quem facti sumus, etiā filius hominis per adsumptionem carnis est factus, vt moreretur, sicut ait Apostolus, propter delicta nostra, & resurgeret propter iustificationem nostram. Roma.4 Hæc confessio dilectissimi nullas inuenit cōtradictiones, nullis cedit erroribus. Agnoscimus enim misericordiam Dei ab initio promissam, & ante secula præparatam, per quam solam resolui captiuitatis humanę vincula potuerunt, quibus primum hominem omnemq́; eius posteritatem malesuadus autor peccati obstrinxerat, & propaginem dedititiam originali sibi præiudicio vendicabat. Quia igitur iustificādis hominibus hoc principaliter opitulatur, quod vnigenitus Dei & filius hominis esse dignatus est, vt homousion patri Deus, id est, vnius substantiæ, idem homo verus & secundum carnem matri consubstantialis existeret, vtroq; gaudeamus, quia non nisi vtroq; saluamur, in nullo diuidentes visibilem ab inuisibili, corporeum ab incorporeo, passibilem ab impassibili, palpabilem ab impalpabili, formā serui à forma Dei. Quia etsi vnum manet ab æternitate, aliud cœpit à tempore, quæ tamen in vnitatem conuenerunt, nec separationem possunt habere nec finem, dum exaltans & exaltatus, glorificans & glorificatus, ita sibimet inhæserunt, vt siue in omnipotentia, siue in contumelia, nec diuina in Christo careant humanis, nec humana diuinis. Hęc credentes dilectissimi, veri Christiani sumus, veri Israelitæ, & in consortium filiorum Dei veraciter adoptati. Quia & omnes sancti, qui saluatoris nostri tempora præcesserunt, per hanc fidem iustificati, et per hoc sacramētum Christi sunt corpus effecti, expectantes vniuersalem credētium redemptionem in semine Abrahæ, de quo dicit Apostolus: Abrahæ dictæ sunt repromissiones & semini eius. Galat.3 Nō dicit & seminibus eius, quasi in multis, sed quasi in vno, & semini tuo, q̄d est Christus. Propter quod Matthæus Euangelista, vt Matt.1 promissionem ad Abraham factam ostenderet in Christo esse completam, generationum ordinem percurrit, & in quo omnibus gentibus disposita fuisset benedictio, demonstrauit. Lucas quoq; Euangelista ab ipso domini ortu seriem generis sui sursum versus retexuit, Lucæ 3 vt etiam illa secula, quæ diluuium præuenerunt, huic sacramento doceret esse connexa, omnesq́; ab initio successionum gradus, ad eum, in quo vno esset salus omnium, tetendisse. Nō igitur dubitandum est, quia præter CHRISTVM non est aliud nomen sub cœlo datū hominibus, in quo nos oporteat saluos fieri. Acto.4 Qui cum patre & spiritu sancto æqualis in Trinitate viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

SERMO PRIMVS IN SOLENNITATE *Epiphaniæ domini nostri Iesu Christi.*

Epiphaniæ celebritas quid insinuet, & de trium Magorum aduentu ac muneribus.

CElebrato proximo die, quo intemerata virginitas humani gn̄is ædidit saluatorē, Epiphaniæ nobis dilectissimi veneranda festiuitas dat perseuerantiam gaudio-

diorum, vt inter cognatarum solennitatum vicina sacramenta, exultationis vigor & feruor fidei non tepescat. Ad omnium enim hominum spectat salutem, quòd infantia saluatoris ac mediatoris Dei & hominum iam vniuerso declarabatur mundo, cùm adhuc exiguo detineretur oppidulo. Quamuis enim Israeliticam gentem, & ipsius gētis vnā familiam delegisset, de qua naturam humanitatis adsumeret, noluit tamen intra maternæ habitationis angustias ortus sui latêre primordia, sed mox ab omnibus voluit agnosci, qui dignatus est omnibus nasci. Tribus igitur Magis in regione Oriētis stella nouæ claritatis apparuit, quæ illustrior cæteris pulchriorq; syderibus, facilè in se intuentium oculos animosq; conuerteret, vt confestim aduerteretur non esse ociosum, quod tam insolitum videbatur. Dedit ergo aspicientibus intellectum, qui præstitit signum: & quod fecit intelligi, fecit inquiri, & se inueniendum obtulit inquisitus. Sequūtur tres viri superni luminis ductum, & præuij fulgoris indicium intenta contemplatione comitantes, ad agnitionem veritatis, gratiæ splendore ducuntur, qui humano sensu signatum sibi regis ortum æstimauerunt in ciuitate regia esse quærendum. Sed qui serui susceperat formam, & nō iudicare venerat, sed iudicari, Bethleem prælegit natiuitati, Hierosolymā passioni. Herodes autem audiens Iudæorum principem natum, successorem suspicatus expauit, & molitus necem salutis autori, falsum spopondit obsequium. Quàm fœlix foret, si Magorum imitaretur fidem, & conuerteret ad religionem, quod disponebat ad fraudem? O cæca stultæ æmulatiōis impietas, quid perturbandum putas diuinum tuo furore consilium? Dominus mundi, temporale non quærit regnum, qui præstat æternum. Quid incommutabilem dispositarum rerum ordinem vertere, & aliorum facinus præoccupare conaris? Mors Christi non est temporis tui, antè condendum est Euangelium, antè prædicandum est Dei regnū, antè sanitates donandæ sunt, antè sunt facienda miracula. Cur, quod alieni futurum est operis, tui esse vis criminis? & non habiturus effectū sceleris, in solum te reatum præcipitas voluntatis? Nihil hac molitione proficis, nihil peragis. Qui voluntate natus est, arbitrij sui potestate morietur. Consummant ergo Magi desiderium suum, & ad puerū dnm nostrū Iesum Christum eadem stella præeunte perueniunt. Adorant in carne verbum, in infantia sapientiam, in infirmitate virtutem, in hominis veritate dominum maiestatis: vtq; sacramentū fidei suæ intelligentiæq; manifestent, q̄d cordibus credūt, muneribus protestantur. Thus Deo, myrrham homini, aurum offerunt regi, scilicet diuinam humanamq; naturam in vnitate venerantes, quia quod erat in substantijs proprium, non erat in persona diuersum. Reuersis autem Magis in regioēm suam, translatoq; Iesu in Aegyptum, ex admonitione diuina exardescit frustrata meditationibus suis Herodis insania, necari oēs Bethleem paruulos iubet: & quoniam quem metuat, nescit infantem, generalē sæuitiam in suspectam sibi tendit ætatem. Sed quos impius rex eximit mundo, Christus inserit cœlo: & qbus nondū sanguinis sui impendit redemptionem, iam martyrij tribuit dignitatem. Erigite igitur dilectissimi fideles animos ad coruscantem gratiam luminis sempiterni, & impensa saluti humanæ gratiæ sacramenta venerantes, studium vestrum ijs, quæ pro vobis gesta sunt, subdite. Diligite castimoniæ puritatem, quia Christus virginitatis est filius: abstinete vos à carnalibus desiderijs, quę militant aduersus animam, quemadmodum nos præsens beatus Apostolus suis, vt legimus, verbis hortatur: Malitia paruuli estote, qa dominus gloriæ, mortalium se conformauit infantiæ. Sectamini humilitatem, quā Dei filius discipulos docere dignatus est: induite vos virtutē patientiæ, in qua animas vestras possitis acquirere, quoniam qui cunctorum est

Magorū numerus

Magorū munera.

1.Pet.2

1.Cor.14.

Matt. 11

est redemptio, ipse est omnium fortitu-
Coloss.3 do. Quæ sursum sunt, sapite, non quæ super terram: per viam veritatis & vitæ constanter incedite, ne vos impediant terrena, quibus sunt parata cœlestia, per dominum nostrum Iesum Christum, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo secundus in eadem solennitate.

Epiphaniæ dominicæ ratio, & quid Christianis profuerit excæcatio Iudæorum.

Phili.4 Gaudete in domino dilectissimi, iterũ dico gaudete, quia breui interuallo tẽporis post solennitatẽ natiuitatis Christi, festiuitas declarationis eius illuxit, & quem in illo die virgo peperit, in hoc mundus agnouit. Verbum enim caro factum sic susceptionis nostræ temperauit exordia, vt natus Iesus, & credentibus manifestus, & persequentibus esset occultus. Iam tũc cœli enarrauerunt
Psal. 18 gloriam Dei, & in omnem terram sonus veritatis exiuit, quando & pastoribus exercitus angelorum saluatoris æditi annunciator apparuit, & Magos ad eum adorandum præuia stella perduxit, vt à solis ortu vsque ad occasum veri regis generatio coruscaret, cùm rerum fidem & regna Orientis per Magos disceret, & Romanum imperium nõ lateret. Nam & sæuitia Herodis, volens primordia suspecti sibi regis extinguere, huic dispensationi nesciens seruiebat, vt dum atroci intentus facinori, ignotum sibi puerum indiscreta infantium cæde persequitur, annunciatum cœlitus dominatoris ortum insignior vbique fama loqueretur, quam promptiorem ad narrandum diligentioremque faciebat, & supernæ significationis nouitas, & cruentissimi persequutoris impietas. Tunc autem etiam Aegypto saluator illatus est, vt gens antiquis erroribus dedita, iam vicina ad salutem, per occultam gratiam signaretur: & quæ nondum eiecerat ab animo superstitionẽ, iam hospitio reciperet veritatem. Meritò igitur dilectissimi dies iste manifestatione domini consecratus, specialem in toto mundo obtinuit dignitatem, quæ in cordibus nostris digno debet splendore clarescere, vt rerum gestarum ordinem non solum credendo, sed etiã intelligendo veneremur. Quã tam enim gratiarum actionem debeamus domino pro illuminatione gentium, probat obcæcatio Iudæorum. Quid enim tam cæcum, quid tam lucis alienum, quàm illi sacerdotes & scribæ Israelitarum fuerunt? qui percontantibus Magis, & Herode quærente, vbi Christus secundum scripturarum testimonium nasceretur, hoc responderunt de prophetico eloquio, quod indicabat stella de cœlo: quæ vtique poterat Magos Hierosolymis prætermissis vsque ad cunabula pueri, sicut postmodum fecit, sua significatiõe perducere, nisi ad * confutandam Iudæorum duritiam pertinuisset, vt non solum ductu syderis, sed etiam ipsorum professione innotesceret natiuitas saluatoris. Iam ergo ad eruditionem gentium propheticus sermo transibat, & prænunciatum oraculis antiquis Christum alienigenarum corda discebant, cùm Iudæorum infidelitas veritatem ore proferret, & mendacium corde retineret. Noluerunt ẽm agnoscere oculis, quem de sacris indicabãt libris, vt quem non adorabant in infantiæ infirmitate humilem, postea crucifigerent in virtutum sublimitate fulgentem. Quæ ista Iudæi tam imperita in vobis scientia est, tam indocta doctrina? Interrogati, vbi Christus nasceretur, veraciter & memoriter dicitis, quod legistis: In Bethleem Iudæ. Sic enim scriptum est per Prophetam: Et tu Bethleem terra Iuda, nõ es minima in principibus Iuda. Ex te enim exiet dux, qui regat populum meum Israel. Hunc principem natum, & pastoribus angeli, & nobis annunciauere pastores. Hunc principem natum longinquæ Orientalium

Rom.10 Lucæ 2 Matth.2 — Christus cur in Aegyptum delatus. — Excæcatio Iudæorum, illuminatio fuit gẽtium. — Alias, confundendam. — Michę.5

E gen-

gentium nationes insolito noui syde-
ris splendore didicerunt. Et ne delo-
co æditi regis ambigerent, ve stra eru-
ditio prodidit, quod stella non docuit.
Cur vobis viam, quam alijs aperitis, ob
struitis? Cur in vestra infidelitate resi
det dubium, quod ex vestra sit respon
sione manifestum? Locum natiuita-
tis de scripturarum testimonio de-
monstratis, præsentiam temporis de
cœli & terræ attestatione cognoscitis,
& tamen vbi ad persequēdum animus
Herodis exarsit, ibi ad nō credendum
vester sensus obduruit. Fœlicior ergo
ignorantia infantium, quos persequu-
tor occidit, quàm vestra scientia, quos
in sua perturbatione consuluit. Vos no
luistis regnum eius recipere, cuius op-
pidum potuistis ostendere. Illi potue-
runt pro eo mori, quem nondum po-
terant profiteri. Ita Christus, vt nullum
tempus ei esset absque miraculo, ante
vsum linguæ potestatem verbi tacitus
Matt. 18 exercebat, & quasi iam diceret: Sinite
paruulos venite ad me, talium est e-
nim regnum cœlorum; noua gloria co
ronabat infantes, & de initijs suis par-
uulorum primordia consecrabat, vt dis
ceretur neminem hominum diuini in
capacem esse sacramenti, quando eti-
am illa ætas gloriæ esset apta martyrij.
Agnoscamus ergo dilectissimi in Ma-
gis adoratoribus Christi, vocationis
nostræ fideique primitias, & exultan-
tibus animis beatæ spei initia celebre-
mus. Exinde enim in æternam hære-
ditatem cœpimus introire. Exinde no
bis Christum loquentium scriptura-
rum arcana patuerūt, & veritas, quam
Iudæorum obcæcatio non recepit, om
nibus nationibus lumen suum inuex-
it. Honoretur itaque à nobis sacratissi-
mus dies, in quo salutis nostrę autor ap
paruit, & quē Magi infantem venera-
ti sunt in incunabulis, nos omnipoten-
tem adoremus in cœlis. Et sicut illi de
thesauris suis mysticas domino mu-
nerum species obtulerūt; ita & nos de
cordibus nostris, quæ Deo sunt digna,
pmamus. Quamuis eñ omnia bono-
rum sit ipse largitor, etiam nostræ ta-
men fructum quærit industriæ. Non Laborantibus, nō ociosis regnum Dei promissum.
enim dormientibus prouenit reg-
num cœlorum, sed in mandatis Dei
laborantibus atque vigilantibus, vt si
dona illius irrita non fecerimus, per ea,
quæ dedit, mereamur accipere, quod
promisit. Vnde cohortamur dilectio-
nem vestram, vt abstinētes vos ab om-
ni opere malo, quæ sunt casta & iu-
sta, sectemini. Filij enim lucis abijcere Rom. 13
debent opera tenebrarum. Itaque odia
declinate, mendacia abijcite, superbi-
am humilitate destruite, auaritiam lar
gitate delete. Decet enim, vt capiti sua
membra conueniant, vt promissarum
benedictionum mereamur esse con-
sortes, per dominum nostrum Iesum
Christum, qui viuit & regnat in secula
seculorum, Amen.

Sermo III. in eadem solennitate.

Declarationis Christi causam, ne-cessitatem, vtilitatemque explicat.

QVamuis sciam dilectissimi,
quòd sanctitatem vestram
hodiernæ festiuitatis causa
non lateat, eamque secun-
dum consuetudinem Euangelicus vo
bis sermo reserauerit; tamen vt nostri
nihil desit officij, loqui de eodem, quod
dominus donauerit, audebo, vt in com
muni gaudio, tanto religiosior sit om-
nium pietas, quanto magis omnibus
fuerit intellecta solennitas. Prouiden-
tia nanque misericordiæ Dei, disposi-
tum habens pereunti mundo in nouis
simis temporibus subuenire, saluati-
onem omnium gentium præfiniuit in
CHRISTO, vt quia cunctas nati-
ones à veri Dei cultu impius dudum
error auerterat, & ipse peculiaris Dei
populus Israel ab institutis legalibus pe
nè totus exciderat, conclusis omnibus
sub pecato, omnium misereretur. De- Rom. 11
ficiente enim vbique iustitia, & toto
mundo in vana & maligna prolapso,
nisi

nisi iudicium suum diuina potestas differret, vniuersitas hominum sententiam damnationis exciperet. Sed in indulgentiam ira translata est, & vt clarior fieret exercendæ gratiæ magnitudo, tunc placuit abolendis peccatis hominum sacramentum remissionis adferri, quando nemo poterat de suis meritis gloriari. Huius autem ineffabilis misericordiæ manifestatio facta est Herode apud Iudęos ius regium tenente, vbi legitima regum successione cessante, & Pontificum potestate destructa, alienigena obtinuerat principatum, vt veri regis ortus, illius prophetiæ probaretur voce, quæ dixerat: Non deficiet princeps ex Iuda, neque dux de femoribus eius, donec veniat, cui repositum est, & ipse erit expectatio gentium. De quibus quondam beatissimo patriarchæ Abrahę innumerabilis fuerat promissa successio, non carnis semine, sed fidei fœcunditate generanda. Et ideo stellarum multitudini comparata, vt ab omni gentium patre, non terrena, sed cœlestis progenies speraretur. Ad creandam ergo promissam posteritatem hæredes in syderibus designati, ortu noui syderis excitantur, vt in quo cœli adhibitum fuerat testimonium, cœli famularetur obsequium. Commouet Magos remotioris Orientis habitatores stellis cæteris stella fulgentior; & de mirandi luminis claritate, viri ad hæc spectanda non inscij, magnitudinem significationis intelligunt, agente hoc sine dubio in eorum cordibus inspiratione diuina, vt eos tantæ visionis mysteriũ non lateret: & quod oculis ostendebatur insolitum, animis non esset obscurum. Denique officium suum cum religione disponunt, & his se instruunt donis, vt adoraturi vnum, tria se simul credidisse demonstrent, auro honorantes personam regiam, myrrha humanam, thure diuinam. Ingrediuntur enim Iudaici regni præcipuam ciuitatem, et in vrbe regia ostendi sibi postulant puerum, quem ad regnandum sibi didicerant procreatum. Conturbatur Herodes, timet saluti suæ, metuit potestati. Requirit à sacerdotibus & doctoribus legis, quid de ortu Christi scriptura prædixerit, in notitiam venit, quod fuerat prophetatum. Veritas illuminat Magos, infidelitas obcæcat magistros. Carnalis Israel non intelligit, quod legit, non videt, quod ostendit, vtitur paginis, quarum non credit eloquijs. Vbi est Iudæe gloriatio tua? Vbi de Abraham patre ducta nobilitas? Nõnne circuncisio tua pręputiũ facta est? Ecce maior seruis minori, & alienigenis in sortẽ hæreditatis tuæ intrantibus, eius testamẽti, quod in sola litera tenes, recitatio ne famularis. Intret, intret in patriarcharum familiam gentiũ plenitudo, & benedictionem in semine Abrahæ, qua se filij carnis abdicãt, filij pmissionis accipiant. Adorent in tribus Magis vniuersi populi vniuersitatis autorem, & non in Iudæa tantùm Deus, sed in toto orbe sit notus, vt vbique in Israel sit magnum nomen eius. Quoniam hanc electi generis dignitatem sicut infidelitas in suis posteris conuincit esse degenerem: ita fides omnibus facit esse communem. Adorato autem domino Magi, & omni deuotione completa, secundum admonitionem somnij non eodem, quo venerant, itinere reuertuntur. Oportebat enim, vt iam in Christum credentes, non per antiquas conuersationis semitas ambularent, sed nouam ingressi viam, à relictis erroribus abstinerent. Tum vt etiam Herodis vacuarentur insidiæ, qui in puerum Iesum impietatem doli per simulationem disponebat officij. Vnde quia spes istius erat soluta commenti, in maiorem furorem iracundia regis ardescit. Nam recolens tempus, quod indicauerant Magi, in omnes Bethleem pueros rabiem crudelitatis effundit, & cæde generali vniuersæ ciuitatis illius in æternam gloriam transituram trucidat infantiam, æstimans fore, vt nullo illic paruulo non occiso, occideretur & Christus. At ille, qui san-

[Marginal notes: Incarnationis Christi tempus promissum. — Gen. 49 — Gene. 22 — Roma. 2 — Gene. 25 — Roma. 9 — Psal. 75 — Malac. 1 — Magi cur per aliam viam reuersi sint]

guinem suum pro mundi redemptione fundendum in aliam differret ætatem, Aegypto se parentum ministerio subuectus intulerat, repetens scilicet Hebrææ gentis antiqua cunabula, & principatum veri Ioseph, maioris prouidentiæ potestate disponens, vt illam diriorem omni inedia famem, qua Aegyptiorum mentes veritatis inopia
Ioann. 6 laborabant, veniens de cœlo panis vitæ & cibus rationis auferret, nec sine illa regione pararetur singularis hostiæ sacramentum, in qua primùm occisione agni, salutiferum signum crucis & pascha domini fuerat præformatum. His igitur dilectissimi diuinæ gratiæ mysterijs eruditi, diem primitiarum nostrarum, & vocationis gentium inchoationem, rationabili gaudio celebremus, gratias agentes misericordi Deo, qui dignos nos fecit, sicut
Coloss. 1 ait Apostolus, in partem sortis sanctorum in lumine, qui eripuit nos de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum filij dilectionis suæ. Quoniam
Esaiæ 9 sicut prophetauit Esaias: Gentium populus, qui sedebat in tenebris, vidit lucem magnam: & qui habitabant in regione vmbræ mortis, lux orta est eis.
Esaiæ 55 De quibus idem dicit ad dominum: Gentes, quæ te non nouerunt, inuocabunt te: & populi, qui te nesciebant,
Ioann. 8 ad te confugient. Hunc diem Abraham vidit, & gauisus est, cùm benedi-
Rom. 4 cendos fidei suæ filios in semine suo, quod est Christus, agnouit, & omnium se futurum gentium patrem credendo prospexit, dans gloriam Deo, & plenissimè sciens, quoniam quod promisit, potens est & facere. Hunc diem Da-
Psal. 85 uid canebat in Psalmis dicens: Omnes gentes, quascunque fecisti, venient & adorabunt coram te domine, & glori-
Psal. 97 ficabunt nomen tuum. Et illud: Notum fecit dominus salutare suum, ante conspectum gentium reuelauit iustitiam suam. Quod vtique exinde fieri nouimus, ex quo tres Magos, de longinquitate suæ regionis excitatos, ad cognoscendum & adorandum regem cœli & terræ stella perduxit, & rectè intuentibus quotidie apparere non desinit. Et si potuit notum facere CHRISTVM in infantia latentem, quanto magis potest eundem manifestare in maiestate regnantem? Cuius vtique famulatus ad formam nos sui obsequij hortatur, vt huic gratiæ, qua omnes inuitantur ad CHRISTVM, quantum possumus, seruiamus. Quicunque enim in Ecclesia piè Coloss. 3
viuit & castè: qui ea, quæ sursum sunt, sapit, non quæ super terram: cœlestis quodammodo instar est luminis. Et dum ipse sanctæ vitæ nitorem seruat, multis viam ad dominum quasi stella demonstrat. In quo studio omnes dilectissimi vobis inuicem prodesse debetis, vt in regno DEI, ad quod recta fide & bonis operibus peruenitur, sicut lucis filij splendeatis, per CHRISTVM dominum nostrum, Amen.

Magi primitiæ gentium.

Sermo IIII in eadem solennitate.

Epiphaniæ festum (in quo magnum præsidium prouidentia diuina constituit) summis laudibus celebrandum docet, spiritusque sancti in Magos opus ostendit, atque Manichæorum hæresim detegendo confutat.

IVstum & rationabile dilectissimi veræ pietatis obsequium est, in diebus, qui diuinæ opera misericordiæ protestant, toto corde gaudere, & honorificè ea, quæ ad salutem nostram gesta sunt, celebrare, vocante nos ad hanc deuotionem ipsa recurrentium temporum lege, quæ nobis post diem, in quo coæternus patri filius DEI natus ex virgine est, breui in-

interuallo Epiphaniæ intulit festum, ex apparitione domini consecratum, in quo fidei nostræ magnum præsidium prouidentia diuina constituit, vt dum solenni veneratione recolitur adorata in exordijs suis saluatoris infantia, per ipsa originalia documenta probaretur veri hominis in CHRISTO orta natura. Hoc enim est, quod iustificat impios, hoc est quod ex peccatoribus facit sanctos, si in vno eodemque domino nostro IESV CHRISTO, & vera deitas, & vera credatur humanitas. Deitas, qua ante omnia secula in forma Dei æqualis est patri. Humanitas, qua nouissimis diebus in forma serui vnitus est homini. Ad roborandum ergo hanc fidem, quæ contra omnes pronunciabatur errores, ex magna gestum est diuini pietate consilij, vt gens in longinqua Orientalis plagæ regione consistens, quæ spectandorum syderum arte pollebat, signum nati pueri, qui supra omnem Israel esset regnaturus, acciperet. Noua etenim claritas apud Magos stellæ illustrioris apparuit, & intuentium animos ita admiratione sui splendoris impleuit, vt nequaquàm sibi crederent negligendum, quod tanto nunciabatur indicio. Præerat autem, sicut res docuit, huic miraculo gratia Dei, & quum Christi natiuitatem nec ipsa adhuc Bethleem tota didicisset, iam illam credituris gentibus inferebat: & quod nondum poterat humano eloquio disseri, cœlo faciebat euangelizante cognosci. Quamuis autem diuinæ dignationis esset hoc munus, vt cognoscibilis gentibus fieret natiuitas saluatoris, ad intelligendum tamen miraculum signi potuerunt Magi & de antiquis Balaam prænunciationibus commoneri, scientes olim esse prædictum, & celebri memoria diffamatum: Orietur stella ex Iacob, exurget homo ex Israel, & dominabitur gentium. (Num.14) Tres itaque viri, fulgore insoliti syderis diuinitus incitati, præuium micantis luminis cursum sequuntur, æstimantes se signatum puerũ Hierosolymis in ciuitate regia reperturos. Sed cùm eos hæc opinio fefellisset, per Iudæorum scribas atque doctores, quod sacra de ortu Christi prænunciauerat scriptura, didicerunt, vt gemino testimonio confirmati, ardentiori fide expeterent, quem & stellæ claritas, & prophetiæ manifestabat autoritas. Prolato autem diuino oraculo per responsa pontificum, & declarata spiritus voce, quæ dicit: Et tu Bethleem terra Iuda, nequaquam minima es in principibus Iuda. Ex te enim exiet dux, qui regat populum meum Israel: (Mich.5 Matt.2) quàm facile & quàm consequens fuit, vt Hebræorum proceres crederent, quod docebant? Sed apparet illos carnaliter cum Herode sapuisse, & regnum CHRISTI commune cum huius mundi potestatibus æstimasse, vt & isti temporalem spernerẽt ducem, & terrenum metueret ille consortem. Superfluo Herodes timore turbaris, & frustrà in suspectum tibi puerum sæuire moliris. Non capit CHRISTVM regia tua, nec mundi dominus potestatis tuæ sceptri est contentus angustijs. Quem in Iudæa regnare non vis, vbique regnat, & fœlicius ipse regnares, si eius imperio ipse subdereris. Cur syncero officio nõ facis, quod subdola falsitate promittis? Perge cum Magis, & verum regem suppliciter adorando venerare. Sed tu Iudaicæ sectator cæcitatis non imitaris gentium fidem, corque peruersum ad crudeles conuertis insidias, nec illum occisurus, quem metuis, nec illis nociturus, quos perimis. Deducti igitur in Bethleem dilectissimi Magi stellæ præcedentis obsequio, gauisi sunt gaudio magno valde, sicut Euangelista narrauit. Et intrantes domum, inuenerunt puerum cum Maria matre eius. Et procidentes adorauerunt eum: & apertis thesauris suis obtulerunt ei munera, aurum, thus & myrrham. O perfectę scientiæ mirabilem fidem, quam non terrena sapientia erudiuit, sed spiritus sanctus instituit. (Spiritus sancti opus in Magos.) Vnde enim ij viri, cùm profecis-

ficiscerentur de patria, qui nondum viderant Iesum, nec aliquo contuitu eius, quòd eum tam ordinatè venerarentur, aduerterant, hanc deferendorum munerum seruauere rationem? nisi quia pter illam stellę speciem, quæ corporeum incitauit obtutum, fulgentior veritatis radius eorum corda perdocuit, vt priusquàm labores itineris inchoarent, eum signari sibi intelligerent, cui in auro regius honor, in thure diuina veneratio, in myrrha mortalitatis confessio deberetur. Et hæc quidem, quantum ad illuminationem fidei pertinebat, potuerunt illis eredita & intellecta sufficere, vt corporali intuitu non inquirerent, quod plenissimo visu mentis inspexerant. Sed diligentia officij sagacis, vsque ad videndum puerum perseuerans, futuri temporis populis, & nostri seculi hominibus seruiebat, vt sicut omnibus nobis profuit, quòd post resurrectionem domini vestigia vulnerum in carne eius Thomæ apostoli explorauit manus, ita ad nostram vtilitatem proficeret, quòd infantiam ipsius Magorum probauit aspectus. Viderunt itaque Magi, & adorauerunt puerum de tribu Iuda, de semine Dauid secundum carnem, factum ex muliere, factum sub lege, quam non soluere venerat, sed adimplere. Viderunt & adorauerunt puerum, quantitate paruulum, alienæ opis indigum, fandi impotem, & in nullo ab humanæ infantiæ generalitate dissimilem. Quia sicut fidelia erant testimonia, quæ in eo maiestatem inuisibilis diuinitatis adsererent, ita probatissimū esse decebat verbum carnem factum, & sempiternam illam essentiam filij Dei hominis veram suscepisse naturam, ne vel ineffabilium operum secutura miracula, vel excipiendarum supplicia passionum, sacramentum fidei ex rerum diuersitate turbarent, cùm iustificari omnino non possent, nisi qui dominum IESVM & verum Deum & verum hominem credidissent. Huic singulari fidei dile-

Nobis profuit, q Magi infantiā Christi viderūt. — *Roma. 1* — *Galat. 4* — *Matth. 5*

ctissimi & prædicatæ per omnia secula veritati diabolica Manichæorum resistit impietas, qui sibi ad interficiendas deceptorum animas nefandi dogmatis ferale commentum de sacrilegis & fabulosis mēdacijs texuerunt, & per has insanarum opinionum ruinas eousque præcipites proruerunt, vt sibi falsi corporis fingerent CHRISTVM, qui nihil in se solidum, nihil verum, hominum oculis actibusque præbuerit, sed simulatæ carnis vacuam imaginem demonstrarit. Indignum enim videri volunt, vt credatur Deus Dei filius fœmineis se inseruisse visceribus, & maiestatem suam huic contumeliæ subdidisse, vt naturæ carnis immixtus, in vero humanæ substantiæ corpore nasceretur, cùm totum hoc opus non iniuria sit ipsius, sed potentia nec credenda pollutio, sed gloriosa dignatio. Si enim lux ista visibilis nullus immundicijs, qbus superfusa fuerit, violatur, nec radiorum solis nitorem, quem corpoream esse creaturam non dubium est, loca vlla sordentia vel cœnosa contaminant, quid illius sempiternæ & incorporeæ lucis essentiā potuit qualibet sui qualitate polluere? quæ se ei, quam ad imaginem suam condidit, sociando creaturæ purificationem præstitit, maculam non recepit: & sic sanauit vulnera infirmitatis, vt nulla pateretur damna virtutis. Quod diuinæ pietatis magnum & ineffabile sacramentum, quia omnibus sanctarum scripturarum testificationibus est nunciatum. Isti, de quibus loquimur, aduersarij veritatis, legem per Mosen datam, & inspirata diuinitus prophetarum oracula respuerunt, ipsasq; Euangelicas & Apostolicas paginas, quædam auferendo, & quædam inserendo violauerunt, confingentes sibi sub apostolorum nominibus, & sub verbis ipsius saluatoris, multa volumina falsitatis, quibus erroris sui commenta munirent, & decipiendorum mentibus mortiferum virus infunderet. Videbant enim sibi vniuersa obsistere,

Manichæorū impietas.

omnia

omnia reclamare, & non solùm nouo, sed etiam veteri testamento sacrilegæ impietatis suæ dementiam confutari. Et tamen in furiosis mendacijs persistentes, Ecclesiam dei deceptionibus suis perturbare non desinunt: hoc miseris (quos illaqueare potuerunt) persuadentes, vt negent à domino IESV CHRISTO humanam naturam verè esse susceptam: negent eum verè pro mundi salute crucifixum: negent de ei us latere lancea vulnerato sanguinem redemptionis & aquam fluxisse baptismatis: negent eum sepultum ac die tertia suscitatum: negent eum in conspectu discipulorum ad consedendum in dextera patris super omnes cœlorum altitudines eleuatum, vt tota Apostolici veritate Symboli sublata, nulla spes incitet sanctos: negent à Christo viuos & mortuos iudicandos, & quos tantorum sacramentorum virtute priuarint, doceant in sole & luna colere CHRISTVM, & sub nomine spiritus sancti, ipsum talium impietatum magistrum adorare Manichæum. Ad confirmanda igitur dilectissimi corda nostra in fide & veritate prosit omnibus hodierna festiuitas, & ex testimonio manifestatæ saluatoris infantiæ confessio catholica muniatur, & naturæ nostræ carnem in CHRISTO negantium anathematizetur

Manichæorũ impietas anathematizanda. impietas, de qua nos beatus Ioannes apostolus non dubio sermone præmonuit dicens: Omnis spiritus, qui confitetur CHRISTVM IESVM

1.Ioan.4 in carne venisse, ex Deo est: & omnis spiritus, qui soluit IESVM, ex Deo

Manichæi vitandi. non est, & hic est Antichristus. Nihil ergo cum huiusmodi hominibus commune sit cuiquam Christiano, nulla cum talibus habeatur societas, nullúmque consortium. Prosit vniuersæ Ecclesiæ, quòd multi ipsorum domino miserante detecti sunt, & in quibus sacrilegijs viuerent, eorundem confessione patefactum est. Neminem fallant discretionibus ciborum, sordibus vestium, vultuumq; palloribus. Non sunt casta ieiunia, quæ non de ratione veniunt continentiæ, sed de arte fallaciæ. Hactenus nocuerint incautis, hactenus illuserint imperitis, post hoc nullius excusabilis erit lapsus: nec iam simplex habendus est, sed valde nequam atque peruersus, qui deinceps repertus fuerit nefando obstrictus errore. Ecclesiasticum sanè atque diuinitus institutum non solùm Orandũ pro hęreticis.

non inhibemus, sed etiam incitamus affectum, vt etiam pro talibus nobiscum domino supplicetis, quoniam & nos deceptarum animarum ruinas cum fletu & mœrore miseramur, exequentes Apostolicæ pietatis exem- 1.Cor.9

plum, vt cum infirmantibus infirmemur, & cum flentibus defleamus. Speramus enim exorandam misericordiam DEI multis lachrymis & legitima satisfactione lapsorum, quia dum hoc in corpore viuitur, nullius desperanda reparatio, sed omnium est optanda correctio, auxiliante domino, qui erigit elisos, soluit compedi Psa.144

tos, & illuminat cæcos, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Sermo V. in eadem solennitate.

Epiphaniæ festum quare celebrandum sit, quid stella designet, quid Herodes, & quomodo in Magis, (personam gentium gerentibus) eorum vocatio, Iudæis in errore obstinatis, indicata sit, quos tandem ad resipiscentiam reuocare conatur.

HOdiernam festiuitatem dilectissimi apparitio domini nostri saluatoris (sicut nostis) illustrat. Et hic ille dies est, quo ad cognoscendum adorandumq; Dei filium tres Magos præuia stella perduxit. Cuius facti memoriam meritò pla

 cuit

cuit honore annuo celebrari, vt dum Euangelica historia inceſſanter recenſetur, ſemper ſe intelligentium ſenſibus inferat ſalutiferum myſteriū per inſigne miraculum. Præceſſerant quidem multa documenta, quæ corpoream natiuitatem domini manifeſtis indicijs declararent: ſiue quum beata Maria virgo fœcundandam ſe ſpiritu ſancto, pariturámque DEI filium audiuit & credidit: ſiue quum ad ſalutationem ipſius in vtero Eliſabeth nondum natus Ioannes prophetica exultatione commotus, & quaſi etiam intra matris viſcera iam clamaret: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Vel cū mortum domini angelo nunciante paſtores cœleſtis exercitus ſunt claritate circundati, vt non ambigerēt de poteſtate pueri, quem erant in præſepe viſuri: nec putarēt, quòd in ſola natura hominis eſſet æditus, cui ſupernæ militiæ famularetur occurſus. Sed hæc atq; alia huiuſmodi paucis tunc videntur innotuiſſe perſonis, quæ vel ad cognationem Mariæ virginis, vel ad ſancti Ioſeph familiam pertinebant. Hoc autem ſignum, quod Magos in longinquo poſitos efficaciter mouit, & ad dominum Ieſum perſeueranter attraxit, illius ſine dubio gratiæ ſacramentum, & illius fuit vocationis exordiū, qua non in Iudæa tantùm, ſed etiam in toto mundo Chriſti erat Euangelium prædicandum: vt per illam ſtellam, quę Magorum viſui ſplēduit, Iſraelitarum verò oculis non refulſit, & illuminatio ſignata ſit gentium, & cæcitas declarata Iudæorum. Permanet igitur dilectiſſimi, ſicut euidenter apparet, myſticorum forma geſtorum: & quod imagine inchoabatur, veritate completur. Radiat nanque à cœlo ſtella per gratiam, & tres Magi coruſcatione Euangelici fulgoris acciti, in omnibus quotidie nationibus ad adorandam ſummi regis infantiam accurrunt. Herodes in diabolo quoque fremit, & auferre ſibi iniquitatis ſuæ regnum in ijs, qui ad CHRISTVM tranſeunt, ingemiſcit. Vnde ſi paruulos interficiat, IESVM ſibi videtur occidere: quod vtiq; facere ſine ceſſatione molitur, dum primordijs renatorum ſpiritum ſanctum eripere, & quandam tenerę fidei velut infantiam tentat extinguere. Iudæi verò, qui extra regnum CHRISTI eſſe voluerunt, adhuc quodammodo ſub Herodis ſunt principatu. Et dominante ſibi ſaluatoris inimico, alienigenæ ſeruiunt poteſtati, quaſi neſciant prophetatum dicente Iacob: Non deficiet princeps ex Iuda, & dux de femoribus ſuis, donec veniat, cui repoſita ſunt, & ipſe eſt expectatio gentium. Sed nondum intelligunt, quod negare non poſſunt, & mente non capiunt, quod ſcripturarum narratione cognouerunt. Quoniam inſanis magiſtris veritas ſcandalum eſt, & cæcis doctoribus fit caligo, quod lumen eſt. Reſpondent itaque interrogati, quod in Bethleem naſcitur Chriſtus, & ſcientiam ſuam, qua alios inſtruunt, non ſequuntur. Perdiderunt igitur ſucceſſionem regum, placationem hoſtiarum, locum ſupplicationum, ordinem ſacerdotum, & quum omnia ſibi clauſa, omnia experiantur ſibi eſſe finita, non vident ea in CHRISTVM eſſe tranſlata. Vnde quod illi tres viri, vniuerſarum gentium perſonam gerentes, adorato domino ſunt adepti, hoc in populis ſuis per fidem, quæ iuſtificat impios, totus mundus aſſequitur: & hæreditatem domini ante ſecula præparatam accipiunt adoptiui, & perdunt, qui videbantur eſſe legitimi. Reſipiſce tandem Iudæe, reſipiſce, & ad redemptorem tuum depoſita infidelitate tua etiam conuertere. Noli ſceleris tui immanitate terreri, non iuſtos CHRISTVS, ſed peccatores vocat: nec impietatem tuam repellit, qui pro te, dum crucifixus eſſet, orauit. Immitem crudelium patrum tuorum ſolue ſententiam, neq; te eorum maledicto patiaris obſtringi, q clamātes de Chriſto: Sanguis eius ſuper nos & ſuper filios noſtros, facinus in te

Marginal notes: Natiuitatē Chriſti corpoream quæ documēta declararint. — Ioann. 1 — Lucæ 2 — Gen. 49 — Magis genū perſona gētiū — Iudæorū vocatio ad reſipiſcentiam — Matth. 9 — Matt. 27

te sui criminis transfuderunt. Redite ad misericordem, vt imini clementia re mittentis. Sæuitia enim vestræ iniquitatis conuersa est in causam salutis. Viuit, quem perire voluistis. Confitemini negatum, adorate venditum, vt vobis bonitas illius prosit, cui vestra malignitas nocere non potuit. Quod ergo ad veram dilectissimi pertinet charitatem, quam etiam inimicis nostris ex dñica eruditiōe debemus, & optandū nobis est & studēdum, vt hic populus, qui ab illa spiritali patrum nobilitate defecit, ramis suæ arboris inseratur. Multum enim nos Deo beneuolentia ista commendat: quia ideo delictum eorum nobis misericordiæ locum fecit, vt eos ad æmulationem salutis recipiendæ fides nostra reuocaret. Nam vitam piorum non solum sibi, sed etiam alijs esse vtilem decet, vt quod apud eos agi non potest verbis, obtineatur exemplis. Considerantes itaque dilectissimi ineffabilem ergo nos diuinorum munerum largitatem, cooperatores simus gratiæ Dei operantis in nobis. Non enim dormientibus prouenit regnum cœlorum, nec ocio desidiaq; torpentibus beatitudo æternitatis ingeritur. Sed quia, sicut Apostolus ait, si cōpatimur, & conglorificabimur, illa nobis currenda est via, quam ipse dominus se esse testificatus est: qui nobis nullis operum meritis suffragantibus, & sacramento consuluit & exemplo, in adoptionem vocatos per illud prouecheret ad salutem, per hoc imbueret ad laborem. Hic autem labor dilectissimi pijs filijs & bonis seruis non solum nec asper nec onerosus, sed etiam suauis & leuis est, dicente domino: Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos, & discite à me, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue. Nihil enim dilectissimi arduum est humilibus, & nihil asperum mitibus, & facilè omnia præcepta veniunt ad effectum, quando & gratia prætendit auxilium, & obedientia mollit imperium. Intonante enim quotidie auribus nostris eloquio DEI, omnis homo, quid diuinæ iustitiæ placeat, scire conuincitur. Sed quia iudicium illud, quo vnusquisque recipiet, prout gesserit, siue bonum, siue malum, iudicaturi patientia & bonitate differtur, impunitatem sibi iniquitatis infidelium corda promittunt, & putant humanorum actuum qualitates ad diuinæ prouidentiæ non pertinere censuram, quasi non euidentissimis plerunque supplicijs malè gesta plectantur, aut non sæpe cœlestium comminationum terror ostendat, quibus vtique & fides monetur, & infidelitas increpatur. Inter hæc autem permanet super omnes benignitas DEI, & nulli misericordiam suam denegat, eùm indiscretè vniuersis bona multa largitur, eósque quos meritò subderet pœnis, mauult inuitare beneficijs. Dilatio enim vindictæ dat locum pœnitentiæ. Nec tamen dici potest, nulla ibi est vltio, vbi nulla conuersio est: quia mens dura & ingrata iam sibi ipsa supplicium est, & in conscientia ipsa patitur, quicquid DEI bonitate differtur. Non ita igitur delinquentes peccata delectent, vt illos in suis actibus vitæ huius finis inueniat. Quoniam in inferno nulla est correptio, nec datur remedium satisfactionis, si iam non superest actio voluntatis, dicente propheta Dauid: Quoniam nō est in morte, qui memor sit tui: in inferno autem quis confitebitur tibi? Fugiantur noxiæ voluptates, inimica gaudia, & desideria iam iamque peritura. Quis fructus est, quæue vtilitas, ea indesinenter cupere, quæ etiam si non deserunt, deserenda sunt? Amor rerum deficientium ad incorruptibilia transferatur, & ad sublimia vocatus animus cœlestibus delectetur. Confirmate amicitias cum sanctis angelis, intrate in ciuitatem DEI, cuius nobis spondetur inhabitatio, & Patriarchis, & Prophetis, & Apostolis, Martyri-

Marginalia: Operum commendatio. — Roma. 8 — Ioan. 14 — Humilibus & obedientibus nihil difficile. — Matt. 11 — 2. Cor. 5 — Psalm. 6

tyribúsque sociamini. Vnde & illi gaudent, inde gaudete. Horum diuitias concupiscite, & per bonam æmulationẽ ipsorum ambite suffragia. Cum quibus enim fuerit vobis consortium deuotiõis, erit & cõmunio dignitatis. Dum itaq; tempus vobis ad mandata Dei exequenda conceditur, glorificate Deum in corpore vestro, & lucete dilectissimi sicut luminaria in hoc mundo. Sint lucernæ mentium vestrarum semper ardentes, & nihil resideat vestris tenebrosum in cordibus. Quoniam sicut ait Apostolus: Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in domino, impleantur q; in vobis, quæ in trium Magorum imagine præcesserunt. Et sic luceat lumẽ vestrum coram hominibus, vt videntes opera vestra bona, glorificent patrem vestrum, qui in cœlis est. Sicut enim magnum peccatum est, cùm inter gentes propter malos Christianos nomen domini blasphematur: ita magnum pietatis est meritũ, cùm eidem in sancta seruorum suorum conuersatione benedicitur. Cui est gloria in secula seculorum, Amen.

Sanctorũ ambienda suffragia.
1. Cor. 6
Philip. 2
Lucæ 12
Ephes. 5
Matt. 5

Sermo VI. in eadem solennitate.

Quomodo munera mystice offerre debeamus docet, diaboli (per Herodem significati) insidiandi rabiem & furorem, & quomodo persecutionibus tyrãnorum Ecclesia creuerit, indicat, & quam periculosa sit tranquillitas ista a tyrannorum persecutionibus.

Dies dilectissimi, quo primũ gentibus saluator mundi Christus apparuit, sacro nobis honore venerandus est. Illa hodie cordibus nostris concipienda sunt gaudia, quæ in trium Magorum fuere pectoribus, quando regem cœli & terræ, signo & ductu noui syderis incitati, quem crediderant promissum, adorauere cõspicuum. Neq; enim ita ille emensus est dies, vt virtus operis, quæ tunc est reuelata, transierit, nihilq; ad nos nisi rei gestæ fama perueniret, quam fides susciperet, & memoria celebraret, quum multiplicato munere Dei, etiam quotidie nostra experiãtur tempora, quicqd illa habuere primordia. Quamuis ergo narratio Euangelicæ lectionis illos propriè recenseat dies, in quibus tres viri, quos nec prophetica prædicatio docuerat, nec testificatio legis instruxerat, ad cognoscẽdum Deum à remotissima Orientis parte venerunt, hoc idem tamen & manifestius nunc & copiosius fieri in omnium vocatorum illuminatione perspicimus, quoniam impletur prophetia Esaiæ dicentis: Reuelauit dominus brachium suum in cõspectu omnium gentium, & viderunt omnes gentes terræ salutem, quæ à domino Deo nostro est. Et iterum: Et quibus non est annunciatum de eo, videbunt, & qui non audierunt, intelligẽt. Vnde cùm cernimus homines mundanæ sapientiæ deditos, et à Iesu Christi confessione longinquos, de profundo erroris sui reduci, & ad cognitionem veri luminis aduocari, diuinæ procul dubio gratiæ splendor operatur, & quicquid in cordibus tenebrosis nouæ lucis apparet, de eiusdem stellæ radijs micat, vt mẽtes, quas suo fulgore contigerit, & miraculo moueat, & ad Deum adorandum præeundo perducat. Si autem sollicito intellectu velimus aspicere, quomodo etiam triplex illa species munerum ab omnibus, qui ad Christum gressu fidei veniunt, offeratur, nónne in cordibus rectè credentium eadem celebratur oblatio? Aurum etenim de thesauro animi sui promit, qui Christum regem vniuersitatis agnoscit. Myrrham offert, qui vnigenitum Dei credit veram sibi hominis vnijsse naturam. Et quodam eũ thure veneratur, qui in nullo ipsum paternæ maiestati imparem confitetur. His comparationibus dilectissimi prudenter inspectis, inuenimus etiam Herodis non deesse personã, cuius ipse dia-

Esaiæ 52
Esaiæ 52

Herodis & diabo li similis insidiādi furor. diabolus, sicut tunc fuit occultus incentor, ita nunc quoq; indefessus est imitator. Cruciatur enim vocatione gentium, & quotidiana potestatis suæ destructione torquetur, dolens vbique se deseri, & verum regem in locis omnibus adorari. Parat fraudes, fingit dissentiones, erumpit in cædes, & vt reliquijs eorum, quos adhuc fallit, vtatur, inuidia vritur in Iudæis, simulatione insidiatur in hæreticis, sæuitia accenditur in paganis. Videt enim insuperabilem esse potentiam regis æterni, cuius mors ipsius vim mortis extinxerit, & ideo totam nocendi artem in eos, qui vero regi famulātur, armauit, alios per inflationem scientiæ legalis obdurans, alios verò in furorem persequutionis instigans, alios per falsæ fidei commenta deprauans. Sed hanc Herodis istius rabiem ille vincit & destruit, qui etiam paruulos martyrij * palma coronauit, & fidelibus suis tam inuictam indidit charitatem, vt Apostoli verbis audeant dicere: Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia, an persequutio? an fames? an nuditas? an periculum? an gladius? sicut scriptum est: Quia propter te mortificamur tota die, æstimati sumus sicut oues occisionis. In his omnibus superamus propter eum, qui dilexit nos. Hanc fortitudinem dilectissimi, non illis temporibus tantùm necessariam fuisse credimus, quibus reges mundi, & omnes seculi potestates, cruenta impietate in Dei populum sæuiebant, quum ad maximam gloriam suam pertinere ducerent, si de terris nomen Christianum auferrent, nescientes Ecclesiam DEI per furorem suæ crudelitatis augeri: quoniam in supplicijs & mortibus beatorum martyrum, qui putabantur minui numero, multiplicabantur exemplo. Denique tantum contulit fidei nostræ impugnatio persequentium, vt nihil magis regium ornet principatum, quàm quòd domini mundi membra sunt Christi: nec tam gloriantur, quòd in imperio geniti, quàm gaudēt, quòd in baptismate sunt renati. Sed quia tempestas priorum turbinum conquieuit, & dudum cessantibus prælijs quædam videtur arridere tranquillitas, vigilanter cauenda sunt illa discrimina, quæ de ocio ipsius pacis oriuntur. Aduersarius tamen, qui in apertis inefficax per sequutionibus fuit, tecta nocendi arte desæuit, vt quos non pertulit ictu afflictionis, lapsu deijciat voluptatis. Videns itaque sibi resistere principum fidem, & vnius deitatis inseparabilem Trinitatem non segnius in palatijs, quàm in Ecclesijs adorari, interdictam dolet sanguinis CHRISTIANI effusionem, & quorum obtinere non potest mortes, impetit mores. Terrores proscriptionum in auaritiæ mutat incendium, & quos damnis nō fregit, cupiditate corrumpit. Malignitas enim longo vsu propriæ imbuta nequitiæ, non deposuit odium, sed vertit ingenium, quò sibi mētes fidelium blandius subdat. Inflammat enim concupiscētijs, quos non potest vexare tormentis: serit discordias, accendit iras, incitat linguas, & ne ab illicitis dolis cautiora corda se reuocent, consummandorum scelerum ingerit facultates: quia illi totius fraudis hic fructus est, vt qui immolatione pecudum & thuris incensione non colitur, quibuslibet ei criminibus seruiatur. Habet igitur dilectissimi pax nostra pericula sua, & frustrà de fidei libertate securi sunt, qui vitiorum desiderijs non resistunt. Cor hominum de operum ostenditur qualitate, & formas mentium species detegit actionum. Nam sunt quidam, sicut ait Apostolus, qui Deum profitentur se scire, factis autem negant. Verè enim reatus negationis incurritur, quādo bonū, quod in sono vocis auditur, in conscientia non habetur. Fragilitas enim humanæ conditionis facilè in delicta prolabitur. Et quia nullum sine delectatione peccatum est, citò acquiescitur deceptoriæ voluptati. Sed à carnalibus desiderijs recurratur ad spiritale præsidium, & mens habens notitiam Dei sui, à consilijs se malesuadi hostis auertat. Profit illi patiētia Dei, nec ideo

Margin notes: Alias, gloria. — Roma. 8 — Persecutionibus tyranno rū creuisse Ecclesiam. — Ocij & tranquillitatis pericula. — Persecutio noua dæmonis in Christianos. — Ad Tit. 1

ideo delinquendi pertinacia nutriatur, quia vindicta differtur. Non sit peccator de impunitate securus, quia si tempus pœnitentiæ amiserit, locum indulgentiæ non habebit, dicēte Propheta: Psalm.6 Quia non est in morte, qui memor sit tui: in inferno autem quis confitebitur tibi? Qui autem sibi correctionis reparatiōem experitur esse difficilem, confugiat ad auxiliantis Dei clementiam, & vincula malæ consuetudinis ab illo Psa.144 poscat abrumpi, qui alleuat omnes, qui corruunt, & erigit omnes elisos. Non erit vacua confitentis oratio, quoniam misericors Deus voluntatem timentium se faciet, & dabit quod petitur, qui dedit vnde peteretur, per dominum nostrum Iesum Christum, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo VII. in eadem solennitate.

De humilitate & infantia saluatoris, ad quam nos cohortatur.

Memoria rerum ab humani generis saluatore gestarum magnam dilectissimi nobis confert vtilitatem, si quæ veneramur condita, suscipiamus imitanda. In dispensationibus enim sacramentorum Christi, & virtutes sunt gratiæ, & incitamenta doctrinæ, vt quem confitemur fidei spiritu, operum quoq; sequamur exemplo. Nam etiam ipsa primordia, quæ Dei filius per matrem virginem nascēdo suscepit, ad profectum nos pietatis instituunt. Simul enim apparet cordibus rectis in vna eademq; persona, & humana humilitas, & diuina maiestas. Quem cunæ testantur infantem, cœlum & cœlestia suū loquuntur autorem. Puer corporis parui, dominus & rector est mundi, & genitricis gremio continetur, qui nullo fine concluditur. Sed in his nostrorum vulnerum est curatio, & nostræ deiectionis erectio: quia nisi in vnum tanta diuersitas conueniret, reconciliari Deo humana natura non posset. Legem ergo viuendi remedia nobis nostra sanxerunt: & inde data est moribus forma, vnde mortuis est impensa medicina. Nec immeritò, quum tres Magos ad adorandum Iesum noui syderis claritas deduxisset, non eum imperantem dæmonibus, non mortuos suscitantem, non cæcis visum, non claudis gressum, aut mutis eloquium reformantem, nec in aliqua diuinarum virtutum actione viderunt, sed puerum silentem, quietum, & sub matris sollicitudine constitutum, in quo nullum quidem appareret de potestate signum, sed magnum præberetur de humilitate miraculum. Ipsa itaque species sacræ infantiæ, cui se Deus Dei filius aptarat, prædicationem auribus intimandam oculis ingerebat, & quod adhuc vocis non proferebat sonus, visionis iam docebat effectus. Tota enim victoria saluatoris, quæ & diabolum superauit & mundum, humilitate est concepta, humilitate est confecta. Dispositos dies sub persequutione inchoauit, & sub persequutione finiuit, nec puero tolerantia passiōis, nec passuro defuit mansuetudo puerilis: quia vnigenitus DEI sub vna maiestatis suæ inclinatione suscepit, vt & homo vellet nasci, & ab hominibus posset occidi. Si igitur omnipotēs Deus causam nostram nimis malam, humilitatis priuilegio bonam fecit, & ideo destruxit mortem & mortis autorē: quia omnia, quę persequuto res intulere, non renuit, sed obediens patri crudelitates sæuientium mitissima lenitate tolerauit, quantum nos humiles, quantum oportet esse patientes, qui si quid laboris incidimus, nunq̄ nisi nr̄o merito sustinemus? Quis em̄ gloriabitur castum se habere cor? aut mūdū se esse à peccato? dicente beato Ioanne: Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nosipsos seducimus, & veritas in nobis nō est. Quis inueniē ita immunis à culpa, vt in eo non habeat vel iustitia quod arguat, vel misericordia quod remittat? Vnde tota dilectissimi Christianæ sapientiæ disciplina, non in abun-

Hūilitas Chri magnū exemplū

1. Ioan.1

Hūilitatis laus.

abundantia verbi, non in astutia disputandi, neque in appetitu laudis & gloriæ, sed in vera & voluntaria humilitate consistit, quam dominus Iesus ab vtero matris vsque ad supplicium crucis, pro omni
Lucæ 22 fortitudine & elegit & docuit. Nã cùm
Matt. 18 discipuli eius intra se, vt ait Euangelista, disquirerent, quis eorum maior esset in regno cœlorum, vocauit paruulum, & statuit eum in medio eorum, et ait: Amen amen dico vobis, nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cœlorũ. Quicunque ergo humiliauerit se, sicut paruulus iste, hic maior est in regno cœlorum. Amat Christus infantiam, humilitatis magistram, innocẽtiæ regulam, mansuetudinis formam. Amat Christus infantiam, quæ maiorum dirigit mores, ad quam senum reducit ætates, & eos ad suum inclinat exemplum, quos ad regnum sublimat æternum. Vt autem plenè valeamus agnoscere, quomodo apprehendi possit tam mira conuersio, & in puerilem gradum qua nobis imitatione redeundum sit, docet
1. Co. 14 nos beatus Apostolus, & dicit: Nolite pueri effici sensibus, sed malitia paruuli estote. Non ergo ad lubrica infantiæ & ad imperfecta nobis primordia redeundum est, sed aliquid quod etiam graues annos deceat, inde sumendum, vt velox sit commotionum transitus, citus ad pacem recursus. Nulla sit memoria offensionis, nulla cupiditas dignitatis. Amor sociæ dilectionis, æqualitas naturalis. Magnum enim bonum est, nocere non posse, & ad maligna non sapere: quia inferre ac referre iniuriam,
Rom. 12 mũdi huius prudentia est. Nemini autẽ malum pro malo reddere, Christianæ est æquanimitatis infantia. Ad hãc nos similitudinẽ dilectissimi paruulorum mysterium hodiernæ festiuitatis inuitat, & hanc nobis humilitatis formam adoratus à Magis puer saluator insinuat, qui vt imitatoribus suis quid gloriæ pararet, ostenderet, ortus sui tempore, æditos martyrio cõsecrauit, vt in Bethleem, vbi Christus natus est, geniti pueri per communionem ætatis consortes fierent passionis. Ametur igitur humilitas, & omnis à fidelibus vitetur elatio. Alter alterum sibi præferat, & nemo quod est suum, quærat, sed quod alterius, vt cùm in omnibus abundauerit affectus beneuolentiæ, in nullo virus inueniatur inuidiæ. Quoniam qui Lucæ 14
se exaltat, humiliabitur, & qui se humi Lucæ 18
liat, exaltabitur: eodem ipso attestante domino Iesu Christo, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus in secula seculorum, Amen.

Sermo VIII in eadem solennitate.

Non indigna æstimanda de Christi maiestate, & quibus argumentis deprehendatur, Deum in nobis habitare.

Causam dilectissimi & rationem solennitatis hodiernæ sæpe nobis & Euangelica narratio & obseruantiæ consuetudo patefecit: inde necesse est ita nũc, quæ inter saluatoris nostri primordia humana sunt gesta, replicare, vt de splendore noui syderis, de Magis Magorumque muneribus, de sæuitia Herodis & interfectione infantium disseramus, cùm sicut nostis, & in stellę fulgore Dei gratia, & in tribus viris vocatio gentium, & in rege impio crudelitas paganorum, & in occisione infantium, cunctorum martyrum forma præcesserit. Sed quia in sacratissimo die reddendum expectationi vestræ est sacerdotalis sermonis officium, nitamur, vt possumus, adiuuante spiritu Dei, eo per intelligentiæ semitas peruenire, vt cognoscamus sacramentum præsentis festi ad omnium fidelium tempora pertinere, nec vllo modo habeat insolitum, quod in dispensationum ordine adoratur antiquum. Quamuis enim omnis anima Christiana nihil indignum debeat de filij Dei maiestate sentire, & transcensis incipientis fidei rudimentis oporteat vnumquemque ad sublimiora proficere, necesse est tamen infirmitati

F mentis

mentis humanæ, dum verum hominem accipit Christum, de ipsa naturæ nostræ communione trepidare, & per initia vel incrementa corporea ad agnitionem vnius cum patre deitatis difficulter accedere. Sed vbi inter caligantes cogitationes radius supernæ lucis refulserit, cunctantes fidei moras splendor veritatis abrumpat, vt cor liberum, & à visibilibus absolutum, lumen intelligentię tanquam ducem stellam sequatur. Quia sicut Apostolus ait:
Philip. 2 Dominus Iesus Christus in gloria est Dei patris, vt quem venerabatur in cunis humilitate iacentem, ipsum sine diffidentia adoret cũ patre regnantem. Hæc autem manifestatio dilectissimi, quæ hæsitantium nebulas dissoluit animarum, & ita fecit innotescere Dei filium, vt de hoc, quòd idem est etiam hominis filius, nihil patiatur obstaculi, ad præsentis festi pertinet dignitatem, & vera est infantia saluatoris, declaratio deitatis, quando carnis sensus ab humanis ad diuina transfertur, vt quos deprimunt experimẽta infirmitatum, erigant signa virtutum. Quia tali auxilio & natura nostra indigebat, & causa, vt repararetur genus humanum, nec sine humilitate maiestas, nec sine maiestate posset esse humilitas. Iã verò cùm in singulorum fidelium profectibus di-
Matth. 5 uinorũ elucet custodia mandatorum, impleturq́; quod dictum est: Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum, qui in cœlis est: quis illic præsentem non intelligat maiestatem, vbi verã videt apparere virtutem? quæ vtiq; sine Deo nulla est, nec proprietatem obtinet deitatis, nisi spiritu sui vegetetur autoris. Dicente enim discipu-
Ioann. 15 lis suis domino: Sine me nihil potestis facere, dubium non est, hominem bonã agentẽ, ex Deo habere & effectum operis, & initium bonæ voluntatis. Vn-
Philip. 2 de & Apostolus copiosissimus fidelium cohortator, cum timore, inquit, & tremore vestram salutem operamini. Deus est enim, qui operatur in nobis & velle & operari pro bona voluntate. Et hæc sanctis causa est tremendi, atq; metuendi, ne ipsis operibus pietatis elati, deserantur ope gratiæ, & remaneãt in infirmitate naturæ. *In hac vita nemo sit securus.* Qui autem experiri cupit, an in ipso Deus habitet, de quo dicitur: Mirabilis Deus in sanctis suis: syncero examine cordis sui interiora discutiat, & sagaciter quærat, qua humilitate resistat superbiæ, qua beneuolentia obluctetur inuidiæ, quàm non capiatur adulantiũ linguis, quamque bonis delectetur alienis, an pro malo non cupiat malum reddere, malitiq; multas obliuisci iniurias, quàm imaginem & similitudinem sui conditoris amittere, qui omnes ad cognitionem sui generalibus incitans donis, pluit sup iustos & iniustos, & solẽ suum oriri facit super bonos & malos. Ac ne in multis laboret sollicitæ discretionis inspectio, illam matrem virtutum omnium charitatem in secretis suæ mentis inquirat: & si in ea dilectionem Dei & proximi toto corde intentè reperierit, ita vt etiam inimicis suis eadem velit tribui, quæ sibi optat impendi, quisquis huiusmodi est, Deum & rectorem & habitatorẽ sui esse non dubitet, quem tanto magnificentius recipit, quanto magis non in se, sed in domino gloriatur. Quoniam quibus dicitur: Regnum Dei intra vos est: ij nimirum illius aguntur spiritu, cuius reguntur imperio. Scientes igitur dilectissimi, quoniam charitas Deus est, qui operatur omnia in nobis, sectamini charitatem, ita vt in vnum castæ dilectionis affectum, vniuersorum fidelium corda concurrant. Transeuntia nos & vana non occupent: constanti desiderio ad ea, quæ sunt semper mansura, tendamus. Sacramentum enim præsentis festi oportet in nobis esse perpetuum. Quod vtiq; sine fine celebrabitur, si in omnibus actibus nostris dominus Iesus Christus appareat, qui cum patre et spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

[Margin notes, right column: Psal. 67 · Experimenta inhabitationis diuinæ. · Matt. 5 · Charitas omniũ virtutum mater. · 2. Co. 10 · Lucæ 17 · 1. Ioa. 4]

Sermo

SERMO PRIMVS DE QVADRAgesima.

Ieiunandum esse Hebræorum exemplo & Christi ad victoriam obtinendam contra hostes inuisibiles, & de modo ieiunandi.

HEbræorũ quondã populus & omnes Israeliticæ tribus, cùm propter peccatorum suorũ offensiões graui Phylistinorum dominatione premerenť, vt superare hostes suos possent, sicut sacra manifestat historia, vires animi & corporis indicto sibi reparauere ieiunio. Intellexerant enĩ durã & miseram illã subiectionem neglectu se mandatorum Dei & morum corruptione meruisse, frustraq; se armis certare, nisi prius vitijs repugnassent. Abstinentes ergo à cibo & potu seueræ sibi castigationis adhibuere censuram, & vt hostes suos vincerent, gulę illecebram in seipsis antè vicerunt. Factumq; est hoc modo, vt sæui aduersarij & graues domini esurientibus cederent, quos sibi saturos subiugarant. Et nos itaq; dilectissimi, inter multas aduersitates & prælia constituti, si similibus remedijs vti cupimus, simili obseruatione curemur. Eadem enim propemodum causa nostra est, quæ illorum fuit: quoniam sicut illi à carnalibus aduersarijs, ita & nos à spiritalibus maximè impugnamur inimicis. Qui si donata nobis per Dei gratiam morum correctione vincãtur, & corporeorum nobis hostium fortitudo succumbet, & emendatione nostra infirmabuntur, quos graues nobis, non ipsorum merita, sed nostra delicta fecerũt. Quapropter dilectissimi, vt omnes hostes nostros superare valeamus, per obseruantiam cœlestium mandatorum diuinum quæramus auxilium, scientes non aliter nos præualere posse aduersarijs nostris, nisi præualuerimus & nobis. Sunt enim intra nosmetipsos multa certamina, & aliud caro aduersus spiritum, aliud aduersus carnem spiritus concupiscit. Galat. 5 In qua dissentione si cupiditates corporis fuerint fortiores, turpiter animus amittet propriam dignitatem, & perniciosum erit eum seruire, quem decuerat imperare. Si autem mens rectori suo subdita, & supernis muneribus delectata, terrenæ voluptatis incitamenta calcauerit, & in suo mortali corpore regnare peccatum non siuerit, Roma. 6 ordinatissimũ tenebit ratio principatum, & munitiones eius nulla spiritalium nequitiarum labefactabit illusio: quia tunc est vera pax hominis & vera libertas, quando & caro animo iudice regitur, & animus Deo præside gubernatur. Hæc autem præparatio dilectissimi, licet omni tempore salubriter adsumatur, vt peruigiles hostes incessabili superentur industria, nunc tamen sollicitius expetenda est & studio sius instruenda, quando & ipse subtilissimi aduersarij acriori insidiantur astutia. Scientes enim agere nos sacratissimos Quadragesimæ dies, in quorum obseruantia omnes præteritæ desidiæ castigantur, omnes negligentiæ diluuntur, ad hoc totam vim suæ malignitatis intẽdunt, vt celebraturi sanctum pascha domini, in aliquo inueniamur indigni: & vnde nobis obtinenda erat propitiatio, inde contrahatur offensio. Accedentes ergo dilectissimi ad Quadragesimæ initium, id est, ad diligentiorem domini seruitutem, quia quasi ad quendam agonem sancti operis introimus, ad pugnas tentationum animos præparemus, & intelligamus quãto studiosiores pro nostra salute fuerimus, tanto nos vehementius ab aduersarijs impetendos. Sed fortior est, qui in nobis est, quã qui aduersum nos est, & per ipsum validi sumus, in cuius virtute confidimus: quia ob hoc dominus se tentari à tentatore permisit, vt cuius munimur auxilio, eiusdem erudiremur exemplo. Vicit enim aduersarium,

Tentari cur Christus voluerit.

um, vt audistis, testimonijs legis, non potestate virtutis, vt hoc ipso & hominem plus honoraret, & aduersarium plus puniret: cùm hostis generis humani non solùm quasi à Deo, sed etiam quasi ab homine impugnaretur & vinceret. Pugnauit ergo ille tunc, vt & nos postea pugnaremus: vicit ille, vt & nos similiter vinceremus. Nulla sunt enim dilectissimi sine tentationũ experimẽtis opera virtutis, nulla sine perturbationibus fides, & nullum sine hoste certamen, nulla sine congressione victoria. Vita hæc nostra in medio insidiatorum, in medio præliorum est. Si nolumus decipi, vigilandum est: si volumus superare, pugnandum est. Et ideo sapientissimus Salomon: Fili, inquit, accedens ad seruitutem Dei, præpara animam tuam ad tentationem. Vir enĩ Dei sapientia plenus, sciens studiũ religionis laborẽ habere certaminis, cùm præuideret pugnæ periculum, antè admonuit pugnaturum, ne fortè si ad ignorantem tentator accederet, imparatũ citius vulneraret. Nos itaq; dilectissimi, qui diuinis institutionibus eruditi, ad agonem præsentis certaminis scienter accedimus, audiamus dicentem Apostolum: Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarũ harum, contra spiritalia nequitiæ in cœlestibus. Et non ignoremus, quòd hi hostes nostri contra se geri omnia sentiunt, quæcunque nos pro nostra salute agere tentamus, & hoc ipso, quòd boni aliquid appetimus, aduersarios puocamus. Hæc enim inter nos atq; illos p diabolicę inuidiæ fomitẽ inueterata dissentio est, vt quia illi ab ijs bonis exciderunt, ad quæ nos Deo auxiliante prouehimur, nostris iustificationibus torqueantur. Si ergo nos erigimur, illi corruunt: si nos cõualescimus, illi infirmantur. Remedia nostra plagę ipsorum sunt, quia curatione nostrorum vulnerum vulnerantur. State ergo dilectissimi, vt Apostolus ait, succincti lumbos mentis vestræ in veritate, & calceati pedes in præparatione Euangelij pacis, in omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequitiæ ignea extinguere, & galeam salutis adsumite, & gladium spiritus, quod est verbũ Dei. Videte dilectissimi, quàm potentibus nos telis, quàm insuperabilibus munimentis dux multis insignis triumphis, & inuictus Christianæ militiæ magister armauerit. Succinxit lumbos baltheo castitatis, calceauit pedes vinculis pacis, qa & distinctus miles citò ab impudicitiæ incentore vincitur, & non calceatus, facilè à serpente mordetur. Scutum fidei ad protectionem totius corporis dedit, capiti galeam salutis imposuit, dexteram gladio, id est, verbo veritatis instruxit, vt spiritalis præliator non solùm sit tutus à vulnere, sed & repugnãtem valeat vulnerare. His igitur dilectissimi freti armis, impigrè atq; intrepidè propositum nobis certamen ineamus, vt in isto ieiuniorum studio, non eo tantum simus fine contenti, vt solam ciborum abstinentiam putemus esse sectandam. Parum enim est, si carnis substantia tenuatur, & animæ fortitudo non alitur. Afflicto paululum exteriore homine, reficiatur interior, & subtracta saturitate corporea, spiritalibus mens delitijs roboretur. Circunspiciat se omis anima Christiana, & seuero examine cordis sui interna discutiat. Videat, ne quid ibi discordiæ inhęserit, ne quid cupiditatis insiderit. Incõtinentiam castitas procul pellat, mendacij tenebras lux abigat veritatis. Quia os, quod mentitur, animam mentientis interficit. Detumescat superbia, humilitas adsumatur, resipiscat iracundia, cõminuantur iacula noxarum, & obtrectatio linguæ frenetur. Cessent vindictæ, & obliuioni mandentur iniuriæ. Omnis postremò plantatio, quam non plantauit pater cœlestis, radicitus auferatur. Tunc enim in nobis benè virtutum semina nutriuntur, quando ab agro cordis nostri omne germen externum euellitur. Si quis ergo in quempiam ita cupiditate vltionis exarsit, vt eum aut carceri traderet, aut vinculis alligaret,

Margin notes: Prouer.3 (Fili, inquit); Ephe.6 (Apostolum: Non est nobis); Ibidem. (State ergo); Ieiunandũ quomodo sit. (solam ciborum abstinentiam); Sapien.1 (Quia os); Matt.15 (Omnis postremò plantatio)

ligaret, absolutionẽ non solùm insontis, sed etiam eius, qui pœna dignus videtur, acceleret, vt illa dominicæ oratio-
Matth. 6 nis regula fidenter vtatur, dicens: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Quā partem petitionum ita dominus speciali insinuatione commendat, vt totius orationis effectus in hac conditione consistat. Si enim, inquit, dimiseritis
Matt. 18 hominibus peccata eorum, dimittet & pater vester vobis, qui in cœlis est. Si autem nō dimiseritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra. Proinde dilectissimi memores infirmitatis nostræ, quia facilè in quælibet delicta prolabimur, hoc potentissimum remediū & istam efficacissimam vulnerum nostrorum curationem nullatenus negligamus. Remittamus, vt remittatur nobis, demus veniā, quam rogamus, & nō studeamus vindicari, qui nobis precamur ignosci. Pauperum gemitus surdo non transeamus auditu, & misericordiam indigẽtibus prompta benignitate præstemus, vt misericordiam in iudicio possimus inuenire. Ad quam perfectionem qui studium suum gratia Dei adiutus intenderit, hic sanctum ieiunium fideliter per-
1. Cor. 5 aget, hic à fermento malitiæ veteris alienus, in azymis synceritatis & veritatis ad beatum pascha perueniet, & per nouitatem vitæ dignè lætabitur in sacramento reformationis humanæ, per Christum dominum nostrū, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo II. de Quadragesima.

Viuendum est in Quadragesima religiosius, quia tunc diabolus aduersum nos acriori sæuit inuidia.

Licet nobis dilectissimi appropinquante festiuitate paschali ieiunium Quadragesimæ ipse legitimi temporis recursus indicet, cohortatio tamen etiam nostri sermonis adhibenda est, quæ auxiliante domino, nec inutilis sit pigris, nec onerosa deuotis. Nam cùm omnem obseruantiam nostram ratio istorum dierum poscat augeri, nemo est (vt cōfido) de vobis, qui se ad opus bonum nō gaudeat incitari. Natura enim nostra, manente adhuc mortalitate mutabilis, etiam si ad summa quæq; virtutum studio prouehatur, semper tamen sicut potest habere, quo recidat, ita potest habere, quo crescat. Et hæc est perfectorum vera iustitia, vt nūquàm præsumant se esse perfectos, ne ab itineris nondum finiti intentione cessantes, ibi incidant deficiendi periculū, vbi proficiendi deposuerint appetitum. Quia ergo nemo nostrū dilectissimi tam perfectus est & sanctus, vt perfectior & sanctior esse nō possit, omes simul sine differentia graduū, sine discretione meritorum, ab ijs, in quæ peruenimus, in ea quæ nondum apprehendimus, pia auiditate curramus, & ad mensuram consuetudinis nostræ necessarij aliquid addamus augmenti. Parum enim religiosus alio tempore demonstratur, qui in his diebus religiosior non inuenitur. Vnde opportunè auribus nostris lectio apostolicæ pdicationis insonuit dicens: Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Quid enim accepti- 2. Co. 16
us hoc tempore? quid salubrius his diebus? in quibus vitijs bellum indicitur, & omnium virtutum profectus augetur. Semper quidem tibi ô anima Christiana vigilandum cōtra salutis tuæ aduersarium fuit, ne vllus pateret locus tẽtatoris insidijs, sed modò tibi maior cautio & sollicitior adsumenda prudentia est, quando idem hostis tuus acriori sæuit inuidia. Nunc autem in toto mundo potestas ei antiquæ dominationis aufertur, & innumerabilia illi captiuitatis vasa rapiuntur. Renunciatur atrocissimo prædoni à populis omnium nationum omniumque linguarum, & nullum iam genus hominum reperitur, quod non tyrannicis legibus reluctetur, dum per omnes fines terræ re-

Præsumēdum nunquā de virtutibus proprijs

generanda in Christo multorum mili um milia præparantur: & appropinquante nouæ creaturæ ortu, spiritalis nequitia ab ijs, quos possidebat, excluditur. Fremit ergo expoliati hostis impius furor, & nouum quærit lucrum, quia ius perdidit antiquum. Captat in defessus & peruigil, si quas reperiat oues à sacris gregibus negligentius euagantes, quas per procliua voluptatum & p deuexa luxuriæ in diuersoria mortis inducat. Inflammat itaq; iras, nutrit odia, acuit cupiditates, irridet continentiam, incitat gulam. Quem enim tentare non audeat, qui nec ab ipso domino nostro Iesu Christo conatum suæ fraudis abstinuit? Nam sicut Euangelica patefecit historia, cùm saluator, qui erat verus Deus, vt verũ se hominem etiam demonstraret, & impias opiniones totius erroris excluderet, post quadraginta dierum noctiumque ieiunium infirmitatis nostræ in se recepisset esuriem, gauisus diabolus signum se in eo passibilis atq; mortalis inuenisse naturæ, vt exploraret potentiam, quam timebat: Si filius Dei, inquit, es, dic vt lapides isti panes fiãt. Poterat itaq; istud omnipotens, & facile erat, vt ad creatoris imperium, in quam iuberetur speciem, cuiuslibet generis creatura transiret, sicut cùm voluit, in conuiuio nuptiali aquam mutauit in vinum: sed hoc magis salutiferis dispensationibus congruebat, vt nequissimi hostis astutia, non potentia deitatis, sed humilitatis mysterio vinceretur. Denique fugato diabolo, & omnibus artibus calliditentatoris elisis, accesserunt ad dominum angeli, & ministrabant ei, vt veri hominis & veri Dei, & apud dolosas interrogationes inuiolata esset humanitas, & apud sancta obsequia manifesta diuinitas. Confundantur itaque filij diaboli atque discipuli, qui repleti inspiratione viperea, simplices quosque decipiunt, negantes in CHRISTO vtramque veram esse naturam, dum aut deitatem homine aut hominem deitate dispoliant, cùm vnius temporis gemino documento vtraque falsitas sit perempta: quia & per famem corporis perfecta humanitas, & per famulantes angelos demonstrata est perfecta diuinitas. Quia ergo dilectissimi, sicut redemptoris nostri magisterio edocti sumus, non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo Dei, dignumque est, vt populus Christianus, in quantacunque abstinentia constitutus, magis desideret se Dei verbo, quàm cibo satiare corporeo, prompta deuotione & alacri fide suscipiamus solenne ieiunium, non in sterili inedia, quam plerumque & imbecillitas corporis & auaritiæ morbus inducit, sed in larga beneuolentia celebrandum, vt scilicet simus de illis, de quibus ipsa veritas dicit: Beati, qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi satiabuntur. Delicię igitur nostrę sint opera pietatis, & illis cibis, qui nos ad æternitatem nutriunt, impleamur. Lætemur in refectionibus pauperum, quos impendia nostra satiauerint. Iucundemur in vestitu eorum, quorum nuditatem indumentis necessarijs texerimus. Sentiant humanitatem nostram ægritudines decumbentium, imbecillitates debilium, labores exulum, destitutio pupillorum, & desolatarum lamenta viduarum, in quibus iuuandis nemo est, qui non aliquam possit exequi beneuolentiæ portionem. Nulli enim paruus est census, cui magnus est animus: nec de rei familiaris modo mensura miserationis pendet ac pietatis. Nunquam merito caret, etiam in tenui facultate, bonæ voluntatis opulentia. Maiora quidem impendia sunt diuitum & minora mediocrium, sed non discrepat fructus operum, vbi idem est affectus operantium. In ista autem dilectissimi exercendarum opportunitate virtutum, sunt etiam aliarum insignia opera coronarum, quæ nullo horreorum dispendio, nulla diminutione pecuniæ capiantur, si pellatur lasciuia, si abdicetur ebrietas, & carnalis concupiscentia, castitatis legi-

Margin notes: Dæmonis calliditas. — Matt. 4 — Ioann. 2 — Matt. 4 — Deute. 6 — Ieiuniũ verum. — Matth. 5 — Voluntas bona remuneratur.

gibus edometur. Si odia transeant in dilectionem, si inimicitiæ conuertantur in pacem, si tranquillitas extinguat iram, si mansuetudo remittat iniuriam, si denique dominorum atque seruorum tam ordinati sint mores, vt & illorum potestas mitior, & istorum sit disciplina deuotior. Hac igitur obseruantia dilectissimi obtinebitur misericordia Dei, & abolito peccatorum reatu, religiosè venerandum pascha celebrabitur. Quod & Romani orbis piissimi Imperatores sancta antiquitus obseruatione custodiunt, qui in honorem dominicæ passionis altitudinẽ suę potestatis inclinant, & constitutionum suarum seueritate mollita, multarum culparum reos præcipiunt relaxari, vt in diebus, quibus mundus saluatur misericordia diuina, etiam ipsorum supernæ bonitatis imitatrix sit æmulanda clementia. Imitentur igitur Christiani populi principes suos, & ad domesticam indulgentiam regijs incitentur exemplis. Non enim priuatas leges fas est austeriores esse quàm publicas. Remittantur culpæ, vincula soluantur, deleantur offensæ, pereant vltiones, vt sacra festiuitas per diuinam atque humanam benignitatem omnes lætantes, omnes habeat innocentes, per dominum nostrum IESVM CHRISTVM, qui cum Deo patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus per infinita secula seculorũ, Amen.

Sermo III. de Quadragesima.

Non præsumendum de non peccandi facilitate, & de calliditate diabolicæ tentationis.

SEmper quidem nos dilectissimi sapienter & sanctè viuere decet, & in id voluntates nostras actionesq; dirigere, quod diuinæ nouimus placere iustitiæ. Sed quum ij appropinquant dies, quos illustriores nobis salutis nostræ sacramenta fecerunt, diligentiore sollicitudine corda nostra sunt mundanda, & studiosius exercenda est disciplina virtutum, vt sicut ipsa mysteria quadam sui parte maiora sunt, ita & nostra obseruãtia superet in aliquo cõsuetudinẽ suam, & cui festiuitas est celebranda sublimior, ipse quoq; reperiatur ornatior. Si enim rationabile & quodammodo religiosum videtur, p diem festum in vestitu nitidiore prodire, & habitu corporis hilaritatem mentis ostendere, si ipsam quoq; orationis domum propensiore tunc cura & ampliore cultu, quantum possumus, adornamus: nónne dignum est, vt anima Christiana, quæ verum viuumq; Dei templum est, speciem suam prudenter exornet, & redemptionis suæ celebratura sacramentum, omni circunspectione præcaueat, ne vlla eam macula iniquitatis obsuscet, aut duplicis cordis ruga dedecoret? Nam quid prodest honestatis formam præferẽs cultus exterior, si interiora hominis aliquorum sordeant contaminatione vitiorum? *Festiuis dieb. animus maxime purgandus.* Omnia igitur, quæ animi puritatem & speculum mentis obnubilant, abstergenda sedulò, & quadam elimatione radenda sunt. Scrutetur quisq; conscientiam suam, seq; ante se statuat pro prij censura iudicij. Videat, si in secreto cordis sui illam, quam Christus dat, inuenit pacem, *Ioan. 14* si desiderium spiritus nulla concupiscentia carnis impugnat, si humilia nõ spernit, si alta nõ appetit, si iniquo non delectatur lucro, si immoderato rerum suarum non gaudet augmento, si denique aliena fœlicitate non vritur, aut inimici miseria non lætatur. Et quum harum perturbationum nihil in se fortè repererit, syncero disquirat examine, qualium cogitationum specie frequentet: & vtrùm nullis vanitatum imaginibus acquiescat, vel quàm citò animum ab ijs, quæ noxiè blandiuntur, abducat. Nam nullis illecebris commoueri, nullis cupiditatibus titillari, non est istius vitæ, quæ tota tentatio est, & qua nimirum vincitur, qui vinci ab eadem non veretur. *Iob 7*

Superbum est enim, de non peccandi facilitate præsumere, quum hoc ipsum præsumpsisse, peccatum sit, dicente beato Ioãne apostolo: Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nosipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Nemo igitur dilectissimi se fallat, nemo se decipiat. Neq; enim quisquam de cordis sui puritate confidat, vt putet se nullis tentationum periculis subiacere, quum peruigil ille tentator eos acrioribus pulset insidijs, quos maximè videt abstinere à peccatis. Nam à quo dolos suos contineat, qui ipsum quoq; dominum maiestatis ausus est calliditatis suæ fraude tentare? Viderat superbiam suam baptizati domini Iesu humilitate calcatam, intellexerat quadraginta dierum ieiunio omnem cupiditatem carnis exclusam, & tamen non desperauit de artibus suæ malitiæ * spiritalis improbitas, tantumq; sibi de naturæ nostræ mutabilitate promisit, vt quem verũ experiebatur hominem, præsumeret posse fieri peccatorem. Si ergo ab ipso domino & saluatore nostro deceptionum suarum diabolus nõ reuocauit insidias, quantò magis fragilitatem nostram impugnare præsumet, quos exinde vehementiore odio & inuidia sæuiore persequitur, ex quo ei in baptismo renunciauimus, & ab illa, cui dominabatur, origine in nouam creaturam diuina regñatione transiuimus? Vnde quia dum mortali carne circundamur, non desinit nobis antiquus hostis laqueos peccati vbiq; prætendere, & tunc maximè aduersus Christi membra sæuire, quando ab eis sunt celebranda sacratiora mysteria, meritò doctrina spiritus sancti hac eruditione imbuit populum Christianum, vt ad paschale festum quadraginta dierum continentia se præpararet. Cuius purificationis ratio iam nos ad obseruantiam suæ salubritatis inuitat, & diligentiam nobis propositæ castigationis indicit. Quanto enim sanctiusquisque hos dies inuenietur egisse, tanto probabitur pascha domini honorasse religiosius. In diebus igitur sanctorum ieiuniorum pietatis opera, quibus semper studendum est, abundantius exequamur, misericordes simus ad omnes, maximè autem ad domesticos fidei, vt in ipsis quoq; eleemosynarum distributionibus, bonitatem patris cœlestis imitemur, qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit sup iustos & iniustos. Quãuis ergo fidelium præcipuè adiuuãda sit paupertas, etiam illi tamen, qui nondum Euangelium receperunt, in suo labore miserandi sunt. Quia in omnibus hominibus naturæ est diligenda communio, quæ nos etiam ijs benignos debet efficere, qui nobis quacunq; conditione subiecti, maximè si eadem gratia iam renati, & eodem sanguinis Christi precio sunt redempti. Simul enim & cum istis habemus, quòd ad imaginem Dei conditi sumus, nec carnali origine à nobis, nec spiritali natiuitate diuisi sunt. Eodem spiritu sanctificamur, eadem fide viuimus, ad eadem sacramenta concurrimus. Non spernatur hæc vnitas, nec vilis nobis sit tanta communio, sed hoc ipso nos per omnia faciũt mitiores, q eorũ vtimur subiectione, cum quibus vni domino eadem subijcimur seruitute. Si qui ergo horum grauioribus dominos suos offendêre delictis, indulgentiam nunc in diebus reconciliationis accipiant. Auferat miseratio seueritatem, & venia deleat vitionem. Nullum custodia teneat, nullum carcer includat, quoniam Deus noster misericordiam suam hac conditione promisit, vt remittenda sibi is nosset peccata propria, qui remisisset aliena. Dissensionum materiæ dilectissimi & inimicitiarum aculei conterantur. Cessent odia, deficiant simultates, in vnitatem dilectionis omnia Christi membra conueniant. Beati enim pacifici, quia filij Dei vocabuntur, nec solum filij, sed etiam hæredes, cohæredes autem Christi, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo

Marginalia: 1. Ioan. 1 — Alias, specialis — Galat. 6 — Matth. 5 — Matt. 18 — Matth. 5 — Roma. 8

Sermo IIII. de Quadragesima.

Abstinendum in Quadragesima ab omnibus vitijs, & misericordiæ operibus incumbendum, atque de Manichæorum impietate.

PRædicaturus vobis dilectissimi sacratissimum maximumque ieiunium, quo aptius vtar exordio, quàm vt verbis Apostoli, in quo Christus loquebatur, incipiam? Dicamque, quod lectum
2.Cor.6 est: Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Quamuis enim nulla sint tempora, quæ diuinis non sint plena muneribus, & semper nobis ad misericordiam Dei per ipsius gratiam præstetur accessus: nunc tamen omnium mentes maiori studio ad spiritales profectus moueri, & ampliori fiducia oportet animari, quando ad vniuersa pietatis officia, illius nos diei, in quo redempti sumus, recursus inuitat, vt excellens super omnia passionis dominicæ sacramentum purificatis & corporibus & animis celebremus. Debebatur quidem tantis mysterijs ita incessabilis deuotio, & continuata reuerentia, vt tales permaneremus in conspectu Dei, quales nos in ipso paschali festo dignum est inueniri. Sed quia hæc fortitudo paucorum est, & dum carnis fragilitate austerior obseruantia relaxatur, dumque per varias actiones vitæ huius sollicitudo distenditur, necesse est de mundano puluere etiam religiosa corda sordescere: magna diuinæ institutionis salubritate prouisum est, vt ad reparandam mentium puritatem quadraginta nobis dierum exercitatio mederetur, in quibus aliorum temporum culpas, & pia opera redimerent, & ieiunia casta decoquerent. Ingressuri igitur dilectissimi dies mysticos, & purificandis animis atque corporibus sacratius institutos, præceptis Apostolicis obedire curemus, emundantes nos ab omni inquinamento carnis ac spiritus, vt castigatis colluctationibus, quæ sunt inter vtramque substantiam, animus, quem sub Dei gubernaculis constitutum, corporis decet esse rectorem, dominationis suæ obtineat dignitatem, vt nemini dantes vllam offensionem, vituperationibus obloquentium non simus obnoxij. Digna enim ab infidelibus reprehensione carpemur, et nostro vitio linguæ impiæ in iniuriam se religionis armabunt, si ieiunantium mores à puritate perfectæ continentiæ discreparint. Non enim in sola abstinentia cibi stat nostri summa ieiunij, aut fructuosè corpori esca subtrahitur, nisi mens ab iniquitate reuocetur, & ab obtrectationibus lingua cohibeatur. Sic ergo nobis edendi est moderanda libertas, vt etiam aliæ cupiditates eadem lege frenentur. Mansuetudinis & patientiæ, pacis & tranquillitatis hoc tempus est, in quo exclusa omnium contaminatione vitiorum, perpetuitas nobis est obtinenda virtutum. Nunc piarum mentium fortitudo donare culpas, negligere contumelias, & obliuisci assuescat iniurias. Nunc fidelis animus per arma iustitiæ à dextris se exerceat & sinistris, vt per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam, securam conscientiam constantémque probitatem, nec laudes inflent, nec opprobria defatigent. 2.Cor.6 Religiosorum modestia non sit mœsta, sed sancta, nec inueniantur in eis vllarum murmura querelarum, quibus nunquam desunt sanctorum solatia gaudiorum. Non timeatur inter opera misericordiæ terrenarum diminutio facultatum. Semper diues est Christiana paupertas, quia plus est quod habet, quàm quod non habet. Nec paueat in isto mundo indigentia laborare, cui donatum est, in omnium rerum domino omnia possidere. Operantibus ergo, quæ bona sunt, non est omnino metuendum, ne eis desit facultas operandi, quum & in duobus num-

Lucae 21 Matt. 10 nummis Euãgelicae illius viduę sit laudata deuotio, & pro calice aquae frigidae praemium habeat gratuita largitio. Ex affectibus enim piorum benignitatis mensura taxatur, & nunquam eum miserendi efficacia deserit, in quo misericordia ipsa non defecit. Experta 3. Re. 17 est hoc vidua illa de Sarepta, quae beato Heliae in tempore famis, vnius diei cibum, quem solum habebat, apposuit, & prophetę esuriem necessitati suae praeferẽs, exiguum farinae & pusillum olei incũctanter expendit. Sed non defuit ei, quod fideliter erogauit, & in vasis pia effusione vacuatis, fons nouae vbertatis exortus est, vt sanctis vsibus non minueretur eius substantiae plenitudo, cuius non fuerat formidata defectio. His autem studijs dilectissimi, ad quae vos voluntariè confidimus praeparatos, non ambigatis diabolum, qui omnium virtutum est aduersarius, inuidere, & ad hoc vim suę malignitatis armare, vt quos non potuerit deijcere per diffidentiam, conetur superare per gloriam. Vicinum est enim rectis actionibus superbiae malũ, & de proximo semper virtutibus insidiatur elatio. Quia difficile est, vt laudabiliter viuentem laus non capiat humana, nisi vt scriptũ est, qui gloriatur, in domino glorietur. Cuius verò ille hostis nequissimus non audeat impugnare propositum? cuius non appetat violare ieiunium? quando versutias suas, sicut Euangelica lectione patefactum est, nec ab ipso mundi saluatore continuit? Expauescens enim in illo quadraginta dierum noctiumq; ieiunium, explorare callidè voluit, vtrùm hanc continentiam donatam haberet, an propriam, vt non metueret deceptionum suarum opera soluenda, si Christus eius esset conditionis, cuius est corporis. Primo itaque dolo scrutatus est, an ipse esset substantiarum creator, qui rerum corporearum posset, in quae vellet, mutare naturas. Secundo, an sub humanae carnis specie diuinitas obumbrata tegeretur, cui facile esset pro uium sibi aera facere, & terrena per vacuum membra librare. Sed cùm illi do minus iustitiã maluisset opponere veri hominis, quàm potentiam manifestare deitatis, ad hoc conuertit tertiae fraudis ingenium, vt eum, in quo diuinae potestatis signa cessauerant, dominandi cupiditate tentaret, & ad venerationem sui regna mundi pollicendo traduceret. Sed prudentiam diaboli stultam fecit sapientia Dei, vt superbus hostis hominem videns, quem aliquando superauerat, nõ metueret eum persequi, quem pro omnibus oportebat occidi. Huius igitur aduersarij dolos, non solum in illecebris gulae, sed etiam in proposito abstinentiae caueamus. Qui enim sciuit humano generi mortem inferre per cibum, nouit & per ipsum nocere ieiunium, & ad contrariae fraudis effectum famulis vtendo Manichaeis, sicut per serpentem intulit interdicta praesumi, ita per famem suadet concessa vitari. Vtilis quidem est abstinentia, quę parco assueta victui, delitiarũ cohibet appetitum. Sed vae illorum dogmati, apud quos etiam ieiunando peccatur. Damnant enim creaturarum naturam in creatoris iniuriam, & contaminari edentes asserunt ijs, quorum non Deum, sed diabolum conditorem esse definiunt, quum prorsus nulla sit substantia mala, nec ipsius mali sit vlla natura. Omnia enim bona bonus autor instituit, & vnus est vniuersarum rerũ creator, qui fecit coelum & terram, mare & omnia, quae in eis sunt. Ex quibus quicquid homini ad cibum potumq; concessum est, sanctum & mundum est in sui generis qualitate. Quod si immoderata auiditate sumatur, nimietas edaces & bibaces dedecorat, non cibi neq; poculi natura contaminat. Omnia enim, sicut Apostolus ait, munda sunt mundis. Coinquinatis enim & infidelibus nihil est mundum, sed coinquinata sunt eorum mens & consciẽtia. Vos autem dilectissimi catholicę matris sancta generatio, quos in schola veritatis spiritus sanctus erudiuit, libertatem vestram congrua ratione moderamini, scientes quoniam bonum est, & à licitis abstinere, & cùm castigatius viuendum

Margin notes: Superbia bonis operibus insidiatur. — 1. Cor. 1, 2. Co. 10 — Tentatio nis Christi a diabolo ordo explicat. — Malum nec est substantia nec natura. — Ad Tit. 1

dum est, ita discernere cibos, vt vsus e orum semoueatur, non natura damnetur. Nulla itaque vos contagionis huius aspergat impietas, qui sua maximè
Rom. 1 obseruantia polluuntur, seruientes creaturæ potius quàm creatori: & luminaribus cœli stultam abstinentiam deuouētes, quos nemo ambigat esse Manichæos, qui in honorē solis ac lunæ die dominico & secunda feria deprehensi fuerint ieiunare. Vno enim peruersitatis suæ opere, bis impij, bis prophani sunt, qui ieiunium suum, & ad syderū cultum, & ad resurrectionis Christi instituêre contemptum. Abdicant enim se sacramento salutis humanæ, & Christum dominum nostrum, sicut in veritate carnis nostræ denegant natum, ita mortuum verè & resurrexisse non credunt. Et ob hoc diem salutis & lætitiæ nostræ sui ieiunij mœrore condemnant. Cumq; ad tegendam infidelitatem suam nostris audeāt interesse mysterijs, ita in sacramentorum communione se temperant, vt interdum tutius lateant: ore indigno Christi corpus accipiunt, sanguinem autem redemptionis nostræ haurire omnino declināt. Quod ideo vestram volumus scire sanctitatem, vt vobis huiuscemodi homines & his manifestētur indicijs, & quorum deprehensa fuerit sacrilega simulatio, notati & proditi à sanctorum societate, sacerdotali autoritate pellantur. De talibus enim beatus Paulus apostolus Ecclesiam Dei prouidè monet, di-
Rom. 16 cēs: Rogamus autem vos fratres, vt obseruetis eos, qui dissentiones & offendicula præter doctrinam, quam vos didicistis, faciunt, & declinate ab illis. Huiuscemodi enim Christo domino non seruiunt, sed suo vētri, & per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium. His ergo dilectissimi admonitionibus nostris, quas auribus vestris contra execrabilem sectam frequenter ingessimus, sufficiēter instructi, sanctos Quadragesimæ dies pia deuotione suscipite, & ad promerendam misericordiam Dei per opera vos misericordiæ præparate, iram extinguite, odia deponite, vnanimitatem diligite, & synceris vos humilitatis officijs inuicem præuenite. Seruis, & his qui vobis subiecti sunt, cum æquitate dominamini. Nullus eorum aut claustris crucietur aut vinculis: cessent vindictę, remittantur offensæ, seueritas lenitate, indignatio mansuetudine, discordia pace mutetur. Omnes nos modestos, omēs placidos, omnes experiantur benignos, vt ieiunia nostra accepta sint Deo. Cui ita demum sacrificium veræ abstinētiæ & veræ pietatis offerimus, si nos ab omni malitia contineamus. Cum inimicis autem crucis Christi nulla cōsensione iungamur, ne impiorum consortio sanctitas fideliū polluatur. Lux separetur à tenebris, & lugiant filios dī aboli filij veritatis. In templum enim domini, quod est Ecclesia Christi, nil cōtaminatum inferri, nil prophanum oportet admitti, vt omni immundicia à penetralibus cordis exclusa, sanctificetur ieiunium nostrum, & simus æternum sancti spiritus habitaculum, qui nos à peccatorum sordibus emundatos & possidere dignetur semper & regere. Secunda igitur & quarta & sexta feria ieiunemus. Sabbato autem apud sanctum Petrum vigilias celebremus, qui commendati sibi gregis curam habere non desinens, custodiam nobis de suis precibus obtinebit, auxiliante Deo nobis per omnia, cui cum filio & spiritu sancto vna est deitas, vna maiestas, in secula seculorum, Amen.

Sermo V. in Quadragesima.

De multitudine periculorum huius vitæ & peccatis remittendis.

Apostolica dilectissimi doctrina nos admonet, vt deponamus veterē hominem cum actibus suis, & de die in diē conuersatione renouemur. Si enim templum Ephes. 4 Coloss. 3

tur: quæ vt dignius celebremus, saluberrimè nos quadraginta dierum ieiunio præparemus. Non enim ij tantùm, qui per mortis Christi resurrectionisque mysterium in nouam vitã baptismo sunt regenerante venturi, sed etiam omnes populi renatorum vtiliter sibi & necessariè præsidium huius sanctificationis assumunt: illi, vt quę nondum habent, accipiant: isti, vt accepta
1.Cor.10 custodiant. Dicente namque Apostolo: Qui stat, videat ne cadat: nemo est tanta firmitate suffultus, vt de stabilitate sua debeat esse securus. Vtamur igitur dilectissimi saluberrimi tẽporis venerabilibus institutis, & sollicitiore cura cordis nostri piacula tergamus. Quãtùlibet enim castè & sobriè mortalis hæc vita ducatur, quodam tamen puluere terrenæ conuersationis aspergitur, & nitor mentium ad Dei imaginem conditarum non ita à fumo totius vanitatis alienus est, vt nulla possit sorde fuscari, & nõ semp indigeat expoliri. Quòd si etiam cautissimis animis necessarium est, quanto illis amplius est expetendum, qui tota ferè anni spatia aut securius aut fortè negligentius transierunt? Quos charitate debita commonemus, vt non ideo sibimet blandiantur, quia nobis conscientiæ singulorum patere non possunt, cùm oculos Dei simul vniuersa cernentes, non abdita locorum, non parietum septa secludant: nec solùm eiacta & cogitata, verùm & agenda & cogitanda sint cognita. Ista ergo scientia summi iudicis, iste est tremendus aspectus, cui peruium est omne solidum, & apertum omne secretum: cui obscura clarent, muta
Hebr.4
Roma.2 respondent, silentium confitetur, & sine voce mens loquitur. Nemo patientiam bonitatis Dei de peccatorum suorum impunitate condemnat, nec ideo illum æstimet non offensum, quia necdum est expertus iratum. Non sunt longæ vitæ mortalis induciæ, nec diuturna est licentia insipiẽtium voluptatum in æternarum dolorem transitura pœnarum, si dum iustitię sententia suspenditur, pœnitentię medicina non quæritur. Cõfugiamus igitur ad præsentem vbiq; misericordiã Dei, & vt sanctum pascha domini digna obseruantia celebretur, cũctorum se fidelium corda sanctificent. Mitescat sæuitia, mansuescat iracundia, remittant sibi omnes culpas inuicem suas, nec exactor sit vindictæ, qui petitor est veniæ. Dicẽtes enim: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos Matth.6
dimittimus debitoribus nostris, durissimis nos vinculis illigamus, nisi quod profitemur, impleamus. Vnde etsi orationis huius sacratissimum pactum nõ tota sui conditione seruatum est, nunc saltem conscientiam suam vnusquisq; cognoscat, & alienis ignoscendo delictis, abolitionem suorum obtineat peccatorum. Dicente nanq; domino: Si dimiseritis hominibus peccata eorum, Matth.18 Matth.6 Lucæ 6
dimittet et vobis pater vester, qui in cœlis est, delicta vestra: non longè est ab vnoquoq; quod poscit, cùm de benignitate supplicis sententia pendeat iudicantis. Qui humanarum precum misericors & iustus auditor, ęquitati suæ de nostra lenitate præscripsit, vt non haberet in eos ius seueritatis, quos non inuenisset cupidos vltionis. Clementes autem & mites animos etiam largitas decet. Nihil est enim dignius, quàm vt homo sit sui autoris imitator, & secundum modum propriæ facultatis, diuini sit operis executor. Nam cùm aluntur esurientes, vestiuntur nudi, fouentur infirmi, nónne auxilium Dei manus explet ministri, & benignitas serui munus est domini? Qui cũ ad effectus misericordiæ suæ adiutore non egeat, ita suam omnipotentiam temperauit, vt & laboribus hominum per homines subueniret, & meritò Deo gratię referrentur de pietatis officijs, cuius opera viderentur in famulis. Propter quod ipse dominus discipulis ait: Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videãt opera vestra bona, & magnificent patrem vestrum, qui est in cœlis. Qui cum eodem patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum benedictus, Amen. Matth.5

Sermo VI. de Quadragesima.

Quod ieiunio corporis & animæ adiungenda sunt opera misericordiæ, quæ magis ex animi affectione quam donorum magnitudine pensantur.

Psal. 32 SEmper quidem dilectissimi misericordia domini plena est terra, & vnicuique fidelium ad colendum DEVM ipsa rerum natura doctrina est, dum cœlum & terra, mare & omnia quæ in eis sunt, bonitatem & omnipotentiam sui protestantur autoris, & famulantium elementorum mirabilis pulchritudo iustam ab intellectuali creatura gratiarum exigit actionem. Sed cùm ad istos dies recurritur, quos specialius reparationis humanæ sacramenta signarunt, & qui vicino ordine atque cõtiguo festum paschale præcedunt, diligentius nobis præparatio religiosæ purificationis indicitur. Quamuis enim in quolibet tempore innocens vita sit multorum, & plurimos Deo bonorum actuum consuetudo commendet, non adeò tamen de conscientiæ integritate fidendum est, vt humanam fragilitatem inter scandala tẽtationesque degentem, nihil potuisse arbitremur, quod læderet eam, incidere, cùm
Prou. 20 propheta excellentissimus dicat: Quis gloriabitur castum se habere cor? aut
Psal. 18 mundum se esse à peccato? Et iterum: Ab occultis meis munda me domine, & ab alienis parce seruo tuo. Si autem, quod experimentis probatur, talis conditio est eorum, qui concupiscentijs renituntur, qui iracundiæ motibus reluctantur, & ipsarũ quoque cogitationum arcana castigant, vt & nunquã possint in cordibus suis non inuenire, quod reprobent, & sæpe aut fallantur occultis, aut decipiãtur alienis, quæ in alijs vitia, quæ ægritudines & quanta sint vulnera, quibus austerior sit adhibenda medicina, vt illius sacramẽti, per quod soluuntur opera diaboli, non inueniantur alieni. Paschalis quippe festiuitatis hoc proprium est, vt tota Ecclesia remissione gaudeat peccatorum, quæ non in eis tantùm fiat, qui sacro baptismate renascuntur, sed etiam in eis, qui dudum in adoptiuorũ sorte numerãtur. Quamuis enim principaliter nouos homines faciat regenerationis ablutio, quia tamẽ semper necessaria est omnibus contra rubiginem mortalitatis quotidiana renouatio, & inter profectum gradus nullus est, qui non semper melior esse debeat, generaliter adnitendum est, vt in die redemptionis nemo inueniatur in vitijs vetustatis. Quod ergo dilectissimi in omni tempore vnumquenque conuenit facere Christianum, id nunc sollicitius est & deuotius exequendum, vt apostolica institutio quadraginta dierum ieiunijs impleatur, non ciborum parcitate tantummodo, sed priuatiõe maximè vitiorum. Nam cùm ad hoc castigatio ista sumatur, vt carnalium desideriorum fomites subtrahantur, nullum magis sectandum est continentię genus, quàm vt semper simus ab iniusta voluntate sobrij, & ab inhonesta actione ieiuni. Quæ deuotio non omittit ægros, non secernit inualidos, quia & in languido atque inutili corpore potest animi integritas reperiri, si vbi fuit sedes prauitatis, ibi confirmentur fundamenta virtutis. Et ideo infirmæ carnis ista sufficit ægritudo, quæ sæpe mensuram voluntariæ afflictionis excedit tantùm, vt mens officij sui impleat partes, & quæ corporea epulatione non vtitur, nulla iniquitate pascatur. Rationabilibus autem sanctisque ieiunijs nulla vtilius, quàm eleemosynarũ opera copulantur, quæ vno misericordiæ nomine multas laudabiles pietatis continet actiones, vt omnium fideliũ pares animi esse possint etiam inter impares facultates. Dilectio enim quæ simul Deo hominique debetur, nullis vnquã impeditur obstaculis, vt non ei semper benè velle sit liberum. Dicentibus quippe angelis: Gloria in excelsis Lucæ
Deo,

Deo, & in terra pax hominibus bonæ
voluntatis, non solùm virtute beneuo-
lentiæ, sed etiam pacis bono beatus effi
citur, quicunq; alijs quacunq; miseria
laborantibus charitate compatitur. La
tissima enim sunt opera pietatis, quæ
ipsa sui varietate id veris conferunt
Christianis, vt in distributione eleemo
synarum nō solùm diuites & abundan
tes, sed etiam mediocres & pauperes,
suas habeant portiones: & qui largita-
tis sunt viribus inæquales, mentis ta-
men affectione sint similes. Nam cùm
sub oculis domini multi in gazophyla
Lucæ 21 tio ex opulentia sua multa conferrent,
vidua quædam duos intulit nummos,
& tali Iesu Christi testimonio meruit
coronari, vt in tam paruo muneris mo
do, omnium fuerit collationi condi-
gna præferri: quia inter magna eorum
dona, quibus multa residebant, illius
quod fuit exiguum, fuit totum. Si ve-
rò aliquis tantæ paupertatis coarctatur
angustijs, vt nec ad duo æra inopi im-
partienda sufficiat, habet in præceptis
domini, vnde impleat bonæ voluntatis
Matt.10 officium. Siquidem qui sitienti pau-
peri calicem aquæ frigidæ ministrarit,
mercedem est sui operis adepturus, tan
ta seruis suis domino ad obtinendum
regnum suum præparante compendia,
vt etiam præbitio aquæ, cuius vsus gra
tuitus atq; communis est, præmio non
careret. Quod ne vlla intercluderet dif
ficultas, de aqua frigida forma est pro-
posita pietatis, ne putaret se mercede
cariturum, cui de calefactione potus li-
gnorum impẽdium defuisset. De quo
tamen calice frustrà non admonet do-
minus, vt in nomine ipsius præbeatur:
quia hæc, quę per se sunt vilia, fides effi
cit preciosa: & quæ ab infidelibus mini
strantur, etsi fuerint sumptu magna,
omni tamen iustificatione sunt vacua.
Celebraturi igitur pascha domini dile-
ctissimi, ita vos sanctis exercete ieiuni-
is, vt ab omnibus perturbationibus li-
beri ad festa sacratissima veniatis. Su-
perbiæ spiritus, de quo sunt omnia or
ta peccata, humilitatis amore pellatur:
& qui elatione tumuerant, mansuetu-
dine mitigentur. Quorū verò animos
aliqua exasperauit offensio, reconcilia-
tione sibimet in vnitatem studeant re
digere concordię. Nemini malum pro Rom.12
malo reddentes, & donantes inuicem
vobis, sicut Christus donauit nobis,
humanas inimicitias pace delete, & si
qui de subditis vestris aut claustra cu-
stodiæ aut vincula meruerunt, miseri-
corditer relaxentur: vt qui quotidianæ
indulgentiæ remedijs indigemus, non
difficulter peccatis ignoscamus alienis.
Dicentes enim ad patrem dominum
nostrum: Dimitte nobis debita nostra, Matth.6
sicut & nos dimittimus debitoribus
nostris: certissimum est, quòd cù m alio
rum delictis veniam tribuimus, nobis
diuinam clementiam pręparamus, per
Christum dominum nostrum, Amen.

Sermo VII. de Quadragesima.

De via domini paranda, deq; fide,
charitate & misericordia.

VIrtus dilectissimi & sapientia
fidei Christianæ, amor Dei
est & amor proximi: nec vllo
caret pietatis officio, cui studi
um est colere Deum, & iuuare confer-
uum. Harum autem affectionum du-
plex vnitas omni quidem est tempore
exercēda, & proficienter augenda, sed
nunc incrementis amplioribus dilatan
da, & quadraginta dierū ieiuniū, quod
festi paschalis est pręuium, interiorem
cordis auditū illius vocis instar moue-
at, qua verbis Esaiæ prophetæ Ioannes Esai. 40
Baptista dicebat: Parate viā domini, re- Matth.3
ctas facite semitas eius. Siue eñ illam
partem populi cogitemus, quę dudum
certamina Euangelici agonis ingressa,
p spiritalis studij cursum indesinenter
tendit ad palmam: siue illam, quæ letali
um cōscia peccatorum, per recōciliatio
nis auxiliū festinat ad veniā: siue illam,
quæ sancti spiritus regeneranda baptis
mate, vetustate Adam exui, & Christi
cupit nouitate vestiri, aptè & vtiliter
omnibus dicitur: Parate viam domini,
rectas facite semitas eius. Quæ aūt viæ

domini, quæue sint semitę, eiusdē præ
dicatoris cohortatione discamus, qui
diuinæ gratiæ opera & dona promit-
tens, futurarum commutationum refe
rabat affectus, addens sententiam pro-
Esaię 40 phetici sermonis, & dicens: Omnis val
lis implebitur, & omnis collis & mons
humiliabitur: & erūt praua in directa,
& aspera in vias planas. Vallis itaque
mansuetudinem humilium, mons &
Lucæ 14 collis elationem indicat superborum.
& 18 Sed quia, sicut veritas dicit, qui se humi
liat exaltabitur: & qui se exaltat, humi-
liabitur, meritò & vallibus adimpletio,
& montibus est annunciata depressio,
vt & plana nihil offensionis, & directa
Matth. 7 nihil habeant prauitatis. Quamuis e-
nim angusta & ardua sit via, quæ ducit
ad vitam, non tamen difficulter ince-
dit, quem veritas confirmat & pietas:
nec caret delectatione gradiendi, cuius
iter efficit virtutum petra solidum, nō
vitiorum arena succiduum. Verùm vt
plenius nouerimus, per cuiusmodi vi-
as nobis sit ad promissa Dei tendendū,
Psal. 24 audiamus Dauid prophetā, quid doce
at: Vniuersæ viæ domini, misericordia
& veritas. Forma igitur conuersationis
fidelium ab exemplo venit operum di
uinorum, & meritò DEVS imitatio-
nem sui ab eis exigit, quos ad imagi-
nem & similitudinem suam fecit. Cu-
ius vtiq; gloriæ dignitate non aliter po
tiemur, quàm si in nobis misericordia
inueniatur & veritas. Per quæ enim
ad saluandos saluator aduenit, per hæc
ad saluantem debent properare saluati,
vt & nos misericordia Dei misericor-
des, & veritas faciat esse veraces. Sicut
itaq; per viam veritatis mens iusta, i-
ta per viam misericordiæ ambulat
mens benigna. Nec tamen vnquam iti
nera ista diuersa sunt, quasi horum bo
norum singula diuersis tramitibus ex-
petantur, & aliud sit misericordia cre-
scere, & aliud veritate proficere. Non est
misericors veritatis alienus: nec iusti-
tiæ capax est veritatis extraneus: nec
vtraque virtute vtitur, qui non vtraq;
ditatur. Charitas robur fidei, fides for
titudo est charitatis. Et tunc verum

nomen, ac verus est fructus ambarum,
cùm insolubilis vtriusque manet con-
nexio. Vbi enim non simul fuerint, si- Fides &
mul desunt: quia inuicem sibi & iuua- ne chari
men & lumen sunt, donec desiderium tate non
credulitatis impleat remuneratio visio prodest.
nis: & incommutabiliter videatur, &
ametur, quod nunc & sine fide non di-
ligitur, & sine dilectione non creditur.
Quia ergo, sicut Apostolus ait, in Chri Galat. 5
sto Iesu nec circūcisio aliquid valet ne-
que præputium, sed fides, quæ per di-
lectionem operatur: simul atque con-
iunctim & charitati studeamus & fi-
dei. Hic est enim quidam efficacissi-
mus geminarum alarum volatus, quo
ad promerendum & videndum De-
um puritas mentis attollitur, ne onere
curarum carnalium deprimatur. Nam Hebr. 11
qui ait: Impossibile est placere sine fide
Deo, idem ait: Si habuero omnem fi- 1. Cor. 13
dem, ita vt montes transferam, chari-
tatem autem non habeam, nihil sum.
Vnde sacramentorum paschalium di-
uina mysteria digno suscipiantur offi- Matt. 22
cio, & duo hæc, in quibus omnium
præceptorum doctrina concurrit, stu-
diosius appetantur: quibus singuli qui-
que fidelium, & sacrificium Deo effici-
antur, & templum. Instet fides sperare,
quod credit: instet charitas propitia-
re, quod diligit: vtrumque amantis,
vtrumq; credentis est. Et cui intelligen
tiæ concessione subijcimur, eidem pi-
etatis imitatione iungamur. Vox Dei Leui. 19
est: Sancti estote, quia ego sanctus & 20
sum. Et vox domini est: Estote miseri Lucæ 6
cordes, sicut & pater vester misericors
est. Ac ne dubitemus Deo tribui, quod
impenditur indigenti, dispensatores
eleemosynarum quæ commercia ine-
ant, audiamus domino dicente, quæ
futura sit iudicij sui forma, cùm dicet
ad dexteram collocandis: Venite be- Matt. 25
nedicti patris mei, possidete paratum
vobis regnum à constitutione mun-
di. Esuriui enim, & dedistis mihi
manducare. Sitiui, & dedistis mihi bi-
bere. Peregrinus eram, & collegistis
me. Nudus eram, & cooperuistis
me. Infirmus, & visitastis me. In car-
cere

cere eram, & venistis ad me. Quærentibus autem iustis, quando & qualiter potuerint ista deprehendere, respondens rex dicet illis: Amen amen dico vobis, quamdiu fecistis vni ex minimis fratribus meis, mihi fecistis. Quid hoc opere fructuosius? quid hac humanitate fœlicius? quæ vtique laude sua fraudanda non esset, si propter ipsam naturę communionem iuuando homini ab homine præberetur. Sed quia quod non ex fidei procedit fonte, ad præmia æterna non peruenit, alia est conditio operum cœlestium, alia terrenorum. Mundana beneuolentia in ijs, quos adiuuat, habet finem: Christiana pietas in suum trãsit autorem, dum in ipsum dicamur benigni, quem in nobis fatemur operari, dicente domino: Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & magnificent patrem vestrum, qui in cœlis est. Gaude igitur mens fidelium, & gloriam tuam in eius gloria, qui in te operatur, agnoscens, de ipsa paschali festiuitate feruesce. Debiti enim tui est, vt ei, qui pro omnibus passus est, paratus sis compati. Quoniam pia vita sanctorum nunquam aliena est crucis Christi, dum continentiæ clauis desideria carnis configit, & corporeas cupiditates virtute spiritus in se habitantis interficit. Difficile est quenquam in se non habere, quod perimat. Extinguenda est iracundia, mortificanda superbia, destruenda luxuria. Radix quoque auaritiæ altius persequenda, vt omnium malorum germen excidi valeat, si eorum potuerit fomes euelli. Cùm autem hac indulgentia indesinenter sit animus excolendus, & vtendum ita sit corpore, vt rectori suo necessarium præbeat natura inferior famulatum, nunc maximè frenis continentiæ caro moderanda est, & quicquid sublimibus desiderijs obuiat, amputandum. Dum enim congruis purificationibus ad celebrandum pascha domini vtraque substantia præparatur, pro futuro omni tempore consuetudo nutritur. Seuera in subditos imperia detumescant, cesset vindicta peccati, & rei criminum ad hos dies peruenisse se gaudeant, in quibus à sanctis pijsque principibus etiam publicarum austeritas remittitur vltionum. Aboleantur odia, deficiant simultates, pacis & beneuolentiæ multiplicentur affectus: & qui potuit malitia pollui, studeat benignitate purgari. Quoniam iudicium Dei, sicut immitibus vehemens, ita erit misericordibus clemens: et detrusis in ignem gehennæ propter inhumanitatem sinistris, dexteros eleemosynarum pietate laudatos, æterna cœlestis regni beatitudo suscipiet, per dominũ nostrum Iesum Christum, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Matth. 5

Sermo VIII. de Quadragesima.

De vera vtriusq; naturæ in Christo substantia, & quibus argumentis vtranq; naturam probauerit, ac de hæreticis vitandis.

DEuotionis quidem vestræ dilectissimi nouimus hunc esse feruorẽ, vt ieiunijs, quæ domini pascha præcurrunt, multos nostros præueniatis hortatus. Sed quia vtilitas abstinentiæ non solùm carnis castigationi, verùm etiam mentis necessaria est puritati, obseruantiam vestram sic cupimus esse perfectam, vt sicut desiderij carnis rescinditis voluptates, ita ab animi sensibus excludatis errores. Nam paschali festo, in quod omnia religionis nostræ sacramenta concurrunt, is vera & rationabili purificatione se præparat, cuius cor nulla infidelitate polluitur. Dicente etiam Apostolo: Omne, quod non est ex fide, peccatum est: inutilia erunt & vana eorum ieiunia, quos illusionibus suis decipit mendacij pater, & vera Christi caro non pascit. Sicut ergo diuinis mandatis saneq; doctrinę toto corde famulandum est: ita omni prudentia ab impijs est sensibus abstinẽdum. Tunc Rom. 14 Ioann. 8

enim mens sanctum agit atque spiritale ieiunium, cùm erroris cibos atq; venena abijcit falsitatis, quæ dolosus ac versutus inimicus nunc insidiosius ingerit, quando ipso venerandæ festiuitatis recursu omnis Ecclesia ad intelligenda salutis suæ mysteria generaliter commouetur. Is enim resurrectionis Christi verus confessor & cultor est, qui & de passione eius non confunditur, & de corporea natiuitate non fallitur. Nam quidam erubescentes Euangelium crucis CHRISTI, vt audentius euacuarent susceptum pro mundi redemptione supplicium, ipsam veræ carnis in Deo negauere naturam, non intelligentes impassibilem Dei verbi atque incommutabilem deitatem, ita inclinatam ad humanam naturam & ad eius salutem, vt & potenter propria non amitteret, & misericorditer nostra susciperet. Duplicis itaque in Christo formæ vna persona est, & filius Dei idémque filius hominis vnus est dominus, conditionem seruilem consilio pietatis recipiens, nec legem necessitatis incurrens: quia potestate factus est humilis, potestate passibilis, vt ad destruendum peccati mortisque dominatum & penè capax esset substantia infirmitatis, & nihil gloriæ suæ perderet natura virtutis. Cùm itaque dilectissimi legentes vel audientes Euangelium, quædam in domino nostro Iesu CHRISTO cognoscitis subiecta iniurijs, quædam illustrata miraculis, ita vt in eodem nunc humana appareant, nunc diuina resplendeant, nolite quicquam horum adscribere falsitati, tanquam in CHRISTO aut sola sit humanitas aut sola diuinitas, sed vtrumq; fideliter credite, vtrumq; humiliter adorate, vt in vnitate verbi & carnis non sit vlla diuisio. Nec quia manifesta fuerunt in Iesu signa diuina, falsa videantur documenta corporea. Vera & copiosa sunt in Christo vtriusque testimonia naturæ, ad hoc ex diuini consilij altitudine concurrentia, vt verbo inuiolabili non separato à carne passibili, particeps per omnia intelligatur,

Christi vera diuinitas & humanitas.

& deitas carnis, & caro deitatis. Mens igitur Christiana, fugax mendacij, * discipula veritatis, vtere fidenter Euangelica historia, & quæ fideliter & visibiliter sunt gesta per dominum, tanquam ipsa aggregata cum apostolis, nunc spiritali intellectu, nunc corporeo discerne conspectu. Da homini, quòd de muliere puer nascit̃, da Deo, quòd nec conceptu læditur virginitas materna nec partu. Formam serui obuolutam pannis, iacentem in præsepio cognosce, sed annunciatam ab angelis, declaratam ab elementis, adoratam à Magis, formam domini confitere. Humanum intellige, quòd non declinauit nuptiale conuiuiũ: diuinum approba, quòd aquã conuertit in vinũ. Nostra tibi innotescat affectio, cùm mortuo amico fletus impenditur: diuina potentia sentiatur, cùm idẽ post quatriduanã iam fœtidus sepulturam, solo vocis imperio viuificatus erigit̃. Lutum de sputo & terra fieri, corporei fuit operis, sed illinc superlitos cęci oculos illuminari, non dubium est illius fuisse virtutis, quæ q̃d principijs naturæ non dederat, ad manifestationẽ suæ gloriæ reseruauit. Veri est hominis fatigatione corpoream somni releuare quiete, sed veri Dei est, vim sæuientiũ procellarũ precepti increpatione cõpescere. Cibos esurientibus apponere, humanę benignitatis est, & socialis est animi: sed quinq; panibus & duobus piscibus qnq; millia virorum, exceptis mulieribus & paruulis, satiare, quis negare audeat opus esse deitatis? Quæ operantibus secum veræ carnis officijs, & se homini, & hominẽ sibi inesse monstrabat, quia nõ aliter in humana natura sanari poterãt originalis vulnera vetustatis, nisi de vtero virginis carnẽ sibi adsumẽte Dei verbo, in vna eadẽq; persona simul & caro nasceretur & verbũ hanc dilectissimi incarnationis dominicæ fidem, per quã tota Ecclesia corpus est Christi, inconcusso corde seruantes, ab omnibus hæreticorum ieiunate mendacijs, & ita vobis misericordiæ opera credite profutura, ita fructuosè habendam continen-

* Alias, disciplina.

Ioann. 2

Ioan. 11

Ioann. 9

Marc. 4

Ioann. 6

tiæ

tiæ puritatem, si mentes vestræ nulla prauarum opinionum contaminatione soduerint. Abijcite exosa domino mundanæ argumenta scientiæ, per quam nemo ad cognitionem veritatis potuit peruenire,& hoc fixum habete in animo,quod dicitis in symbolo. Credite cōsempiternum patri filium Dei, per quem facta sunt omnia, & sine quo factum est nihil, secundum carnem quoq; in fine temporum generatum. Credite hunc corporaliter crucifixum, mortuum,suscitatum, & super altitudines cœlestium dominationum eleuatum,in patris dextera constitutum,ad iudicandum viuos & mortuos in eadem carne, qua ascendit, venturum. Hoc enim vniuersis fidelibus Apostolus prædicat, dicens: Si consurrexistis cum Christo,quæ sursum sunt,quærite, vbi Christus est in dextera Dei sedens:quæ sursum sunt,sapite, non quæ super terram. Mortui enim estis,& vita vestra abscōdita est cum Christo in Deo. Quum enim Christus apparuerit vita vestra ,tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria. Habentes ergo dilectissimi tantæ promissionis fiduciam,estote nō solùm spe,sed etiam conuersatione cœlestes. Et quamuis omni tempore studendum sit sanctificationi mentis & corporis,nunc tamen in istis quadraginta dierum ieiunijs sollicitioribus vos pietatis operibus expolite, non solùm in distribuendis eleemosynis,quæ magnum habent emendationis effectum, sed etiam in remittendis offensionibus & peccatorum reatibus relaxandis,vt conditio, quam inter se & hominem Deus posuit, non resistat orantibus.Dicentes enim secūdum doctrinam domini:Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris:debemus toto corde implere, quod dicimus. Tunc enim fiet, quod in sequentibus postulamus,vt & in tentationes non inducamur, & à malis omnibus liberemur, per dominum nostrū Iesum Christum filium tuum, q cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Ioan.1 — Colos.3 — Matth.6

Sermo IX. de Quadragesima.

De persecutione & cruce Christi ferenda, atq; de impietate Manichæi & Apollinaris.

IN omnibus dilectissimi solennitatibus Christianis nō ignoramus paschale sacramentum esse præcipuū, cui condignè & congruè suscipiendo totius quidē nos temporis instituta reformant, sed deuotionem nostram præsentes vel maximè dies exigunt, quos illi sublimissimo diuinæ misericordiæ sacramento scimus esse contiguos.In quibus meritò à sanctis apostolis per doctrinam spiritus sancti maiora sunt ordinata ieiunia,vt per commune consortium crucis Christi etiam nos aliquid in eo,quod propter nos gessit,ageremus,sicut Apostolus ait:Si cōpatimur, & conglorificabimur. Certa atq; secura ē expectatio promissæ beatitudinis, vbi est participatio dominicæ passiōis. Nemo est dilectissimi,cui per conditionem temporis societas huius gloriæ denegetur,tanquam trāquillitas pacis vacua sit occasione virtutis. Apostolus enim prædicat,dicens:Omnes qui volūt in Christo piè viuere, persecutionem patientur, & ideo nunq deest tribulatio persecutionis, si nunquam desit obseruantia pietatis. Dñs enim in exhortationibus suis dicit: Qui nō accipit crucem suam & sequit me,non est me dignus. Nec dubitare debemus hanc vocē non solùm ad discipulos Christi,sed ad cunctos fideles totamq; Ecclesiam pertinere, quæ salutare suum in his,qui aderant, vniuersaliter audiebat. Sicut ergo totius est corporis piè viuere: ita totius est temporis crucem ferre, quæ meritò ferri vnicuique suadetur, quia proprijs modis atque mensuris ab vnoquoque toleratur. Vnum nomen est persecutionis, sed non vna causa est certaminis: & plus plerunque periculi est in insidiatore occulto, quàm in hoste manifesto. B. Iob alternantibus bonis

Roma.8 — 2. Tim.3 — Matt.10 — Persecutionis Christianorū nō vna causa.

bonis ac malis mundi huius eruditus
Iob 7 piè veraciterq́; dicebat: Nónne tentatio est vita hominis super terram? Quoniam non solis doloribus corporis atque supplicijs anima fidelis impetitur, verùm etiam salua incolumitate membrorum, graui morbo vrgetur, si carnis voluptate mollitur. Sed quum caro
Galat.5 concupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem, præsidio crucis Christi mens rationalis instruitur, nec cupiditatibus noxijs illecta cōsentit, quoniam continentiæ clauis & Dei timore transfigitur. In bono ergo proposito constitutis, inimicitiæ dissimilium diabolo instigante non desunt, & facilè in odia prorumpunt, quorum improbi mores detestabiliores fiunt comparatiōe rectorum. Iniquitas cum iustitia non habet pacem, temperantiam odit ebrietas, falsitati nulla est cum veritate concordia, non amat superbia mansuetudinem, petulantia verecundiam, auaritia largitatem: & tam pertinaces habet diuersitas ista conflictus, vt etiam si exterius conquiescat, ipsa tamē piorum cordium penetralia inquietare non desinat, vt verum sit, quod qui voluerint in Christo piè viuere, psecutionem patientur: & verum sit, quòd omnis hæc vita tentatio est. Ipsis experimentis suis vnusquisque fidelis edoctus, Christi cruce armetur, vt Christo dignus habeatur. Per istum verò agonem dilectissimi ad præmia æterna tēdentibus in eo maximè diaboli insidiatur astutia, vt quorum peruertere non potest probitatem, subruat fidem. In aliam enim transfertur viam, quisquis à confessiōe veritatis abducitur, totusq́; eius cursus abscessio est: & tanto erit morti vicinior, quanto fuerit à catholica fide longinquior. Quod etiam in diebus nostris per suam patiuntur incuriam, qui de spiritu olim destructi erroris olimq́; damnati veterem insaniam conceperunt, qui geminam in Christo audent negare naturam: aut non suscepta carnis scilicet veritate, aut in carnem deitate conuersa, vt aut secundum Manichæum nulla eius sit resurrectio, cuius nulla est passio: aut secundum Apollinarem ipsa deitas verbi mutabilis ipsa sit facta passibilis. Hoc autem sentire, hoc auribus Christianæ plebis ingerere, quid aliud est, quàm ipsa religionis nostræ fundamenta conuellere: et quòd verus filius Dei, verus sit filius hominis, denegare: In quo solo est humani generis restitutio, testificata per legem, promissa per prophetas, & omnibus veteris testamenti significationibus nunciata, vt magnum illud & seculis omnibus profuturum diuinæ misericordiæ sacramentum, quod sæpe & diu fuerat signatum, in præstituto tempore non dubitaretur impletum. Vndelicet, ex quo verbū caro factum est, Ioan.1
ita in CHRISTO Dei atque hominis vna persona sit, vt in nullis actionibus fiat naturæ vtriusq; diuisio, studet tamen Euangelica veritas ipsum, quē Dei filium prædicat, sæpissimè filium hominis confiteri: vt quamuis ea, quæ differuntur, alia sint humanitatis, alia deitatis, sub nomine tamen filij hominis, vtraq; memorentur. Nec fides dominum Iesum Christū natū ex Maria virgine, Deū simul atq; hominē credi-tura, cūctetur fateri, aut in Deo humanitatem, aut in homine deitatem, vt & in verbo suscepti hominis, vera sit humanitas, & in carne suscipientis Dei, vera maiestas. Hæc dilectissimi per occasionem festi paschalis, cui puritatem cordium præparare debemus, de incarnatione verbi perstrinxisse sufficiat: quoniam aliquoties hinc instructos vos esse meministis. Nūc deuotionem vestram de eo, quod tempus poscit, admoneo, vt sanctum ac salubre ieiunium operibus pietatis ornetis. Et quia pro indulgentia maximè laborandum est delictorum, indubitabilem vobis misericordiam promittatis, si ipsi quoque circa subditos vestros omnem offensam transtuleritis ad veniam. Placidos enim atque concordes ad tātam festiuitatem decet Dei populos conuenire, vt seueritas vltionū, quæ nunc etiam in publicis iudicijs relaxatur, multo magis in Christianorum cor-

cordibus mitigetur. Quia ad hoc potius intenta debet esse cura sanctorum, ne vllus algeat, ne vllus esuriat, ne quis inopia deficiat, ne quis mœrore tabescat, ne aliquem vincula adstrictum, ne aliquem habeat carcer inclusum. Quælibet enim existant causæ offensionis, ab homine tamen in hominem, non tam delicti magnitudo, quàm naturæ est cogitanda communio, vt de
Matth. 5 iudicio, quo alterum iudicat, misericordiam Dei iudicantis obtineat. Beati enim misericordes, quoniam ipsorum miserebitur Deus, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo X. de Quadragesima.

De laude charitatis, & de offensis remittendis.

INter omnes dilectissimi dies, quos multis modis honorabiles habet Christiana deuotio, nullus est excellentior festiuitate paschali, per quam in Ecclesia Dei, vniuersarum solennitatum dignitas consecratur. Siquidem etiam ipsa domini ex matre generatio huic fuit impensa sacramento, nec alia fuit Dei filio causa nascendi, quàm vt cruci posset affigi. In vtero enim virginis suscepta est caro mortalis: in carne mortali, completa est dispositio passionis, effectumque est ineffabili consilio misericordiæ Dei, vt esset nobis sacrificium redemptionis, abolitio peccati, & ad æternam vitam initium resurgendi. Considerantes autem, quid per crucem domini adepta est vniuersitas mundi, cognoscimus ad celebrandum paschæ diem, meritò nos quadraginta dierum ieiunio præparari, vt digni possimus diuinis interesse mysterijs. Non enim summos tantùm antistites, aut secundi ordinis sacerdotes, nec solos sacramentorum ministros, sed omne corpus Ecclesiæ, vniuersumque fidelium numerum, ab omnibus contaminationibus oportet esse purgatum, vt templum
1. Cor. 3 Dei, cui fundamentum est ipse fundator, in omnibus lapidibus speciosum, & in tota sui parte sit lucidum. Nam si regum ædes & sublimiorum prætoria potestatum, omni ornatu rationabiliter excoluntur, vt excellentiora sint eorum domicilia, quorum ampliora sunt merita, quantopere ædificandum, quanto est honore decorandum, ipsius deitatis habitaculum? Quod licet inchoari & perfici sine suo autore non possit, habet tamen ab ædificante donatum, vt etiam labore proprio quærat augmentum. Viua enim rationabilisque materies ad extructionem templi istius adsumitur, & per spiritum gratiæ, vt voluntariè in vnam compagem congruat, incitatur: quæ ideo dilecta, ideo quæsita est, vt & ipsa ex non quærente quærens, & ex non diligente diligens fit, dicente beato Ioanne apostolo: Nos ergo dili-
1. Ioan. 3 gamus, quia Deus prior dilexit nos. Quum igitur & omnes simul, & singuli quique fidelium, vnum idemque Dei templum sint, sicut perfectum hoc in vniuersis, ita perfectum debet esse in singulis: quia etsi non eadem est membrorum omnium pulchritudo, nec in tanta varietate partium, meritorum potest esse parilitas, communionem tamen obtinet decoris connexio charitatis. In sancto enim amore consortes, etiam si non eisdem vtuntur gratiæ beneficijs, gaudent tamen inuicem bonis suis, & non potest ab eis extraneum esse, quod diligunt, quia incremento ditescunt proprio, qui profectu lætantur alieno. In hac dilectissimi vnitate sanctorum, vbi idem amatur, idem diligitur, idemque sentitur, nec superbis locus est, nec inuidis, nec auaris, & quicquid est illud, quo aut vanitas gloriatur, aut ira sæuit, aut luxuria lasciuit, non in Christi fœdere, sed in diaboli parte censetur, longeque à sedibus pietatis excluditur. Fremit itaque innocentiæ aduersa-
Ioann. 8 rius, & pacis inimicus, & quia ipse in veritate non stetit, totamque naturæ suæ gloriam, dum superbit, amisit: dolet hominem misericordia Dei reparari,

&

& in ea bona, quæ ipse perdidit, introduci. Nec mirum, si peccati autor probitate rectè agentium cruciatur, & eorum, quos deijcere non potest, stabilita tetorquetur, quandoquidem etiam inter homines reperiuntur, qui opera huius malignitatis imitētur. Multi enim, quod dolendum est, profectibus vruntur alienis, & qui se virtutibus vacuos despici nouerunt, armantur in odium eorum, quorum non sequuntur exemplum. Serui autem Dei & discipuli veritatis, etiam dissimiles sui diligunt, &
Rom. 12 bellum vitijs potius quàm hominibus indicūt, nulli malum pro malo reddentes, sed correctiōem peccatorum, semper optātes. Pulchrum enim valde est, & diuinæ beneuolentiæ comparandum, sui quenq; in altero meminisse, & amare propriam etiam in hoste naturam. Siquidem plurimos nouimus, in optimos mores trāsijsse de pessimis, ex ebriosis sobrios, ex crudelibus misericordes, ex rapacibus largos, ex incōtinentibus castos, ex ferocibus factos esse tranquillos. Dicente autem domi-
Matth. 9 no: Non veni vocare iustos, sed peccatores, nulli Christiano quenquam odisse permittitur, quia nemo nisi in remissione peccatorum saluatur, & quos viles fecit carnalis sapientia, nescimus quàm preciosos spiritalis sit factura gratia. Sit ergo sanctus Dei populus, sit benignus: sanctus, vt declinet prohibita: benignus, vt faciat imperata. Quamuis enim magnum sit habere rectā fidem sanamq; doctrinam, & multa laude digna sit circuncisio gulæ, lenitas mansuetudinis, puritas castitatis, nudę sunt tamen omnes sine charitate virtutes, nec potest dici in qualibet morum excellentia fructuosum, quod non dilectionis partus æddiderit. Vnde in Ioannis
Ioann. 13 Euāgelio dominus dicit: In hoc cognoscent omnes, quia mei discipuli estis, si dilectionem habueritis adinuicem. Et in eiusdem apostoli epistola legitur:
1. Ioan. 4 Charissimi, diligamus inuicem, quoniam charitas ex Deo est, & omnis, qui diligit, ex Deo natus est, & cognoscit Deum: & qui non diligit, nō nouit Deum, quoniam Deus charitas est. Discutiant ergo se fidelium mentes, & intimos sui cordis affectus vera examinatione diiudicent, vt si repositum aliquid in conscientijs suis de fructibus charitatis inuenerint, Deum sibi inesse non dubitent: & vt magis magisq; tanti hospitis sint capaces, fiant perseueranter in misericordiæ operibus ampliores. Si enim dilectio Deus est, nullum debet habere terminum charitas, quia nullo potest claudi fine diuinitas. Ad exercēdum igitur dilectissimi charitatis bonum, quamuis omne tempus sit congruum, præsentes tamen dies specialius cohortantur, vt qui pascha domini cupiunt cum animi & corporis sanctificatione suscipere, hanc maximè gratiam conentur acquirere, qua & omnium cōtinetur summa virtutum, & multitudo tegitur peccatorum. Et ideo celebraturi illud eminens super omnia sacramentum, quo iniquitates nostras Iesu Christi sanguis aboleuit, misericordiæ primitijs hostias præparemus, & quod nobis bonitas Dei contulit, nos quoq; eis, qui in nos peccauere, præstemus. In obliuionem *mittantur iniuriæ, supplicium iam nesciant culpæ, & à vindictæ metu omēs subditorum absoluantur offensæ. Neminem teneant claustra pœnalia, nec in custodijs tenebrosis tristes reorum gemitus perseuerēt. Si quisquam tales pro aliquo delicto obnoxios tenet, peccatorem se esse non dubitet, & vt indulgentiam ipse accipiat, gaudeat se inuenisse, cui parcat, vt quum secūdum doctrinam Dei dicimus: Dimitte nobis debita nostra, Matth. 6 sicut et nos dimittimus debitoribus nostris, non ambigamus per nostræ orationis formā, diuinam nos obtinere clementiam. In pauperes quoq; & diuersis debilitatibus impeditos benignior nunc largitas exeratur, vt gratiæ Deo multorum voce referantur, & ieiunijs nostris egētium refectio suffragetur. Nulla enim deuotione fidelium magis dominus delectatur, quàm ista, quæ pauperibus eius impenditur, & vbi curam misericordiæ inuenit, ibi imaginem

*Alias, mutent.

nem suæ pietatis agnoscit. Non timeatur in ijs expẽsis defectio facultatum, quoniam ipsa benignitas, magna substantia est: nec potest largitatis deesse materies, vbi Christus & pascit & pascitur. In omni hoc opere illa interuenit manus, quæ panem frangendo auget, & erogando multiplicat. Securus & hilaris sit eleemosynæ distributor, quia tunc maximum lucrum habebit, quãdo sibi minimum reseruauerit, dicen-
2. Cor. 9 te beato apostolo Paulo: Qui autẽ administrat semen seminanti, & panẽ ad manducandum præstabit, & multiplicabit semen vestrum, & augebit incrementa frugum iustitiæ vestræ in Christo Iesu domino nostro.

Sermo XI. de Quadragesima.

De tentationibus vitæ humanæ & diabolica impugnatione ac remissione iniuriarum.

IN omnibus quidem dilectissimi diebus atq; temporibus quædam nobis diuinæ bonitatis signa præfixa sunt, & nulla pars anni à sacris est aliena mysterijs, vt dum nobis vbiq; præsidia nostræ salutis occurrunt, inuitantem eos semper misericordiam Dei auidius expectemus. Sed quicquid illud est, quod in diuersis gratiæ operibus & donis reparationi humanarum confertur animarum, totum id nobis nunc euidentius & copiosius præsentatur, quando non particulatim quędam agenda, sed simul sunt omnia celebranda. Appropinquante autem festiuitate paschali adest maximum sacratissimumq; ieiunium, quod obseruantiam sui vniuersis fidelibus sine exceptione denunciat, qa nemo tam sanctus est, vt nõ sanctior, nemo tam deuotus, vt non debeat esse deuotior. Quis enim in huius vitæ constitutus incerto, aut immunis à tentatione, aut liber inueniatur à culpa? Quis est, qui nihil virtutis sibi adijci, aut qui nihil vitij sibi optet auferri? quum & aduersa noceant, & secunda corrumpant, nec minoris sit periculi carere desideratis, quàm abundare concessis. Insidiæ sunt in diuitiarum amplitudine, insidiæ in paupertatis angustijs. Illæ eleuãt ad superbiam, hæ incitant ad querelam. Tentat sanitas, tentat infirmitas, dum & illa materia est negligentiæ, & hæc causa tristitiæ. Laqueus est in securitate, laqueus est in timore, nec interest vtrùm animus, qui terreno tenetur affectu, gaudijs occupetur, an curis, quum par morbus sit, vel sub vana delectatiõe languere, vel sub anxia sollicitudine laborare. Impletur itaq; per omnia sententia veritatis, qua dicimus angustam esse & arduam viam, quæ ducit ad vitam: & cùm latitudo itineris ad mortem trahẽtis, multis frequentet agminibus, in salutis semitis paucorum intrantium sunt rara vestigia. Vnde autem populosior est via leua quàm dextera, nisi quia ad mũdana gaudia & corporalia bona, multitudo procliuis est? Et quãuis caducum incertumq; sit, quod cupitur, libentius tamẽ suscipitur labor pro desiderio voluptatis, quàm pro amore virtutis. Ita cùm innumeri sint, qui visibilia cõcupiscant, vix inueniuntur, qui temporalibus æterna præponant. Et ideo dicente beato apostolo Paulo: Quæ vidẽtur temporalia sunt, quæ autem non videntur, æterna sunt: latet quodammodo & in abscondito est virtutum via, quoniam spe salui facti sumus, & fides vera id super omnia diligit, quod nullo sensu carnis attingit. Magni est ergo operis & laboris, mobilitatem cordis ab omnibus cõtinere peccatis, & cùm vndiq; innumeræ * voluptatum illecebræ blandiantur, ad nulla cõtagia vigorem animi relaxare. Quis picem tãgit, & non inquinatur ab ea? Quis non infirmatur in carne? Quis non sordescit in puluere? Quis postremò est tantæ puritatis, vt ijs non polluatur, sine quibus vita non ducitur? Iubet enim per Apostolum doctrina diuina, vt qui habent vxores, tanquam non habentes sint,

Margin notes: Ieiunare omnes tenentur. — Tentationum pericula. — Innocẽs nemo præ vitę difficultate. — Matt. 7 — 2. Cor. 4 — Roma. 8 — Alias, vanitatũ — Eccl 13 — 1. Cor. 7

sint, & qui flent, tanquam non flentes, & qui gaudent, tanquam non gaudentes, & qui emunt, tanquam non possidentes, & qui vtūtur hoc mundo, tanquam non vtantur. Praeterit enim figura mundi huius. Beata enim mens, quę peregrinationis suae tempora, casta sobrietate trāscurrit, & in ijs, p quae necesse est eā ambulare, nō remanet, vt hospita magis quàm domina terrenorum, nec affectibus sit innexa humanis, nec promissionibus desit diuinis. Hanc autem fortitudinē dilectissimi, nulli magis quàm praesentes & exigunt & conferunt dies, quibus dum obseruantia spiritalis impenditur, consuetudo, in qua perseueretur, acquiritur. Notum enim vobis est hoc esse tempus, quo per totum mundum saeuiēte diabolo, acies debet Christiana confligere, & si quos aut desidia tepidos, aut sollicitudo habuit occupatos, nunc oportet armis spiritalibus instrui, & coelesti tuba ad ineundum certamen accendi: quoniam ille, cuius inuidia mors introiuit in orbē terrarum, modò precipuo liuore vritur, modò maximo dolore cruciatur. Videt enim de omniū hominum genere, in adoptionem filiorum Dei, nouos populos introduci, & per virgineam Ecclesiae foecunditatem, partus regenerationis augeri. Videt se dominationis suae iure priuatum, à cordibus eorum, quos possidebat, expelli, eripi sibi in vtroq; sexu milia senum, milia iuuenum, milia paruulorum: nec obesse cuiquam vel proprium, vel originale peccatum, vbi iustificatio non meritis retribuitur, sed sola gratiae largitate donatur. Lapsos quoq; & insidiarum suarum fraude deceptos, poenitentiae lachrymis ablui, & portas misericordiae apostolica claue reserante, ad remedia reconciliationis admitti. Sentit igitur diem dominicae passionis instare, & se illius crucis potestate conteri, quae in Christo ab omī debito mortis alieno, redemptio fuit mundi, non poena peccati. Vt itaq; malignitas frementis inimici nullos habeat sui liuoris effectus ad exequenda domini mandata, diligentior est adsumenda deuotio, vt tempus, in quo omnia diuinae misericordiae sacramenta concurrunt, cum praeparatione & animorum suscipiamus & corporum, implorantes regimē & misericordiam & adiutorium Dei, vt sine quo nihil possumus facere, per ipsum omnia valeamus implere. Ideo enim datur praeceptum, vt praecipientis quaeratur auxilium. Nec se quisquam per occasionem infirmitatis excuset, quia qui praestitit velle, donat & posse, dicente beato apostolo Iacobo: Si quis vestrum indiget sapiētia, postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & dabitur ei. Quis fidelium nesciat, quibus virtutibus studere & quibus vitijs debeat repugnare? Quis conscientiae suae, aut tam gratiosus, aut tam imperitus est arbiter, qui ignoret, quid à se auferri, aut qd in se oporteat augeri? Nemo quippe ita rationis est alienus, qui aut conuersationis suę non intelligat qualitatem, aut cordis sui secreta non nouerit. Non ergo per omīa sibi placeat, nec se secundum carnis oblectamenta dijudicet, sed omnem consuetudinem suam in diuinorum praeceptorum lance constituat, vbi cùm alia interdicantur, ne fiant, alia iubeantur, vt fiant, iusto se trutinabit examine, q vitae suae mores ex vtriusq; pōderis cōparatione pensauerit. Artifex enī misericordia Dei, splendidissimum in mandatis suis condidit speculum, in quo homo suae mentis faciem inspiceret, & quàm conformis imagini Dei, aut q̄ dissimilis esset, agnosceret, praecipuè vt reiectis paululum carnalibus curis & occupationibus inquietis saltem in diebus redemptionis & reparatiōis nostrae à terrenis nos ad coelestia conseramus. Quia verò, sicut scriptum est: In multis offendimus omnes, misericordiae primus concipiatur affectus, & aliorum in nos delictorum fiat obliuio, vt illud pijssimum pactum, cui nos in dominica oratione deuinximus, nullo vindictae amore violemus, & dicentes: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris,

non

Marginalia: Beata mens q̄ sit. — Sapien. 2 — Iacobi 1 — Iacob. 3 — Matth. 6

Iniuriarum remissio necessaria.

non simus in remissione difficiles: quia ad nos recurrit siue cupiditas vltionis, siue indulgentia lenitatis. Magis optandum est homini, tentationum periculis semper exposito, vt suas culpas habeat punitas, quàm vt plectat alienas. Quid autem conuenientius fidei Christianæ, quàm vt non solùm in Ecclesia, sed etiam in omnium domibus fiat remissio peccatorum? Deponantur minæ, vincula relaxent, quibus se multo perniciosius, qui ea non soluerit, religabit. Quod enim quisq; in alterum statuit, hoc in semetipso sua lege discernit.

Math.5 Beati misericordes, quoniam ipsorum miserebitur Deus, qui in iudicijs suis & iustus est & benignus, ad hoc quosdam sub aliorum esse potestate permittens, vt sub æqua moderatione seruetur & vtilitas disciplinæ, & mansuetudo clementiæ, & nemo audeat alterius delictis veniam denegare, quam pro suis optat accipere, dicẽte domino:

Ibidem. Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Deponantur omnium discordiarum odiorúmque certamina, nec putet se quisquam in paschali festo habiturum esse consortium, qui fraternam pacem redintegrare neglexerit. Apud summum enim patrem, qui nõ fuerit in charitate fratrum, non habebitur in numero filiorum. In distributione quoque eleemosynarum & pauperum cura pinguescant Christiana ieiunia, & quod suis quisque delitijs subtrahit, debilibus impẽdat & egenis. Detur opera, vt omnes Deo vno ore benedicant, & qui aliquam dat portionem substantiæ suę, intelligat se ministrum esse misericordiæ diuinæ, qui partem pauperis in manu posuit largientis, vt peccata quæ baptismi aquis aut pœnitentiæ lachrymis abluuntur, etiam eleemosynis deleantur, dicente scriptura:

Eccle.3 Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemosyna extinguit peccatum, per dominum nostrum Iesum Christum.

Sermo XII. de Quadragesima.

De laude continentiæ, & quod patientia Dei non sit abutendum.

Appropinquante dilectissimi solennitate paschali, sic est præcurrenda consuetudo ieiunij, vt nos quadraginta dierum numerus ad sanctificationem corporis & mentis exerceat. Suscepturi enim festorum omnium maximum festum ea nos debemus obseruantia præparare, vt in cu ius sumus resurrectione conresuscitati, in ipsius inueniamur passione commortui, dicente beato Paulo apostolo: Mortui enim estis vos, & vita vestra abscõdita est cum Christo in Deo. Cùm enim Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria. Quæ verò nobis est cum Christo participatio, nisi vt desinamus esse quod fuimus? aut quæ similitudo resurrectionis, nisi depositio vetustatis? Vnde qui sacramentum suæ reparationis intelligit, carnis se vitijs debet exuere, & omnes sordes peccatorum abijcere, vt intraturus nuptiale cõuiuium, splendeat veste virtutum. Quamuis enim benignitas sponsi cunctos ad communiõem regiarum inuitet epularum, studendum tamen est vniuersis vocatis, vt sacrorum ciborum munere non inueniantur indigni. Abutuntur autem quidam patientia Dei, & qui non sunt in conscientia liberi, fiunt de longa impunitate securi, cùm ideo differatur vitio, vt tempus possit habere correctio. Misericordiam igitur Dei nostri, quæ non vult mortem peccatoris, sed tãtùm vt conuertatur & viuat, non ideo quisquam tardet amplecti, quia quod meruit, non recepit. Neq; enim quicquid differtur, aufertur, aut condemnationem euasit, qui indulgentiam non quæsiuit. Cuius enim implorandę non vna omnibus causa est, quia multis modis multisq; mensuris & peccatum à peccato, & crimen distat à crimine. Sed quia vniuersitas fidelium

Coloss.3

Misericordia Dei non abutendum.

Roma.2

Ezech.3

H ad

ad perfectam innocentiam, & ad plenam debet tendere puritatem, vt eorum consortio mereatur adscribi, de quibus dicitur: Beati mũdo corde, quoniam ipsi Deum videbunt, omni instãtia & virtute nitendum est: vt quicquid secretum conscientiæ maculat, quicquid aciem mentis obscurat, diligentissimis emẽdationibus deleatur. Quamuis enim scriptum sit, quis gloriabitur castum se habere cor, aut mundum se esse à peccato? non tamen desperanda est apprehensio puritatis, quæ dum semper appetitur, nec semp accipitur, nec remanet iudicio condemnandum, quod fuerit in confessione purgatum. Hoc illud est dilectissimi, quod orantes omnes filij Ecclesiæ ex doctrina domini vniformiter dicunt: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: quia nemo tã sanctus, tam iustus est, qui in tempore huius vitæ, quæ tota tentatio est, cuiuscunque peccati remissione nõ egeat. Circonstant vndique pericula innumerabilium delictorum, & per licitos vsus ad immoderatos transitur excessus, dum per curam salutis irrepit delectatio voluptatis, & nõ sufficit concupiscentiæ, quod potest satis esse naturæ. Hinc habendi amor nunquam satiandus exoritur, hinc cupiditas eminendi, quæ vel stirpi suæ innixa vel soboli, nunc prolem habet superbiam, nunc parentem. His autem & alijs tentationibus, quarum multiplex est & infinita cõnexio, quæ rectius virtus quàm continentia opponitur, quæ nutriendis atque seruandis animi & corporis bonis, & incrementa præbet & roborat? Vnde in cœlestibus Ecclesiæ disciplinis, multũ vtilitatis adferunt diuinitus instituta ieiunia, vt dum continentiæ legibus, carnalis subijcitur appetitus, motus quoque interior temperetur, vt sicut corpus à cibis, ita mẽs ab iniquitate ieiunet. Dominus enim dicit: Beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam propter me, quoniam ipsi saturabuntur. Habet ergo populus Dei spiritales epulas castásque delitias, quas salubriter expetit, & laudabiliter concupiscit, quoniam laudante & dicente Propheta: Gustate & videte, quoniã suauis est dominus: quisquis dulcedinem iustitiæ & misericordiæ Dei, quibus omnis prouidentia eius dispensatur, gustu cordis attigerit, & nullo vnquam minuenda fastidio experimenta supernorum hauserit gaudiorum, corruptibilia & temporalia bona æternorum admiratione despiciet, & in illo igne, quem Dei accendit charitas, concalescet: vt algore in feruorem conuerso, & in lucem nocte mutata, vno opere in animis fidelium spiritus, & tenebras abigat, & peccata consumat. Vnde quia tales fructus mater virtutum continentia parit, & ieiunantes à vitijs, ad ineffabilia oblectamenta perducit, studiosiori misericordiæ opere dilectissimi exequamur præcepta cœlestia, & quia totum paschale sacramentum, in remissionem est conditum peccatorum, quod celebrare optamus, imitemur. Misericors enim & iustus dominus, ita promittit indulgentiam suam, vt eam etiam, quibus parcit, indicat. Exponens enim, qua regula Deo patri nos voluerit supplicare: Si dimiseritis, inquit, hominibus peccata eorũ, dimittet vobis & pater vester, qui in cœlis est, peccata vestra. Si autem non remiseritis hominibus, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra. Iusta prorsus & benigna conditio, qua diuinæ potentię fit particeps homo, vt sententiam Dei ex suo liberet arbitrio, & eo sibi iudicio obstringat dominum, quo iudicauerit ipse conseruum. Siue itaque circa subiectos, siue circa æquales, naturæ parilitas diligatur. Et quia nemo non peccat, nemo non parcat, non difficulter præstemus, quod gratulanter accepimus: vt siue in largitate eleemosynarũ, siue in indulgentia peccatorum, quanto magis fuerimus misericordes, tanto simus perfectius innocentes, per dominum nostrum Iesum Christum, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo

Marginalia: Matth. 5 — Prou. 20 — Matth. 6 — Iob 7 — Continẽtię laus. — Matth. 5 — Delitiæ Christianorum. — Psal. 33 — Continentia mater virtutũ. — Matth. 6

SERMO PRIMVS DE PASSIONE *domini.*

De necessitate incarnationis filij Dei, de scelere & infidelitate Iudæ ac inutili eius pœnitẽtia, atq; Christi potentia.

SAcratissimum dilectissimi dominicæ passionis diem, quam dominus Iesus Dei filius pro humani generis salute suscepit, & sicut promisit, om- (Ioann.12) nia ad se exaltatus attraxit, tam planè ac lucidè Euangelicus sermo reserauit, vt religiosis & pijs cordibus non aliud sit audisse quæ lecta sunt, quàm vidisse quæ gesta. Vnde cùm indubitabilem obtineat auditorem sacra narratio, annitendum est nobis auxiliante domino, vt perspicuum habeat intelligentia, quod notum fecit historia. Post illam (Roma.5) nanq; humanæ præuaricationis primã & vniuersalem ruinam, ex qua per vnum hominem introiuit peccatum in hunc mũdum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransijt, in quo omnes peccauerunt, nemo dominationem diaboli, nemo vincula diræ captiuitatis euaderet, nec cuiquam aut reconciliatio ad veniam, aut reditus pateret ad vitam, nisi coæternus & coæqualis patri Deo filius Dei, & hominis (Incarnationis filij Dei necessitas.) filius esse dignaretur veniens quærere (Lucæ 19) & saluare quod perierat, vt sicut per Adã mors, ita per dominũ nostrũ Iesum (1. Co.15) Christũ esset resurrectio mortuorum. Non enim quia secundum inscrutabile propositum sapientiæ Dei, nouissi- (Ioann.1, Hebr.1) mis diebus verbum caro factum est, ideo salutiferæ virginis partus, extremi tantùm temporis generationibus profuit, & non se etiam in præteritas refudit ætates. Omnis prorsus antiquitas (Salus nemini vn- quã contigit nisi per Christum.) colentium Deum verum, omnis numerus apud secula priora sanctorum, sacra fide vixit, & placuit, & neq; patriarchis neq; prophetis, neq; cuiquam omnino sanctorum, nisi in redemptiõe domini nostri Iesu Christi salus & iustificatio fuit: quæ sicut expectabatur multis prophetarum oraculis signisq; promissa, ita est etiam ipso munere atq; opere præsentata. Vnde nunc dilectissimi in toto ordine dominicæ passionis, non ita infirmitatem cõsideremus humanam, vt arbitremur illic potentiam defuisse diuinam, neq; illam ita coæternam & æqualem patri formam vnigeniti cogitemus, vt putemus non fuisse vera, quæ Deo videntur indigna. Prorsus vtraque natura vnus Christus, nec verbum ibi ab homine disiunctũ, nec homo est dissociatus à verbo. Non est fastidita humilitas, quia nec imminuta maiestas: nihil nocuit naturæ inuiolabili, quod passibili oportebat inferri, totumq; & illud sacramentum, quod simul & humanitas consummauit & deitas, dispensatio fuit misericordiæ, & actio pietatis. Talibus enim vinculis tenebamur constricti, vt nisi per hanc opem, non possemus absolui. Humilitas igitur diuinitatis, nostra prouectio est. Nos tãto redimimur pcio, nos tanto curamur impendio. Quis enim ab impietate ad iustitiam, à miseria ad beatitudinem esset recursus, nisi & iustus ad impios, & beatus inclinaretur ad miseros? Non est ergo dilectissimi erubescenda crux Christi, quæ de virtute est diuini consilij, nõ de conditione peccati. Quamuis enim ex infirmitate nostra verè passus dominus Iesus verèq; sit mortuus, non tamen se ita abstinuit à gloria sua, vt inter contumelias passionis, nihil diuinæ operationis exerceret. Nam cùm impius Iudas nõ iam o- (Iudæ scelus.) uina pelle velatus, sed lupino furore manifestus vim sceleris per speciem pacis incipiens, signum traditionis sæuiore omnibus telis osculo præbuisset, & multitudo furibunda, quæ ad comprehendendum dominum cum armata militum cohorte confluxerat, inter faces & laternas lumen verum tenebris

obcæcata suis non cerneret, dominus qui expectare potius turbas quàm declinare delegerat, (Ioan. 18) sicut Ioannes Euangelista testatur, quē quærant, necdum inuentus, interrogat, illisque dicentibus, quòd Iesum quærerent: Ego sum, inquit. (Christi potentia & mansuetudo.) Quod verbum illam manum ita ex ferocissimis congregatam, quasi quodam fulmineo ictu strauit atque perculit, vt omnes illi atroces, minaces atque terribiles, retroacti corruerent, vbi fuit * (Alias, sententię.) sæuitiæ conspiratio, vbi ardor irarum, vbi instructus armorum. Dominus dicit: Ego sum, & ad vocem eius turba posternitur impiorū. Quid iam poterit maiestas eius iudicatura, cuius hoc potuit humilitas iudicanda? Veruntamen dominus sciens, quid magis mysterio suscepto conueniret, in hac potestate nō perstitit, sed persecutores suos in facultatem dispositi sceleris redire permisit. Nam si teneri nollet, non vtique teneretur. Sed quis hominum posset saluari, si ille non se fineret comprehendi? (Petri cōstantia.) Nam & beatus Petrus, qui animosiore constantia domino cohærebat, & contra violentorum impetus, feruore sanctæ charitatis exarserat: in seruum principis sacerdotum vsus est (Matt. 26, Mar. 14, Lucæ 22) gladio, & aurem viri ferocius instantis abscidit. Sed hunc zelantis Apostoli (Ioann. 18) pium motum progredi dominus vltrà non patitur, recōdi gladium iubet, nec finit se aduersus impios manu ferroque defendi. Contra sacramentum enim erat redemptionis nostræ, vt qui mori pro omnibus venerat, capi nollet, ne dilato gloriosæ crucis triumpho, & dominatio diabolica fieret longior, & captiuitas humana diuturnior. (Christus in passione sua se Deum ostendit.) Dat ergo in se furentibus licentiam sæuiendi, nec tamen etiam se talibus dedignatur indicare diuinitas. Aurē serui iam ipsa sectione demortuam, & à compage viuentis corporis alienam, in sedem dehonestati capitis reuocat manus Christi, reformat, quod ipse formauerat: nec tardè caro sequitur eius imperium, cuius erat ipsa figmentum. Habēt ergo diuinam hęc opera virtutem. Sed quòd dominus maiestatis suæ potentiam comprimit, & vim in se persecutoris admittit, ex illa est voluntate, (Apoc. 1, Ephes. 5) qua dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis, cooperante in hoc ipso patre, qui filio proprio non pepercit, sed (Roma. 8) pro nobis omnibus tradidit illum. Vna est enim patris & filij voluntas, vt est vna diuinitas, de cuius dispositionis effectu, nihil vobis gratiæ Iudæi, nihil tibi Iuda debemus. Saluationi quidem (Acto. 4) nostræ non hoc vobis volentibus impietas vestra seruiuit, & per vos factum est, quicquid manus Dei & consilium decreuerunt fieri. Mors igitur Christi nos liberat, vos accusat. Meritò soli nō habetis, quod omnibus perire voluistis. Et tamen tanta est bonitas nostri redemptoris, vt etiam possitis cōsequi veniam, si Christum Dei filium confitendo, illam parricidalem malitiam relinquatis. Non enim dominus in cruce frustrà orauit dicens: Pater dimitte (Lucæ 23) illis, quia nesciunt quid faciunt. Quod (Pœnitentia Iudæ infructuosa.) remedium nec te Iuda transiret, si ad eam pœnitentiam confugisses, quæ te reuocaret ad CHRISTVM, non quæ instigaret ad laqueum. Dicendo enim, (Matt. 27) peccaui tradens sanguinem iustum, in impietatis tuæ perfidia perstitisti: quia IESVM non Deum Dei filium, sed (Iudas nō credit Christum Deum.) nostræ tantummodo conditionis hominem, inter extremum mortis tuæ periculum credidisti. Cuius flexisses misericordiam, si eius non negasses omnipotentiam. Hæc hodie dilectissimi pijs auribus insinuata sufficiant, nec fastidium de prolixitate subrepat. Quæ autem desunt plenitudini, quarta feria auxiliante domino reddenda promittimus, quoniam qui dedit, quod locuti sumus, dabit, sicut credimus, quod loquemur, per Christum dominum nostrum, Amen.

Sermo II. de passione domini.

De conuersione latronis & signis factis in morte Christi ad confusi-

fusionem Iudæorum.

Exigit fides dilectissimi, vt partem sermonis, quam de domini passione promisimus, eodem auxiliante reddamus, in quo nos orationibus vestris non ambigimus adiuuari. Ad commune pertinet enim lucrum, si potueritis me habere deuotum, quia vestræ impenditur ædificationi, quicquid nostræ tribuitur facultati. Post illud ergo impium Iudæ detestandúmque commertium, quo ab eo, Iudæis persequentibus, mundi redemptor est traditus, post illas sacrilegas illusiones, inter quas vsque ad locum pœnæ, eius mansuetudo producta est: crucifixi sunt cum eo, statutis vtrinque patibulis, latrones duo, quorum vnus vsque ad id temporis, par similisque consorti, insidiator viarum, & saluti hominum semper infestus, vsque ad crucem reus, fit CHRISTI repentè confessor, & inter illos acerrimos corporis animíque cruciatus, quos simul & instantia & difficultas mortis augebat,
Lucæ 23 Latronis in cruce cõuersio. mira conuersione mutatus: Memento, inquit, mei domine, dum veneris in regnum tuum. Quæ istam fidem exhortatio persuasit? quæ doctrina imbuit? quis prædicator accendit? Non viderat priusacta miracula, cessauerat tunc languentium curatio, cæcorum illuminatio, viuificatio mortuorum, ea ipsa quæ mox erant gerenda, non aderant, & tamen dominum confitetur & regem, quem videt supplicij sui esse consortem. Inde ergo oriebatur hoc donum, vnde accepit fides ipsa respon-
Lucæ 23 sum. Ait enim ei Iesus: Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso. Excedit humanam conditionem ista promissio, nec tam de ligno crucis, quàm de throno æditur potestatis. Ab illa altitudine præmium fidei datur, in qua chirographum humanæ transgressionis aboletur, quia se à forma serui, DEI forma non dirimit: dum etiam inter ipsa supplicia proprietatem vnitatemq́ue suam seruauit, & deitas inuiolabilis, & natura passibilis. Adijcitur ad confirmationem spei nostræ, totius attestatio naturæ. Emittente spiritum Christo, omnia elementa tremuerunt. Densis tenebris splendor solis obductus, extraordinariè nocti sub didit diem, stabilitatem suam terra profundis concussionibus labefactata non tenuit, & petrarum firmitas, confracta soliditate dissiluit. Velum templi, quo priorum mysteria vlterius non erant obumbranda, discissum est, & multorum sanctorũ corporibus excitatis, ad præmuniendam resurrectionis fidem, monumenta patuerunt. In vos ergo Iudæi cœlum & terra sententiam tulit, vobis sol seruitutem suam diémque subtraxit, vobis famulatum suum, elementorum ordines denegauerunt, & recedente à legibus suis ministerio creaturæ, vestra obcæcatio, vestra est significata confusio. Vobis enim dicẽtibus: Sanguis eius super nos, & super filios nostros, meritò hoc retributum est, vt quod vestri generis impia perdidit portio, assequatur hoc fidelis gentium plenitudo. Nos ergo dilectissimi, quibus dominus noster Iesus Christus crucifixus, non scandalum neque stultitia, sed Dei virtus est, Deíque sapientia, nos inquam spiritale semen Abrahæ, non in prole seruitutis geniti, sed in familia libertatis renati, pro quibus in manu forti & brachio excelso de oppressione Aegyptiæ dominationis eductis, verus & immaculatus agnus, immolatus est CHRISTVS: amplectamur salutaris paschæ mirabile sacramentum, & ad eius imaginem, qui deformitati nostræ conformis factus est, reformemur. Erigamur ad eum, qui puluerem abiectionis nostræ, corpus fecit gloriæ suæ, & vt resurrectionis eius mereamur esse consortes, humilitati & patientiæ ipsius per omnia congruamus. Magni nominis militiam, magnæ professionis suscepimus disciplinam. Sectatores CHRISTI discedere à regia non licet via, sed dignum est tempo-

Signa facta in morte Christi.

Matt. 27

1. Cor. 1

1. Cor. 5

 rali-

ralibus non occupari ad æterna tendentes. 1. Cor. 6 Et quia precioso sanguine Christi redempti sumus, glorificemus & portemus DEVM in corpore nostro, ut ad ea, quæ fidelibus præparata sunt, peruenire mereamur, per CHRISTVM dominum nostrum, Amen.

Sermo III. de passione domini.

De gemina Christi natura, Iudæ desperatione, Petri trepidatione & conuersione, ac Iudæorum scelere ac punitione.

INter omnia dilectissimi ὀpera misericordię Dei, quę ab initio saluti sunt impensa mortalium, nihil est mirabilius nihilq; sublimius, quàm quod pro mundo crucifixus est Christus. Huic enim sacramento uniuersa præcedentium seculorum mysteria seruierunt, & quicquid hostiarum differentijs in propheticis signis & legalibus institutis, sacra dispensatione variatum est, hoc prænunciauit dispositum, hoc promisit implendum, ut nunc imaginibus figurisq; cessantibus, hoc prosit credere iam effectum, quod antea profuit credidisse faciendum. In omnibus igitur dilectissimi, quæ ad domini nostri Iesu Christi pertinent passionem, hoc catholica fides tradit, hoc exigit, ut in redemptorem nostrum duas nouerimus conuenisse naturas, & manētibus proprietatibus suis, tantam factam unitatem utriusq; substantiæ, ut ab illo tempore, quo, sicut humani generis causa poscebat, in beatæ virginis utero ver- Ioann. 1 bum caro factum est, nec Deum illum sine hoc, quod homo est, nec hominem sine hoc liceat cogitare, quod Deus est. Exprimit quidem sub distinctis actionibus veritatem suam utraq; natura, sed neutra se ab alterius connexione disiungit. Nihil ibi abinuicem vacat, tota est in maiestate humilitas, tota in humilitate maiestas, nec infert unitas confusionem, nec dirimit proprietas unitatem. Aliud est passibile, aliud inuiolabile, & tamen eiusdem est contumelia, cuius & gloria. Ipse est in infirmitate, qui & in virtute, idem mortis capax, & idem est victor mortis. Suscepit ergo totum hominem Deus, & ita se illi, atque illum sibi, misericordiæ & potestatis ratione conseruit, ut utraque alteri natura inesset, & neutra in alteram à sua proprietate transiret. Sed quia dispensatio sacramenti, ad reparationem nostram ante secula æterna dispositi, nec sine humana infirmitate, nec sine diuina erat consummanda virtute: agit utraque forma cum alterius communione, quod proprium est, verbo scilicet operāte, quod verbi est, & carne exequente, quod carnis est. Vnum horum coruscat miraculis, aliud succumbit iniurijs. Aliud ab æqualitate paternæ gloriæ non recedit, hoc naturam nostri generis non relinquit. Veruntamen etiam ipsa receptio passionum, non ita est nostræ affectioni humilitatis exposita, ut à potentia sit diuinitatis abiuncta. Quicquid domino illusionis & contumeliæ, quicquid vexationis & pœnæ intulit furor impiorum, non de necessitate toleratum est, sed de voluntate susceptum. Venit enim filius hominis quærere & saluare, quod perierat, Lucæ 19 & sic ad omnium redemptionem utebatur malitia persequentium, ut in mortis eius resurrectionisque sacramento, etiam interfectores sui possent salui esse, si crederent. Unde scelestior omnibus Iuda & infœlicior Iudę desperatio. extitisti, quem non pœnitentia reuocauit ad dominum, sed desperatio traxit ad laqueum. Expectasses consummationem criminis tui, & donec sanguis CHRISTI pro omnibus funderetur peccatoribus, informis leti suspendium distulisses. Cùmque conscientiam tuam tot domini miracula, tot dona torquerent, illa saltē te à præcipitio tuo sacramēta reuocassent, quę in paschali cœna iam de perfidia tua signo diuinæ

diuinæ scientiæ detectus, acceperas. Cur de eius bonitate diffidis, qui te à corporis & sanguinis sui communione non repulit: qui tibi ad comprehendendum secum turbis & armatorum cohorte venienti, pacis osculum nō negauit: Sed homo inconuertibilis, spiritus vadens & non reuertens, cordis tui secutus es rabiem, & stante diabolo à dextris tuis, iniquitatem, quam in sanctorum omnium armaueras caput, in tuum verticem retorsisti, vt quia facinus tuum omnem mensuram vitionis excesserat, te haberet impietas tua iudicem, te pateretur tua pœna carnificem.

Ioann. 13 Matt. 26

Psal. 77 Psal. 108

2. Cor. 5 Cùm igitur esset Deus in Christo mūdum reconcilians sibi, & creaturam ad creatoris sui imaginem reformādam, creator ipse gestaret, peractis miraculis operum diuinorum, quæ propheticus olim spiritus gerenda prædixerat: tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum audient, tunc saliet claudus vt ceruus, & plana erit lingua mutorum: sciens Iesus tempus adesse gloriosæ passionis implendę: Tristis est, inquit, anima mea vsq; ad mortem. Et iterum: Pater, si fieri potest, transeat à me calix iste. Quibus verbis quandam formidinem profitentibus, nostræ infirmitatis affectus participando, curabat, & pœnalis experientiæ metum subeundo, pellebat. In nobis ergo dominus nostro pauore trepidabat, vt susceptionem nostræ infirmitatis indueret, & nostram inconstantiam, suæ virtutis soliditate vestiret. Venerat enim in hūc mundum diues atq; misericors negociator cœli, & commutatione mirabili inierat commertium salutare, nostra accipiens, & sua tribuens, pro contumelijs honorem, pro doloribus salutem, pro morte dans vitam, & cui ad exterminationem persequētium poterant plusquam duodecim milia angelicarum seruire legionum, malebat nostram recipere formidinem, quàm suam exercere potestatem. Quantum autem vniuersis fidelibus hac humilitate collatum sit, primus beatissimus apostolus Petrus expertus est, qui cùm illum instantis sæuitiæ vehemētior procella turbasset, ad præparationem vigoris, celeri mutatione conuersus est, sumens de exemplo remedium, vt tremefactum repentè membrum rediret ad sui capitis firmitatem. Non enim posset domino seruus, & magistro maior esse discipulus, qui humanæ trepidationem fragilitatis non vinceret, nisi victor mortis antè timuisset. Respexit ergo dominus Petrum, & inter calumnias sacerdotum, inter falsitates testium, inter cædentium & conspuentium iniurias constitutus, illis turbatum discipulum conuenit oculis, quibus eum præuiderat esse turbandum, & in illum conuersa est veritatis inspectio, vbi erat cordis facienda correctio, quasi quædam illi vox domini insonaret, ac diceret: Quid habes Petre? quid in tuam conscientiam recedis? ad me conuertere, in me cōfide, me sequere, meæ passionis hoc tempus est, nōdum tui venit hora supplicij. Quid metuis, quod etiam ipse superabis? Non te confundat infirmitas, quam recepi. Ego de tuo fui trepidus, tu de meo esto securus. Mane autem facto consilium inierunt omnes principes sacerdotum & seniores populi aduersum Iesum, vt eum morti traderent. Hoc mane Iudæi, non ortus vobis lucis contigit, sed occasus, nec vestris oculis solitus dies prodijt, sed impijs mentibus nox terræ cæcitatis incubuit. Hoc mane vobis templum & altaria diruit, legem & prophetas ademit, regnum & sacerdotium sustulit, in luctum æternum omnia festa conuertit. In istis enim insanum cruentumq; consilium, tauri pingues, vituli multi, frementes bestiæ, canes rabidi, vt morti, autorem vitæ & dominum gloriæ traderetis, & tanquam extenuanda esset furoris vestri immanitas, si eius sententia, qui prouinciæ vestræ præsidebat, vteremini, vinctum IESVM ad Pilati iudicium deduxistis, vt clamoribus improbis, trepido cognitore superato, interfectorem hominem eligeretis ad veniam, & saluatorem mundi peteretis

Esaiæ 35

Lucæ 22

Matt. 26

Matt. 26

Matt. 10 Ioan. 15

Matt. 26 Petri cōuersio.

Matt. 27

Iudæorū punitio.

Matt. 27 ad pœnam. Post hanc damnationem CHRISTI, qua excusata est Pilati præsidis ignauia magisquàm potestas, qui lotis manibus, & ore polluto hisdem labijs IESVM misit ad crucem, quibus cum pronunciauerat innocentem. Multas illusiones domino, sacerdotalibus seruiens oculis, licentia popularis ingessit, & in mansuetudinem eius, qui hoc sponte tolerabat, furens turba sæuiuit. Sed quia multum est dilectissimi, vt omnia hodiernus sermo percurrat, in quartam feriam, qua lectio dominicæ passionis iterabitur, residua differantur. Præstabit enim orantibus nobis, vt ipsius dono, quod promisimus, impleamus, per dominum nostrum Iesum CHRISTVM, qui viuit & regnat in secula seculorū, Amen.

Sermo IIII. de passione domini.

De significatione latronum & crucis mysterio prædicto.

EXpectationi vestræ dilectissimi quod debetur, domino largiente reddendum est, promerentibus orationibus vestris, vt nos ad soluendum faciat idoneos, qui vos ad exigendum fecit intentos. Loquentes enim proximè de passione domini, vsque ad Euangelicæ historiæ venimus locum, in quo Pilatus impijs Iudæorum clamoribus, vt IESVS crucifigeretur, cessisse narratur. Peractis itaque omnibus, quæ diuinitas fieri carnis velamine temperata permisit, IESVS CHRISTVS filius Dei cruci, quam etiam ipse gestarat, adfixus est, duobus latronibus, vno ad dexteram ipsius, alio ad sinistram, similiter crucifixis, vt etiam in ipsa patibuli specie, monstraretur illa, quæ in iudicio ipsius omnium hominum est facienda discretio, cùm & saluandorum figuram fides credentis latronis exprimeret, & damnandorum formam blasphemantis impietas prænotaret.

Latronum in cruce significatio.

Passio igitur CHRISTI, salutis nostræ continet sacramentum, & de instrumento, quod iniquitas Iudæorum parauit ad pœnam, potentia redemptoris, gradum nobis fecit ad gloriam. Quam dominus IESVS ita ad omnium hominum suscepit salutem, vt inter clauos, quibus ligno tenebatur adfixus, pro interfectoribus suis paternæ clementiæ supplicaret, & diceret: Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Lucæ 23 Principes autem sacerdotum, quibus indulgentiam saluator petebat, supplicium crucis, irrisionum aculeis asperabant, & in quem amplius sæuire non poterant, linguarum tela iaciebant, dicentes: Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere. Matt. 27 Si rex Israel est, descendat nunc de cruce, & credimus ei. De quo erroris fonte Iudæi, de quo inuidiæ lacu, talium blasphemiarum venena potastis? Quis vobis magister tradidit, quæ doctrina persuasit, quod illum regem Israel, illum Dei filium, credere deberetis, qui se crucifigi non sineret, aut à confixione clauorum liberum excuteret? Non hoc vobis legis mysteria, non paschalis obseruantiæ sacramenta, nec vnquam vlla prophetarum ora cecinerunt. Sed illud verè abundéque legistis, quod ad detestabilem vestri sceleris impietatem, & ad voluntariam domini pertinet passionem. Ipse enim per Esaiam loquitur: Dorsum meum ad flagella dedi, maxillas meas ad palmas, faciem Esaiæ 53 aūt meā non auerti à confusione sputorum. Ipse per Dauid: Dederunt, inquit, in escam meam fel, & in siti mea Psal. 68 potauerunt me aceto. Et iterum: Circunderunt me canes multi, concilium Psal. 21 malignantium obsedit me. Foderunt manus meas & pedes meos, dinumerauerunt omnia ossa mea. Ipsi verò cōsiderauerunt, & inspexerunt me, diuiserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meā miserunt sortē. Et ne sceleris

tan-

tãtùm vestri videatur ordo prædictus, nulli autem potentia prænunciata crucifixi, non quidē legistis, dominus descendet de cruce, sed legistis: Dominus
Psal. 95 regnauit à ligno. Crux ergo Christi, sacramentum veri & prænunciati habet altaris, vbi per hostiam salutarem, naturæ humanæ celebraretur oblatio. Ibi sanguis immaculati agni, antiquæ præuaricationis pacta delebat, ibi tota diabolicæ dominationis conterebatur aduersitas, & de elatione superbiæ, victrix humilitas triumphabat: cùm tam velox esset fidei effectus, vt de crucifixis cum Christo latronibus, qui in Christum filium Dei credidit, paradisum iustificatus intrauerit. Quis tanti muneris explicet sacramentum? Quis potētiam tam miræ commutationis enarret? Exiguo temporis puncto, longorum scelerum reatus aboletur, inter luctantis animæ dura tormenta, hærens patibulo trāsit ad Christum, & cui propria impietas intulit pœnam, Christi gratia dat coronam. Hinc iam degusta
Amos 6 Matt. 21 to aceto, dominus quod illa dabat vinea, quæ ab autoris sui plantatione degenerans, conuersa fuerat in amaritu-
Ioan. 19 dinem vitis alienæ: Cōsummatum est, ait, hoc est, completæ sunt scripturæ. Non est amplius quod insaniam populi furentis expectem, nihil minus perpeti, quàm me passurum esse prædixi. Peracta sunt mysteria infirmitatis, promantur documenta virtutis. Inclinato itaque capite emisit spiritū, & in corpus die tertio suscitandum, quietem placidi soporis admisit. Cui sacramento cùm se vitæ autor impenderet, & ad tantam diuinæ maiestatis inclinationem, totius mundi compago quateretur, cùm facinus impium, omnis sui confusione creatura damnaret, & manifestam in reos sententiam ipsa elementa proferrent: quis vobis animus Iudæi, quæ conscientia fuit, quando & vos iudicium vniuersitatis vrgebat, & reuocari ad se, consummato scelere, impietas vestra non poterat? Qualis confusio vos operuit? quæ cor vestrum pœna suscepit? Cùm igitur dilectissimi tanta sit misericordia Dei, vt etiam de tali populo multos per fidem iustificare dignatus sit, & nos sub veteris quondam ignorantiæ profunda nocte pereuntes, in patriarcharum societatem, & in sortem electi generis adoptaret ad altitudinem spei nostræ non segniter, nequecum *torpore curramus, sed prudē- Alias, tepore.
ter atque fideliter cogitantes, de quali captiuitate & quàm misera seruitute, quo precio redēpti, & quo brachio sumus educti, glorificemus Deum in corpore nostro, vt habitare eum in nobis, ex ipsa conuersationis nostrę probitate mōstremus. Et quia nihil est in omnium virtutum dignitate præstantius, quàm pietas misericordiæ & puritas castitatis: his nos præsidijs specialius instruamus, vt charitatis opere, & nitore pudicitiæ, tanquam duabus eleuati alis, de terrenis mereamur esse cœlestes. Quo desiderio quisquis gratia Dei adiutus impletur, & de profectu suo non in se, sed in domino gloriatur, hic legitimè honorat paschale sacramentum, huius limina, vastator angelus sanguine agni & signo crucis prænotata, non intrat. Is plagas Aegyptias non pauescit, & ijsdem aquis hostes relinquit extinctos, quibus est ipse saluatus. Amplectamur itaque dilectissimi, purificatis mentibus atque corporibus, salutis nostræ mirabile sacramentum, & ab omni fermento 1. Cor. 5
malitiæ veteris emundati, pascha domini cum digna obseruatione celebremus, vt regēte nos spiritu sancto, à charitate Christi nullis tētationibus separemur, qui in sanguine suo pacificans omnia, & in altitudinē paternæ gloriæ se recepit, & humilitatem sibi seruientium non reliquit, cui est honor & gloria in secula, Amen.

Sermo V. de paßione domini.

Quod necesse fuerit Christum esse Deum & hominem, & de pœnitentia Iudæ.

Crea-

CReator & dominus omnium rerum Christus, post inusitatum sacræ virginis partum, post adorata Magorum confessione cunabula, & post multiplicem doctrinam cœlestis eloquij, & variarum curationum medelas, imperio verbi potentis effectas, dispensatio nem omnium sacramentorum omniumq; virtutum, salutifera passione consummat. Christianæ igit spei dilectissimi vera ratio & principalis causa crux Christi est, quæ licet Iudæis sit scanda-
1.Cor.1 lum, gentibus autem stultitia: nobis tamen Dei virtus est, Deiq; sapiẽtia. Vnde summum hoc & potentissimum diuinæ misericordiæ sacramentum, semper quidẽ in cordibus nostris cum tota sui dignitate retinendum est, sed nunc viuaciorem animi sensum, & puriorem exigit mentis intuitum, qñ nobis non solùm recursu temporis, sed etiam textu Euangelicæ lectiõis, omne opus nostræ salutis ingerit. Nihil ergo apud nos loci cogitationes habeant impiorum, nec integritatem sanæ intelligentiæ, aut Iudaica offensio, aut gẽtilis corrumpat irrisio: vt quod non solùm pro nobis humiliter, sed etiam sublimiter gestum est, aut secundum hominem impossibile, aut secundum Deum videatur indignum. Vtrunq; autem recipi, vtrunq; conuenit credi, quia nemo hominum potest, nisi in vtroq; saluari. Iustus enim & misericors Deus, nõ sic iniuria suæ voluntatis est vsus, vt ad reparationem nostram, solam potentiam benignitatis exerceret, sed quia consequens fuerat, vt homo faciens pecca-
Ioann.8 tum, seruus esset peccati: sic medicina ęgris, sic reconciliatio reis, sic redemptio est impensa captiuis, vt condemnationis iustæ sententia, iusto liberato ris opere solueret. Nam si pro peccatoribus sola se opponeret deitas, nõ tam ratio diabolum vinceret, quàm potestas. Et rursum, si causam lapsorum sola ageret natura mortalium, non erueretur à conditione, quę libera non esset à genere. Vnde oportuit in vnum dominum nostrum Iesum Christum, & diuinam & humanam conuenire substantiam, vt mortalitati nostræ per verbum carnem factum, & origo noui hominis subueniret & passio. Cùm igitur in Christo Iesu Iudæorum duritia, quæ sunt diuina, gẽtilium cæcitas, quæ sunt humana, contemnat, illis aduersus gloriam domini calumniantibus, istis contra humilitatem superbientibus, nos Dei filium, & in suis virtutibus, & in nostris infirmitatibus adoramus. Nec erubescimus crucem Christi, & inter contradicentiũ linguas, nec de morte ipsius, nec de resurrectione dubitamus. Quoniam quod superbos ad infidelitatem trahit, hoc nos ad vitam dirigit, & quod apud illos est materia cõfusiõis, hoc apud nos est causa pietatis. Admonitis igitur discipulis dominus, vt contra vim tentationis instantis vigilanti oratione certarent, ipsi patri sup-
plicans ait: Pater si possibile est, transe- Matt. 26
at à me calix iste. Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu. Prima petitio infirmitatis est, secunda virtutis. Illud optauit ex nostro, hoc elegit in proprio. Nec enim æqualis patri filius, omnia esse possibilia Deo nesciebat, aut ad suscipiẽdum crucem sine sua in hũc mũdum descenderat voluntate, vt hãc diuersarum affectionum compugnantiam perturbata quodammodo ratione pateretur. Sed vt suscipientis susceptæq; naturæ esset manifesta distinctio, quod erat hominis, diuinam desiderauit potentiam, quod erat Dei, ad causam respexit humanam. Superiori igitur voluntati voluntas cessit inferior, & citò demonstratum est, quid posset à trepidante orari, & quid non debeat à medente concedi. Quia enim nos
quid oremus, sicut oportet, nescimus, Roma. 8
& vtile nobis est, ne fiat plerunq; quod volumus, Deus iustus & bonus, quando ea quæ nocitura sunt, petuntur, negando miseretur. Voluntatis ergo nostræ correctionem, dominus cum trina oratione firmasset, grauatis adhuc mœ
rore discipulis: Dormite iam, inquit, & Lucæ 22
requiescite. Ecce appropinquauit hora, & filius hominis tradetur in manus pec-

peccatorum. Surgite, eamus hinc. Ecce appropinquauit, qui me tradet. Inter ipsa autem verba domini, qui prædicti fuerant, irruerunt, & cum gladijs & fustibus comprehensura Christum turba confluxit, ducem sequēs Iudam Iscariot: qui priuilegio perfidiæ obtinuerat in facinore principatum. Huic ne criminis causam aliqua præberet offensio, nulla est negata dignatio. Sed illius spiritu inflammatus exarsit, cui m nisterium sponte præbuit, & qualem habuit mentem, talem inuenit & præsidem. Meritò sicut & Propheta prædixerat Oratio eius facta est in peccatū, quoniam consummato scelere, tam peruersa impij conuersio fuit, vt etiam pœnitendo peccaret. Admittit ergo in se filius Dei impias manus, & quod sæuientium furore agitur, patienti potestate cōpleuit. Hoc enim erat illud magnæ pietatis sacramentum, quod Christus cōsectabatur iniurijs, quas si aperta potentia & manifesta virtute propelleret, diuina tantùm exerceret, non humana curaret. In omnibus autem, quæ illa popularis & sacerdotalis insania contumeliosè & procaciter inferebat, nostræ diluebantur maculæ, nostræ expiabantur offensæ, quia natura, quæ in nobis victa semper fuerat atque captiua, in illo innocens patiebatur & libera, vt ad auferendum peccatū mundi, ille agnus se hostiam offerret, quem & omnibus corporalibus substantia fungeret, & ab omnibus spiritalibus origo discerneret. Hæc hodie dilectissimi auribus vestris insinuata sufficiant. Cætera in quartam feriam differantur, auxiliante domino orationibus vestris, qui præstare dignabitur, vt quod promittimus, impleamus, Amen.

Psal. 108 Pœnitētia Iudæ.

Sermo VI. de passione domini.

Quomodo Christus ductus sit ad Caiapham, & de diruptione vestimentorum eius, & quomodo Christus ad se omnia traxerit.

SPonsionis nostrę memores dilectissimi, sanctitati vestræ reddimus, quod debemus, adfuturam sperantes gratiam Dei, vt inde nobis proueniat deuotio, vnde est incitata promissio. Comprehēsus Christus dominus à turbis, quas principes sacerdotum & doctores legis armauerant, vt impleret dispensationem, cohibet potestatem, & beatum apostolum Petrum humana aduersum irruentes animositate cōmotum, gladio abstinere præcepit. Superfluum enim erat, vt qui nolebat præsidio angelicarum legionum iuuari, vellet se vnius discipuli oppositione defendi. Perpetrauerit licet turba ferox, quod voluit, & de sceleris sui exultarit affectu, maior tamen comprehensi virtus, quàm comprehendentium fuit. Iudæorum enim cæcitas nihil obtinuit, nisi vt sua impietate seperderet. Christi verò patientia hoc egit, vt omnes su passione saluaret. Perductoautem Iesu ad Caiapham principem sacerdotum, quo scribæ & omnis sacerdotalis ordo conuenerat, falsa aduersus dominum testimonia quærebantur. Sed inter inconditas & dissonas voces hoc IESVS mirabiliter elegerat, vt taceret. Caiaphę autem dicenti, adiuro te per Deum viuum vt dicas nobis, si tu es Christus filius Dei, ita veraci & prouida autoritate respondit, vt ijsdem verbis, & infideliū conscientias cęderet, & credentium corda firmaret, ad omnem interrogationem eius referens, tu dixisti. Addensque quod sequitur: Veruntamen dico vobis, amodo videbitis filium hominis sedentem à dextris Dei, & venientem in nubibus cœli. Caiaphas aūt ad exaggerandam auditi sermonis inuidiam, scidit vestimenta sua, & nesciens quid hac significaret insania, sacerdotali se honore priuauit. Vbi est Caiapha ratiōale pectoris tui? vbi est continentiæ cingulum? vbi superhumerale virtutum? Mystico illo sacratoque amictu ipse te spolias, & proprijs manibus pontificalia indumenta discerpis, oblitus pręcepti illius, quod

Matt. 26

Ibidem.

Caiaphę furor.

quod lege etas de principe sacerdotum:
Leuit. 21 De capite suo cidarin non deponet, & vestimenta sua non disrumpet. Tu vero, à quo iam alienabatur hæc dignitas, ipse tibi es executor opprobrij, & ad manifestandum finem veteris instituti, pertinet eadem diruptio sacerdotij. Hinc iam dilectissimi, inter multiplicatas illusiones nocte transacta, vinctum Iesum Pilato præsidi tradiderunt. Principes enim sacerdotum & seniores populi, hoc consilio rem gerebant, vt ab actione sceleris sui viderentur immunes, subtrahentes opera manuum, &
Alias, exerentes. *exercētes tela linguarum, volentes interficere, & clamantes crucifige crucifige. Quid hac specie religionis iniustius: quid hac clementiæ simulatiōe crudelius: Qua lege Iudæi, quod vobis nō licet facere, licet velle: qua ratiōe, quod corpora polluit, corda non lædit: Contaminari occisione eius metuitis, cuius
Matt. 27 super vos & super filios vestros fundi sanguinem postulastis. Si non totum facinus vestra impietas peragit, permittite præsidē iudicare quod sentit. Sed vos etiam in ipsum graues atque violenti in id eum declinare non sinitis, à quo ipsi mendaciter abstinetis. Peccauerit Pilatus faciendo quod noluit, in vestrā tamen conscientiam cōfluit, quicquid furor vester extorsit. Talis etiam illic
Ibidem. vestra obseruantia fuit, vbi precium, quod vobis Christi venditor reportauit, mitti in gazophylatium noluistis, cauentes scilicet, ne sacros loculos pecunia cruenta pollueret. Cuius cordis est ista simulatio: Sacerdotum conscientia capit, quod templi arca non recipit. Refutatur illius sanguinis taxatio, cuius non timetur effusio. Quantislibet ita vos fallaciæ circumtegatis vmbraculis, initum est cū traditore commertium, quo iustum sanguinem, sicut non licuit comparari, ita debuit nō effundi. Seditiosis igitur clamoribus Iudæorum, sedente Pilato in loco, cui
Ibidem. nomen est Golgata, crucifigitur Christus per lignum, erigitur lapsus in ligno, & gustu fellis & aceti diluitur esca peccati. Meritò priusquam traderetur, dixerat dominus: Cùm exaltatus fuero, omnia ad me traham, id est, totam causam humani generis agam, et olim perditam in integrum reuocabo naturam. In me omnis infirmitas abolebitur, in me omnis plaga sanabitur. Exaltatum autē Iesum ad se traxisse omia, non solùm nostræ substantię passione, sed etiam totius mundi commutatione monstratum est. Pendēte enim in patibulo creatore, vniuersa creatura cō gemuit, & crucis clauos omnia simul elementa senserunt. Nihil ab illo supplicio liberum fuit. Hoc in communionem sui & terram traxit & cœlū, hoc petras rupit, monumenta aperuit, inferna reserauit, & densarum horrore tenebrarum, radios solis abscondit. Debebat hoc testimonium suo mundus autori, vt in occasu conditoris sui, vellent vniuersa finiri. Sed patientia Dei seruat rebus atque temporibus ordinem suum, nosque in illum potius vocat affectum, vt eorum salutem petamus, quorum crimen horremus. Tanto igitur precio, tanto sacramento eruti de potestate tenebrarum, & ab antiquæ captiuitatis vinculis absoluti, date operam dilectissimi, vt integritatem mentium vestrarum, nulla diabolus arte corrumpat. Quicquid nobis contra Christianam fidem ingeritur, quicquid contra mandata Dei suadetur, de illius deceptionibus venit: qui nos innumeris dolis ab æterna vita conatur euertere, captando quasdam occasiones infirmitatis humanæ, per quas incautas negligētesque animas, in laqueos iterū suæ mortis inducat. Omnes ergo per aquam & spiritum sanctum renati, recolant, cui renunciauerint, & qua professione iugum à se tyrannicæ dominationis excusserint, nec in secundis quisquā nec in aduersis ad mortiferum diaboli currat auxilium. Ille enim mendax est ab Ioann. 8 initio, & in sola viget arte fallēdi, vt humanam ignorantiam, falsæ scientiæ ostentatione decipiat, sitque eorum nunc malignus impulsor, quorum post futurus est improbus accusator. Anni vitæ nostræ & actionum temporalium qualita-

Ioann. 12 Traxit ad se oia Christus in cruce.

litates, nec in natura elementorum, nec in stellarũ effectibus, sed in summi & veri Dei potestate cõsistunt, cuius auxilium & misericordiam, in omnibus quæ obtinere cupimus, implorare debemus. Sicut enim illo, quod absit, offenso, nihil est, quod nobis valeat suffragari, ita eodem propicio, nulla nobis nocebit aduersitas. Quoniam si pro nobis Deus, quis contra nos? qui filio suo proprio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum: quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit? qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Roma. 8

Sermo VII. de passione domini.

Cur Christus mori voluerit in festo paschæ, & de traditione Iudæ, & oratione Christi.

SCio quidẽ dilectissimi, paschale festum tam sublimis esse mysterij, vt non solum humilitatis meæ tenuissimum sensum, sed etiam magnorum ingeniorum superet facultatem. Sed non ita mihi diuini operis consideranda est magnitudo, vt vel diffidam vel erubescam de seruitute, quam debeo, cùm sacramentum salutis humanæ non liceat tacere, etiam si nequeat explicari. Auxiliantibus etiam orationibus vestris, adsuturam credimus gratiam Dei, quę inspirationis suæ rore sterilitatem nostri cordis abstergat, vt linguæ pastoralis officio, quæ sancti gregis auribus sint vtilia, proferantur. Dicente enim domino bonorum omnium largitore: Aperi os tuum, & ego adimplebo illud, audemus eidem verbis propheticis dicere: Domine labia mea aperies, & os meum annũciabit laudem tuam. Incipientes igitur dilectissimi Euangelicam de passione domini historiam retractare, diuino intelligimus dispositum fuisse cõsilio, vt sacrilegi Iudæorum principes, & impij sacerdotes, qui sæuiendi in Christum occasiones sæpe quæsiuerant, non nisi in solennitate paschali, exercendi furoris sui acciperent potestatem. Oportebat enim, vt manifesto implerentur effectu, quæ diu fuerant figurato promissa mysterio, vt ouem significatiuam ouis vera remoueret, & vt vno expleretur sacrificio, variarum differentia victimarum. Nam omnia illa, quę de immolatione agni diuinitus per Mosen fuerant pręstituta, Christum prophetarãt, & Christi occisionem propriè nunciarant. Vt ergo vmbræ cederent corpori, & cessarent imagines sub præsentia veritatis, antiqua obseruantia nouo tollitur sacramento, hostia in hostiam transit, sanguinem sanguis excludit, & legalis festiuitas dum mutatur, impletur. Vnde cùm scribas & seniores populi ad impietatis conciliũ Pontifices congregarent, omniumq; animos sacerdotum, cura admittendi in se sum sceleris occupasset, ipsi se doctores legis lege priuarunt, & spontaneo defectu ritus sibi patrios abstulerunt. Incipiẽte enim festiuitate paschali, qui ornare templum, mundare vasa, victimas prouidere, & legitimis purificationibus sacratiorem diligentiam adhibere debuerant, parricidalis odij furore concepto, ad vnum opus vacant, & in vnum facinus simili crudelitate coniurant. Quid affecuturi supplicio innocentiæ, condemnatione iustitiæ, nisi vt & noua mysteria non apprehenderent, & antiqua violarent? Prouidentibus ergo principibus, ne in die festo tumultus oriretur, non deuotioni, sed facinori studebatur, nec religioni seruiebat hæc cura, sed crimini. Diligentes enim Pontifices & solliciti sacerdotes, seditiones turbarum fieri in præcipua solennitate metuebant, non vt populus non peccaret, sed ne CHRISTVS euaderet. At Iesus consilij sui certus, & in opere paternæ dispositionis intrepidus, vetus testamentum consummabat, & nouum pascha condebat. Discumbẽtibus enim secum discipulis ad edendam mysticam cœnam, cùm in Ca-

Psal. 80

Psal. 50

Christi passio

cur facta sit in festo paschali.

ſaphæ atrio tractaretur, quomodo CHRISTVS poſſet occidi: ille corporis & ſanguinis ſui ordinans ſacramentum, docebat, qualis Deo hoſtia deberet offerri, nec ab hoc quidem myſterio traditore ſubmoto, vt oſtenderetur nulla iniuria exaſperatus, qui in voluntaria erat impietate perſtiturus. Ipſe enim ſibi fuit materia ruinæ, & cauſa perfidiæ, ſequens diabolum ducem, & nolens CHRISTVM habere rectorem. Dicens
Matt. 26 itaq; dominus: Amen dico vobis, quòd vnus veſtrum me traditurus eſt, notam ſibi traditoris ac proditoris conſcientiam demonſtrauit: non aſpera nec aperta impium increpatione confundens, ſed leni ac tacita admonitione conueniens, vt facilius corrigeret pœnitudo, quem nulla deformaſſet abiectio. Cur infœlix Iuda, tanta benignitate non vteris? Ecce parcit auſibus tuis dominus, & nulli te, niſi tibi, indicat CHRISTVS, nec nomen tuum nec perſona detigetur, ſed veritatis & miſericordiæ verbo, cordis tui tantùm arcana tanguntur. Non apoſtolici ordinis honor, non ſacramentorum tibi communio denegatur. Redi in integrum, & depoſito furore reſipiſce. Clementia inuitat, ſalus pulſat, ad vitam vita te reuocat. Ecce immaculati & innocentes condiſcipuli tui ad ſignificationem facinoris expaueſcunt, & omnes ſibi, non edito impietatis autore, formidant. Contriſtati enim ſunt, non de conſcientiæ reatu, ſed de humanæ mutabilitatis incerto, timentes ne minus verum eſſet, quod in ſe quiſq; nouerat, quàm quod ipſa veritas prçuidebat. Tu autem in hac trepidatione ſanctorum abuteris domini patientia, & abſcōdi te tua credis audacia. Addis impudentiam ſceleri, nec ſigno euidentiore terreris. Cumq; ſe à cibo alij, in quo
Ibidem. iudicium dominus poſuerat, continerent, tu manum non retrahis à paropſide, quia animam non a uertis à crimi-
Ioann. 13 ne. Secutū eſt itaq; dilectiſſimi, ſicut Ioannes Euangeliſta narrauit, vt cùm traditori ſuo dominus manifeſtius deſignando, panem porrexit intinctum, totum Iudā diabolus occuparet, & quem malignis cogitatiōibus obligarat, iam ipſo impietatis opere poſſideret. Corpore enim tantùm cum cœnantibus recumbebat, mente autem ſacerdotum inuidiam, teſtium falſitatem, & furorem imperitæ plebis armabat. Deniq; videns dominus, cui flagitio Iudas eſſet intentus, quod facis, inquit, fac citius. Ibidem. Vox hæc, non iubentis eſt, ſed ſinentis, nec trepidi, ſed parati, qui habēs omnium temporum poteſtatem, oſtēdit ſe moram non facere traditori, & ſic ad redemptionem mundi paternam exequi voluntatem, vt facinus, quod à perſequentibus parabatur, nec impelleret, nec timeret. Poſtquam igitur Iudas pſuaſus à diabolo, diſceſſit à Chriſto, ſeq; à corpore apoſtolicę vnitatis abſcidit, nullo dominus pauore turbatus, ſed de ſola redimēdorum ſalute ſollicitus, omne temporis ſpatium, quod à perſequentium vacabat incurſu, myſticis ſermonibus ſacrataq; doctrinæ, ſicut Ioannis Euangelio declaratur, impendit, eleuans ad cœlū oculos, & pro Ioan. 17 vniuerſa Eccleſia ſupplicās patri, vt omnes quos dediſſet, daturuſq; eſſet filio pater, vnum fierent, & in gloria redemptoris indiuidui permanerent, adijciēs poſtremò illam orationem qua ait: Pa- Matt. 26 ter ſi fieri poteſt, tranſeat à me calix iſte. Vbi non exiſtimandum eſt, quòd Oratio Christi quid ſignificet dominus Ieſus paſſionem & mortem, cuius iam diſcipulis ſacramenta tradiderat, voluerit declinare, cùm ipſe beatum apoſtolum Petrum, deuota fide & charitate feruentem, vti aduerſum perſecutores gladio vetet, dicens: Calicem quem dedit mihi pater, non vis vt Ibidem. bibam illum? Certūq; ſit, & quod dominus teſtatus eſt ipſe dicens: Sic enim Ioann. 3 Deus dilexit mundū, vt filiū ſuum daret vnigenitum, vt omnis qui credit in eum, non pereat, ſed habeat vitam æternam. Et quod de ipſo ait apoſtolus Coloſſ. 1 Paulus: Chriſtus nos dilexit, & tradidit ſemetipſum pro nobis hoſtiā Deo in odorē ſuauitatis. In ſaluādis eīm homini bus p crucē Chriſti, cōmunis voluntas erat

erat patris & filij, communéque consilium, nec vlla poterat ratione turbari, quod ante æterna secula, & misericorditer erat dispositum, & incommutabiliter erat præfinitum. Qui ergo verum totúmque hominem adsumpsit, veros & corporis sensus & animi suscepit affectus. Nec quia omnia in illo plena erant sacramentis, plena miraculis, ideo aut fallis lachrymis fleuit, aut mendacij esurie sumpsit cibum, aut simulato sopore dormiuit. In nostra humilitate contemptus, in nostra mœstitudine contristatus, in nostro est dolore crucifixus. Passionem enim mortalitatis nostræ ob hoc misericordia subijt, vt sanaret, ob hoc virtus recepit, vt vinceret, quod Esaias apertissimè prophetauit dicens: Hic peccata nostra portat, & pro nobis dolet, & nos putauimus illum esse in dolore & plaga & vexatione. Ipse autem vulneratus est propter peccata nostra, & infirmatus est propter facinora nostra, & liuore eius sanati sumus. Cùm itaque dilectissimi Dei filius dicit, pater si fieri potest, transeat à me calix iste, nostræ vtitur voce naturæ, & causam fragilitatis & trepidationis agit humanæ: vt in ijs, quæ toleranda sunt, & patientia roboretur, & formido pellatur. Denique cessans hoc ipsum petere, excusato quodammodo nostræ infirmitatis metu, in quo nobis remanere non expedit, in alium affectum transit, & dicit: Verun tamen non sicut ego volo, sed sicut tu. Et iterum: Si non potest, inquit, calix iste transire à me, nisi bibam illum, fiat voluntas tua. Hæc vox capitis, salus est totius corporis, hæc vox omnes fideles instruxit, omnes confessores accendit, omnes martyres coronauit. Nam quis mundi odia, quis tentationum turbines, quis posset persequutorum superare terrores, nisi Christus in omnibus & pro omnibus patiens, patri diceret, fiat voluntas tua? Discant igitur hanc vocem omnes Ecclesiæ filij, magno precio redempti, gratis iustificati: & cùm aduersitas violentæ alicuius tentationis incubuerit, præsidio potentissimæ rationis vtantur, vt superato tremore formidinis, accipiant tolerantiam passionis. Hinc iam dilectissimi ad perstringendum ordinem dominicæ passionis sermo est dirigendus, quem ne vos cumulo prolixitatis oneremus, in quartam sabbati, diuiso communi labore, differamus. Aderit precantibus nobis gratia Dei, quæ mihi soluendi debiti tribuat facultatem, per dominum nostrum IESVM CHRISTVM, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Esaiæ 53

Sermo VIII. de passione domini.

De peccato Pilati ac Iudæorum, mysterio quoque & gloria crucis, & de Simone Cyrenæo.

Decursis dilectissimi sermone proximo ijs, quæ comprehensionem domini præcesse-runt, superest nunc, vt auxiliante Dei gratia, de ipso iam passionis ordine, sicut promisimus, disseramus. Nam cùm verbis sacræ orationis suæ dominus declarasset, verissimè sibi atque plenissimè & humanam & diuinam inesse naturam, ostendens vnde esset, quòd pati nollet, & vnde quòd vellet, depulsa trepidatione infirmitatis, & confirmata magnanimitate virtutis, redijt in sententiam suæ dispositionis æternæ, & sæuienti diabolo per ministeria Iudæorum, formam serui nihil peccati habentis obiecit, vt per eum ageretur omnium causa, in quo solo erat omnium natura sine culpa. Irruerunt ergo in lumen verum, filij tenebrarum, & vtentes faculis atque laternis, non euaserunt infidelitatis suæ noctem, quia non intellexerunt lucis autorem. Occupãt paratum teneri, & trahunt volentem trahi, qui si vellet obniti, nihil quidem in iniuriam eius, impiæ manus possent: sed mundi redemptio differretur, & nullũ saluaret illęsus, qui pro omnium salute erat mo-

riturus. Sinens igitur inferri sibi, quicquid sacerdotum instinctu furor popularis audebat, ad Annam Caiaphae socerum, ac deindead Caiapham ex Annae transmissione perducitur, & post insanas calumniantiũ voces, post commentitias subornatorum testium falsitates, ad examẽ Pilati Pontificum
Matt.27 delegatione transfertur. Qui diuino iure neglecto, clamantes se regem non habere nisi Caesarem, tanquam Romanis deuoti legibus, omne iudicium
Alias, Cęsaris. potestati * praesidis reseruassent, expetierunt executorem magis saeuitiae quàm arbitrum causae. Offerebant enim Iesum duris nexibus vinctum, colaphis & alapis frequẽtibus caesum, sputis oblitum, clamoribus praedamnatum: vt inter tot praeiudicia, quem omnes vellent perire, non auderet Pilatus absoluere. Denique nec in accusato eum reperisse culpam, nec in sententia sua tenuisse constantiam, docet ipsa cognitio: in qua iudex, quem innocentem pronunciat, damnat, addicens iniquo populo sanguinem iusti, à quo abstinendum sibi, & intellectu proprio
Pilati scelus & iudiciũ. senserat, & somnio vxoris nouerat. Nec purgant contaminatum animum manus lotae, nec in aspersis aqua digitis expiatur, quod famulante impia mente committitur. Excessit quidem Pilati culpam facinus Iudaeorum, qui illum nomine Caesaris territum, & inuidiosis vocibus increpatum, ad effectum sui celeris impulerũt. Sed nec ipse euasit reatum, qui cooperatus seditiosis, reliquit iudicium proprium, & in crimẽ transiuit alienum. Quod ergo Pilatus dilectissimi, implacabilis populi victus insania, multis Iesum dehonestari ludibrijs, & immodicis vexari permisit iniurijs, quodque eum flagellis cęsum, spinis coronatum, & amictu irrisoriae vestis indutum, persequentium ostentauit aspectui, mitigandos procul dubio inimicorum animos existimauit, vt exaturatis inuidiae odijs, non vltrà iam crederent persequendum, quem tot modis intuebantur afflictum. Sed cùm inardesceret ira clamantium, vt Barrabam indulgentia relaxaret, & Iesum crucis poena susciperet, cùm consono fremitu diceretur à turbis: Sanguis eius super nos & super filios nostros, Matt.27
obtinuerunt iniqui in damnationem suam, quod pertinaciter exigebant, quorum dentes, sicut Propheta attestatus est, arma erant & sagittae, & lingua Psal.59
eorum gladius acutus. Frustrà enim à crucifigendo maiestatis domino manus proprias continebant, in quem letalia vocum spicula, & venenata verborum tela iaciebant. Vobis vobis falsi Iudęi & sacrilegi principes populi, totum facinoris istius pondus incumbit, & licet immanitas sceleris & praesidem obligarit & milites, omnis tamen facti summa vos arguit. Et quicquid in supplicio Christi, vel Pilati peccauit iudicium, vel cohortis obsequium, hoc vos Iudęorũ scelus
facit humani generis odio digniores, quia vestri furoris impulsu, nec illis innocentes esse licuit, quibus iniquitas vestra non placuit. Traditus itaq; dominus sęuientium voluntati, ad irrisionem regiae dignitatis, supplicij sui iussus est esse gestator, vt impleret quod Esaias propheta praeuiderat dicens: Ecce natus est puer, & datus est nobis filius, cuius imperium super humeros eius. Cùm ergo dominus lignum portaret crucis, quod in sceptrum sibi conuerteret potestatis, erat quidem hoc apud impiorum oculos grande ludibrium, sed manifestabatur fidelibus grande mysterium, quia gloriosissimus diaboli victor, & inimicarum virtutum potentissimus debellator, pulchra specie, triumphi sui portabat trophaeum, & inuictae patientiae humeris signum salutis, adorandum regnis omnibus inferebat, tanquam & tunc ipsa operis sui imagine omnes imitatores suos confirmaret, & diceret: Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus. Euntibus autem cum Iesu turbis ad locum poenę, Simon quidam Cyrenaeus inuentus est, in quẽ lignum crucis transferretur à domino, vt etiam tali facto praesignaretur gẽtium fides, quibus crux Christi non confusio erat futu-

Esaiae 9 — Crucis mysterium. — Matt.10 — Matt.27 Simonis Cyrenęi mysterium.

futura, sed gloria. Nō ergo fortuitum, sed figuratum & mysticum fuit, vt Iudæis in Christum sæuientibus, ad com patiendum ei peregrinus occurreret, Roma. 8 dicente Apostolo: Si compatimur, & conregnabimus, vt sacratissimo saluatoris opprobrio, non Hebræus quisquam nec Israelita, sed alienigena subderetur. Per hanc enim translationem, à circuncisione ad præputium, à filijs carnalibus ad filios spiritales, immacu lati agni propitiatio, & omnium sacramentorum plenitudo transibat. Siquidem 1. Cor. 5 pascha nostrum, vt ait Apostolus, immolatus est Christus, qui se nouum & verum reconciliationis sacrificium offerens patri, non in templo, cuius iam erat finita reuerentia, nec in Heb. 13 tra septa ciuitatis, ob meritum sui sceleris diruendæ, sed foris & extra castra crucifixus est, vt veterum victimarum cessante mysterio, noua hostia nouo imponeretur altari, & crux Christi, nō templi esset ara, sed mundi. Exaltato igitur dilectissimi per crucem CHRISTO, non illa tantùm species aspectui mentis occurrat, quæ fuit in oculis impiorum, quibus per Mosen dictū est: Deut. 28 Et erit pendens vita tua ante oculos tuos, & timebis die ac nocte, & non credes vitæ tuę. Isti enim nihil in crucifixo domino præter facinus suum cogitare potuerunt, habētes timorem, non quo fides vera iustificatur, sed quo conscientia iniqua torquetur. Noster verò intellectus, quem spiritus veritatis illumi nat, gloriam crucis cœlo terrāque radiantē puro ac libero corde suscipiat, & interiore acie videat, qualis sit, quod dominus cùm de passionis suæ loqueretur Ioan. 17 Ioann. 12 instantia, dixit: Venit hora, vt clarificetur filius hominis. Et infrà: Nunc, inqt, turbata est anima mea, & quid di cā? Pater, salua me ex hac hora. Sed propterea veni in hanc horam. Pater clarifica filium tuum. Et cùm vox patris venisset è cœlo dicens: Et clarificaui, & iterum clarificabo: respondens Iesus circunstantibus dixit: Non propter me vox hæc facta est, sed propter vos. Nūc iudicium mundi est, nunc princeps huius mundi eijcietur foras. Et ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum. O admirabilis potentia crucis. O ineffabilis gloria passionis, in qua & tribunal domini, & iudicium mundi, & potestas est cruc xi. Traxisti enim domine omnia ad te, & cùm expandisses tota die manus tuas ad populum non credentem & contradicentem tibi, confitendæ maiestatis tuæ sensum totus mundus accepit. Traxisti domine omnia ad te, cùm in execrationem Iudaici sceleris, vnam protulerunt omnia elementa sententiam, cùm obscuratis luminaribus cœli, & conuerso in noctem die, terra quoque motibus quateretur insolitis, vniuersáque creatura impiorum se vsui negaret. Traxisti domine omnia ad te, quoniam scisso templi velo, sancta sanctorū ab indignis Pontificibus recesserūt, vt figura in veritatem, prophetia in manifestationem, & lex in Euangelium verteretur. Traxisti domine omnia ad te, vt quod in vno Iudææ templo obumbratis significationibus tegebatur, pleno apertóque sacramento, vniuersarum vbique nationum deuotio celebraret. Nunc enim & ordo clarior Leuitarum, & dignitas amplior seniorum, & sacratior est vnctio sacerdotum: quia crux tua omnium fons bene dictionum, omnium est causa gratiarum, per quam credentibus datur virtus de infirmitate, gloria de opprobrio, vita de morte. Nunc etiam carnalium sacrificiorum varietate cessante, omnes differentias hostiarum, vna cor poris & sanguinis tui implet oblatio, quoniam tu es verus agnus Dei, qui tol lis peccata mundi, & ita in te vniuersa perficis mysteria, vt sicut vnum est pro omni victima sacrificium, ita vnum de omni gente sit regnum. Confiteamur igitur dilectissimi, quod beatus magister gentium Paulus apostolus, glorio sa voce cōfessus est dicēs: Fidelis sermo & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in hunc mūdum peccatores saluos facere. Hinc enim mirabili or est erga nos misericordia Dei, quòd

Crucis gloria expendi tur.
Esaiæ 65
Rom. 10
Ioann. 1
1. Tim. 1

Roma. 5 non pro iustis neque pro sanctis, sed pro iniquis & impijs CHRISTVS mortuus est, & cùm mortis aculeum recipere non posset natura deitatis, suscepit tamen nascendo ex nobis, quod posset offerre pro nobis. Olim enim morti nostræ mortis suæ potentiam minabatur, dicens per Oseæ prophetam: O mors, ero mors tua, & ero morsus tuus inferne. Leges enim inferni moriendo subijt, sed resurgendo dissoluit, & ita perpetuitatem mortis incidit, vt eam de æterna faceret temporalem.
Oseæ 13

1. Cor. 15 Sicut enim in Adam omnes moriuntur, ita & in CHRISTO omnes viuificabuntur. Fiat itaque dilectissimi, quod apostolus Paulus ait: vt qui viuūt, iam non sibi viuant, sed ei qui pro omnib. mortuus est & resurrexit. Et quia vetera transierūt, & facta sunt omnia noua, nemo in carnalis vitæ vetustate remaneat, sed omnes de die in diem proficiendo, per pietatis augmenta renouentur. Quantumlibet enim quisque iustificatus sit, habet tamen, dum in hac vita est, quo probatior esse possit et melior. Qui autem non proficit, deficit, & qui nihil acquirit, nō nihil perdit. Currendum enim nobis est fidei gressibus, misericordiæ operibus, amore iustitiæ, vt diem redemptionis nostræ spiritaliter celebrantes, non in fermento veteris malitiæ & nequitiæ, sed in azymis synceritatis & veritatis, resurrectionis CHRISTI mereamur esse participes, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.
2. Cor. 5
Qui non proficit, deficit.
1. Cor. 5

Sermo IX. de passione domini.

Passio Christi varijs prophetarū oraculis & figuris prædicta, & de diaboli ruina, ac auaritiæ morbo, Petrique negatione.

SAcramentū dilectissimi dominicæ passionis in salutem generis humani, ante tēpora æterna dispositum, & per multas significationes omnibus retro seculis nunciatum, non adhuc expectamus manifestandum, sed iam adoramus impletum, concurrentibus ad eruditionem nostram & nouis testimonijs & antiquis, dum quod prophetica cecinit tuba, Euangelica pādit historia, & sicut scriptum est: Abyssus abyssum inuocat in voce cataractarum tuarum. Psal. 41.
Quoniam ad enarrandum gloriā gratiæ Dei, paribus sibi vocibus, vtriusque testamēti altitudo respondet. Et quod erat sub velamine figurarum profundum, fit reuelata luce perspicuum. Si enim inter illa miracula saluatoris, quę sub populorum gerebantur aspectu, pauci veritatis præsentiam sentiebant, ipsique discipuli voluntaria domini passione turbati, non euaserunt scandalum crucis sine tentatione formidinis, vnde fides nostra intelligentiam sumeret, vnde constantia robur acciperet, nisi quæ facta cognoscimus, prædicta legeremus? Peracto igitur dilectissimi saluatoris triumpho, & consummatis dispensationibus, quas omnia veteris testamēti eloquia nunciarunt, lugeat carnalis Iudęus, sed spiritalis gaudeat Christianus, & festiuitas quæ illis conuersa est in noctem, nobis coruscet in lucem, quoniam crux Christi eadem, est & credentium gloria, & non credentium pœna. Quamuis enim persequentium furor nihil aliud in dominum maiestatis operatus est, quàm atrocem crudelitatem & immite supplicium: redēptis tamen hac domini passione, verior iustiorque lętandi est ratio, quàm dolendi. Fuerit tunc discipulorum excusabilis pauor, nec diffidētiæ culpā apostolicus mœror inciderit, quādo concurrentib. ad vnū scelus Iudæis Iudæorumque principibus, superbus taurorū pinguiū tumor & proterua vitulorum patulantia sęuiebat, quādo sub oculis ouiū, pastoris iusti sanguinē, frementium bestiarū rabies expetebat, quādo denique etiā ipse qui pati venerat, de nostræ naturæ cōmunione dicebat: Tristis est anima mea vsque ad mortem. Nunc aūt postquam Matt. 26
susceptione infirmitatis potentia est clarificata virtutis, nulla fideliū mœstitudine paschalis est obscuranda solennitas, nec cum tristitia nobis gestorum Pauor di-

ordo

Scipulorum excusabilis ordo recolendus est, cùm ita dominus visus sit malitia Iudæorum, vt de intentione facinoris, voluntas sit impleta miserentis. Si autem in exitu Israel de Aegypto, agni sanguis fuit restitutio libertatis, & sacratissima est facta festiuitas, quæ per hostiam pecudis, iram auerteret vastatoris: quanta populis Christianis concipienda sunt gaudia, pro quibus omnipotens pater filio suo vnigenito non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, vt in occisione Christi, pascha esset verum & singulare sacrificium, quo non ex dominatiõe Pharaonis vnus populus, sed ex diabolica ptiuitate, totus mundus eruitur? Hoc igitur illud est dilectissimi sacramentum, cui ab initio omnia sunt famulata mysteria. Nũc sanguis iusti Abel, morte summi pastoris eloquitur, & in parricidio Iudæorũ, Cain interfector fratris agnoscitur. Nunc diluuium & Noe arca manifestat, quid sit renouationis in baptismo, & quid sit salutis in ligno. Nunc Abraham gẽtium pater promissos acquirit hæredes, & in semine eius, non germen carnis, sed fidei propago benedicitur. Nunc ad prænunciatum festis omnibus festum, sacer nouorum mensis *enituit, vt in quo accepit mundus exordium, in eodem haberet Christiana creatura principium. Quamuis igitur furentes Iudæi fecerint in dominum Iesum quæcunq; voluerint, & suscepti hominis veritatem nullis eorum ausibus potestas diuina subtraxerit: patientia tamen domini, consilij sui munus impleuit, & pertinacia sacrilegæ crudelitatis profecit operi saluatoris, quod non scribæ, non pharisæi nec summi intellexere pontifices. Si enim cognouissent, nunquam gloriæ dominum crucifixissent. Nec itaq; ipse diabolus intellexit, quòd sæuiendo in Christum, suum destrueret principatum, qui antiquæ fraudis iura non perderet: si se à domini sanguine contineret. Sed malitia nocẽdi auidus, dum irruit, ruit, dum capit, captus est, dum persequitur mortalem, incidit in saluatorem. Inuenit sanè in illo molimine, imprudẽtis audaciæ dignum cooperatorem, dignumq; consortem: cùm impius Iudas maluit minister esse diaboli, quàm apostolus Christi, quem non timoris perturbatione deseruit, sed pecuniæ cupiditate distraxit. Videte dilectissimi & prudenter inspicite, quæ germina, & quales fructus de auaritiæ stirpe nascant, quam meritò Apostolus radicem om̃ium malorum esse definiuit: quia nullum pc̃tm̃ sine cupiditate committitur, & om̃es appetitus illicitus, isti us auiditatis est morbus. Amore pecuniæ, vilis est omnis affectio, & anima lucri cupida, etiam pro exiguo perire nõ metuit, nullumq; est in illo corde iustitiæ vestigiũ, in q̃ sibi auaritia fecit habitaculum. Hoc perfidus Iudas inebriatus veneno, dum sitit lucrum, peruenit ad laqueum, & tam stultè impius fuit, vt triginta argenteis & dñm venderet & magistrum. Cùm aũt se ad excipiendum iniqtatis iudicium, Dei filius præbuisset, B. apostolus Petrus, cuius fides ea deuotione feruebat, vt & dño compati paratus esset & cõmori, ancilla sacerdotis calumniante perterritus, ex infirmitate periculum negationis incurrit. Ob hoc, sicut apparet, hæsitare permissus, vt in Ecclesiæ principe remedium pœnitentiæ condereẽ, & nemo auderet de sua virtute confidere, qñ mutabilitatis periculum nec B. Petrus potuisset euadere. Dominus autem Iesus qui intra pontificale consilium solo corpore tenebatur, trepidationem discipuli foris positi, diuino vidit intuitu, & pauẽtis animũ, mox vt respexit, erexit, & in fletus pœnitudinis incitauit. Fœlices sacte Apostole lachrymæ tuę, quæ ad diluendã culpam negatiõis, virtutẽ sacri habuere baptismatis. Adfuit enim dextera domini Iesu Christi, quę labentẽ te, priusquam deijcereris, exciperet, & firmitatem standi, in ipso cadendi periculo recepisti. Vidit in te dominus non fidem fictam, non dilectionem auersam, sed constantiam fuisse turbatam. Abundauit fletus, vbi non defecit affectus, & fons charitatis lauit verba formidinis, nec

Marginalia (left column): Scipulorum excusabilis; Roma. 8; Figuræ passiõis Christi.; Gene. 4; Gene. 6 & 7; Gene. 12; Roma. 8; Alias, enituit; 1. Cor. 2; Diabolus captus in morte Christi.

Marginalia (right column): Auaritię morbus.; 1. Tim. 6; Petri negatio.

tardatum est remedium abolitionis, vbi non fuit iudicium voluntatis. Citò igitur in soliditatem suam rediijt petra, tantam recipiens fortitudinem, vt quod in Christi expauerat passione, in suo post supplicio non timeret, Amen.

Sermo X. de passione domini.

Quod Christus falso sit accusatus, quod se regem fecerit, & de compassione mulierum ac ruina diaboli.

CVm multis modis dilectissimi Iudaica impietas laboraret, vt occasiõem aliquam perpetrandi in dominum Iesum sceleris inueniret, & mendacia, quæ falsi testes iniustis sacerdotibus famulando protulerant, nihil quod morte dignum esset, adferrẽt, hoc quasi insuperabile repererunt, vt dominum mundi affectati regni inuidia perurgerent. Cumq; Pilatus Iesum, quem frustrà videbat argui, vellet absolui, calumniosè & minaciter conclamarunt: Si
Ioan. 19 hunc dimittis, non es amicus Cæsaris. Omnis enim qui se regem facit, contradicit Cæsari. Stultam insimulationem imprudẽter Pilate timuisti, si formidabile fuit nomen regium, vt pro imperio Cæsaris opprimi debuerit noxæ molitio potestatis, si dominandi consilium tyrannicus tibi prodidit apparatus, si prouisio armorum, si congregatio diuitiarum, si præsidia detecta sunt militum. Quid cum grauari finis de affectata potentia, cuius specialis fu-
Lucæ 2 Matt. 17 it de humilitate doctrina? Romanis legibus non contradixit, censum subijt, didrachma soluit, vectigalia non inhi-
Matt. 22 buit, quæ Dei sunt Deo, & quæ sunt Cæsaris, Cæsari reddenda constituit. Paupertatem elegit, obedientiam suasit, mansuetudinem prædicauit, hoc est verè non impugnare Cæsarem, sed iuuare. Veruntamẽ ne in totum inanis videatur Iudæorum obiectio, discute diligentius præses, quid de domini Iesu operibus notum sit, quid de potestate compertum. Cæcis visum, surdis auditum, claudis gressum, mutis donauit eloquium. Febres abegit, dolores resoluit, dæmonia eiecit, mortuos viuificauit, mari & ventis, vt quiescerenr, imperauit. Magnum prorsus regem Matth. 8
ista demonstrant, qui non humana excellit potentia, sed virtute diuina. Hanc ergo Iudæi obijciant potestatem, commutent * accusationem suam, & hoc Alias, actiõem
proferant ore, quod tenent corde. Qua re de terrenis calumniantur, qui cœlestia persequuntur? Quamuis ergo Pilatus onerosum sibi inuidiosumq; sentiret, quòd eum Iudæi de neglectu amicitiæ Cæsaris impetebant, aliquandiu tamen furorem ipsorum mitigare conatus est, & ideo dominum Iesum diuersis contumelijs affici aut permisit, aut iussit, vt satiata iniquitas de innocentis iniurijs, vlterius nõ sæuiret. Sed pertinax malitia proprijs crescebat augmentis, & in quem obtinuerat ius illusionis, exigebat & mortis. Vnde cùm & summi sacerdotes & principes sacerdotum, omnisq; multitudo crebris vocibus acclamarent, crucifige, crucifige, tradidit Iesum persequentium voluntati, Barraba illis latrone dimisso, vt qui in die festo autorem interficiebant vitæ, impunitas eis præstaretur homicidæ. Eunte itaq; dilectissimi ad locum clarificationis domino, & misericordia ab impiorum tabernaculis exeunte, vt adimpleretur, quod scriptum est: Longè est à peccatoribus salus, sequebatur Psal. 118
eum multitudo populi, & mulierum Lucæ 23
plangentium & lamentantium eum. Solet enim sexus infirmior, etiam pro ijs, qui morte sunt digni, in lachrymas Mulieres Christo compassæ sunt.
commoueri, & damnatorum exitijs, pro naturæ communis consideratione misereri. Sed istum sibi planctum dominus Iesus dedignatur impedi, quia nõ decebat luctus triumphũ, nec lamenta victoriã. Deniq; conuersus ad eas: Filiæ, inqt, Hierusalẽ nolite flere sup me, sed sup vosmetipsas et sup filios vestros flete.

flete. Quia venient dies, in quibus dicent: Beatæ steriles & ventres, qui non genuerunt, & vbera quæ non lactaue runt. Vbi est tristitia crucifigēdi? Vbi formido morituri? Non terret passuri animum hora supplicij, & docens nullam pro se flendi esse rationem, indicit pœnitentiam, denunciando vindictam. Non est, inquit, quòd dolere in me Hierusalem filiæ debeatis, pro vobis plangite, & pro vestris filijs eiulate. Super illos fundantur isti ploratus, quos tales viscera vestra pepererunt. Lugendum vobis planè est, non de saluatore credentium, sed de impietate & temeritate pereuntium. Ego crucem volens patior, & mortem in me, quā sum perempturus, admitto. Nolite flere pro mundi redemptione morientem, quē in maiestate patris videbitis iudicantem. Exaltatus autem Christus Iesus in ligno, retorsit mortem in mortis autorem, & omnes principatus aduersasq; virtutes, per obiectiōem passibilis carnis elisit, admittens in se antiqui hostis audaciam, qui in obnoxiam sibi sæuiendo naturam, etiam ibi exactor ausus est esse debiti, vbi nullum potuit vestigium inuenire peccati. Euacuatum est igitur illud generale venditionis nostræ & letale chirographum, & pactum captiuitatis in ius transijt redemptoris. Claui illi, qui manus domini pedesq; transfoderant, perpetuis diabolum fixere vulneribus, & sanctorū pœna membrorum, inimicarum fuit interfectio potestatum, sic suam Christo consummante victoriam, vt in ipso & cum ipso, omnes qui in eum crederent, triumpharent. Cùm ergo dominus crucifixi corporis eleuatione sublimis, reconciliationem mundi exequeretur in quadam arce supplicij, latronemq; conuersum ad paradisi vocaret habitaculum, vos principes Iudæorum, legisq; doctores, nec conscientiæ impietate cōpuncti, nec affectu sceleris mitigati, fixuris clauorum addebatis tela linguarum, dicentes: Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere. Si rex Israel est, descendat de cruce, & credimus ei. Sed his vocibus vestris stultis atq; blasphemis reddunt omnia elemēta responsum, & vnam in vos sententiam ferūt, cœlum, terra, sol, sydera q;, indignos vos suo ministerio protestātes terribili motu, insolitoq; defectu, tenebras mundo vestræ cæcitatis ostendūt. Quòd si ad arguendum vos, nec cœlestia nec inferna sufficiunt, & crucem Christi magis potuerunt petræ atque monumenta quàm corda vestra senti re, saltem quod in templo actum est, scienter aduertite. Velum, cuius obiectu includebantur sancta sanctorum, à summo vsq; ad ima diruptum est, & sacrum illud mysticumq; secretū, quod solus summus pōtifex iussus fuerat intrare, reseratum est, vt nihil iam esset discretionis, vbi nihil resederat sanctitatis. Repudiatos itaque vos debuistis agnoscere, & omne ius sacerdotij perdidisse, quia verum erat, quod veritas vobis dixerat: Si crederetis Mosi, crederetis & mihi. Meritò ergo vos testamentum vtrunq; condemnat, & gratia vacuatos & lege priuatos, qui ideo resistitis nouis, quia non credidistis antiquis. Nos autem dilectissimi, qui ab ignorantiæ tenebris liberati, fidei lumen accepimus, & in noui testamenti hære ditatem per electionem adoptionis in trauimus: in festiuitate, quam carnalis Israel perdidit, gaudeamus, quoniam pascha nostrum immolatus est Christus, per cuius ineffabilem gratiam, omnium charismatum benedictione di tamur, & ita in nouitatem à vetustate transferimur, vt non solùm paradisi re stituamur habitaculo, sed etiam regni cœlestis gloriæ præparemur, adiuuante domino nostro Iesu Christo, qui cū patre & sancto spiritu viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Diabolus in cruce victus.

Matt. 27

Ibidem.

Ioann. 5

1. Cor. 5

Sermo XI. de passione domini.

De confessione Petri, & de gemina Christi natura, deq; occultato dæmonibus incarnationis mysterio,

rio, atque Iudæ desperatione.

Desiderata nobis dilectissimi & vniuerso optabilis mũdo adest festiuitas dominicæ passionis, quæ nos inter exultationes spiritalium gaudiorum silere non patitur. Quia etsi difficile est de eadẽ solennitate sæpius dignè aptéq; differere, non est tamen liberum sacerdoti, in tanto diuinæ misericordiæ sacramento, fidelibus populis subtrahere sermonis officium: cùm ipsa materia, ex eo quòd est ineffabilis, fandi tribuat facultatem: nec possit deficere q̃d dicatur, dum non pōt satis esse, q̃d dicitur. Succumbat ergo humana infirmitas gloriæ Dei, & in explicandis operibus misericordiæ eius, imparẽ se semp inueniat. Laboremus sensu, hæreamus ingenio, deficiamus eloquio, bonum est, vt nobis parum sit, quòd etiam rectè de domini maiestate sentimus. Di-
Psa. 104 cente enim Propheta: Quærite dominum & confirmamini, quærite faciem eius semper: nemini præsumendum est, quòd totum quod quærit, inuenerit, ne desinat propinquare, qui cessarit accedere. Quid autem inter omnia opera Dei, in quibus humanæ admirationis fatigatur intentio, ita contemplatione mẽtis nostræ & oblectat & superat, sicut passio saluatoris? De cuius omnipotentia, quæ ei cum patre vnius & æqualis essentiæ est, quoties, vt possumus, cogitamus: mirabilior nobis fit in Deo humilitas, quàm potestas, & difficilius capit diuinæ maiestatis exinanitio, quàm seruilis formæ in summa prouectio. Sed multum nos ad intellectum iuuat, quòd licet aliud sit creator, aliud creatura, aliud deitas inuiolabilis, aliud caro passibilis: in vnã tamen personam concurrat proprietas vtriusq; substantiæ, vt siue in infirmitatibus, siue in virtutibus, eiusdem sit contumelia, cuius & gloria. Hac fidei regula dilectissimi, quam in ipso exordio symboli per autoritatem apostolicæ institutionis accepimus, dominum nostrum Iesum Christum, quem filium Dei patris omnipotentis vnicum dicimus, eundem quoq; de spiritu sancto natum ex Maria virgine confitemur. Nec ab eiusdem maiestate discedimus, cùm ipsum crucifixum & mortuum, & tertia die credimus suscitatũ. Omnia enim quæ Dei sunt, & quæ hominis, simul & humanitas & deitas expleuit, vt dum passibili impassibilis inest, nec virtus infirmitate affici, nec infirmitas possit virtute superari. Meritò beatus apostolus Petrus in huius vnitatis confessione laudatus est, qui cùm dominus quid de ipso intelligerent discipuli, scrutaretur, omnium celerrimè ora præueniẽs: Tu es, inquit, Christus filius Dei viui. Matt. 16 Quod vtiq; non reuelante vidit carne vel sanguine, quorum obiectu interiores oculi poterant impediri, sed ipso spiritu patris in corde operante credentis, vt ad regimẽ totius Ecclesiæ præparatus, primùm disceret, quod doceret, & pro soliditate fidei, quam erat prædicaturus, audiret: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Christianæ igitur fidei fortitudo, quæ portas mortis super inexpugnabilem petram ædificata, nõ metuit, vnum dominum Iesum Christum, et verum Deum, & verum hominem confitetur, eundem credens filium virginis, qui autor est matris: eundem natum in fine seculorum, qui creator est temporum, eundem omnium dominum virtutum, & vnum de stirpe mortalium, eundem peccati nescium, & in similitudinẽ carnis peccati, pro peccatoribus immolatum. Qui vt humanum genus vinculis mortiferæ præuaricationis absolueret, & sæuienti diabolo potentiam suæ maiestatis occultauit, & infirmitatem nostræ humilitatis obiecit. *Incarnatiõis mysteriũ diabolo occultatũ.* Si enim crudelis & superbus inimicus, consilium misericordiæ Dei nosse potuisset, Iudæorum animos mãsuetudine potius temperare, quàm iniustis odijs studuisset accendere, ne omnium captiuorum amitteret seruiturem, dum nihil sibi debentis persequitur libertatem. Fefellit

ergo

ergo illum malignitas sua, intulit supplicium filio Dei, quod cūctis filijs hominum in remedium verteretur. Fudit sanguinem iustum, qui reconciliando mundo, & precium esset, & poculum. Suscepit dominus, quod secūdum propositum suæ voluntatis elegit. Admisit in se impias manus furentium, quæ dum proprio incumbunt sceleri, famulatæ sunt redemptori. Cuius etiam circa interfectores suos tāta erat pietatis affectio, vt de cruce supplicans patri se non vindicari, sed illis postula-
Lucæ 23 ret ignosci, dicens: Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. De cuius vtiq; orationis potentia fuit, vt prædicatio Petri apostoli, ex ijs, qui dixerunt:
Matt. 27 Acto. 2 Sanguis illius super nos & super filios nostros, multorum ad pœnitētiam corda conuerteret, & vno die baptizarentur tria ferè milia Iudæorum: fieretq;
Acto. 4 omnium cor vnum & anima vna, paratorum iam pro eo mori, quem popos-
Iudæ desperatio. cerant crucifigi. Ad hanc indulgenti-
Psal. 108 am traditor Iudas peruenire non potuit, quoniam perditionis filius, cui diabolus stabat à dextris, prius in desperationem transijt, quàm sacramentum Christus generalis redemptionis impleret. Nam pro omnibus mortuo impijs domino, potuisset etiam hic consequi remedium, si non festinasset ad laqueum. Sed maligno cordi, nunc furtis fraudium dedito, nunc parricidalibus cōmertijs occupato, nihil vnquam documentorum misericordiæ saluatoris insederat, nec pijs acceperat auribus do-
Matth. 9 mini verba dicentis: Non veni vocare
Lucæ 19 iustos, sed peccatores. Et: Filius hominis venit quærere & saluare, quod perierat. Nec intellexerat clemētiam Christi, qui non solùm corporeis infirmitatibus medebatur, sed etiam vulnera de-
Matth. 9 Ioann. 8 bilium curabat animarum, dicens paralytico sanato: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Dicēs & oblatæ sibi adulteræ: Nec ego te condemnabo, vade & amplius noli peccare, vt per omnia opera sua ostenderet, in illo aduentu suo, saluatorem mundi se venisse, non iudicem. A quo intellectu alienatus impius traditor, insurrexit in semetipsum, non iudicio pœnitentis, sed furore pereuntis, vt qui vitæ autorem interfectoribus vendidisset: in augmentum damnationis suæ, etiam moriendo peccaret. Quod ergo falsi testes, quod cruenti principes, quod impij sacerdotes, in domini Iesu Christi mysterio, ignauia præsidis & famulatu imperitæ cohortis egerunt, & detestandum vniuersis seculis, & amplectēdum fuit. Crux em̄ domini, sicut in Iudæorum erat mente crudelis, ita est in crucifixi virtute mirabilis. Furit in vnum populus, & miseretur omnium Christus. Quod sæuitia infertur, potestate suscipitur, vt licentia facinoris, æternæ opus impleat voluntatis. Vnde omnis ordo rerum gestarum, quem plenissimè Euangelica narratio percurrit, ita fidelium est accipiendus auditu, vt salua fide actionū, quæ tempore dominicæ passionis impletæ sunt, intelligamus non solùm remissiōem peccatorum in Christo completam, sed etiam formam iustitiæ esse propositam. Verùm vt hoc diligentius iuuante domino differatur, hæc sermonis portio in quartam sabbati referetur. Aderit, vt speramus, gratia Dei, quæ nos orantibus vobis faciat promissa complere, per Christum dominum nostrum, Amen.

Sermo XII. de passione domini.

De virtute ac necessitate mortis Christi, & de eius vera diuinitate & humanitate contra Manichæos, & cur solus filius incarnatus sit.

OMnia quidem tempora dilectissimi, Christianorum animos sacramento dominicæ passionis & resurrectiōis exercent, neq; vllum nostræ religionis officium est, quo non tam mundi reconciliatio, quàm humanæ in Christo naturæ adsumptio celebret. Sed nūc vniuer-

uersam Ecclesiam maiore intelligentia instrui, & spe feruētiore oportet accendi, quando ipsa rerum dignitas, ita sacratorum dierum recursu, & paginis Euangelicæ veritatis exprimitur, vt pascha domini non tam præteritum recoli, quàm præsens debeat honorari. In nullo igitur ab ijs, quæ ad crucem Iesu Christi pertinent, fidei nostræ peregrinetur intuitus, & nihil eorum, quæ narratione Euangelij retexuntur, ocioso capiamus auditu. Vt quia non defuerunt, nec adhuc desunt, qui veritatem dominicæ incarnationis impugnent, & quòd in vtero virginis matris Mariæ verbum caro factum est, quòd infans æditus, per incrementa corporea ad perfectæ virilitatis profecit ætatem, quodq; crucifixus, mortuus ac sepultus, die tertia resurrexit, in nostræ quidem imaginis forma, sed non in nostræ carnis adserant gestum esse natura, nos ab Euangelicis & Apostolicis testimonijs nullatenus recedentes, eorum intelligētia roboremur, quorum nos certissima experimēta docuerunt, vt piè atq; constanter possimus dicere, quoniam in illis & nos eruditi sumus,
1.Ioan. 1 & quod vidérunt, vidimus, & quod dixerunt, didicimus, & q̄d contrectauerunt, palpauimus. Et ideo in passione domini non conturbamur, quia in generatione nō fallimur. Scimus etenim dilectissimi, & toto corde profitemur, patris & filij & spiritus sancti vnam esse deitatem, & consubstantialem sempiternæ Trinitatis essentiam, in nullo à se diuisam, in nullo esse diuersam, qa simul est intemporalis, simul est incommutabilis, simul quod est, esse non desinens. In hac autem ineffabili vnitate
Filij per sona cur incarnata sit. Trinitatis, cuius in omnibus communia sunt opera atque iudicia, reparationem humani generis propriè filij persona suscepit, vt quoniam ipse est, per
Ioann.1 quem omnia facta sunt, & sine ipso factum est nihil, quiq; plasmatum de limo terræ hominem flatu vitæ rationalis animauit, idem naturam nostram ab æternitatis arce deiectam, amissæ restitueret dignitati, & cuius erat conditor, etiā esset reformator, sic consiliū suum dirigens in effectum, vt ad dominationem diaboli destruendam magis vteretur iustitia rationis, quàm potestate virtutis. Quia ergo primi hominis vniuersa posteritas, vno simul vulnere sauciata corruerat, nec vlla sanctorum merita conditionem poterant illatæ mortis euincere, venit è cœlo medicus singularis, multis sæpe significationibus nunciatus, & prophetica diu pollicitatione promissus: qui manens in forma Dei, & nihil propriæ maiestatis amittens, in carnis nostræ animæq; natura, sine contagione antiquæ præuaricationis oriretur. Solus enim beatæ virginis natus est filius absque delicto, non extraneus ab hominum genere, sed alienus à crimine, in quo illius ad imaginē & similitudinem Dei conditi, & perfecta esset innocentia, & vera natura, cùm de Adę propagine vnus existeret, in quo diabolus, quod suum diceret, non haberet. Qui dum in eum sæuit, quem sub peccati lege non tenuit, ius impiæ dominatiōis amisit.
Effusio enim pro iniustis sanguinis iusti, tam potēs fuit ad priuilegium, tam diues ad precium, vt si vniuersitas captiuorum in redemptorem suum crederet, nullum tyrannica vincula retinerent. Quoniam, sicut ait Apostolus, vbi abundauit peccatum, superabundauit & gratia. Et cùm sub peccati præiudicio nati, potestatem acceperint ad iustitiam renascendi, validius donum factum est libertatis, q̄ debitū seruitutis. Quam itaq; in huius sacramenti præsidio spem relinquunt, qui in saluatoris nostri corpore negant humanæ substantiæ veritatem? Dicant, quo sacrificio reconciliati? quo sanguine sint redempti? Quis est, qui tradidit semetipsum pro nobis oblatiōem & hostiam, in odorem suauitatis? Aut quod vnquam sacrificium sacratius fuit, quàm quod pontifex verus altari crucis per immolationem suæ carnis imposuit? Quamuis enim in conspectu domini multorum sanctorum preciosa fuerit mors, nullius tamen insontis occisio, pro-

Sāguinis Christi virtus. Roma. 5 Ephes. 5 Psal. 115

propiciatio fuit mundi. Acceperunt iu
sti, non dederunt coronas, & de fideli-
um fortitudine exempla nata sunt pati
entiæ, non dona iustitiæ. Singulares
quippe in singulis mortes fuerunt, nec
alterius quisquam debitum suo funere
soluit, cùm inter filios hominum solus
dominus noster Iesus extiterit, in quo
omnes crucifixi, omnes mortui, om-
nes sepulti, omnes etiam sunt suscitati.
Ioan. 12 De quibus ipse dicebat: Cùm exalta-
tus fuero, omnia traham ad meipsum.
Fides enim vera iustificans impios &
creans iustos, ad naturæ suæ tracta par-
1. Tim. 2 ticipem, in illo acquirit salutem, in quo
se inuenit innocẽtem. Et quia vnus est
mediator Dei & hominum homo Ie-
sus Christus, per communionem sui
generis, ad pacem peruenit deitatis, li-
berum habens de eius potentia gloria-
ri, qui contra hostem superbum, in car-
nis nostræ infirmitate congressus, ijs
victoriam suam tribuit, in quorum cor
pore triumphauit. Cùm igitur in vno
domino nostro Iesu Christo vero Dei
atque hominis filio, diuinam confitemur
de patre naturam, humanam de matre
substantiam, licet verbi Dei, & carnis
vna persona sit, non vna substantia, &
vtraque essentia communes habeat acti
ones: intelligendę tamen sunt ipsorum
operum qualitates, & syncerę fidei con
templatione cernendum est, ad quæ
prouehatur humilitas infirmitatis, &
ad quæ inclinet̃ altitudo virtutis, quid
sit, quod caro sine verbo non agit, &
quid sit, quod verbum sine carne non
efficit. Sine potẽtia enim verbi, nec con
ciperet virgo, nec pareret, & sine verita
te carnis, obuoluta pãnis infantia, non
iaceret. Sine verbi potentia non adora
rent Magi puerum nouo sydere decla
Matth. 2 ratum, & sine veritate carnis non iube
retur puer in Aegyptum transferri,
quem Herodes cupiebat occidere. Si-
Matth. 3 ne verbi potentia non diceret vox pa-
Lucæ 3 tris missa de coelo: Hic est filius meus
dilectus, in quo mihi benè complacui.
Et sine veritate carnis non protestare-
Ioann. 1 tur Ioannes: Ecce agnus Dei, ecce qui
tollit peccata mundi. Sine verbi poten-
tia non fieret redintegratio debilium,
& viuificatio mortuorum, & sine veri-
tate carnis, nec cibus ieiuno, ne som-
nus esset necessarius fatigato. Postre-
mo sine verbi potentia non se domi- Ioan. 10
nus patri profiteret̃ ęqualem, & sine ve
ritate carnis non idem diceret, patrem
se esse maiorẽ, cũ catholica fides vtrũque Ioan. 14
suscipiat, vtrunque defendat, quæ secun
dũ proprietatẽ diuinæ humanęque sub-
stãtię, vnũ Dei filium & hominem cre
dit & verbum. Multa sunt dilectissi-
mi, quæ ad expositionem huius, quam
prędicamus, fidei de toto scripturarum
corpore possemus adsumere, quia ni-
hil sæpius diuinis commendatur elo-
quijs, quàm Dei filius secundum deita-
tem sempiternus ex patre, & idem se-
cundum carnem temporalis ex matre.
Sed ne charitatis vestræ fatigetur au-
ditus, hodierno sermoni adhibendus
est modus, vt quarta sabbati, quæ sunt
adijcienda, seruemus, auxiliante domi
no nostro IESV CHRISTO, qui
cum patre & spiritu sancto viuit & re
gnat in secula seculorum, Amen.

*Sermo XIII. de passione do-
mini.*

De reparatione hominis ac lega-
libus sacramentis per Christum
completis, de spiritalibus Israeli-
tis, & vera Christi humanitate.

EVangelica lectio dilectissi
mi, quæ sacratissimam do
minicę passionis reserauit
historiam, ita vniuersæ Ec
clesiæ nota est de commu
ni frequenter auditu: vt rerum gesta-
rum ordinem, tanquam sub vestris ha
bitum oculis, singuli quique recolatis.
Nec parum ęstimandi sunt profecisse,
qui de ijs, quæ audiunt, non dubitant,
vt etiam si nondum liquidè aliquod va
leant scripturarum capere sacramen-
tum, firmissimè tamen credant, in diui
nis libris nullum esse mendaciũ. Quia

ergo syncerę fidei promissa est intelligentiæ plenitudo, erigat se ad promerendam spiritus sancti eruditionem, illuminatarum mentium vigor, & non contentus sit sacti ordinem nosse, nisi etiam ipsam rationem impensæ sibi pietatis inspiciat, vt autorem suum humana natura sciẽdo, quantum ab eo sit dilecta, plus diligat. Miserendi enim nostri causam Deus nisi in sua bonitate non habuit. Et mirabilior est secunda hominum generatio, quàm prima cõditio, quia plus est in nouissimis seculis reparasse Deum, quod perierat, quàm à principio fecisse, quod non erat. Libertatem itaq; innocentiæ naturalis, quam primorum parentum præuaricatione perdidimus, nulla per se sanctorum præcedẽtium merita receperunt, quia lata in transgressores sententia, omnem progeniem captiuæ posteritatis obstrinxit, & nemo extitit exors à damnatione, quia nullus fuit liber à crimine. Sed redemptio saluatoris destruens opus diaboli, & rumpens vincula peccati, ita magnæ pietatis suæ disposuit sacramentum, vt vsq; ad cõsummationem quidem mundi, præfinita generationum * plenitudo decurreret, sed renouatio origenis, per iustificationem indiscretæ fidei, ad omnia retrò secula pertineret. Incarnatio quippe verbi, & occisio ac resurrectio CHRISTI, vniuersorum fidelium salus facta est, & sanguis vnius iusti, quem nobis pater donauit, quia eum pro reconciliatione mundi credimus fusum, hoc contulit patribus, qui similiter credidere fundendum. Nihil ergo dilectissimi ab antiquis significationibus, in Christiana religione diuersum est, nec vnquam à præcedentibus iustis, nisi in domino IESV CHRISTO sperata salutatio est, dispensationibus pro diuinæ voluntatis ratione variatis, sed in idipsum corruscantibus & legis testimonijs, & prophetiæ oraculis, & oblationibus hostiarum, quia sic congruebat illos populos erudiri, vt quæ reuelata non caperent, obumbrata susciperent, & maior Euangelij esset autoritas, cui tot signis totq; miraculis atq; mysterijs, veteris testamenti paginæ deseruissent. De quibus dominus profitebatur, quòd non venerat legem soluere, sed adimplere. Non æstimet sibi prodesse Iudæus, quòd in literæ carnaliter superficie demoratur, & ijs scripturis conuincitur, quæ apud nos veram sui obtinent dignitatem, dum & erudimur prædictis, & ditamur impletis. Dicente enim domino: Cùm exaltatus fuero, omnia traham ad me, nihil legalium instructionum, nihil propheticarum recedit figurarum, quod non totum in CHRISTI sacramenta transierit. Nobiscum est signaculum circuncisionis, sanctificatio charismatum, consecratio sacerdotum. Nobiscum puritas sacrificij, baptismi veritas, honor templi, vt meritò cessarint nuncij, postquam nunciata venerunt. Nec vacuatur reuerentia promissionum, quia plenitudo manifestata est gratiarum. Verùm sicut ait Apostolus: Cæcitas in Israel ex parte facta est, nec qui filij carnis, ij filij sunt promissionis, ineffabilis misericordia Dei Israeliticum sibi populum de omnibus nationibus fecit, & saxeo illo gentilium cordium rigore mollito, veros Abrahæ filios de lapidibus excitauit: vt conclusis omnibus sub peccato, qui carne nati sunt, spiritu renascantur, nec interest, quo patre sit quisq; genitus, quum per indiscretam huius fidei confessionem, & fons baptismatis faciat innocentes, & electio adoptionis confirmet hæredes. Quid enim aliud egit crux CHRISTI, quàm vt destructis inimicitijs, & reconcilietur mundus Deo, & per sacrificium * immaculati agni veram in pacem cuncta reuocentur? Non autẽ concordat Deo, qui ab ea, quam in regeneratione sua ædidit, professione dissentit, & diuini immemor pacti, inhærere ostenditur renunciatis, dum resilire inuenitur à creditis. Frustrà enim Christianum nomen sibi vsurpat, & nequaquam æstimet se pascha domini celebrare, qui IESVM CHRISTVM in ea, qua natus est & passus & mortuus

Marginal notes: Reparatio hominis maior quã creatio. — Alias, multitudo. — Fides eadem nostra & antiquorum. — Math. 5 — Ioann. 12 — Rom. 11 — Roma. 9 — Matth. 3 — Rom. 11 — Alias, immolati. — Vita Christianorum responddere debet ipsorum professioni.

tuus & sepultus carne, resurrexisse non credit: & nostræ in illo naturæ resuscitatas primitias non fatetur. Verus itaque venerator dominicæ passionis sic crucifixum Iesum oculis cordis aspiciat, vt illius carnem suam esse cognoscat. Contremiscat in redemptoris sui supplicio terrena substantia, rumpantur infidelium mentium petræ, & qui mortalitatis grauabantur sepulchris, discussa obstaculorum mole prosiliant. Appareant nunc quoq; in ciuitate sancta in Ecclesia Dei, futuræ resurrectionis indicia, & quod gerendum est in corporibus, fiat in cordibus. Nulli infirmorum crucis est negata victoria, nec quisquam est, cui non CHRISTI auxilietur oratio. Quæ si multis in eum sæuientibus profuit, quanto magis eos, qui ad ipsum conuertuntur, adiuuit? Sublata est ignorantia, temperata est
Gene. 3 difficultas, & igneam illam, qua vitę regio erat inclusa, romphęam, sacer Christi sanguis extinxit. Verę luci, antiquę noctis cessit obscuritas. Inuitatur ad paradisi diuitias populus Christianus, & cunctis regeneratis, ad amissam patriam patefactus est reditus, si nemo sibi illam viam faciat claudi, quæ fide latronis potuit aperiri. Celebrantes igitur dilectissimi paschalis festi ineffabile sacramentum, agnoscamus docente spiritu Dei, ad cuius gloriæ participationem vocati, & ad quam spem simus ingressi. Nec ita nos nunc anxiè, nunc superbè præsentis vitæ occupent actiones, vt non toto cordis affectu conformari redemptori nostro per illius exempla nitamur. Nihil enim non ad nostram salutem aut egit aut pertulit, vt virtus, quæ inerat capiti, inesset eti-
Ioann. 1 am & corpori. Nam primùm ipsa illa substantiæ nostræ in deitate susceptio, qua verbum caro factum est, & habitauit in nobis, quem hominum miseri cordiæ suæ, nisi infidelem reliquit exortem? Et cui non communis natura cum CHRISTO est, si adsumētem recipit, & eo spiritu est regeneratus, quo ille progenitus? Deinde quis in illo suas non agnoscat infirmitates? Quis perceptionem cibi, requietionem somni, sollicitudinem mœstitudinis, lachrymas pietatis, non videat formæ fuisse seruilis? Quæ quoniam ab antiquis sanā da vulneribus, & à colluuione erat purganda peccati. Ita vnigenitus Dei, etiam hominis factus est filius, vt & omni humanitatis veritate, & diuinitatis plenitudine non careret. Sicut itaque nostrum est, quod cum vnitione deitatis peperit materna virginitas, ita nostrum est, quod Iudaica crucifixit impietas. Nostrum est, quod exanime iacuit, & quod die tertia resurrexit, quódque super omnes altitudines cœlorum ad dexteram paternæ maiestatis ascendit, vt si per viam mandatorum eius incedimus, & si quæ in humilitate corporea nostræ impendit saluti, non erubescimus confiteri. Nos quoq; in gloriæ eius consortium proueheba-mur, quoniam manifestè, quod denun
ciauit, implebitur. Omnis qui confite- Matt. 10
bitur me coram hominibus, & ego confitebor eum coram patre meo, qui in cœlis est. Huic autem cohortationi nostræ adest atque auxiliatur gratia Dei, quæ incarnationis CHRISTI & mortis ac resurrectionis eius inimicos, reuelata per omnes Ecclesias veritate, destruxit, vt totius mundi fideles, cum apostolicę fidei autoritate concordes, vna nobiscum exultatione guderent, di
cente beato Paulo: An ignoratis, quia Roma. 6
quicunq; baptizati sumus in CHRISTO IESV, in morte ipsius baptizati sumus? Consepulti enim sumus cum ipso per baptismum in mortē, vt quomodo surrexit CHRISTVS à mortuis per gloriam patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus. Si enim complantati facti sumus similitudini mortis eius, simul & resurrectionis erimus. Hoc scientes, quia verus homo noster simul crucifixus est, vt destruatur corpus peccati, vt vltrà non seruiamus peccato. Qui enim mortuus est, iustificatus est à peccato. Si autem mortui sumus in CHRISTO, credimus quia etiam simul viuemus cum illo, qui viuit & regnat cum patre & spiritu san-

 cto

ctio in secula seculorum, Amen.

Sermo XIIII. de passione domini.

De modo redẽptionis generis humani, atq; fidei Ecclesiæq; vnitate & imitatione Christi.

GLoria dilectissimi dominicę passionis, de qua nos etiam hodie locuturos esse promisimus, humilitatis maximè est miranda mysterio, quæ omnes nos & redemit & docuit, vt vnde datum est precium, inde & iustitia sumeretur. Omnipotentia enim filij Dei, qua per eandem essentiam æqualis est patri, potuisset humanum genus à dominatu diaboli, solo imperio suæ voluntatis eruere, nisi diuinis operibus maximè congruisset, vt nequitiæ hostilis aduersitas, de eo quod vicerat, vinceretur, & per ipsam materiam naturalis repararetur libertas, per quam genera-
Ioann. 1 lis fuerat illata captiuitas. Dicente autem Euangelista, quòd verbum caro factum est, & habitauit in nobis, & di-
2. Cor. 5 cente Apostolo, quòd DEVS erat in CHRISTO, mundum reconcilians sibi, ostensum est, quia vnigenitus summi patris tale inijt cum humana humilitate consortium, vt suscepta nostræ carnis animæque substantia, vnus atq; idem Dei filius permaneret, nostra augendo, non propria, quia infirmitas erat prouehenda, non virtus, vt cum suo creatore, creatura esset vnita nihil adsumpto diuinum, nihil adsumenti deesset humanum. Hoc consilium misericordiæ & iustitiæ Dei, licet in prætcritis seculis, quibusdam velaminibus fuerit obumbratum, non tamen ita obtectum est, vt sanctorum, qui ab initio vsque ad aduentum domini laudabiles extiterunt, intellectui negaretur, cùm & propheticis verbis, & rerum gestarum significationibus, salus quæ in CHRISTO erat ventura, promissa sit, quam non solùm qui prædicabant, adepti sunt, sed omnes etiam, Fides vna saluãdorum.
qui prædicantibus crediderunt. Vna enim fides iustificat vniuersorum temporum sanctos, & ad eandem spem fi-
delium pertinet, quicquid per media- 1. Tim. 2
torem Dei & hominum IESVM CHRISTVM, vel nos confitemur factum, vel patres nostri adorauere faciendum. Nec inter Iudæos atq; gentiles vlla est distinctio. Siquidem sicut ait
Apostolus: Circuncisio nihil est, ac præ Rom. 2
putium nihil est, sed obseruatio man- 1. Cor. 7
datorum Dei, quæ si cum integritate fidei seruentur, veros Abrahæ filios, id est, perfectos faciunt Christianos, di-
cente Apostolo eodem: Quicunq; e- Galat. 3
nim in CHRISTO IESV baptizati estis, CHRISTVM induistis. Non est Iudæus neque Græcus, non est seruus neque liber, non est masculus neq; fœmina. Omnes enim vnum estis in CHRISTO. Si autem vos CHRISTI, ergo Abrahæ semen estis secundum promissionem hæredes. Non ergo est dubium dilectissimi, naturam humanam in tantam connexi-
onem à filio Dei esse susceptam, vt Colos. 1
non solùm in illo homine, qui est primogenitus totius creaturæ, sed etiam in omnibus sanctis suis vnus idemq; sit CHRISTVS, & sicut à membris caput, ita à capite membra diuidi non possunt. Quamuis enim non istius vitæ sit, sed æternæ, vt sit Deus omnia in
omnibus, tamen modò etiam templi 1. Cor. 15
sui, quod est Ecclesia, indiuisus habitator est, secundum quod ipse promisit
dicens: Ecce ego vobiscum sum omni- Matt. 28
bus diebus vsque ad consummationem seculi. Quibus Apostolus conso-
nans ait: Ipse est caput corporis Eccle- Coloss. 1
siæ, qui est principium, primogenitus ex mortuis, vt sit in omnibus ipse primatum tenẽs, quia in ipso complacuit omnem plenitudinem diuinitatis habitare, & per eum reconciliare omnia in ipso. His autem & alijs pluribus exemplis & testimonijs quid insinuatur cordibus nostris, nisi vt per omnia ad imaginem eius renouemur, qui permanes

in

Phili.2 in forma Dei, carnis peccati forma fieri dignatus est: Omnes enim infirmitates nostras, quę veniunt de peccato, absque peccati communione suscepit, vt & famis, & sitis, & somni, & lassitudinis, mœroris ac fletus affectionibus non careret, dolorésque sæuissimos, vsque ad mortis extrema pateretur, quia nemo posset laqueis mortalitatis absolui, nisi ille, in quo solo innocens erat natura omnium, sineret se interfici manibus impiorum. Vnde saluator noster filius Dei, vniuersis in se credentibus, & sacramentum condidit, & exemplum, vt vnum apprehenderent renascendo, alterum sequerentur imitando. Hoc enim docet beatus Petrus 1.Pet.2 apostolus dicens: CHRISTVS passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius. Qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. Qui cùm malediceretur, non maledicebat, cùm pateretur, non comminabatur. Tradebat autem iudicanti se iniustè. Qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum, vt peccatis mortui, iustitiæ viuamus. Sicut ergo nemo est credentium dilectissimi, cui dona neganda sint gratię, ita nemo est, qui non sit Christianæ debitor disciplinæ, quia Alias, mysticæ etsi remota est ✱ iustitiæ legis asperitas, voluntariæ tamen obseruantiæ crescit vtilitas, dicente Euangelista Ioanne: Ioann.1 Quia lex per Mosen data est, gratia autem & veritas, per IESVM CHRISTVM facta est. Omnia enim quæ secundum legem, siue in circuncisione carnis, siue in diuersitatibus hostiarum, siue in sabbati obseruantia præcesserunt, CHRISTVM testificata, CHRISTI sunt gratiam prælocuta. Et ipse est finis legis, non euacuando Rom.10 significationes ipsius, sed implendo. Qui licet idem sit autor veterum, qui nouorum, figuratarum tamen promissionum sacramenta mutauit, quia promissa perfecit, & denunciationibus cessationem imposuit, quoniam denunciatus aduenit. In præce- Præcepptis autem moralibus nulla prioris testamenti decreta reprobata, sed Euangelico magisterio multa sunt aucta, vt perfectiora & lucidiora essent dátia sa lutem, quàm promittentia saluatorem. Omnia igitur, quæ Dei filius ad reconciliationem mundi & fecit & docuit, non in historia tantùm præteritarum actionum nouimus, sed etiam in præsentium operum virtute sentimus. Ipse est, qui de spiritu sancto ex matre editus virgine, incontaminatam Ecclesiam suam eadem inspiratione fœcundat, vt per baptismatis partū, innumerabilis filiorū Dei multitudo gignatur, de quibus dicitur: Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neq; ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Ioann.1 Ipse est, in quo semen Abrahæ, totius mūdi adoptione benedicitur, & fit patriarcha gentium pater, dum promissionis filij, fide, nō carne nascuntur. Gene.22 Ipse est, qui nullius gētis exceptionem faciens, de omni natione, quę sub cœlo est, vnū sanctarum ouium efficit gregem, & quotidie implet, quod promiserat, dicens: Habeo alias oues quę non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet vnum ouile, & vnus pastor. Ioan.10 Quamuis enim beato Petro principaliter dicat: Pasce oues meas, ab vno tamen domino, ipsa omnium regitur cura pastorum, & venientes ad petram tam lætis tánque irriguis pascuis alit, vt innumeræ oues dilectionis pinguedine roborate, sicut bonus pastor dignatus est pro ouibus suis animam ponere, ita & ipsæ non dubitent pro nomine pastoris occumbere. Ioann.21 Ioan.10 1.Ioan.2 Ipse est enim, cui non solùm gloriosa martyrum fortitudo, sed etiam omnium renascentium fides in ipsa regeneratione compatitur. Dum enim renunciatur diabolo, & creditur Deo, dum in nouitatem à vetustate transitur, dum terreni hominis imago deponitur, & cœlestis forma suscipitur, quædam species mortis & quædam similitudo resurrectionis interuenit, vt susceptus à CHRISTO, CHRIstum-

ta mora lia vete ris legis per Christum ab rogata nō sunt.

ſtumq́ʒ ſuſcipiens, non idem ſit poſt lauacrum, qui ante baptiſmum fuit, ſed corpus regenerati, fiat caro cruci-
Pſal. 76 1. Co. 12 fixi. Hæc commutatio dilectiſſimi dextræ excelſi eſt, qui operatur omnia in omnibus, vt in ſingulis fidelibus, per bonæ conuerſationis qualitatem, ipſum piorum operum intelligamus autorem, gratias agentes miſericordiæ Dei, qui innumeris chariſmatum donis ita vniuerſum Eccleſiæ corpus exornat, vt per multos vnius luminis radios idem vbique ſplendor appareat, nec poſſit niſi gloria eſſe Chriſti, cuiuslibet meritum Chriſtiani. Hoc eſt illud verum lumen, quod omnem hominē iuſtificat & illuſtrat. Hoc eſt illud,
Coloſſ. 1 quod eruit de poteſtate tenebrarum, et transfert in regnum filij Dei. Hoc eſt, quod per nouitatem vitæ deſideria animi prouehit, & concupiſcentias carnis
1. Cor. 5 extinguit. Hoc eſt, quo paſcha domini, in azymis ſynceritatis & veritatis legitimè celebratur, dum fermento veteris malitiæ abiecto, noua creatura de ipſo domino inebriatur & paſcitur. Non enim aliud agit participatio corporis & ſanguinis CHRISTI, quàm vt in id, quod ſumimus, tranſeamus, & in quo mortui & ſepulti & conreſuſcitati ſumus, ipſum per omnia & ſpiritu & carne geſtemus, dicente Apoſtolo:
Coloſſ. 3 Mortui enim eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in DEO. Cùm enim CHRISTVS apparuerit vita veſtra, tunc & vos cum CHRISTO apparebitis in gloria, qui cum patre & ſancto ſpiritu viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo XV. de paſſione domini.

De vera Chriſti humanitate, patientia in morte, obcæcatione Iudæorum, & Manichæorum perfidia.

SErmonem dilectiſſimi de glorioſa domini noſtri Ieſu CHRISTI paſſione promiſſum, ita expectationi veſtræ intelligo eſſe reddendum, vt officium differendi, & feſto paſchali conueniat, & auſibus impij erroris occurrat. Qui enim Dei filium veram noſtræ carnis negant ſuſcepiſſe naturam, inimici ſunt fidei Chriſtianæ, & Euangelicam prædicationem nimis impudenter impugnant, vt ſecundum ipſos crux Chriſti, aut ſimulatio fuerit phantaſmatis, aut ſuppliciū deitatis. Quod à cordibus piorum longè eſt repellendum, quia catholica integritas, nec maculam perfidię, nec rugam poſſet habere mendacij, quæ vnum Chriſtum, ſicut Deum, ſic hominem confitetur, vt nec falſum hominem, nec Deum dicat fuiſſe paſſibilem. Quamuis ergo ab illo initio, quo in vtero virginis verbum caro factum eſt, nihil vnquam inter diuinam humanamq́ue ſubſtantiam diuiſionis extiterit, & per omnia incremēta corporea vnius perſonæ fuerint totius temporis actiones, ea ipſa tñ, quæ inſeparabiliter facta ſunt, nulla pmixtione cōfundimus. Sed qđ cuius naturę ſit, ex operū qualitate ſentimus: nec eñ diuina humanis præiudicant, nec humana diuinis, cū ita in idipſum vtraq́ʒ concurrāt, vt in eis nec ꝓprietas abſumat, nec perſona geminet. Tranſcurſis igit ijs, quæ paſſionem dñi præceſſerunt, qđ documentorū habeat ſacramentū paſchale, tractemus. Nā exardeſcēte ad effectū ſui ſceleris ſæuitia Iudæorū, cū Deus eſſet in Chriſto mūdū reconciliās ſibi, nulla vis tēplo corporis eius, niſi ipſe ꝓmitteret, potuiſſet inferri. Siquidē terribilis militū cohors illa, & à principibus & phariſæis cum gladijs & fuſtibus miſſa multitudo, ita vna domini voce percuſſa eſt, vt cum turbę dixiſſent, Ieſum ſe quærere Nazaræum, & ipſe reſpondiſſet, ego ſum, nemo eorum ſubſiſteret, ſed omnes ſimul amiſſo membrorum officio, retrorſum acti eliſique corruerent. In quo vtique diuinæ poteſtatis

Margin: Epheſ. 5 — Ioann. 1 — 2. Cor. 5 — Ioan. 18 — Potentiam ſuā non ſem per in paſſione Chriſtꝰ voluit oſtendere.

erat

erat indicium, quę impiorum conatus, non armis contrarijs, neq; vllius creaturæ potentis auxilio, sed sola verbi virtute prosterneret. Quia verò saluando humano generi alterius operis ratio congruebat, nec posset sanguis Christi, precium credentium fieri, si redemptor se non fineret comprehendi, admisit in se impias manus, & cohibita est potentia deitatis, vt perueniret ad gloriam passionis. Cuius vtique inanis fuisset species, & nulli profutura imago tolerantiæ, nisi vera diuinitas veris se humanæ carnis sensibus induisset, vt vnus Dei atque hominis filius, aliunde intemerabilis, aliunde passibilis, mortale nostrum per suum immortale renouaret. Et ideo mœstitudine, ideo formidine non carebat, vt ad euincendas huius mundi perturbationes, non solùm nos sacramento susceptionis, sed etiam exemplo fortitudinis roboraret. Nam iniusta videretur eius ad patientiam cohortatio, cui nulla esset in nostra infirmitate communio. Veras autem domini passiões Esaias propheta ipsius voce pronunciat, dicens:

Esaia 53 Dorsum meum dedi in flagella, & maxillas meas in palmas, vultum autem non auerti à confusione sputorum. Quod itaque verbi caro patiebatur, non verbi pœna erat, sed carnis, cuius iniuriæ atque supplicia, etiam ad impassibilem redundabant, vt meritò ei dicantur illata, quæ in ipsius sunt corpus admissa, dicente Apostolo: Si enim

1. Cor. 2 cognouissent, nunquam dominum gloriæ crucifixissent. Obcæcati enim Iudæi malitia sua, in quod prorupissent facinus, nesciebant. Vnde misericors dominus IESVS, qui etiam interfectores suos vellet sua morte saluare, pro ignorantia sæuientium, de cru-

Lucæ 23 cis altitudine supplicabat, dicens: Pater ignosce illis, quia nesciunt, quid faciunt. Nec intellectu enim cordis, nec auditu auris, nec oculorum intuitu sentiebant, quem falsis testimonijs appetissent, quem adfigi patibulo coegissent, dum in corpore hominis non agnoscunt substantiam deitatis. Viderunt humilem, & non adorauerunt vniuersitatis autorem, nec intellexerunt potestatem iudicaturi, despicientes mansuetudinem iudicati: vt persequutores veri Dei, & negatores veri hominis, vna impietas sociaret, dum serui formam in CHRISTO, & Iudæi æstimant solam, & hæretici adserunt falsam. Dicant ergo isti phantastici Christiani, quæ substantia saluatoris adfixa sit ligno, quæ iacuerit in sepulchro, & reuoluto monumenti lapide, quæ tertia die caro resurrexerit, vel quale corpus IESVS discipulorum visui, clausis ad eos ostijs ingressus intulerit, cùm ad abigendum cernentium diffidentiam, inspici oculis, digitisque tractari, patentes adhuc fixu-

ras clauorum, & recens compuncti lateris vulnus, exegerit. Ioann. 20 Lucæ 24

At si tanta in luce veritatis, tenebras suas hæretica obduratio non relinquit, ostendant, vnde sibi spem vitæ polliceantur æternæ, vnde resurrectionis CHRISTI se credant esse consortes. Non enim possent cum Apostolo dicere: CHRISTVS 1. Cor. 15 resurrexit à mortuis, primitiæ dormientium, quia non sunt primitiæ hominum, si non sunt de humanæ stirpe naturæ. Qui enim primus hominum resurrexit, eius plenitudinis est portio, quæ præcessit: & piè creditur hoc, quod est in capite inchoatum, in membris quoq; esse complendũ. Quia sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in CHRISTO omnes viuificabuntur. Ibidem.

Amplectentes igitur dilectissimi, Christianæ spei vnicum pignus, non diuellamur à compage corporis Christi, in quo habitat, sicut Apostolus ait, omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, & estis repleti in illo. Colos. 2

Nam cùm incorporea sit substantia DEI, quomodo corporaliter in CHRISTO habitat: nisi quia caro nostri generis, facta est caro deitatis, & in illo sumus DEO repleti, in quo crucifixi, in quo sepulti, in quo sumus etiam suscitati, vt possimus cum Apostolo dicere: Nostra autem conuersatio in cœ- Philip. 3 lis est, vnde etiam expectamus salua-

torem dominum nostrum IESVM CHRISTVM, qui reformabit corpus humilitatis nostræ conforme fieri corpori gloriæ suæ, viuens & regnans cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Sermo XVI. de passione domini.

De passione Christi per prophetas prænunciata, Iudæorum inexcusabilitate, Iudæ scelere & Christi querela in cruce.

Semper quidem dilectissimi, fidelium mentes in diuinorum operum decet admiratione versari, & rationales animos ijs maximè cogitationibus inhærere, per quas incrementum fidei consequantur. Cùm enim pia cordis intentio, vel ad generalia beneficia, vel ad specialia ipsius gratiæ dona dirigitur, multas à se vanitates abigit, & à corporalibus curis in quoddam secretum spiritale secedit. Sed hoc in tempore dominicæ passionis, multo auidius excellentiúsque faciendum est, vt ea quæ sunt sacris lectionibus recensita, sanè intelligentiæ suscipiantur auditu, & quæ magna sunt verbis, appareant maiora mysterijs. Prima nanque erigendi sursum nostri cordis est ratio, q ea etiam, quæ Euangelica veritas enarrauit, voces propheticæ nõ tanq̃ gerenda, sed tanq̃ gesta cecinerunt. Et q̃d humanæ aures nõdum cognouerant faciendum, iam spiritus sanctus prædicabat impletũ. Nam rex Dauid, cuius secundum hominem semẽ est Christus, diem crucis domini mille & plusquam centum annorum ætate præcessit, & nihil eorum suppliciorum, quæ sibi memorat illata, perpessus est. Sed quia per os eius ille loquebatur, qui carnem passiblem ex ipsius stirpe erat sumpturus, meritò sub ipsius persona præmittitur historia crucis, qui in se gerebat corpoream originem saluatoris. Verè enim Dauid in CHRISTO est passus, quia verè IESVS in Dauid carne est crucifixus. Cùm ergo omnia, quæ in CHRISTVM Iudaica admisit impietas, tanto antè prædicta sint, vt nõ tam de futuris quàm de præsentibus propheticus sit sermo contextus, quid aliud nobis, quàm sempiternarum dispositionum Dei incommutabilis ordo reseratur, apud quem, & discernenda iam diiudicata, & futura iam facta sunt? Cùm enim & qualitates actionum nostrarum, & effectus omnium voluntatum, scientia diuina præueniat, quanto magis DEO nota sunt opera sua, & rectè placuit, quasi facta recoli, quæ non poterant omninonon fieri? Vnde & apostoli spiritu Dei pleni, cùm inimicorum CHRISTI minas sæuitiámque paterentur, concordi ad DEVM voce dixerunt: Conuenerunt enim verè in ciuitate ista aduersus puerum tuum IESVM, quem vnxisti, Herodes & Pontius Pilatus cum gentibus & populis Israel facere, quæ manus tua & consilium tuum decreuerunt fieri. Nunquid iniquitas persequentium CHRISTVM ex Dei est orta consilio? & illud facinus quod omni maius est crimine, manus diuinæ præparationis armauit? Non hoc planè de summa iustitia sentiendum est, quia multum diuersum multúmque contrarium est, id quod in malignitate Iudæorum est prẹcognitum, & quod in CHRISTI est passione dispositum. Non inde processit voluntas interficiendi, vnde moriendi, nec de vno extitit spiritu atrocitas sceleris, & tolerantia redemptoris. Non enim impias furentium manus immisit in se dominus, sed admisit, nec præsciendo quod faciendum esset, coegit vt fieret, cum tamen ad hoc carnem suscepisset, vt fieret. Deniq; inter crucifixum & crucifigentes tam dispares causæ sunt, vt quod à Christo susceptum est, non possit resolui, quod ab illis commissum, possit aboleri. Qui enim venit peccatores saluos facere, nec ipsis quidem interfectoribus suis misericor-

Prophetę locuti sunt futura vt pterita.

Roma. 1

Matth. 1

Acto. 4

Iudæi inexcusabiles in passione Christi.

Matth. 9

ricordiam denegauit, sed impiorum malum, in bonum credẽtium commutauit: vt mirabilior fieret gratia Dei, nõ secũdum merita hominum, sed secundum multitudinem diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei misericorditer præparata, quando & ipsos qui fuderant sanguinem saluatoris, reciperet vnda baptismatis. Nam sicut scriptura,
Acto.2 quæ Apostolorum actus continet, loquitur: Cùm prædicatio beati Petri apostoli, Iudæorum corda compungeret, & agnita impietate sui sceleris dicerent, quid faciemus viri fratres? idem Apostolus ait: Pœnitentiam agite, & baptizetur vnusquisq; vestrum in nomine Iesu Christi in remissionem peccatorum vestrorum, & accipietis donum spiritus sancti. Vobis est enim facta repromissio & filijs vestris, & omnibus qui longè sunt, quoscunque aduocauerit dominus DEVS noster. Moxq; addidit scriptura, & dixit: Qui
Ibidem. ergo receperunt sermonem eius, baptizati sunt, & appositæ sunt in illo die animæ circiter tria milia. Quod itaq; dominus Iesus Christus furorem frementium pati voluit, in nullo autor eorum criminum fuit. Nec egit, vt hęc vellent, sed cessit, vt possent, & sic vsus est obcæcatæ plebis insania, quomodo & perfidia traditoris, quem ab immanitate concepti sceleris & beneficijs est reuocare dignatus & verbis, adsumendo in discipulum, prouehendo in apostolum, monendo signis, consecrando mysterijs, vt cui nihil beneuolentiæ deesset ad correctionem, nihil occasionis superesset ad crimen. Sed tu impijssime homo, semen Chana-
Dani.13 an & non Iuda, nec iam vas electionis, sed filius perditionis & mortis, vtiliora tibi diaboli incitamenta credebas: vt facibus inflammatus auaritiæ, ad triginta argenteorum lucrum inardesceres, & quid diuitiarum amitteres, non videres. Nam etsi putabas credendum esse promissis, quæ fuit ratio, vt tantillus pecuniæ modus præponeretur acceptis: Imperabas dæmonis, & medebaris infirmis, honorabaris cum apostolis, & vt finem tuæ cupiditatis expleres, patebant tibi furta de loculis. Sed animum interdictorum admonitum, quod minus licuit, amplius incitauit, nec tam placuit quantitas precij, quàm magnitudo peccati. Vnde facinus commertij tui non ideo detestandum est, quia dominum vtiliter æstimasti, sed quia redemptorem etiam tuum, ne tibi parceres, vendidisti. Et meritò tibi tua pœna est commissa, quia in supplicium tuum nemo te sæuior potuit inueniri. Quod igitur in tempore præstituto, secundum propositum voluntatis suæ IESVS Christus crucifixus & mortuus & sepultus est, non propriæ conditionis necessitas, sed nostræ captiuitatis redemptio fuit. Ideo enim verbum caro factum est, vt de vtero virginis sumeretur natura passibilis, quod in filium Dei perpetrari non potuit, in filium hominis posset admitti. Nam licet in ipso ortu coruscarent in eo signa deitatis, & omnia incrementa corporalium prouectuum diuinis essent plena miraculis: infirmitatum tamen nostrarum susceperat veritatem, & excepta communione peccati, nihil à se humanæ infirmitatis excluserat, vt & sua nobis insereret, & in se nostra curaret. Ab omnipotente eñ medico duplex nobis miseris remedium præparatum est, cuius aliud est in sacramento, aliud in exemplo, vt per vnum conferantur diuina, per aliud erigantur humana. Quia sicut DEVS iustificationis est autor, ita homo deuotionis est debitor. Per hanc ergo dilectissimi salutis nostræ ineffabilem reparationem, nec superbiæ nobis, nec desidiæ locus relinquitur, quia nihil habemus, nisi quod accepimus, & iugiter admonemur, vt dona gratiæ DEI non negligenter habeamus. Iustè enim nobis instat præcepto, qui præcurrit auxi- 1.Cor.4
lio, & benignè incitat ad obedientiam, q ducit ad gloriã. Vnde meritò dñs ipse nobis factus est via, qa nisi p Christũ Ioan.14
non

nonitur ad Chriſtum. Per ipſum autem ad ipſum tendit, qui per ſemitam patientiæ & humilitatis eius incedit, In quo planè itinere, nec æſtus deeſt labo ris, nec nubes triſtitiæ, nec procella formidinis. Ibi ſunt inſidiæ iniquorum, perſecutiones infidelium, minę potentium, contumeliæ ſuperborum, quæ
Pſal.23 Roma.8 dominus virtutum & rex gloriæ ideo omnia in infirmitatis noſtræ forma, & in carnis peccati ſimilitudine percurrit, vt inter præſentis vitæ pericula, non tam optandum ſit nobis declinando iſta effugere, quàm tolerando ſuperare. Inde eſt, quòd caput noſtrum dominus Ieſus Chriſtus, omnia in ſe corporis membra transformans, quod olim in Pſalmo eructauerat, id in ſuppli cio crucis ſub redemptorum ſuorum
Pſal.21 voce clamabat: Deus Deus meus reſpice in me, quare me dereliquiſti? Vox iſta dilectiſſimi doctrina eſt, non querela. Nam cùm in Chriſto, Dei & hominis vna perſona ſit, nec ab eo potuerit relinqui, à quo non poterat ſeparari, pro nobis trepidis & infirmis interrogat, cur caro pati metuens exaudita non fuerit. Inſtante enim paſſione, ad ſanandum & corrigendum no-
Matt.26 ſtræ fragilitatis metum dixerat: Pater ſi poſſibile eſt, tranſeat calix iſte à me. Veruntamen non ſicut ego volo, ſed ſi cut tu. Et iterum: Pater ſi non poteſt hic calix tranſire, niſi bibam illum, fiat voluntas tua. Qui ergo trepidatione carnis euicta, iam ad paternam tranſie rat voluntatem, & toto mortis terrore calcato, opus ſuæ conſtitutionis implebat, cur in ipſo tantæ victoriæ exaltatus triumpho, cauſam et rationem, qua ſit relictus, id eſt, non exauditus, inqui rit, niſi vt oſtendat alium eſſe illum affectum, quem ad humanæ formidinis excuſationem recepit, alium illum, quem ex æterno placito patris pro mundi reconciliatione prælegit? Vnde ipſa vox non exauditi, magni eſt expoſitio ſacramenti, quòd nihil humano generi conferret redemptoris poteſtas, ſi quod petebat, noſtra obtineret infirmitas. Hæc hodie dilectiſſimi, ne vos prolixitate ſermonis oneremus, dicta ſufficiant. Cætera in quartam ſabbati differamus. Aderit dominus orantibus nobis, vt quæ ſoluenda promittimus, ipſo largiente red damus, qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo XVII. de paſſione domini.

De vera Chriſti diuinitate ac humanitate, & clamore eius in cruce, fideq; Centurionis.

Sermo proximus dilectiſſimi, cuius vobis promiſſam reſtituere cupimus portionem, in id differendi ratione proceſſerat, vt de illa clamantis ad patrem crucifixi domini voce loqueremur, ne ſimplex & incurioſus auditor ita acciperet verba dicentis: Deus meus Deus meus, quare me de- Pſal.21
reliquiſti? tanquam fixo IESV in cru cis ligno, paternæ ab eo deitatis omnipotentia receſſiſſet, cùm in tantam vni tatem Dei & hominis natura conuenerit, vt nec ſupplicio potuerit dirimi, nec morte diſiungi. Manente enim in ſua proprietate vtraq; ſubſtantia, nec Deus reliquit ſui corporis paſſionem, nec Deum fecit caro paſſibilem, quia diuinitas, quæ erat in dolente, non erat in dolore. Vnde ſecundum verbi hominiſq; perſonam, idem eſt, qui factus eſt inter omnia, et per quem facta ſunt omnia. Idem eſt, qui impiorum manibus comprehenditur, & qui nullo fine concluditur. Idem eſt, qui clauis confi gitur, et qui nullo dolore ſauciatur. Idē poſtremò eſt, qui mortē ſubijt, & ſempiternus eſſe non deſijt, vt vtrunq; ſignis non dubijs manifeſtetur, quod vera ſit in Chriſto humilitas, & vera maieſtas. Quia ideo ſe humanæ infirmitati virtus diuina cōſeruit, vt dū Deus ſua facit eſſe, q̃ nr̃a ſunt, noſtra faceret eſſe, q̃ ſua ſunt. Nō ergo aberat à patre filius, nec à filio pater, & illa deitas incommu tabi-

tabilis et inseparabilis Trinitas, nihil sui poterat à se habere discretũ. Quauis em̃ susceptæ incarnatiõis dispẽsatio, ad vnigenitum Dei filium propriè pertineret, sic tamen pater non abiungebatur à filio, quemadmodum caro non diuidebatur à verbo. Ideo ergo Iesus voce magna clamabat dicens, quare me dereliquisti? vt notum om̃ibus faceret, qua re oportuerit eum non erui, non defendi, sed sæuientium manibus derelinqui, hoc est, saluatorem mundi fieri, & omnium hominum redemptorem, nõ per miseriam, sed per misericordiam, nec amissione auxilij, sed definitione moriendi. Quæ verò illic vitæ intercessio sentienda est, vbi anima & potestate est emissa, & potestate reuocata? Dicit enim beatus Apostolus, quòd patri filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum. Et iterum dicit: Quoniam Christus dilexit Ecclesiam, & semetipsum tradidit pro ea, vt eam sanctificaret. Vnde tradi dominum passioni, tam fuit paternę quàm ipsiusvoluntatis. Vt enim non solùm pater relinqueret, sed etiam ipse se quadam ratione desereret, nõ trepida discessione, sed voluntaria cessione. Continuit em̃ se ab impijs crucifixi potestas, & vt dispositiõe vteretur occulta, vti noluit virtute manifesta. Nam qui mortem & mortis autorem sua venerat passione destruere, quomodo peccatores saluos faceret, si persecutoribus repugnaret? Iudæorum igitur hoc fuerat dilectissimi, vt Iesum crederẽt à Deo relictum, in quem tãto scelere sæuire potuissent, qui sacramentum mirabilis patientiæ nescientes, sacrilega elusione dicebant: Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere. Si rex Israel est, descendat nunc de cruce, & credimus ei. Non vestræ cæcitatis arbitrio, stulti scribæ & impij sacerdotes, ostendẽda erat potentia saluatoris, nec secundum preces blasphemantium linguarum, humani generis redemptio debebat omitti, cùm si deitatem filij voluissetis agnoscere, innumera opera eius videretis, quæ vos ad eam, quam fallaciter promittitis fidem, confirmare debuerint. Si autem, vt ipsi profitemini, verum est, quòd alios saluos fecit, cur illa tot & tãta miracula, quæ sub publico facta sunt conspectu, in nullo cordis vestri duritiam mollierũt, nisi quia ità semper sancto spiritui restitistis, vt omnia vobis beneficia Dei in perniciem verteretis? Nam etiam si descenderet Christus de cruce, vos tamen hæreretis in crimine. Spreta ergo sunt vanæ insultationis opprobria, & misericordiam domini perdita & collapsa reparantem, nullæ contumeliæ, nulla conuitia à sui via proposito remouerunt. Offerebatur enim Deo pro salute mundi, hostia singularis, & occisio Christi veri agni per tot secula prædicata, promissionis filios in libertatem fidei transferebat. Confirmabatur quoq; testamentum nouum, & Christi sanguine æterni regni scribebãtur hæredes. Ingrediebatur summus pontifex sancta sanctorum, & ad exorandum Deum immaculatus sacerdos per velum suæ carnis intrabat. Deniq; adeo tunc à lege ad Euangelium, à synagoga ad Ecclesiam, à multis sacrificijs ad vnam hostiam, quę Deus est, euidens est facta translatio, vt emittẽte spiritum domino, velum illud mysticum, quod templi penetralia sanctumq; secretum suo intercludebat obiectu, à summo vsq; ad imum vi subita scinderetur. Quoniam figuras veritas auferebat, & superflui erant nuncij sub præsentia nunciati. Adijciebatur ijs elementorum omnium tremenda cõmotio, & autoribus crucis Christi, ipsa se naturæ officia subtrahebãt. Cumq; custos supplicij Centurio territus ijs quæ viderat, diceret: Verè filius Dei erat homo iste, impietatem tamen Iudaicam, monumentis & petris omnibus duriorem, nulla proditur mitigasse compunctio, vt appareat paratiores ad intelligendum filium Dei tunc fuisse Romanos milites, quàm Israeliticos sacerdotes. Quia ergo Iudæi om̃ium sacramentorum sanctificatione priuati, lucem sibi in tenebras, & in luctum festa verterunt, nos dilectissimi effusam super om-

Marginal notes: Quare Christus clamauerit in cruce. — Matt. 27 — Roma. 8 — Ephes. 5 — Matt. 27 — Hebr. 9 — Veli templi mysterium. Matt. 27 — Centurionis fides

omnes gentes gratiam Dei, procliuibus corporibus atq; animis adoremus, obsecrantes misericordem patrem & diuitem redemptorem, vt de die in diem, auxilio eius adiuti, omnia huius vitæ pericula possimus effugere. Adest enim callidus vbique tentator, & nihil vacuum à suis relinquit insidijs. Cui auxiliante misericordia, quæ nobis inter omnia aduersa prętenditur, fideli semper est constantia resistendum, vt quãuis impugnare non desinat, neminem tamen, quem expugnet, inueniat. Prosint omnibus dilectissimi, religiosè celebrata ieiunia, & continentiæ vtilitas, quam & animis & corporibus probauimus congruentem, nullis corrumpatur excessibus. Quæ enim ad sobrietatem & parsimoniam pertinent, ideo diligentius in ijs sunt celebrata diebus, vt de breui studio in longam consuetudinem mitterentur, & siue in operibus misericordiæ, siue in studio parsimoniæ, nullum à fidelibus vacuum tẽpus habeatur, quoniam vtiq; in accessu dierum & cursu temporum, lucra debemus facere operum, non damna meritorum. Pijs autem studijs & religiosis animis aderit misericordia Dei, vt quod fecit concupisci, faciat obtineri: qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo XVIII. de passione domini.

De figuris veteris testamenti in passione domini reseratis, & sacramento redemptionis humani generis diabolo & Iudæis abscondito, ac de vitandis hæreticorum colloquijs.

MAgnitudo quidem dilectissimi ineffabilis sacramẽti, ita humanæ intelligentiæ altitudinem, & totius vincit eloquij facultatem, vt & excellentissimis ingenijs, & facundissimis linguis, sublimior sit triumphus dominicæ passionis. Sed gaudendũ nobis potius quàm erubescendum est, quòd tantæ superamur materiæ dignitate, de qua nemo humilius sensit, quàm qui putauit suffecisse, quæ dixit. Non ergo superfluò prædicamus, nec de rebus diuinis loquenti, carnalium aurium sunt timenda fastidia, tanquam despectui sint futura, quia crebrò cognoscuntur iterata, cùm hoc maximè ad Christianæ fidei pertineat soliditatem, vt secundum Apostolicam doctrinam idipsum præ- 1. Cor. 1
dicemus omnes, & simus perfecti in eodem sensu, & in eadem scientia. Infidelitas quippe, quę omnium est mater errorum, in multas opiniones, quas arte dicendi necesse habeat colorare, distrahitur. Veritatis autem testificatio, nunquam à sua luce discedit, & quòd alijs minus, alijs amplius micat, non varietas facit luminis, sed infirmitas contemplationis. Cui secundum supernæ illuminatiõis auxilium, etiam meo sermone famulandum est, vt quoniam 1. Cor. 3
Dei agricultura, Dei ędificatio estis, ipse & dispensanti & accipiẽti tribuat sufficientiã, qui largitionũ suarũ iustã exigere nouit vsuram. Decurso igitur dilectissimi textu Euangelicæ lectionis, quam de gloria crucis CHRISTI intento accepistis auditu, omnia vobis diuinorum eloquiorum mysteria patefacta sentite, & quicquid sub propheticis testificationibus vmbra veteris testamenti velabat, in sacramento passionis dominicæ manifestum esse gaudete. Ideo enim sacrificiorum varietates & purificationum differentiæ destiterunt, ideo mandatum circuncisionis, ciborum discretio, ociũ sabbati, & paschalis agni cessauit occisio, quia lex per Mosen data est, gratia autem et Ioann. 1
veritas, per Iesum Christum facta est. Præcesserunt figuræ, vt sequeretur effectus, & in aduentu rerum nunciatarum, finita sunt officia nunciorum, sic reconciliatione humani generis temperata, vt salus quæ in Christo est, nullis seculis sub eadem iustificatione defuerit, & ad hoc dilationum profecerit ratio,

tio, vt quæ diu credita sunt, antequam fierent, incũctanter honorarent. Nam cùm virtus fidei, in ijs q̃ visui nõ subiacent, constituta sit, indulgentius nobiscum egit doctrina cœlestis, quos in hæc mundi tempora distulit ad intelligentiæ facultatem, vt multo pluribus quàm priores, & vatibus vteremur, & testibus. Quod ergo nobis de passione domini Iesu Christi, sacra & digito Dei scripta Euangelia protestantur, sine nubilo hæsitationis accipite, & rerum gestarum ordinem tam habetote manifestum, quàm si omnia corporeo & visu attingeretis & tactu. Vera in Christo deitas, & vera credatur humanitas. Ipse est caro, qui verbum, & sicut vnius cum patre substãtiæ, ita vnius cum matre naturæ. Non geminatus persona, non confusus essentia, potestate impassibilis, humilitate mortalis, sed vtraq; sic vtens, vt & virtus glorificare posset infirmitatem, & infirmitas non valeret obscurare virtutem. Comprehendi se à persequutoribus patitur, qui continet mundum, & eorum manibus nectitur, quorum corde non capitur. Iustitia non resistit iniustis, & cedit veritas testimonijs falsitatis, vt manens in forma DEI, formam impleret serui, & veritatem corporeæ natiuitatis confirmaret sæuitia corporeæ passionis. Sed hanc vnigenito Dei subire & perpeti, nõ conditio necessitatis, sed misericordiæ ratio fuit, vt de peccato damnaret peccatum, & diaboli opus de opere diaboli solueret. Inimicus enim humani generis mortificate in ipsa origine vniuersitati letale vulnus intulerat, nec poterat declinare ius ferreum dediticij seminis, captiua progenies. Vnde cùm in tot generationibus, mortali sibi lege subiectis, vnum videret inter hominum filios, cuius virtutem super omnes totius temporis sanctos miraretur, excellere, securum se fore credidit de perpetuitate sui iuris, si nulla iustitiæ merita sæuæ potuissent superare vim mortis. Famulis itaq; suis & stipendiarijs vehementius incitatis, in præiudicium suum sæuit, & dum putat aliquid sibi debere, quem potuisset occidere, non vidit libertatem singularis innocentiæ, similitudinem persequendo naturæ. Non autem errabat in genere, sed fallebatur in crimine. Adam enim primus & Adam secundus, vnum erant carne, non opere, & in illo omnes moriuntur, in isto omnes viuificabuntur. Ille per superbiæ cupiditatem iterfecit ad miseriam, hic per humilitatis fortitudinem viam parauit ad gloriam. Vnde ipse dicit: Ego sum via, veritas, & vita. Via scilicet in forma conuersationis iustæ, veritas in expectatione reicertæ, vita in perceptione fœlicitatis æternæ. Hoc magnæ pietatis sacramentum dilectissimi, sicut Iudaica impietas, ita diabolica superbia nesciebat. Si enim cognouissent, nũquam dominum gloriæ crucifixissent. Sed quia hostẽ humani generis latebat consilium misericordiæ Dei, & opposito carnis velamine, Deus in Christo mundum reconcilians, tegebatur, perstitit in eum furere, in quo nihil suum poterat inuenire. Nam & malignitati eius hoc magis potuisset prodesse, si parceret, & se ab effusione eius sanguinis abstineret, per quẽ omnium soluenda erat captiuitas, & reparanda libertas. Sed lucem tenebræ non comprehenderunt, nec mẽdax cæcitas sapientiam veritatis potuit inspicere. Tenuit itaq; disposita mansuetudo patientiam, & cohibita famulantium sibi angelicarum virtute legionũ, hausit calicem doloris & mortis, totumq; supplicium transtulit in triumphum. Victi sunt errores, subactę sunt potestates, accepit nouum mundus exordium, vt damnata generatio non obesset, quibus saluandis regeneratio subueniret. Transierunt vetera, & ecce facta sunt omnia noua, vt vniuersorum in Christo credentium, & in sancto spiritu renatorum, per ipsum et cum ipso vna esset passionis societas, & resurrectiõis æternitas, dicẽte Apostolo: Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum CHRISTO in Deo. Cùm autem Christus apparuerit vita vestra,

Marginalia: Hebr. 11; Roma. 8; 1. Cor. 15; Ioann. 14; Sacramẽtũ redẽptionis humanæ latuit diabolum & Iudæos.; 1. Cor. 2; 2. Cor. 5; Ioan. 14; Ioann. 1; 2. Cor. 5; Coloss. 3

tis & vos apparebitis cum ipso in gloria. In hac igitur spe dilectissimi constituti, omes diaboli cauete versutias, qui nō solùm per carnis cōcupiscentias, & per corporeas tantùm insidiatur illecebras: sed inter ipsa quoq; semina fidei, spargens zizania falsitatum, veritatis studet violare culturam, vt quos non potuerit corrumpere malis actibus, impijs subuertat erroribus. Fugite ergo mundanæ argumenta doctrinæ, & viperea hæreticorum vitate colloquia. Nihil vobis commune sit cum eis, qui catholicæ aduersantes fidei, solo sunt nomine Christiani. Non enim tēplum spiritus Dei, nec membra sunt Christi, sed falsis opinionibus implicati, tot species habent diaboli, quot simulachra mendacij. A quibus malis per dominū (Ioan. 14) Iesum Christum, qui & via & veritas & vita est, liberati, omnes vitæ istius tētationes & prælia cum fidei exultatione (Roma. 8) toleremus. Si enim compatimur, & conregnabimus. Quod premium non eis tantùm paratum est, qui pro nomine domini impiorum sæuitia sunt peremti, quoniam vniuersitas Deo seruientium Deoq; viuentium, sicut in Christo est crucifixa: ita est in Christo coronanda, illis quidem in omni gloria præcellentibus, qui terribiles mortes & sæua tormenta, vsq; ad exhalationem spiritus tolerando superauerunt, sed etiam ijs subsequentibus, qui auaritiæ cupiditatem, superbiæ elationem, desideriaq; luxuriæ, carnis suæ mortificatione (2. Tim. 3) vicerunt. Vnde meritò Apostolus ait, quòd omnes, qui piè volunt viuere in Christo, persequutiōem patiuntur. Cuius vtiq; non est extraneus, qui non est pietatis alienus. Paschalem enim festiuitatem solenniter agit, qui nō in fer- (1. Cor. 5) mento veteris malitiæ, sed in azymis synceritatis & veritatis operatur. Nec in Adam primo, sed in Adam secundo (Philip. 2) viuit, membrum scilicet factum corporis Christi, qui cū esset in forma Dei, (1. Tim. 2) forma serui dignatus est fieri, vt in vno mediatore Dei & hominum homine Iesu Christo, & plenitudo maiestatis diuinæ, & veritas naturæ esset humanæ. Quā nisi verbi diuinitas in suæ personæ * reciperet vnitatem, nec regeneratio esset in aqua baptismatis, nec redemptio in sanguine passionis. (Alias, adsumpsisset.) Sed quia in sacramento incarnationis Christi, nihil falsum, nihil accepimus figuratum, non frustrà nos & cum moriente mortuos, & cum resurgente credimus suscitatos, manente ipso in nobis, qui operatur omnia in omnibus, (1. Cor. 15) viuens cum patre & sancto spiritu, regnansq; in secula seculorum, Amen.

Sermo XIX. de paßione domini.

De incomprehensibili humani generis sacramento, de diaboli insidiis ac potestate, & de Christi cruce ferenda.

SAcram dilectissimi dominicæ passionis historiam, Euangelica, vt moris est, narratione decursam, ita omnium vestrum arbitror inhæsisse pectoribus, vt vnicuique audientium, ipsa lectio, quædam facta sit visio. Habet enim hāc potentiam fides vera, vt ab ijs mente non desit, quibus corporalis præsentia interesse non potuit, & siue in præteritum redeat, siue in futurum se cor credentis extendat, nullas sentiat moras temporis, cognitio veritatis. Adest ergo sensibus nostris imago rerū pro nostra salute gestarum, & quicquid tunc discipulorum perstrinxit animos, nostros quoque tangit affectus, non quòd aut tristitia deprimamur, aut sæuitia furentium Iudæorum terreamur, cùm etiam eos, quos illius tempestatis magnitudo cōcussit, ad inuictam constantiam resurrectio domini ascensioq; prouexerit. Sed quia cùm in cogitationem venit, quales tunc Hierusalem populi, & quales fuerint sacerdotes, magno accipiamus cum tremore mentium, tantum facinus impiorum. Quamuis enim ad salutem humani generis pertineret passio saluatoris, & æter-

æternæ mortis vincula temporali sint domini dirupta morte, aliud tamen crucifixi patientia, aliud crucifigentium egit insania, nec ad eosdem rerum exitus misericordia & ira tendebat, quum per eiusdem sanguinis effusionem CHRISTVS solueret mundi captiuitatem, Iudæi interficerent omnium redemptorem. Obdurauit enim carnalem Israel malignitas sua, & nihil ei legis testificatio, nihil mysteriorum imagines, nihil prophetarum oracula profuerunt: cùm pascha domini tot seculis celebratum, in eo Ioannes doceret impletum, de quo publica protestatione dicebat: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. (Ioann.1) Repugnat iniquitas iustitiæ, cæcitas luci, mendacium veritati, sed de sæuitia obluctantium, de scelere crudelium obtinuit Iesus æternæ dispositionis effectum, & ita humano generi sua morte consuluit, vt sacramentum salutis, etiam ipsis persecutoribus non negaret. Qui venerat vniuersis credentibus omnia peccata dimittere, à generali indulgentia nec Iudaicum voluit crimen excludere. Quorum itaque perfidiam detestamur, eorundem fidem, si conuertantur, amplectimur, & imitantes misericordiam domini, qui pro eis, à quibus erat crucifixus, orabat: nos quoque cum beato Paulo apostolo nostras iungimus preces, & vt ille populus misericordiam consequatur, optamus, ob cuius offensionem, gratiam reconciliationis accepimus. Quoniam sicut ait magister gentium: Conclusit Deus omnia in incredulitate, vt omnium misereatur. (Rom.11) Quid autem illud fuit, quod & Iudæis intellectum abstulit, & sapientium mundi corda turbauit, nisi crux filij Dei, quæ & philosophiam euanescere prudentium, & Israeliticam fecit caligare doctrinam? Omnem namque sensum humanæ mentis excessit diuini altitudo consilij, complacuit Deo per stultitiam prædicationis saluos facere credentes, (1.Cor.1) vt mirabilior fieret cõstantia fidei ex difficultate credendi. Inconsequens enim & irrationabile videbatur, recipere animo, quòd creatorem omnium naturarum, in substantia veri hominis, virgo intemerata peperisset, quòd æqualis patri filius Dei, qui impleret omnia, & contineret vniuersa, furentium manibus comprehendi, iniquorum iudicio condemnari, & post * dedecus illusionum, cruci se permisisset affigi. (Alias, dedecora.) Sed in ijs omnibus simul sunt, & humilitas hominis, & celsitudo deitatis, nec misericordiæ ratio maiestatem miserentis obscurat: quia de ineffabili potentia factum est, vt cùm homo verus est in Deo inuiolabili, & Deus verus est in carne passibili, cõferret homini gloria per contumeliam, incorruptio per supplicium, vita per mortem. Nisi enim verbum caro fieret, & tam solida consisteret vnitas in vtraque natura, vt à suscipiente susceptam, nec ipsum breue mortis tempus abiungeret, nunquam valeret ad æternitatem redire mortalitas. Sed adfuit nobis in Christo singulare præsidium, vt in natura passibili, mortis conditio non maneret, quam impassibilis essentia recepisset, & per id quod non poterat mori, posset id quod mortuum erat, suscitari. Huic sacramento dilectissimi vt inseparabiliter congruamus, magna nobis & animi & corporis intentione nitendum est, vt cùm grauissimi sit periculi festum paschale negligere, periculosius sit Ecclesiasticis quidem conuentibus iungi, sed in dominicæ passionis consortio non haberi. Nam dicente domino: Qui non accipit crucem suam & sequitur me, non est me dignus. (Matt.10) Et dicente Apostolo: Si compatimur, & conregnabimus: (Roma.8) quis verè Christum passum, mortuum & resuscitatum colit, nisi qui cum ipso patitur, moritur & resurgit? Et hæc quidem in omnibus Ecclesiæ filijs ipso iam regenerationis sunt inchoata mysterio, vbi peccati interitus, vita est renascentis, & triduanam domini mortem imitatur trina demersio, vt dimoto quodã aggere se-

sepulturæ, quos veteres suscipit sinus fontis, eosdem nouos ædat vnda baptismatis. Sed implendum est nihilominus opere, quod celebratum est sacramento, & natis de spirtu sancto, quantumcunque superest mundani temporis, non sine crucis susceptione ducen-
Lucæ 11 dum est. Quamuis enim forti & crudeli tyranno per potentiā crucis Christi vasa antiquæ deprædationis erepta sint, & dominatio principis mundi à redemptorū sit eiecta corporibus, insidiari tamen etiam iustificatis eadem malignitas perseuerat: & multis modis eos, in quibus non regnat, impugnat, vt si quas animas negligentes imprudentesque repererit, sæuioribus eas laqueis rursum innectat, & à paradiso Ecclesiæ raptas, in cōsortium suæ damnationis inducat. Vnde cùm quispiam obseruantiæ Christianæ se limitem sentit excedere, & in id cupiditates suas tendere, quod eum à recto itinere faciat declinare: recurrat ad crucem domini, & ligno vitæ, motus noxiæ voluntatis adfigat, ac voce prophetica ad
Psal. 118 dominum clamet, & dicat: Confige clauis timoris tui carnes meas, à iudicijs enim tuis timui. Quid autem est clauis timoris Dei carnes habere confixas, nisi corporeos sensus ab illecebra illiciti desiderij sub metu diuini continere iudicij, vt qui resistit peccato, & concupiscentias suas, ne quid morte dignum
Galat. 6 operetur, interficit, audeat cū Apostolo dicere: Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce domini nostri Iesu CHRISTI, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo: Ibi ergo se constituat Christianus, quo eum secum sustulit CHRISTVS, & ad id dirigat omnem viam suam, vbi scit humanam saluatam esse naturam. Passio enim domini vsque ad finem producitur mūdi, & sicut in sanctis suis ipse honoratur, ipse diligitur, & in pauperibus ipse pascitur, ipse vestitur: ita in omnibus, qui pro iustitia, aduersa tolerant, ipse compatitur, nisi fortè æstimandum est, multiplicata per orbem fide, rarescente impiorum numero, omnes persequutiones, & omnia, quæ aduersus beatos martyres sæuierūt, finita esse certamina, tanquam suscipiendæ crucis illis tantùm necessitas incubuerit, quibus ad expugnandam Christi dilectionem atrocissima sunt illata supplicia. Sed aliud seruientium Deo pietas experitur, aliud etiam Apostoli prædicatio protestatur, qui
dicit: Omnes qui piè volunt viuere in 2.Tim.3
Christo Iesu, persequutionem patiuntur. Qua sententia nimis trepidus & segnis ostenditur, qui nulla persequutione pulsatur. Pacem enim cum hoc mundo nisi amatores mundi habere non possunt, & nulla vnquam iniquitati cum æquitate communio, nulla men
dacio cum veritate concordia, nullus 2.Cor.6
est tenebris cum luce consensus. Quia etiam si pietas bonorum cupiat malos corrigi, conuersionémque multorum per gratiam Dei miserentis obtineat, malignorum tamen spirituum aduersus sanctos insidiæ non quiescunt, & siue occulto dolo, siue aperto prælio, in omnibus fidelibus propositum bonæ voluntatis infestant. Inimicum autem illis est, omne quod rectū, omne quod castum est. Et cùm eis nihil in quenquam amplius liceat, quàm iustitia diuina permiserit, quæ dignatur suos aut corrigere disciplina, aut exercere patientia, agunt tamen versutissima arte fallaciæ, vt ex arbitrio propriæ potestatis, aut lædere videantur, aut parcere. & multis, quod dolendum est, ita per nequitiam simulationis illudunt, vt quidem illos & timeant pati infensos, & velint habere placatos, cùm beneficia dæmonum, omnibus sint nocentiora vulneribus, quia tutius est homini, inimicitiam diaboli meruisse quàm pacem. Sapientes itaque animi, qui vnum timere, vnum diligere, & in vnum sperare didicerunt, mortificatis cupiditatibus, & crucifixis corporis sensibus, ad nullum hostium metum, ad nullum inclinantur obsequium. Voluntatem enim Dei etiam sibi præferunt: & tanto

am-

amplius pro Dei amore se non amant. Eccle. 18 Cunq; audiunt sibi diuinitus dici, post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere, diuidunt affectus suos, & legem mentis à corporis lege disscindunt, vt ex quadã se parte sibi denegent, perdentes se in ijs, quæ carnaliter cupiunt, & inuenientes se in ijs, quæ spiritaliter concupiscunt. Sanctum igitur pascha dilectissimi, in talibus membris corporis CHRISTI legitimè celebratur, & nihil illis deest triumphis, quos passio saluatoris obtinuit. Quoniam in ijs, qui apostolico 1. Cor. 9 exemplò castigant corpus suum, & seruituti subijciunt, ijdem hostes eadem fortitudine conteruntur. Etenim nunc à CHRISTO vincitur mundus, & cùm à seruis suis quorumcunque vitiorum incentiua superantur, ipsius virtus est, ipsiusque victoria. Hæc dilectissimi quæ ad participationem crucis pertinent, sufficienter, vt arbitror, vestris sunt hodie auribus intimata, vt paschale sacramentum etiam in membris corporis CHRISTI legitimè celebretur. Superest, vt de obtinendo resurrectionis consortio disseramus. Quod ne continuato sermone, & mihi & vobis fiat onerosum, in diem sabbati promissa differemus. Aderit, vt credimus, gratia Dei, vt debitum nostrum ipsius auxilio compleatur, qui viuit & regnat cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

SERMO PRIMVS DE RESVRRECtione domini.

De duplici vita ac morte, de resurrectionis dominicæ documentis & immortalitate Christi.

Sermone proximo dilectissimi non incongruè vobis, quãtum arbitror, participationem crucis Christi insinuauimus, vt paschale sacramentum ipsa in se habeat vita credentium, & quod festo honoraĩ, moribus celebretur. Quã autem hoc vtile sit, ipsi probastis, & ex vestra deuotione didicistis, quantum prosint animis atq; corporibus prolixiora ieiunia, frequentiores preces, & eleemosynæ largiores. Nemo enim ferè est, qui non hac exercitatione profecerit, & in abdito conscientiæ suæ aliquid, quo rectè possit gaudere, cõdiderit. Sed hęc lucra perseueranti sunt seruanda custodia, ne in desidiam resoluto labore, quod donauit Dei gratia, diaboli furetur inuidia. Cùm igitur quadraginta dierum obseruantia hoc voluerimus operari, vt aliquid sentiremus crucis in tempore dominicę passionis, adnitendum est nobis, vt etiam resurrectionis Christi inueniamur esse consortes, & de morte ad vitam dum in isto corpore sumus, transeamus. Vnicuique enim homini, qui ex alio in aliud aliqua * conuersione mutatur, finis est, non esse quod fuit, & ortus, esse quod nõ fuit. Sed interest, cui quis aut moriatur, aut viuat, quia est mors, quæ causa est viuendi, & est vita, quæ causa est moriendi. Nec alibi quàm in hoc transitorio seculo, vtrunque conquiritur, vt ex qualitate temporalium actionum, differentiæ retributionum pendeant æternarum. Moriendum ergo est diabolo, & viuendum Deo, deficiendum iniquitati, vt iustitiæ resurgatur. Occumbant vetera, vt oriantur noua. Et quoniam, sicut ait veteras, nemo potest duobus dominis seruire, dominus sit, non ille qui stans impulit in ruinam: sed ille qui deiectos erexit in gloriam. Dicente ergo Apostolo: Primus homo de terra terrenus, secundum homo de cœlo cœlestis: qualis ter-

Alias, conuersatione.

Mors et vita duplex.

Matth. 6 Lucæ 16

1. Co. 15

terrenus, tales & terreni, & qualis cœlestis, tales & cœlestes, sicut portauimus imaginem terreni, portemus & imaginem eius, qui est de cœlo. Multum nobis de hac commutatione gaudendum est, qua de ignobilitate terrena ad cœlestem transferimur dignitatem, per illius ineffabilem misericordiam, qui vt nos in sua proueheret, in nostra descendit, vt non solùm substantiam, sed etiam conditionem naturæ peccatricis adsumeret, & ea sibi pateretur in ferri diuina impassibilitas, quę miserrimè experitur humana mortalitas. Vnde ne turbatos discipulorum animos longa mœstitudo cruciaret, denunciatam tridui moram tam mira celeritate breuiauit, vt dum ad integrum secundum diem, pars primi nouissima, & pars tertij prima cócurrit, & aliquantum temporis spatio * decederet, & nihil dierum numero deperiret. Resurrectio igitur saluatoris nec animam in inferno, nec carnem diu * morata est in sepulchro, & tam velox incorruptæ carnis viuificatio fuit, vt maior ibi esset soporis similitudo, quàm mortis. Quoniam deitas, quæ ab vtraq; suscepti hominis substantia non recessit, quod potestate diuisit, potestate coniunxit. Subsequuta sunt itaque multa documenta, quibus prædicandę per vniuersum mundum, fidei autoritas conderetur. Et licet reuolutio lapidis, euacuatio monumenti, depositio linteorum, & totius facti angeli narratores copiosè veritatem dominicæ resurrectionis adstruerent, & mulierum tamen visui & apostolorum frequenter oculis manifestus apparuit: non solùm loquens cum eis, sed habitans atq; conuescens, & pertractari se diligenti curiosóque contactu ab eis, quos dubitatio perstringebat, admittens. Ideo enim & clausis ad discipulos ostijs intro ibat, & flatu suo dabat spiritum sanctum, & dato intelligentiæ lumine, sanctarum scripturarum occulta pandebat, & rursus idem vulnus lateris, fixuras clauorum, & omnia recentissimæ passionis signa monstrabat: vt agnosceretur in eo proprietas diuinæ humanæque naturæ indiuidua permanere, & ita sciremus verbum non hoc esse, quod carnem, vt vnum Dei filium, & verbum confiteremur, & carnem. Non dissonat dilectissimi ab hac fide magister gentium apostolus Paulus, quum dicit: Et si cognouimus secundum carnem Christum, sed nunc iam non nouimus. Resurrectio enim domini, non finis carnis, sed commutatio fuit, nec virtutis augmento consumpta substantia est. Qualitas transijt, non natura defecit, & factum est corpus impassibile, quod potuit crucifigi, factum est immortale, quod potuit occidi, factũ est incorruptibile, quod potuit vulnerari, & meritò dicitur, caro Christi in eo statu, quo fuerit nota, nesciri: quia nihil in ea passibile, nihil remansit in ea infirmum, vt & ipsa sit per essentiam, & non sit ipsa per gloriam. Quid autem mirum, si hoc de corpore Christi profitetur, qui de omnibus Christianis spiritalibus dicit: Itaque nos ex hoc neminem nouimus secundum carnem: Ex hoc, inquit, initium nobis factum est resurrectiõis in CHRISTO, ex quo in eo, qui pro omnibus mortuus est, totius spei nostræ forma præcessit. Non hæsitamus diffidentia, nec incerta expectatione suspendimur, sed accepto promissionis exordio, fidei oculis, quæ sunt futura, iam cernimus, & naturæ prouectione gaudentes, quod credimus, iam tenemus. Non ergo nos rerum temporalium occupent species, nec ad se contemplationem nostram à cœlestibus terrena deflectant. Pro transactis habeantur, quæ ex maxima parte iam non sunt, & mens intenta mansuris, ibi desiderium suum figat, vbi quod offertur, æternum est. Quamuis enim spe salui facti sumus, & corruptibilem adhuc carnem mortalémque gestamus: rectè tamen dicimur in carne non esse, si carnales nobis non dominẽtur affectus, & meritò eius rei deponimus nuncupationem, cuius

Marginal notes: Alias, decederet. — Alias, morari passa est — Resurrectionis documenta. — Acto. 1 — Ioan. 20 — Luc. 24 — Ioan. 20 — 2. Cor. 5 — Ibidem — Roma. 8

cuius non sequimur voluntatem. Cùm
Rom. 13 itaq; Apostolus dicat, carnis curam ne
feceritis in desiderijs, non ea nobis interdicta intelligimus, quæ saluti congruunt, & quæ humana possit infirmitas. Sed quia non omnibus desiderijs seruiendum, nec quicquid caro concupiscit, implendum est, de adhibendo temperantiæ modo admonitos nos esse cognoscimus: vt carni quę sub animi est cōstituta iudicio, nec superflua concedamus, nec necessaria denegemus.
Ephe. 5 Vnde idem Apostolus alibi ait: Nemo enim vnquam carnem suam odio habuit, sed nutrit & fouet eam, cùm vtiq; non ad vitia, non ad luxuriam, sed ad debitum sit alenda & fouenda famulatum: vt teneat ordinem suum renouata natura, nec peruersè ac turpiter superioribus inferiora pręualeant, aut inferioribus superiora succumbant, & vitijs animum superantibus, ibi fiat seruitus, vbi debet esse dominatus. Agnoscat igitur populus Dei, nouam se esse in Christo creaturam, & à quo susceptа sit, quámue susceperit, vigilanter intelligat. Quę noua facta sunt, non redeant ad instabilem vetustatem, &
Lucæ 9 non omittat opus suum, qui manum misit ad aratrum, sed ad hoc attendat, quod serit, non ad id respiciat, quod reliquit. Nemo in id recidat, vnde surrexit, sed etiam si pro infirmitate corporea in aliquibus adhuc languoribus iacet, sanari instāter desideret ac leuari. Hæc est enim salutis via & cœptæ in Christo resurrectionis imitatio, vt quia in lubrico isti us vitæ diuersi casus lapsusque non desunt, vestigia gradientium à fluidis ad solida transferantur. Quo-
Psal. 36 niam, sicut scriptum est, à domino diriguntur gressus hominis, & viam eius volet. Quum ceciderit iustus, non collidetur, quia dominus supponet manum suam. Hæc meditatio dilectissimi non pro sola solennitate paschali, sed pro totius vitę sanctificatione retinenda est, & ad hoc præsens exercitatio debet intendi: vt quæ animum fidelium experimento breuis obseruantiæ delectarunt, in consuetudinem transeant, intemerata permaneant, ac si aliquid delicti irrepserit, celeri pœnitudine deleatur. Et quia antiquorum morborum difficilis & tarda curatio est, tanto velocius adhibeantur remedia, quanto recentiora sunt vulnera, vt semper ab omnibus offensionibus in integrum resurgentes, ad illam incorruptibilem glorificandæ carnis resurrectionem peruenire mereamur, in CHRISTO IESV domino nostro, qui viuit & regnat cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Sermo II. de resurrectione domini.

Quod crux Christi sit saluandis sacramentum & exemplum, & de mysterio incarnationis.

Notum quidem dilectissimi paschale sacramentum Euāgelica nobis narratio præsentauit, & ita per aurem carnis penetratus est mentis auditus, vt nemini nostrum rerum gestarum imago defuerit: cùm diuinitus inspiratæ textus historiæ euidenter ostenderit, qua dominus Iesus Christus impietate traditus, quo iudicio addictus, qua sæuitia crucifixus, & qua sit gloria suscitatus. Sed adijciendum est etiam nostri sermonis officium, vt sicut pia expectatione deposcere vos consuetudinis debitum sentio, ita solēnitati sacratissimæ lectionis subiungatur exhortatio sacerdotis. Quia igitur apud fideles aures ignorantiæ locus non est, semen verbi, quod est in prædicatione Euangelij, Lucæ 8
debet in terra vestri cordis augeri, vt remotis suffocationibus spinarum ac tribulorū, libera in fructus suos exeant plantaria piorum sensuū, & rectarum germina volūtatum. Crux enim Christi, quæ saluandis est impensa mortalibus, & sacramētum est, & exemplum. Sacramentum, quo virtus impletur

Alias, textum.

diuina, exemplum quo deuotio incitatur humana: quoniam captiuitatis iugo erutis, etiam hoc præstat redemptio, vt eam sequi possit imitatio. Nam si mundana sapientia ita in suis gloriatur erroribus, vt quem sibi quisque ducem elegerit, eius opiniones & mores atque omnia instituta sectetur, quæ nobis erit communio nominis Christi, nisi vt ei inseparabiliter vniamur, qui est, vt ipse insinuauit, via, veritas & vita: Via scilicet cōuersationis sanctæ, veritas doctrinæ diuinæ, & vita beatitudinis sempiternæ. Ioan. 14 Collapsa enim in parentibus primis humani generis plenitudine, ita misericors Deus creaturæ ad imaginem suam factæ, per vnigenitum suum Iesum Christum voluit subuenire, vt nec extra naturā esset reparatio naturæ, & vltra propriæ originis dignitatem proficeret secunda conditio. Fœlix, si ab eo non decideret, quod Deus fecit, fœlicior si in eo maneret, quod refecit. Multum fuit à Christo recepisse formam, sed plus est, in Christo habere substantiam. Suscepit enim nos in suam * proprietatem illa natura, quæ nec nostris sua, nec suis nostra consumeret, quæ ita vnam in se fecit deitatis humanitatisque personam, vt sub dispensatione infirmitatum atque virtutum, nec caro per diuinitatem inuiolabilis, nec diuinitas per carnem posset esse passibilis. Alias, potestatem. Suscepit nos illa natura, quæ & propaginem nostri generis à communi tramite non abrumperet, & contagium peccati in omnes homines transeuntis excluderet. Infirmitas sanè atque mortalitas, quæ non peccatum erant, sed pœna peccati, à redemptore mundi recepta sunt ad supplicium, vt impenderentur ad precium. Quod ergo in omnibus hominibus transfusio fuit damnationis, hoc in CHRISTO sacramentum est pietatis. Præbuit enim se crudelissimo exactori liber à debito, & ministras diaboli Iudaicas manus in cruciatum immaculatæ carnis admisit. Quam ideo vsque ad celerrimam resurrectionem voluit esse mortalem, vt credentibus in eum, nec persequutio insuperabilis, nec mors posset esse terribilis, cùm ita dubitandum non esset de consortio gloriæ, sicut dubitandum non erat de communione naturæ. Si incunctanter itaque dilectissimi corde credimus, quod ore profitemur, nos in CHRISTO crucifixi, nos sumus mortui, nos sepulti, nos etiam die tertia suscitati. Vnde Apostolus dicit: Si consurrexistis cum CHRISTO, quæ sursum sunt, quærite, vbi CHRISTVS est in dextera Dei sedens: quæ sursum sunt, sapite, non quæ super terram. Coloss. 3 Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum CHRISTO in Deo. Cùm enim CHRISTVS apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum CHRISTO in gloria. Vt autem nouerint corda filiorum habere se, vnde ad supernam sapientiam spretis mundi cupiditatibus valeant eleuari, spondet nobis dominus præsentiam suam dicens: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, vsque ad consummationem seculi. Matt. 28 Non enim frustrà per Esaiam dixerat spiritus sanctus: Ecce virgo in vtero concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel, quod est interpretatum, nobiscum Deus. Esaiæ 9 Implet ergo IESVS proprietatem nominis sui, & qui ascendit in cœlos, non deserit adoptatos, qui sedit ad dexteram patris, idem totius habitator est corporis, & ipse deorsum confortat ad patientiam, qui sursum inuitat ad gloriam. Nec inter vana igitur nobis desipiendum est, nec inter aduersa trepidandum. Ibi quidē blandiuntur deceptiones, & hic grauescunt labores. Sed quia misericordia domini plena est terra, adest nobis vtique Christi victoria, vt impleat, quod ait: Nolite timere, quia ego vici mūdum. Ioan. 14 Siue ergo contra ambitionem seculi, siue contra concupiscentias carnis, siue contra hæreticorum iacula dimicemus, dominica cruce semper armemur. Nec enim vnquam à paschali fe-

festo recedimus, si à fermento malitiæ veteris abstinemus. Inter omnes nanque vitæ huius varietates, quæ diuersarum plenæ sunt passionum, apostolicæ exhortationis meminisse debemus, qua nos instruit, dicens: Hoc sentite in vobis, quod & in Christo Iesu. Philip. 2
Qui cùm in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus est, & habitu inuentus vt homo. Humiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod & DEVS exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen, vt in nomine Iesu omne genu flectatur cœlestium, terrestrium & infernorum: & omnis lingua confiteatur, quia dominus Iesus Christus in gloria est Dei patris. Si magnæ, inquit, pietatis sacramentum intelligitis, & quod pro salute humani generis vnigenitus Dei filius gessit, aduertitis: hoc sentite in vobis, quod & in Christo IESV, cuius humilitas nulli aspernanda diuitum, nulli est erubescenda nobilium. Nec enim in tantum prouehi potest quælibet fœlicitas humana fastigiū, vt æstimet sibi pudendum, quod manens Deus in forma Dei Deus, non est arbitratus indignum. Imitamini, quod operatus est, diligite, quod dilexit, & inuenietis in vobis Dei gratiam. Vestram in illo redamate naturam, quoniam sicut ille paupertate diuitias non amisit, gloriam humilitate non minuit, æternitatem morte non perdidit: ita & vos eisdem gradibus, eisdem vestigijs, vt cœlestia apprehendatis, terrena despicite. Susceptio enim crucis, est interfectio cupiditatum, occisio vitiorum, declinatio vanitatis, & abdicatio omnis erroris. Nam cùm pascha domini, non impudicus, non luxuriosus, non superbus celebret, non auarus: nulli tamen ab hac festiuitate longius quàm hæretici separantur, maximéque illi, qui de verbi incarnatione malè sentiunt, aut minuendo quod est deitatis, aut euacuando quod est carnis. Verus enim Deus est filius Dei, totum habens ex patre, quod pater est, nullo exordio tēporalis, nulla varietate mutabilis, nec ab vno diuisus, nec ab omnipotente diuersus. Sempiterni genitoris vnigenitus sempiternus, vt mens fidelis credēs in patrem & filium et spiritū sanctum, in eandem vnius deitatis essentiam, nec vnitatē gradibus diuidat, nec Trinitatem singularitate confundat. Non autem sufficit Dei filium in sola patris nosse natura, nisi eum non recedētem à proprijs, agnoscamus in nostris. Exin anitio enim illa, quam reparationi impendit humanæ, dispensatio fuit miserationis, non priuatio potestatis. Nam cùm & ex æterno consilio Dei, non esset aliud nomen sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat saluos fieri, inuisibilis visibilem, intemporalis temporalem, impassibilis passibilem substantiam suam fecit: non vt virtus deficeret in infirmitate, sed vt infirmitas in incorruptibilem posset trāsire virtutem. Actor. 4
Propter quod ipsa festiuitas, quæ à nobis pascha nominatur, apud Hebræos phase, id est, transitus dicitur, attestante Euangelista atque dicente: Ante diem festum paschæ sciens Iesus, quia venit hora eius, vt transeat ex hoc mundo ad patrem. Ioann. 13
Cuius autem naturæ futurus erat trāsitus iste, nisi nostræ, cùm inseparabiliter & pater in filio, & filius esset in patre? Sed quia verbum & caro, vna persona est, non diuiditur à suscipiente susceptus, & honor prouehendi, pro uehentis nominatur augmentum, dicente Apostolo, quod iam commemorauimus: Propter quod & Deus exaltauit illum, & dedit illi nomen, quod est super omne nomen. In quo vtique adsumpti hominis exaltatio commendatur, vt in cuius passionibus manet deitas indiuisibilis, idem coæternus sit in gloria deitatis. Ad hanc participationem ineffabilis muneris, beatum trāsitum fidelibus suis ipse dominus præparabat, cùm instanti iam proximus passioni, non solùm pro apostolis suis atque discipulis, sed etiam pro vniuer- Philip. 2 Ioann. 17

sa

ſa Eccleſia ſupplicaret, & diceret: Non pro his autem rogo tantùm, ſed pro ijs etiam, qui credituri ſunt per verbum ipſorum in me, vt omnes vnum ſint, ſicut & tu pater in me, & ego in te, vt & ipſi in nobis vnum ſint. Cuius vnitatis nullum poterunt habere conſortium, qui in Dei filio Deo vero humanam negant manere naturam, impugnatores ſaluiferi ſacramenti, & paſchalis feſti exules. Quod, quia ab Euangelio diſſentiunt, & ſymbolo contradicunt, nobiſcum celebrare non poſſunt, quia etſi audent ſibi Chriſtianum nomen adſumere, ab omni tamen creatura, cui CHRISTVS caput eſt, repelluntur, vobis in hac ſolennitate meritò exultantibus, pieq́; gaudentibus, qui nullum recipientes in veritate mendacium, nec de natiuitate CHRISTI ſecundum carnem, nec de paſſione ac morte, nec de corporali reſurrectione eius ambigitis: quoniam ſine vlla ſeparatione deitatis, verum CHRISTVM ab vtero virginis, verum in ligno crucis, verum in ſepulchro carnis, verum in gloria reſurrectionis, verum in dextera paternæ maieſtatis agnoſcitis. Vnde etiam, ſicut Apoſtolus ait, expectamus ſaluatorem dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui reformabit corpus noſtræ humilitatis, conforme fieri corpori gloriæ ſuæ, qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

[Philip. 3]

SERMO PRIMVS DE ASCENſione domini.

Cur diſcipuli permiſſi ſint dubitare de reſurrectiõe Chriſti, & quid egerit Chriſtus inter aſcenſionem & reſurrectionem ſuam, & de Petri prærogatiua atque cicatricibus Chriſti.

Post

Poſt beatã & glorioſam reſurrectionem domini noſtri Ieſu Chriſti, quã verũ Dei templum, Iudaica impietate reſolutũ, diuina in triduo potẽtia ſuſcitauit, quadragenarius hodie dilectiſſimi ſanctorum dierum expletus eſt numerus, ſacratiſſima ordinatiõe diſpoſitus, & ad vtilitatem noſtræ eruditionis impenſus, vt dum à domino in hoc ſpatio mora præſentiæ corporalis extenditur, fides reſurrectionis, documentis neceſſarijs muniretur. Mors enim Chriſti, multorum diſcipulorum corda turbauerat, & de ſupplicio crucis, de emiſſione ſpiritus, de exanimati corporis ſepultura, grauatis mœſtitudine mentibus, quidam diffidentiæ torpor obrepſerat. Nam quum ſanctæ mulieres, ſicut Euangelica pandit hiſtoria, reuolutum à monumento lapidem, & ſepulchrum corpore vacuum, & viuẽtis domini teſtes angelos nunciarent, verba earum apoſtolis alijſq́; diſcipulis, deliramentis ſimilia videbantur. Quam vtique hæſitationem humana infirmitate nutantem, nequaquam permiſiſſet ſpiritus veritatis prædicatorum ſuorum ineſſe pectoribus, niſi illa trepida ſollicitudo & curioſa cũctatio, noſtræ fidei fundamenta ieciſſet. Noſtris igitur perturbationibus, noſtris periculis in apoſtolis conſulebatur. Nos in illis viris contra calumnias impiorum & contra terrenæ argumenta ſapientiæ docebamur. Nos illorum inſtruit aſpectus, nos erudiuit auditus, nos cõfirmauit attactus. Gratias agamus diuinæ diſpẽſationi, & ſanctorum patrum neceſſariæ tarditati. Dubitatum eſt ab illis, ne dubitaretur à nobis. Non ergo ij dies dilectiſſimi, qui inter reſurrectionem domini aſcenſionémque fluxerunt, ocioſo tranſiere decurſu, ſed magna in eis confirmata ſacramenta, magna ſunt reuelata myſteria. In ijs metus diræ mortis aufertur, & non ſolùm animæ, ſed etiam carnis immortali-

[Hæſitatio diſcipulorũ de reſurrectione domini, cur pmiſſa ſit.]

[Marc. 16]

[Lucæ 24]

[Chriſtus quid egerit inter aſcenſionẽ & reſurrectionem.]

talitas declaratur. In ijs per insufflatio
Ioan. 20 nem domini infunditur apostolis omnibus spiritus sanctus, & beato apostolo Petro, supra cæteros post regni
Petri prerogatiua
Lucæ 24 claues, ouilis dominici cura mandatur. In ijs diebus, duobus discipulis tertius in via dominus iungitur comes, & ad omnem nostræ ambiguitatis caliginem detergendam, pauentium ac trepidantium tarditas increpatur. Flammam fidei illuminata corda concipiunt, & quæ erant tepida, reserante scripturas domino, efficiuntur ardentia. In fractione quoque panis conuescentium aperiuntur obtutus, multo fœlicius eorum oculis patefactis, quibus naturæ suæ manifestata est glorificatio, quàm illorum generis nostri principum, quibus præuaricationis suæ est ingesta confusio. Inter hæc autem
Ibidem. alia miracula, cùm discipuli trepidis cogitationibus æstuarent, & apparuisset in medio eorum dominus, dixissetque pax vobis, ne hoc remaneret in eorum opinionibus, quod voluebatur in cordibus, putabant enim se spiritum videre, non carnem, redarguit cogitationes à veritate discordes, ingerit dubitantium oculis manentia in manibus suis & pedibus crucis signa, & vt diligẽtius pertractentur, inuitat.
Cicatrices cur Christus seruauerit. Quia ad sananda infidelium cordium vulnera, clauorum & lanceæ erant seruata vestigia, vt nõ dubia fide, sed constantissima scientia teneretur, eam naturam in Dei patris consessuram throno, quæ iacuerat in sepulchro. Per omne ergo hoc tempus dilectissimi, quod inter resurrectionem & ascensionem domini exactum est, hoc prouidentia DEI curauit, hoc docuit, hoc suorum & oculis insinuauit & cordibus: vt dominus Iesus verè agnosceretur resuscitatus, quàm verè erat natus, & passus, & mortuus. Vnde beatissimi apostoli omnésque discipuli, qui & de exitu crucis fuerant trepidi, & de fide resurrectionis ambigui, ita sunt in veritate perspicua roborati, vt domino in cœlorum eunte sublimia, non solùm nulla afficerentur tristitia, sed etiam magno gaudio replerentur. Et reuera magnaerat & ineffabilis causa gaudendi, Lucæ 24
cùm in conspectu sanctæ multitudinis super omnium creaturarum cœlestium dignitatem, humani generis natura conscenderet, supergressura angelicos ordines, & vltra archangelorum altitudines eleuanda, nec vllis sublimitatibus modum suæ prouectionis habitura, nisi æterni patris recepta consessu, illius gloriæ sociaretur in throno, cuius natura copulabatur in filio. Quia igitur Christi ascensio, nostra est prouectio, & quo processit gloria capitis, eo spes vocatur & corporis, dignis dilectissimi exultemus gaudijs, & pia gratiarum actione lætemur. Hodie enim non solùm paradisi possessores firmati sumus, sed etiam cœlorum in Christo superna penetrauimus, ampliora adepti per ineffabilem Christi gratiam, quam per diaboli amiseramus inuidiam. Nam quos virulentus inimicus, primi habitaculi fœlicitate deiecit, eos sibi incorporatos Dei filius ad dexteram patris collocauit: cum quo viuit & regnat in vnitate spiritus sancti DEVS per omnia secula seculorum, Amen.

Sermo II. de ascensione domini.

De exaltatione humanæ naturæ per Christum, de virtute fidei & Christi diuinitate.

SACRAMENTVM dilectissimi salutis nostræ, quã precio sanguinis sui vniuersitatis conditor æstimauit, à die corporalis ortus vsque ad exitum passionis, per dispensationem humilitatis impletum est. Et licet multa etiam in forma serui, diuinitatis signa radiauerint, propriè tamen illius temporis actio ad demonstrandam suscepti hominis pertinuit veritatem. Post passiõem verò ruptis mortis vinculis, quæ vim suam in eum, qui pecca

tur. Hinc illud est, quod post resurrectionem suam dominus Mariæ Magdalenæ personam Ecclesiæ gerenti, cùm ad contactum ipsius properaret
Ioan. 20 accedere, dicit: Noli me tangere, nondum enim ascendi ad patrem meum, hoc est, nolo quod ad me corporaliter venias, nec vt me sensu carnis agnoscas, ad sublimiora te differo, maiora tibi præparo, cùm ad patrem ascendero, tunc me perfectius veriusq; palpabis, apprehensura quod non tangis, & credítura quod non cernis. Cùm aũt ascendentem ad cœlos dominum sequaces apostolorum oculi intenta admiratione suspicerent, adstiterunt coram ipsis angeli duo, mirabili vestium candore
Acto. 1 fulgentes, qui & dixerunt: Viri Galilæi, quid statis aspicientes in cœlum? Hic Iesus qui adsumptus est à vobis in cœlum, sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum. Quibus verbis omnes Ecclesiæ filij docebantur, vt Iesus Christus in eadem, qua ascenderat, carne venturus visibilis crederetur, nec posset ambigi omnia illi esse subiecta, cui ab ipso corporeæ natiuitatis exordio, famulatus seruisset angelicus. Sicut enim concipiendum Chri-
Lucæ 1 stum de spiritu sancto beatæ virgini angelus nunciauit, sic & æditum de virgine vox cœlestium, pastoribus cecinit. Sicut resurrexisse à mortuis, supernorum nunciorum prima testimonia docuerunt, sic ad iudicandum mundum in ipsa carne venturum, angelorum officia prædicarunt, vt intelligeremus, quantæ potestates sint adfuturæ iudicaturo, cui tantæ ministrarunt etiam iudicando. Exultemus ergo dilectissimi gaudio spiritali, & digna apud dominum gratiarum actione lętantes, liberos cordis oculos ad illam altitudinem, in qua Christus est, erigamus. Sursum vocatos animos desideria terrena non deprimant, ad æterna prælectos peritura non occupent, viam veritatis ingressos fallaces illecebræ non retardent, & ita à fidelibus hæc temporalia decurrantur, vt peregrinari se in hac mundi valle cognoscant, in qua etiam si quędam commoda blandiantur, non amplectenda nequiter, sed transeunda sunt fortiter. Ad hanc enim nos deuotionem beatissimus Petrus apo- Ioan. 21
stolus incitat, & secundum illam dilectionem, quam pascendis CHRISTI ouibus trina dominici amoris professione concepit, obsecrans dicit: Charissimi obsecro vos tanquam aduenas & pe- 1. Petr. 2
regrinos, abstinere vos à carnalibus desiderijs, quæ militāt aduersus animam. Cui autem, nisi diabolo, carnales militant voluptates, qui animas ad superna tendentes, corruptibilium bonorum delectationibus obligare, & ab illis sedibus, de quibus ille excidit, gaudet abducere? Contra huius insidias sapienter debet fidelis quisque vigilare, vt & inimicum suum, de eo quod tentatur, possit elidere. Nihil autem validius est dilectissimi cōtra diaboli dolos, quàm benignitas misericordiæ & largitas charitatis, per quam omne peccatum aut declinatur, aut vincitur. Sed huius sublimitas virtutis non prius apprehenditur, quàm illud, quod ei contrarium est, subruatur. Quid aũt tam inimicum misericordiæ & operibus charitatis, quàm auaritia, de cuius radice omnium malorum germen emersit? Quæ nisi in suis fomitibus enecetur, necesse est, vt in agro cordis illius, in quo huius mali planta conualuit, spinæ potius tribulíque vitiorum, quàm vllum veræ virtutis semen oriatur. Resistamus ergo dilectissimi huic tam pestifero malo, & charitatem, sine qua 1. Cor. 13
nulla virtus potest enitere, sectemur, vt per hanc, qua ad nos CHRISTVS descendit, dilectionis viam, etiam nos ad ipsum possimus ascendere, cui est cum Deo patre & sancto spiritu honor & gloria in secula seculorum, Amen.

SERMO PRIMVS DE PENTECOSTE.

De virtute ac missione spiritus sancti in linguis igneis, & de peccato in spiritum sanctum.

Hodiernā solennitatem dilectissimi in præcipuis festis esse venerandam, omnium catholicorum corda cognoscunt. Nec dubium est, quanta huic diei reuerentia debeatur, quem spiritus sanctus excellentissimo sui muneris miraculo cōsecrauit. Nam ab illo die, quo dominus super omnem cœlorum altitudinem ad dexteram Dei patris consessurus ascendit, decimus iste est, qui ab eiusdem resurrectione quinquagesimus nobis in eo, à quo cœpit, illuxit, magna mysteria in se continens & veterum sacramentorum & nouorum: quibus manifestissimè declaratur, & gratiam prænunciatam fuisse per legem, & legem impletam esse per gratiam. Sicut enim Hebræo quondam populo ab Aegyptijs liberato, quinquagesimo die post immolationem agni, lex data est in monte Sina: ita post passionem, qua verus Dei agnus occisus est, quinquagesimo à resurrectione eius die, in apostolos plebēmque credentium, spiritus sanctus illapsus est, vt facilè diligens Christianus agnoscat initia veteris testamēti Euangelicis ministrasse principijs, et ab eodem spiritu conditum fœdus secundum, à quo primum fuerat institutum. Nā sicut apostolica testatur historia, dum complerētur dies pentecostes essentq; omnes discipuli pariter in eodē loco, factus est repentè de cœlo sonus, tanquam aduenientis spiritus vehementis: & repleuit totam domum, vbi erāt sedentes. Et apparuerunt illis dispartitæ linguæ, tanquam ignis, seditq; supra singulos eorum. Et repleti sunt omnes spiritu sancto, & cœperunt loqui varijs linguis, prout spiritus sanctus dabat eloqui illis. O quàm velox est sermo sapientiæ, & vbi Deus magister est, quàm citò discitur, quod docetur. Non est adhibenda interpretatio ad audiendum, non consuetudo ad vsum, non tempus ad studium, sed spirante vbi voluit, spiritu veritatis, propriæ singularum gentium voces, factæ sunt in Ecclesiæ ore communes. Ab hoc igitur die tuba Euangelicæ prædicationis intonuit, ab hoc die imbres charismatum, flumina benedictionum, omne desertum, & vniuersam aridam rigauerunt: quoniam ad renouandam faciem terræ spiritus Dei ferebatur super aquas, & ad veteres tenebras abigendas, nouæ lucis fulgura coruscabant, cùm micantium splendore linguarum, & verbum domini lucidum, & eloquium concipere tur ignitum, cui ad creandum intellectum consumendumq; peccatum, & efficatia illuminandi, & vis inesset vrendi. Quamuis autem dilectissimi, valde fuerit ipsa rei gestæ forma mirabilis, nec dubium sit, in illo omnium humanarum vocum exultante* concentu, maiestatem spiritus sancti fuisse præsentem, nemo tamen existimet in ijs, quæ corporeis visa sunt oculis, diuinā eius apparuisse substantiam. Natura enim inuisibilis, & patri filioq; communis, qualitatem muneris atq; operis sui, qua voluit, significatione monstrauit. Proprietatem verò essentiæ suæ, in sua deitate cōtinuit, quia sicut nec patrem nec filium, ita nec spiritum sanctum humanus potest visus attingere. In Trinitate enim diuina nihil dissimile, nihil impar est, & omnia quæ de illa possunt substantia cogitari, nec virtute, nec gloria, nec æternitate discreta sunt. Cùmque in personarum proprietatibus alius sit pater, alius sit filius, alius spiritus sanctus non tamen alia deitas, nec diuersa natura est. Siquidem cū & de patre sit filius vnigenitus, & spiritus sanctus patris filijque sit spiritus, non sicut quæcunque creatura, quæ & patris & filij est: sed sicut cum vtroque viuens & potens & sempiternus, & ex eo quod est, pater filiusque subsistens. Vnde cùm dominus ante passionis suę diem discipulis suis sancti spiritus sponderet

Marginalia: Exod. 19 (beside "tam esse per gratiam"); Actor. 2 (beside "Dei agnus occisus est"); Ioann. 3 (beside "hibenda interpretatio"); Gene. 1 (beside "niuersam aridam"); *Alias, conuentu. (beside "exultante* concentu")

Ioan. 16 deret aduentum. Adhuc, inquit, multa habeo vobis dicere, sed non potestis modò illa portare. Cùm autem venerit ille spiritus veritatis, diriget vos in omnem veritatem. Non enim loquetur à semetipso, sed quæcunque audiet, loquetur, & futura annunciabit vobis. Omnia quæ habet pater, mea sunt, propterea dixi, quia de meo accipiet, & annunciabit vobis. Non ergo alia sunt patris, alia filij, alia spiritus sancti, sed omnia quæcunque habet pater, habet & filius, habet & spiritus sanctus, nec vnquam in illa trinitate defuit ista communio. Quia hoc est ibi omnia habere, quod semper existere, nulla ibi tempora, nulli gradus, nullæ differentiæ cogitentur, & si nemo de eo potest explicare quod est, nemo audiat affirmare quod non est. Excusabilius enim est de natura ineffabili non eloqui digna, quàm definire contraria. Quicquid itaque de sempiterna & incommutabili gloria patris, pia possunt corda concipere, hoc simul & de filio, & de spiritu sancto, inseparabiliter atque indifferenter intelligant. Ideo enim hanc beatam trinitatem, vnum confitemur DEVM, quia in his tribus personis, nec substantiæ, nec potentiæ, nec voluntatis, nec operationis, est vlla diuersitas. Sicut ergo detestamur Arianos, qui inter patrem & filium aliquam volunt esse distantiam, ita etiam Macedonianos pariter detestamur: qui licet patri & filio tribuant æqualitatem, spiritum tamen sanctum inferioris putant esse naturæ, non considerantes in eam blasphemiam se incidere, quæ neque in præsenti seculo neque in futuro sit remittenda iudicio, dicente domino:

Matt. 12 Quicunq; dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ei. Qui autem dixerit cōtra spiritū sanctum, non remittetur ei neq; in hoc seculo neq; in futuro.

Peccatū in spiritum sanctū cur sit irremissibile. Permanēs itaq; in hac impietate, sine venia est, quia exclusit eū à se, per quem poterat confiteri. Nec vnquā peruenit ad indulgētiæ remedium, qui patrocinaturum sibi non habet aduocatum. Ab ipso enim est inuocatio patris, ab ipso sunt lachrymæ pœnitentium, ab ipso sunt gemitus supplicantium. Et nemo potest dicere dominum Iesum, nisi in spiritu sancto, 1. Co. 12 cuius æqualem cum patre & filio omnipotentiam, vnámque deitatem euidentissimè prædicat Apostolus dicens: Ibidem. Diuisiones autem gratiarum sunt, idem autem spiritus. Et diuisiones ministrationum sunt, idem autem dominus. Et diuisiones operationū sunt, idem verò Deus, qui operatur omnia in omnibus. His dilectissimi alijsque documentis, quibus innumerabiliter diuinorum eloquiorum coruscat autoritas, ad venerationem pentecostes vnanimiter incitemur, exultantes in honorem sancti spiritus, per quem omnis Ecclesia catholica sanctificatur, omnis anima rationalis imbuitur. Qui inspirator fidei, doctor scientiæ, fons dilectionis, signaculum castitatis, & totius est causa virtutis. Gaudeant fidelium mentes, quòd in toto mundo vnus Deus, pater & filius & spiritus sanctus, omnium linguarum cōfessione laudatur, quódque illa significatio, quæ in specie ignis apparuit, & opere perseuerat, & munere. Ipse enim spiritus veritatis, facit domum gloriæ suæ luminis sui nitore fulgere; & in templo suo, nec tenebrosum aliquid vult esse, nec tepidum, de qua ope atque doctrina etiam ieiuniorum nobis atque eleemosynarum est collata purgatio. Nam hunc venerabilem diem sequitur saluberrimæ obseruantiæ consuetudo, quam vtilissimam sibi omnes sancti semper experti sunt, & ad quam sedulò celebrandam, pastorali vos sollicitudine cohortamur: vt si quid macularum proximis diebus negligētia incauta contraxerit, id & ieiunij censura castiget, & deuotio pietatis emendet. Quarta igitur & sexta feria ieiunemus. Sabbato autem in id ipsum consueta deuotione vigilias celebremus; per Christum dominum nostrum, Amen.

Sermo II. de pentecoſte.

De myſterio Trinitatis, de miſſiõe ſpiritus ſancti & Manichæorum impietate.

PLeniſſimè quidem nobis di lectiſſimi cauſam atque rationem ſolennitatis hodiernæ diuinorum eloquiorum textus oſtendit, quo ſanctum ſpiritum quinquageſimo poſt domini reſurrectionem die, qui ab aſcenſione eius decimus eſt, infuſum CHRISTI diſcipulis, ſicut promiſſus ſperabatur, agnouimus. Sed ad nouos Eccleſiæ filios inſtruendos, addendum eſt etiam noſtri ſermonis obſequium. Non enim timemus, vt ſpiritales & eruditi vota faſtidiant, ad quorum fructum pertinet, vt quàm plurimis inſinuari velint, q̃d ipſi cum magna ſui vtilitate didicerunt. Fiat ergo per corda omnium, diſpenſatio munerum diuinorum, & ſeruitutem oris noſtri, docti indoctique non ſpernant, illi vt probent ſe amare, quod norunt, iſti vt oſtendant ſe deſiderare, quod neſciunt. Huic etiam præparationi veſtræ aderit ipſius largitas, de cuius loqui maieſtate geſtimus, vt ad profectum totius Eccleſiæ & vos capaces & nos faciat abundantes. Cùm igitur ad intelligendam dignitatem ſpiritus ſancti aciem mentis intendimus, nihil diuerſum ab excellentia patris & filij cogitemus, quia in nullo àb vnitate ſua diſcrepat diuinitatis eſſentia. Sempiternum eſt patri, conſempiterni ſibi filij ſui eſſe genitorem. Sempiternum eſt filio, intemporaliter à patre eſſe progenitum. Sempiternum quoque eſt ſpiritui ſancto, ſpiritum eſſe patris & filij, & nunquam pater ſine filio, nunquam filius ſine patre, nunqum pater & filius fuerunt ſine ſpiritu ſancto, & omnibus exiſtentiæ gradibus excluſis, nulla ibi perſona ſit anterior, nulla poſterior. Huius enim beatę Trinitatis & incommutabilis deitatis, vna eſt ſubſtantia, indiuiſa in opere, & conſors in voluntate, par in omnipotentia, æqualis in gloria. De qua cùm ſancta ſcriptura ſic loquitur, vt aut in factis aut in verbis aliquid adſignet, quod ſingulis videatur conuenire perſonis, non perturbatur fides catholica, ſed docetur, vt per proprietatem aut vocis aut operis, inſinuẽt nobis veritas Trinitatis, & non diuidat intellectus, quod diſtinguit auditus. Ob hoc enim quædam ſiue ſub patris, ſiue ſub filij, ſiue ſub ſpiritus ſancti appellatione promuntur, vt confeſſio credẽtium in Trinitate non erret. Quæ cùm ſit inſeparabilis, nunquam intelligeretur eſſe Trinitas, ſi ſemper inſeparabiliter diceretur. Benè ergo ipſa difficultas loquendi cor noſtrum ad intelligentiam trahit, & per infirmitatem noſtram cœleſtis doctrina nos adiuuat, vt quia in deitate patris & filij & ſpiritus ſancti, nec ſingularitas eſt nec diuerſitas cogitãda, vera vnitas & vera Trinitas poſſit quidẽ aliquatenus ſimul mente ſentiri, & non poſſit ſimul ore proferri. Fundata igitur in cordibus noſtris dilectiſſimi fide, qua ſalubriter credimus, q̃d ſimul tota Trinitas vna virtus eſt, vna maieſtas, vna ſubſtantia, indiſcreta opere, inſeparabilis dilectione, indifferens poteſtate, ſimul implens omnia, ſimul continens vniuerſa. Quod enim eſt pater, hoc eſt & filius, hoc eſt & ſpiritus ſanctus, & vera deitas, in nullo eſſe aut minor aut maior poteſt: quæ ſic in tribus confitenda eſt perſonis, vt & ſolitudinem non recipiat Trinitas, & vnitatem ſeruet æqualitas. Hae, inquam, dilectiſſimi fratres fide firmiter apprehẽſa, non ambigamus, quòd cũ in die pentecoſtes diſcipulos domini ſpiritus ſanctus impleuit, non fuit inchoatio muneris, ſed adiectio largitatis: quoniam & patriarchæ & prophetæ & ſacerdotes, omneſq́; ſancti, qui prioribus fuere temporibus, eiuſ-

Spiritus ſanctus etiã ante pentecoſten datus.

dem

dem sunt spiritus sancti sanctificatione vegetati, & sine hac gratia, nulla unquam instituta sacramenta, nulla sunt celebrata mysteria: vt eadem semper fuerit virtus charismatum, quamuis non eadem fuerit mensura donorum. Ipsi quoque beati apostoli ante passionem domini spiritu sancto non carebant, nec potentia huius virtutis aberrat ab operibus saluatoris. Et cùm discipulis daret infirmitatũ curationem, & eijciendorum dæmonum potestatem, eius vtique spiritus largiebatur effectum, in quo ipsum immundis spiritibus imperantem, Iudæorum negabat impietas, & diuina beneficia diabolo deputabat. Vnde taliter blasphemantes, meritò illam domini excepere sententiam, qua ait: Omne peccatum & blasphemia remittetur hominibus. Spiritus autem blasphemiæ non remittetur hominibus. Et quicunque dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ei, qui autem dixerit contra spiritum sanctum, non remittetur ei, neq; hic, neq; in futuro. Vnde manifestum est, peccatorum remissionem sine spiritus sancti * aduocatione non fieri, neque quenquam sine illo, sicut expedit, ingemiscere, aut sicut oportet, orare, dicente Apostolo: Quid enim oremus, sicut oportet, nescimus, sed spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Et nemo potest dicere dominum Iesum, nisi in spiritu sancto, quo vacuari nimis exitiale est, nimisque mortiferum, quia nunquam veniam meretur, qui ab intercessore deseritur. Omnes igitur dilectissimi, qui in dominum Iesum crediderãt, infusum sibi habebãt spiritum sanctum, & remittendorum peccatorum iam tunc apostoli acceperant potestatem, quando post resurrectionem suam dominus insufflauit, & dixit: Accipite spiritum sanctum, q̃rum remiseritis peccata, remittuntur eis. Sed illi perfectioni, quæ erat discipulis conferenda, maior gratia & abundantior inspiratio seruabatur, per quã, & quæ nondũ acceperant, sumerent, & excellentius possent habere, quæ sumpserãt. Propter quod dominus dicebat: Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis illa portare modò. Cùm autem venerit spiritus veritatis, ille diriget vos in omnem veritatem. Non enim loquetur à semetipso, sed quæ audierit, loquetur, & futura annunciabit vobis. Ille me clarificabit, quia de meo accipiet, & annunciabit vobis. Quid ergo est, quod dominus promittens discipulis spiritum sanctum, qui iam dixerat, omnia quæ audiui à patre meo, nota feci vobis: adhuc, inq̃t, multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modò. Quum venerit ille spiritus veritatis, ille vos diriget in omnem veritatem? Nunquid sese dominus veritatis, inferioris scientiæ volebat intelligi, aut minus aliquid quàm spiritum sanctum à patre didicisse? cùm ipse sit veritas, & nihil pater dicere, nihil possit docere sine verbo, ideóque dictum sit, de meo accipiet, quoniam quod accipit spiritus patre dante, dat filius? Non itaque alia erat insinuanda veritas, nec alia prædicanda doctrina, sed oportebat capacitatem eorum, qui docebantur, augeri, & multiplicari cõstantiam illius charitatis, quæ omnem formidinem foras mitteret, & furorem persequentium non timeret. Quod vtique apostoli postea quam spiritus sancti noua abundantia sunt repleti, ardentius velle & efficatius posse cœperunt, proficientes à præceptorum scientia ad tolerantiam passionum: vt sub nulla iam tempestate trepidantes, fluctus seculi & elationes mundi, fide supergrediente calcarent, & morte contempta, omnibus gentibus Euangelium veritatis inferrent. Quod verò addidit dominus dicens: Quæcunq; audierit, loquetur, & futura annunciabit vobis, non segni intellectu dilectissimi, nec transitorio accipiamus auditu. Præter alias enim veritatis locutiones, quibus Manichæorum confutatur impietas, hac apertissima sententia totum sacrilegæ falsita-

Lucæ 11

Matt. 12

Alias, inuocatione.

Roma. 8

1. Cor. 12

Ioan. 20

Ioan. 16

ne subsequitur, sancta obseruantia celebremus, quia & hoc inter maxima sancti spiritus dona numerandum est, quòd nobis aduersus illecebras carnis & insidias diaboli, ieiuniorum sunt collata præsidia, quibus omnes tentationes Deo adiuuante vincamus. Quarta igitur & sexta feria ieiunemus. Sabbato autem apud beatum Petrum apostolum vigilias celebremus, patrocinante eodem spiritu orationibus nostris, vt in omnibus misericordiam Dei obtinere mereamur, per eundem dominum nostrum Iesum Christum filium tuum, qui tecum viuit & regnat in vnitate spiritus sancti Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

Sermo III. de pentecoste.

Quod opera Trinitatis sint indiuisa, & de causa incarnationis, & æqualitate personarum.

HOdiernam dilectissimi festiuitatem toto terrarum orbe venerabilem, ille sancti spiritus consecrauit aduentus, qui post resurrectionem domini quinquagesimo die in apostolos populumque credentium, sicut sperabatur, influxit. Sperabatur autem, quia illum dominus Iesus promiserat adfuturum, non vt tunc primùm esse sanctorum habitator inciperet, sed vt sacrata sibi pectora, & feruentius accenderet, & copiosius mundaret, cumulans sua dona, non inchoãs, nec ideo nouus opere, quia ditior largitate. Nunquam enim ab omnipotentia patris & filij spiritus sancti est discreta maiestas, & quicquid in dispositione rerum omnium agit diuina moderatio, ex totius venit prouidẽtia Trinitatis. Vna ẽ ibi benignitas misericordiæ, vna censura iustitiæ, nec aliquid est in actiõe diuisum, vbi nihil est in voluntate diuersum. Quæ ergo illuminat pater, illuminat filius, illuminat spũs sanctus. Cũq; alia sit persona missi, alia mittentis, alia promittentis, simul nobis & vnitas manifestatur & Trinitas, vt essentia habens æqualitatem, & non recipiens solitudinem, & eiusdem substantiæ, & non eiusdem intelligatur esse personæ. Quod ergo salua cooperatiõe inseparabilis deitatis, quædam pater, quædam filius, quædã propriè spiritus sanctus exequitur, nostræ redemptionis dispositio, nostræ salutis est ratio. Si enim homo ad imaginem & similitudinem Dei factus, in suæ honore naturæ mansisset, nec diabolica fraude deceptus, à lege sibi posita per concupiscentias deuiasset, creator mundi creatura non fieret, neque aut sempiternus temporalitatem subiret, aut æqualis Deo patri filius Deus, formam serui & similitudinem carnis peccati adsumeret. Quia verò inuidia diaboli Sapien.2
mors intrauit in orbem terrarum, & aliter solui captiuitas humana non potuit, nisi causam nostram ipse susciperet, qui sine maiestatis suæ damno, & verus hõ fieret, & solus peccati contagium nõ haberet, diuisit sibi opus nr̃æ reparatiõis misericordia Trinitatis, vt pater propitiaret, filius propitiaret, spũs sanctus igniret. Oportebat ẽm vt aliqd etiam saluandi prose agerent, & conuersis ad redemptorem cordibus, ab inimici dominatione discederẽt. Quoniam sicut Apostolus ait: Misit Deus Galat. 4
spiritum filij sui in corda nostra, in quo clamamus, Abba pater. Vbi autem 2.Cor.3
spiritus domini, ibi libertas. Et nemo 1.Cor.12
potest dicere dominum Iesum, nisi in spiritu sancto. Si ergo duce gratia dilectissimi fideliter sapienterq; noscamus, quid patri, quid filio, quid spiritui sancto in reparatione nostra propriũ, quid ue commune sit, ea quæ pro nobis humiliter & corporaliter gesta sunt, ita procul dubio suscipiemus, vt nihil indignũ de vna atq; eadẽ Trinitatis gloria sentiamus. Quamuis enim nulla mens ad cogitandum de DEO, nulla ad loquendum lingua sufficiat, tamen quantumcunque illud est, quod humano intellectu de essentia paternæ dei-

deitatis attingitur, nisi vnũ atq; idem est, cùm vel de vnigenito eius, vel de spiritu sancto cogitatur, non piè sapiatur, sed nimis carnaliter caligatur, & ipsum quod de patre congruenter sentiri videbatur, amittitur, quia à tota Trinitate receditur, si in ea vnitas non tenetur. Nulla autem ratione verè est vnum, quod aliqua est inæqualitate diuersum. Cùm igitur ad confitendum patrẽ & filium & spm̃ sanctũ aciem mẽtis intendimus, procul ab animo formas visibilium rerum & ætates temporalium naturarum, procul corpora locorũ & loca corporum repellamus. Discedat à corde, quod spatio extenditur, quod fine concluditur, & quicquid nec semper vbique, nec totum est. Cogitatio de deitate Trinitatis concepta, nihil per distantiam intelligat, nihil p̃ gradus quęrat. At si qd de Deo dignum senserit, nulli hoc ibi audeat negare personæ, tanquam honorificentius patri adscribat, quod filio spirituiq; non tribuat. Non est pietas vnigenito præferre genitorem, filij contumelia, patris est iniuria, quod vni demitur, vtrique subtrahitur. Nam cùm illis & sempiternitas sit communis & deitas, nec omnipotens pater, nec incommutabilis æstimatur, si aut minorem se genuit, aut quẽ non habuit, habẽdo profecit. Dicit quidẽ dominus Iesus discipulis suis, sicut Euãgelica lectiõe recitatũ est: Si diligeretis me, gauderetis vtiq;, quia ad patrem vado, quia pater maior me est. Sed hoc illæ aures, quæ sæpius audierunt, ego & pater vnum sumus, & qui me videt, videt & patrem, sine deitatis accipiunt differentia, nec de illa hoc essentia intelligunt, quàm sempiternam cum patre & eiusdem naturæ nouerunt esse firma ratione. Commendatur etiam sanctis apostolis in incarnatione verbi dominici humana prouectio, & qui denunciato sibi domini turbabantur abscessu, ad æterna gaudia honoris sui incitantur augmento. Si diligeretis me, inquit, gauderetis vtique, quia vado ad patrem, hoc est, si perfecta scientia videretis,

Ioan. 14 / Ioan. 10 / Ioan. 14 / Ibidem.

quid vobis gloriæ confertur per hoc, quòd ex Deo patre genitus, etiam ex homine matre sum natus, quòd domi nus æternorum, vnus volui esse mortalium, quòd visibilem me inuisibilis præbui, quòd formam serui in forma Dei sempiternus accepi, gauderetis, quia vado ad patrem. Vobis enim præstatur hæc ascensio, & super omnes cœlos ad patris dexteram collocanda vestra in me humilitas eleuatur. Ego autẽ qui hoc sum cum patre, quod pater est, indiuiduus cum genitore permaneo, & sic ab illo, ad vos veniens, non recedo, quemadmodum & vos, ad illum rediens, non relinquo. Gaudete ergo, quia vado ad patrem, quia pater maior me est. Vniui enim vos mihi, & factus sum filius hominis, vt vos filij Dei esse possitis. Vnde licet vnus in vtroque sim, tamen quo vobis conformor, patre sum minor. Quo autem à patre non diuidor, etiam meipso sum maior. Natura itaq; quæ minor est patre, vadit ad patrem, vt ibi sit caro, vbi semper est verbum, & vna Ecclesiæ catholicæ fides, quem secundum humanitatem nõ diffitetur minorem, secundum deitatem credat æqualem. Contẽnatur igitur dilectissimi vana & cæca versutia hæreticæ impietatis, quæ sibi huius* scientię sæua interpretatiõe blanditur, ac dicente domino: Omnia quæ habet pater, mea sunt, non intelligat se patri demere, quicquid filio audet denegare. Et ita in his, quę humana sunt, desipit, vt putet, quòd ideo vnigenito paterna defuerint, quia nostra suscepit. Non minuit in Deo misericordia potestatem, nec delata reconciliatio creaturæ, sempiternæ defectus est gloriæ. Quæ habet pater, habet & filius, habet & spiritus sanctus, quia tota simul Trinitas est vnus DEVS. Hanc autem fidem terrena sapientia non repperit, nec opinio humana persuasit, sed ipse vnigenitus filius docuit, ipse spiritus sanctus instituit, de quo nihil est aliter, quàm de patre & filio sentiendum. Quia licet non sit pater, non sit filius, non tamen est

*Alias, sententiæ.

est à patre filióque diuisus, & sicut propriam habet in Trinitate personam, ita vnam habet in patris & filij deitate substantiam, omnia implentem, omnia continentem, & cum patre & filio vniuersa moderantem, per infinita secula seculorum, Amen.

SERMO PRIMVS DE IEIVNIO *pentecostes.*

De abstinentia ac carnis afflictione, & neminem in hac vita esse securum.

Hodiernam dilectissimi festiuitatē de descensione spiritus sancti consecratam sequitur, vt nostis, solenne ieiuniū, quod animis corporibusq; curandis salubriter institutum, deuota nobis est obseruantia celebrandum. Repletis nanq; apostolis virtute promissa, & in corda eorum spiritu veritatis ingresso, non ambigimus inter cætera cœlestis sacramenta doctrinæ, hanc spiritalis continentiæ disciplinam de paracleti magisterio primitus fuisse conceptam, vt sanctificatæ ieiunio mentes conferendis sibi charismatibus fierent aptiores. Aderat quippe Christi discipulis protectio omnipotentis auxilij, & principibus nascentis Ecclesiæ tota patris filijq; diuinitas, in præsentia sancti spiritus præsidebat. Sed contra instantes impetus persequentium, contra minaces fremitus impiorum, non corporis fortitudine, nec carnis erat saturitate certādum, cùm hoc maximè hominis interiora corrumpat, quod exteriora delectat, & tanto fiat rationalis anima purgatior, quanto fuerit substantia carnis afflictior. Ii itaque doctores, qui exemplis & traditionibus suis omnes Ecclesiæ filios imbuerūt, tyrocinium militiæ Christianæ sanctis ieiunijs inchoarunt, vt cōtra spiritales nequitias pugnaturi, abstinentiæ arma raperent, quibus incentiua vitiorum truncarent. Inuisibiles enim aduersarij, & incorporales hostes, non erunt contra nos validi, si nullis carnalibus desiderijs fuerimus immersi. Cupiditas quidem nocendi in tentatore perpetua est, sed inermis atque inefficax erit, si nihil in nobis, vnde contra nos pugnet, inuenerit. Quis autem hac fragili carne circundatus, & in isto mortis corpore constitutus, etiam qui multum valideq; profecerit, ita iam de sua salute securus sit, vt ab omni se illecebrarum periculo credat alienum? donet licet sanctis suis quotidianam gratia diuina victoriam, non aufert tamen dimicandi materiam. Quia & hoc ipsum de misericordia protegentis est, qui naturæ mutabili, ne de confecto prælio superbiret, semper voluit superesse quod vinceret. Igit post sanctæ dies lætitiæ, quos in honorem domini à mortuis resurgentis, ac deinde in cœlos ascendentis, exegimus, postque perceptum sancti spiritus donum, salubriter & necessariè consuetudo est ordinata ieiunij, vt si quid fortè inter ipsa festiuitatum gaudia, negligens libertas & licentia inordinata præsumpsit, hoc religiosæ abstinentiæ censura castiget. Quæ ob hoc quoque studiosius exequenda est, vt illa in nobis, quæ hac die Ecclesiæ diuinitus sunt collata, permaneant. Templum enim facti spūs sancti, & maiore quàm vnquam copia diuini fluminis irrigati, nullis debemus concupiscentijs vinci, nullis vitijs possideri, vt virtutis habitaculum, nulla sit contaminatione pollutum. Quod vtiq; regente atque adiuuāte domino oīubus obtinere possibile est, si per ieiunij purificationem ac per misericordiæ largitatē studeamus & peccatorum sordibus liberari, et charitatis fructibus esse fœcundi. Quicquid enim in cibos pauperum, in curatiōes debilium, in pretia captiuorum, & in quælibet opera pietatis impenditur,

tur, non minuitur, sed augetur, nec vnquã apud Deum perire poterit, quod fidelis benignitas erogarit, dũ quodcunque tribuit ad subsidium, id sibi re-
Math. 5 condit ad præmium. Beati enim misericordes, quoniam ipsorum miserebitur DEVS. Neque delictorum memoria erit, vbi testimonium pietatis adfuerit. Quarta igitur & sexta feria ieiunemus. Sabbato autem apud beatissimum Petrum apostolum vigilias celebremus, cuius nos orationibus & à spiritalibus inimicis & à corporeis hostibus confidimus liberari, per dominum nostrum Iesum Christum filium tuum, qui tecum viuit & regnat in vnitate spiritus sancti D[eus] per omnia secula seculorum, Amen.

Sermo II. de ieiunio pentecostes.

De ieiunio Christianorum, Iudæorum, hæreticorum & paganorum.

DVbitandum non est dilectissimi, omnem obseruantiam Christianã, eruditionis esse diuinæ, & quicquid ab Ecclesia in consuetudinẽ est deuotionis receptum, de traditione a-
Traditionis apostolicæ autoritas. postolica & de sancti spiritus prodire doctrina, qui nunc quoque cordibus fidelium suis præsidet institutis, vt ea omnes & obedienter custodiant, & sapienter intelligant. Nam cùm in die pentecostes, quem à pascha domini quinquagesimum celebramus, promissus à domino spiritus sanctus, expectantium mentes maiori quàm vnquam copia & clariore præsentia suæ maiestatis impleuerit, manifestissimè patet inter cætera Dei munera, ieiuniorum quoque gratiam, quæ hodiernam festiuitatem indiuisa subsequitur, tunc fuisse donatam, vt sicut fuit concupiscentia initium peccatorum, ita sit continentia origo virtutum. In exercendo autem hoc Dei munere, non ideo segniores esse debemus, quia & Iudæi & hæretici sæpe ab edendi libertate se continent, & apud ipsos paganos sunt quædam vana ieiunia. Aliud enim agit sub veritate ratio, aliud sub falsitate deceptio. Apud nos fides etiã sanctificat manducantem, apud illos infidelitas polluit ieiunãtem. Vnde quia extra Ecclesiam catholicam nihil est integrum, nihil castum, dicente Apostolo: Omne quod non est ex fide, peccatum est, Rom. 14 cum diuisi ab vnitate corporis Christi, nulla similitudine comparamur, nulla communione miscemur, quod vtiq; nobis saluberrimum maximúmque ieiunium est. Ad virtutem enim cõtinentiæ nihil prius pertinet, quàm ab errorib. abstinere, quia tunc demum benè ambulatur, cùm per viam veritatis inceditur. Nam quia angusta & ardua declinantes, procliuia & lata sectando, citò in perditionem deueniunt, melior est gradus lentior per iter rectum, quàm velocitas festina per deuium. Agnoscat ergo catholicus Christianus fructus ieiunij sui, quod etiam inter maximas largitates sterilissimum erit, nisi de sancti spiritus rigatione processerit. Cùm enim dicat A- 1. Cor. 13 postolus, nullas sibi virtutes sine charitate prodesse, idémque dicat, charita- Roma. 5 tem Dei diffusam esse in cordibus nostris per spiritum sanctum, qui datus est nobis, cauendum est, ne bona, quæ facere sine bonitate non possumus, elatione perdamus. 1. Cor. 1 Nam omni se meri- 2. Cor. 10 tò laude dispoliat, qui de studijs indu- Hiere. 9 striæ suæ in se magis quàm in domino gloriatur, cùm beatus Dauid doceat in sanctorum operibus Deum esse laudandum, dicens: Mirabilis Deus in sanctis suis, Psal. 67 Deus Israel ipse dabit virtutem & fortitudinem plebi suæ. Psal. 88 Et iterum: Domine in lumine vultus tui ambulabunt, & in nomine tuo exultabũt tota die, & in iustitia tua exaltabuntur, quoniam gloria virtutis eorũ es tu. Et ideo dilectissimi secundum eruditionem spiritus sancti, per quem Ecclesię Dei, omnium virtutum collata sunt dona, suscipiamus alacri fide solenne ie-

iunium, & in mandatis, quæ poterimus efficere, contineamus nos ab inflatione iactantiæ, ad Dei gloriam cuncta referentes, qui & bonarum est inspirator voluntatum, & bonarum est autor actionum, dicente domino: Sic
Matth.5 luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & magnificēt patrem vestrum, q in cœlis est, qui viuit & regnat per omnia secula seculorum, Amen.

Sermo III. de ieiunio pentecostes.

De vtilitate ieiunij & eleemosynarum.

Sanctarum solennitatum dilectissimi ordine celebrato, & spiritualis lætitiæ deuotione completa, oportet nos ad salubritatem recurrere parcitatis, remediumq; ieiunij & exercendis mentibus & castigandis adhibere corporibus, vt quia nos satis de hoc & diuina monita & propria experimenta docuerūt, primùm per sacratorum dierum recursum diuinæ pietati gratias referamus, quum sanctas continentiæ delitias appetentes, aliquantulum nobis de terrenorum ciborum abundantia subtrahamus, ita vt proficiat eleemosynis, quod non impenditur mensis. Tunc enim demum ad animæ curationem proficit medicina ieiunij, cùm abstinentia ieiunantis esuriem reficit indigētis. Quia ergo scimus apud misericordem Deum ieiunijs præcellere eleemosynæ largitatem, dicente ip
Lucæ.11 se domino: Date eleemosynam, & omnia munda sunt vobis, si animas nostras à peccatorum sordibus cupimus emundari, eleemosynam pauperibus non negemus, vt in die retributionis ad promerendam Dei misericordiam, misericordiæ operibus adiuuemur, per CHRISTVM dominum nostrum, Amen.

Sermo IIII. de ieiunio pentecostes.

De laude abstinentiæ & carnis castigatione.

Inter omnia dilectissimi apostolicæ instituta doctrinæ, quæ ex diuinæ institutionis fonte manarunt, dubium nō est, influente in Ecclesię principes spiritu sancto, hanc primùm ab eis obseruantiam fuisse conceptam, vt sancti obseruatione ieiunij, omnium virtutum regulas inchoarēt, quia multum ad præcepta Dei exequenda prodesset, si Christiana militia contra incentiua omnia vitiorum continentiæ se sanctificatione muniret. Cùm enim per illecebrā cibi irrepserit prima causa peccati, quo salubriore Dei munere vtitur redempta libertas, quàm vt nouerit abstinere à concessis, quæ frenare se nesciuit à vetitis? Omnis qui-
1.Tim.4 dem creatura Dei bona est, & nihil est abijciendum, quod cum gratiarum actione percipitur. Sed non ad hoc creati sumus, vt fœda & impudenti auiditate omnes mundi copias expetamus, tanquam quod licet sumi, nō liceat prætermitti. Laudetur Deus, qui hominum vsui tam multa donauit, sed agnoscat rationalis animus, maiores delitias menti datas esse quàm carni. Et cùm audit sibi per spiritum sanctum dici, post concupiscentias tuas non eas, & à
Eccl.18 voluntate tua auertere, intelligat sibi contra omnia, quæ sensibus corporeis blandiuntur, temperantiæ sectandam esse virtutem, per quam, dum exterioris hominis voluntas minuitur, sapientia interioris augetur. Non enim idem vigor cordis est sub onere cibi, qui sub lenitate ieiunij, nec eundem sensum potest satietas generare, quem parcitas. Quia quum caro concupiscens ad-
Galat.5 uersus spiritum, spiritali cupiditate superatur, libera obtinetur sanitas & sana libertas, vt & caro mentis iudicio, & mens Dei regatur auxilio. Ad hanc er

go

go vtilitatem nos dilectissimi præsens tempus inuitat, vt à resurrectione domini vsque ad aduentum spiritus sancti quinquaginta diebus emensis, quos in lætitia præcipuæ festiuitatis exegimus, ad ieiuniorum remedia recurramus, ne fortè per occasionem licentiæ blandioris, aliquas negligentiæ culpas delectabilium vsus inciderit. Terra enim carnis nostræ, nisi assiduis fuerit subacta culturis, citò de segni ocio spinas tribulosque producit, & partu degeneri dabit fructū non horreis inferendum, sed ignibus concremandum, dicente domino: Omnis plantatio, quam non plantauit pater meus cœlestis, eradicabitur. (Mat. 15) Custodienda igitur nobis omnium germinum seminumque generositas, quam ex summi agricolæ plantatione concepimus, & vigili sollicitudine prouidendum, ne Dei munera aliqua inuidentis inimici fraude violētur, & in paradiso virtutum non crescat sylua vitiorum. Ad declinandum autem hoc malum, nihil est potentius eleemosynis atque ieiunijs, dum & carnales cupiditates continentia necat, & desideriorum spiritalium fructus, misericordiæ cura multiplicat. Vnde charitatem vestram solenniter admonemus, vt per castigationem corporis & per opera pietatis, mundari ab omnium peccatorum sorde curemus. Quarta igitur & sexta feria ieiunemus. Sabbato autē apud beatissimum Petrum apostolum vigilias celebremus, cuius meritis & orationibus ita nos per omnia credimus adiuuandos, vt misericordia Dei & ieiunijs nostris adsit & votis, per CHRISTVM dominum nostrum, Amen.

SERMO PRIMVS IN NATIVITATE *apostolorum Petri & Pauli.*

De dignitate vrbis Romæ, quam consequuta est per apostolos Petrum & Paulum, de imperio, superstitione, & fide eiusdem, denique de Neronis furore ac persequutione.

OMnium quidem sanctarum solennitatū dilectissimi, totus mundus est particeps, & vnius fidei pietas exigit, vt quicquid pro salute vniuersorum gestum esse recolitur, communibus vbique gaudijs celebretur. Veruntamen hodierna festiuitas præter illam reuerentiam, quam toto terrarum orbe promeruit, speciali & propria nostræ vrbis exultatione veneranda est, vt vbi præcipuorum apostolorum glorificatus est exitus, ibi in die martyrij eorum sit lætitiæ principatus. Isti enim sunt viri, per quos tibi Euangelium Christi Roma resplenduit, & quæ eras magistra erroris, facta es discipula veritatis. Isti sunt patres tui verique pastores, qui te regnis cœlestibus inserēdam multo melius multoque fœlicius cōdiderunt, quàm illi, quorum studio prima mœnium tuorum fundamenta locata sunt, ex quibus is, qui tibi nomen dedit, fraterna te cęde fœdauit. Isti sunt, qui te ad hanc gloriā prouexerunt, vt sis gēs sancta, populus electus, ciuitas sacerdotalis & regia, (Exod. 19; 1. Petr. 2) per sacram beati Petri sedē caput orbis effecta, latius præsideres religione diuina, quàm dominatione terrena. Quamuis enim multis aucta victorijs, ius imperij tui terra marique protuleris, minus tamen est, quod tibi bellicus labor subdidit, quàm quod pax Christiana subiecit. Deus nanque bonus & iustus & omnipotens, qui misericordiam suam humano generi nūquam negauit, omnesque in commune mortales ad cognitionem sui abundantissimis semper beneficijs erudiuit, voluntariam er-

ran-

tantium cæcitatem, & procliuem in de
secretiore
teriora nequitiam, secretore consilio
& altiori pietate miseratus est, mitten-
do verbum suum æquale sibi atq; co-
æternũ. Verbum igitur caro factum
ita diuinam naturam naturæ vniuit
humanæ, vt illius ad infima inclinatio,
nostra fieret ad summa prouectio. Vt
Romanũ imperium cur ad summa prouectum sit.
autem huius inenarrabilis gratiæ per
totum mundum diffunderetur effe-
ctus, Romanum regnũ diuina proui-
dentia præparauit. Cuius ad eos limi-
tes incrementa perducta sunt, quibus
cunctarum vndique gentium vicina
& continua esset vniuersitas. Disposi-
to nanq; diuinitus operi maximè con
gruebat, vt multa regna vni confœde-
rarentur imperio, & citò peruios habe
ret populos prædicatio generalis, quos
vnius teneret regimen ciuitatis. Hæc
autem ciuitas ignorans suæ prouectio
nis autorem, cùm penè omnibus do-
minaretur gentibus, omnium gẽtium
seruiebat erroribus, & magnam sibi
videbatur adsumpsisse religionẽ, quia
nullam respueret falsitatem. Vnde
quãtùm erat per diabolum tenacius illi
gata, tantùm per CHRISTVM est
mirabilius absoluta. Nam cùm duode-
cim apostoli, accepta per spiritum san-
ctum omnium locutione linguarum,
imbuendum Euangelio mundum, di
stributis sibi terrarum partibus, susce-
pissent: beatissimus Petrus princeps a-
postolici ordinis, ad arcem Romani de
stinatur imperij, vt lux veritatis, quę in
omnium gentium reuelabatur salu-
tem, efficacius se ab ipso capite per to-
Romanorum superstitio.
tum mundi corpus effunderet. Cuius
autem nationis homines in hac tunc
vrbe non essent, aut quæ vsquam gen-
tes ignorarent, quod Roma didicisset?
Hic conculcandæ philosophiæ opinio
nes, hic dissóluendæ erant terrenæ sa-
pientiæ vanitates, hic confutandus dæ
Alias, sacrificiorum.
monum cultus, hic omnium * sacrile-
giorum impietas destruenda, vbi dili-
gentissima superstitione habebatur
collectum, quicquid vsquam fuerat va
nis erroribus institutum. Ad hanc er-
go vrbem tu beatissime apostole Pe-
tre venire non metuis, & consorte glo-
riæ tuæ Paulo apostolo, aliarum adhuc
Ecclesiarum ordinationibus occupato,
syluam istam fremẽtium bestiarum, et
turbulentissimæ profunditatis ocea-
num constantior, quàm cùm supra ma-
re gradereris, ingrederis. Nec mundi
dominam times Romam, qui in Caia-
phæ domo expaueras sacerdotis ancil- Matt. 26
lã. Nunquid aut iudicio Pilati, aut sæui
tia Iudæorũ minor erat vel in Claudio
potestas, vel in Nerone crudelitas? Vin
cebat ergo materiam formidinis vis a-
moris, nec ęstimabas terrori cedẽdum,
dum horum saluti consulis, quos susce-
peras * diligendos. Hunc ergo intre-
pidæ charitatis affectum, iam tunc pro Alias, alendos.
fectò conceperas, quando professio tui
amoris in dominum, trinæ interroga- Ioan. 21
tionis est solidata mysterio. Nec aliud
ab hac mentis tuæ intentione quæsi-
tum est, quàm vt pascendis eius, quem
diligeres, ouibus cibum, quo ipse eras
opimatus, impenderes. Augebãt quo-
que fiduciam tuam tot signa miraculo-
rum, tot charismatum atque experi-
menta virtutum. Iam populos, qui
ex circuncisione crediderant, erudie-
ras. Iam Antiochenam Ecclesiam, vbi Acto. 11
primùm Christiani nominis dignitas
est orta, fundaueras. Iam Pontum, Ga-
latiam, Cappadociam, Asiam, atque
Bithyniam legibus Euangelicæ prædi
cationis impleueras, nec aut dubius de
prouentu operis aut de spatio tuæ igna
rus ętatis, trophęum crucis Christi Ro
manis arcibus inferebas, quo te diuinis
præordinationibus anteibant, & ho-
nor potestatis, & gloria passionis. Ad Acto. 9
quam beatus coapostolus tuus, vas ele- 1. Tim. 2
ctionis, & specialis magister gentium,
Paulus occurrens, eodem tibi consocia
tus est tempore, quo iam omnis inno-
centia, omnis pudor, omnisq; libertas,
sub Neronis laborabat imperio. Cuius
furor, per omnium vitiorum inflam- Neronis furor & persecutio.
matus excessum, in hunc eum vsq; tor-
rentem suæ præcipitauit insaniæ, vt pri
mus nomini Christiano atrocitatem

generalis persecutionis inferret, quasi per sanctorum neces gratia Dei posset extingui, cuius hoc ipsum erat maximum lucrum, vt contemptus vitæ huius occiduæ perceptio fieret fœlicitatis Psal. 115 æternæ. Preciosa ergo est in conspectu domini, mors sanctorum eius. Nec vllo crudelitatis genere destrui potest sacramento crucis CHRISTI fundata religio. Non minuitur persequutionibus Ecclesia, sed augetur, & semper dominicus ager segete ditiori vestitur, dum grana, quæ singula cadunt, multiplicata nascuntur. Vnde duo ista præclara diuini germina seminis, in quantam sobolem pullularint, beatorum milia martyrum protestantur, quia apostolicorum æmuli triumphorum, vrbem nostram purpuratis & longè latéq; rutilantibus populis ambierunt, & quasi ex multarum honore gemmarum conserto vno diademate coronarunt. De quorum præsidio dilectissimi diuinitus nobis ad exemplū patientiæ & confirmationem fidei præparato vniuersaliter quidē in omnium sanctorum cōmemoratione lętandum est, sed in horum excellentia patrum meritò est excellētius gloriandū, quos gratia Dei in tantum apicem inter omnia Ecclesiæ membra prouexit, vt eos Ephes. 1 in corpore, cui caput est Christus, quasi geminum constitueret lumen oculorum, de quorum meritis atq; virtutibus, quæ omnem loquendi superant facultatem, nihil diuersum, nihil debemus sentire discretum, quia illos & electio pares, & labor similes, & finis fecit æquales. Sicut autem & nos experti sumus, & nostri probauere maiores, credimus atque confidimus, inter omnes labores istius vitæ, ad obtinendam Intercessio sanctorum. misericordiam Dei, semper nos specialium patronorum orationibus adiuuandos, vt quantū proprijs peccatis deprimimur, tantū apostolicis meritis erigamur, per dominum nostrum Iesum Christū, cui est honor cū patre, & cum sancto spiritu eadē potestas, vna diuinitas in secula seculorū, Amen.

Sermo II. in natiuitate apostolorum Petri & Pauli.

De Petri fide ac confessione, super quam ædificata est Ecclesia.

EXultemus in domino dilectissimi, & spiritali iucunditate lætemur, quia vnigenitus Dei patris filius, dominus noster Iesus Christus, ad insinuanda nobis suæ dispensationis & diuinitatis mysteria, apostolici ordinis primum beatum Petrum huic ciuitati dignatus est prærogare, cuius hodierna solennitas, recurrente triumpho martyrij, specimen & decus contulit orbi terrarum. Hoc enim obtinuit dilectissimi illa confessio, quæ à Deo patre inspirata, apostolico cordi omnium humanarum opinionum incerta transcendit, & firmitatem petræ, quę nullis impulsionibus quateretur, accepit. Euangelica siquidem referente historia, omnes apostolos dominus, qd de se homines opinentur, interrogat. Et tam diu sermo respondentium communis est, quàm diu humanæ intelligentiæ ambiguitas explicatur. At vbi quid habeat discipulorum sensus, exigitur, ille primus est in domini confessione, qui primus est in apostolica dignitate. Qui cùm dixisset: Tu es Christus filius Dei Matt. 16 Petri confessio. viui, respondit ei Iesus: Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus qui in cœlis est. Ideo beatus es, quia pater meus te docuit, nec opinio te terrena fefellit, sed inspiratio cœlestis instruxit, & non caro & sanguis, sed ille me tibi, cuius sum vnigenitus, indicauit. Et ego, inquit, dico tibi, hoc est, sicut pater meus tibi manifestauit diuinitatē meam, ita ego notam tibi facio excellentiam tuam. Quia tu es Petrus, id est, cū ego sim inuiolabilis petra, ego lapis angularis, Ephes. 2 qui facio vtraq; vnum, tamen tu quoq; petra es, quia mea virtute solida-

ris,

ris, vt quæ mihi potestate sunt propria, sint tibi mecum participatione communia. Supra hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eã. Super hanc, inquit, fortitudinem æternum extruam templum, & Ecclesiæ meæ cœlo inferenda sublimitas, in huius fidei firmitate consurget. Hanc confessionem portæ inferi non tenebunt, mortis vincula non ligabunt. Vox enim ista, vox vitæ est, & sicut confessores suos in cœlestia prouehit, ita negatores ad inferna demergit. Propter quod dicitur beato Petro apostolo: Tibi dabo claues regni cœlorum. Et quæcunq; ligaueris super terram, erunt ligata & in cœlis. Et quæcunq; solueris super terram, erunt soluta & in cœlis. Transiuit quidem in apostolos alios vis istius potestatis, sed non frustrà vni commendatur, quod omnibus intimetur. Petro enim singulariter hoc creditũ, quia cunctis Ecclesiæ rectoribus, Petri forma proponitũ. Manet ergo Petri priuilegium, vbicunq; ex ipsius fertur æquitate iudicium, nec nimia est vel seueritas, vel remissio, vbi nihil erit ligatum, nihil solutum, nisi quod Petrus aut ligauerit, aut soluerit. Instante autem passione sua dominus, quæ discipulorum suorum erat turbatura constantiam, Simoni inquit: Simon ecce Satanas expostulauit, vt vos cribraret sicut triticum. Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua, & tu aliquando conuersus, cõfirma fratres tuos, ne intrent in tentationem. Commune erat omnibus apostolis periculum de tentatione formidinis, & diuinæ protectionis auxilio pariter indigebant, quoniam diabolus omnes exagitare, omnes cupiebat elidere, & tamen specialis à domino Petri cura suscipitur, & pro Petri fide propriè supplicatur, tanquam aliorum status certior sit futurus, si mens principis victa non fuerit. In Petro ergo omnium fortitudo munitur, & diuinæ gratiæ ita ordinatur auxilium, vt firmitas, quæ per Christum Petro tribuitur, per Petrum apostolis conferatur. Nam & post resurrectionem suã dominus beato Petro apostolo post regni claues, ad trinam æterni amoris professionem, mystica insinuatiõe ter dixit: pasce oues meas, quod & nunc proculdubio facit, & mandatum domini pius pastor exequitur, confirmans nos exhortationibus suis & pro nobis orare non cessans, vt nulla tentatione superemur. Si autem hanc pietatis suæ curam omni populo Dei, sicut credẽdum est, vbiq; protẽdit, quanto magis alumnis suis opem suam dignatur impendere, apud quos in sacro dormitionis thoro, eadem qua præcedit carne, requiescit: Cùm ita dilectissimi, tantum nobis videamus præsidium diuinitus institutum, rationabiliter & iustè in ducis nostri meritis & dignitate lætamur, gratias agentes sempiterno regi & redemptori nostro IESV Christo, quòd tantam potẽtiam dedit ei, quem totius Ecclesiæ principem fecit, ad gloriam & laudem nominis sui, qui cum Deo patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Petrus petra, super quã ædificata est Ecclesia.

Lucæ 22

Ioan. 21

SERMO IN OCTAVA APOSTOLORUM *Petri & Pauli.*

De ingratitudinis vitio ac decem leprosis.

RElïgiosam deuotionem dilectissimi, qua ob diem castigationis & liberationis nostræ, cũctus fidelium populus ad agẽdas Deo gratias confluebat, penè ab omnibus proximè fuisse neglectam, ipsa paucorum, qui adfuere, raritas demõstrauit, & cordi meo multum tristitiæ intulit, & plurimum timoris incussit. Magnum enĩ periculum est, esse homines ingratos Deo, & per obliuionem beneficiorum eius, nec de correptione compũgi, nec de re-

de remissiōe lætari. Vereor igit dilectis simi, ne vox illa pphetica tales increpas se videatur, quæ dicit: Flagellasti eos, & non doluerunt, castigasti eos, & noluerunt accipere disciplinam. Quæ ẽm in eos correctio ostenditur, in quibus tanta auersio reperitur? Pudet dicere, sed necesse est nõ tacere, plus impendi tur dæmonijs, quàm apostolis, & maiorẽ obtinent insana spectacula frequentiam, q̃ beata martyria. Quis hanc vrbẽ reformauit saluti? quis à captiuitate eruit? quis à cęde defendit? ludus Cyrcensium, an cura sanctorũ? quorum vtiq; precibus diuinę censuræ flexa sententia est, vt qui merebamur iram, seruaremur ad veniam. Tangat obsecro dilectissimi cor vestrum illa sententia salua toris, qui cũ decem leprosos misericordię virtute mundasset, vnum tantũ dixit ex eis ad agendas gratias reuertisse, significãs videlicet de ingratis, quòd hu ic pietatis officio, etiam si corporis adsequuti sunt sanitatem, nõ tñ sine animi impietate defuerunt. Ne ergo ista ingratorum nota etiam vobis dilectissimi possit adscribi, reuertimini ad dominum, intelligentes mirabilia, quæ in nobis dignatus est operari, & liberationẽ nostram, nõ sicut opinantur impij, stellarum effectibus, sed ineffabilis omnipotentis Dei misericordię deputantes, qui corda furentium Barbarorum mitigare dignatus est. Ad tanti vos beneficij memoriam toto fidei vigore conferte. Grauis negligentia, maiore satisfactione curanda est. Ad emendationem nostram vtamur lenitate parcentis, vt beatus Petrus & omnes sancti, qui nobis in multis tribulationibus adfuerunt, obsecrationes nostras pro vobis apud misericordẽ Deum iuuare dignentur, per Christum dominum nostrum, Amen.

Hiere. 5

Luca 17 b

SERMO IN NATIVITATE SANctorum septem fratrum martyrum Machabæorum.

De Machabæorum festo ac martyrio, & continuo Christianorum conflictu.

GRATIAS DIlectissimi agamus domino Deo nostro, quòd quanta sit huius diei solennitas, etiam si ego taceam, conuentus vester ostendit. Tã enim conspiranti studio & deuoto animo conuenistis, vt festiuitatis magnificentiam, etsi sermo non indicet, congregatio tamen ipsa testetur, & rectè. Duplex enim causa lætitiæ est, in qua & natalem Ecclesiæ colimus, & martyrum passione gaudemus. Nec immeritò dignè Ecclesia horum exultat martyrio, quorum ornatur exemplo. Causam ergo solennitatis hodiernæ dilectissimi, plenissimè sacræ historiæ lectione didicistis, nec latêre vos potuit, quem in tanto rerum gestarum ordine exceperitis auditũ, cũm gloriosam septem martyrum matrem exultanti & non tacito honoraretis affectu, in singulis quidem filijs passam, sed in omnibus coronatam. Subsequuta est enim fœlici exitu, quos inuicto præmisit hortatu. Beata genitrix, beata progenies, memorabilis præcedentium fortitudo. Nam cũ in illo ordine mortium, & in illa dispositiõe pœnarum, id sęuissimi regis excogitasset impietas, vt victoriam sibi & de primis promitteret, quos sine tolerantiæ * cruciaret exemplo: & de postremis, quos in supplicio torqueret alieno, multiplicatæ sunt martyrum palmæ, & dum singuli in omnibus vincunt, præter coronas proprias, omnes acquisiuere septenas. Sed hæc ad fructuosam recolenda sunt aurium voluptatem. Inflat scientia, nisi ædificet obedientia, grauant audita, nisi suscipiantur imitanda. Nec enim quia cessauit persecutor & tortor, quia iam omnes Deo militant potestates, de-

Festiuitas dedicationis Ecclesiæ & martyrum.

Alias, cruentaret.

1.Cor. 8

desunt Christianis, quas superent, pas-
Eccle.2 siónes. Fili, inquit, accedens ad serui-
tutem Dei, stá in iustitia & timore, &
præpara animam tuam ad tentatio-
2.Tim.3 nem. Et Apostolus dicit: Quicunq; in
CHRISTO piè volunt viuere, per-
secutionem patiuntur propter iustiti-
Conflictus Christianorũ am. Qui ergo putas quieuisse perse-
cutionem, & nullum tibi cum hosti-
bus esse conflictum, intimum cordis
tui scrutare secretum, & omnes recur-
sus animæ tuæ diligens explorator in-
gredere, & vide si nulla te impugnat
aduersitas, si nullus tyrannus vult in
mentis tuæ arce dominari. Noli cum
auaritia pacem firmare, & iniquorum
quæstuum incrementa contemne. Su-
perbiæ concordiam nega, & magis ti-
me in gloriam suscipi, quàm in humili
tate calcari. Dissociare ab ira, nec dolo
rem inflammet inuidiæ cupido vindi-
ctæ. Renuncia voluptati, auertere ab
inmundicia, pelle luxuriam, fuge ini-
quitatem, omitte falsitatem, & cùm vi
deris te multiplicem habere pugnam,
Alias, vniuersam. tu quoque imitator martyrum, * nu-
merosam quære victoriam. Toties e-
nim peccatis morimur, quoties in no-
Psal.115 bis peccata moriuntur, & preciosa in
conspectu domini etiam ista mors san
ctorum eius, vbi homo occiditur mun
do, non terminatione sensuum, sed fi-
ne vitiorum. Si ergo charissimi, non
2.Cor.6 ducitis cum infidelibus iugum, si pecca
tores esse desistitis, & nullis carnalium
cupiditatum tentationibus creditis, so
lennem hanc diem celebretis, & non
solùm martyres ac martyrum matrem,
sed etiam illius memoriam iusto hono
re veneramini, qui hoc die antiquam
festiuitatem huius loci consecratione
geminauit. Magnificus quidem stru-
ctor parietum, sed magnificentior æ-
dificator animarum, vltra cuius termi
nos opera pietatis extendens, vt vtili-
tatibus institutionũ eius etiam in ipso
frueretur deuota posteritas, & habitan
do quod condidit, & faciendo quod
docuit. Omnia ergo dilectissimi, quæ
oculis cernitis, & mente meministis,
ad profectum vestræ ædificationis ad-
sumite, & ita vnusquisq; vestrum præ
parato à maioribus vtatur habitaculo, vt
in seipso meminerit templum Dei esse
fundatum. Nihil structuræ suæ pra-
uum, nihil supponat infirmũ, sed viuis
& electis lapidibus congruẽdo, per in-
dissolubilem connexionem crescat in
dominici corporis vnitatem, auxilian-
te domino nostro IESV Christo, qui
cum patre & spiritu sancto viuit & reg
nat in secula seculorum, Amen.

SERMO
IN NATIVITATE SAN-*cti Laurentij martyris.*

De laude atque exemplo marty-rum, & D. Laurentij passione ac triumpho.

CVM OMNIVM
dilectissimi sum-
ma virtutum & to
tius plenitudo iu-
stitiæ, de illo amo-
re nascatur, quo Deus
proximúsque dili-
gitur, in nullis pro
fectò hic amor sublimius excellere cla
riúsque fulgere, quàm in beatissimis
martyribus inuenitur, qui domino no
stro Iesu Christo pro omnibus homi-
nibus mortuo, tam propinqui sunt i-
mitatione charitatis, quã similitudine
passionis. Quãuis enim illi dilectioni,
qua dominus nos redemit, nulla cuius-
q̃ benignitas possit æquari, quia aliud Roma.5
est pro iusto mori hominem sua neces
sitate moriturum, aliud pro impijs oc-
cumbere à debito mortis alienũ, multũ
tñ vniuersis hominibus etiam marty-
res contulerunt, quorum fortitudine
ita eius largitor vsus est dñs, vt pœnã
mortis & atrocitatem crucis, nulli suo
rũ vellet esse terribilẽ, sed faceret imita
bilẽ. Si ergo nullus bonus, sibi soli est
bonus, nec cuiusq̃ sapiẽtis, sibi tantũ sa
pientia est amica, & hæc verarũ natura
virtutum est, vt multos à tenebroso ab

ducat errore, qui earum clarus est lumine, ad erudiendum Dei populum, nullorum est vtilior forma quã martyrũ. Sit eloquentia facilis ad exhortãdum, sit ratio efficax ad suadendum, validiora tamen sunt exempla quàm verba, & planius est opere docere, quàm voce. In quo excellentissimo genere doctrinæ beatus martyr Laurentius, cuius passionis dies hodiernus illustris est, quàm gloriosa polleat dignitate, etiam persequutores eius sentire potuerunt, quum illa mirabilis animi fortitudo, de CHRISTI principaliter amore concepta, non solùm ipsis non cederet, sed etiam alios exemplo suę tolerantiæ roboraret. Quum enim furor gentilium potestatum in electissima quæque Christi membra sæuiret, ac præcipuè eos, qui ordinis erant sacerdotalis, impeteret, in leuitam Laurẽtium, qui non solùm ministerio sacramentorũ, sed & dispensatiõe Ecclesiasticę substãtiæ præeminebat, impius persequutor efferbuit, duplicem sibi prædam de vnius viri comprehensione promittens: quem si fecisset sacræ pecuniæ traditorem, faceret etiam sacræ religionis exortem. Armatur itaque gemina face homo pecuniæ cupidus, & veritatis inimicus, auaricia, vt rapiat aurum, impietate, vt auferat CHRISTVM. Postulat sibi ab immaculato sacrarij præsule opes Ecclesiasticas, quibus auidissimus inhiabat, inferri, cui leuita castissimus, vbi eas repositas haberet, ostendens, numerosissimos sanctorum pauperum obtulit greges, in quorum victu atque vestitu inamissibiles cõdiderat facultates, quæ tanto integrius erant saluæ, quanto sanctius probabantur expensæ. Fremit ergo prædo frustratus, & in odium religionis, quæ talem diuitiarum vsum instituisset, ardescens, direptionem thesauri potioris aggreditur, vt apud quem nullam denariorum substantiam reperisset, illud depositum ei, quo sacratius erat diues, auferret. Renunciare CHRISTO Laurentium iubet, & solidissimam illam leuitici animi fortitudinem diris parat vrgere suplicijs. Quorum vbi minora nil obtinẽt, vehementiora succedunt. Laceros artus, & multa verberum sectione concisos, subiecto præcipiti igne torreri, vt per cratem ferream, quæ iam de feruore continuo vim in se haberet vrendi, conuersorum alterna mutatiõe membrorum, fieret cruciatus vehementior, & pœna productior. Nihil obtines, nihil proficis sæua crudelitas. Subtrahitur tormentis tuis materia mortalis, & Laurentio in cœlos abeunte, tu deficis flammis tuis. Superari charitatis CHRISTI flamma non potuit, & segnior fuit ignis, qui foris vssit, quàm qui intus accẽdit. Seruisti persequutor martyri, cùm sæuisti, auxisti palmam, dum aggeras pœnam. Nam quid non ad victoris gloriam ingenium tuum reperit, quando in honorem transierunt triumphi, etiam instrumenta supplicij? Gaudeamus igitur dilectissimi gaudio spiritali, & de fœlicissimo inclyti viri fine gloriemur in domino, qui est mirabilis in sanctis suis, in quibus nobis & præsidium constituit & exemplum, atque ita per vniuersum mundum clarificauit gloriam suam, vt à solis ortu vsque ad occasum, leuiticorum luminum coruscante fulgore quàm glorificata est Hierosolyma Stephano, tam illustris fieret Roma Laurentio. Cuius oratione & patrocinio adiuuari nos sine cessatione confidimus, vt quia omnes, sicut Apostolus ait, quicunque volunt in CHRISTO piè viuere, persequutionem patiuntur, corroboremur 2. Tim. 3
spiritu veritatis, & ad superandas omnes tentationes, constantis fidei perseuerantia muniamur, per dominũ nostrum Iesum Christum filium tuum, qui tecum viuit & regnat in vnitate spiritus sancti Deus per omnia secula seculorum, Amen.

SERMO PRIMVS DE IEIVNIO *septimi mensis.*

De

De laude abstinentiæ & eleemosynarum.

Obseruantiam quidem vestram dilectissimi, ita nouimus esse deuotam, vt animas vestras non solùm legitimis, sed etiam voluntarijs ieiunijs excolatis. Veruntamen adijcienda est huic studio etiam nostræ admonitionis exhortatio, vt si qui sunt in hoc exercitio tardiores, in his saltem diebus communi abstinentiæ se obedienter adiungant, in quibus nos oportet sacratissimam consuetudinem attentius celebrare, vt per humilitatem ieiunij, contra omnes hostes nostros, diuinum mereamur auxilium. Res enim est præcipui operis, quam et ex autoritate indicimus, & ex charitate suademus, vt paululum edendi libertate compressa, castigationi corporum & pauperum studeamus alimoniæ, quos qui reficit, animam suam pascit, & temporales epulas in delitias mutat æternas. In locum igitur malarum cupiditatum, sanctorum desideriorum incremẽta succedant. Cesset iniquitas, sed non sit ociosa iustitia. Quem nullus patitur opprimentem, sentiat aliquis adiuuantem. Parum est enim non auferre aliena, nisi largiaris & propria. Sub oculis iusti iudicis sumus, qui nouit, quantam vnicuique benè operanti dederit facultatem. Non vult ociosa esse munera sua, qui seruis suis sic
Matt. 25 Lucæ 19 mysticorum talentorum mensuras distribuit, vt creditum qui liberaliter erogasset, augeret, qui steriliter seruasset, amitteret. Et ideo dilectissimi, quia septimi mensis ieiunium nos celebrare conuenit, sanctitatem vestram monemus, vt quarta & sexta feria ieiunemus. Sabbato verò apud beatum Petrum apostolum pariter vigilemus, cuius suffragãtibus meritis, ab omnibus tribulationibus mereamur absolui, per Christum dominum nostrum, Amen.

Sermo II. de ieiunio septimi mensis.

De fortitudine continentiæ & operibus pietatis, carnalibusque desiderijs comprimendis.

Deus humani generis conditor & redemptor, qui nos ad promissiones vitæ æternæ per semitas vult ambulare iustitiæ, de futura tentatione, quæ nobis in itinere virtutum insidiosis aduersaretur occursibus, multis nos præsidijs dilectissimi, in quibus laqueos diaboli obtereremus, instruxit, inter quę hoc famulis suis saluberrimum contulit, vt contra omnes inimici dolos fortitudine se continentiæ & operibus pietatis armarent. Ille enim, qui ab initio primis hominibus interdicti cibi inseruit appetitum, & malè credulis per illecebram edendi, omnium concupiscentiarum virus infudit, easdem fraudes retractare non desinit, & in natura, quam scit suis seminibus esse vitiatam & corruptam, sationis suæ germen inquirit, vt ad labefactanda studia virtutis, desideriũ voluptatis accendat. Quoniam pœna ipsius, est prouectio Christiana, nec potest eorũ animos aliquo modo lædere, qui nouerunt auxiliãte dño in sua carne regnare. Rationabili ergo moderatione sanctoque proposito, frenandæ sunt rebelles cupiditates, nec sinendũ est, vt castis & spiritalibus desiderijs corporales concupiscẽtię reluctẽtur. Agnoscat interior homo, exterioris sui se esse rectorem, vt mens diuino gubernata dominatu, terrenam substantiam in bonæ volũtatis cogat obsequiũ. Nec enĩ deest nobis ad hũc ordinem obseruandũ, misericordissimi regis auxiliũ, qui nos saluberrimæ obseruantiæ ratione informauit, præfiniens nobis per temporũ recursus, quosdã ieiuniorum dies, in quibus castigatione corporum virtus roboraretur animorum. Huius autem remedij munus dilectissimi, etiam in isto, qui septimus est, mense (Gene. 3)

dispositum est, quod nos prompta con
uenit alacritate suscipere, vt præter ab-
stinentiam, qua quisque se peculiari-
ter atque priuatim, secundum mo-
dum suæ possibilitatis exercet, hæc ip-
sa, quæ omnibus simul indicit, animo
sius celebretur. Nam in omni agone cer
Ieiunij vtilitas. taminis Christiani, vtilitas continen-
tiæ plurimum valet, ita vt quidam sæ-
uissimorum spiritus dæmonum, qui
ab obsessis corporibus nullis exorci-
zantium fugantur imperijs, sola ieiu-
niorum & orationum virtute pellan-
Matt. 17 tur, dicente domino: Hoc genus dæ-
Marc. 9 moniorum non eijcitur, nisi in ieiunio
& oratione. Grata ergo est Deo, &
terribilis diabolo ieiunantis oratio, nec
latet, quantum acquirit suæ saluti, quæ
tantum præstat alienæ. In hac sanè ob-
seruantia dilectissimi, quamuis nos o-
mnes vnanimiter oporteat esse deuo-
tos, si qui tamen sunt, quorum volun-
tati aliqua obsistat infirmitas, laborem
qui supra vires est corporum, redi-
mant impendijs facultatum. Multa e-
nim sunt opera pietatis, quæ ipsam e-
dendi necessitatem merito ampliore
commendent, si ieiunantium purifica-
tionem studio benignitatis acquirũt.
Nam cùm ij, qui nihil omittunt de hu-
miliatione ieiunij, sub sterili fatigati-
one desudent, nisi se eleemosynarum,
qua possunt, erogatione sanctificent,
dignum est, vt in alimoniam paupe-
rum abundantior sit eorum largitio,
quorum ad abstinẽdum minor est for
titudo. Quod ergo qs in sua sibi infir-
mitate non denegat, alienæ inopiæ li-
benter impendat, & propriam necessi
tatem faciat sibi cum indigente com-
munem. Non culpatur infirmus ieiu-
nium soluens, à quo cibum accipit pau
per esuriens, nec escam sumendo pol-
luitur, qui eleemosynam impartiendo
Lucæ 11 mundatur, dicente domino: Date elee
Eleemosynarum commẽdatio. mosynam, & ecce omnia munda sunt
vobis. In quo opere dilectissimi etiam
ij, qui ab epularum delectatione secon
tinent, fructus sibi debent misericor-
2. Cor. 9 diæ comparare, vt qui abundantius se
minauerint, copiosius metant. Non e-
nim vnquam agricolæ suo seges ista
mentitur, aut incertam spem habet o-
peris, cultura pietatis. Quicquid hoc
modo serentis manu spargitur, non æ-
stus vrit, non torrens trahit non gran
do prosternit. Incolumes semper sunt
omnes pietatis expensæ, nec solùm in
tegræ manent, sed etiam modo augen
tur, & qualitate mutantur. De terrenis
cœlestia prodeunt, de paruis magna gi
gnuntur, & temporale donum in præ
mium transit æternum. Quisquis igi-
tur diuitias amas, quisquis multiplica
ri quæ possides, concupiscis, in hæc lu
cra accendere, in hæc rerum tuarum
augmenta suspira: de quibus nihil fur Matth. 6
abripit, nihil tinea corrumpit, nihil ru
bigo consumit. Noli desperare de fœ
nore, noli de accipiẽte diffidere. Quod Matth. 25
vni horũ fecistis, mihi fecistis, quis di-
cat, intellige, & apud quẽ opes tuas col
loces, perspicatius fidei oculis securus
agnosce. Non dubitet de receptione,
cui Christus debitor est. Non sit anxia
liberalitas nec triste ieiunium. Hila- 2. Cor. 9
rem enim datorem diligit Deus. Qui
fidelis est in verbis suis, & abundan-
ter largita retribuit, qui benignè largi
gienda donauit, per dñm nostrum Ie
sum Christum filium tuum, qui te-
cum viuit & regnat in vnitate spiritus
sancti DEVS, per omnia secula secu-
lorum, Amen

Sermo III. de ieiunio septimi mensis.

De necessitate ieiunij, de publica ac priuata lege ieiunij orationisq́; atq; eleemosyna.

AD exorãdam dilectissimi mi
sericordiam Dei & ad reno
uandum statum fragilitatis
humanæ quãtum valeant re
ligiosa ieiunia, sanctorũ prophetarũ p̃-
dica-

dicatione cognoscimus, qui diuinæ iustitiæ commotionem, quam frequenter populus Israel merito iniquitatis inciderat, non nisi ieiunio protestantur posse placari. Vnde & Ioel propheta admonet dicēs: Hęc dicit dñs Deus vester. Cōuertimini ad me in toto corde vr̄o, in ieiunio, in fletu, & plāctu, & scindite corda vestra, & non vestimenta vestra, & cōuertimini ad dominum DEVM vestrum, quia misericors est, & patiens, & magnanimus, & multum misericors. Et iterum: Sanctificate ieiunium, prædicate curationem, congregate plebem, sanctificate Ecclesiam. Quæ cohortatio dilectissimi, nostris quoque est amplectenda temporibus, qa huius curationis remedia, etiā à nobis sunt necessariè prædicāda: vt in obseruantia sanctificationis antiquæ, quod perdidit Iudaica præuaricatio, acquirat Christiana deuotio. Diuinarum nanque reuerentia sanctionum, inter quælibet spontaneæ obseruantiæ studia, habet semper priuilegium suum, vt sacratius sit, quod publica lege celebratur, quàm quod priuata institutione dependitur. Exercitatio enim continentiæ, quam sibi quisque proprio arbitrio indicit, ad vtilitatem cuiusdam pertinet portionis. Ieiunium verò quod vniuersa Ecclesia suscipit, neminem à generali purificatione sciungit, & tunc fit potentissimus Dei populus, quando in vnitatem sanctæ obedientiæ, omnium fidelium corda conueniunt, & in castris militiæ Christianæ, similis ex omni parte præparatio & eadem est vbique munitio. Fremat licet cruenti hostis peruigil furor, & latebrosas vndique prætendat insidias, neminem tamen capere, neminem poterit vulnerare: si nullum inermem, nullum desidem, nullum inuenerit ab opere pietatis exortem. Ad huius ergo inuictæ pietatis potentiam dilectissimi, etiam hoc nos solenne ieiunium septimi mensis inuitat, vt à curis secularibus actibúsque terrenis liberos, ad dominum animos erigamus.

Ioel. 2

Ibidem.

Et quia hanc intentionem semper necessariam non omnes possumus habere perpetuam, sæpiúsque per humanam fragilitatem à supernis in terrena recidimus, istis saltem diebus, qui nobis ad saluberrima sunt remedia præstituti, mundanis nos occupationibus subtrahamus, & aliquid temporis, quod prosit ad bona æterna, furemur. In multis enim, sicut scriptum est, offendimus omnes. Et licet quotidiano Dei munere, à diuersis contaminationibus emundemur, inhærent tamen incautis animis plerunq; maculæ crassiores, quas oportet diligentiori cura ablui, & impendio maiore deleri. Plenissima aūt peccatorū obinet abolitio, quando totius Ecclesiæ vna est oratio, & vna cōfessio. Si enim duorum vel trium sanctorum pio consensui omnia quæ poposcerint, dominus præstanda promittit, quid negabitur multorum milium plebi, vnam obseruantiam pariter exequenti, & per vnum spiritum concorditer supplicanti? Magnum est in conspectu domini dilectissimi valdeq; preciosum, cùm totus populus CHRISTI, eisdem simul instat officijs, & in vtroque sexu, omnes gradus, omnésque ordines eodem cooperantur affectu, cùm in declinando malo ac faciendo bono, par cunctorum & vna sententia est, cùm in operibus seruorum suorum glorificatur DEVS, & totius pietatis autori in multarum actione gratiarum benedicitur. Aluntur esurientes, vestiuntur nudi, visitantur infirmi, & nemo quod suum est, quærit, sed quod alterius, dum ad releuandam alienam miseriam, vnicuique mensura sua sufficit, & facile est inuenire hilarem datorem, vbi modum operis ratio temperat facultatis. Per hanc autem Dei gratiam, quæ operatur omnia in omnibus, communis fidelium fructus & commune fit meritum. Quoniamquidem potest & eorum par esse animus, quorum impar est census, & cùm alter de alterius lætatur largitate, cui æquari non potuit

Iacob. 3

1. Cor. 12

tuit impendio, æquatur affectu. Nihil in tali populo inordinatum, nihilque diuersum est, vbi ad vnum pietatis vigorem, omnia sibi totius corporis membra consentiunt, nec de sua tenuitate confunditur, qui de aliorum opulentia gloriatur. Decus enim vniuersitatis, est excellentia portionis, & Roma. 8 quum DEI spiritu omnes agimur, non solùm illa nostra sunt, quæ ipsi gerimus, sed etiam illa, de quibus in aliorum actione gaudemus. Amplectamur igitur dilectissimi beatam istam sacratissimæ vnitatis soliditatem, & solenne ieiunium concordante proposito bonæ voluntatis ineamus. Nihil à quoquam arduum, nihil asperum quæritur, nec aliquid nobis, quod vires nostras excedat, indicitur, siue in abstinentiæ castigatione, siue in eleemosynæ largitate. Sciunt singuli, quid possint, quidue non possint. Ipsi modulum suum pendant, ipsi iusta & rationabili taxatione se censeant, vt sacrificium misericordiæ, non cum tristitia offeratur, nec inter damna numeretur. Hoc pio impendatur operi, quod cor iustificet, quod conscientiam lauet, quod denique & accipienti prosit & danti. Fœlix quidem ille est animus, multúmque mirabilis, qui facultatum defectionem, benefaciendi amore nō metuit, & daturum sibi eroganda non diffidit, à quo quod erogaret, accepit. Sed quia cùm magnanimitas ista paucorum est, plenum etiam pietatis est, vt suorum curam quisq; non deserat, nos perfectioribus non præiudicantes, ea vos regula generaliter cohortamur, vt mandatum DEI secundum possibilitatis vestræ mensuram operemini. Hilarem enim beneuolentiam esse decet, quæ sic suam temperet largitatem, vt de illa & pauperum refectio gaudeat, & domestica sufficien- 2. Cor. 9 tia non laboret. Qui autem ministrat semen seminanti, & panem ad manducandum præstabit, & multiplicabit semen vestrum, & augebit incrementa frugum iustitiæ vestræ. Quarta igitur & sexta feria ieiunemus. Sabbato autem apud beatissimum Petrum apostolum pariter vigilias celebremus, cuius meritis & orationibus confidimus nobis per omnia misericordiam Dei nostri esse præstandam: per dominum nostrum Iesum Christum, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo IIII. de ieiunio septimi mensis.

De libertate spiritus, de diuersitate ieiunij Iudæorum & Christianorum, de delectu ciborum, de generali ieiunio, de diaboli insidijs, & eleemosyna Christianis erogienda.

Prædicationem nostram dilectissimi, familiaris nobis adiuuat consuetudo, & ratio temporis commendat officium sacerdotis, ne aut onerosum videatur aut arduum, quod & præceptum exigit legis, & deuotio temperat voluntatis. Quæ cùm in vnum gratia Dei auxiliante conueniunt, non litera occidit, sed spiritus viuificat. Vbi autem spiritus Dei, ibi libertas, quæ legem non timore exequitur, sed amore. Obedientia enim mollit imperium, nec dura ibi necessitate seruitur, vbi diligitur, quod iubetur. Cùm ergo vos dilectissimi, ad quædam quæ etiam in veteri testamento instituta sunt, cohortamur, non Iudaicæ vos obseruantiæ iugo subdimus, nec consuetudinem vobis carnalis populi indicimus. Excellit super illorum ieiunia continentia Christiana, & si quid nobis atque illis commune est in temporibus, non concordat in moribus. Habeant illi nudipedalia sua, & in tristitia vultuum ostendant ociosa ieiunia, nos in nullo ad habitus nostri honesta tem

2. Cor. 3 Libertas Christiana quális sit.

Ieiunia seruamus non secundū Iudæorū obseruationem.

Matth. 6 Ciborū delectus quomodo obseruandus sit.

tem dissimiles, nec à iustis & necessarijs operibus abstinentes, edendi licentiam simplici parcitate cohibemus, vt in vsu ciborum modus eligatur, non creatura damnetur. Quamuis enim vnicuiq; nostrum liberum sit voluntarijs castigationibus proprium corpus afficere, & nunc moderatius, nunc verò districtius, repugnantes spiritui carnales concupiscentias edomare, quibusdam tamen diebus ab omnibus oportet pariter celebrari generale ieiunium, & tunc est efficacior sanctiorq; deuotio, quando in operibus pietatis, totius Ecclesiæ vnus animus & vnus est sensus. Publica enim præferenda sunt proprijs, & ibi intelligenda est præcipua ratio vtilitatis, vbi vigilat cura communis. Teneant igitur diligentiam suam obseruantiæ singulorum, & contra nequitiæ spiritalis insidias, implorato diuinæ protectionis auxilio, cœlestia quisq; arma arripiat. Sed Ecclesiasticus miles, etiam si specialibus prælijs possit fortiter facere, tutius tamen & fœlicius dimicabit, si contra hostem palam in acie steterit, vbi non suis tantùm viribus certamen ineat, sed sub inuicti regis imperio, fraternis cōsociatus agminibus, bellum vniuersale conficiat. Minore enim discrimine plures confligunt cum hoste, quàm singuli, nec facilè patet vulneri, quem opposito scuto fidei, non sua tantùm, sed etiam aliorum fortitudo defendit, vt vbi est vna omnium causa, sit vna victoria. Quia igitur aduersarius noster insidiari nobis diuersa tentationum arte non desinit, & hæc est vna versutiarum eius intentio, vt redemptos Christi sanguine, à mandatis Dei possit abducere, omni diligentia præcauendum est, vt nullis inimici iaculis vulneremur. Tela enim eius non sunt aspera corporis sensibus, sed nimium carni, vt animæ noceant, ꝑblandiuntur. Trahunt oculos ad varias tentationes, vt de mundi pulchritudine, aut concupiscētiæ accendant faces, aut superstitionum gignantur errores. Insidioso enim somno, & mollibus ictibus pulsatur auditus, vt animi soliditas illecebrosa modulatione soluatur, & letalium consuetudine suauitatum, incauta & parùm sobria corda capiantur. Sed hos diaboli dolos inefficaces & irritos faciunt diuinæ præsidia gratiæ, & Euangelicæ præcepta doctrinę. Quoniā qui acceperunt spiritum sanctum, & à quibus timor domini non de pœnæ formidine, sed de Dei charitate conceptus est, illæso fidei pede laqueos talium conterunt captionum, vt creaturarum omnium pulchritudine, ad gloriam & laudem sui vtantur autoris, eúmque diligant super omnia, per quem facta sunt omnia. In huius admirationem dilectissimi, omnium fidelium tendat affectio, de hoc sibi delectationes nō corruptibiles, sed æternas, sapiens continentia petat, & in amorem boni, sine quo nullus est bonus, incontaminata castitas inardescat. Ad hoc enim nobis tradita sunt exercitia Christiana, vt re secata omni illicita voluptate, in sanctas & spiritales delitias æstuemus. Et cùm nos oporteat semper studere virtutibus, quidam tamen dies sunt ad castigationem communis obseruantiæ consecrati, vt anima, quæ terrenis adhuc desiderijs implicatur, & curis seculi impeditur, ex interuallo tantùm ad diuina respiret. Et quia portio diuini agri est, dignos cœlestibus horreis adferat fructus. Ibi enim spes est metendi, vbi fuerit diligentia seminandi. His dilectissimi ad profectum vestrum pro temporis occasione perstrictis, ieiunium vobis septimi mensis indicimus, in quo vos non solùm de ciborum abstinentia, sed etiam de pietatis operibus cōmonemus: vt quod vestris vsibus regiosa parcitate subtrahitis, in alimoniam pauperum & infirmorum debilium transferatis: omnibus quidem indigentibus generali beneuolentia consulentes, sed maximè eorum memores, qui sunt de membris corporis CHRISTI, & nobis catholicæ fidei vnitate copulantur. Plus enim debe-

Ieiuniū generale præferrē priuato.

Ioan. 1

debemus nostris pro consortio gratiæ, quàm alienis pro communione naturæ. Abundet ergo in nobis dilectissimi benignitas Christiana, & sicut recurrentia anni tempora desideratis vt plena sint fructibus, ita & corda vestra pascẽdis sint fœcũda pauperibus. Quibus vtique potuit Deus, cuius sunt omnia, necessariam cõferre substantiam, & tales eis tribuere facultates, vt in nullo vestris largitionibus indigerent, sed & illis & vobis multa virtutum materia defuisset, si nec illos ad patientiæ coronam inopia exerceret, nec vos ad misericordiæ gloriam copia prouocaret. Mirabiliter autem prouidentia diuina disposuit, vt essent in Ecclesia & sancti pauperes, & diuites boni, qui inuicem sibi ex ipsa diuersitate prodessent, cùm ad æterna & incorrupta præmia promerenda DEO gratias agerent accipientes, & Deo gratias age-
Psalm.9 rent largientes. Quoniam sicut scriptum est, & patientia pauperũ non peri-
2.Co.9 bit in æternum, & hilarem datorem
diligit Deus. Quarta igitur & sexta feria ieiunemus. Sabbato verò apud beatissimum Petrum apostolum vigilias celebremus, sperantes nos ita eius orationibus adiuuandos, vt Deus misericordiarum ieiunij nostri sacrificio placatus exaudiat, per Christum dominum nostrum, Amen.

Sermo V. de ieiunio septimi mensis.

De fragilitate humanæ naturæ ac pugna carnis, de auxilio diuino & duobus amoribus, atque aduentu regni Dei.

SAcratũ dilectissimi in septimo mense ieiunium, ad communis deuotionis exercitia prædicamus, fidenter vos paternis cohortationibus incitantes, vt quod fuit ante Iudaicum, vestra fiat obseruantia Christianum. Est enim omni tempore aptum & testamento vtrique conueniens, vt per castigationem mentis & corporis, misericordia diuina quæratur, quia nihil est efficacius ad exorandum DEVM, quàm vt homo ipse se iudicet, & nunquam desinat à venia postulanda, qui se scit nunquam esse sine culpa. Habet enim hoc in se generaliter humana natura, non à creatore insitum, sed à præuaricatore contractum, & in posteros generali lege transfusum, vt de corruptibili corpore, & quod animam corrumpere possit, oriatur. Hinc interior homo, si tamen iam in CHRISTO regeneratus, & à vinculis captiuitatis est erutus, assiduos habet cum carne conflictus, & dum cohibet concupiscentem, patitur repugnantem. In qua discordia non facilè obtinetur tam perfecta victoria, vt etiam quæ sunt abrumpenda, non illigent, & quæ sunt interficienda, non vulnerent, quantumlibet sapienter & prouidè iudex animus suis exterioribus præsit. Inter ipsas tamen curas atque mensuras regendæ carnis & alendæ, nimis ei semper vicina tentatio est. Quis enim ita se aut à voluptate corporis aut à dolore seiungit, vt ad ipsam mentem non pertineat, quod extrinsecus aut blanditur, aut cruciat? Indiuisum est gaudium, indiscreta tristitia, nihil in hominem iracundia non accendit, nihil lætitia non resoluit, nihil ægritudo non adficit. Et quæ illic declinatio potest esse peccati, vbi vna passio est & regentis &
subditi? Meritò dominus protestatur, Matt.26
quòd spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Et ne vsque ad inertem desidiam desperatiõe ducamur, quæ impossibilia sunt homini ex imbecillitate propria, possibilia spondet
ex virtute diuina. Angusta enim & ar- Matth.7
cta est via, quæ ducit ad vitam, & nemo in eam gressum inferret, nemo vestigium promoueret, nisi difficiles adi
tus ipse se CHRISTVS viam facien- Ioan.14
do

do reseraret, vt autor itineris fiat possibilitas ambulantis, quia idem & introducit ad laborem, & perducit ad requiem. In quo ergo nobis spes est æternæ vitæ, in eodem est & forma patientiæ. Roma. 8 Si enim compatimur, & conregnabimus, quoniam vt Apostolus ait, qui se 1. Ioan. 2 dicit in CHRISTO manere, debet sicut ille ambulauit, & ipse ambulare. Alioqui falsæ professionis imagine vtimur, si cuius nomine gloriamur, eius instituta non sequimur. Quæ vtique nobis onerosa non essent, & ab omnibus nos periculis liberarent, si nihil aliud, quàm quod amandum iubetur, amaremus. Amores duo. Duo nanque amores sunt, ex quibus omnes prodeunt voluntates, ita diuersæ qualitatibus, sicut diuiduntur autoribus. Rationabilis enim animus, qui sine dilectione esse non potest, aut Dei amator est, aut mundi. In dilectione DEI, nulla nimia: in dilectione autem mundi, cuncta sunt noxia. Et ideo æternis bonis inseparabiliter est inhærendum, temporalibus verò transeunter vtendum est, vt peregrinantibus nobis & ad patriam redire properantibus, quicquid de prosperitatibus mundi huius occurrerit, viaticum sit itineris, non illecebra mansionis. Ideo beatus Apostolus prędicat dicens: 1. Cor. 7 Tempus breue est, reliquum est, vt qui habēt vxores, tanquam non habentes sint, & qui flent, tanquam non flentes, & qui gaudent, tanquam non gaudentes, & qui emunt, tanquam non possidentes, & qui vtuntur hoc mundo, tanquam non vtantur. Præterit enim figura mundi huius. Sed quod de specie, de copia, de varietate blanditur, non facilè declinatur, nisi in illa visibilium pulchritudine creator potius quàm creatura diligatur. Qui cùm dicit: Matt. 22 Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota mente tua, & ex tota virtute tua, in nullo nos vult ab amoris sui vinculis relaxari. Et cùm huic præcepto, proximi quoque copulat charitatem, imitationem nobis suæ bonitatis indicit, vt quod diligit, diligamus, & quod operatur, operemur. Quamuis enim Dei agricultura simus & Dei ædificatio, & neque qui plantat sit aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus: in omnibus tamen exigit nostri ministerij seruitutē, et nos dispensatores suorum vult esse donorum, 1. Cor. 3 vt qui fert Dei imaginem, Dei faciat voluntatem. Propter quod in oratione dominica sacratissimè dicimus: Adueniat regnum tuum, fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra. Matth. 6 Quibus verbis quid postulamus aliud, quàm vt Deus, quem necdum sibi subdidit, subdat, & sicut in cœlo angelos, ita & in terra homines ministros suæ faciat voluntatis? Aduentū regni Dei quo modo petamus. Hoc autem petentes amamus Deum, amamus & proximum, & non diuersa in nobis, sed vna dilectio est, quando & seruum seruire, & dominum cupimus imperare. Hic igitur affectus dilectissimi, quo amor terrenus excluditur, bonorum operum consuetudine roboratur, quia necesse est, vt bonis actibus conscientia delectetur, & libenter faciat, quod fecisse se gaudeat. Adsumitur igitur ieiunium, multiplicatur largitio, iustitia custoditur, frequentatur oratio, fitque vt singulorum desiderium, fit vnum omnium votum. Nutrit patientiam labor, mansuetudo extinguit iram, beneuolentia calcat inuidiam, immundæ cupiditates sanctis desiderijs enecātur, auaritia liberalitate depellitur, & onera diuitiarum fiunt instrumenta virtutum. Sed quia insidiæ diaboli etiam inter talia studia nō quiescunt, rectissimè in quibusdam articulis temporum, vigoris est nostri reparatio instituta, vt vbi de clementia cœli & vbertate agri potest mens pœnitentium bonorum auida gloriari, & in ampla horrea fructibus congregatis, animæ suæ dicere: Habes multa bona, Lucæ 12 epulare, ibi quandam increpationem diuinæ vocis accipiat, audiatque dicentem: Stulte, hac nocte reposcam animam tuam à te, quæ autem præparasti, cuius erunt? Hæc sollicitissima meditatio debet esse sapientis, vt quoniam bre-

ues dies istius vitæ & incerta sunt spatia, nunquam sit mors morituro improuisa, nec inordinatum incidat finem, qui se nouit esse mortalē. Quod ergo & sanctificationi corporum & reparationi prosit animarum, quarta & sexta feria ieiunemus, sabbato autem apud beatissimum Petrum apostolum vigilias celebremus, eius orationibus adiuuandi, vt sanctorum desideriorum cōsequamur effectum, per Christum dominum nostrum, Amen.

Sermo VI. de ieiunio septimi mensis.

De duplici Christi natura aduersus Eutychen & Nestorium, & de veritate corporis Christi in Eucharistia.

DEuotionem fidelium dilectissimi nihil est in quo prouidentia diuina non adiuuet. Siquidem exercendis ad sanctimoniam mentibus atque corporibus, ipsa quoque mundi elementa famulantur, dum dierum ac mensium distinctè variata reuolutio, quasdam nobis paginas aperit præceptorum, vt quod sacra admonent instituta, hoc quodammodo loquantur & tempora. Vnde cùm septimum mensem nobis anni recursus attulerit, non ignoro observantiam vestram ad celebrandum solenne ieiunium spiritaliter incitari: quoniam experiendo didicistis, quantum hæc præparatio & exteriora & interiora hominum purificet, vt cùm à licitis abstineatur, facilius illicitis resistatur. Continentiæ autem ratio dilectissimi, non in sola castigatiōe corporum, nec in diminutione tantùm habetur escarū. Maiora enim virtutis istius bona ad illam animæ pertinent castitatem, quæ non solùm carnis concupiscentias conterit: sed & mundanæ sapientiæ vanitates contemnit, dicēte Apostolo: Videte ne quis vos decipiat per philosophiam, & inanem fallaciam secundum traditionem hominum. Continēdum ergo est à cibis, sed multo magis ab erroribus, ieiunandum, vt mens nulli carnali dedita voluptati, nullius sit captiua mendacij, quæ sicut in præteritis, ita & in nostris diebus non desunt veritatis inimici: quia intra catholicam Ecclesiam mouere audeant bella ciuilia, vt in consensum impiorum dogmatum imperitos quosque ducentes sibi glorientur accrescere, quos à CHRISTI corpore potuerint separare. Quid enim tam aduersatur prophetis, tam repugnat Euangelijs, tam denique est apostolicis rebelle doctrinis, quàm in domino IESV CHRISTO ex Maria virgine genito, & sempiterno patri intemporaliter coæterno, vnam & singularem prædicare naturam? Quia si hominis tantùm intelligenda est, vbi est, quæ saluat deitas? si tantummodo Dei, vbi est quæ saluatur humanitas? Fides autem catholica, quæ omnibus resistit erroribus, etiam simul istas impietates refutat, damnans Nestorium, diuina ab homine diuidentem, detestans Eutychē, in diuinis humana vacuantem, quoniam veri Dei filius Deus verus, vnitatem & æqualitatem habens cum patre & spiritu sancto, idem verus homo esse dignatus est, nec conceptu virginis matris est seiunctus à carne, nec partu sic humanitatem sibi vniens, vt Deus incommutabiliter permaneret, sic deitatem homini impartiens, vt eum glorificatione non consumeret, sed augeret. Qui enim est factus forma serui, forma Dei esse non destitit, nec alter cum altero, sed vnus in vtroque est: vt ex quo verbum caro factum est, nullis dispensationum varietatibus fides nostra turbetur, sed siue in miraculis virtutum, siue in contumelijs passionum, & Deum qui homo est, & hominem credamus esse, qui Deus est. Hanc confessionem dilectissimi toto corde promentes, impia hæreticorum commenta respuite, vt ieiunia & eleemosynę vestræ nullius erroris contagi-

Coloss. 2 · Ioann. 1

tagione polluantur. Tunc enim & sacrificij munda est oblatio & misericordiæ sancta largitio, quando ij, qui ista
Ioann. 6 dependunt, quid operentur, intelligunt. Nam dicente domino: Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis, sic sacræ mensæ cõmunicare debetis, vt nihil prorsus de veritate corporis Christi & sanguinis ambigatis. Hoc enim ore sumitur, quod fide creditur, & frustrà ab illis amen respondetur, à quibus contra id quod accipitur, disputatur.

Veritas corporis Christi in eucharistia.

Psal. 40 Dicente autem Propheta: Beatus qui intelligit super egenum & pauperem, ille circa pauperes vestimentorum & ciborum laudabilis distributor est, qui se Christum in indigentibus & vestire nouit & pascere,
Matt. 25 quoniam vt ipse ait, quamdiu vni fecistis de fratribus his meis, mihi fecistis. Verus itaque Deus & verus homo vnus est Christus, diues in suis, pauper in nostris, dona accipiẽs & dona diffundẽs, particeps mortaliũ & viuificatio mor-
Philip. 2 tuorum, vt in nomine IESV Christi omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia dominus IESVS CHRISTVS in gloria est Dei patris, viuens & regnans cum sancto spiritu in secula seculorum, Amen.

Sermo VII. de ieiunio septimi mensis.

De spiritali veteris legis impletione, rectaque ieiunij forma, & spiritalibus thesauris.

APostolica institutio dilectissimi, quæ dominum Iesum Christum ad hoc venisse in hunc mundum nouerat, vt
Matth. 5 legem nõ solueret, sed impleret, ita veteris testamenti sacramenta distinxit, vt quædam ex eis, sicut erant condita, Euãgelicæ eruditioni profutura decerperet, & quæ dudum fuerant consuetudinis Iudaicæ, fierent obseruãtiæ Christianæ. Quamuis enim varietates hostiarum, differentiæ baptismatum, & ocia sabbatorum, cum ipsa carnis circuncisione cessauerint, manent tamen ex ipsis voluminibus & apud nos præcepta plurima moralia. Et cùm inde dicatur: Diliges dominum Deum tuum Matt. 22
ex toto corde tuo, & diliges proximum tuum sicut teipsum, CHRISTO domino dicente cognouimus, quòd in his duobus mandatis tota lex pendet & prophetæ. Tantaque est sub huius geminæ charitatis edicto vtriusque copula testamenti, vt sine istarum connexione virtutum, nec lex quenquam inueniatur iustificasse nec gratia. Illæ quoque partes legalium mandatorum, ex quibus quædam præcipiuntur, vt fiant, quædam interdicuntur, vt non fiant, antiquæ autoritatis retinent firmitatem. Nec ideo eis Euangelica putanda est aduersa perfectio, quia & virtutum studia ad voluntaria incitantur augmenta, & vltiones criminum, pœnitentiæ remedijs relaxantur. Dicit enim dominus: Nisi abundauerit Matth. 5
iustitia vestra plusquam scribarum & pharisæorum, non intrabitis in regnum cœlorum. Quomodo ergo abundauit iustitia, nisi superexaltet misericordia? Et quid tam æquum, quídque tam dignum est, quàm vt creatura ad imaginem & similitudinem Dei condita, suum imitetur autorem, qui reparationem sanctificationemque credentium, in peccatorum remissione constituit, vt remota seueritate vindictæ, omnique cessante supplicio, reus innocentiæ redderetur, & finis criminum, fieret origo virtutum? Quòd igitur dilectissimi ex veteris prædicatione doctrinæ ad purificationem animarum corporúmque nostrorum ieiunium septimi mensis adsumimus, non legalibus nos oneribus subijcimus, sed vtilitatem continentiæ, quæ CHRISTI Euangelio seruit, amplectimur. Quia in hoc potest super scribas & pharisæos Christiana abundare iu-

stitia, non euacuando legem, sed intelligentiam refutando carnalem. Nec enim talia nostra debent esse ieiunia, qualia erãt illorum, quibus Esaias pro
Esaiæ 1 pheta de spiritu sancto in se loquente dicebat: Neominias vestras & sabbata & diem magnum non sustineo, ieiunium & ferias & dies festos vestros odit anima mea. Vnde dominus ieiunandi formam discipulis tradens:
Matth.6 Quum ieiunatis, inquit, nolite fieri sicut hypocritæ tristes. Exterminant enim facies suas, vt appareant hominibus ieiunantes. Amen dico vobis, receperunt mercedem suam. Quam mercedem, nisi laudis humanæ? propter cuius cupiditatem, iustitiæ species plerunque prætenditur, & vbi nulla est cura conscientiæ, amatur falsitas famæ, vt iniquitas, quæ occultatione arguitur, mendacij opinione lætetur. Rationale itaque sanctúmque ieiunium nulla laudis ostentationisque iactantia polluatur, nec bonum suum quisquam fidelium de humanis velit pendere iudicijs. Diligenti DEVM sufficit ei placere, quem diligit, quia nulla maior expetenda est remuneratio, quàm ipsa dilectio. Sic enim charitas ex Deo est, vt Deus ipse
1.Ioan.4 sit charitas. Quod vtique pius & castus ita gaudet animus implere, vt in nullo extra illum cupiat delectari. Ve-
Matth.6 rissimum nanque est, quod dicit dominus: Vbi est thesaurus tuus, ibi erit & cor tuum. Quis autem est thesaurus hominis, nisi quædam fructuum eius congregatio, laborumq; col-
Galat.6 lectio? Quod enim seminauerit quis, hoc & metet, & quale cuiusque opus, talis est & quæstus, & vbi oblectatio fruendi constituitur, ibi cura cordis obstringitur. Sed cùm multa sint genera diuitiarum, dissimiles que materiæ gaudiorum, thesaurus cuique est suæ cupiditatis affectus, qui si de appetitu est terrenorum, non beatos fa-
Coloss.3 cit sui participatione, sed miseros. Hi verò, qui ea quæ sursum sunt, sapiunt, non quæ super terram, nec perituris intenti sunt, sed æternis, in illo habent incorruptibiles reconditas facultates, de quo dicit Propheta: Thesaurus & salus nostra aduenit, sapientia & disciplina & pietas à domino. Hi sunt thesauri iustitiæ, per quos auxiliante Dei gratia, etiam terrena bona in cœlestia transferuntur: dum multi diuitijs aut iustè sibi relictis, aut aliter acquisitis, ad instrumentum pietatis vtuntur. Quúmque ad sustentationem pauperum, quæ possunt exuberare, distribuunt, congregant sibi inamissibiles facultates, vt quod abdiderint in eleemosynis, nullis possit subiacere dispendijs, & dignè ibi habeant cor, vbi habent Matth.6
thesaurum suum, quia tales diuitias suas dignum & beatissimum est exercere, vt crescant, & non timere, vt pereant. Operãtes igitur dilectissimi quod Galat.6
bonum est ad omnes, maximè autem ad domesticos fidei, septimum mensem ab initio mysticum, propter septiformem spiritum, & ipso sui ordinis numero consecratum, continentiæ fructibus deputantes, quarta & sexta feria ieiunemus. Sabbato autem apud beatum Petrum vigilias celebremus, cuius nobis orationes suffragabuntur & merita, & quantumcunque fidelibus tribuitur bonum velle, tantum donetur & posse, per dominum nostrum Iesum Christum filium tuum, qui tecum viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Sermo VIII. de ieiunio septimi mensis.

De duplici concupiscentia, carnis & spiritus, de pugna spiritali & abstinentia.

OMNIS DILECTISSIMI diuinorum eruditio præceptorum hoc maximè agit apud corda credentium, vt amor prauus recto amore superetur, & delectatione iustitiæ, peccandi cupiditas destruatur, dicente scriptura: Post Eccle.18
con-

concupiſcentias tuas non eas, & à voluntate tua mala auertere. Quum autem in animis hominum multæ bonæ concupiſcentiæ ſint, & laudabiles voluntates, quid eſt quod iubetur, vt noſtris non conſentiamus affectibus, niſi quod ab illa concupiſcentia prohibemur, & ab illa volũtate reuocamur, cuius ortus ex nobis eſt, & ideo mala pronunciatur, quia noſtra eſſe conuincitur? Ad diſtinctiones igitur concupiſcentiarum, quæ ſunt ex Deo, be-
Eccle.18 nè homini dictũ eſt: Poſt concupiſcentias tuas non eas, vt quas cognouerit proprias, ſciat eſſe vitandas. Meritò ergo dominus noluit in oratione, quam tradidit, nos ad Deum dicere, fiat voluntas noſtra, ſed fiat voluntas tua, hoc eſt, non illa quã caro incitat, ſed quam ſpiritus ſanctus inſpirat. Vnde autem hoc deſiderium cõceptum ſit, cui ſemper debeat repugnari, non difficulter intelligunt, qui ſe filios Adæ eſſe nouerunt, & peccante humani generis patre, non dubitant in propagine vitiatum eſſe, quod eſt in radice corruptũ. Quamuis autem per gratiam domini noſtri Ieſu Chriſti, in nouam creaturam tranſierimus ex veteri, & imaginem terreni hominis homo cœleſtis exuerit: donec tamen corpus mortale geſtamus, neceſſe eſſe, vt contra carnis deſideria dimicemus. Bonum eſt enim
2.Cor.12 animæ Deo ſubditæ, timere ne cadat, & habere quod vincat: quoniam virtus in infirmitate perficitur, & quod nos exercet continentia, hoc perducit ad gloriam. Abſtinendum itaque eſt
Roma.7 dilectiſſimi ab his, quæ nobis noxiæ blandiuntur, & lex peccati, quæ eſt in membris noſtris, Dei lege ſuperanda eſt, vt licet per omnes ſenſus corporis multæ inſidientur illecebræ, animus tamen, cui ſummum bonum & verum gaudium Deus eſt, inter caſtas ſpiritaleſq; delitias, in ſapientiæ latitudine, & in veritatis luce verſetur. Si enim ſeipſum ſibi rationalis homo comparet, omneſq; ſuorum actuum qualitates vera inſpectione dijudicet, nunquid in intimis ſuæ conſcientiæ hoc delectationis inueniet de iniquitate commiſſa, quod de æquitate ſeruata? aut tantum ei iucunditatis carnalis voluptas, quantum ſpiritalis pariet appetitus? Nihil prorſus de virtutum ſplendore attingit, nihil de ſuauitate pietatis guſtat, qui magis vult ſordeſcere in ijs, quę immũda ſunt, quàm in ijs ſplendere, quæ ſancta ſunt. Non ſinit ratio, vt in cordibus non vſquequaque captiuis, ita placeat ſatiata ira, vt remiſſa vindicta, aut tantum generent gaudium mala quæſita de alieno, quantum bona expenſa de proprio. Fœlicior ſemper parca temperantia, quàm profuſa luxuria, maiorq; eſt lux hominibus humilibus, quàm ſuperbis, & ſublimior mens, quæ inter prohibita atque permiſſa certius habet ſperare cœleſtia, quàm amare terrena. Vt autem in hoc prouectu animus religioſus excellat, & ius ſuæ dominationis obtineat, ſubigendo corpori caſtigatio eſt adhibenda ieiunij. Quod licet generali nomine ad omnem continentiam pertinere videatur, propriè tamen ad edendi diminutionem refertur, vt proſit nunc voluntate non ſumere, quod ab initio contra vetitum nocuit vſurpaſſe, vt ſicut illic concupiſcentia vulneri, ita hic abſtinentia ſit ſaluti. Cui medicinæ dilectiſſimi cùm omne tempus ſit congruum, hoc tamen habemus aptiſſimum, quod apoſtolicis & legalibus inſtitutis videmus electum, vt ſicut in alijs anni diebus, ita in menſe ſeptimo, ſpiritalibus nos purificationibus emundemus. Conuenientibus autem in vnum propoſitum tribus ſtudijs, oratione ſcilicet & eleemoſyna atq; ieiunio, præſtabitur nobis à miſericorde Deo & cohibitio cupiditatum, & exauditio precum, & remiſſio peccatorum, per dominum noſtrum IESVM CHRISTVM, qui viuit et regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Sermo VIII. de ieiunio

septimi mensis.

De ieiunio quatuor temporum ac spiritali mentis.

SCio quidem dilectissimi plurimos vestrum ita in ijs, quę ad obseruantiam Christianę fidei ptinent, esse deuotos, vt nostris cohortationibus non indigeant admoneri. Quod enim dudum & traditio decreuit & consuetudo firmauit, nec eruditio ignorat, nec pietas praetermittit. Sed quia sacerdotalis officij est, erga omnes Ecclesiae filios curam habere communem, in id quod & rudibus prosit & doctis, quos simul diligimus, pariter incitamus: vt ieiunium quod nobis septimi mensis recursus indicit, fide alacri per castigationem animi & corporis celebremus. Quamuis enim diminutio cibi carnem propriè videatur afficere, nihil tamen corporeis sensibus vel conceditur, vel negatur, quod non sicut ad seruientem, ita pertineat ad iubentem. Quum itaq; vnusquisque homo duplicem in se legem habeat continentiae, nihilq; actionum nostrarum ad solū corpus, multa aūt ad solū referēda sint animū: prudēter debemus aduertere, quàm indecēs quamq; iniustum sit, si quod à superiore indicitur, ab inferiore negligatur. Vt autem mens rationalis salubriter exteriora castiget; debet etiam propria exercere ieiunia, quia non solùm carnis desiderijs, sed etiam animi cupiditatibus conuenit repugnare, di-
Eccl. 18 cente scriptura: Post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua mala auertere. Ieiunans ergo ab ijs, quae caro appetit, ieiunet & ab ijs, quae malè interior substantia concupiscit. Pessimus enim animae est cibus, velle quod non licet, & noxia cordis delectatio est, quae aut turpi lucro pascitur, aut superbia extollitur, aut adulatione laetatur. Quamuis enim his affectibus motus quoque corporis seruiant, ad originem tamen suam cuncta respiciunt, & ibi censetur qualitas actionis, vbi inuenitur initium volūtatis, quam reuocare à prauis desiderijs, optimum maximumq; ieiunium est, quia tunc est edendi abstinentia fructuosa, quando exterior parcitas à temperantia interiore procedit. Celebraturi igitur dilectissimi verum & spiritale ieiunium, quod & corpus & animum sui puritate sanctificet, cordis nostri secreta rimemur, & quibus rebus aut contristentur aut gaudeant, iusto discutiamus examine. Ac si quis amor vanae gloriae, si qua radix auaritiae, si quod inest virus inuidiae, nihil talium anima sumat escarum, sed virtutum intenta delitijs, coelestes epulas terrenae praeferat voluptati. Agnoscat homo sui generis dignitatem, factumq; se ad imaginem & similitudinem sui creatoris intelligat, nec ita de miserijs, quas per peccatum illud maximum & commune incidit, expauescat, vt non se ad misericordiam sui autoris attollat. Ipse enim dicit: Sancti estote, quoniam ego sanctus sum, hoc est, me diligite, & ab ijs, quae mihi displicent, abstinete. Facite, quod amo, amate, quod facio. Et quum videtur difficile esse, quod iubeo, ad iubentem recurrite, vt vnde datur praeceptum, praestetur auxilium. Non negabo opem, qui tribui voluntatem, ieiunate ab aduersis, abstinete à contrarijs. Ego sum cibus vester & potus, nemo ea quae mea sunt, inefficaciter * concupiscat. Qui enim ad me tendit, ex mei participatione me quaerit. His dilectissimi cohortationibus, quibus nos ad bona incommutabilia & ad gaudia inuitat aeterna, plenae sunt omnes diuinarum paginae literarum, & ad hoc nobiscum agit testamenti vtriusque doctrina, vt inhaereamus veris, & contineamus à vanis. Non enim comprehendi potest, quod promittitur, nisi custoditum fuerit, q̄d iubetur. Quid iustius, quàm vt homo, cuius fert imaginem, faciat voluntatem, & per abstinentiam cibi ieiunet

Leui. 19

*Alias, concupiscit.

à

Ieiuniū quatuor temporū institutū

à lege peccati: Ideo enim ipsa continentiæ obseruantia, quatuor est adsignata temporibus, vt in idipsum totius anni redeunte decursu, cognosceremus nos indesinenter purificationibus indigere, semperq́ esse nitendum, dum huius vitæ varietate iactamur, vt peccatum, quod fragilitate carnis & cupiditatum pollutione contrahitur, ieiunijs atque eleemosynis deleatur. Esuriamus paululum dilectissimi, & aliquantulum quod iuuandis possit prodesse pauperibus, nostræ consuetudini subtrahamus. Delectetur conscientia benignorum fructibus largitatis, & gaudia tribuens, quo es lætificādus, accipies. Dilectio proximi, dilectio

Matt. 22 Dei est, qui plenitudinem legis & prophetarum, in hac geminæ charitatis vnitate constituit: vt nemo ambigeret, DEO se offerre, quod homini contulisset, dicente domino saluatore, cùm de alendis iuuandisq́ pauperibus

Matt. 25 loqueretur: Quod vni eorum fecistis, mihi fecistis. Quarta igitur & sexta feria ieiunemus. Sabbato verò apud beatum Petrum apostolum vigilias celebremus, cuius nos meritis & orationibus credimus adiuuandos, vt misericordi Deo ieiunio nostro & deuotione placeamus, per dominū nostrum Iesum Christum, qui viuit & regnat in sæcula seculorum, Amen.

SERMO

SIVE TRACTATVS BEati *Leonis papæ contra hæresim Eutychetis, habitus Romæ in Basilica sanctæ Anastasiæ.*

De vitandis hæreticis, de veritate corporis Christi & fidei Romanæ commendatione.

Sicut peritorum dilectissimi prudentúmque medicorum est, passiones infirmitatis humanæ remedijs præuenire, & quemadmodum saluti contraria declinentur, ostendere: ita pastoralis officij est, ne dominico gregi hæretica malignitas noceat, prouidere, & qualiter luporum & latronum improbitas sit cauenda, demonstrare, quia nunquam potuit hæretica impietas sic latêre, vt non à sanctis patribus nostris, & semper deprehensa sit, & iure damnata. Sollicitudinem itaque nostram, quam dilectioni vestræ impendimus, latêre non potuit, quosdam Aegyptios, præcipuè negociatores ad vrbem venisse, easque quæ Alexandriæ sceleste ab hæreticis sunt admissa, defendere, adserentes solam deitatis in CHRISTO fuisse naturam, nec carnis humanæ, quam sumpsit ex beata virgine Maria, habuisse penitus veritatem, quæ impietas, & falsum hominem, & Deum dicit esse passibilem. Quod quo audeant animo, quóue consilio, dubitare non possumus. Quia enim ipsi à veritate Euangelij recesserunt, & mendacia diaboli sunt sequuti, alios quoque volunt socios suæ perditionis efficere, & ideo fraterna vos & paterna sollicitudine commonemus, vt inimicos catholicæ fidei, hostes Ecclesiæ, incarnationis dominicæ negatores, & instituto à sanctis apostolis symbolo repugnantes, in nullum recipiatis consentionis affectum, dicente Apostolo: Hæreticum hominem post vnam & secūdam correptionem deuita, sciēs quia qui huiusmodi est, subuersus est, & delinquit proprio iudicio condemnatus. Propria enim pertinacia perit, & sua à CHRISTO discedit insania, qui eam impietatem per quam ante se multos scit perijsse, sectatur, & religiosum sibi atque catholicū putat id, q̄d sanctorū patrū iudicio, & in Photini perfidia, & in Ma- Ad Ti. 3

nis

nichæi dementia, & in Apollinaris insania, constat esse damnatum, vt adhuc quasi nouæ & necdū damnatæ in pernitiem animarum suarum consentiant prauitati, qui incarnationis dominícæ denegant sacramentum. Quasi aliud tota Euangelij lectione doceamur, quàm hoc vno diuinæ misericordiæ sacramento, humanum genus, in ijs qui credunt esse saluatum, quod vnigenitus Dei filius, æqualis per omnia patri, nostræ adsumptione substantiæ, manens quod erat, dignatus est esse, quod non erat, verus scilicet homo, verus Deus, qui absque cuiusquam sorde peccati, integram sibi nostram perfectamq́ naturam, veritate carnis & animæ vniuit, & intra vterum beatæ virginis matris spiritus sancti virtute conceptus, nec æditionem partus, nec primordia fastidiuit infantiæ: vt verbum Dei patris humanam sibi inesse substantiam, & deitatis potentia & carnis infirmitate loqueretur, de corpore habens corporeas actiones, & spiritales de deitate virtutes. Humanum quippe est esurire & sitire & dormire, humanum est metuere, flere, tristari, humanum denique est crucifigi, mori atque sepeliri. Sed diuinum est super mare ambulare, aquam in vinum conuertere, mortuos suscitare, mundum propria morte tremefacere, & cum viuificata super omnem cœlorum altitudinem carne conscendere, vt qui hoc credunt, dubitare non possint, quid humanitati adscribere, quid debeant adsignare deitati, quoniam in vtroque vnus est CHRISTVS, qui & deitatis suæ potentiam non amisit, & veritatem perfecti hominis nascendo suscepit. Hos ergo dilectissimi, de quibus loquimur, tanquam venenum mortiferum fugite, execremini, declinate, & ab eorum colloquijs, si increpati à vobis corrigi noluerint, abstinete, quoniam sicut scriptum est, sermo eorum serpit vt cancer. (2. Tim. 2) Iusto enim iudicio ab Ecclesiæ vnitate reiectis, nulla est tribuenda communio, quam non nostris odijs, sed suis sceleribus perdiderunt. Vos ergo dilecti Deo, & apostolico testimonio comprobati, quibus beatus Apostolus dicit: Quoniam fides vestra annunciatur in vniuerso mundo, custodite in vobis, quod tantum prædicatorem agnoscitis sensisse de vobis. Nemo vestrum efficiatur huius laudis alienus, vt quos per tot secula docente sancto spiritu, hæresis nulla violauit, ne Eutychianæ quidem impietatis possint maculare contagia. Confidimus autem, quòd protectio Dei corda vestra fidemq́ custodiat, vt cui hactenus fideliter obedistis, in æternum perseuerante catholicę fidei obseruantia placeatis, per Christum dominū nostrū, Amen.

(Roma. 1 — Romana fides ab apostolo commēdata.)

HOMILIA
SANCTI LEONIS PAPAE
de transfiguratione domini.

Matt. 17

In illo tempore: Adsumpsit Iesus Petrum, Iacobum & Ioannem fratrem eius, & duxit eos in montem excelsum seorsum. Et reliqua.

EVangelica dilectissimi lectio, quæ p̄ aures corporis interiorem mentium nostrarum pulsauit auditū, ad magni sacramenti nos intelligentiam vocat, quam aspirante gratia Dei facilius adsequemur, si considerationem nostram ad ea, quæ paulo superius sunt narrata, referamus. Saluator enim humani generis IESVS CHRISTVS condens eam fidem, quæ & impios ad iustitiam & mortuos reuocat ad vitam, ad hoc discipulos suos doctrinæ monitis & operum miraculis imbuebat, vt idem CHRISTVS & vnigenitus Dei & hominis filius

fius crederetur. Nam vnum horum sine altero non proderat ad salutem, & æqualis erat periculi, dominum Iesum Christum, aut Deum tantummodo sine homine, aut sine Deo solum hominem credidisse, quum vtrunque esset pariter confitendum, quia sicut Deo vera humanitas, ita homini inerat vera diuinitas. Ad confirmandum ergo huius fidei saluberrimam cognitionem interrogauerat discipulos suos dominus, inter diuersas aliorum opiniones quid ipsi de eo crederent, quidue sentirent, vbi Petrus apostolus per reuelationē summi patris, corporea superans & humana transcendens, vidit mentis oculis filium Dei viui, & confessus est gloriam deitatis, quia non ad solam respexit carnis substantiam & sanguinis, tantúmque in hac fidei sublimitate complacuit, vt beatitudinis fœlicitate donatus, sacram inuiolabilis petræ acciperet firmitatem, super quam fundata Ecclesia, portis inferi & mortis legibus præualeret, nec in soluendis & ligandis quorumcunque causis, aliud ratum esset in cœlis, quàm quod Petri sedisset arbitrio. Hæc autem dilectissimi laudatæ intelligentiæ celsitudo instruenda erat de inferioris substantiæ sacramento, ne apostolica fides ad gloriam confitendæ in CHRISTO deitatis euecta, infirmitatis nostræ receptionem indignam impassibili Deo atque incongruam iudicaret, & ita iam in CHRISTO humanam crederet glorificatam esse naturam, vt nec supplicio posset affici, nec morte

Matt. 16 & 20

dissolui. Et ideo dicēte domino, quòd oporteret eū ire Hierosolymā, & multa pati à senioribus & scribis ac principibus sacerdotum, & occidi, & tertia die resurgere, cùm beatus Petrus, qui superno illustratus lumine, de ardentissima filij Dei confessione feruebat, contumelias illusionum & crudelissimę mortis opprobrium religioso, vt putabat, & libero fastidio respuisset, benigna à IESV increpatione correptus, & ad cupiditatem participandæ cum eo passionis animatus est. Subsequens enim exhortatio saluatoris hoc inspirauit, hoc docuit, vt volentes eum sequi, negarent se sibi, & pro spe æternorum, leuissimum ducerent temporalium detrimentum. Quia isdemum animam suā saluam faceret qui

Matt. 16

eam pro CHRISTO perdere non timeret. Vt ergo istam fœlicis constantiæ fortitudinem toto apostoli corde conciperent, & nihil de suscipiendæ crucis asperitate trepidarent, vt de supplicio CHRISTI non erubescerent, nec pudēdam sibi eam patientiam crederent, quæ sic subitura erat sæuitiam passionis, vt non amitteret gloriam potestatis. Adsumpsit IESVS Petrum, Iacobum & fratrem eius Ioannem, & conscenso cum eis seorsum monte præcelso, claritatem suæ glorię demonstrauit, quia licet intellexissent in eo maiestatem DEI, ipsius tamen corporis, quo diuinitas tegebatur, potentíam nesciebant. Et ideo propriè signan-

Ibidem.

terque promiserat quosdam de astantibus discipulis non prius gustare mortem, quàm viderent filium hominis venientem in regno suo, id est, in regia claritate, quam spiritaliter ad naturam suscepti hominis pertinentem, his tribus viris voluit esse conspicuam. Nam illam ipsius deitatis ineffabilem & inaccessibilem visionem, quæ in æternam vitam mundis corde seruatur, nul-

Matth. 5

lo modo mortali adhuc carne circundati intueri poterant & videre. Aperit ergo dominus coram electis testibus gloriam suam, & communem illam cum cæteris, corporis formam tanto splēdore clarificat, vt & facies eius so-

Matt. 17

lis fulgori similis, & vestitus candori niuium esset æqualis. In qua transfiguratione illud quidem principaliter agebatur, vt de cordibus discipulorum crucis scandalum tolleretur, nec conturbaret eorum fidem, voluntariæ humilitas passionis, quibus reuelata esset absconditæ excellentia dignitatis. Sed non minore prouidentia spes Ecclesiæ sanctæ fundabatur, vt totum

CHRISTI corpus agnoscere, quali esset commutatione donandum: vt eius sibi honoris consortium membra promitterent, qui in capite præfulsisset. De quo idem dominus dixerat, cùm de aduentus sui maiestate loqueretur: Tunc iusti fulgebunt, sicut sol, in regno patris sui, protestante hoc ipsum beato Paulo apostolo & dicente: Existimo enim, quòd non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Et iterum: Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum CHRISTO in Deo. Cùm CHRISTVS apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum illo in gloria. Confirmandis verò apostolis, & ad omnem scientiam prouehendis, alia quoque in illo miraculo accessit instructio. Moses enim & Helias, lex scilicet & prophetæ, apparuerunt cum domino loquentes, vt verissimè in illa quinque virorum præsentia compleretur, quod dictum est: In duobus vel tribus testibus stat omne verbum. Quid hoc stabilius, quid firmius verbo, in cuius prædicatione veteris & noui testamenti concinit tuba, & cum Euangelica doctrina, antiquarum protestationum instrumenta concurrunt? Adstipulantur enim sibi inuicem vtriusque fœderis paginæ, & quem sub velamine mysteriorum præcedentia promiserant signa, manifestum atque perspicuum præsentis gloriæ splendor ostendit. Quia sicut ait beatus Ioannes: Lex per Mosen data est, gratia & veritas per IESVM CHRISTVM facta est, in quo & propheticarum promissio impleta est figurarum, & legalium ratio præceptorum, dum & veram docet prophetiam per sui præsentiam, & possibilia facit mandata per gratiam. His ergo sacramentorum reuelationibus Petrus apostolus incitatus, mundana spernens & terrena fastidiens, in æternorum desiderium quodam mentis rapiebatur excessu, & gaudio totius visionis impletus, ibi cum IESV optabat habitare, vbi manifesta eius gloria lætabatur. Vnde & ait: Domine, bonum est nos hic esse, si vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi vnum, Mosi vnum, & Heliæ vnum. Sed huic suggestioni dominus non respondit, significans non quidem improbum, sed inordinatum esse, quod cuperet, cùm saluari mundus, nisi CHRISTI morte non posset, & exemplo domini in hoc laudaretur credentium fides, vt licet non oporteret de beatitudinis promissionibus dubitari, intelligeremus tamen inter tentationes huius vitæ prius nobis tolerantiam postulandam esse, quàm gloriam, quia tempora patiendi non potest fœlicitas præuenire regnandi. Adhuc itaque eo loquente, ecce nubes lucida obumbrauit eos, & ecce vox de nube dicens: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui, ipsum audite. Præsens quidem erat in filio pater, & in illa domini claritate, quam ad discipulorum temperarat aspectum, non separabatur ab vnigenito genitoris essentia, sed ad commendandam proprietatem vtriusque personæ sicut visui significauit filium splendor ex corpore, sic auditui patrem vox nunciauit ex nube. Qua voce accepta, discipuli in faciem ceciderunt, & timuerunt valde, non de patris tantùm, sed & de filij maiestate tremuerunt. Altiori enim sensu vnam vtriusque intellexerunt deitatem. Et quia in fide non erat hæsitatio, non fuit in timore discretio. Latum ergo illud & multiplex testimonium fuit, & plus in verborum virtute, quàm in sono vocis auditum est. Dicente enim patre, hic est filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui, ipsum audite, nonne euidenter auditum est, hic est filius meus, cui ex me & mecum esse, sine tempore est? Quia nec genitor genito prior, nec genitus est genitore posterior. Hic est filius meus dilectus, quem à me non separat deitas, non diuidit potestas, non discernit

Marginal references: Matt. 13; Roma. 8; Coloss. 3; Deut. 19; Matt. 18; Ioann. 8; 2. Cor. 13; Hebr. 10; Ioan. 1

nit æternitas. Hic est filius meus, non adoptiuus, sed proprius, non aliunde creatus, sed ex me genitus, nec de alia natura mihi factus comparabilis, sed de mea essentia mihi natus æqualis. Ioann.1 Hic est filius meus, per quem omnia facta sunt, & sine quo factum est nihil, qui omnia, quæ facio, similiter facit, & quicquid operor, inseparabiliter mecum atque indifferenter operatur. In patre enim est filius, & in filio pater, nec vnquam vnitas nostra diuiditur. Et quum alius ego sim, qui genui, alius ille, quem genui: nec aliud tamen de illo vobis fas est cogitare, quàm de me sentire possibile est. Hic est filius meus, qui eam, quam Philip.2 mecum habet æqualitatem, non rapina appetijt, nec vsurpatione præsumpsit, sed manens in forma gloriæ meæ, vt ad reparandum genus humanum exequeretur commune consilium, vsque ad formam seruilem inclinauit incommutabilem deitatem. Hunc ergo, in quo mihi per omnia benè complaceo, & cuius prædicatione manifestor, cuius humilitate clarificor, incontanter audite, quia ipse est veritas & vita, ipse virtus mea atque sapientia. Ipsum audite, quem legis mysteria prænunciauerunt, quem prophetarum ora cecinerunt. Ipsum audite, qui sanguine suo mundum redimit, qui diabolum ligat, & vasa eius rapit, qui peccati chirographum & præuaricationis pacta dirumpit. Ipsum audite, qui viam aperit ad cœlum, & per crucis supplicium gradus vobis ascensionis parat ad regnum. Quid trepidatis redimi? quid pauetis saucij liberari? Fiat, quod me volente CHRISTVS vult. Abijcite carnalem formidinem, & fideli vos armate constantia. Indignum est enim, vt in saluatoris passione timeatis, quod ipsius munere nec in vestro fine metuetis. Hæc dilectissimi non ad illorum tantùm vtilitatem dicta sunt, qui ea proprijs auribus audierunt, sed in illis tribus apostolis vniuersa didicit Ecclesia, quicquid eorum & aspectus vidit, & auditus accepit. Confirmetur ergo secundum prædicationem sacratissimi Euangelij omnium fides, & nemo de CHRISTI cruce, per quam mundus redemptus est, erubescat. Nec ideo quisq; aut pati pro iustitia timeat, aut de promissorum retributione diffidat, quia per laborem ad requiem, & per mortem transitur ad vitam, cùm omnem humilitatis nostræ infirmitatem ille susceperit, in quo si in confessione & in dilectione ipsius permaneamus, & quod vicit, vincimus, & quod promisit, accipimus. Quia siue ad facienda mandata, siue ad toleranda aduersa, præmissa patris vox semper debet auribus nostris insonare dicentis: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi benè complacui, ipsum audite, qui viuit & regnat in secula benedictus.

HOMILIA

BEATI LEONIS PAPÆ *in festo omnium sanctorum.*

De eo, quod scriptum est: Videns Iesus turbas, ascendit in montem, & quum sedisset, accesserunt ad eum discipuli eius, &c. de gradibus ascensionis in beatitudinem. Matth.5

PRAEDICANTE dilectissimi domino nostro Iesu Christo Euangelium regni, & diuersos per totam Galilæam curante

 san-

languores, in omnem se Syriam virtutum eius fama diffuderat, & multæ ex vniuersa Iudæa turbæ ad cœlestem medicum confluebant. Quia enim tarda est humanæ ignorantiæ fides ad credenda quæ non videt, ad speranda quæ nescit, oportebat diuina eruditione firmandos corporeis beneficijs & visibilibus miraculis incitari: vt cuius tam benignam experiebantur potentiam, non ambigerent salutarem esse doctrinam. Vt ergo exteriores medelas dominus ad remedia interiora transferret, & post sanitates corporum, curationes operaretur animarum, segregatus à circunstantibus turbis, secessum vicini montis ascendit, aduocatis apostolis, quos sublimioribus institutis ab edito mysticæ sedis imbueret, ex ipsa loci atque operis qualitate significans se esse, qui Mosen quondam suo dignatus fuisset alloquio, illic quidem terribiliore iustitia, hic autem sacratiore clementia, vt impleretur quod fuerat à propheta Hieremia dicente pro-
Hiere.31 missum: Ecce dies veniunt, dicit dominus, & consummabo super domum Israel & super domum Iuda testamentum nouum. Post dies illos, dicit dominus, dabo leges meas in sensu ipsorum & in corde ipsorum scribam eas. Qui ergo loquutus fuerat Mosi, locutus est & apostolis, & in cordibus discipulorum velox scribentis verbi manus, noui testamenti decreta condebat, nulla, & quondam, circunfusa nubium crassitudine, neque per terribiles sonos atque fulgores populo abaccessu montis absterrito: sed patente ad aures circunstantium tranquillitate colloquij, vt per gratiæ lenitatem remoueretur legis asperitas, & spiritus adoptionis auferret formidinem seruitutis. Qualis igitur doctrina sit
Gradus ascensionis in beatitudinem. CHRISTI, sacræ ipsius sententiæ protestantur, vt qui ad æternam beatitudinem peruenire desiderant, gradus fœlicissimę ascensionis agnoscant. Beati, inquit, pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. De quibus pauperibus veritas loqueretur, fortè esset ambiguum, si dicens beati pauperes, nihil adderet de intelligenda pauperum qualitate, & sufficere videretur ad promerendum regnum cœlorum ea sola inopia, quam multi sub graui & dura necessitate patiūtur. Sed cùm dicit, beati pauperes spiritu, ostendit eis regnum cœlorum tribuendum, quos humilitas commendat animorum, magis quā indigentia facultatum. Dubitari autem non potest, quòd humilitatis istius bonum, facilius pauperes quàm diuites assequantur, dum & illis in tenuitate amica est mansuetudo, & istis in diuitijs familiaris elatio. Veruntamen & in plerisque diuitibus inuenitur hic animus, qui abundantia sua non ad tumorem superbiæ, sed ad opera benignitatis vtantur, idque pro lucris maximis numerent, quod ad releuandam miseriam alieni laboris impenderint. Omni generi atque ordini hominum datur in hac virtute consortium, quia possunt proposito esse pares, & impares censu. Nec interest, quātum sint in facultate terrena dissimiles, qui in spiritalibus bonis inueniuntur æquales. Beata igitur illa paupertas, quæ rerum temporalium amore non capitur, nec mundi opibus augeri appetit, sed cœlestibus bonis ditescere concupiscit. Huius nobis magnanimæ paupertatis exemplum primi post dominum apostoli præbuerunt, quia omnia sua sine differentia relinquentes, Matt.4
ad vocem cœlestis magistri, à captura piscium in piscatores hominum alacri conuersione mutati sunt, & multos sui similes fidei suæ imitatione fecerunt, quando illis primitiuis Ecclesiæ vnum cor omnium & anima vna erat Actor.4
credentium, qui vniuersis suis rebus possessionibúsque distractis, per deuotissimam paupertatem bonis ditabantur æternis, & ex apostolica prædicatione gaudebant nihil habere de mundo, & omnia possidere cum Christo. Hinc B. Petrus apostolus, quum ascendens in templum, à claudo eleemo

Acto.3 synam posceretur: Argentum, inquit, & aurum nõ est mecum, quod autem habeo, hoc tibi do. In nomine IESV CHRISTI Nazareni surge, & ambula. Quid hac humilitate sublimius? quid hac paupertate locupletius? Non habet præsidia pecuniæ, sed habet dona naturę, quem debilem ędidit mater ex vtero, sanum fecit Petrus ex verbo, & qui imaginem Cæsaris in nummo non dedit, imaginem CHRISTI in homine reformauit. Huius autem thesauri opibus, nõ solù m ille adiutus est, cui gressus est redditus, sed etiam quinque milia virorum, qui tunc ad exhortatiõem Apostoli ob eiusdem curationis miraculum crediderunt. Et ille pauper, qui non habebat quod petenti daret, tantam dedit diuinæ gratiæ largitatem, vt quemadmodum vnum hominem redintegrarat in pedibus, sic tot milia credentium sanaret in cordibus, faceretque eos in CHRISTO alacres, quos in Iudaica perfidia inuenerat claudicantes. Post prædicationem huius fœlicissimæ paupertatis, addidit dominus dicens: Beati qui lugẽt, quoniam ipsi consolabuntur. Luctus hic dilectissimi, cui consolatio æterna promittitur, nõ est cũ mundi huius affectione communis, nec beatum quenquam faciunt ista lamenta, quæ totius humani generis deploratione fundun tur. Alia ratio est sanctorum gemituum, alia beatarum causa lachrymarum. Religiosa tristitia, aut alienum peccatum luget, aut proprium. Nec de hoc dolet, quod diuina iustitia agitur, sed de eo mœret, quod humana iniquitatę committitur, vbi magis plangendus est faciens maligna, quàm patiẽs, quia iniustum malitia sua mergit ad pœnã, iustum autem tolerãtia ducit ad gloriam. Deinde ait dominus: Beati mites, quoniam ipsi hæreditate possidebunt terram. Mitibus atque mansuetis, humilibus ac modestis, & ad omnium iniuriarum tolerantiam præparatis, possidenda terra promittitur. Nec parua est æstimanda hæc aut vilis hæreditas, tanquam à cœlesti habitatione discreta sit, cùm regnum cœlorum non alij intelligantur intrare. Terra autem promissa mitibus & in possessionem danda mansuetis, caro sanctorum est, quæ ob humilitatis meritum fœlici resurrectione mutabitur, & immortalitatis gloria vestietur, in nullo iam spiritui futura contraria, & cum voluntate animi, perfectæ vnitatis habitura consensum. Tunc enim exterior homo, interioris hominis erit quieta & intemerata possessio, tunc mens videndo Deo intenta, nullis corporeæ infirmitatis impedietur obstaculis, nec iam dici necesse erit, corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem. Sapien.9 Quoniam habitatori suo non reluctabitur terra, nec immoderatum aliquid contra imperium sui rectoris audebit. Possidebunt enim illam mites pace perpetua, & nihil vnquam de eorum iure minuetur, cùm corruptibile hoc induerit incorruptionem, & mortale hoc induerit immortalitatem, 1.Cor.15 vt periculum vertatur in præmium, & q̃d fuit oneri, sit honori. Post hęc addidit dominus, & dicit: Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Nihil hæc esuritio corporeum, nihil expetit sitis ista terrenum, sed iustitiæ bono desiderat saturari, & in omnium occultorum introducta secretum, ipso domino optat impleri. Fœlix mens, quæ hunc concupiscit cibum, & ad talem æstuat potũ, quem vtique non expeteret, si nihil de eius suauitate gustasset. Audiẽs autem dicẽtem sibi propheticum spm̃: Gustate & videte, quoniam suauis est dominus, Psal.33 accepit quandã supnæ dulcedinis potionem, & in amorem castissimę voluptatis exarsit, vt spretis omnibus tẽporalibus, ad edendam bibendamq; iustitiam, toto accenderetur affectu, & illius primi mandati apprehenderet veritatem dicentis: Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota mente tua, & ex tota virtute tua,

Diligere Deum quid sit. quoniam nihil est aliud diligere DEVM, quàm amare iustitiam. Denique sicut illic dilectioni Dei, proximi cura subiungitur: ita & hic desiderio iustitiæ, virtus misericordiæ copulatur, & dicitur: Beati misericordes, quoniam ipsorum miserebitur Deus. Agnosce Christiane tuæ sapientiæ dignitatem, & qualium disciplinarum artibus ad quæ præmia voceris, intellige. Misericordem te misericordia, iustum vult te esse iustitia, vt in creatura sua creator appareat, & in speculo cordis humani per lineas imitationis expressa DEI imago resplendeat. Secura esto operantium fides, aderunt tibi desideria tua, & ijs quæ amas, sine fine potieris. Et quoniam tibi per eleemosynam omnia munda sunt, ad eam quoque beatitudinem, quæ consequenter est promissa, peruenies, dicente domino: Beati mundo corde, quoniam ipsi DEVM videbunt. Magna fœlicitas dilectissimi, cui tantum præmium præparatur. Quid ergo est habere cor mundum, nisi eis, quæ suprà dictæ sunt, studere virtutibus? Videre autem DEVM, quantæ sit beatitudinis, quæ mens concipere, quæ lingua valeat explicare? Et tamen hoc cõsequetur, cùm transformabitur huma-
1.Cor.13 na natura, vt non iam per speculum in
Ioann.1 ænigmate, sed facie ad faciem, ipsam
1.Tim.6 quam nullus hominum videre potuit,
Esaiç 64 1.Cor.2 sicuti est, videat deitatem. Et quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, per ineffabile gaudium æternæ contemplationis obtineat, meritò hęc beatitudo cordis pro mittitur puritati. Splendorem enim veri luminis sordens acies videre non poterit, & quod erit iucunditas mentibus nitidis, hoc erit pœna maculosis. Declinentur igitur terrenarum caligines vanitatum, & ab omni squalore iniquitatis, oculi tergantur interiores, vt fere nus intuitus tantùm Dei visione pascatur. Ad hoc enim promerendum illud intelligimus pertinere, quod sequitur: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Beatitudo ista dilectissimi, nõ cuiuslibet consensionis aut qualiscunque concordiæ est, sed illius, de qua dicit Apostolus: Pacem habete ad DEVM. Et de qua dicit propheta Dauid: Roma.5
Pax multa diligentibus legem tuam, Psal.118
& non est illis scandalum. Hanc pacem etiam arctissima amicitiarum vincula, & indiscretæ similitudines animorum non veraciter sibi vendicant, si nõ cum Dei voluntate concordant. Extra dignitatem pacis sunt improbarum parilitates cupiditatum, fœdera scelerum, & pacta vitiorum. Amor mundi cum Dei amore non congruit, nec ad societatem filiorum Dei peruenit, qui se à generatione carnali non diuidit. Qui autem semper cum DEO mente sunt solliciti seruare vnitatẽ spiritus in vin- Ephes.4
culo pacis, nunquam ab æterna lege dissentiunt, fideli oratione dicentes: Fi Matth.6
at voluntas tua, sicut in cœlo & in terra. Hi sunt pacifici, hi benè vnanimes, sanctęque concordes, vocandi ęterno no mine filij Dei, cohæredes autem Chri- Roma.8
sti, quia hoc merebitur dilectio Dei & proximi, vt nullas iam aduersitates sentiat, nulla scandala pertimescat, sed finito omnium tentationum certamine, in tranquillissima Dei pace requiescat, per dominum nostrum IESVM CHRISTVM filium tuum, qui tecum viuit & regnat in vnitate spiritus sancti Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

Sermonum & Homiliarum beati Leonis Papæ
FINIS.

D. LEO-

D. LEONIS PAPAE MAXIMI HVIVS NOMINIS PRIMI EPIstolæ & Decreta.

Capitum sequentis epistolæ tituli.

Leo Episcopus vrbis Romæ, vniuersis Episcopis p Campaniam, & Picenum, vel Tusciam, & per vniuersas prouincias constitutis, in domino salutem.

VT nobis gratulationem facit Ecclesiarum status, salubri dispositione compositus, ita non leui nos mœrore cõtristat, quoties aliqua contra statuta canonum, Ecclesiasticamque disciplinam præsumpta vel commissa cognoscimus, quæ si non, qua debemus vigilantia, resecemus, illi, qui nos speculatores esse voluit, excusare non possumus, permittentes syncerum corpus Ecclesiæ (quod ab omni macula purũ custodire debemus) ambientiũ improba contagione fœdari, cùm ipsa sibi membrorum per dissimilationem compago non congruat.

Anno Christi 445. quo fuit anno pontificatus S. Leonis 4. scripta est hæc epla. Idẽ in epistola Damasi papę Ezec. 3. 33

Caput I.

ADmittuntur passim ad ordinem sacrum, quibus nulla natalium, nulla morum dignitas suffragratur, & qui à dominis suis libertatem consequi minimè potuerunt, ad fastigium sacerdotij, tanquam seruilis vilitas hunc honorem iure capiat, prouehuntur, & probari Deo se posse creditur, qui domino suo necdum probare se potuit. Duplex itaque in hac parte reatus est, quòd & sacrum * mysterium talis consortij vilitate polluitur, & dominorum, quantum ad illicitæ vsurpationis temeritatem pertinet, iura soluuntur. Ab his itaque, fratres charissimi, omnes vestræ prouinciæ abstineant sacerdotes, & non tantùm ab his, sed & ab alijs etiam, qui aut originali, aut alicui conditioni obligati sunt, volumus tẽperari, nisi fortè eorũ petitio aut voluntas accesserit, qui aliquid sibi in eos vendicant potestatis. Debet enim esse immunis ab alijs, qui diuinæ militiæ fuerit aggregandus, vt à castris dominicis, quibus no-

Distin. 54. Admittuntur.

Alias, ministerium.

Ibidem.

men eius adscribitur, nullis necessitatis vinculis abstrahatur.

Caput II.

1. Timot. 3 Leuiti. 21 QValis verò vnicuiq; natalium honestas & morum esse debeat, qui sacri altaris ministerio est sociandus, & Apostolo nos docente, & diuina præceptione didicimus, & canonum regulis, à quibus plerosq; fratrum declinasse, & penitus deuiasse reperimus. Nam constat ad sacerdotium peruenisse viduarum maritos, quosdam etiam, quibus fuerint numerosa coniugia, & cum omni licentia vita liberior, ad sacrum ordinem passim patefactis aditibus fuisse permissos, contra illam beati Apostoli vocem, qua talibus exclamat, dicens: Vnius vxoris virum. Et cōtra illud antiquæ legis præceptum, 1. Timot. 3 Leuit. 21 quo dicitur & cæteteri Sacerdos virginem vxorem accipiat, non viduam, non repudiatam. Hos ergo, quicunq; tales admissi sunt, ab Ecclesiasticis officijs, & à sacerdotali nomine, apostolicæ sedis autoritate iubemus arceri. Nec enim hoc sibi poterunt pro arbitrio vendicare, cuius capaces, per hoc quod illis obstiterat, non fuerunt. Huius discussionis curam nobis specialiter vendicantes, vt, si qua forsitan de his cōmissa sunt, corrigātur, ne liceat vltrà committi, & ne qua excusatio de ignoratione nascat̄, quanq̄ ignorare nunq̄ licuerit sacerdotem, quod canonum fuerit regulis definitum. Hæc ergo ad prouincias vestras, per Innocentium, Legitimum, & Segetium fratres & coepiscopos nostros scripta direximus, vt quæ malè pullulasse noscuntur, radicitus euellantur, & messem dominicam zizania nulla corrumpant. Ita enim fructum vberem, quæ sunt syncera, præstabunt, si ea, quæ natam segetem enecare consueuerunt, diligentius amputentur.

Caput III.

14. qu. 4. Nec hoc p̄ tereūdum. NEc hoc quoque prætereundum esse duximus, quosdam, lucri turpis cupiditate captos, vsurariam exercere pecuniam, & fœnore velle ditescere. Quod nos, nō dicam in eos, qui sunt in clericali officio cōstituti, sed & in laicos cadere, qui Christianos se dici cupiunt, condolemus. Quod vindicari acrius in eos, qui fuerint confutati, decernimus, vt omnis peccandi opportunitas adimatur.

Caput IIII.

Di. 46. Sicut nō suo ILlud etiam duximus præmonendum, vt sicut non suo, ita nec alieno nomine, aliquis clericorum exercere fœnus attentet. Indecens enim est, crimen suum commodis alienis impendere. Fœnus autem hoc solum aspicere & exercere debemus, vt, quod hic misericorditer tribuimus, ab eo domino, qui multipliciter & in perpetuum mansura retribuet, recipere valeamus.

Caput V.

Dist. 19. Si Ro. pont. HOc itaq; admonitio nostra denunciat, quòd, si quis fratrum cōtra hæc constituta venerit, vel venire tentauerit, & prohibita fuerit ausus admittere, à suo se nouerit officio submouendum, nec eum communionis nostræ futurum esse consortem, qui socius esse noluit disciplinę. Nequid verò sit, quod prætermissum à nobis fortè credatur, omnia decretalia constituta, tam beatæ recordationis Innocentij, quàm omnium prædecessorum Alias, in illa commiserit. nostrorum, quæ de Ecclesiasticis ordinibus, & canonum ordinata sunt disciplinis, ita vestram dilectionem custodire debere mandamus, vt si quis * illa contem-

temperit, veniam sibi deinceps nouerit denegari. Data sexto Idus Octobris, Maximo & * Paterno viris clarissimis consulibus. Alias, Paterio.

Epistola II. eiusdem ad Episcopos per Italiam, quod plurimi Manichaeorum uigilantia ipsius Papae Leonis in urbe Roma detecti sunt.

Leo Episcopus vrbis Romanae omnibus Episcopis per Italiam constitutis.

In consortium vos nostrae sollicitudinis, dilectissimi fratres, aduocamus, vt vigilantia pastorali, ne quid diabolicae licere possit astutiae, commissis vobis gregibus diligentius consulatis, ne is, qui domini misericordia releuante per nostram curam à nostris ouibus morbus abijcitur, necdum vobis praemonitis, & adhuc quid agatur ignaris, per vestras se dispergat Ecclesias, & suarum furtim cuniculos inueniat latebrarum, ne quod à nobis in vrbe extinguitur, tenebrosis apud vos radicibus seminetur. Plurimos impietatis Manichaeae sequaces & doctores in vrbe inuestigatio nostra repperit, vigilantia diuulgauit, autoritas & censura coercuit, quos potuimus emendare, correximus, & vt damnarent Manichaeum cum praedicationibus & disciplinis suis, publica in Ecclesia professione, & manus suae subscriptione compulimus, & ita de voragine impietatis suae confessos, poenitentiam concedendo, leuauimus. Aliquanti verò, qui ita se demerserunt, vt * nullum his auxiliantis posset remedium subuenire, subditi legibus, secundum Christiano rum principum constituta, ne sanctum gregem sua contagione polluerent, per publicos iudices perpetuo sunt exilio relegati. Et omnia, quae tam in scripturis, quàm in occultis traditionibus suis habent prophana vel turpia, vt nosset populus, quid refugeret aut vitaret, oculis Christianae plebis certa manifestatione probauimus, adeò vt ipse, qui eorum dicebatur Episcopus, à nobis tentus, proderet flagitiosa in suis mysticis quae * teneret, sicut gestorum vos series potest edocere. Ad instructiōem enim vestram etiam ipsa direximus, quibus lectis, omnia, quae à nobis deprehensa sunt, nosse poteritis. Et quia aliquantos de his, quos ne absoluerentur, arctior reatus inuoluerat, cognouimus aufugisse, hanc ad dilectionem vestram epistolam misimus per acolythum nostrū, vt effecta certior sanctitas vestra, sollicitius agere dignetur & cautius, nec vbi Manichaeae peruersitatis homines plebes vestras facultatem laedendi, & huius sacrilegij possint inuenire doctores. Aliter enim nobis commissos regere non possumus, nisi hos, qui sunt perditores & perditi, zelo fidei dominicae persequamur, & à sanis mentibus, ne pestis haec latius diuulgetur, seueritate qua possumus, abscindamus. Vnde hortor dilectionem vestram, obtestor, & moneo, vt qua debetis & potestis, sollicitudine vigiletis ad inuestigandos eos, necubi occultandi se reperiant facultatem. Vt enim habebit à Deo ingens remunerationis praemium, qui diligentius, quod ad salutem commissae sibi plebis proficiat, fuerit executus, ita ante tribunal domini de reatu negligentiae se non poterit excusare, quicunque plebem suam, contra sacrilegae persuasionis autores, noluerit custodire. Data tertio Calendas Februarij, Theodosio XVIII. & Albino viris clarissimis consulibus.

Anno Christi 445. q fuit annus pōtificatus S. Leonis quintus, scripta est hęc epistola.

Alias, nullis auxiliantis remedio possit subueniri.

Alias, tenerent.

Alias, Ianuarium.

*Epistola tertia eiusdem ad*Iulianum Episcopum Aquileiensem, quod omnis cuiuslibet ordinis clericus, qui catholicam deserens, hæreticæ communioni se miscuerit, & ad Ecclesiam conuersus fuerit, in eo gradu, quo erat, sine promotione remaneat.*

Alias, Ianuario.

Leo Episcopus vrbis Romæ * Iuliano Aquileiensi Episcopo.

Anno Christi 449. qui fuit annus pontificatus D. Leonis octauo, scripta est hæc epistola.

Matth. 7. 1. q. 1. Si quis hæreticæ.

1. q. 7. Saluberrimũ. 1. q. 1. Ois cuiuslibet. Et ca. Si qs hæreti. Et in dec. Iuonis libro 3.

LEctis fraternitatis tuæ literis, vigorem fidei tuæ, quem olim noueramus, agnouimus, congratulantes tibi, quòd ad custodiam gregum Christi, pastoralem curam vigilanter exequeris, ne lupi, qui sub specie ouium subintrarunt, bestiali sæuitia simplices quosq; dilacerent, & non solùm ipsi nulla correctione proficiant, sed etiam ea, quæ sunt sana, corrumpant. Quod ne viperea possit obtinere fallacia, dilectionem tuam duximus commonendam, insinuantes ad animæ periculum pertinere, si quisquam de his, qui à nobis in hæreticorum atq; schismaticorum sectam delapsus, & se vtcunq; hæreticæ communionis contagione macularit, resipiscens, in communione catholica sine professione legitimæ satisfactionis habeatur. Saluberrimum enim & spiritualis medicinæ vtilitate plenissimum est, vt siue presbyteri, siue diaconi, aut cuiuslibet ordinis clerici, qui se correctos videri volunt, atq; ad catholicã fidem, quam iampridem amiserant, rursum reuerti ambiunt, prius errores suos, & ipsos autores errorum, damnari à se, sine ambiguitate fateãtur, vt sensibus prauis etiã peremptis, nulla sperandi supersit occasio, ne vllum membrum talium possit societate violari, quum per omnia illis professio propria cœperit obuiare. Circa quos etiam illam canonum constitutionẽ præcipimus custodiri, vt in magno habeant beneficio, si adempta sibi omni spe promotionis, in quo inueniunẽ ordine, stabilitate perpetua maneant, si tñ iterata tinctiõe nõ fuerint maculati. Nõ leuẽ apud Deũ noxã incurrit, q de talibus ad sacros promouẽdos ordines iudicarit. Quòd si cũ grãdi examinatiõe promotio conceditur inculpatis, multo magis nõ debet licere suspectis. Proinde dilectio tua, cuius deuotione gaudemus, fungat curã suã dispositiõibus nostris, & det operã, vt circũspectè atq; velociter impleantur, quæ ad totius Ecclesiæ incolumitatem & laudabiliter digesta sunt & salubriter ordinata. Non autem dubitet dilectio tua, nos, si (quod non arbitramur) neglecta fuerint, quæ pro custodia canonum, & pro fidei integritate decernimus, vehementius commouendos, quia inferiorum ordinum culpæ ad nullos magis referẽdæ sunt, quàm ad desides, negligentes rectores, qui multam sæpe nutriunt pestilentiam, dum necessariam dissimulãt adhibere medicinam. Data pridie Calendas Iulij, Alipio & Ardabure viris clarissimis consulibus.

Distin. 87. Inferiora culpæ.

Epistola quarta eiusdem ad uniuersos Episcopos per Siciliam constitutos.

Capitum sequentis epistolæ tituli.

Quod prohibeatur, in die Epiphaniæ baptismum celebrari. I.

Quod cuncta nobis per ordinem rerum, per incarnationem domini nostri

stri salutis sacramēta digesta sunt. II.
Quod in baptismo mors proueniat in terfectione peccati, & sepulturam triduanam imitetur trina demersio, & ab aquis eleuatio sit uelut resurrectio de sepulchro. III.
Quod beatus apostolus Petrus in die pentecostes uirorum tria milia baptizauerit. IIII.
Quod haec duo tempora, id est, pascha & pentecoste, a Romanis pontificibus ad baptizandum praefixa sunt. V.
Quod omni tempore hi, qui necessitate mortis urgentur, id est, aegritudinis, obsidionis, persecutionis, naufragij, debeant baptizari. VI.
Vt de Sicilia terni, semper annis singulis de Episcopis ad diem tertium Calendarū Octobrium, Romam sociandi synodo indissimulanter occurrant. VII.

Leo Episcopus vniuersis Episcopis per Siciliam constitutis in domino salutem.

Diuinis præceptis & apostolicis monitis incitamur, vt pro omnium Ecclesiarū statu, impigro vigilemus affectu, ac si qd vsquam reprehensioni inueniaſ obnoxiū, celeri sollicitudine, aut ab ignorantiæ imperitia, aut à præsumptiōis vsurpatione reuocemus. Monente eñ dominicæ vocis imperio, q̄ beatissimus apostolus Petrus trina repetitione mysticæ sanctionis imbuiſ, vt Christi oues, qui Christū diligit, pascat, ip sius sedis, cui p abundantiam diuinæ gratiæ p̄sumus, reuerētia cohortamur, vt periculū desidiæ, quantū possumus, declinemus, ne professio summi apostoli, q̄ si amatorē dñi esse testatus est, vana inueniatur in nobis, quia negligēter pascēs toties commendatum dominicum gregē, conuinciſ summū non amare pastorē. Anno Christi 449. q fuit annus pōtificatus S. Leonis 8. scripta est hæc ep̄la. 25. q. 1. Diuinis præceptis. Ioannis 21

Caput I.

Cvum ergo mihi, de charitatis vestræ actibus fraterna affectiōe sollicito, certis indicijs innotuerit, vos in eo, quod inter sacramēta Ecclesiæ principale est, ab apostolicæ institutionis cōsuetudine discrepare, ita vt baptismi sacramentū numerosius in die Epiphaniæ, q̄ paschali tēpore celebretis, miror vos, vel præcessores vestros tam irrationabilē nouitatem vsurpare potuisse, vt cōfuso tēporis vtriusq; mysterio, nullam esse differentiam crederetis inter diem, q̄ adoratus est Christus à Magis, & diē quo resurrexit à mortuis. Quam culpā nullo mō potuissetis incidere, si vnde cōsecrationem honoris accepistis, inde legem totius obseruātiæ sumeretis, & beati Petri apostoli sedes, quæ vobis sacerdotalis mater est dignitatis, esset Ecclesiasticæ magistra ratiōis. A cuius vos regulis recessisse, * minore posset æquanimitate tolerari, si aliqua commonitionis nostræ increpatio præcessisset. Nunc autem quia non desperatur correctio, mansuetudo seruanda est. Et licet vix ferenda sit in sacerdotibus excusatio, quæ prætendat inscientiam, maluimus tamen & censuram necessariam temperare, & ratione vos apertissimæ veritatis instruere. Alias, minus posset æquanimiter.

Caput II.

Semper quidē in æterno consilio Dei mansit humani gñis incōmutabiliter præordinata reparatio, sed ordo rerū, per Iesum Christum dñm nostrum tēporaliter gerendarū, in incarnatione verbi sumpsit exordium. Vnde aliud tēpus est, q̄ annunciante angelo, beata Maria fœcundandā se per spm̄ sanctū credidit, & cōcepit aliud, q̄ salua integritate virginea, pu Lucæ 1 Lucæ 2

er ęditus exultante gaudio cœlestium ministrorum pastoribus indicatur: aliud,
quo infans circunciditur: aliud, quo hostia pro eo legalis offertur: aliud, quo tres
Magi, claritate noui syderis incitati, in Bethleem ab Oriente perueniunt, & ado
ratum paruulum mystica munerum oblatione venerantur. Nec idem sunt dies,
Matth. 2 quibus impio Herodi, ordinata diuinitus in Aegyptum trãslatione, subtractus
est, vel quibus ab Aegypto in Galilæam, persequutore mortuo, reuocatus est. In
ter has autem dispensationum varietates, accedunt augmenta corporea, crescit
Lucæ 2 dominus (sicut Euangelista testat̃) profectibus ætatis & gratiæ. Per dies paschæ
in templum Hierusalem cum parentibus venit, & quum abesset societate rede-
untium, sedens cum senioribus, & inter admirantes magistros disputans inueni
tur, rationemq́; remansionis suæ reddens, quid est (inquit) quod me quærebа-
tis? nesciebatis, quòd in his, quæ patris mei sunt, oportet me esse? significans, ei-
us se esse filium, cuius esset & templum. Iam verò quum in annis maioribus aper
tius declarandus, baptismum præcursoris sui Ioannis expetijt, quid deitatis eius
remansit ambiguum, quando baptizato domino Iesu, spiritus sanctus in colum
bæ specie super eum descendit & mansit, audita de cœlis patris voce, dicentis: Tu
Matth. 3 Lucæ 3 es filius meus dilectus, in te benè complacui? Quæ omnia ideo, quanta potui-
mus breuitate, perstrinximus, vt notũ sit dilectioni vestræ, vniuersos dies Chri
sti innumeris consecratos fuisse virtutibus, & in cunctis eius actiõibus sacramẽ-
torum mysteria coruscasse, sed aliter quæq; signis denunciari, aliter rebus imple
ri, nec quæcunq; numerantur in operibus saluatoris, ad tempus pertinere baptis
matis. Nam si etiam illa, quæ post beati Ioannis lauacrum, à domino gesta cog-
nouimus, sub indiscreto honore colamus, omnia tempora continuatis erunt de-
putanda festis, quia omnia sunt plena miraculis. Verùm quia spũs sapientiæ &
intellectus ita apostolos, & totius Ecclesiæ erudiuit magistros, vt in Christiana
obseruantia nihil inordinatum, nihil pateretur esse confusum, discernendæ erãt
causæ solennitatum, & in omnibus institutis patrum, principumq́; nostrorum
rationabilis seruanda discretio, quia non aliter vnus grex, & vnus pastor sumus,
1. Corin. 1 nisi quemadmodum Apostolus docet, idipsum dicamus omnes: Simus autem
perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia.

Caput III.

QVamuis ergo & illa, quæ ad humilitatem, & illa quæ ad gloriam per-
tinent Christi, in vnam cõcurrant, eandemq́; personam, totũq; quicqd
in illo, & virtutis diuinæ est, & infirmitatis humanæ, ad nostrę repara
De cõs. di. tionis tendat effectum, propriè tñ in morte crucifixi, & in resurrecti
4. Proprie in morte. one ex mortuis, po:ẽtia baptismatis nouã creaturã condit ex veteri, vt in renascẽ
Roman. 6 tibus, & mors Christi operetur & vita, dicente B. apostolo Paulo: An ignoratis,
quia quicũq; baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus?
Cõsepulti eñ sumus cũ illo per baptismum in mortem, vt quõ surrexit Chr̃us
à mortuis per gloriam patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus. Si eñ com
plantati facti sumus similitudini mortis eius, simul & resurrectionis erimus. Et
cætera, quæ latius magister gentiũ, ad cõmendandum sacramentum baptisma
tis disputauit, vt appareret ex huius doctrinę spũ regenerandis filijs hominum,
& in Dei filios adoptandis, illũ diem esse, & illud tẽpus electũ, in quo per simili-
Alias, q̃ geruntur in membris, his, quæ in ipo sunt capite gesta, congruerent. tudinẽ, formamq́; mysterij, ea * quærant membris, quæ in ipso capite sunt gesta,
congruere, dum in baptismatis regula, & mors interuenit, interfectione peccati,
& sepulturã triduanam imitat̃ trina demersio, & ab aquis eleuatio, resurgẽtis ad
instar est de sepulchro. Ipsa igit̃ operis qualitas docet, celebrandę gñaliter gratię
cum esse legitimũ diem, in q̃ orta est, & virtus muneris, & species actiõis. Ad cu-
ius rei confirmationẽ plurimũ valet, quod ipse dñs Iesus Christus, posteaq̃ resur

rexit à mortuis, discipulis suis, in quibus omnes Ecclesiarũ præsules docebantur, & formã & potestatẽ tradidit baptizandi, dicens: Euntes ergo nunc, docete omes gẽtes, baptizãtes eos in nomine patris, & filij & spiritus sancti. De quo vtiq; eos etiam ante passionem potuisset instruere, nisi propriè voluisset intelligi, regenerationis gratiam ex sua resurrectione cœpisse. Additur sanè huic ob seruantiæ, etiam pentecostes ex aduentu spiritus sancti consecrata solennitas, quæ de paschalis festi pendet articulo. Et cum * ad alios dies alia festa pertineant, hæc semper ad eum diem, qui resurrectione domini est insignis, occurrit, porrigenes quodammodo auxiliantis gratiæ manum, vt hi, quos à die paschæ, aut molestia infirmitatis, aut longinquitas itineris, aut nauigationis difficultas interclusit inuitos, aut quibuslibet necessitatibus impeditos, desiderij sui effectum dono spiritus sancti consequantur. Ipse enim vnigenitus Dei in fide credentiũ, & in virtute operũ nullam inter se & spiritum sanctũ voluit esse distantiam, quia nulla est diuersitas in natura, dicẽs: Ego rogabo patrẽ, & alium paracletum dabit vobis, vt vobiscum sit in æternum, spiritum veritatis. Et iterũ: Paracletus autem spiritus sanctus, quem mittet pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & suggeret vniuersa, quæcunq; dixi vobis. Et iterum: Cùm venerit ille spiritus veritatis, ille diriget vos in omnem veritatem. Cùm itaq; veritas Christus sit, & spiritus veritatis, spiritus sanctus, nomẽq; paracleti vtriq; proprium, non dissimile est festum, vbi vnum est sacramentum.

Math. 28

Alias, ad vos, vel ad eos.

Ioannis 14

Ibidem.

Ioannis 16

Caput IIII.

HOc autem nos, non ex nostra persuasione defendere, sed ex apostolica autoritate seruare, satis idoneo probamus exẽplo, sequentes B. apostolum Petrũ, qui in eo die, quo omnem credentium numerum promissus spiritus sancti repleuit aduentus, trium milium * populũ, sua prædicatione conuersum, lauacro baptismatis consecrauit. Quod sancta scriptura, quæ apostolorum actus continet, fideli historia docet, dicẽs: His auditis compuncti sunt corde, & dixere ad Petrum, & ad reliquos apostolos: Quid faciemus viri fratres? Petrus verò ait ad illos: Pœnitentiam (inquit) agite, & baptizetur vnusquisq; vestrum in nomine Iesu Christi in remedium peccatorum, & accipietis donum spiritus sancti. Vobis enim repromissio est, & filijs vestris, & omnibus qui longè sunt, quoscunque aduocauerit dominus Deus noster. Alijs etiam verbis pluribus testificatus, exhortabatur eos, dicens: Saluamini à generatione ista praua. Qui ergo receperunt sermonem eius, baptizati sunt, & appositæ sunt in illa die animæ circiter tria milia.

De conse. dist. 4. Proprie in morte.

Alias, populorum.

Actor. 2

Caput V.

VNde quia manifestissimè patet baptizandis in Ecclesia electis hæc duo tempora (de quibus loquuti sumus) esse legitima, dilectionem vestram monemus, vt nullos alios dies huic obseruantiæ misceatis.

De conse. di. 4. Duo tempora.

Caput VI.

QVia etsi sunt alia quoq; festa, quibus multa in honorem Dei reuerentia debeat, principalis tamen, & maximi sacramẽti custodiẽda nobis est * mysticæ rationis exceptio, non interdicta licentia, qua in baptismo tribuendo quolibet tempore periclitantibus subuenitur. Ita enim ad has duas festiuitates connexas sibimet, atq; cognatas incolumium, & in pacis securitate degentium, libera vota differimus, vt in mortis periculo, in obsidionis discrimine, in persequutionis angustijs, in timore naufragij, nullo tempore, hoc veræ salutis singulare remedium cuiquam denegemus. Si quis aũt Epiphaniæ festiuitatem, quæ in suo ordine debito honore veneranda est, ob hoc existimat priuilegium habere baptismatis, quia hoc quidã putant, quòd in eadem

Alias, mystica & rationabilis.

De conse. dist. 4. Si q necessitatẽ Ibidẽ: Si qs aũt Epi. Et in dec. Iuo. libro 1.

die dñs ad baptismum sancti Ioannis accesserit, sciat illius baptismi aliā gratiam, aliā fuisse rationē, nec ad eandem pertinuisse virtutē, qua per spiritum sanctum
Ioannis 1 renascuntur, de quibus dicit: Qui non ex sanguinibus, neq; ex voluntate carnis,
Matth. 3 neq; ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Dominus enim nullius indigens remissione peccati, nec q̃rens remediū renascendi, sic voluit baptizari, quomodo voluit circuncidi, hostiamq; pro se emūdationis offerri, vt q factus erat ex muliere (sicut Apostolus ait) fieret & sub lege, quā non venerat soluere, sed adimple-
Galat. 4 Matth. 5 re, & implendo finire, sicut B. Apostolus pdicat, dicens: Finis aūt legis Christus
Roma. 10 ad iustitiā omni credenti. Baptismi aūt sui in se cōdidit sacramentū, quia in omnibus primatū tenēs, se docuit esse principiū. Et tunc regenerationis potentiā sanxit, qñ de latere ipsius pfluxerunt sanguis redemptionis & aqua baptismatis.
Ioannis 19 Ioannis 1 Sicut ergo vetus testamentū testificatio fuit noui, & lex p Mosen data est, gratia aūt & veritas p Iesum Christū facta est: sic diuersa sacrificia vnā hostiā pformarūt, & multorū agnorū occisio illius immolatione finita est, de quo dicitur: Ecce
Ioannis 3 Matth. 3 Lucæ 3 agnus Dei, ecce q tollit peccata mūdi. Sic & Ioānes, non Christus, sed Christi præcius, non sponsus, sed sponsi amicus fuit Deo fidelis, & non sua quærens, sed quæ Iesu Christi, vt se profiteretur ad soluenda calciamenta pedū eius indignū, qm̄ ipse quidem baptizaret in aqua in pœnitentiam, ille autem baptizaturus esset in spiritu sancto & igni, qui duplici potestate & vitam redderet & peccata consumeret. His itaq; fratres, tot tantisq; existentibus documētis, quibus omni am-
In de. Iuo. libro 1. De cōs. di. 4. Duo tēpora. biguitate submota, euidenter agnoscitis, in baptizandis electis, qui secundum apostolicam regulam, & exorcismis scrutandi, & ieiunijs sanctificandi, & frequentibus sunt prædicationibus imbuendi, duo tantùm tempora, id est, pascha & pētecoste, esse seruanda. Hoc vestræ indicimus charitati, vt ab apostolicis institutis nullo vlterius recedatis excessu. Quia inultum post hæc esse non poterit, si quisquam apostolicas regulas in aliquo crediderit negligendas.

Capue VII.

Nicæ. con. caput 5 QVare illud primitus pro custodia concordissimæ vnitatis exegimus, vt quia saluberrimè à sanctis patribus constitutum est, binos in annis singulis Episcoporum debere esse conuentus, terni semper ex vobis ad diem tertium Calēdarum Octobrium Romam, fraterno concilio
Alias, insociandi, *occurrant, & indissimulanter à vobis hæc consuetudo seruetur. Quo
diss mulā- niam, adiuuante gratia Dei, facilius poterit prouideri, vt in Ecclesijs Christi nul
ter cōcur- la scandala, nulli nascantur errores, cùm coram beatissimo apostolo Petro sem-
rant, q. od per in communione tractatum fuerit, vt omnia instituta canonumq; decreta
vtiq; labo riosum nō apud omnes domini sacerdotes inuiolata permaneant. Hæc autem, quæ vobis,
est, si vicis inspirante dño, insinuanda credidimus, per fratres & coepiscopos nostros * Ba
sim inter vos hæc chillum atq; Paschalinum, ad vestram volumus notitiā peruenire. Quibus refe
consuetu- rentibus cognoscamus, quàm reuerenter à vobis apostolicæ sedis instituta ser-
do serue. Alias, Va uent. Data xij. Calend. Nouemb. Alipio & Ardabure viris clarissimis cōsulibus.
cillum. *Epistola quinta eiusdem ad Dorum Beneuentanum Episcopum.*

Leo Romanæ Ecclesiæ Episcopus Doro Episcopo Beneuentano.

Anno Christi 450. q fuit Lnq pōtificatus S. Leonis 9. scripta fuit hæc epistola. IVDICIVM, quod de te sperabamus, dolemus esse frustratum, quando ea te commisisse perspicimus, quæ omnem Ecclesiasticæ sanctionis regulam culpabili nouitate sœdarent, cùm plenissimè noueris, quanta sollicitudine per omnes domini Ecclesias paternorum velimus canonum præcepta seruari, & hanc maximè curam ad sacerdotes vniuersarum plebium pertinere, vt sanctarum constitutio-

num

num regulæ nullis corrumpantur excessibus. Vnde miramur te, quem autoritatum apostolicæ sedis obseruantissimum esse conuenerat, tam negligenter, ac potius insolenter egisse, vt traditarum tibi legum non custos, sed transgressor existeres. Libello etenim Pauli presbyteri tui, qui in subditis habetur, cognouimus, apud te nouo ambitu, scedoque colluuio presbyterij ordinem fuisse turbatum, ita vt vnius festina & immatura prouectio, quædam eorum deiectio facta sit, quos ætas commendabat, & nulla culpa minuebat. Quòd si ambientis intentio, aut imperita fauentium studia id, quod nunquam habuit consuetudo, poscebant, vt incipiens emeritis & nouellus præferretur antiquis, tuæ fuerat industriæ atque doctrinæ, vt iniustè petentium desideria rationabili autoritate cohiberes, ne quem in sacerdotali properè prouehebas honore, ad iniuriam eorum, quibus ociabatur, inciperet. Miror, * qui si fieret, dum in illo non humilitatis virtus, sed elationis vitium roboraretur. Neque enim ignorabas dixisse dominum, quòd qui se humiliat, exaltabitur, qui verò se exaltat, humiliabitur. Eundemque dixisse, vos autem quæritis de pusillo crescere, & de honore maiores esse. Vtrumque enim inordinatum, vtrumque præposterum est, & omnis laborum fructus aufertur, omnis meritorũ mensura vacuatur, si tñ tamen quis adsequitur dignitatis, quantum adulationis obtinuit, vt cupiditas eminendi non solùm superbientem minuat, sed etiam conniuentem. Si verò (vt adseritur) primi secundique presbyteri, circa Epicarpium sibimet præponendum, tam huic adsentatio fuit, vt illũ cum sui dedecore poscerent honorari, nec hoc quidem illis, proprio se iudicio deijcientibus, tribui debuit, quod volebant, cui tam miseræ voluntati te dignius fuerat obuiare, quàm cedere. Deformis autem & ignaua subiectio benè sibi conscijs, & non irritam facientibus gratiam Dei, præiudicare non potuit, vt primatus suos quocunque commertio in alterutrum transferentes, subsequentium suorum minuerent dignitatem, * & quem vltimum sibi ante posuerant, cæteris præemineret. Prædicti igitur presbyteri, qui indignos se honoris sui ordine sunt professi, licet priuari etiã sacerdotio mererentur, tamen vt eis pro apostolicæ sedis pietate parcatur, vltimi inter omnes Ecclesiæ presbyteros habeantur. Et vt iudicij sui sententiam ferant, inferiores etiam illo erunt, quem propria sententia sibimet prætulere, cæteris omnibus presbyteris in eo ordine permanentibus, quem vnicuique ordinationis suæ tempus adscripsit. Nec quisquam præter prædictos duos imminutæ dignitatis patiatur iniuriam, sed in eorum statum tantummodo hoc recurrat opprobrium, qui nouello, & immaturè ordinato, inferiores fieri elegere, vt illam Euangelicam sentẽtiam ad se sentiant pertinere, qua dicitur: Quo iudicio iudicaueritis, iudicabitur de vobis, & qua mensura mensi fueritis, eadem remetietur vobis. Paulus verò presbyter ordinem suum, de quo laudabili firmitate non cessit, obtineat. Nec vlterius aliquid in cuiusquam præsumatur iniuriam, ita vt dilectio tua, quam non immeritò tota facti huius pulsat inuidia, hoc saltem remedio curare se properet, vt sine dissimulatione hæc, quæ discernimus, tradantur effectui, ne si iteratò ad nos imploratio iusta confugerit, necesse sit seuerius commoueri, quum his, quæ malè sunt facta, correctis malimus reintegrare disciplinam, quàm augere vindictam. Exequutionem verò præceptionum nostrarum fratri & coepiscopo nostro Iulio commisisse nos noueris, vt omnia illi, quemadmodum constituimus, roborentur. Data * Idus Martij, Post humiano viro clarissimo consule.

[Margin notes: Alias, quis. — Lucæ 14 & 18 — Alias, sed qui vltimum sibi antepositi erant, hi tantum ceteris non præminerent. — Math. 7 Marci 4 — Alias, viij Idus.]

Epistola eiusdem sexta ad Eutychen Constantinopolitanum abbatem.

Dile-

Dilectiſſimo filio Eutycheti presbytero Leo Epiſcopus.

Anno Chri 450. qui fuit annus S. Leonis pontificatus 9. ſcripta fuit hæc epiſtola.

Alias, literis.

Alias, prauitate vel importunitate.

AD notitiam noſtram tuæ dilectionis * epiſtola retuliſti, quod Neſtoriana hæreſis quorundam rurſus ſtudijs pullularet. Sollicitudinem tuam ex hac parte nobis placuiſſe reſcripſimus, quoniam index animi tui eſt ſermo, quem ſumpſimus, vnde non ambigimus autorem catholicæ fidei dominum tibi in omnibus adſuturum. Nos autem cùm plenius, quorum hoc * improbitate fiat, potuerimus agnoſcere, neceſſe eſt, auxiliante domino prouidere, quatenus nefandũ virus dudumque damnatum, radicitus poſſit extingui. Deus te cuſtodiat incolumem dilectiſſime fili. Datum Calendis Iunij, Poſthumiano & Zenone viris clariſſimis conſulibus.

Epiſtola ſeptima eiuſdem ad Theodoſium ſemper Auguſtum.

Leo Epiſcopus Theodoſio ſemper Auguſto.

Anno Chri 451. qui fuit annus pontificatus S. Leonis 10. fuit ſcripta hæc epiſtola, ſimiliter & 22. ſequentes.

QVantum præſidij dominus Eccleſiæ ſuæ in fide veſtræ clementiæ præpararit, his etiam literis, quas ad me miſiſti, oſtenditur, vt vobis non ſolùm regium, ſed etiam ſacerdotalem animum ineſſe gaudeamus. Siquidem præter imperiales & publicas curas, pijſſimam ſollicitudinem Chriſtianæ religionis habetis, ne ſcilicet in populo Dei, aut ſchiſmata, aut hæreſes, aut vlla ſcandala conualeſcant, quia tunc eſt optimus regni veſtri ſtatus, quando ſempiternæ & incommutabili trinitati vnius deitatis confeſſione ſeruitur. Quid aũt in Conſtantipolitana Eccleſia perturbationis acciderit, quod ita fratrem & coepiſcopum noſtrum Flauianum potuerit commouere, vt Eutychen presbyterum communione priuaret, nondum potuimus euidenter cognoſcere. Quamuis enim prædictus presbyter ad ſedem apoſtolicam per libellũ doloris ſui querimoniam miſerit, breuiter tamen aliqua prælibauit, adſerens ſe Nicenæ ſynodi conſtituta ſeruantem, fruſtrà in fidei diuerſitate culpatum. Euſebij autẽ Epiſcopi accuſatoris eius libellus, cuius exemplaria ad nos prædictus presbyter miſit, de obiectionis euidentia nihil habebat. Sed cùm presbytero hæreſeos crimen intenderet, quem tamen noſtrum ſenſum arguerit, non euidenter expreſſit, quamuis & ipſe Epiſcopus Nicenæ ſynodi profiteatur in hac re ſe eſſe decretis, propter quod non habuimus, vnde aliud diſceremus. Et quia cauſæ meritum, fidei ratio, & laudabilis ſollicitudo veſtræ pietatis exegit, neceſſe eſt, iam locum ſubreptionibus non patêre, ſed prius, de quibus eum æſtimat arguendum, inſtrui nos oportet, vt poſſit de benè cognitis congruè iudicari. Ad prædictum autem Epiſcopum dedi literas, quibus mihi diſplicere cognoſceret, ꝙ ea quæ in tanta cauſa geſta fuerant, etiã nimio ſilentio reticeret, cùm ſtudere debuerit primitus nobis cuncta reſerare. Quem credimus vel poſt admonitionem omnia ad noſtram notitiam relaturum, vt in lucem ductis his, quæ adhuc videntur occulta, id quod Euangelicæ & apoſtolicæ doctrinæ conuenit, iudicetur. Data ad Calendas Martias, Aſterio & Prothogene viris clariſſimis conſulibus.

Epiſtola eiuſdem octaua ad Flauianum Conſtantinopolitanum Epiſcopum, ubi quærit, cur Eutyches a communione Eccleſiæ fuerit ſeparatus.

Di-

Dilectissimo fratri Flauiano Episcopo Leo Episcopus.

CVM Christianissimus & clementissimus imperator * sanctæ & laudabilis fidei, pro Ecclesiæ catholicæ pace sollicitus ad nos scripta transmiserit, de his qui apud vos perturbationis strepitum mouerant, miramur fraternitatem tuam, quicquid illud scandali fuerit, nobis silere potuisse, & non potius procurasse, vt primitus nos insinuatio magis tuæ relationis instrueret, ne de rerum gestarum possemus fide ambigere. Accepimus enim libellum Eutychetis presbyteri, qui se queritur accusante Eusebio Episcopo immeritò cõmunione priuatum, maximè cùm euocatum se adfuisse testetur, nec sui præsentiam denegasse, adeò vt in ipso iudicio libellum appellationis suæ se adferat obtulisse, nec tamen fuisse susceptum, qua ratione compulsus sit, vt contestatorios libellos in Constantinopolitana vrbe proponeret. Quibus rebus intercedentibus, necdum agnoscimus, qua iustitia à communione Ecclesiæ fuerit separatus. Sed respicientes ad causam facti tui nosse volumus rationem, & vsque ad nostram notitiam cuncta deferri, quoniam nos, qui sacerdotum domini matura volumus esse iudicia, nihil possumus, incognitis rebus, in cuiusquam partis præiudicium definire, priusquam vniuersa, quæ gesta sunt, veraciter audiamus. Et ideo fraternitas tua per idoneam maximè, aptámque personam plenissima nobis relatione significet, quid contra antiquam fidem nouitatis emerserit, quod seueriori sententia dignum fuerit vindicari. Nam & Ecclesiastica moderatio, & religiosa piissimi principis fides multam nobis sollicitudinem Christianæ pacis * indicunt, vt amputatis dissentionibus, fides catholica inuiolata seruetur, & his, qui praua defendunt, ab errore reuocatis, nostra autoritate, quorum fides probata fuerit, muniatur. Nec aliqua poterit ex hac parte difficultas adferri, quum memoratus presbyter libello proprio sit professus, paratum se esse ad corrigendum, si quid in se inuentum fuerit, quod reprehensione sit dignum. Decet enim in talibus caussis hoc maximè prouideri, vt sine strepitu concertationum, & charitas custodiatur, & veritas defendatur, frater charissime. Et ideo quia dilectio tua de tanta causa nos videt necessariò esse sollicitos, quàm plenissimè, & lucidè, vniuersa nobis, quod antè facere debuit, indicare festinet, ne inter adsertiones partium, aliqua ambiguitate fallamur, & dissentio, quæ in suis initijs abolenda est, nutriatur, quum in corde nostro ea obseruantia, Deo inspirante, permaneat, ne constitutiones venerabilium patrum diuinitus roboratæ, & ad soliditatem fidei pertinentes, praua cuiusquam interpretatione violentur. Deus te custodiat incolumem, frater charissime. Datum duodecimo Calendas Maij, Asterio & Prothogene viris clarissimis consulibus.

*Alias, sancta & laudabili fide

*Alias, inducunt vel indicant.

Epistola Flauiani Episcopi Constantinopolitani ad sanctissimum Leonem Papam urbis Romæ.

De subdoli hostis insidijs	*I.*	*De blasphemijs Eutychetis*	*III.*
De fraudulenta subtilitate hæreticorum.	*II.*	*De excommunicatione eius iustissima.*	*IIII.*

Domino beatissimo, & Deo amabili patri, Leoni Flauianus in domino æternam salutem.

Ca-

Caput I.

NVlla res diaboli venena compescit, nec continet mortiferas eius sagittas. Sursum enim atq; deorsum peruolans, quęrit, quos possit occidere, quos possit superare, quos possit deuorare. Propter quam rem vigilandum est, & orationibus à Deo obtinendum, vt fatuas inquisitiones euitare possimus. Decet enim sequi patres nos, nec commutare definitionem eorum perpetuam, quorum regulam secundum sacras scripturas esse didicimus. Depositis ergo fletibus & lachrymis (quas incessanter fundo, quia sub me clerus degens, inuasus est à fero dæmone, & non potui eum liberare, nec auferre à tali lupo, qui animam meam pro illo paratus eram ponere) quomodo raptus sit, quomodo resilijt à ꝓposito diuino, & ad illum cucurrit, qui perdere consueuit, præcepta patrum * declinans, & constituta eorum despiciens, iam incipio enarrare.

Alias, dedignans.

Caput II.

Matth. 7

1. Ioann. 2

SVnt enim quidam veste sua oues significantes, interius lupi rapaces, quos ex fuctibus eorum debemus agnoscere. Isti prima fronte videntur esse de numero nostro, sed non sunt de numero nostro. Si enim de numero nostro essent, nobiscum mansissent. Quando autem cœperunt adsumere impietatem, illud quod prius occultabatur in illis, aperitur, & dolus omnis fit omnibus manifestus. Inueniuntur autem infirmæ fidei homines, & qui diuinas lectiones nesciunt, & secum eos in perditionem præcipitant dissipantes, & vituperantes patrum disciplinas, & * reliquas sanctas scripturas ad suam perditionem, quos quidē debemus præuidere, & à quibus multùm oportet cauere, ne in malitia sua aliqui occupati, concidant de sua firmitate. Exacuerunt enim * linguā suam quasi serpentes, & venenum in labijs habent quasi aspides. De his hæc Propheta clamauit.

Alias, reliquunt.

Alias, quasi aspides linguas suas, de qbus propheta clamat: Acuerūt linguas, &c.

Caput III.

Alias, capiebat.

Alias, proferebat.

Alias, quidē impietati resistens & pugnam, &c.

Matth. 18

Marci 9

TAlis inter nos Eutyches emersit, quondam presbyter & archimandrites, qui quasi nostræ religionis sectam * sapiebat, & hanc * præferebat. Nestorij * autem impietatem confirmabat, & succingebatur pro Nestorio militare in pugna, quæ cōtra Nestorium parabatur. Trecentorum autem, decem & octo sanctorum patrum de fide expositionem factam & sanctæ memoriæ Cyrilli epistolam scriptam ad Nestorium, vel ad similes eius, quibus omnes assenserunt, tentauit euellere, antiquam impij Valentini & Apollinaris reparans sectam, & non timuit præceptum regis verè Dei, dicentis: Quicunq; scandalizauerit vnum de pusillis istis, expedit ei, vt mola asinaria alligetur collo eius, & demergatur in profundum maris. Verecundiam autem omnem eius perfidia abiecit, & quam gerebat infidelitatis pellem excutiens, in sancta synodo adserebat instanter, dicens: Dominū nostrum Iesum Christum non oportere confiteri de duabus naturis post humanam susceptionem, cùm à nobis vnius substantiæ, & vnius personæ cognoscatur, neq; carnem domini coessentialem nobis subsistere, tanquam ex nobis susceptam & coadunatam * Dei verbo secundum substantiam, sed dicebat virginem quidem, quæ eum genuit, secundum carnem substantialem nobis esse. Ipsum autem dominum non suscepisse ex ea carnem * consubstantialem nobis, & corpus domini non esse quidem corpus hominis, humanum verò corpus esse, quod est ex virgine, omnium patrum expositionibus contraria sentiens.

Alias, Deo.

Alias, consubstantiuam.

Caput IIII.

Sed

Caput IIII.

Sed ne multa dicens, longam faciam epistolam, olim, quicquid egerimus, misimus ad beatitudinem vestram literas, quibus literis documus, & presbyterio illum esse nudatum, quia sic captus est, & iussimus eum * cũ monasterijs nullã habere rationem, & exclusimus eum à communione nostra, vt sanctitas vestra hoc cognoscens, quod circa illum actum est, omnibus Episcopis, sub beatitudine vestra degentibus, manifestare dignetur illius impietatem, ne nescientes aliqui, quid ille senserit, quasi ad orthodoxum vel per literas, vel per aliquam coniunctionem loquantur. Alias, in monasterio.

Epistola Flauiani Archiepiscopi Constantinopolitani alia ad sanctissimum Leonem Papam urbis senioris Romae de erroribus impij Eutychetis.

Sanctissimo & beatissimo patri & consacerdoti Leoni Flauianus in domino salutem.

Pietate & recta praedicatione verbi veritatis nihil honorabilius sacerdotibus, sicut nosti, Deo amantissime. Omnis eñ nostra spes atq; salus & retributio promissorum bonorum in his est. Propterea omnia facienda à nobis sunt & laborandum pro fide, & expositionibus dogmatibusq; sanctorum patrũ, quatenus per omnia & inter omnes concussiões rerum integra haec & inuiolata saluentur & custodiantur. Necessarium itaq; fuit nunc, & iam videntes nos laedi orthodoxam fidem, & renouari Apollinaris & Valentini haereses ab Eutyche monacho, non hoc despicere, sed in aperto hoc pro cautela populi reuelare. Iste enim Eutyches absconditum in se languorem malae sectae retinens, insiliens nostrae mansuetudini, inuerecundè & impudenter in multos impietatem propriam praesumpsit inferre dicens, ante inhumanationem quidem saluatoris nostri Iesu Christi duas naturas esse diuinitatis & humanitatis, post * vnitatem verò vnam naturam factam: nesciens quod dicit, neq; de quibus affirmat. Neq; enim vnitas cõuenientium in Christo duarum naturarum, sic vt vna re proprietates suas in vnitate confudit, sed manent in vnitate perfectae naturarum proprietates. Adiecit autem & aliam impietatem, dicens corpus dñi, quod ex Maria factũ est, nõ esse nostrae substantiae, neq; humanae conspersionis, sed humanum quidem illud vocat, non tamen nobis consubstantiale, neq; genitrici eius secundum carnem. Et haec aiebat, cùm in gestis Ephesi habitis & sancto & vniuersali Concilio, in epistola scripta ad impium damnatumq; Nestorium apertè sic habeatur: Quia diuersae quidem ad vnitatem veram concurrere naturae, vnus autem ex ambobus Christus Dei filius, non tanquam naturarum differentia sit perempta propter vnitatem, sed potius effecerit nobis vnum dominum Iesum Christum diuinitatis & humanitatis per ineffabilem & intelligibilem ad vnitatem concursionem. Et hoc non latet tuam sanctitatem, dum omnino legerit gesta, quae Ephesi sunt confecta. Quae pro nihilo ponens idem Eutyches, arbitratur non se daturum poenam praefinitam à sancto illo & vniuersali Concilio, quoniam per haec multi simpliciores ex eius eloquijs in fidei sermone laeduntur. Accusatum verò eum à reuerendissimo Eusebio, & occurrentem in sanctum Concilium, & voce sua sectam propriam * retegentem, alienumq; existẽtem à recta fide, damnauimus, sicut

Alias, vnitionem.

Alias, detegentem, vel retexentem.

ſicut docebunt veſtram ſanctitatem omnia, quæ ſuper eo ſunt geſta, quæq; direximus cum noſtris his literis. Iuſtum autem eſt, & hoc vobis (ſicut arbitror) intimari quia idem Eutyches paſſus iuſtam canonicam damnationem, cùm debuiſſet ſecundis ſaluare priora, & per pœnitentiam perfectam multasq; lachrymas placare Deum, noſtrumq; cor vehementer contriſtatum in eius ruina, per veram ſanare pœnitentiam, non ſolùm non fecit, ſed etiam per omnia conturbare ſanctam, quæ apud nos eſt, Eccleſiam feſtinauit, propoſitiones iniuriarum publicè ponens & maledictionibus plenas, ſuper hæc & preces offerens pijſſimo & Chriſti amantiſſimo noſtro Imperatori, & eaſdem arrogantia & petulantia plenas, per omnia diuinas regulas conculcare conatus eſt. Sed his ita geſtis, literæ nobis datæ ſunt veſtræ ſanctitatis per admirabilem Comitem Panſophium, per quas ſumus edocti, quia idem Eutyches libellos direxit vobis plenos omni fallacia atq; calliditate, dicens iudicij tempore libellos ſe dediſſe appellationis & nobis, & hic conuenienti ſancto Concilio, & appellaſſe veſtram ſanctitatem, quod nequaquam ab eodem factum eſt. Sed etiam & in hac parte mentitus eſt, tanquam per fallaciam mendacij ſubrepere ſe ſanctis veſtris auribus putans. Commotus itaq; ſanctiſſime pater in his omnibus, quæ ab eo præſumpta ſunt, & ob ea quæ in nos & ſanctiſſimam Eccleſiam facta ſunt atq; fiunt, pro conſueta fiducia fiducialiter age, ſecundum quod ſacerdotio competit, propriamq; faciens communem cauſam, & ſanctarum Eccleſiarum diſciplinam, ſimul decernere damnationem aduerſus eum regulariter factam & per propria ſcripta dignare, confortare autem & pijſſimi & Chriſto deditiſſimi noſtri Imperatoris fidem. Cauſa enim eget ſolummodo veſtro ſolatio atq; defenſione, qua debeatis conſenſu proprio ad tranquillitatem & pacem cuncta perducere. Sic enim hæreſis quæ ſurrexit, & turbæ quæ propter eum factæ ſunt, facillimè deſtruentur, Deo cooperante per veſtras ſacratiſſimas literas. Remouebitur autem & Concilium, quod fieri diuulgatur, quatenus nequaquam vbiq; ſanctiſſimæ turbentur Eccleſiæ. Omnium, quę vobiſcum eſt, fraternitatem ego & qui mecum ſunt, ſalutamus. Incolumis in domino & orans pro nobis, doneris Eccleſiæ & nobis, religioſiſſime & ſanctiſſime pater.

Epiſtola undecima eiuſdem Leonis Papæ ad Theodoſium ſemper Auguſtum.

Leo vrbis Romæ Epiſcopus Theodoſio ſemper Auguſto.

PRo integritate fidei catholicæ Chriſtianiſſimū principem cōuenit eſſe ſollicitum, & hoc indefeſſis precibus diuinam miſericordiam poſco, vt cordi veſtro, id quod eſt veritatis, inſpiret, neq; falli vos in aliquo humanarum calliditatum æmulatione patiatur. A me autem, atq; ab omnibus catholicis ſacerdotibus, quæ Euangelicę fidei pietas defendat, ſatis plenè ac lucidè literis meis, quas clementiā veſtram iam dudum per famulum veſtrum Epiphanium tribunū, qui pro hac cauſa miſſus eſt, arbitror vos accepiſſe. Ratum eſt nec ambigi poteſt, hoc nos puriſſimè credere, hoc conſtanter adſerere, quod etiam venerandi patres, quondam apud Nicæam congregati, ſecundum fidem ſymboli credendum & confitendum ſacratiſſima autoritate ſanxerunt. Nos enim, venerabilis Imperator, ſicut Neſtorij dogma peruerſum meritò anathematizauimus, ita iuſtè etiā horum impietatem,

qui

qui veritatem carnis nostræ negant, à domino Iesu Christo susceptam esse, damnamus. Vnde si pietas vestra suggestioni ac supplicationi nostræ dignetur annuere, vt intra Italiā habere iubeatis Episcopale Cōcilium, citò (auxiliante Deo) poterunt omnia scandala, quæ in perturbationem totius Ecclesiæ sunt commota, resecari, vt per vniuersum regnum vestrum catholicæ fidei integritate serua ta, & pacem Christianam manere, & vestram apud Deum crescere gloriam gaudeamus. Data octauo Calendas Iunias, Asterio & Prothogene viris clarissimis consulibus.

Epistola decima eiusdem Leonis Papæ ad Flauianum Constantinopolitanum Episcopum contra Eutychetis perfidiam & hæresim.

Capitum sequentis epistolæ tituli.

Quod ignorantia sanctarum scripturarum Eutychen hæreticum fecerit. I.
Contra eos, qui in duos filios dispensationis dominicæ mysterium scindere moliuntur. II.
Contra eos, qui passibilem diuinitatem unigeniti filij Dei audent adserere. III.
Contra eos, qui in duas naturas Christi temperamentum uel confusionem argumentantur. IIII.
Contra eos, qui cœlestem, aut alterius cuiusque substantiæ existere formam serui, quam ex nobis adsumpsit, insaniendo adserunt. V.
Contra eos, qui duas quidem ante adunationem naturas domini delirant, unam uero post adunationem confingunt. VI.

Leo Episcopus dilectissimo fratri Flauiano Constantinopolitano Episcopo.

Caput I.

Lectis dilectiōis tuæ literis, quas miramur fuisse tā seras, & gestorum Episcopalium ordine recensito, tandem quid apud vos scandali contigerit, atque contra integritatem fidei exortum fuisset, agnouimus, & quæ prius videbantur occulta, nunc nobis reserata patuerunt. Quibus Eutyches, qui presbyterij nomine honorabilis videbatur, multum * imprudens, & nimis impetitus ostenditur, vt etiam de ipso dictum sit à Propheta: Noluit intelligere, vt benè ageret, iniquitatem meditatus est in cubili suo. Quid autem iniquius, quàm impia sapere, & sapientioribus, doctoribusque nō credere? Sed in hanc insipientiam cadunt, qui quum ad cognoscendam veritatem aliquo impediuntur * obscuro, non ad propheticas voces, non ad apostolicas literas, nec ad Euangelicas autoritates, sed ad semetipsos recurruut. Sed ideo magistri erroris existunt, quia veritatis discipuli non fuere. Quam enim eruditionem de sacris noui & veteris testamenti paginis acquisiuit, qui nec ipsius quidem symboli initia comprehendit? Et quod per totum mundum omnium regeneratorum voce depromitur, istius adhuc senis corde non capitur.

Alias, imprudens.
Psalm. 35.
24. quæ. 3
Quid autē iniquius.
Alias, obstaculo.

Caput II.

NEſciens igitur quid deberet de verbi Dei incarnatione ſentire, nec volens ad promerendum intelligentiæ lumen, in ſanctarum ſcripturarum latitudine laborare, illam ſaltem communem & indiſcretam cõfeſſionem ſollicito apprehendiſſet auditu, qua fidelium vniuerſitas profitetur, credere ſe in Deũ patrẽ omnipotentẽ, & in Ieſum Chriſtũ filium eius
Alias, ex. vnicum dominum noſtrum, qui natus eſt de ſpiritu ſancto, * & Maria virgine. Quibus tribus ſententijs omnium ferè hæreticorum machinæ deſtruuntur. Cùm enim Deus omnipotens creditur pater ſempiternus, eidem filius demonſtratur, in nullo à patre differens, quia de Deo Deus, de omnipotente omnipotens, de æterno natus eſt coæternus, non poſterior tempore, non inferior poteſtate, non diſſimilis gloria, non diuiſus eſſentia, idem verò ſempiterni genito-
Alias, ex. ris vnigenitus, ſempiternus natus eſt de ſpiritu ſancto, * & Maria virgine. Quę natiuitas temporalis illi natiuitati diuinæ & ſempiternæ nihil minuit, nihil contulit, ſed totam ſe reparando homini, qui erat deceptus, impendit, vt & mortem vinceret, & diabolum, qui mortis habebat imperium, ſua virtute deſtrueret. Nõ
Hebr. 2 enim ſuperare poſſemus peccati & mortis autorem, niſi naturam noſtram ille ſuſciperet, & ſuam faceret, quem in peccatum contaminare, nec mors potuit detinere. Cõceptus quippe eſt de ſpiritu ſancto intra vterum matris virginis, quæ ita illum, ſalua virginitate, ædidit, quemadmodum ſalua virginitate concepit. Sed ſi de hoc Chriſtianæ fidei fonte puriſſimo ſyncerum intellectum haurire non poterat, quia ſplendorem perſpicuæ veritatis obcæcatione ſibi propria tene-
Matth. 1 brarat, doctrinæ ſe Euangelicæ ſubdidiſſet, dicente Matthæo: Liber generatio-
Alias, inſtrumentũ nis Ieſu Chriſti, filij Dauid, filij Abrahã. Apoſtolicæ quoque prædicatiõis expetiſſet * inſtructum, & legens in epiſtola ad Romanos: Paulus ſeruus Ieſu Chriſti, vo-
Roman. 1 catus apoſtolus, ſegregatus in Euangelium Dei, quod antè promiſerat per prophetas ſuos in ſcripturis ſanctis, de filio ſuo, qui factus eſt ei ex ſemine Dauid ſe-
Geneſis 22 Galat. 3 cundum carnem, ad propheticas paginas piam ſollicitudinem contuliſſet, & inueniſſet promiſſionem Dei ad Abraham, dicentis: In ſemine tuo benedicentur omnes gẽtes. Et ne de huius ſeminis proprietate dubitaret, ſecutus fuiſſet Apo-
Ibidem. ſtolum dicentem: Abrahæ dictæ ſunt promiſſiones, & ſemini eius. Non dicit & ſeminibus, quaſi in multis, ſed quaſi in vno, & ſemini tuo, quod eſt CHRISTVS. Eſaiæ quoque prædicationem interiore apprehendiſſet auditu dicen-
Eſaia 7 Alias, vocabunt. tis: Ecce virgo in vtero concipiet, & pariet filium, & * vocabitur nomen Emmanuel, quod eſt interpretatum, nobiſcum Deus. Eiuſdemq́ prophetæ fideli-
Eſaiæ 10 Alias, humeros. ter verba legiſſet: Puer natus eſt nobis, filius datus eſt nobis, cuius poteſtas ſuper * humerum eius, & vocabitur nomen eius magni conſilij, angelus, admirabilis, conſiliarius, Deus fortis, princeps pacis, pater futuri ſeculi. Nec fruſtra toriè loquens, ita verbum diceret carnem factum, vt æditus vtero virginis Chriſtus, haberet formam hominis, & non haberet materni corporis veritatem. An
Lucæ 1 fortè ideo putauit dominum noſtrum IESVM CHRISTVM, non noſtræ eſſe naturæ, quia miſſus ad beatam Mariam angelus, ait: Spiritus ſanctus ſuperueniet in te, & virtus altiſſimi obumbrabit tibi. Ideoq́ & quod naſcetur ex te
Alias, fuerit. ſanctum, vocabitur filius Dei, vt quia conceptus virginis diuini fuit operis, non de natura concipientis * fieret caro concepti: Sed non ita intelligenda eſt illa ge-
Alias, virginis. neratio ſingulariter mirabilis, & mirabiliter ſingularis, vt per nouitatem creatio-
Prouer. 9 nis proprietas remota ſit generis. Fœcunditatem enim * virgini ſpiritus ſanctus
Ioannis 1 dedit, veritas autem corporis ſumpta de corpore eſt, & ædificante ſibi ſapientia
Alias, ſpiritus. domum, verbum caro factũ eſt, & habitauit in nobis, hoc eſt, in ea carne, quam ſumpſit ex homine, & quam * ſpiritu vitæ rationalis animauit.

Caput

Caput III.

SAlua igitur proprietate vtriusq; naturę, & in vnam coeunte personam, suscepta est à maiestate humilitas, à virtute infirmitas, ab æternitate mortalitas, & ad resoluendum conditionis nostræ debitum, natura inuiolabilis naturę est vnita passibili, vt quod nostris remedijs congruebat, vnus atq; idem, mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus, & mori posset ex vno, & mori non posset ex altero. In integra ergo veri hominis, perfectaq; natura, verus natus est Deus, totus in suis, est totus in nostris. Nostra autē dicimus, quæ in nobis ab initio creator condidit, & quæ reparanda suscepit. Nā illa, quæ deceptor intulit, & hō deceptus admisit, nullū habuere in saluatore vestigiū. Nec quia cōmunionem humanarū subijt infirmitatū, ideo nostrorū fuit particeps delictorū. Adsumpsit formā serui sine sorde peccati, humana augēs, diuina nō minuens, quia exinanitio illa, qua se inuisibilis visibilē pbuit, & creator ac dñs omnium rerū vnus voluit esse mortalium, inclinatio fuit miseratiōis, nō defectio potestatis. Proinde q manēs in forma Dei, fecit hominē, idē in forma serui, factus est hō. Tenet enim sine defectu proprietatē suam vtraq; natura. Et sicut* formā serui, Dei forma nō adimit, ita formā Dei, serui forma non minuit. Namquia gloriabaē diabolus, hominē, sua fraude deceptum, diuinis caruisse muneribus, & immortalitatis dote nudatum, duram mortis subijsse sententiā, seq; in malis suis quoddam de præuaricatoris consortio inuenisse solatiū, Deum quoq; iustitiæ exigente ratione, erga hominem, quem in tanto honore condiderat, propriam mutasse sententiā, opus fuit secreti dispēsatione cōsilij, vt incōmutabilis Deus (cuius volūtas nō potest sua benignitate priuari) primam erga nos pietatis suæ dispensationem, sacramento occultiore compleret, & homo, diabolicæ iniquitatis versutia actus in culpam, contra Dei propositum non periret.

Alias, forma serui, Dei formā nō adimit, ita formā Dei, serui forma.

Caput IIII.

INgreditur ergo hæc mundi infima filius Dei, de cœlesti sede descendens & à paterna gloria nō recedēs, nouo ordine, noua natiuitate generatus. Nouo ordine, quia inuisibilis in suis, visibilis factus est in nostris. Incōprehensibilis voluit comprehēdi. Ante tempora manēs, esse cœpit ex tempore. Vniuersitatis dñs seruilem formam, obumbrata maiestatis suæ immēsitate suscepit. Impassibilis Deus, non dedignatus est esse homo passibilis, & immortalis mortis legibus subiacere. Noua autē natiuitate gñatus, quia inuiolata virginitas concupiscentiam nesciuit, carnis materiam ministrauit. Adsumpta est igitur de matre dñi natura, non culpa, nec in domino Iesu Christo, ex vtero virginis genito, quia natiuitas est mirabilis, ideo* nostræ est naturæ dissimilis. Qui enim verus est Deus, idem verus est homo. Et nullum est in hac vnitate mendacium, dum inuicem sunt & humilitas hominis & altitudo deitatis. Sicut eīm Deus non mutaē miseratione, ita homo non cōsumitur dignitate. Agit eīm vtraq; forma cum alterius cōmunione, q̃d proprium est, verbo scilicet operāte, q̃d verbi est, & carne exequente, quod carnis est. Vnū horum coruscat miraculis, aliud succumbit iniurijs. Et sicut verbum ab æqualitate paternæ gloriæ non recessit, ita caro naturam nostri generis nō reliquit. Vnus eīm idēq; est, quod sæpe dicendum est, verè Dei filius, & verè hominis filius. Deus per id, q in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Homo p id, quòd verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Deus per id, quòd omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Homo per id, quòd factus est ex muliere, factus est sub lege. Natiuitas carnis manifestatio est humanæ naturæ. Partus virginis diuinæ est virtutis indicium. Infantia paruuli ostēditur humilitate cunarum. Magnitudo altissimi declaratur vocibus angelorum. Similis

Alias, mater est natura.

Ioannis 1

est rudimentis hominum, quem Herodes impius molitur occidere. Sed dñs est o-
Matth. 2 mnium, quem Magi gaudẽtes veniunt suppliciter adorare. Iam cùm ad præcur-
soris sui Ioannis baptismum veniret, ne lateret, q̃d carnis velamine tegeretur, vox
Matth. 3 patris de cœlo intonans dixit: Hic est filius meus dilectus, in q̃ mihi benè cõpla-
Matth. 4 cuit. Quem itaq; sicut hominem diabolica tentat astutia, eidẽ sicut Deo angelica
famulantur officia. Esurire, sitire, lassescere atq; dormire, euidẽter humanũ est.
Ioannis 6 Ioannis 4 Sed & de quinq; panibus, quinq; milia hominũ satiare, & largiri Samaritanæ a-
quam viuam, cuius haustus bibẽti præstat, ne vltrà iam sitiat, supra dorsum maris
plantis nõ subsidẽtibus ambulare, & elationes fluctuum increpata tẽpestate cõ
sternere, sine ambiguitate diuinum est. Sicut ergo (vt multa prætercam) nõ eius
Alias, Lazarum. dem naturæ est, flere miserationis affectu * amicum mortuum, & eundem re-
Ioannis 11 mota quatriduanæ aggere sepulturæ, ad vocis imperiũ excitare recidiuiuum,
Matth. 27 aut in ligno pendere, & in noctem luce conuersa, omnia elementa tremeface-
re, aut clauis transfixum esse, & paradisi portas fidei latronis aperire: ita non ei-
Ioannis 10 Ioannis 14 usdem naturæ est, dicere, ego & pater vnum sumus, & dicere, pater maior me
est. Quãuis enim in domino Iesu Christo Dei & homine, vna persona sit, aliud
tñ est, vnde in vtroq; cõmunis est cõtumelia, aliud vnde cõmunis est gloria. De
nostro enĩ illi est minor patre hũanitas, de patre illi est æqualis cũ patre diuinitas.

Caput V.

PRopter hanc vnitatem personæ, in vtraq; natura intelligendam, & fili
us hominis legitur descendisse de cœlo, cùm filius Dei carnẽ de ea vir-
gine, de qua est natus, adsumpserit. Et rursus, filius Dei crucifixus dici
tur ac sepultus, cùm hæc nõ in diuinitate ipsa, qua vnigenitus, cõsempi
ternus, & consubstantialis est patri, sed in naturæ humanæ sit infirmitate perpes
sus. Vnde vnigenitum filium Dei crucifixum & sepultum oẽs etiam in symbolo
confitemur, secundum illud Apostoli dictũ: Si enĩ cognouissent, nunq̃ dñm ma
1. Corint. 2 iestatis crucifixissent. Cùm autẽ ipse dñs noster atq; saluator fidẽ discipulorũ suis
interrogationibus erudiret, quẽ (inquit) dicunt homines esse filium hominis?
Cumq; illi diuersas aliorũ opiniones retexuissent, vos (ait) quem me esse dicitis?
Vbi B. Petrus, diuinitus inspiratus, & cõfessione sua omnibus gẽtibus profutu
Matth. 16 rus: Tu es (inquit) Christus filius Dei viui. Nec immeritò beatus est pronuncia-
tus à dño, & à principali petra soliditatem & virtutis traxit & nominis, qui per
reuelationẽ patris eundem & filium Dei est confessus, & Christum, quia vnum
horũ sine alio receptũ non proderat ad salutẽ, sed æqualis erat p̃iculi, dñm Iesum
Christum aut Deũ tñmodo sine homine, aut sine Deo solum hominẽ credidis-
se. Post resurrectionẽ verò dñi, quę vtiq; veri * hominis fuit, quia aliter nõ est re
Alias, corporis. suscitatus, q̃ qui fuerat crucifixus & mortuus, quid aliud quadraginta dierũ mo
ra gestum est, q̃ vt fidei nostræ integritas ab omni caligine mundaretur? Collo-
Actor. 1 quens enĩ cum discipulis suis, & cohabitans atq; conuescens, & pertrectari se dili
Ioannis 20 genti curiosoq; contactu ab eis, quos dubietas perstringebat, admittens, ideo &
clausis ad discipulos ianuis introibat, & flatu suo dabat spm̃ sanctum, & donato
Ibidem. intelligentię lumine, sanctarũ scripturarũ occulta pandebat. Et rursus, idem vul
nus lateris, fixuras clauorũ, & omnia recentissimæ passiõis signa monstrabat, di-
Lucæ 24 cẽs: Videte manus meas & pedes, quia ego sum. Palpate & videte, quia spiritus
carnẽ & ossa non habet, sicut me videtis habere, vt agnosceretur in eo proprietas
diuinę humanæq; naturę indiuidua permanere, & ita sciremus, verbum nõ hoc
esse, q̃d carnem, & vt vnum Dei filium & verbũ confiteremur & carnem. Quo
fidei sacramẽto Eutyches iste nimiũ æstimandus est vacuus, qui naturam nostrã
in vnigenito Dei nec per humilitatẽ mortalitatis, nec p̃ gloriam resurrectionis
1. Ioann. 4 agnouit. Nec sentẽtiam B. apostoli & Euãgelistæ Ioannis expauit, dicẽtis: Omis

spiritus

ſpiritus, qui confitetur Ieſum Chriſtum in carne veniſſe, ex Deo eſt, & omnis ſpi
ritus, qui ſoluit IESVM, ex Deo non eſt, & hic eſt Antichriſtus. Quid au-
tem eſt ſoluere IESVM, niſi humanam ab eo ſeparare naturam, & ſacramen-
tum fidei, per quod vnum ſaluati ſumus, imprudentiſſimis euacuare figmen-
tis? Caligans verò circa naturam corporis Chriſti, neceſſe eſt, vt etiam in paſ-
ſione eius eadem obcæcatione deſipiat. Nam ſi crucem domini nõ putat falſam,
& ſuſceptum pro mundi ſalute ſuppliciũ verum fuiſſe non dubitat, cuius credit
mortem, agnoſcat & carnem. Nec diffiteatur noſtri corporis hominem, quem
cognoſcit fuiſſe paſſibilẽ, quoniam negatio veræ carnis, negatio eſt etiã corpo-
reæ paſſionis. Si enim Chriſtianã ſuſcipit fidem, & à prædicatione Euangelij ſu
um non auertit auditũ, videat, quę natura transfixa clauis pependerit in crucis li Ioannis 19
gno, & aperto per militis lãceam latere crucifixi, intelligat, vnde ſanguis & aqua Alias, re-
effluxerint, vt Eccleſia Dei lauacro * rigaretur & poculo. Audiat & B. Petrum generetur
apoſtolum prædicantem, quòd ſanctificatio ſpiritus per aſperſionẽ fiat ſangui- 1. Petri 1
nis Chriſti. Nec tranſitoriè legat eiuſdem Apoſtoli verba, dicẽtis: Sciẽtes, quòd Ibidem.
non corruptibilibus argento & auro redempti eſtis de vana veſtra conuerſa-
tione paternæ traditionis, ſed precioſo ſanguine, quaſi agni incontaminati, &
immaculati Ieſu Chriſti. Beati quoq; Ioannis apoſtoli teſtimonio non reſiſtat, 1. Ioannis 1
dicentis: Sed ſanguis Ieſu filij Dei emundat nos ab omni peccato. Et iterum: Hęc 1. Ioannis 5
eſt victoria, quæ vincit mundum, fides noſtra. Et quis eſt, qui vincit mundum,
niſi qui credit, quõ Ieſus eſt filius Dei? Hic eſt qui venit per aquã & ſanguinem
Ieſus Chriſtus. Non in aqua ſolùm, ſed in aqua & ſanguine. Et ſpiritus eſt, qui
teſtificatur, quõ Chriſtus eſt veritas. Quia tres ſunt, q teſtimonium dãt, ſpiritus,
aqua & ſanguis, & hi tres vnũ ſunt. Spũs vtiq; ſanctificatiõis, & ſanguis redemp
tionis, & aqua baptiſmatis, q̃ tria vnũ ſunt, & indiuidua manẽt, nihilq; eorũ à ſui
connexiõe ſeiungit. Quia catholica Eccleſia hac fide viuit ac pficit, vt in Chriſto
Ieſu, nec ſine vera diuinitate humanitas, nec ſine vera credat hũanitate diuinitas.

Caput VI.

QVum autem ad interloquutionem examinis veſtri Eutyches reſpon-
derit, dicens: Confiteor ex duabus naturis fuiſſe dominum noſtrum
ante adunationem, poſt adunationem verò vnam naturam confiteor,
miror tam abſurdã, tamq; peruerſam eius profeſſionẽ, nulla iudicanti
um increpatiõe reprehenſam, & ſermonẽ nimis inſipientẽ nimisq; blaſphemũ,
ita omiſſum, quaſi nihil, q̃d offenderet, eſſet auditũ, cùm impiè duarum natura
rum ante incarnationem vnigenitus Dei filius fuiſſe dicatur, quàm nefariè poſt-
quam verbum caro factum eſt, natura in eo ſingularis adſeritur. Quod ne Euty
ches ideo vel rectè vel tolerabiliter æſtimet dictum, quia nulla veſtra eſt ſen-
tentia confutatum, dilectionis tuæ diligentiam commonemus frater cha-
riſſime, vt ſi per inſpirationem miſericordiæ Dei, ad ſatisfactionem cauſa per-
ducitur, imprudenaia hominis imperiti etiam ab hac ſenſus ſui macula per te
purgetur. Qui quidem (ſicut geſtorum ordo patefecit) benè cœperat à ſua per-
ſuaſione diſcedere, quum, veſtra ſententia coarctatus, profiteretur ſe dicere,
quod ante non dixerat, & ei fidei acquieſcere, cuius prius fuiſſet alienus. Sed
quum anathematizando, impio dogmati noluiſſet præbere conſenſum, intel-
lexit eum fraternitas veſtra in ſua manere perfidia, dignumq; eſſe, qui iudi-
cium condemnationis exciperet. De quo ſi fideliter atque vtiliter dolet, &
quàm rectè mota ſit Epiſcopalis autoritas, vel ſe reum cognoſcit, vel ſi ad ſatiſfa
ctionis * plenitudinem, omnia q̃ ab eo malè ſunt ſenſa, viua voce & pręſenti ſub
ſcriptione damnauerit, non erit reprehenſibilis erga correctum quantacunque Alias, por
miſeratio. Dominus noſter verus & bonus paſtor, qui animam ſuam poſuit pro nitudiẽm.
ouibus ſuis, & qui venit animas hominum ſaluare, non perdere, imitatores nos Ioann. 10 Lucæ 9

vult esse suæ pietatis, vt peccantes quidem iustitia coerceat, conuersos autem
Alias, de- misericordia non repellat. Tunc enim demum fructuosissimè fides vestra * de
prehendit fenditur, quando etiam à sectatoribus suis opinio falsa damnatur. Ad omnem verò causam piè ac fideliter exequendam, fratres nostros Iulianum Episcopum & Renatum presbyterum tituli sancti Clementis, sed & filiũ meum Hilarium diaconum vice nostra direximus. Quibus Dulcitium notarium nostrum, cuius fides nobis est sępe probata, sociauimus, confidentes ad futurum diuinitatis auxilium, vt is, qui errauerat, damnata sensus sui prauitate, saluetur. Deus te incolumem custodiat, frater charissime. Data Idibus Iunij, Asterio & Prothogene viris clarissimis consulibus.

Epistola undecima Leonis Papæ ad Iulianum Episcopum Coensem, contra Eutychenæ impietatis errorem.

Leo vrbis Romæ Episcopus dilectissimo fratri Iuliano Episcopo.

Alias, cor. Licet per * nostros, quos ab vrbe pro fidei causa dereximus, plenissimas ad fratrem Flauianum literas miserimus contra nimiæ impietatis errorem, tamen quia per filium nostrum Basilium diaconem scripta tuæ dilectionis accepimus, quæ multum nobis catholici sensus feruore placuerunt, etiam hanc paginam, quæ illis epistolis consonaret, adiecimus, vt vnanimiter atq; constanter, his qui Euangelium CHRISTI corrumpere cupiunt, resistatis, quoniam sancti spiritus in nobis atque in vobis vna est eruditio, eademq; doctrina, quam quicunque non recipit, non est membrum corporis Christi, nec potest eo capite gloriari, in quo naturam suam adserit non haberi. Quid autem prodest imprudentissimo seni, Nestorianæ hæreseos nomine, eorũ lacerare opinionẽ, quorũ pijssimam conuellere non potest fidem, quum quantum Nestorius à veritate discessit, deitatem verbi ab adsumpti hominis substantia separando, tantùm à recto tramite etiam iste desciscat, qui vnigenitum Dei filium sic de vtero beatæ virginis prædicat natum, vt humani quidem corporis speciem gesserit, sed humanę carnis veritas verbo vnita non fuerit? De quo prodigio falsitatis, quis non videat, quæ opinionum monstra nascantur? Negator enim mediatoris Dei & hominum, hominis Iesu Christi, necesse est, vt multis impietatibus impleatur, eumq; aut Apollinaris sibi vendicet, aut Valentinus vsurpet, aut Manichæus obtineat, quorum nullus in Christo humanæ carnis credidit veritatem. Qua vtiq; non recepta, non solùm quòd secundum carnem atq; animam rationalem, qui erat in forma Dei, manens idem in forma serui, homo natus est, denegatur, sed etiam, quòd crucifixus est, & mortuus ac sepultus, quòdque die tertia à mortuis resurrexit, & quòd ad dexterã Dei patris sedens ad iudicandos viuos & mortuos, in eo corpore sit venturus, in quo est iudicatus ad mortem, abnuitur, quia hæc redemptionis nostræ sacramenta vacuantur, si Christus veram veri hominis, totamq; naturam suscepisse non creditẽ. An quia manifesta erãt signa diuina, falsa dicenẽ documenta corporea, & testimonia vtriusq; naturæ valebunt, vt creator intelligatur,
Alias, ne. non valebunt, * vt creatura saluetur? Quod deitatis est, caro non minuit, quod carnis est, deitas non perimit. Idem enim & sempiternus ex patre, & tẽporalis ex matre, in sua virtute inuiolabilis, in nostra infirmitate passibilis, in deitate

Tri-

Trinitatis cum patre & cũ spiritu sancto, vnius eiusdemq; naturæ, in susceptione autem hominis non vnius substantiæ, sed vnius eiusdemq; personæ, vt idem esset diues in paupertate, omnipotens in abiectione, impassibilis in supplicio, in morte immortalis. Nec enim verbum aut in carnẽ, aut in animam aliqua sui parte conuersum est, quum simplex & incommutabilis natura deitatis, tota sit semper in sua essentia, nec damnum sui recipiens, nec augmentum, & sic adsumptam naturam beatificans, vt glorificata, in glorificante permaneat. Cur autem inconueniẽs, aut impossibile videatur, vt videlicet verbum & caro & anima vnus Iesus Christus & vnus Dei hominisq; sit filius, si caro & anima, quæ dissimilium naturarum sunt, vnam faciunt etiam sine verbi incarnatiõe personam, quum multo facilius sit, vt hanc vnitatem sui atq; hominis, deitatis præstet potestas, quàm vt eam in substantijs suis obtineat solius humanitatis infirmitas? Nec verbum igitur in carnem, nec in verbum caro mutata est, sed vtrunq; in vno manet, & vnus in vtroque est, non diuersitate diuisus, non permixtione confusus, nec alter ex patre, alter ex matre, sed idem aliter ex patre ante omne principiũ, aliter de matre in fine seculorum, vt esset mediator Dei & hominum, homo Iesus CHRISTVS, in quo inhabitaret plenitudo diuinitatis corporaliter, quia adsumpti, non adsumentis prouectio est, quòd Deus illum exaltauit & donauit illi nomen, quod est super omne nomen, vt in nomine Iesu omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quoniam dominus Iesus CHRISTVS in gloria est Dei patris. In eo verò quod Eutyches in Episcopali suo iudicio ausus est dicere, ante incarnationem duas in Christo fuisse naturas, post incarnatiõem autem vnam, necessarium fuerat, vt ad reddendum rationem professionis suæ, crebris atq; sollicitis iudicum interrogationibus vrgeretur, ne tanquam inane aliquid præterflueret, quod non nisi haustu de venenatorum dogmatũ apparebat effusum. Arbitror enim talia loquentem hoc habere persuasum, quòd anima, quam saluator adsumpsit, prius in cœlis sit commorata, quàm de Maria virgine nasceretur, eamq; sibi verbum in vtero copularet. Sed hoc catholicæ mentes, auresq; non tolerãt, quia nihil secũ dominus de cœlo veniens nostræ conditionis exhibuit: nec animam enim, quæ anterior extitisset, nec carnem, quæ non materni corporis esset, accepit. Natura quippe nostra non sic adsumpta est, vt prius creata, post adsumeretur, sed vt ipsa adsumptione crearetur. Vnde quod in Origene meritò damnatum est, quia animarum, antequam corporibus * insererentur, non solùm vitas, sed & diuersas fuisse adseruit actiones, necesse est, vt etiam in isto, nisi maluerit sententiam abdicare, plectatur. Natiuitas enim domini secundum carnem quamuis habeat quædam propria, quibus humanæ conditionis initia transcendat, siue quòd solus ex sancto spiritu ab inuiolata virgine sine concupiscentia carnis est conceptus & natus, siue quòd ita visceribus matris est æditus, vt & fœcunditas pareret, & virginitas permaneret, non alterius tamen naturæ erat eius caro, quàm nostra, nec alio illi, quàm cæteris hominibus, anima est inspirata principio, quæ excelleret, non diuersitate generis, sed sublimitate virtutis. Nihil enim carnis suæ habebat aduersum, nec discordiam desideriorum gignebat compugnantia voluntatum. Sensus corporei vigebãt sine lege peccati, & veritas affectionum sub moderamine deitatis & mentis, nec tentabatur illecebris, nec cedebat iniurijs. Verus homo vero vnitus est Deo, nec secundum existentem prius animam deductus è cœlo, nec secundũ carnẽ creatus est ex nihilo, eandẽ gerẽs in * Deo verbi Dei personam, & tenens communem nobiscum in corpore, animáque naturam. Non enim esset Dei hominumq; mediator, nisi idem Deus, idemq; homo in vtroque & vnus esset & verus. Incitat quidem nos ad latitudinem dissterendi materiæ magnitudo, sed apud eruditionem tuam non est copia laboran-

1. Timot. 2
Colossen. 2
Philip. 2

Alias, mis ceantur.

Alias, ver bi deitate personã.
1. Timot. 2

ran-

randum, præsertim iam, quum per nostros ad fratrem Flauianum sufficientes literas miserimus, ad confirmandos animos non solùm sacerdotum, sed etiam laicorum. Præstabit, vt credimus, misericordia Dei, vt absq; cuiusquam animæ detrimento possint aduersum diaboli dolos & sana defendi & vulnerata curari. Data Idibus Iunij, Asterio & Prothogene viris clarissimis consulibus.

Epistola duodecima eiusdem Leonis Papæ ad Theodosium Augustum de legatis, quos uice sua destinauit ad synodum Ephesinam, pro erroribus Eutychetis collectam.

Cæsari Theodosio religiosissimo & pijssimo Augusto, Leo Papa Ecclesiæ catholicæ vrbis Romæ.

QVantum rebus humanis consulere prouidentia diuina dignetur, sollicitudo clementiæ vestræ, spiritu Dei incitata demonstrat, quæ in catholica Ecclesia nihil impacatum, nihil vult esse diuersum, quoniam fides, quæ non nisi vna est, in nullo potest esse sui dissimilis. Vnde licet Eutyches (quantum gestorum Episcopalium ordo patefecit) imperitè atq; imprudenter errare detectus sit, debueritq; à sua meritò reprobabili persuasione discedere, quoniam tamen pietas vestra, quæ in honorem Dei religiosissima catholicam diligit veritatē, apud Ephesum constituit synodale Concilium, vt * imperitus in quo nimis caligat, veritas innotescat, fratres meos Iulianum Episcopum, & Renatum presbyterum, & filium meum Hilarium diaconū misi, qui ad vicem præsentiæ meæ pro negocij qualitate sufficerent, & qui eum secum deferrent iustitiæ & benignitatis affectum, vt quia dubitari non potest, quæ sit Christianæ confessionis integritas, & totius erroris prauitas damnaretur, & resipiscēs, qui deuiauerat, si pro venia supplicaret, sacerdotalis ei beneuolentia subueniret, quum in libello suo, quem ad nos misit, hoc saltem sibi ad promerendam veniam reseruauit, vt correcturum se esse promitteret, quicquid nostra sententia de his, quæ malè senserat, improbasset. Quid autem catholica Ecclesia vniuersaliter de sacramento dominicæ incarnationis credat & doceat, ad fratrem & coepiscopum nostrum Flauianum plenius continent scripta, quæ misi. Data Idibus Iunij, Asterio & Prothogene viris clarissimis consulibus.

Alias, imperito seni, ea in qua.

Epistola decimatertia eiusdem Leonis Papæ ad Pulcheriam Augustam, de his unde supra ad Theodosium Augustum.

Leo catholicæ Romanæ Ecclesiæ Episcopus pijssimæ Pulcheriæ Augustæ.

QVantum præsidij dominus Ecclesiæ suæ in vestra clementia præpararit, multis sæpe probauimus documentis. Et quicquid nostris temporibus, contra impugnatores catholicæ veritatis, industria sacerdotalis obtinuit, ad vestram maximè gloriam redundauit, dum sicut spiritu sancto docente didicistis, illi per omnia potestatem vestram subijcitis, cuius munere & protectione regnatis. Vnde quia contra inte-

gri-

gritatem fidei Christianæ dissensionem quandam in Constantinopolitana Ecclesia Eutyche autore generatam, fratris & coepiscopi nostri Flauiani relatione cognoui, ita vt totius causæ speciem synodalium gestorum textus ostenderit, dignum gloriæ vestræ est, vt error, qui (vt arbitror) de imperitia magis, quàm de versutia natus est, auferatur, priusquam vllas sibi vires de consensu imprudentium pertinacia prauitatis acquirat, quia etiam ignorantia graues nonnũquam incidit lapsus, & plerunq; in diaboli ruit foueas incauta simplicitas, per quam in supradicto subrepsisse intelligo spiritum falsitatis, vt dum æstimat se religiosius de filij Dei maiestate sentire, si ei naturæ nostræ veritatem inesse non dicat, totum illud, quod verbum caro factum est, vnius atq; eiusdem putet esse substantiæ. Et quantum Nestorius à veritate excidit, dum Christum de matre solùm hominem adserit natum, tantùm etiam hic à catholico tramite deuiat, qui de eadem virgine non nostram credit æditam esse substantiam, volens vtiq; eam solius deitatis intelligi, vt quòd formam serui gessit, & quòd nostri similis fuit atq; conformis, quædam nostræ naturæ fuerit imago, non veritas. Nihil autem prodest, dominum nostrũ beatę Mariæ virginis filium, verũ perfectumq; hominem dicere, si non illius generis homo creditur, cuius in Euangelio prædicatur. Dicit enim Matthæus: Liber generatiõis Iesu Christi filij Dauid, filij Abaham, & ita humanę originis ordinem sequitur, vt generationum linias vsq; ad Ioseph, cui mater domini erat desponsata, deducat. Lucas verò retrorsum successionum gradus relegens, ad ipsum humani generis principem redit, vt Adam primum, & Adam nouissimum eiusdem ostendat esse naturæ. Potuerat quippe omnipotentia filij Dei sic ad docendos, iustificandosq; homines apparere, quomodo

& patriarchis & prophetis in specie carnis apparuit, quum aut luctamen inijt, *Gene. 32*
aut sermonem conseruit, quũ mue officia hospitalitatis non abnuit, vel etiam *Gene. 18*
appositum cibum sumpsit. Sed illę imagines hũius hominis erant * indicia, cu- *Alias, indices.*
ius veritatem ex præcedentium patrum stirpe sumendam, significationes mysticæ nunciabant. Et ideo sacramentum reconciliationis nostræ ante tempora æterna dispositum, mille implebant figuræ, quia nondum superuenerat spiritus sanctus in virginem, nec virtus altissimi obumbrauerat ei, vt & intra inte- *Prouer. 9*
merata viscera, ædificante sibi sapientia domum, verbum caro fieret, & forma *Ioannis 1*
Dei ac forma serui in vnam conueniente personam, creator temporum nasceretur in tempore, & per quem facta sunt omnia, ipse inter omnia gigneretur. Nisi enim nouus homo, factus in similitudinem carnis peccati, nostram susciperet

vetustatem, & consubstantialis patri, consubstantialis esse dignaretur & matri, *Alias, vel*
naturamq; sibi nostram solus à peccato liber vniret, sub iugo diaboli generali- *possemus*
ter teneretur humana captiuitas, nec aliter * possideremus triumphantis vi- *triumphãtis victo-*
ctoriam, si extra nostram esset confecta naturam. De hac autem participatio- *ria.*
ne mirabile sacramentum nobis regenerationis * induisit, vt per ipsum spiri- *Alias, in-*
tum, per quem Christus & conceptus est & natus, etiam nos, qui per concupis- *duxit.*
cẽtiam carnis sumus geniti, spirituali iterum origine nasceremur. Propter quod
ab Euangelista de credentibus dicitur: Qui non ex sanguinibus, neq; ex volun- *Ioannis 1*
tate carnis, neq; ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Cuius ineffabilis gratiæ participeps non est, nec potest filiorum Dei adoptionem consequi, quisquis à fide sua, hoc quod nos principaliter saluat, excludit. Vnde multum doleo, multũq; contristor, quòd hic, qui antea de humilitatis proposito laudabilis videbatur, contra vnicam spem nostram, patrumq; nostrorum, vana nimis & stolida audet adstruere. Qui dum videret insipientiæ suæ sensum catholicis auribus dis-
plicere, reuocare se à sua opinione debuerat, nec ita Ecclesiæ præsules commoue *24. quęst. 2.*
re, vt damnationis sententiam mereretur accipere, quam vtiq;, si in sua sentẽtia *Damnationis senten-*
voluerit permanere, nullus poterit relaxare. Sedis enim apostolicæ moderatio *tiam.*
hanc

hanc temperantiam obseruat, vt & seuerius agat cum obduratis & veniam cupiat præstare correctis. Quia ergo multa mihi fiducia est de pietatis tuæ syncerissima fide, obsecro gloriam clementiæ tuæ, vt sicut sancto studio tuo catholica prædicatio semper adiuta est, ita nunc quoque eius faueat libertati, quam fortè ideo permisit dominus hac tentatione pulsari, vt quales intra Ecclesiam lateant, possit agnosci. Quorum planè non est negligenda curatio, vt nec Episcoporum nos cõtristet amissio. Augustissimus verò & Christianissimus Imperator cupiens quàm celerrimè turbata componi, Episcopali Concilio, quod Ephesi vult haberi, nimium breue & angustum tempus indixit, diem Calendarum Augustarum præstituendo conuentui, quum à tertio die Iduum Maiarum, quo serenitatis eius scripta suscepimus, maior pars reliqui sit temporis adsumenda, vt profectio sacerdotum, qui negocio sufficiant, valeat ordinari. Nam illud, quod pietas eius etiã me credidit debere interesse Cõcilio, etiam si secundum aliquod præcedens exigeretur exemplum, nunc tamen nequaquam possit impleri, quia rerum præsentium nimis incerta cõditio à tantæ vrbis populis me abesse non sineret, & in desperationem quandam animi tumultuantium mitterentur, si per occasionem causæ Ecclesiasticæ videret patriam & apostolicam sedem velle deserere. Quia igitur ad publicam vtilitatem pertinuisse cognoscitis, vt salua clementiæ vestræ venia, charitati me & precibus ciuium non negarem, in his fratribus meis, quos vice mea misi, me quoque adesse cum cæteris, qui adfuerint, æstimate, quibus secundum causam, satis mihi & gestorum serie, & ipsius, de quo agitur, professione, patefactam, euidẽter & plenè quid seruandum esset, ostendi. Non enim de portiuncula aliqua fidei nostræ, quòd minus lucidè clarescat, quæritur, sed hoc stultissima resultatio audet incessere, quod dominus noster in Ecclesia neminem sexus vtriusque voluit ignorare. Siquidem ipsius catholici symboli breuis & perfecta confessio duodecim apostolorum totidem est signata sententijs, tanquam instructa sit munitione cœlesti, vt omnes hæreticorum opiniones solo ipsius possint gladio detruncari. Cuius symboli plenitudinem si Eutyches puro & simplici voluisset corde concipere, in nullo à decretis sacratissimi Niceni Concilij deuiaret, & hoc à sanctis patribus intelligeret constitutum, vt contra apostolicam fidem, quę non nisi vna est, nullum se ingenium, nullum eleuaret eloquium. Et ideo pro vestrę pietatis consuetudine elaborare dignamini, vt quod contra singulare sacramentum salutis humanæ, blasphema insipientia protulit, ab omnium animis repellatur. Ac si ipse, qui in hanc tentationem incidit, resipiscat, ita vt per libellarem satisfactionem proprium damnet errorem, communio ei sui ordinis * reformetur. Quod etiam sancto Flauiano Episcopo me clementia tua scripsisse cognoscat, vt charitas non negetur, si error aboletur. Datum Idibus Iunij, Asterio & Prothogene viris clarissimis consulibus.

*Alias, nõ negetur.

Epistola decimaquarta ad Faustum, Martianum & reliquos Archimandritas Constantinopolitanos.

Dilectissimis filijs Fausto, Martiano & reliquis Archimandritis Leo Episcopus.

Quum

QVum propter causam fidei, quam Eutyches perturbare ten tauit, de latere meo mitterem, qui defensioni veritatis adsisterent, congruum credidi, vt etiam ad vestram dilectiōem scripta dirigerem, quos certum habeo ita studere pietati, vt blasphemas & impias voces nullatenus æquanimiter audire possitis, manente in cordibus vestris apostolica institutione, qua dicitur: Si quis vobis euāgelizauerit præter id quod accepistis, anathema sit. Sensum autem prædicti Eutychetis, qui sicut gestorum lectione cognouimus, meritò reprobatus est, etiam nos detestandum esse decernimus, ita vt si adscrere insipiens in sua prauitate voluerit permanere, habeat cum his consortium, quorum est secutus errorem. Meritò enim fiet extra Christi Ecclesiam, qui in Christo humanam, id est, nostram, negat esse naturam. Sed si idem spiritu Dei miserante correctus, impietatem sui erroris agnouerit, & quæ catholici execrantur, plena satisfactione damnauerit, volumus ei misericordiam non negari, vt Ecclesia domini nullum sentiat damnum, cùm & resipiscēs possit recipi, & solus debeat error excludi. De sacramento autem pietatis magnæ, in qua nobis per incarnationem verbi Dei iustificatio est & redemptio, quæ sit nostra ex patrum traditione sententia, nunc sufficienter (quantum arbitror) explicatum est, vt per insinuationem præsulis vestri, quid secundūm Euangelium domini Iesu Christi in omnium fidelium cordibus fixum esse cupiamus, noscatis. Datum Idibus Iunij, Asterio & Prothogene viris clarissimis consulibus. Galat. 1

Epistola decimaquinta eiusdem ad Ephesinam synodum secundam, in qua prouocat congregatos Episcopos, Eutychetis blasphemias condemnare.

Leo Episcopus sanctæ synodo, quæ apud Ephesum conuenit.

REligiosa clementissimi principis fides sciens ad suam gloriam maximè pertinere, si intra Ecclesiam catholicam nullius erroris germen exurgeret, hanc reuerētiam diuinis detulit institutis, vt ad sanctæ dispositionis effectum autoritatem apostolicæ sedis adhiberet, tanquam ab ipso beatissimo Petro cuperet declarari, quod in eius confessione laudatum sit, qn̄ dicente dn̄o: Quem me esse dicūt hoīes filiū hominis? varias quidē diuersorum opiniones discipuli memorarunt, sed cùm ab eis, quid ipsi crederent, quæreretur, princeps apostolorum plenitudinem fidei breui sermone complexus: Tu es (inquit) Christus filius Dei viui, hoc est, tu qui es verè filius hominis, idem verè es filius Dei viui. Tu, inquam, verus in deitate, verus in carne, & salua geminæ proprietate naturæ vtrinq; vnus. Quod si Eutyches intelligeret, ac viuaciter crederet, nequaquam ab huius fidei tramite deuiaret. Propter quam ei respondetur à domino: Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus, qui est in cœlis. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Nimis autem à compage huius ædificationis alienus est, qui & B. Petri confessionem non capit, & Christi Euangelio cō- Matth. 16

tradicit,ostendens se nullum vnquam studium cognoscendæ veritatis habuisse,& superfluò honorabilem visum, qui nulla * autoritate cordis ornauit caniem senectutis. Verùm quia etiam talium nõ est negligenda curatio, & piè ac religiosè Christianissimus Imperator haberi voluit Episcopale Concilium, vt pleniore iudicio omnis possit error aboleri, fratres nostros Iulianum Episcopum, Renatum presbyterum, & filium nostrum Hilarium diaconem, cumq; his Dulcitium notarium probatæ nobis fidei, misi, qui vice mea sancto conuentui vestræ fraternitatis intersint, & communi vobiscum sententia, quæ domino sint placitura, constituant. Hoc est, vt primitus pestifero errore damnato, etiam de ipsius, qui imprudenter errauit, restitutione tractetur, si tamen doctrinam veritatis amplectens, sensus hæreticos, quibus imperitia eius fuerat irretita, plenè aperteq; propria voce & subscriptione damnauerit, quod etiam in libello, quem ad nos miserat, est professus, spondens, per omnia nostram sequuturum se esse sententiam. Acceptis autem fratris & coepiscopi nostri Flauiani literis, plenius ad eum de his, quæ ad nos videtur retulisse, rescripsimus, vt abolito hoc, quo inquinatus videbatur, errore, in laudem & gloriam Dei per totum mũdum vna sit fides, & vna eademq; confessio, & in nomine Iesu, omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia dominus Iesus Christus in gloria est Dei patris. Data Idibus Iunij, Asterio & Prothogene viris clarissimis consulibus.

Alias, maturitate. | Philip. 2

Epistola decimasexta eiusdem ad Flauianum Constantinopolitanum Episcopum.

Flauiano charissimo fratri Leo Episcopus Romæ.

Literas tuæ dilectionis accepi cum gestis, quæ apud vos super fidei quæstione confecta sunt. Et quia clementissimus Imperator pro Ecclesiæ pace sollicitius synodũ voluit cõgregari, quamuis euidẽter appareat, rem, de qua agitur, nequaquam synodali indigere tractatu, tamen, frater charissime, subsequutos esse significo, quos in hac re placuit destinare. Nec necessarium fuit, nunc amplius scribi, quum propitio Deo, de his quæ causæ credidimus conuenire, per ea, quæ ipsi portabunt scripta, sis plenius instruẽdus. Data decimoquinto Calendas Iulij, Asterio & Prothogene viris clarissimis consulibus.

Epistola decimaseptima eiusdem ad Theodosium Augustum.

Leo Episcopus Theodosio semper Augusto.

Acceptis clementiæ vestræ literis, & multum vniuersali Ecclesiæ gaudendum esse prospexi, quòd Christianam fidem, qua diuinitas honoratur & colitur, in nullo dissimilem, in nullo vult esse discordem. Quid enim rebus humanis ad exorandam misericordiã Dei efficacius suffragetur, quàm si vna gratiarum àctio, & vnius cõfessionis sacrificium maiestati eius ab omnibus offeratur? In quo & sacerdotum &

cun-

cunctorum fidelium ita demum erit plena deuotio, si in his, quæ per vnicum Dei filium Deum verbum pro nostra redemptione sunt gesta, nihil aliud sentiatur, quàm quod ipse prædicari de se iussit & credi. Vnde quamuis ad diem Cōcilij Episcopalis, quem pietas vestra constituit, occurrere me ratio nulla permittat, quum nec aliqua ex hoc exempla præcesserint, & temporalis necessitas me non patiatur deserere ciuitatem, præsertim quum tam euidens fidei causa sit, vt rationabilibus causis ab indicenda synodo fuisset abstinendum, tamen in quantum dominus iuuare dignatur, meum studium commodaui, vt clementiæ vestræ statutis aliquatenus pareatur, ordinatis hinc fratribus meis, qui amputandis scandalis pro causæ æquitate sufficiant, quiq; præsentiæ meæ impleant vicem, quia non talis quæstio orta est, vnde aut possit aut debeat dubitari. Data duodecimo Calendas Iulij, Asterio & Prothogene viris clarissimis consulibus.

Epistola decimaoctaua eiusdem ad Pulcheriam Augustam.

Leo Episcopus Pulcheriæ Augustæ.

QVantum sibi fiduciæ de fide vestræ clemētiæ Ecclesia Dei debeat polliceri, multis probauimus sæpe documentis, dū, sicut spiritu sancto docente didicistis, illi per omnia potestatem vestram subijcitis, cuius munere & protectione regnatis. Vnde quia contra integritatem fidei Christianæ, dissensionem quandam in Constantinopolitana Ecclesia, Eutyche autore generatam, fratris & coepiscopi mei Flauiani relatione cognoui, vt totius causæ speciem synodalium gestorum textus ostēderet, dignū gloriæ vestræ est, vt error qui de imperitia magis, quàm de versutia natus est, auferatur, priusquam vllas vires de consensu imprudentium pertinacia prauitatis acquirat. Nam quantùm Nestorius à veritate excidit, dum dominum Iesum CHRISTVM de matre virgine hominem solùm adserit natum, tantùm etiam hic à catholico tramite deuiauit, qui de eadem virgine æditum, non nostræ credidit esse naturæ, vt quòd formam serui gessit, quòd nostri similis fuit atque conformis, quædam nostræ carnis fuerit imago, non veritas. Nihil autem prodest dominum nostrum, beatæ Mariæ virginis filium, hominem dicere, si non illius generis, atque seminis homo creditur, cuius in ipso Euangelij exordio prædicatur. Vnde multum doleo, multumq; contristor, quòd hic, qui antea de humilitatis proposito laudabilis videbatur, contra vnicā spem nostram, patrumq; nostrorum, vana & nimis peruersa audet adstruere. Qui quum videret insipientiæ suæ sensum catholicis auribus displicere, reuocare se à sua opinione debuerat, ne ita Ecclesiæ præsules commoueret, vt sententiam damnationis exciperet. Quam vtique si in suo sensu voluerit permanere, nullus poterit relaxare. Sedis enim apostolicæ moderatio hanc temperantiam seruat, vt & seuerius agat cum obduratis, & veniam cupiat præstare correctis. Quia ergo mihi multa fiducia est de pietatis vestræ syncerissima fide, obsecro gloriosissimam clementiam vestram, vt sicuti sancto studio tuo catholica prædicatio semper adiuta est, ita nunc quoque eiusdem faueas libertati. Non enim portiuncula aliqua fidei nostræ, quæ minus * lucidè sit clara, pulsatur, sed hoc imperita resultatio audet incessere, quod dominus in Ecclesia sua neminem voluit ignorare. Et ideo pro vestræ pietatis consuetudine elaborare dignemini, vt con

Alias, lucida.

tra ſingulare ſacramentum ſalutis humanæ, quod blaſphema inſipientia protulit, ab omnium animis repellatur. Ac ſi ipſe, qui in hac tentatione incidit, reſipiſcat, ita vt, quod malè ſenſerat, propria voce & ſubſcriptione condemnet, cõmunio illi ſui ordinis reformetur. Quod etiam fratri & coepiſcopo meo Flauiano me clementia veſtra ſcripſiſſe cognoſcat, & his, quos miſimus, delegaſſe, vt venia concedatur, ſi error aboletur. Ne autem pijſſimi principis diſpoſitioni, qua Epiſcopale Concilium voluit cõgregari, noſtra videretur præſentia defuiſſe, fratres meos Iulianum Epiſcopum, Renatum presbyterum, & filium meum Hilarium diaconum miſi, qui vicem præſentiæ meæ implere ſufficerent. Sed ei, qui in errore eſt, melius conſuletur, ſi vbi deſipuit, ibidem reſipiſcat, & vbi damnationem meruit, illic indulgentiam conſequatur. Data Idibus Iunij, Aſterio & Prothogene viris clariſſimis conſulibus.

Epiſtola decimanona eiuſdem ad Iulianum Epiſcopum.

Leo Epiſcopus Iuliano Epiſcopo chariſſimo fratri.

Literæ dilectionis tuæ, quæ mihi nuper ſunt redditæ, quàm ſpirituali catholicæ fidei vigeas amore, demonſtrãt, & multum gaudere me faciunt, quod in eadem ſententia pia corda concurrunt, vt ſecũdum doctrinam ſpiritus ſancti impleatur in nobis, quod Apoſtolus ait: Obſecro autem vos fra-
I. Corin. 1
tres per nomen domini noſtri Ieſu Chriſti, vt idipſum dicatis omnes, & non ſint in vobis ſchiſmata. Sitis autem perfecti in eodem ſenſu, & in eadem ſententia, cuius vnitatis nimium ſe Euthyces fa>ctum extraneum, qui in ſua peruerſitate veteraſcit, nec adhuc, quibus vinculis à domino ſit obligatus, intelligit. Et quanquam ſacerdotem domini reperiẽdum putat, qui eius imperitiæ amentiæq; conſentiat, diu apud nos incertum fuit, quid in ipſo catholicis diſpliceret. Et cũ fratris noſtri Flauiani nullas literas ſumeremus, ipſe autem ſcriptis ſuis Neſtorianam hæreſim repullulare quereretur, non plenè potuimus diſcere, vnde procederet, vel quò tenderet tam doloſa cauſatio. Sed poſteaquam geſtorum ad nos Epiſcopalium documenta perlata ſunt, omnia illa, quæ fallacium querelarum velamine tegebantur, quàm eſſent deteſtanda, patuerunt. Et quia clementiſſimus Imperator, pro beneuolentia ac pietate animi ſui, de ſtatu huius, qui antè honorabilis videbatur, diligentius voluit iudicari, atq; ob hoc indicendum credidit Epiſcopale Concilium per fratres noſtros Iulianum Epiſcopum, & Renatum presbyterum, ſed & filium meum diaconum Hilarium, & quos ex latere meo vice mea miſi, ad fratrem noſtrum Flauianum ſufficientia pro qualitate cauſæ ſcripta direxi, quibus & veſtra dilectio, & Eccleſia vniuerſa cognoſcat, de antiqua & ſingulari fide, quam indoctus impugnator inceſſit, quid diuinitus traditum teneamus, & quid incõmutabiliter prædicemus. Quia tñ non debemus partes miſerationis omittere, congrua moderatiõe credidimus ſanciẽdum, vt ſi condẽnatus presbyter plena ſatisfactione corrigit, ſententia, qua obſtrictus eſt, relaxetur. Si verò in eodẽ inſipientiæ ſuæ luto iacere delegerit, ſtatuta permaneãt, & cum eis habeat ſortem, quorum eſt ſecutus errorem. Data Idibus Iunij, Aſterio & Prothogene viris clariſſimis conſulibus.

Epiſtola uigeſima eiuſdem ad Flauianum Epiſcopum.

Flauiano dilectiſſimo fratri Leo Epiſcopus.

Pro-

PRofectis iam nostris, quos ad vos in fidei causa direximus, per filium nostrum Basilium diaconum scripta tuae dilectionis accepimus, quibus meritò parum de negocio communis sollicitudinis * indidisses, quoniam & gesta antè delata, de omnibus nos sufficienter instruxerant, & ad familiarem interrogationem idoneus erat sermo praedicti, per quē nunc alloquia reddentes, dilectionem tuam per Dei gratiam, in qua fidimus, cohorramur, vtentes verbis apostolicis, atque dicentes: In nullo terreamini ab aduersarijs, quae est illis causa perditionis, vobis autem salutis. Quid enim tam exitiabile, quàm negata veritate incarnationis Christi, omnem spem salutis humanae velle dissoluere? & Apostolo contrariè dicenti manifestè: Magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne: quid tam gloriosum, quàm contra inimicos natiuitatis & crucis Christi pro fide Euangelica dimicare? De cuius purissimo lumine, inuictaque virtute, datis iam ad tuam dilectionem literis, quid in nostro esset corde, patefecimus, ne de illis, quae secundum doctrinam catholicā didicimus & docemus, aliquid inter nos videri possit ambiguum. Quia verò tam valida, & tam clara sunt testimonia veritatis, vt nimis caecus, nimisque obduratus habendus sit, qui ad coruscationem lucis atque rationis non confestim se à tenebris falsitatis excusserit, ad curandam imperitorum insaniam, etiam patientiae volumus adhibere medicinam, vt paternas increpationes hi, qui in senectute carnis suae mente sunt paruuli, discant obedire maioribus. Ac si deposita imperitiae suae vanitate resipiscunt, omnique errore damnato fidem veram singularemque suscipiunt, misericordia eisdem Episcopalis beneuolentiae non negetur, mansuro iudicio, quod praecessit, si impietas meritò condemnata, in sua prauitate perstiterit. Data decimo Calendas Augusti, Asterio & Prothogene viris clarissimis consulibus.

Alias, indidisti.

Philip. 1

1. Timot. 3

Epistola uigesimaprima eiusdem ad eundem Flauianum Constantinopolitanum Episcopum.

Leo Episcopus Flauiano Episcopo.

AVget sollicitudinem nostrā taciturnitas tua, qui iamdiu nulla dilectiōis tuae scripta suscepimus, cùm nos curarum tuarū participes pro fidei defensione solliciti, frequenter per occasiones idoneas ad dilectiōem tuam literas miserimus, vt adhortationum nostrarum cōsolationibus te iuuaremus, vt aduersariorum stimulis pro fidei defensione nō cederes, cùm laboris tui participes nos probares. Olim ad fraternitatem tuam nostros credimus peruenisse, per quos plenius scriptis, mandatisque nostris instructum te esse retines, & Basilium ad te (vt volueras) ipsi remisimus. Nunc, ne aliqua praetermissum occasione te crederes, per filium nostrum honorabilem, & amabilem nobis virum Efitium, hanc paginam dedimus, vt tota celeritate ad scripta nostra respondeas, nosque subinde de tuis actibus nostrorumque, & de totius causae absolutione facias certiores, vt sollicitudinem, quam nunc pro fidei defensione gerimus, prosperioribus nuncijs molliamus. Data tertio Idus Augusti, Asterio & Prothogene viris clarissimis consulibus.

Epistola uigesimasecunda eiusdem ad Constantinopolitanos Episcopos.

Leo Episcopus,& sancta synodus, quæ in vrbe conuenit, clero,honoratis,& plebi consistenti apud Constantinopolim,dilectissimis filijs in domino salutem.

Vt pphana iudicantur in hac epla Cōcilij Ephesini secundi acta,& impendit cōsolatio Cōstantinopolitanis pro destitutione pontificis sui Flauiani.

IN notitiam nostram, quæ Ephesi contra opinionem omnium sunt acta, perlatis, magno animum nostrum fatemur mœrore cōfusum, nec tantum licuisse iniquitati, facilè potuissemus credere, nisi filius noster Hilarius diaconus, qui à nobis vice nostra cum alijs, vt interesset synodo, missus fuerat, fugiens reuertisset, declinans, ne iniustæ particeps esset sententiæ. Quippe quum vox illic à nostris contradictionis emissa sit, quam Alexandrinus antistes (qui totum solus ibi potentiæ suæ vendicauit) audire contempsit, in consortium suæ voluntatis inuitos protrahens sacerdotes, vt per vim coacti subscriberent, qui nullam damnationis causam idoneam reperissent. Sed hos ausus pio & Christianissimo principi confidimus minimè placituros. At nunc quia Ecclesiam vestram hac ratione cognouimus dissipatam, consolandos, adhortandosque vos esse credidimus nostris epistolis, vt pro catholicæ fidei defensione perfidorum nequitiæ resistatis. Nolumus enim dilectionem vestram hoc mœrore percelli, cùm maior gloria vestram sit subsequutura constantiam, si à probabili sacerdote vestro nullæ vos minæ, nulla formido diuulserit. Quisquis enim incolumi atque superstite Flauiano Episcopo vestro, sacerdotium eius fuerit ausus inuadere, nunquam in communione nostra habebitur, nec inter Episcopos poterit numerari. Nos enim sicut Nestorium in sua peruersitate anathematizauimus, ita eos, qui veritatem carnis nostræ in domino IESV CHRISTO denegant, pari execratione damnamus. State igitur in spiritu catholicæ veritatis, & apostolicam cohortationem

Philip.1 ministerio nostri oris accipite, quia vobis donatum est pro CHRISTO, non solùm vt in eum credatis, sed etiam vt pro illo patiamini. Nolite arbitrari (dilectissimi) quòd sanctæ Ecclesiæ suæ desit, aut defutura sit diuina protectio. Splendescit enim fidei puritas, cùm ab ea sordes separantur errorum. Vnde iterum, iterumque vos ante conspectum domini obtestamur pariter & monemus, vt à fide, in qua fundati estis, & in qua Christianissimum principem nouimus permanere, non insidijs, non cuiusquam persuasionibus moueamini, sed in persona Episcopi vestri illum in cordis oculis habeatis, pro quo idem omnia pati, quæ fuerunt illata, non metuit, cuius per omnia imitatores vos esse cupimus, vt commune cum ipso præmium fidei habere possitis. Data Idibus Octobris, Asterio & Prothogene viris clarissimis consulibus.

Epistola uigesimatertia eiusdem ad clerum & plebem Constantinopolitanæ urbis.

Leo Episcopus, & sancta synodus, quæ in vrbe Roma conuenit, clero, honoratis, & plebi consistenti Constantinopoli.

Licet

Licet de his, quæ in Concilio sacerdotum apud Ephesum gesta memorantur, multus nos mœror afficiat, eò quòd sicut consonans fama dispersit, & ipso rerum monstratur effectu, nec iustitiæ illic moderatio, nec fidei est seruata religio, de vestræ tñ deuotionis pietate gaudemus, & in sanctæ plebis acclamatiõibus, quarũ ad nos exẽpla delata sunt, omniũ vestrorũ probamus affectũ, qa & viuit ac pmanet apud bonos filios, optimi patris iusta dilectio, & catholicæ doctrinæ eruditionem in nulla patimini parte corrumpi. Non dubiè enim, sicut vobis spiritus sanctus reserauit, Manichæorum confœderantur errori, qui ab vnigenito Dei filio verum & nostræ naturæ hominẽ negant esse susceptum, omnesq; eius corporeas actiões simulatorij volũt fuisse phãtasmatis. Cui impietati ne in aliquo prebere tis assensum, iam per filium meum Epiphanium & Dionysium Romanę Ecclesiæ notarios, cohortatoria ad dilectionem vestram scripta direximus, quibus confirmationem, quã expetistis, vltrò prębuimus, vt nos paternam vobis curam non dubitetis impendere, ac modis omnibus laborare, vt auxiliante misericordia Dei, oĩa quæ ab imperitis, & ab insipiẽtibus excitata sunt scandala, destruant. Nec quisq; sibi audeat de sacerdotali honore blandiri, qui potuerit in execrãdi sensus impietate conuinci. Nã si vix in laicis tolerabilis videtur inscitia, quãto magis in eis, qui præsunt, nec excusatione est digna nec venia, maximè cùm etiam defendere peruersarum opinionum commenta præsumunt, & in consensum suum aut errore aut gratia insanabiles quosq; traducunt: Separẽtur huiusmodi à sanctis membris corporis Christi, neq; sibi catholica libertas infidelium iugum patiatur imponi. Extra enim donum diuinæ gratiæ, & extra sacramentũ habendi sunt salutis humanæ, qui negantes naturã nostræ carnis in Christo, & Euangelio contradicunt, & symbolo reluctantur. Nec sentiunt se in hoc præruptum sua obcæcatione deduci, vt nec in passionis dominicæ, nec in resurrectionis veritate consistant, quia vtrumq; in saluatore vacuatur, si in eo nostri generis caro non creditur. In quibus isti ignorantiæ tenebris, in quo hactenus desidiæ torpore iacuere, vt nec auditu discerent, vel lectione cognoscerent, quod in Ecclesia Dei in omnium ore tam consonum est, vt nec ab infantium linguis veritas corporis & sanguinis Christi inter communis sacramenta fidei taceatur: Quia in illa mystica distributione spiritualis alimoniæ hoc impartitur, hoc sumitur, vt accipientes virtutem cœlestis cibi, in carnem ipsius, qui caro nostra factus est, transeamus. Vnde & ad confirmationem charitatis vestræ, quæ laudabili fide inimicis veritatis obnititur, aptè atq; opportunè sermone, affectúque Apostoli vtar, & dicam: Propterea & ego audiẽs fidem vestram, quæ est in Christo IESV, & dilectionem in omnes sanctos, non cesso gratias agens pro vobis, memoriam vestri faciens in orationibus meis, vt Deus domini nostri Iesu CHRISTI, pater gloriæ, det vobis spiritum sapientiæ & reuelationis, in agnitione eius illuminatos oculos cordis vestri, vt sciatis, quæ sit spes vocationis eius, quæ diuitiæ gloriæ hæreditatis eius in sanctis, & quæ sit supereminens magnitudo virtutis eius in nobis, qui credidimus secundum operationem potentiæ virtutis eius, quam operatus est in CHRISTO, suscitans illum à mortuis, & constituens * illum ad dexteram suam in cœlestibus supra omnem principatum, & potestatem, & virtutem, & dominationem, & omne nomen, quod nominatur, non solùm in hoc seculo, sed etiam in futuro, & omnia subiecit sub pedibus eius, & ipsum dedit caput supra * omnem Ecclesiam, quæ est corpus ipsius, & plenitudo eius, qui omnia in omnibus adimplet. Dicant hi aduersarij veritatis, quando omnipotens pater, vel secundum quã naturã, filium suũ super vniuersa prouexerit, vel cui * substantię cũcta subiecerit. Dei

Dist. 38. Si in laicis vi detur.

De conse. dist. 2. In q bus isti.

Ephesio. 1

Alias, non habet illũ.

Alias, omnia Ecclesiæ.

Alias, substantiam cunctam cunctæ.

tas eſt verbi, par in omnibus & conſubſtantialis eſt patri, & ſempiternè atq; in-
tẽporaliter vna eademq; potentia eſt genitoris & geniti. Creator quippe omnium
Ioannis 1 naturarum, quoniam per ipſum omnia facta ſunt, & ſine ipſo factũ eſt nihil, ſu-
preſt omnibus, quæ creauit, nec vnq̃ creatori ſuo non fuerunt nõ ſubiecta, quæ
condidit, cui propriũ & ſempiternum eſt, nec aliunde q̃ de patre, nec aliud eſſe
q̃ pater eſt. Huic ſi addita eſt poteſtas, ſi illuſtrata dignitas, ſi exaltata ſublimitas,
minor erat prouehẽte, q creuit, nec habebat diuitias eius naturę, cuius indiguit lar
gitate. Sed talia ſentientẽ in ſocietatẽ ſuã Arius rapit, cuius peruerſitati multum
hæc ſuffragatur impietas, negãs verbo Dei humanã ineſſe naturã, vt dũ humilita-
tẽ in Dei maieſtate faſtidit, aut falſatã in Chriſto adſerat imaginẽ corporis, aut
oẽs actiones eius paſſionesq; corporeas, deitatis potius fuiſſe dicat q̃ carnis, q̃d illi
bet aũt defendere audeat, prorſus inſanũ eſt, quia nec pietas fidei, nec ratio reci-
pit ſacramenti, vt aut aliqd paſſa ſit deitas, aut in vllo mẽtita ſit veritas. Impaſſi-
bilis igitur Dei filius Deus, cui cũ patre & ſpũ ſancto vna incõmutabilis Trinitatis
eſſentia, hoc q̃d eſt eſſe, ꝑpetuum eſt, in ea plenitudine tẽporis, q̃ ſempiterno cõſi
lio fuerat p̃ſtituta & ꝓphetica dictorũ atq; geſtorũ ſignificatiõe promiſſa, factus
filius hominis nõ ſuæ conuerſiõe ſubſtãtiæ, ſed noſtrę adſumptiõe naturæ, venit
Lucæ 19 q̃rere & ſaluare, q̃d perierat. Venit aũt nõ locali acceſſu, nec motione corporea,
tanq̃ p̃ſens futurus, vnde abfuiſſet, aut illinc receſſurus, vnde veniſſet, ſed venit
per hoc, quod erat viſibile & commune cernentibus declarandus, humanã ſcili
cet carnẽ atq; animã in viſceribus virginis matris accipiens, vt manens in forma
Dei, formã ſerui ſibimet, & ſimilitudinẽ peccati carnis vniret, ꝑ quã non minu-
eret diuina humanis, ſed augeret humana diuinis. Talis rm̃ erat omniũ à pri-
mis ducta genitoribus cauſa mortaliũ, vt originali peccato tranſeũte ꝑ poſteros,
Ioannis 1 nullus pœnã dãnationis euaderet, niſi verbũ caro fieret, & habitaret in nobis, in
ea ſcilicet natura, q̃ noſtri & ſanguinis eſſet & generis. Propter quod dicit Apo-
Roman. 5 ſtolus: Sicut per vnius delictum in omnes homines in condemnationẽ, ſic & per
vnius iuſtitiã in omnes homines ad iuſtificationẽ vitæ. Sicut enim per inobedi-
entiam vnius hominis peccatores conſtituti ſunt multi, ita & per vnius homi-
nis obedientiam iuſti conſtituentur multi. Et iterum: Quia enim per hominem
1. Corin. 15 mors, & per hominem reſurrectio mortuorum. Et ſicut in Adam omnes mo
riuntur, ita & in Chriſto omnes viuificabuntur. Hi vtiq; omnes, qui licet in A-
dam ſint nati, in Chriſto tamen inueniuntur renati, habentes fidei teſtimoni-
um, & de iuſtificatione gratię, & de communione naturæ, quam qui ſuſceptam
ab vnigenito Dei filio in vtero Dauidicæ virginis diffitetur, ab omni ſacramen-
to Chriſtianæ religionis alienus eſt, & nec ſponſum agnoſcens, nec ſponſam in-
telligens, nuptiali non poteſt intereſſe conuiuio. Caro enim Chriſti velamen eſt
verbi, quo omnis, qui Chriſtum confitetur, integrè induitur. Erubeſcens au-
rem illud, & quaſi indignum refutans, nullum ex eo habebit ornatum, ac licet
ſe regio inferat feſto, ſacriſq; ſe epulis importunus immiſceat, diſcretionem ta-
men regis fallere improbus conuiua nõ poterit, ſed ſicut ipſe dominus proteſta-
Matth. 22 tus eſt, tolletur ligatis manibus & pedibus, & mittetur in tenebras exteriores, vbi
erit fletus & ſtridor dentiũ. Vnde, quicunq; in Chriſto non confitetur corpus hu-
manũ, nouerit ſe myſterio incarnationis indignum, nec eius ſacramenti habere
Epheſio. 5 conſortium. Quod Apoſtolus p̃dicat, dicẽs: Quia membra ſumus corporis eius,
de carne eius & oſſibus eius, propter hoc relinquet homo patrẽ & matrem, &
adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna. Et exponens, qd per hoc ſignifi
caretur, adiecit: Sacramentũ hoc magnũ eſt. Ego autẽ dico in Chriſto & in Ec-
cleſia. Ab ipſo ergo principio generis humani hominibus Chriſtus eſt denuncia
tus, in carne venturus. In qua (ſicut dictũ eſt) & erunt duo in carne vna, vtiq; duo
ſunt, Deus & homo, Chriſtus & Eccleſia, quæ de ſponſi carne prodijt, quando
ex

ex latere crucifixi manante sanguine & aqua, sacramentum redemptionis & Ioannis 19
regenerationis accepit. Ipsa est enim noua conditio creaturæ, quæ in baptisma-
te non indumento veræ carnis, sed contagio damnatæ vetustatis exuitur, vt effi- Alias,
ciatur homo corpus Christi, quia & * Christus corpus est hominis. Vnde non Christi.
Deum tantùm dicimus Christum, sicut hæretici Manichæi, nec hominem tan
tùm, sicut hæretici Fotiniani, nec ita hominem, vt aliquid ei desit, quod ad hu-
manam certum est pertinere naturam, siue animam, siue mentem rationalem,
siue carnem, * quam non de fœmina sumpsit, sed factam de verbo in carnem Alias, quę
conuerso atq; mutato, quę tria falsa & vana & Apollinistarum hęreticorum tres non de fœ
partes variæ protulerunt. Nec dicimus, quòd beata virgo Maria hominem sine mina sum
deitate conceperit, qui creatus à spiritu sancto, postea sit susceptus à verbo, quòd psit, sed
Nestorium prædicantem meritò iusteq; damnauimus, sed dicimus Christum facta.
Dei filium Deum verum, natum de Deo patre sine vllo initio temporis, eun-
demq; hominem verum, natum de matre homine, certa plenitudine temporis,
nec eius humanitatem, qua maior est pater, minuere aliquid * eius naturæ, qua Alias est,
æqualis est patri. Hoc autem vtrumq; vnus est Christus, qui verissimè dixit, Ioannis 10
& secundum Deum: Ego & pater vnum sumus, & secundum hominem: Ioannis 14
Pater maior me est. Hanc fidem (dilectissimi) veram & indissolubilem, quæ
sola veros efficit Christianos, quàmque vt intelligimus & probamus, pio stu-
dio & laudabili amore defenditis, perseueranter tenete, & constanter adserite.
Et quoniam oportet vos post diuinum auxilium, etiam catholicorum princi-
pum gratiam promereri, humiliter ac sapienter exposcite, vt petitioni nostræ,
qua plenariam indici synodum postulamus, clementissimus Imperator digne-
tur annuere, quo citius, adiuuante misericordia Dei, & sanis fortitudo augea-
tur, & morbidis, si curari acquiescant, medicina præstetur. Data Idibus Octo-
bris, Asterio & Prothogene viris clarissimis consulibus.

Epistola uigesimaquarta eiusdem ad Theodosium Augustum, qua rogat illum, speciale Concilium in Italia fieri, & in nullo alio loco, eo quod contraria canonibus facta sit synodus Ephesina, & in ea acta, iudicantur illegitima nec rite facta.

Gloriosissimo & clementissimo Theodosio Augusto Leo Episcopus.

OLim & ab initio in Concilijs celebratis tantam nos percepimus à beatissimo Petro apostolorū principe fiduciā, vt autoritatē habeamus, ad veritatē pro nostra pace defendēdam, quatenus nulli liceat sic eam munitam in aliquo commouere, dum repentè læsio remouetur. Igitur quia Concilium Episcoporū, quod propter Flauianum in Ephesina ciuitate fieri præcepistis, & ipsi fidei probat obesse, & omnes Ecclesias vulnerare, & hæc à nobis comperta sunt non incerto nuncio, sed ab ipsis reuerendissimis Episcopis, qui à nobis missi sunt, & fidelissimo rerum, quæ gesta sunt, narratore Hilario diacono nostro. Hęc autē ideo culpa processit, eo quòd non pura consciētia & recto iudicio secundum consuetudinem hi, qui collecti sunt, de fide & erratibus protulerūt. In ipso autem iudicio non omnes, qui

conue-

conuenerant, interfuisse cognouimus. Nam alios reiectos, alios didicimus intromissos, qui pro suprà dicti sacerdotis arbitrio impijs subscriptionibus captiuas manus dederent, quo & nociturum statui suo scirent, nisi imperata fecissent, talémque ab ipso prolatam esse sententiam, vt in omnes per eam sæuiretur Ecclesias. Quod nostri ab apostolica sede directi, adeò impium & catholicæ fidei contrarium videntes, nobis significare noscuntur. Vnde tranquillissimi principum remouete (quæsumus) à vestræ pietatis conscientia periculum religionis & fidei, vt CHRISTI Euangelio vim non inferat humana præsumptio. Ecce ego Christianissime & venerabilis Imperator, cum consacerdotibus meis implens erga reuerentiam clementiæ vestræ synceri amoris officium, cupiénsque vos per omnia placere DEO, cui pro vobis ab Ecclesia supplicatur, ne ante tribunal domini rei de consilio iudicemur, obsecramus coram vnius deitatis inseparabilis Trinitate, quæ tali facto læditur (quum ipsa vestri sit custos & autor Imperij) & coram sanctis angelis Christi, vt omnia in eo statu esse iubeatis, in quo fuerunt ante omne iudicium, donec maior ex toto orbe sacerdotum numerus congregetur. Nec alieno peccato patiamini vos grauari, quia (quod necesse est nos dicere) veremur, ne cuius religio dissipatur, indignatio prouocetur. Præ oculis habete, & tota mentis acie reuerenter aspicite beati Petri gloriam, & communes cum ipso omnium apostolorum coronas, cunctorúmque martyrum palmas, quibus alia non fuit causa patiendi, nisi confessio veræ diuinitatis, & veræ humanitatis in CHRISTO. Cui sacramento quia impiè nunc à paucis imprudentibus obuiatur, omnes partium nostrarum Ecclesiæ, omnes mansuetudini vestræ cum gemitibus & lachrymis supplicant sacerdotes, vt quia & nostri fideliter reclamarunt, & eisdem libellum appellationis Flauianus Episcopus dedit, generalem synodum iubeatis intra Italiam celebrari, quæ omnes offensiones ita aut repellat, aut mitiget, ne vltrà aliquid sit vel in fide dubium, vel in charitate diuisum, conuenientibus vtique Orientalium prouinciarum Episcopis, quorum si qui superati minis atque iniurijs, à veritatis tramite deuiarunt, salutaribus remedijs in integrum reuocentur: ipsique quorum est causa durior, si consilijs melioribus acquiescant, vt ab Ecclesiæ vnitate non excidant. Quam autem post appellationem interpositam hoc necessariò postuletur, canonum Nicææ habitorum decreta testantur, quæ à totius mundi sunt sacerdotibus constituta. Fauete catholicis vestro more parentúmque vestrorum, date defendendæ fidei libertatem. Quum enim Ecclesiæ causa statum regni vestri agamus & salutis, vt prouinciarum vestrarum quieto iure potiamini, defendite contra hæreticos inconcussum Ecclesiæ statum, vt & vestrum CHRISTI dextera defendatur Imperium. Datum tertio Idus Octobris, Asterio & Prothogene viris clarissimis consulibus.

Epistola uigesimaquinta eiusdem ad Theodosium Augustum de sancta synodo Ephesina, in qua Eutychetis hæresis quorundam Episcoporum prauo intellectu adiuta est: unde hortatur eundem Augustum, ut priscæ fidei constitutio ab eis non uioletur, sed Dei sacerdotes totius orbis aduneutur.

Leo

Leo Episcopus, & sancta synodus, quæ in vrbe Roma conuenit, Theodosio semper Augusto.

Literis clementiæ vestræ, quas dudum ad beati Petri apostoli sedem pro catholicæ fidei amore misistis, tantam fiduciam sumpsimus defendendæ per vos veritatis & pacis, vt in causa tam simplici, tamq; minuta nihil putaremus posse existere, quod noceret, præsertim cùm ad Episcopale Conciliũ, quod haberi apud Ephesum præcepistis, tam instructi sint missi, vt si scripta, quæ vel ad sanctam synodum, vel ad Flauianum Episcopum detulerunt, Episcoporum publicari auribus Alexandrinus permisisset antistes, ita manifestatione purissimæ fidei, quam diuinitus inspiratam, & accepimus, & tenemus, omnium * congressionum strepitus quieuisset, vt nec imperitia vltrà deciperet, nec occasionem nocendi æmulatio reperiret. Sed dum priuatæ causę religionis exercentur obtentu, commissum est impietate paucorum, quod vniuersam Ecclesiam vulneraret. Comperimus enim non incerto nuncio, sed fidelissimo rerum, quæ gesta sunt, narratore Hilario diacono nostro (qui vix, ne subscribere per vim cogeretur, effugit) conuenisse ad synodum plurimos sacerdotes, quorum vtiq; frequentia * collationi & iudicio profuisset, si is qui sibi locum principalem vẽdicabat, sacerdotalem moderationem custodire voluisset, vt (sicut moris est) omniũ sentẽtijs ex libertate prolatis, id tranquillo & æquo constitueretur examine, quod & fidei congrueret, et erratibus subueniret. In ipso autem iudicio non omnes, qui conuenerãt, interfuisse cognouimus. Nam alios reiectos, alios didicimus intromissos, qui pro suprà dicti sacerdotis arbitrio, impijs subscriptionibus captiuas manus dederent, & nocituri statui suo scirẽt, nisi imperata fecissent, taléq; ab ipso platam esse sententiã, vt dũ homo vnus impetit, in oẽm Ecclesiã sæuiretur. Quod nostri ab apostolica sede directi, adeò impium, & catholicæ fidei contrarium esse viderunt, vt ad consentiendum nulla potuerint oppressione compelli, constanterq; in eadem synodo (vt decuit) fuerint protestati, nequaquam id, quod constituebatur, sedẽ apostolicam recepturam, quoniã reuera omne Christianæ fidei sacramentũ (q̃d absit) à tẽporibus vestræ pietatis excluditur, nisi hoc scelestissimũ facinus, quod cũcta sacrilegia excedit, aboleatur. Quia verò diabolica nequitia subtiliter fallit incautos, & ita quorundã imprudentiã per similitudinẽ pietatis illudit, vt pro salubribus persuadeat nocitura, remouete quæsumus à vestræ pietatis cõscientia periculũ religionis & fidei, quodq; in secularibus negocijs legũ vestrarum æquitate conceditur, in rerũ diuinarũ pertractatione præstate, vt Christi Euangelio vim non inferat humana præsumptio. Ecce ego Christianissime & venerabilis Imperator, cum consacerdotibus meis implens erga reuerentiam clementiæ vestræ synceri amoris officium, cupiensque vos placere per omnia Deo, cui pro vobis ab Ecclesia supplicatur, ne ante tribunal CHRISTI domini rei de silentio iudicemur, obsecramus coram vnius deitatis inseparabili Trinitate, quæ tali facto læditur, cùm ipsa vestri sit custos, & autor Imperij, & coram sanctis angelis CHRISTI, vt omnia in eo statu manere iubeatis, in quo fuerunt ante omne iudicium, donec maior ex toto orbe sacerdotum numerus congregetur. Nec alieno peccato patiamini vos grauari, quia (quod necesse est nos dicere) veremur, ne cuius religio dissipatur, indignatio prouocetur. Præ oculis habete, & tota mentis acie reuerenter aspicite beati Petri gloriam, & communes cum ipso omnium apostolorum coronas, cunctorũmque martyrum palmas, quibus alia non fuit causa patiendi, nisi confessio veræ diuinitatis, & veræ humanitatis in CHRISTO. Cui sacramento quia impiè nunc à paucis

Alias, concertationũ

Alias, consultationi.

à paucis imprudentibus obuiatur, omnes partium Ecclesiæ nostrarum, omnes mansuetudini vestræ cum gemitibus & lachrymis supplicât sacerdotes, vt quia & nostri fideliter reclamarunt, & eisdem libellum appellationis Flauianus Episcopus dedit, generalem synodum iubeatis intra Italiam celebrari, quę omnes offensiones ita aut repellat, aut mitiget, ne aliquid vltrà sit vel in fide dubium, vel in charitate diuisum, conuenientibus vtiq; Orientalium prouinciarum Episcopis, quorũ si qui superati minis atq; iniurijs à veritatis tramite deuiarunt, salutaribus remedijs in integrum reuocentur, ipsiq; quorum est causa durior, si consilijs melioribus acquiescant, ab Ecclesiæ vnitate non discedant. Quam autẽ post appellationem interpositam hoc necessariè postuletur, canonum Nicææ habitorum decreta testantur, quæ à totius mundi sunt sacerdotibus constituta, quæque subter adnexa sunt. Fauete catholicis vestro more, parentumq; vestrorum. Date defendendæ fidei libertatem, quam salua clementiæ vestræ reuerentia, nulla vis, nullus poterit mundanus * timor auferre. Cùm eñ Ecclesiæ causa statum regni vestri agamus & salutis, vt prouinciarum vestrarum quieto iure potiamini, defendite contra hæreticos incõcussum Ecclesiæ statum, vt & vestrum Christi dextera * defendatur Imperium. Datum iij. Idus Octobris, Asterio & Prothogene viris clarissimis consulibus.

Alias, terror.

Alias, defendat.

Epistola uigesimasexta eiusdem Leonis Papæ ad Pulcheriam Augustam, contra eandem secundam sanctam synodum Ephesinam, ut eius errores in alia synodo retractentur.

Leo Episcopus, & sancta synodus, quæ in vrbe Roma conuenit, Pulcheriæ Augustæ.

SI epistolæ, quæ pro fidei causa per nostros clericos directæ sunt, ad vestram pietatem peruenissent, certum est, remedium vos his rebus, quæ contra fidem factę sunt, aspirante vobis domino, præstare potuisse. Quando enim sacerdotibus, quando Christianæ religioni aut fidei defuistis? Sed cùm ad mansuetudinem vestram adeò non potuerunt peruenire, qui missi sunt, vt ad nos vix vnus illorum Hilarius diaconus noster fugiens sit reuersus, iteranda scripta credidimus. Et vt validiores p̃ces nostræ esse mereantur, ipsorum scriptorum, quæ ad clementiam vestram non peruenerunt, exempla subiecimus, amplioribus vos obtestationibus obsecrantes, vt quanto * acerbiora facta sunt, quibus pro sede regia vos conuenit contraire, tanto maiore gloria, in qua excellitis, curam eius religionis habeatis, ne catholicæ fidei integritas vlla humanarum concertationum occasione violetur. Quæ enim congregata apud Ephesinam synodum, sopienda & sananda, pacis * remedia credebantur, hæc non solùm in maiora pacis dispendia, sed (quod nimis dolendum est) etiam in ipsius fidei, qua Christiani sumus, excidia processerunt. Et ij quidem, qui missi sunt, quorumq; vnus vim Alexandrini Episcopi, sibi omnia vendicantis, effugiens, rerum gestarum nobis ordinem fideliter nunciauit, reclamarunt in synodo (sicut oportuit) vnius hominis non tam iudicio, q̃ furori, protestantes ea, quæ per vim, metumq; gererent, sacramentis Ecclesiæ, & ipsi symbolo ab apostolis instituto, p̃iudicare non posse, nec se ab ea fide vlla iniuria separandos, quam plenissimè expositam atq; degestam, à sede beati apostoli

Alias, ampliora.

Alias, remedio.

Petri

Petri ad sanctam synodum detulissent. Cuius cùm recitatio poscentibus Episcopis non sit admissa, vt scilicet remota ea fide, quæ patriarchas, prophetas, apostolos, & martyres coronauit, generatio Iesu Christi domini nostri secundum carnem, & veræ mortis ac resurrectionis eius confessio (quod horremus dicere) solueretur, scripsimus de hac re (vt potuimus) ad gloriosissimum principem, & quod est maximum Christianum, cuius epistolæ pariter *exempla subiecimus, vt fidem, qua Renatus per Dei gratiam regnat, nulla sineret nouitate corrumpi, quoniam Flauianus Episcopus in nostra omnium communione persistit, atque hoc, quod factum est sine consideratione iustitiæ, & contra omnium canonum disciplinam, ratum haberi ratio nulla permittit, & quia dissentionis scandalum non abstulisset Ephesina synodus, sed auxisset, de habendo intra Italiam Concilio, & locus constitueretur & tempus, omnibus querelis & præiudicijs partis vtriusq; suspensis, quò diligentius vniuersa, quæ offensionem generauerant, retractentur, & absq; vulnere fidei, absq; religionis iniuria, in pacem Christi redeant, quæ per impotentiam subscribere coacti sunt sacerdotes, & soli auferãtur errores. Quod vt obtinere mereamur, probatissimę nobis fidei pietas tua, quæ labores Ecclesiæ semper adiuuat, supplicationem nostram apud clementissimum principem sibi specialiter à beatissimo Petro apostolo legationem commissam dignetur *adserere, vt priusquam ciuile hoc & exitiale bellum intra Ecclesiam conualescat, redintegrandæ vnitatis copiam & modum, Deo auxiliante, concedat, sciens Imperij sui viribus profuturum, quicquid catholicæ libertati benigna ipsius fuerit dispositiõe collatum. Data* pridie Idus Octobris, Asterio & Prothogene viris clarissimis consulibus.

Alias, exemplar.

Alias, adferre.

Alias, Data 3. Idus.

Epistola uigesimaseptima eiusdem ad Flauianum Constantinopolitanum Episcopum.

Flauiano charissimo fratri Leo Episcopus.

QVæ & quanta dilectio tua pro catholicæ fidei defensione patiatur, per diaconum, qui ab Epheso furtim est lapsus, cognouimus. Et licet magnificemus Deum, qui te gratiæ suæ virtute confortat, necesse est tamen nos dolere eorum ruinas, per quos veritas impugnatur, & totius Ecclesiæ fundamenta quatiuntur. Quia verò prouidẽtia Dei semp suis necessarium pręstat auxiliũ, scire debet fraternitas tua, nos pro communi causa nihil eorum, quæ agenda sunt, præterire, vt primitùs ad ea, quæ vniuersitati fidelium prosint, peruenire mereamur. Sin est, vt fortiter interim dilectio tua toleret, quæ sibi ad æternam gloriam non dubitat profutura. Perlator sanè breuis huius epistolę fidei sermone poterit enarrare, quicqd illud est, ad quod, adiuuante domino, studio fidei & charitatis intendimus. Data tertio Calendas Octobris, Asterio & Prothogene viris clarissimis consulibus.

Epistola uigesimaoctaua eiusdem ad Faustum, & cæteros Archimandritas Constantinopolitanos, qua adhortatur eos ad constantiam in omni bono, maxime fidei & charitatis, & detestatur acta secundi Concilij Ephesini.

Alias, ciuitate Romana collecta. Alias, monasteriorū Constantinopolitanorum.

Leo Episcopus & sancta synodus, quæ * in vrbe Roma conuenit, Fausto, Martino, Petro, & Magno, & Heliæ presbyteris, & Archimandritis * Constantinopolitanis, dilectissimis filijs in domino salutem.

QVamuis ea, quæ ad Cōstantinopolitanam Ecclesiā scripsimus, sollicitudinem deuotionis vestræ latêre non possunt, tamen etiam specialibus dilectionem vestram literis cohortandam esse credidimus, vt memores sanctæ professionis vestræ, quæ propriè in fide & charitate consistit, omnia scandala, quæ contra pacem Ecclesiæ orta sunt, à vestris cordibus repellatis, beati Apostoli sentētiam pia mēte retinentes: Si quis vobis euangelizauerit præter id, quod accepistis, anathema sit, & custodiētes vnitatem cum fratre nostro Flauiano Episcopo, quem ad tēpus dominus permisit impiorum factione tentari, vt probatum sibi sacerdotem suum perseuerantiæ merito faceret clariorem. Hæ autem perturbationes, necesse est, vt auxiliante Dei gratia, celeriter destruantur, & omne, quod reprobum est, ab Ecclesiæ puritate, quæ nec maculam, nec rugam recipit, respuatur, maximè cùm ab insana imperitia in hoc vsque proruptum sit, vt contra sacramentum salutis humanæ incarnationis domini nostri Iesu Christi veritas denegetur, atque antiquæ fidei prædicator atque defensor, quia non acquieuit blasphemijs, quas olim sancti patres nostri in multis hæreticis damnauere, subijciatur iniurijs, in quo vtique omnium domini sacerdotum reuerentia cæditur, & vniuersa corporis Christi mēbra pulsantur. Sed quia gloriosum nobis est, quicquid nos pati Deus voluerit, & pro veritate tolerare, in consortium vos patientiæ paternis exhortationibus aduocamus, vt per dilectionem vestram omnibus Deo seruientibus, quæ scripsimus, innotescant, & inimicis Euangelij resistentes, nec pastoris vestri dilectionem nec vnitatem catholicæ fidei deseratis. Quoniam ea, quæ in Ephesso nuper contra iustitiam, vel canonum disciplinam per vnius hominis * impudentiam gesta sunt, nulla catholicæ fidei ratio rata esse permittit. Data octauo Idus Octobris, Asterio & Prothogene viris clarissimis consulibus.

Galat. 1 — Ephes. 5 — Alias, potentiam.

Epistola uigesimanona eiusdem ad Anastasium Episcopum Thessalonicensem.

Leo Episcopus vrbis Romæ dilectissimo fratri Anastasio Episcopo.

QVantum relatione Hilarij diaconi nostri cognouimus, magnum facinus Alexandrino Episcopo autore, vel executore commissum est, vt dum in fratrem nostrum Flauianum veteres æmulationes & odia priuata desæuiūt, nec innocentiæ probatissimi sacerdotis, nec Christianæ fidei parceretur. Vnde multum dilectioni tuæ congratulamur, quòd te, ad illam synodum ire cupientem, opportunis obstaculis manus diuina obtinuit, ne abstenturus procul dubio à tanto scelere, indignis iniuris subiaceres, & furori impio militibus, quantum didicimus, armisque suffulto, cōtraire non posses. Quia ergo prorupit in apertum perfidia, quæ latebat, & in ne-

san-

sandissimam heresim vnius imperitissimi senis asseclæ transierunt, tempus probatiōis nostræ debemus agnoscere, & contra impetus aduersantiū, munitionibus cœlestibus freti, incommutabilis animi constantiam præparare. Scimus, frater charissime, quia sacramento magnæ pietatis suæ aderit diuina protectio. Siquid igitur fraternitati tuæ de impijs constitutionibus fuerit ingestum, protestamur pariter ac monemus, ne vel in damnatiōem fratris insontis, vel in receptione nefarij dogmatis consensum tui cordis immisceas. Maior est enim, qui in nobis est, quàm qui aduersus nos. Annitere potius, quantum te ipse naturæ nostræ susceptor & glorificator adiuuerit, vt omnium fratrum nostrorum cor da confirmes. Nobis enim ab Euangelio generationis, & mortis, ac resurrectionis domini nostri Iesu Christi nullatenus recedentibus, diffinitissimum est, in nostræ communionis numero non futuros eos, qui conantur antiqua catholicæ fidei fundamenta conuellere. Data tertio Idus Octobris, Asterio & Prothogene viris clarissimis consulibus. 1. Timot. 3

Epistola trigesima eiusdem ad Iulianum Episcopum.

Leo Romanæ Ecclesiæ Episcopus Iuliano fratri & coepiscopo salutem.

Cognitis, quæ apud Ephesum vnius hominis præsumptione sunt gesta, magno quidem dolore affecti sumus de his, quæ impiè, furioseq́ commissa sunt, sed ad dominum nostrum animos dirigentes, multam fidutiam ab ipsa, quam sequimur, veritate concipimus, non omittentes omnia agere, quæ auxiliante Dei gratia credimus profutura. Tenendum ergo nobis est, quod tenemus, & sęuiente vnius turbinis procella, serenissima fidei est amplectenda tranquillitas, donec radios suos veritas per vniuersa diffundat, & caliginem infidelitatis consumat. Quę autem disposita sunt, per latoris sermonem agnosces. Data tertio Idus Octobris, Asterio & Prothogene viris clarissimis consulibus.

Anno Christi 452. q fuit annus pō tificatꝰ 8. Leonis 11. fuit scripta hæc epistola, & 5. sequentes.

Epistola trigesimaprima eiusdem ad Pulcheriam Augustam de his, quæ superius postulauit.

Leo Episcopus Pulcheriæ Augustæ.

Gaudere me plurimum, & exultare in domino, pietatis tuæ scripta fecere, quibus euidenter ostenditur, quantum catholicam diligas fidē, & quantum hæreticum detesteris errorem. Hæresis quippe est nimis impia, & * Euangelio veritatis inimica, quæ non portionem aliquam lędere, sed ipsa religionis Christianæ conatur fundamenta conuellere, negans sempiterni patris filium sempiternum, de vtero beatæ virginis matris veram carnem nostræ sumpsisse naturæ, & eos damnatione percellens, qui ex Euangelica & apostolica fide nullo deduci errore potuerunt, illudq́; frustrà prætendens, quòd Nicena synodi fidem teneat, cuius cum constat esse alienum, gloriosissima Augusta. Vnde quia non deserit Ecclesiam su-

* Alias, Euangelicæ veritati.

Matth. 28 am diuina protectio, dicente domino: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi, eodemque opere & tempore spiritus Dei & clementiæ vestræ sollicitudinem, & curam nostri cordis, accendit, vt de remediis procurandis eadem vtrique cuperemus, quæ prius poposci, nunc quoque instantius peto, maiore vtens fiducia deprecandi, posteaquam præsidium venerandæ exhortationis accepi, sperans adfuturam misericordiam Dei, vt cooperante vestra clementia, pestiferi erroris possit morbus auferri, vt quicquid, ipso inspirante atque auxiliante, potuerit salubriter fieri, cum vestræ fidei laude peragatur, quoniam res humanæ aliter tutæ esse non possunt, nisi quæ ad diuinam confes-
23.q.5. Res aũt omẽs. sionem pertinent, & regia, & sacerdotalis defendat autoritas. Data decimosexto Calendas Aprilis, Valentiniano Augusto septies, & Auieno, viris clarissimis consulibus.

Epistola trigesimasecunda Leonis Papæ ad Martianum & Faustum presbyteros exhortatoria, de damnatione secundi Ephesini Concilij.

Leo Episcopus Martiano Faustoque presbyteris.

BOnorum operum, & spiritualium studiorum Deum autorem esse, non dubium est, qui quorum incitat mentes, adiuuat actiones. Quod nobis præsenti experimento euidenter apparuit. Siquidem inter discretarum spatia longinqua regionum, vnum sumpserunt corda nostra cõsilium, vt quod à nobis desiderabatis, eo vobis tempore, quo epistolæ vestræ mittebantur, occurrerit, si tamen dilectioni vestræ tradi scripta nostra potuere, quæ non solùm apostolicæ sedis autoritate, sed etiam sanctæ synodi, quæ ad nos frequens cõuenerat, vnanimitate directa sunt, vt in his, quantam curam totius Ecclesiæ habeamus, appareat hortando, scilicet omnium fidelium mentes, & clementissimorum principum præsidia ad defensionem fidei postulando, quorum pios & catholicos animos non diffidimus, opem atque autoritatem suam iustis petitionibus præstituros, quo citius, auxiliante domino, perniciosa hæresis, & dudum sanctorum patrum autoritate damnata, quæ & nuper Ephesi malè adiuta est, auferatur. Interim verò det operam (quantum fieri potest) vestra dilectio, vt omnibus Ecclesiæ filijs innotescat, quod contra impium sensum, secundum doctrinam euangelicam & apostolicam prædicamus. Quia licet plenè, quæ semper fuisset atque esset catholicorum sententia, scripserimus, tamen nunc quoque, ad confirmandas omnium mentes, non parùm exhortationis addidimus. Memor enim sum, me sub illius nomine Ecclesiæ præsidere, cuius à domino IESV CHRISTO est glorificata confessio, & cuius fides omnes quidem hæreses destruit, sed maximè impietatem præsentis erroris expugnat, & intelligo mihi aliud nõ licere, quàm vt omnes conatus meos ei causæ, in qua vniuersalis Ecclesiæ salus infestatur, impendam. Ne autem aliqua negligentiæ occasione, scripta nostra ad vos non potuerint peruenire, exemplaria eorundem nunc mittenda credimus, vt nullo modo fidei, quam defendimus, prædicatio, nostræ notitiæ subtrahatur. Data decimosexto Calendas Aprilis, Valentiniano Augusto septies, & Auieno, viris clarissimis consulibus.

Episto-

Epistola trigesimatertia eiusdem ad Theodosium Augustum, ubi scripsit, ut id, quod de incarnatione filij Dei ab Anatholio Constantinopolitano Episcopo prædicatur, agnoscat, & uniuersale Concilium in Italia fiat.

Leo Episcopus Theodosio semper Augusto.

OMnibus quidem vestræ pietatis epistolis, inter eas sollicitudines, quas pro fide patimur, spem nobis securitatis maximam præstitistis, Nicænum commẽdando Concilium, adeò vt ab illo, sicut sæpe iam scribitis, non patiamini sacerdotes domini deuiare. Sed ne aliquid in præiudicium catholicæ defensionis viderer egisse, de ordinatione eius, qui Constantinopolitanæ cœpit Ecclesiæ præsidere, nihil interim in alterutram partem * temere rescribendum putaui, non dilectionem negans, sed manifestationem catholicæ veritatis expectans. Quod æquanimiter ferat obsecro vestra clementia, vt cùm talem se erga fidem catholicam, qualem cupimus, approbarit, de synceritate ipsius copiosius & securius gaudeamus. Ne verò aliqua illum de nostro animo mordeat sinistra suspitio, occasionem totius difficultatis amoueo, nec aliquid exigo, q̃d aut arduũ videatur, aut dubium, sed ad id, quod nullus catholicorum refutet, inuito. Noti enim sunt per vniuersum mũdum atq; manifesti, qui ante nos siue Græca, siue Latina lingua in catholicæ veritatis prædicatione fulserunt, ad quorum scientiam atq; doctrinam quidam etiam nostræ ætatis accedunt, de quorum * scriptis par, & multiplex profertur instructio. Quæ sicut Nestorianã hæresim destruxit, ita etiã hunc qui nunc malè repullulat, abscidit errorem. Relegat itaque sollicitè, quæ à sanctis patribus incarnationis dominicæ fides fuerit custodita, semperq; similiter prædicata, & cùm sanctæ memoriæ Cyrilli Alexandrini Episcopi epistolam (qua Nestorium corrigere & sanare voluit, prauas prædicationes ipsius arguens, & euidentius fidem Nicænæ definitionis exponens, quamq; ab eo missam apostolicæ sedis scrinia susceperant) præcedentium sensui perspexerit consonantem, Ephesinæ etiam synodi gesta recenseat, quibus contra Nestorij impietatem, à sanctæ memoriæ Cyrillo inserta & allegata sunt, de incarnatione domini catholicorum testimonia sacerdotum. Nõ aspernetur etiam meam epistolam recẽsere, quam pietati patrum per omnia concordare reperiet. Cumq; à se hoc, quod eidem profuturum sit, expeti, desiderariq; cognouerit, catholicorum sententijs toto corde consentiat, ita vt synceram communionis fidei professionem, absolutissima subscriptione, coram omni clero, & vniuersa plebe declaret, apostolicæ sedi, & vniuersis domini sacerdotibus, atque Ecclesijs publicandam, vt pacificato per vnam fidem mundo, possimus omnes dicere, quod angeli, nato de Maria virgine saluatore, cecinerunt: Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Quia verò & nos, & beati patres nostri, quorum doctrinam & veneramur, & sequimur, in vnius fidei concordia sumus, sicut prouinciarum omnium protestantur antistites, agat clementiæ vestræ deuotissima fides, vt quàm primum ad nos Constantinopolitani Episcopi, qualia debent, probati & catholici * sacerdotis scripta perueniãt, apertè scilicet atque dilucidè prote-

Alias, sibi

Alias, studijs.

Lucæ 2

Alias, Episcopi.

T iij stan-

ſtantia, quòd ſi quis de incarnatione verbi Dei aliud aliquid credat aut adſerat, quàm catholicorum omnium, & mea profeſſio proteſtatur, hunc à ſua communione ſecernat, vt ei fraternam in Chriſto charitatem meritò poſſimus impendere. Vt autem ſalubribus curis velocior, pleniórque, auxiliante domino, per veſtræ clementiæ fidem præſtetur effectus, ad pietatem veſtram fratres & coepiſcopos noſtros Abundium, & Aſterium, ſed & Baſilium, & Senatorem presbyteros, quorum mihi deuotio eſt probata, direxi, per quos, quæ noſtræ forma ſit fidei, manifeſtatis inſtructionibus (quas miſimus) poſſitis dignanter agnoſcere, vt ſi Conſtantinopolitanus antiſtes in eandem confeſſionem toto corde conſentit, ſecuri (vt dignum eſt) de Eccleſiaſtica pace lætemur, neq; aliquid reſidere videat ambiguū, vt de ſuperfluis forſitan ſuſpicionibus laboremus. Sin verò aliqui à puritate noſtræ fidei, atque patrum autoritate diſſentiunt, Concilium vniuerſale intra Italiam, ſicut ſynodus, quæ ob hanc cauſam Romæ conuenerat, mecum petit, clementia veſtra concedat, vt in vnum conuenientibus omnibus his, qui aut ignorantia, aut timore prolapſi ſunt, correctionis remedijs conſulatur, nec cuiquam vltrà ſit liberum, ita Nicænæ ſynodi facere mentionē, vt eius inueniatur eſſe fidei contrarius, quoniā & vniuerſæ Eccleſiæ, & veſtro hoc imperio profuturum eſt, ſi vnus Deus, vna fides, & vnum ſacramentum ſalutis humanæ, vna totius mundi confeſſione teneatur. Data decimoſeptimo Calendas Auguſti, Valentiniano ſepties, & Auieno viris clariſſimis conſulibus.

Epiſtola triceſimaquarta eiuſdem ad Theodoſium Auguſtum.

Leo Epiſcopus Fauſto, Martiano, Petro, Manueli, Iob, Antiocho, Viuantiaco, Abrahamo, Theodoro, Pietio, Euſebio, Helpidio, Paulo, Aſterio & *Charaſo presbyteris & Archimandritis, & Iacobo diacono & Archimandritæ.

Alias, Cacoſo.

CAuſa fidei, in qua ſalus Chriſtiana conſiſtit, multa me ſollicitudine laborare compellit, metuentem, ne prauitas, quæ in ſuis fuerat amputanda principijs, proceſſu temporis & pertinacior fiat & latior. Nam cùm clementiſſimus Imperator talia ad nos ſcripta direxerit, quibus ſollicitudinem ſuam pro pace vniuerſalis Eccleſiæ demonſtraret, & ipſe Conſtantinopolitanus Epiſcopus, & hi, qui eundem conſecrarant, præter id, quod ad ordinationem noui antiſtitis pertinebat, nihil nobis de compreſſis, vel abdicatis erroribus indicarunt, quaſi in illa Eccleſia nullum ſcandalum, nulla extitiſſet offenſio, aut non hinc præcipuè fuerit ordinati meritum demonſtrandum, ſi aliena à ſe, quæ catholicorum ſenſibus ſunt aduerſa, docuiſſet. Ne ergo (quod inter longinquas regiones accidere ſolet, vt nimias dilationes tenderent veritatis examina) fratres & coepiſcopos noſtros Habundium, & Aſterium, ſed Baſilium, & Senatorem presbyteros probatiſſimos viros, ad * probatiſſimum principem cum ſufficienti paternarum autoritatum inſtructione direximus, Quos in omnibus, fratres chariſſimi, diligentia ac ſollicitudine veſtra cupimus adiuuari, vt impietas, quæ cæcis auſibus in exitialia abrupta proceſſit, ſimplices quoſq; decipiendi vlterius non habeat poteſtatem, cùm aptiore medicina etiam illis cupiamus per correctionis remedia ſubueniri, qui aut imperitia ſunt lapſi, aut errore traducti. Et ideo vos, qui iuſtificamini per

Alias, piiſſimum.

per fidem, qui catholicam diligitis veritatem, & de singulari sacramento salutis humanæ per spiritum sanctum estis edocti, collaborate nobiscum, & quanta potestis deuotione,* id agite, vt falsitate destructa, & fidei soliditate defensa, secura per totum mundum Dei pace potiamur. Data decimosexto Calendas Augusti, Valētiniano Augusto septies, & Auieno viris clarissimis consulibus. *Alias, satagite.

Epistola tricesimaquinta Leonis Papæ ad Pulcheriam Augustam pro his, quæ superius Theodosium Augustum postulauit.

Leo Episcopus Pulcheriæ Augustæ.

Gaudeo fidei clementiæ vestræ, quòd religiosum studium dignanter impenditis, vt pax Ecclesiastica renouetur, quæ quorundam dissentionibus videtur esse turbata. Debetur enim hoc vestræ specialiter gloriæ, vt ablatis omnibus scandalis, quæ contra catholicam fidem inimicus excitauerat, vna eademque sit per totum mundum confessio veritatis, quæ facilius, certiúsque reparabitur, si prauorum sensuum nulla femina, nulla vestigia relinquantur. Quod tamen mearum partium est, præterire non debeo, vt scilicet, quid de incarnatione filij Dei à Constantinopolitano Episcopo teneatur, agnoscam, præsertim cùm in ordinatione ipsius plura præcesserint, taliáque ad nos debuerit scripta dirigere, quæ illum à contagione huius, qui nuper emersit, erroris alienum euidenter ostenderent. Optans itaque securam cum eo habere concordiam, gratiámque illi fraternæ charitatis impendere, scribere ei interim distuli, non dilectionem negans, sed manifestationem catholicæ veritatis expectans. Simplex enim est atque absolutum, quod posco, vt remoto longarum disputationum labore sanctæ memoriæ Cyrilli Alexandrini Episcopi epistolæ, quam ipse ad Nestorium miserat, acquiescat, in qua & errorem Nestorij arguit, & fidem Nicænæ definitionis exposuit, & epistolæ meæ, quæ ad sanctæ recordationis Flauianum Episcopum est directa, consentiat. Quibus vigilanter inspectis, Constantinopolitanus antistes repudiandum sibi, quod ausa est contra puram & singularem fidem imperita insipientia definire, incunctanter agnoscat, quia & mea, & sanctorum patrum de incarnatione domini concors per omnia, & vna confessio est. Quam si quis existimauerit non sequendam, ipse se à compage catholicæ vnitatis abscindet, cùm tamen nos, vt in integrum omnia reuocentur, optemus. Ad effectum verò salubrium dispositionum velocius obtinendum, fratres & coepiscopos meos Abundium, & Asterium, sed & Basilium, & Senatorem presbyteros probatissimos viros misi, qui clementiæ vestræ formam fidei, quam secundum doctrinam venerabilium patrum prædicamus, offerrent, & remotis circumlocutionibus, quibus obscurari veritas solet, quid de incarnatione filij Dei à totius orbis probatis sacerdotibus defensum fuisset, ostenderent. Quos post diuinam gratiam, sancto vestræ pietatis auxilio dignum est adiuuari, ne in totius Ecclesiæ perturbationem, imprudens procedat contentio, cùm correctione adhibita, omnes oporteat in vnius confessionis redire concordiam. A qua si forsitan ab aliquibus discrepatur, vniuersale Concilium sacerdotum haberi intra Italiam, clementia vestra annuente, iubeatur, quo remota arte fallendi, tandem pateat, quid altiore tractatu aut coerceri debeat aut sanari. Data

Leo Episcopus Leoni Episcopo Rauennati salutem.

Frequenter quidem in diuersarum ambiguo quæstionum titubantia fratrum corda, spiritu Dei instituente, solidauimus, responsionis formam vel ex sanctarum scripturarum disciplinis, vel ex patrum regulis colligentes, sed nuper in synodum nouum & inauditum antea genus consultationis exortum est.

Anno Christi 453. qui fuit annus pontificatus S. Leonis 12. scripta fuit hæc epistola, & 14. sequentes.

Caput I.

Nam quorundam fratrum suggestione comperimus, aliquos captiuorum ad sedes suas, libertatemq; redeuntes, qui scilicet in captiuitatem illa ætate peruenerint, quæ nullius rei firmam poterat habere notitiam, remedium quidem implorare baptismi. Sed vtrùm eiusdem mysterij ante sacramenta perceperint, infantiæ inscientia non posse reminisci, & ideo sub hoc latentis recordationis incerto, animas suas in discrimen adduci, dum sub specie cautionis negatur his gratia, quæ ideo non impenditur, quia putatur impensa. Quum itaque tribuere talibus dominici sacramenta mysterij, non immeritò quorundam fratrum formido dubitaret, in synodali (vt diximus) cœtu formam huiuscemodi consultationis accepimus, quam diligentius discuti, & pro vniuscuiusq; sensu sollicita voluimus ratione tractari, quo ad veritatem, adhibita cognitione multorum, certius peruenire possemus. Eadem ergo, quæ in sensum nostrum diuina inspiratione venere, frequens etiam fratrum firmauit assensio. In primis itaque prouidere debemus, ne dum speciem quandam cautionis tenemus, damnum regenerandarum incidamus animarum. Quis enim ita sit suspicatiõibus suis deditus, vt verum esse definiat, quod omni manifestatione cessante, ex opinione ambigua suspicatur? Cùm itaq; baptizatum se nec ille recordetur, qui regenerationis est cupidus, nec alter attestari de eo possit, * quod nesciat consecratum, nihil est, in quo peccatum possit obrepere, cùm in hac parte conscientiæ suæ nec ille reus sit, qui consecratur, nec ille qui consecrat. Scimus quidem inexpiabile esse facinus, quoties iuxta hæreticorum dogmata à sanctis patribus instituta, cogitur aliquis lauacrum, quod regenerandis semel tributum est, bis subire, apostolica reclamante doctrina, quæ nobis vnam prædicat in Trinitate deitatem, vnam in fide confessionem, vnum in baptismate sacramentum. Sed in hoc nihil simile formidatur, quoniam non potest in iterationis crimen deuenire, quod factum esse omnino nescitur. Atque ideo, quoties persona talis inciderit, sollicita primum examinatione discutite, & longo tempore, nisi fortè supremus finis immineat, indagate, vtrùm nemo sit penitus, qui testimonio suo iurare possit ignorantiam nescientis. Et cùm constiterit hunc, qui baptismatis indiget sacramento, sola inaniter suspitione prohiberi, accedat intrepidus ad consequẽdam gratiam, cuius in se nullum scit esse vestigium. Nec vereamur huic salutis ianuam aperire, quam nunquam antè docetur ingressus.

De consecr. dist. 4. Cũ itaq; baptismi.

* Alias, qui.

Caput II.

Quòd si ab hæreticis baptizatũ quempiã fuisse constiterit, erga hunc nullatenus sacramentũ regeneratiõis itereť, sed hoc tm̃, quod ibi defuit, conferať, vt per Episcopalẽ manus impositionẽ virtutẽ sancti spũs consequať. Quã rem frater charissime, ideo generaliter ad omniũ vestrũ volumus puenire notitiã, ne dum plus iusto metuiť, misericordia Dei saluari cupientibus denegeť. Data ix. Calen. Nouemb. consulatu Martiani Augusti.

Episto-

Epiſtola trigeſimaoctaua eiuſdem ad Martianum Auguſtum.

Leo Epiſcopus Martiano ſemper Auguſto.

LIteras pietatis veſtræ accepiſſe me gaudeo, & ad ſignificationem totius proſperitatis pertinere cognoſco, cùm ſermones veſtri vos faciant integritate ſecuros. Quantas itaq; clementiæ veſtræ gratias referamus, nõ ex verbis noſtris, ſed ex beneficijs veſtris, quæ Eccleſię contuliſtis, agnoſcite, non ambigentes, qualem illum retributorem in omnibus habeatis, pro cuius eſtis tam pia religione ſolliciti, & qui vos (vt res ipſa demonſtrat) ad hoc, vt fides catholica ab inſidijs inimicorum ſuorum defenderetur, elegit. Hæc àmen nunc breuiter per fratris mei Anatholij clericos pietas veſtra dignanter accipiat. Pleniora autem de omnibus, quæ ad curam meam pro ſtatu Eccleſiarum, & cõcordia pertinet domini ſacerdotum, per legatos noſtros ſcripta direximus. Data Idibus Aprilis, Adelphio viro clariſſimo cõſule.

Epiſtola trigeſimanona eiuſdem ad Pulcheriam Auguſtam, in qua gratias agit, quod Neſtorianam & Eutychianam hæreſim fidei defenſione deſtruxerit.

Leo Epiſcopus vrbis Romæ Pulcheriæ Auguſtæ.

QVod ſemper de ſancta pietatis veſtræ mẽte præſumpſimus, id pleniſſimè experiendo cognouimus, Chriſtianam fidem (quamuis diuerſis prauorum appeteretur inſidijs) vobis tamen præſentibus, & in defenſionem eius à domino præparatis, non poſſe turbari. Non enim Deus aut ſuæ miſericordiæ ſacramentum, aut veſtri laboris deſerit meritũ, quo dudum ſubdolum ſanctæ religionis hoſtẽ ab ipſis viſceribus Eccleſiæ depuliſtis, cùm hæreſim ſuam tueri impietas Neſtoriana non potuit, quia non fefellit famulã & diſcipulam veritatis, quantum ſimplicibus infunderetur veneni per illa loquacis hominis colorata mẽdacia. De quo virtutum agone proceſſit, vt per ſollicitudinem veſtrã ea, quæ per Eutychen diabolus molitus eſt, non laterent, & qui ſibi ſingulas partes geminæ impietatis elegerant, vna catholicæ fidei virtute procumberent. Secunda ergo hæc vobis, de perempto Eutychetis errore, victoria eſt, quem ſi quid ſani cordis habuiſſet, dudum in autoribus ſuis perculſum, olimq; proſtratum, facilè potuerat declinare, ne de ſepultis cineribus rediuiua tentaret incendia commouere, vt in eorum tranſiret conſortium, quorum ſecutus eſſet exemplum, glorioſiſſima Auguſta. Libet igitur exultare cum gaudio, & pro veſtræ clementiæ proſperitate, digna Deo vota perſoluere, qui tibi per omnes mundi partes, in quibus domini Euangelium prædicatur, * duplicem iam & palmam contulit & coronam. Clementia igitur veſtra agnoſcat, omnem Romanam Eccleſiam vniuerſis fidei veſtræ operibus plurimum congratulari, ſiue quòd legationem noſtram pio per omnia adiuuiſtis affectu, & quòd ſacerdotes catholicos, q de Eccleſijs ſuis iniuſta fuerunt eiecti ſententia, reduxiſtis, ſiue quòd reliquias ſanctæ memoriæ Flauiani innocẽtis, & catholici ſacerdotis ad Eccleſiã (cui benè præfuit) feciſtis cũ honore debito reuocari. In

Alias, duplicis gloriæ palmã.

quibus vtiq; omnibus gloriæ vestræ multiplicatur augmẽtum, dum & sanctos pro suis meritis veneramini, & ab agro domini spinas & tribulos vultis auferri. Quosdam sanè Episcopos de his, qui rebus impijs videntur præbuisse consensum, reconciliationem reposcere, & catholicorum communionẽ desiderare, tam nostrorum, quàm fratris & coepiscopi mei Anatholij, cui testimonium ferre dignamini, relatione cognouimus, quorum desiderijs sic præbemus effectum, vt correctis, & quæ malè sunt facta, propria supscriptione, damnantibus, participata nostrorum (quos misimus) cura cum supradicto Episcopo, pacis gratia tribuatur, quia deuotionis vtrumq; est Christianæ, vt & pertinaces veritas iusta coerceat, & conuersos charitas non repellat. Quia verò nouimus, quantum piæ sollicitudinis catholicis sacerdotibus mansuetudo vestra dignetur impendere, iudicãdum esse curauimus, fratrem & coepiscopum nostrum Eusebium nobiscum degere, & nostræ communionis esse consortem, cuius commendamus Ecclesiam, quam dicitur vastare, qui illi iniustæ adseritur subrogatus: illud etiam à vestra pietate poscentes, quod vos spõtaneo facere non dubitamus arbitrio, vt tam fratrem & coepiscopum meum Iulianum, quàm Constantinopolitanos clericos, qui sanctæ memoriæ Flauiano fidelibus officijs adhæsere, ea, qua debetis, gratia faueatis. De omnibus verò pietatem vestram per nostros, quid fieri aut declinari deberet, instruximus. Data Idibus Aprilis, Adelphio viro clarissimo consule.

Epistola quadragesima eiusdem ad Anatholium Constantinopolitanum Episcopum.

Capita epistolæ sequentis.

De his, qui metu in hæresim lapsi sunt, ut si conuersi fuerint, recipiantur. I.
De nominibus hæreticorum ad altare non recitandis. II.
De commendatione Iuliani Episcopi, uel eorum clericorum, qui Flauiano Episcopo fide adhæserunt. III.

Leo Episcopus Anatholio Episcopo.

GAudemus in domino, & in dono gratiæ ipsius gloriamur, quia sicut dilectionis tuæ literis, & fratrum nostrorũ, quos Constantinopolim miseramus, relatione cognouimus, sequacem te Euangelicæ eruditionis ostendis, vt per sacerdotis probabilem fidem meritò præsumamus, quòd tota Ecclesia eidem credita est, ne rugam cuiusquam sit erroris habitura vel maculam, dicente Apostolo: Despondi enim vos 2. Corin. 11
vni viro, virginem castam exhibere Christo. Illa est enim virgo Ecclesia sponsa vnius viri Christi, quę nullo se patitur errore vitiari, vt per totum mundum vna nobis sit vnius communionis integritas, in qua societatem tuæ dilectionis amplectimur, & gestorum, quæ sumpsimus, seriem necessarijs (sicut oportuit) munitam subscriptionibus approbamus. Vt ergo inuicẽ dilectionis tuæ animus nostris confirmaretur alloquijs, filios nostros * Casterium presbyterum, Patricium & Asclepiadẽ diaconos, qui ad nos tua scripta detulere, cũ epistolis nostris post venerabilẽ diẽ festi paschalis emisimus, indicãtes nos (vt suprà diximus) de Constan- (Alias, Charterium.)

Constantinopolitanæ Ecclesiæ pace gaudere, cui hanc curam semper impendimus, vt eam nulla velimus hæreticorum fraude violari.

Caput I.

De fratribus verò, quos & epistolis tuis, & legatorũ nostrorum relatione communionis nostrę cupidos esse cognouimus, eò quòd doleant se contra potentiam, contraq; terrores non tenuisse constantiam, sed alieno sceleri præbuisse consensum, cùm ita eos formido turbasset, vt in damnationem catholici atq; innocentis antistitis, & in receptionem detestabilis prauitatis trepido formularentur obsequio, illud quidem, quod præsentibus, & agentibus nostris, constitutum est, approbamus, vt suarum interim Ecclesiarum essent communione contenti, sed cum legatis nostris (quos misimus) participata tecum sollicitudine volumus disponatur, quatenus hi, qui plenis satisfactionibus malè gesta condemnant, & accusare magis se eligunt, quàm tueri, pacis & communionis nostræ vnitate lætentur, ita vt digno prius anathemate, quæ contra fidem catholicam sunt recepta, damnentur. Aliter enim in Ecclesia Dei, quæ corpus est CHRISTI, nec rata sunt sacerdotia, nec vera sacrificia, nisi in nostræ proprietate naturæ verus nos pontifex reconciliet, verus immaculati agni sanguis emundet. Qui licet in patris sit dextera constitutus, in eadem tamen carne, quam sumpsit ex virgine, sacramentum propitiationis exequitur, dicente Apostolo: Christus Iesus, qui mortuus est, imo qui & resurrexit, qui est in dextera Dei, qui etiam interpellat pro nobis. Neq; enim potest in aliquo benignitas nostra reprehendi, cùm satisfacientes recipimus, quos doluimus esse deceptos. Nec asperè igitur communionis nostræ gratia deneganda est, nec temerè largienda, quia sicut plenum pietatis est, oppressis charitatem dominicam redhiberi, ita iustum est, omnia perturbationis autoribus imputari.

1. que. 1. In Ecclesia Dei, quę corpus.

Roman. 8

Caput II.

De nominibus autem Dioscori, Iuuenalis, & Eustachij ad sacrum altare non recitandis, dilectionem tuam hoc decet custodire, quod nostri ibidem constituti faciendum esse dixerint, quodq; honorandæ sancti Flauiani memoriæ non repugnet, & à gratia tua Christianæ plebis animos non auertat. Nam iniquum nimis est atque incongruum, eos qui innocentes & catholicos sua persequutiõe vexarunt, sanctorum nominibus sine discretione misceri. * Condemnatam impietatem non deferentes, ipsi se sua prauitate * condemnent, quos conuenit, aut percelli pro perfidia, aut laborare pro venia.

Alias, cũ damnatã. Alias, con demnan:.

Caput III.

Fratrem verò, & coepiscopum nostrum Iulianũ, vel clericos, qui sanctæ memoriæ Flauiano fidelibus officijs adhæserunt, dilectioni quoque tuæ volumus adhærere, vt quem fidei suæ meritis viuere apud Deum nostrum nouimus, in te sibi eum præsentem agnoscant. Illud que dilectionem tuam nosse volumus, fratrem & coepiscopum nostrum Eusebium, qui causa fidei multa discrimina, laboresq; tolerauit, nobiscum interim demorari, & in nostra nunc communione persistere, cuius Ecclesiam tua sollicitudine volumus esse defensam, vt nihil eodem absente depereat, & nullus ei in aliquo præiudicare præsumat, donec cum literarum nostrarum ad vos profectione perueniat. Et vt maior circa te vel nostra, vel totius Christianæ plebis affectio prouocetur, hoc quod ad dilectionẽ tuam scripsimus, in omnium volumus notitiam peruenire, vt qui Deo nostro deseruiunt, de confirmata apud te pace sedis apostolicæ gratulentur. De cæteris verò causis atq; personis dilectio tua

literis,

literis, quas per nostros accipiet, plenius instruetur. Data Idibus Aprilis, Adelphio viro clarissimo consule.

Epistola quadragesimaprima eiusdem ad Iulianum Episcopum.

Leo Episcopus Iuliano Episcopo.

Literis fraternitatis tuæ per filios nostros Constantinopolitanos clericos, nuncias tuæ salutis accepi, quibus te magnis tribulationibus grauatum fuisse significas, cùm vtiq; non defuerit materia sollicitudini & laboribus, quæ inter procaces catholicæ fidei aduersarios, inhærentem veritati animũ fatigarent, idq; (vt scribis) fuerit animo, vt per occasionem necessitatis, & nobis te, & patrię pręsentares. Quod verum futurum speraueram, vt apertius omnium hæreticorum ambages tuo ore cognoscerem. Sed gratias Deo, quòd ita incolumitas tua & Ecclesiæ causa profecit, vt liberum tibi fuerit apud eos interim degere, quorum nobis probabilis consensus innotuit, sicut & fratris Anatholij scripta profitentur, & gesta, quæ apud ipsum coram nostris sunt confecta, demonstrant fratribus remeantibus. Ergo prædictis salutationibus vicissitudinẽ reddo, & vt contra falsitatis astutias perseuerantem diligentiam teneas, fidenter exhortor, cùm tibi ad hoc, & tuus animus, & nostra autoritas suffragetur. Quoniam licet de multis meliora indicata sunt, quòd scilicet doleant se deceptos, & damnata perfidia cum autoribus suis, gratiam nostræ communionis exposcant, quod nos adeò libenter accepimus, reddituri his hanc, quam desiderant, communionem, quum promissa compleuerint, quosdam persistere in sua obduratione cognouimus, quos oportet districtius comprimi, si nequeunt benignitate sanari. Ad quam rem nostros post diem venerabilem dirigemus, qui tecum participato cousilio, ea quę à nobis constituta fuerint, exequantur. Data Idibus Aprilis, Adelphio viro clarissimo consule.

Epistola quadragesimasecunda eiusdem ad Martianum Augustum, in qua pro conseruatione catholicæ fidei illi congratulatur.

Leo Episcopus Romanæ Ecclesiæ Martiano semper Augusto.

QVamuis per Constantinopolitanos clericos ad pietatem vestram antè rescripserim, sumptis tamen clementiæ vestræ literis, per virum illustrem præfectum vrbis filium meum Tatianum magnam materiam gratulationis accepi, quia studiosissimos vos Ecclesiasticæ pacis agnoui. Cui sancto desiderio, digna æquitate confertur, vt quem statum esse cupitis religionis, eãdem habeatis & regni. Nam inter principes Christianos, spiritu Dei confirmante cõcordiam, gemina per totum mundum fidutia roboratur, quia profectus charitatis & fidei, vtrorũq; armorum po-

tentiam insuperabilem facit, vt propitiato per vnam confessionem Deo, simul & hæretica falsitas, & barbara destruatur hostilitas, gloriosissime Imperator. Aucta igitur per Imperialem amicitiam spe cœlestis auxilij, confidentius pietatem vestram pro sacramento salutis humanæ incitare præsumo, ne cuiusquam procaci, impudentiq́; versutia quasi de incerto, quid sequendum sit, finatis inquiri. Et quum ab Euangelica, apostolicaq́; doctrina nec vno quidem verbo liceat diffidere, aut aliter de scripturis diuinis sapere, quàm beati apostoli & patres nostri didicere atq; docuerunt, nunc demum indisciplinatè moueantur & impiæ quæstiones, quas olim mox, vt eas per apta sibi corda diabolus excitauit, per discipulos veritatis spiritus sanctus extinxit. Nimis autem iniquum est, vt per paucorum insipientiam ad coniecturas opinionum & ad carnalium disceptationum bella reuocemur, tanquam reparata disceptatione tractandum sit, vtrùm Eutyches impiè senserit, & vtrùm impiè Dioscorus iudicarit, qui in sanctæ memoriæ Flauiani condemnatione se perculit, & simpliciores quosq;, vt in eandem ruinam prouoluerentur, impegit, quorum multis iam (vt cognouimus) ad satisfactionis remedia conuersis, & veniam de inconstanti trepidatione poscentibus, non cuiusmodi sit fides, tractandum est, sed eorum precibus qualiter annuendum. Vnde pijssimæ sollicitudini vestræ, quam de indicenda synodo habere dignamini, per legationem, quæ confestim ad clementiam vestram, Deo annuente, perueniet, quicquid ad causæ vtilitatem arbitror pertinere, plenius atque opportunius suggeretur. Data nono Calendas Maij, Adelphio viro clarissimo consule.

Epistola quadragesimatertia eiusdem ad Martianum Augustum, de directa vicis suæ legatione Constantinopolim pro Chalcedonensi Concilio faciendo.

Leo Episcopus Martiano Augusto.

Oportueram quidem à gloriosa clementia vestra, vt synodum, quam ad reparandam Orientalis Ecclesiæ pacem, à nobis etiam petitam, necessariam iudicastis, aliquantisper differri ad tempus opportunius iuberetis, vt liberioribus ab omni perturbatione animis, hi quoq; Episcopi, quos hostilitatis metus detinet, conuenirent. Sed quia pio studio humanis negocijs diuina præponitis, & rationabiliter ac religiosè regni vestri viribus creditis profuturum, si nulla sit in sacerdotum sensibus dissonantia, nulla sit in Euangelij prædicatione discordia, ego etiam vestris dispositionibus non renitor, optans vt omnium cordibus catholica fides, quæ non potest nisi vna esse, firmetur. A cuius integritate & Nestorius antea, & nunc Eutyches, diuersis quidem callibus, sed impietate non impari deuiarunt, abominandi prorsus in persuasionibus suis, quas contra syncerum veri luminis fontem, de cœnosis lacubus diabolicæ falsitatis hauserunt. Prior itaq; synodus Ephesina Nestorium cum dogmate suo meritò iusteq; damnauit, & quisquis in illo errore persistit, ad nullius potest spem remedij pertinere. Sequens verò in prædicta ciuitate non potest vocari Concilium, quod in euersionem fidei fuisse constat agitatum, quodq; vestra clementia amore veritatis, catholicis adfutura, aliud statuendo, cassabit, gloriosissime Imperator. Vnde per ipsum dominum nostrum Iesum Christum, qui regni vestri est autor & rector,

ctor, obtestor & obsecro clementiam vestram, vt in præsenti synodo fidem, quam beati patres nostri ab apostolis sibi traditam prædicarunt, non patiamini, quasi dubiam retractari, & quæ olim à maiorum sunt autoritate damnata, re diuiuis nō permittatis conatibus excitari. Illudq; potius iubeatis, vt antiquæ Nicænæ synodi cōstituta, remota hæreticorum interpretatione, permaneant. Nec me quoque (vt voluit vestra clementia) ab illo credatis abesse Concilio, cùm in his fratribus, quos direxi, id est, Paschasino & Lucentio Episcopis, Bonifacio & Basilio presbyteris, sed & fratre meo Iuliano, quem eorum volui esse participem, etiam mea sit æstimanda præsentia. Quos, auxiliante CHRISTO, ita acturos esse confido, vt ea, quæ domino nostro placeant, decernentes, accedente pietatis vestræ studio consulant, quod & paci prosit, & religioni sit custodia veritatis. Data sexto Calendas Iunij, Adelphio viro clarissimo consule.

Epistola quadragesimaquarta eiusdem ad Martianum Augustum, ubi inter cætera pro defensione fidei Imperatori gratulatur.

Leo Episcopus Martiano Augusto.

MVltam mihi fiduciam scribendi ad clementiam vestram, & literæ vestræ, quas veneranter accepi, & coepiscopi mei reuertentes à Constantinopoli præbuerunt, nō sola adsertione verborum, sed ipsisiam operum effectibus demonstrantes, ad defensionem catholicæ fidei diuinum in vobis vigere præsidium. Quo vtique non solùm Ecclesiæ status, sed etiā vestri robur munitur Imperij, vt meritò eius expectetis protectionem, cuius colitis veritatē, gloriosissime Imperator. Nam vt & fratris mei Anatholij citius manifestaret̄ integritas, & olim damnati erroris rediuiuus adsertor locum in Christi Ecclesia nō haberet, vt catholici Episcopi, quos nuper hæreticorum persecutio deprauare nō potuit, ab iniustis Episcopi, quos nuper hæreticorum persecutio deprauare nō potuit, ab iniustis reuocarentur exilijs, vtq; reliquijs beatæ memoriæ Flauiani digno honore susceptis, impietatem suam cōdemnator eius agnosceret, vestræ virtutis titulus, vestræ pietatis est fructus. Cui cōfido etiam aliarum insignia accumulanda palmarum, vt sicut Constantinopolitana Ecclesia, recepta apostolicæ fidei libertate, lætatur ita omnes regni vestri prouinciæ emundatas se esse à diabolici dogmatis contagione glorientur. Vt ergo præcedentibus literis indicaui, fratres meos Lucentium Episcopum, & Basilium presbyterum, qui sollicitudinis meæ partes possint implere, direxi, fauori eos pietatis vestræ in omnibus, quæ sunt agenda, cōmendans. Nam cùm & fratris mei Anatholij scriptis, & nostrorum sermone cognouerim, multos de his, qui apud Ephesum Dioscori factione compulsi, detestabilibus statutis præbuere consensum, pœnitendo inconstantiæ suæ veniam postulare, & communionem catholicam per satisfactionem correctionis expetere, non fuit taliū neglīgēda conuersio, qui nō proprio sensu, sed * impij præsumptoris impulsu in hæc incidisse noscuntur, in quibus liberum nō habuere iudicium. Ne itaq; resipiscentium desideria mora longior fatigaret, vel incuriosa facilitas temerè aliquos & sine discretione susciperet, iniunctum est ab apostolica sede directis, vt in cōsortium suæ deliberationis accito Cōstantinopolitanæ vrbis antistite, & pestilentiæ cōtagia nō admittantur, & sanitatis remedia non negentur. Quæ industria in omnibus, quæ nequiter gesta sunt, emendandis, Alias, improbi.

V ij cele-

celerem (iuuante domino) consequetur effectum, si reparationi pacis Ecclesiasticæ opem suam vestra pietas dignetur adiungere, vt vobis in terra regnantibus, & Dei regnum intra vos habere mereamini, & catholicam fidem nulla falsitas violet, nulla hæresis inquietet, nec cuiquam liceat doctrinam Euangelicam deserere, & sacerdotali honore gaudere. Synodum verò fieri, vt meminit vestra clementia, etiam ipsi poposcimus. Sed sacerdotes prouinciarum omnium congregari præsentis temporis necessitas nulla ratione permittit, quoniam illæ prouinciæ, de quibus maximè sunt euocandi, inquietante bello, ab Ecclesijs suis eos non patiuntur abscedere. Vnde opportuniori tempori, propitiato domino, cùm firmior fuerit restituta securitas, iubeat vestra clemētia reseruari. De qua re plenius inter cætera apud pietatem vestram poterunt allegare, quos misi. Data * quinto Idus Iunij, Adelphio viro clarissimo consule.

Causa designat, prohibens celebrare Concilium.

Alias, 7. Idus.

Epistola quadragesimaquinta eiusdem ad Pulcheriam Augustam.

Leo Episcopus Pulcheriæ Augustæ.

Religiosam pietatis vestræ sollicitudinem, qua vniuerso mūdo, Deo inspirante, consulitis, crebrioribus alloquijs incitare præsumo, vt operum vestrorum profectum necessaria perfectio subsequatur, ac sicut de statu Constantinopolitanæ Ecclesiæ gratulamur, cuius et sacerdos & populus catholicæ puritatis fidem iam tenere cognoscitur, ita etiam aliorum concors nobiscum sit de verbi incarnatione confessio. Vnde quod facturum me alijs literis indicaueram, Lucensem Episcopum, & Basilium presbyterum fratres meos dirigere præparaui, qui dispositiones meas, fratris mei Anatholij deuotione sociata, secundum eas, quas acceperunt regulas, exequantur. Sicut enim prædicti Episcopi scriptis, & clericorum eius suggestione patefactum est, multa sunt, quæ indulgentius sunt curanda, multa quæ iustius coercenda, vt in causa tantæ perturbationis, nec districtio nimis sit aspera, nec remissio parum cauta, quum aliud satisfacientibus, aliud pertinacibus debeatur. Offertur ergo pietati vestræ digna materia, quæ placitam domino curam sancti cordis exerceat, & præcedentium meritorum coronas etiam de præsentis erroris abolitione multiplicet. Sicut enim Nestoriana impietas, ita & Eutychiana blasphemia ab omnium est catholicorum eliminanda consortio. Quia tam impium est, consubstantialem & consempiternam patri filij deitatem, etiam ex vtero virginis matris partu æditam negare corporeo, quàm vnam in Dei filio post incarnationis sacramentum affirmare naturam, vt scilicet aut humanitas eius refutetur, aut deitas cum vnione vtriusq; essentiæ, nec altera sit in alterutram versa, nec adsumpta in adsumente finita. Sed & verbi incommutabilitas, & carnis atq; animæ veritas maneant inseparabiliter in vnitate personæ, quod qui testificante lege, credentibus patriarchis, annuentibus prophetis, prædicante Euangelio, docentibus apostolis & toto mundo confitente non credunt, extra sacramētum corporis Christi, extra vnitatem sunt nominis Christiani. Quorum sicut ruinam dolemus, ita perfidiam detestamur. Vt autem circa talium personas syncerum seruetur vbiq; iudiciū, & aliud correctis, & aliud pertinacibus rependatur, vestra pietas nostros, qui ab apostolica sede sunt missi, fouere dignetur, eorumq; omnes, quas iniunximus, adiuuet actiōes, quò citius ac facilius, auxiliante domino, quæ ad vestram gloriam, & ad totius Ecclesiæ pacem proficiant,

ant, exequantur. De Eutyche autem totius scandali & prauitatis autore hoc clementia vestra præcipiat, vt ab eo loco, qui Constantinopolitanæ vrbi nimis vicinus est, longius transferatur, ne frequentioribus solatijs eorum, quos ad impietatem suam traxit, vtatur. Monasterio quoque ipsius, cui perniciosè, indigneque præsedit, catholicum abbatem iubete præponi, qui illam seruorum Dei congregationem & à prauo dogmate liberare, & institutis veritatis possit imbuere. Data Idibus Iunij, Adelphio viro clarissimo consule.

Epistola quadragesimasexta eiusdem ad Anatholium Constantinopolitanum Episcopum, de his, qui hæreticorum erroribus metu, non voluntate implicantur, ut per satisfactionem in Ecclesia suscipiantur.

Leo Episcopus Anatholio Episcopo in domino salutem.

Licet et sperem dilectionem tuam ad omne opus bonum esse deuotam, vt tamen efficacior tua fieri possit industria, necessarium & congruum fuit, fratres meos Lucentium Episcopum, & Basilium presbyterum (vt promisimus) destinare, quibus tua dilectio societur, vt nihil in his, quæ ad vniuersalis Ecclesiæ statum pertinent, aut dubiè agatur aut segniter, cùm residentibus vobis, quibus exequutionem nostræ dispositionis iniunximus, ea possint agi cuncta moderatione, vt nec beneuolentiæ partes, nec iustitiæ negligantur, sed absque personarum acceptione diuinum in omnibus iudicium cogitetur. Quod vt recta obseruantia valeat custodiri, catholicæ primitus fidei seruetur integritas, vt quia per omnia, angusta & ardua via est, quæ ducit ad vitam, neque in sinistram, neque ad dexteram ab eius tramite deuietur. Et quia Euangelica & apostolica fides omnes expugnat errores, & ab vno latere Nestorium deijcit, ab alio Eutychen & participes eius elidit, hanc regulam memento te seruandam, vt quicunque in illa synodo, quæ nomen synodi nec habere potuit, nec meretur, & in qua maleuolentiam suam Dioscorus, imperitiam autem Iuuenalis ostendit, dolent, vt dilectionis tuæ relatione comperimus, se metu victos, & terrore superatos, ad consensum scelestissimi iudicij potuisse compelli, & communionem catholicam obtinere desiderant, satisfactioni eorum pax fraterna præstetur, ita vt non dubijs professionibus Eutychen cum suo dogmate, cumque consortibus suis anathematis execratione condemnent. De his autem, qui in hac causa grauius peccauere, & ob hoc superiorem sibi locum in eadem infœlici synodo * vindicarunt, vt humilium fratrum simplicitatem arrogantiæ suæ præiudicijs aggrauarent, si fortè resipiscunt, & à facti sui defensione cessantes, in condemnationem proprij conuertuntur erroris, horum si satisfactio talis accedit, quæ non refutanda videatur, maturioribus apostolicæ sedis Concilijs reseruetur, vt examinatis omnibus atque perpensis, de ipsis corũ * agnitionibus, quid constitui debeat, æstimetur. Neque prius in Ecclesia, cui te dominus voluit præsidere, cuiusquam talium (vt antè iam scripsimus) nomen ad altare recitetur, quàm quid de eis constitui debeat, rerum processus ostendat. De cõmonitorio verò, à clericis dilectionis tuæ nobis oblato, necessarium non fuit epistolis quid videretur, inserere, cùm sufficeret legatis cuncta committi, quorum

Matth. 7

Alias, vendicarunt.

Alias, actionibus.

sermone ex omnibus diligentius instruêris. Annitere igitur, frater charissime, vt quæ Ecclesiæ Dei congruunt, fideliter & efficaciter cum his fratribus, quos tantæ rei idoneos autores elegimus, exequaris, præsertim cùm ipsa vos causæ ratio, spesq; diuini auxilij cohortentur, & clementissimorum principum tam sancta sit, tam religiosa deuotio, vt in eis non solùm Christianum, sed etiam sacerdotalem experiamur affectum. Qui vtiq; pro pietate, qua se Dei famulos esse gloriantur, omnes suggestiones vestras fidei catholicæ profuturas, dignanter accipiant, vt ipsorum quoq; ope & pax Christiana reparari, & error impius possit aboleri. Ac si de aliquibus amplius fuerit deliberandum, celeriter ad nos relatio dirigatur, vt pertractata qualitate causarũ, nostra quid obseruari debeat, sollicitudo cõstituat. Data * quinto Idus Iunij, Adelphio viro clarissimo cõsule.

Alias, sexto.

Epistola quadragesimaseptima eiusdem ad synodum Chalcedonensem, ubi hortatur per legatos suos Dei sacerdotes, ut secundum scripturas cuncta disponerent.

Leo Episcopus vrbis Romæ sanctæ synodo apud Chalcedonam constitutæ.

Optaueram quidem dilectissimi pro charitate collegij, omẽs domini sacerdotes in vna catholicæ fidei deuotione persistere, nec quenquam gratia aut formidine potestatum secularium deprauari, vt à via veritatis abscederet. Sed quia multa sæpe, quæ pœnitudinem possint generare, proueniunt, & superat culpas delinquentium misericordia Dei, atq; ideo suspenditur vltio, vt possit locum habere correctio, amplectendum est clementissimi principis plenum religione consilium, quo sanctam fraternitatem vestram ad destruendas insidias diaboli & ad reformandam Ecclesiasticam pacẽ voluit conuenire, beatissimi Petri iure atq; honore seruato, adeò vt nos quoq; suis ad hoc literis inuitaret, vt venerabili synodo nostrã præsentiam præberemus, quod quidem nec necessitas temporis, nec vlla consuetudo poterat permittere. Tamen in his fratribus Paschasino & Lucentio episcopis, Bonifacio & Basilio presbyteris, qui ab apostolica sede directi sunt, me synodo vestra fraternitas existimet præsidere, nec seiunctam à vobis præsentiam meam confidat, qui hunc in vicarijs meis adsum, & iamdudum fidei catholicæ prædicatione non desum, vt qui non potestis ignorare, quid ex antiqua traditione credamus, non possitis dubitare, quid cupiamus. Vnde (fratres charissimi) reiecta penitus audacia disputandi contra fidem diuinitus inspiratam, vana errantium infidelitas conquiescat, nec liceat defendi, quod non liceat credi, cùm secundum Euangelicas autoritates, secundum propheticas voces, apostolicamq; doctrinam plenissimè & lucidissimè per literas, quas ab beatæ memoriæ Flauianum Episcopum misimus, fuerit declaratum, quæ sit de sacramento incarnationis domini nostri Iesu Christi pia & syncera confessio. Quia verò non ignoramus, per prauas æmulationes, multarum Ecclesiarum statum fuisse turbatum, plurimosq; Episcopos, qui hæresim non reciperent, sedibus suis pulsos, & in exilia deportatos, atq; in locum superstitum alios substitutos, vulneribus his primitus adhibeatur medicina iustitiæ, nec quisquam ita careat propriis, vt alter vtatur alienis, cùm si (vt cupimus) errorem omnes relinquunt, nemini

qui-

quidem perire honor debeat, sed illis, qui pro fide laborauerunt, cum omni priuilegio oporteat ius proprium reformari. Prioris autem Ephesinæ synodi, cui sanctæ memoriæ Cyrillus Episcopus tunc præsedit, in Nestorium specialiter statuta permaneant, ne tunc damnata impietas, * ideo sibi in aliquo blandiatur, quia Eutyches iusta execratione percellitur. Puritas enim fidei atque doctrinæ, quam eodem, quo sancti patres nostri, spiritu prædicamus, & Nestorianam, & Eutychianam, cum suis autoribus condemnat pariter & persequitur prauitatem. Data quinto Calendas Iulij, Adelphio viro clarissimo consule. Alias, demum.

Epistola quadragesimaoctaua eiusdem ad Anatholium Episcopum.

Leo Episcopus Anatholio confratri.

AD declinandā erroris maculam, qua nonnullos aut Nestoriana impietas, aut Eutychiana labefactauit insania, laudabilem curam filij nostri Basilius & Ioannes presbyteri suæ æstimationis habuerunt, vt inter pugnantia dogmata falsitatis, vera catholicæ fidei pace gauderent. Siquidem longinquo peregrinationis labore suscepto, sensum cordis sui in apostolica sede patefecere, damnantes vtramque hæresim, quarum suprà fecimus mentionem, & de incarnatione domini nostri Iesu Christi non aliud recipientes, quàm quod, instruente sancto spiritu, & didicimus, & docemus. Per hos ergo, frater charissime, cum testimonio nostro ad propria reuertentes, dilectioni tuæ nostra scripta direximus, fidenter orantes, vt qui gratia apostolicæ communionis ornātur, etiam tuo fauore per omnia se gaudeant adiuuari. Data xiij. Calendas Iulij, Adelphio viro clarissimo consule.

Epistola quadragesimanona eiusdem ad Martianum Augustum.

Leo Episcopus Martiano semper Augusto

CRedebamus clementiam vestram id desiderio nostro posse præstare, vt præsenti necessitate respecta, differri ad opportunius tempus sacerdotalem synodum iuberetis, vt vocatis de cunctis prouincijs sacerdotibus, verè posset esse vniuersale Concilium. Sed quia vos amore catholicæ fidei congregationem nunc fieri voluistis, ne deuoto obuiare viderer arbitrio, fratrem & coepiscopum meum Paschasinum de ea prouincia, quæ videtur esse securior, euocatum, qui vicem præsentiæ meæ possit implere, direxi, Bonifacio fratre nostro & compresbytero sociato, & his, quos anteà miseramus, adiunctis, consortem illis fratrem quoque meum Iulianum addentes Episcopum. Quos ea moderatione vniuersa, domino auxiliante, credimus esse gesturos, vt quæcunque in querelam, perturbationémque venerunt, ad vnitatem pacis & fidei, compressa omni dissensione, reuocentur, nec vllum in aliquorum cordibus sacerdotum, vel Nestorianæ, vel Eutychianæ impietatis vestigium relinquatur, quoniam catholica fides, quam instruente nos spiritu Dei, per sanctos patres à beatis apostolis didici-

mus & docemus, neutrum subrepere permittet errorem. Si quid ergo morborum, si quid est vulnerum, quod syncera possit correctione curari, vt ad veram sanitatem reuocetur, optamus. Quæ nunc vtique non erant dubia, nec cuiusquam simplicitati deinceps nocitura, si nullis se excusationibus voluerit obumbrare, cùm absolutionem peccati non obtineat nisi vera confessio. Quia verò quidam de fratribus (quod sine dolore non dicimus) contra turbines falsitatis non valuere catholicam tenere constantiam, prædictum fratrem & coepiscopum meum vice mea synodo conuenit præsidere, certus quòd absque odio & gratia ibidem ab his, quibus hoc commisimus, laboretur, vt cum solius hæreticæ impietatis excidio, in omnibus Ecclesijs Dei veritas regnet & charitas. Data sexto Calendas Iulij, Adelphio viro clarissimo consule.

Epistola quinquagesima eiusdem ad eundem Martianum Augustum.

Leo Episcopus Martiano Augusto.

SAnctum clementiæ vestræ studium, quo ad reparationem pacis Ecclesiasticæ synodum habere voluistis, adeò libenter accepi, vt quamuis eam fieri intra Italiam poposcissem, & aptius expectari tempus optassem, quo scilicet plurimi possent Episcopi etiam de longinquis prouincijs euocari, mox tamen, vt mihi pietatis vestræ scripta sunt tradita, & Bonifacium de compresbyteris meis ab vrbe direxetim, & de Episcopis fratrem meum Paschasinum de Sicilia fecerim nauigare, qui vicem meam sufficienter implerent, datis per eosdem epistolis ad eos, qui legationem antè susceperant, vt ipsi quoque prædictis ad implendas partes meæ præsentiæ iungerentur. Vnde quamuis nimis arctus dies synodo fuerit constitutus, spero tamen adfuturum omnipotentis auxilium, quo omnes valeant ad præfinitum tempus occurrere, & vnanimiter cum sanctæ fraternitatis assensu, quæ vniuersali Ecclesiæ congruant, definire. Compressa enim vel remota inquietudine ac prauitate paucorum, facilè firmabitur probanda concordia, si in eam fidem, quam Euangelicis & apostolicis prædicationibus declaratam, per antiquos patres nostros accepimus & tenemus, omnium corda concurrant, nulla penitus disputatione cuiusquam retractionis admissa, ne per vanam, fallacémque versutiam, aut infirma videantur, aut dubia, Ephes. 2 quæ in ipso lapide angulari CHRISTO fundata sunt, & sine fine mansura: hoc nobis indesinenter orantibus, vt à sacramento singularis fidei nemo inueniatur alienus, sed damnata impietate hæreseos, nullum de perditione cuiusquam catholica Ecclesia sentiat detrimentum. Quod autem pietatem vestram de his, per quos meas misi epistolas, obsecraui, nunc quoque simili fiducia precor, vt vice mea acturos, commendatos per omnia habere dignemini, quò facilius ac diligentius, quæ optimo fidei vestræ ordinata sunt studio, salubri impleantur effectu. Data decimoquarto Calendas Augusti, Adelphio viro clarissimo consule.

Epistola quinquagesimaprima eiusdem ad Pulcheriam Augustam per Theostìcum Magistrianum.

Leo

Leo Episcopus Pulcheriæ Augustæ salutem.

Religiosam clementiæ vestræ sollicitudinem, quam catholicæ fidei indesinenter impenditis, per omnia recognosco, & Deo gratias ago, quòd tantam vniuersalis Ecclesiæ curam habere vos video, vt quod iustitiæ & beneuolentiæ congruere arbitror, confidenter insinuem, quò celerius, quæ, propitio Christo, pietatis vestræ studio irreprehensibiliter hactenus gesta sunt, ad gratulandum producantur effectum. Quòd ergo synodum Chalcedonensem habere clemētia vestra præcepit, cùm à me vt in Italia haberetur, mansuetudo vestra retineat postulatum, vt omnes nostrarum partium conuocati antistites si securitas temporis suppeteret, conuenirent, adeo tamen non aspernanter accepi, vt binos de coepiscopis meis & compresbyteris ordinarem, qui vicem meam implere sufficerent, etiam datis ad venerabilem synodum congruentibus scriptis, quibus fraternitas aduocata cognosceret, quam formam seruare in hac diiudicatione deberet, ne vlla temeritas aut fidei regulis, aut canonum statutis, aut benignitatis remedijs obuiaret. Sicut enim à principio huius causæ frequentissimè scripsi hanc inter discordes sensus & carnales æmulationes moderationem volui custodiri, vt integritati quidem fidei nihil euelli, nihil liceret apponi, ad vnitatem verò, pacémque redeuntibus, remedium veniæ præstaretur. Quia tunc operum diaboli potentiæ destruuntur, quum ad Dei & proximi dilectionem hominum corda reuocantur. Sed quàm contraria tunc his monitis atque obseruationibus meis acta sint, multum est explicare, nec opus est epistolari pagina comprehendi, quod in illo Ephesino non iudicio, sed latrocinio potuit perpetrari. Ibi primates synodi, nec resistentibus sibi fratribus, nec consentientibus, perceperunt, cùm ad infringendam catholicam fidem & ad execrabilem hæresim roborandam, alios priuilegio honoris exuerint, alios consortio impietatis infecerint, sæuiores profectò in eos, quos persuadendo ab innocentia separabāt, quàm in illos, quos beatos confessores persequendo faciebant. Veruntamen quia tales sibi maximè sua iniquitate nocuerunt, & maioribus vulneribus diligentior est adhibenda medicina, nullis vnquam epistolis definiui etiam talibus, si resipiscerent, veniam denegandam. Et quamuis incomparabiliter inimicissimam Christianæ religioni hæresim detestemur, ipsos tamen, si corrigantur, & dignā se satisfactione purificent, ab ineffabili misericordia Dei non iudicamus alienos, sed potius cum gementibus gemimus, cum flentibus flemus, & sic vtimur iustitia commotionis, vt non amittamus remedia charitatis. Quod sicut pietas vestra cognoscit, non verbis solis promittitur, sed etiam factis docetur. Siquidem penè omnes, qui in consensum præsidentium aut traducti fuerant, aut coacti * resistendo, quod statutum fuerat ab illis, & condemnando quod scripserant, perpetuam culpæ abolitionem, & apostolicæ pacis gratiam sunt adepti. Si ergo clementia vestra propositum nostrum considerare dignetur, probabit in eo Concilio cuncta gessisse, vt sine cuiusquam animæ detrimento, hæreseos tantum obtineretur extinctio, & ob hoc circa autores sæuissimorū turbinum, quiddam consuetudinis minuisse, vt ad indulgentiam postulandam compunctione aliqua possit eorum tarditas excitari. Qui etsi post illud iudicium suum tam impium, quàm iniustum non sunt catholicæ fraternitati ita honorabiles, vt fuerunt, suas tamen adhuc obtinent sedes, & Episcopatus sui honore potiuntur, aut per veram & necessariam satisfactionem pacem Ecclesiæ recepturi, aut si hæresim (quod absit) tuebuntur, professionis suæ merito iudicandi. Data decimotertio Calendas Augusti, Adelphio viro clarissimo consule.

Roma. 12

Alias, rescindēdo, vel reijciendo.

Epi-

Epistola Rauennij, aliorumq́; Episcoporum Gallorum, ad Leonem Papam, fidei eius, quam ad Orientem direxit, laudes dicentium.

Domino vere sancto, merito in Christo beatissimo, & apostolico honore venerando Papæ Leoni, Rauennius, Rusticus, Venerius, Constantinus, Maximus, Armentarius, Florus, Sauinus, Valerianus, Constantius, Nestarius, Maximus, Asclepius, item Maximus, Vrsus, Ingenulus, Iustus, Valerianus, Superuentus, Crisaphius, Fonteius, Petronius, Hydacius, Etherius, Eulalius, Eutychius, Fraternus, Venturus, Eugenius, Hilarius, Verus, Amandus, Geruntius, Proculeianus, Iulianus, Helladius, Armentarius, Honoratus, Hipartius, Amenius, Dinamius, Maximinus, Hyrnantius & Palladius.

PErlata ad nos epistola beatitudinis vestræ, quam ad Orientem pro catholicæ fidei adsertione misistis, optassemus & statim apostolatui vestro pro tam immenso munere gratiarum actionem referre, nisi nobis difficultatem, qua in vnum celeriter non potuimus conuenire, vel spacia, quibus à nobis dispalati sumus, lōga terrarum, vel aurarum, quæ in regionibus nostris præter consuetudinem fuit, intemperies, attulisset. Det ergo apostolatus vester nostræ veniam tarditati, quæ non de ocio aut dissimulatione, sed de certa necessitate descendit, quæq́; à nobis, etsi celeritatis gratiam abstulit, exultandi tamen materiam auferre non potuit. Exultauimus itaque Christo propitio lectis beatitudinis vestræ literis, & omni instructione patefacta, omnes intra Gallias constitutos, exultare mox fecimus, dolentes pariter ✻ pro his vobiscum, qui catholicæ fidei lumine derelicto, errorum tenebras inciderunt. Quæ apostolatus vestri scripta, ita vt symbolum fidei, quisquis redemptionis sacramēta non negligit, tabulis cordis ✻ adscripsit, & tenaci, quò ad cōfundendos hæreticorum errores paratior sit, memoriæ commendauit. Multi itaq; in ea gaudentes pariter & exultantes, recognouerunt fidei suæ sensum, & ita se semper ex traditione paterna tenuisse, vt vester apostolatus exposuit, iure lætantur. Nonnulli sollicitiores facti, beatitudinis vestræ admonitione percepta, modis omnibus se gratulantur instructos, datamq́; sibi occasionem gaudent, qua liberè ac fiducialiter, suffragante etiam apostolicæ sedis autoritate, eloquantur, & adserat vnusquisq; quod credit. Quis autem apostolatui vestro pro hoc tanto munere, ✻ quod non solùm Gallias, sed totū mundum, velut quibusdam pretiosissimis gemmis ornauit, dignas æstimet gratias posse persolui? Doctrinę post Deum vestræ debet fidelis, vt constanter teneat, quod credebat: debet etiam infidelis, vt à perfidia sua, agnita veritate discedat, & apostolicæ institutionis luce perfusus, erroris sui tenebras derelinquat, magisq́; sequatur & credat, quod per os vestrum dominus noster Iesus Christus de sacramento incarnationis suæ docet, quàm id teneat, quod diabolus humanæ salutis & veritatis inimicus stillat. Optassemus etiam ad filium vestrum, gloriosissimum ac fidelissimum principem super eandem causam literas dare, quibus congratulantes fidei ipsius, humili-

Alias, de.

Alias, adscribit.

Alias, quo

militatis quoque nostræ sollicitudinẽ, qua vos in Christo sequimur, prodiremus, nisi ad nos de Oriẽtalibus partibus nuncio perlato, fieri hoc, minimè necessariũ putaremus. Meritis autem apostolatus vestri pius dominus præstitit, vt hæresim, iam diu occultè nutritam, vestris temporibus proderet. Ad laudem enim sollicitudinis vestræ pertinet, quòd malorum error latêre non potuit, ad gloriosæ fidei ædificationem redundat, quòd praua persuasio participes aut non inuenit, aut inuentos amisit. Respiciat itaque conseruando apostolatum vestrum misericors dominus Ecclesiam suam, toto orbe diffusam. Vobis ẽm ita inuigilantibus & hi, qui curam animæ suæ gerunt, sollicitiores in fide redduntur, & hi, qui paulo desides sunt, tanto ad sollicitudinem accenduntur exemplo. Quod nos ante oculos semper habentes, non desinemus Deo ac domino nostro gratias agere & pariter supplicare, gratulantes, quòd tantæ sanctitatis, tantæ fidei, tantæque doctrinæ apostolicæ sedi, vnde religionis nostræ, propitio Christo, fons & origo manauit, antistitem dederit, petentes etiam, vt datum, concessũmque munus pontificij vestri, longissima ad ædificationem Ecclesiarum suarum ætate custodiat. Nos autem etsi impares meritis, pari tamen fide, si quid (quod absit) contra Ecclesiam catholicam prophana infestatione tentetur, parati sumus, confortante domino, cum beatitudine vestra pro veritate fidei animas nostras ponere, & vitam hanc autori salutis nostræ, & largitori æternitatis impendere. Et alia manu: Ora pro me, domine beatissime, merito & apostolico honore venerande Papa. Rusticus Episcopus, apostolatum tuum in domino, venerans saluto, & vt digneris pro me orare, supplex rogo. Venerius, te dominum in Christo meum, reuerentissimè saluto, & vt digneris pro me orare, supplex rogo. Constantinus Episcopus beatitudinem vestram saluto. Similiter & omnes Episcopi suprascripti salutauerunt.

Epistola quinquagesimasecunda eiusdem ad omnes Episcopos Galliarum de damnatione hæreticorum.

Leo Romanæ vrbis Episcopus Rauennio, Rustico, Venerio, Constantino, Maximo, Armentario, Floro, Sauino, Valeriano, Constantio, Asclepio, Nectario, Maximo, Vrso, Ingenulo, Iusto, Valeriano, Superuento, Crisaphio, Fonteio, Petronio, Hydacio, Etherio, Eulalio, Eutychio, Fraterno, Venturo, Eugenio, Hilario, Vero, Amando, Gerontio, Proculiano, Iuliano, Helladio, Armentario, Honorato, Hepartio, Amenio, Dinamio, Maximinio, Hyrnantio & Palladio Episcopis per Gallias constitutis.

OPtassemus quidem fraternitatis vestræ literas eo tempore, quo promiseratis, accipere, vt profecturis ad Orientem fratribus nostris, quos ad sanctã synodũ vice nostra pro catholicę fidei defensiõe direximus, etiã vestrę sentẽtiæ professio iungeret. Sed cũ multa obstacula inopinatã nobis intulerint tarditatem, quamlibet seras, & diu expectatas epistolas per fratrem & coepiscopũ nostrum Ingenulum gratanter accepimus, (Anno Christi 454 q fuit annus põtificatꝰ S. Leonis 13, fuit scripta hæc epistola, & 3. sequentes.)

pimus, easque cum gaudio recensentes probauimus, sicut confidebamus eruditione spiritus sancti coelestem in vobis vigere doctrinam, quam in Orientalibus Ecclesijs versutia hostis antiqui, per eos, quos sequaces suos reperit, falsitasque fatigare conata est, cùm catholica fides, quæ nulla sui est parte mutabilis, per ipsas aduersantium exercitationes & validior efficiatur semper & clarior, operante hęc gratia Dei, vt si qui fortè, ad hæc subtilia inimici iacula declinanda, minus erant instructi, minusque solliciti, perceptis veritatis armis, fierent contra impiorum mendacia fortiores. Quòd ergo, sicut causa poscebat, fiduciam nostram, quam de vobis habemus in domino, fideliter atque obedienter auxistis, multa exultatione gaudemus. Et meritò nos cognoscimus fratribus & coepiscopis nostris Orientalibus intimasse, quòd secundum Euangelicam & apostolicam traditionem de incarnatione domini nostri Iesu Christi, vna esset omnium nostrum, & indiscreta confessio, neque vllis eorum disputationibus detineri, vt aliter aliquid de summi & salutiferi sacramenti veritate sapiamus, & ex prędicatione sanctorum patrum, & ex autoritate incommutabilis symboli didicimus & docemus, damnatis ab vniuersali Ecclesia, & nunc Eutyche, & anteà Nestorio. Quorum si quis non ferendis impietatibus inhærere delegerit, ipse se à corpore Christianæ vnitatis abscidit. Non enim vltrà iam cuiquam excusationis refugiũ, de ignorantia, & insciencia, vel de intelligẽtiæ difficultate conceditur, cùm hoc ipso sexcentorum ferè fratrum, coepiscoporumque nostrorum synodus congregata, nullam artem ratiocinandi, nullum eloquium differendi contra fundamentum fidei inspirare permiserit, quoniam adnitentibus per auxilium gratiæ Dei fratribus, vicarijs nostris, quorum plenissima extitit in omni actione deuotio, non solùm sacerdotibus Christi, sed etiam principibus, & potestatibus Christianis, cũctisque clericis, plebibus, ordinibus, plenè atque euidenter apparuit, hanc esse verè apostolicam fidem, ex diuinæ pietatis fonte manantem, quam synceram, & ab omni fece totius erroris alienam (sicut accepimus) prædicamus, & vniuerso iam mundo consentiente defendimus, extinctis tòto orbe dogmatibus, quæ vel præcedens hæreticus ausus est inferre vel subsequẽs, dissimili quidem commento, sed impietate compari. Nam sicut Nestorius non est toleratus, affirmãs beatam Mariam hominis tantummodo fuisse genitricem, qui postmodum sit à verbo deitatis susceptus, duabus scilicet naturis ex personis distinctis, vt neque ipse esset filius hominis, qui filius Dei, neque vnus Christus in vtraque natura, sed alter sempiternus ex patre, alter temporalis ex matre, cùm Euangelica autoritas

Ioannis 1 ita verbum prædicet carnem factum, vt non duos Christos, nec duos filios, sed in vno domino Iesu Christo, & Dei, & hominis nobis insinuet veritatem, vt vtriusque substantiæ, id est, saluantis atque saluatæ, nec proprietas possit confundi, nec persona geminari. Sicut ergo Nestorius in suo dogmate execrabilis, sic & Eutyches, damnatum olim sectatus errorem, alia prophanitate blasphemans, à catholicæ soliditatis compage resecatus est, quia indoctis quibusdam, nimiumque simplicibus persuadere tentauit, quòd verbum Dei ita caro sit factum, vt verã carnem de ventre virginis non sumpserit, nec nostri illum generis corpus habuisse, sed diuinitatis eius & carnis vna esset naturã, vt vnum dominum nostrum Iesum, & falsum hominem, & Deum diceret esse passibilem. Quod nec pietas fidei, nec ratio recipit sacramenti, vt aut in sua natura passibilis fuerit deitas, aut in susceptione humana mentita sit veritas. Quæ diabolicorum sensuum prodigiosa cõmenta, sancta nunc synodus (humilitatis nostræ scriptis, autoritate domini mei beatissimi Petri apostoli & merito roboratis) religiosa vnanimitate consentiens abominando, ab Ecclesia Dei amputauit Dioscorũ quoque Alexandrinum, in sua impietate manentem, ne illa Ecclesia, quæ inter ipsa Euangelij principia

beatum Marcum beatiſſimi Petri apoſtoli diſcipulum in omnibus vtiq; doctrinis,ſui doctoris magiſterio conſonantem habuit fundatorem, quæq; poſtea recentioribus à noſtra ætate temporibus Athanaſium, Theophilum,& proximè Cyrillum probatiſſimos præſules habuit, indignam captiuitatem ſub hæretici dominatione pateretur. Vnde ſecundum magnam miſericordiam Dei vniuerſos diaboli conatus, quibus Eccleſiam domini conturbare molitus eſt, noueritis eſſe deſtructos. Reddite igitur Deo gratias, fratres chariſſimi, & dignam gratiarum actionem,& oret nobiſcum veſtra dilectio, vt fratres noſtros, quos expectatio noſtra deſiderat, incolumes quàm primum redijſſe lætemur, & de omnibus,quæ domino adiuuante ſunt geſta, plenius vos poſſimus inſtruere. Nam fratrem Ingenulum nolumus hac expectatione tardari, cùm ob hoc ipſum properantius remeare debuerit,ne diutius vobis eſſet incognita omnium materia gaudiorum, quæ volumus per curam dilectionis veſtræ etiam ad fratres noſtros Hiſpaniæ Epiſcopos peruenire, vt quod Deus operatus eſt, nulli eſſe poſſit incognitum. Data Calendis Februarij, Herculano viro clariſſimo conſule.

Euſebij Mediolanenſis Epiſcopi epiſtola ad Leonem Papam, per quam fidei eius, quam ad Orientem direxerat, adſertioni cum alijs Epiſcopis conſentientibus ſubſcripſit.

Domino ſancto & beatiſſimo patri Leoni Euſebius Mediolanenſis Epiſcopus.

Euerſis, domino annuente, fratribus noſtris, quos ad Orientem fidei cauſa ſollicitè prouida beatitudo veſtra direxerat, decurſiſq; literis, quas per eos tua ſanctitas deſtinauit, omni exultatione in Chriſto reuelatus ſum, quòd effectum commiſſæ ſibi legationis eoſdem reportaſſe veſtra pagina deſignauit. Nec mirum, quòd dominus noſter Ieſus Chriſtus catholicæ fidei, quam tenemus, maieſtatis ſuę gratiam, cuſtodiamq; præſtiterit, quando vos veros cultus ſui adſertores, in apoſtoli ſui ſede præſules collocauit, qui & rectà ſentire de incarnationis dominicæ ſacramento,& eadem poteſtis rectè cuſtodire. Admonitis ergo fratribus & coepiſcopis meis, habitóque conuentu, veſtrarum formam tenuimus literarum. Nam cenſens epiſtolam beatitudinis veſtræ, in ſacerdotum domini Concilio, quam ſanctus frater,& coepiſcopus noſter Abundantius,& compresbyter meus Senatus detulerant, agnitaq; eorum narratione, ſicut ſcripta veſtra ſignauerant, rerum geſtarum ordine continuo requiſita eſt, recitataq; epiſtola, quã fidei adſertione plenè digeſtam, ad Orientem dudum ſanctitas veſtra tranſmiſerat, quæ ad nos, ex veſtra admonitione, ſancto fratre & coepiſcopo noſtro Ceretio mutuante peruenit, claruit, eam plenam fidei ſimplicitate fulgere, prophetarum etiam adſertionibus, Euangelicis autoritatibus,& apoſtolicæ doctrinæ teſtimonijs, nitore quodam lucis ad veritatis ſplendorem radiare, omnibusq; ſenſibus conuenire, quod beatus Ambroſius, de incarnatiõis dominicæ myſterio, ſuis libris ſancto ſpiritu excitatus inſeruit. Et quia omnia maiorum fidei, nobis antiquitus traditæ, tota puritate conueniunt, domine ſancte & beatiſſime pater, placuit omnibus, quorum ſubſcriptio ſubter annexa nomina poterit declarare,

rare, vt eos, qui impiè de incarnationis dominicæ sacramento sentiunt, quamuis intellectus sui prauitate, à catholicæ fidei veritate recedentes, seipsos dignos abiectione fecerint, suo etiam consensu, autoritatis vestræ præcedente sententia, damnatione congrua persequendos. Literarum ergo vestrarum formam secuti, modum perscriptæ ordinationis nos seruasse, his per fratrem & coepiscopum meum Cyriacum missis ostendimus superesse, vt annuente domino perpetuè retinentes, hoc futuris memorabile seculis relinquatis, vt ab hoc tempore præsenti, extincta impiæ sectæ contumacia videatur, vt nouis purgationibus in æternum prostrata succumberet. Et alia manu: Incolumem beatitudinem tuam summa diuinitas adornet atque custodiat, domine sancte & beatissime pater.

Eusebius Episcopus Ecclesiæ Mediolanensis in omnia supradicta consensi & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Ego Fauentius Episcopus Regiensis Ecclesiæ, in omnia suprascripta consensi & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Ego Maioranus Episcopus Ecclesiæ Placentinæ in omnia suprascripta consensi & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Ego Cyprianus Episcopus Ecclesiæ Brixillensis in omnia suprascripta consensi & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Alias, Terdonensis. Ego Quintinus Episcopus Ecclesiæ * Dertonensis in omnia suprascripta consensi & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Ego Crispinus Episcopus Ecclesiæ Ticinensis in omnia suprascripta consensi & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Ego Maximus Episcopus Ecclesiæ Taurinatis in omnia suprascripta consensi & subscripsi, anathema dicēs his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Ego Floreius presbyter, iussus à præsente sancto Eulogio Episcopo meo Ecclesiæ Iporiensis, quia ipse propter infirmitatem subscribere non potuit, in omnia suprascripta consensi & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Alias, Gerardus. Alias, Euthasio. Ego * Gradus presbyter, directus ab Episcopo * Eustasio Ecclesiæ Augustanæ, vice ipsius in omnia suprascripta consensi & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Ego Cyriacus Episcopus Ecclesiæ Laudensis in omnia suprascripta consensi & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Alias, Rethiæ. Ego Abundantius Episcopus Ecclesiæ Comensis in omnia suprascripta pro me ac pro absente sancto fratre meo Asimone Episcopo Ecclesiæ Curiensis, primæ * Reaticæ subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Ego Paschasius Episcopus Genuensis in omnia suprascripta consensi & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Ego Pastor Episcopus Ecclesiæ Astēsis, in oīa suprascripta cōsensi & subscripsi, anathema dicēs his, qui de incarnationis dominicæ sacramēto impia senserūt.

Ego

Ego Simplicius Episcopus Ecclesiæ Nouariensis in omnia suprascripta consensi & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Ego Ioannes Episcopus Ecclesiæ Cremonensis in omnia suprascripta consensi & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Ego Octauianus Episcopus Ecclesiæ Brixianæ in omnia suprascripta consensi & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Ego Iustianus Episcopus Ecclesiæ Vercellensis in omnia suprascripta consensi & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Ego Quintius Episcopus Ecclesiæ Albingaunensis in omnia suprascripta consensi & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Ego Præstantius Episcopus Ecclesiæ Bermogatis in omnia suprascripta consensi & subscripsi, anathema dicens his, qui de incarnationis dominicæ sacramento impia senserunt.

Epistola quinquagesimatertia eiusdem ad Anatholium Constantinopolitanum Episcopum, ubi in primis de fide in Chalcedonensi Concilio laudat: deinde arguit, quod contra Nicænam synodum Alexandrinam atque Antiochenam Ecclesias sibi subdere uoluisset.

Leo Episcopus Anatholio Episcopo.

MAnifestato, sicut optauimus, per gratiam Dei lumine Euangelicæ veritatis, & ab vniuersali Ecclesia pernitiosissimi erroris nocte depulsa, ineffabiliter gaudemus in domino, quòd creditæ nobis dispensationis labor ad desideratum peruenit effectum, sicut etiam epistolæ tuæ textus eloquitur, vt secundum apostolicam doctrinam, idipsum dicamus omnes, & non sint in nobis schismata. Simus autem 1. Corin. 1
perfecti in eodem sensu & in eadem sententia. In cuius operis deuotione gratulamur dilectionem tuam esse consortem, vt & corrigendis tua prodesset industria, & ab omni te deuiantium participatione & factione purgares. Decessore enim tuo beatæ memoriæ Flauiano, propter defensionem catholicæ veritatis eiecto, non immeritò credebatur, quòd ordinatores tui, cōtra sanctorum canonum constituta, viderentur sui similem consecrasse. Sed adfuit misericordia Dei, in hoc te dirigens atque confirmans, vt malis principijs benè vtereris, & non te iudicio hominum, sed Dei prouectum benignitate monstrares. Quod verè ita accipiendum est, si hanc diuini muneris gratiam alia offensione non perdas. Virum etiam catholicum, & præcipuè domini sacerdotem, sicut nullo errore implicari, ita nulla oportet cupiditate violari. Dicente quippe scriptura sancta, Eccles. 18
post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua vetare, multis mundi huius illecebris, multis vanitatibus resistendum est, vt veræ continentiæ obtineatur

suffragatur quorundam Episcoporum ante sexaginta (vt iactas) annos facta subscriptio, cum quadam à prædecessoribus tuis ad apostolicam sedem transmissa notitia, cui ab initio sui caducæ, dudumq; collapsæ sera nunc & inutilia sub ijcere fomenta voluisti, eliciendo à fratribus speciem consensionis, quam tibi in suam iniuriam verecundia fatigata præberet. Memento, quid dominus ei, qui vnum de pusillis scandalizauerit, comminatur, & sapienter intellige, quale sit iudicium Dei subiturus, qui tot Ecclesijs, tot sacerdotibus scādalum inferre non metuit. Fateor enim, ita me dilectione vniuersæ fraternitatis obstringi, vt nemini prorsus in his, quæ contra se poscit, adsentiam, possisq; euidenter agnoscere me dilectioni tuæ beneuolo animo contraire, vt saniore consilio ab vniuersa liste Ecclesiæ perturbatione contineas. Non conuellantur prouincialium iura primatuum, nec priuilegijs antiquitus institutis metropolitani antistites fraudentur. Nihil Alexandrinæ sedi eius, quam per sanctum Marcum Euangelistam beati Petri discipulum meruit, pereat dignitatis, nec Dioscoro impietatis suæ pertinacia corruente, splendor tantæ Ecclesiæ tenebris obscuretur alienis. Antiochena quoq; Ecclesia, in qua primùm prædicante apostolo Petro, Christianum nomen exortum est, in paternæ constitutionis ordine perseueret, & in gradu tertio collocata, nunquam se fiat inferior. Aliud enim sunt sedes, aliud præsidentes. Et magnus vnicuique honor est integritas sua. Quæ quum in quibuslibet locis propria ornamenta non perdat, quanto magis in Constantinopolitanæ vrbis magnificentia potest esse gloriosa, si per obseruantiam tuam & defensionem, paterni canones & exemplum probitatis multi habeant sacerdotes? Hæc tibi scribens, frater in domino, hortor ac moneo, vt deposito ambitionis desiderio, spiritu potius seruias charitatis, eius quoq; virtutibus, secundum doctrinam apostolicam, proficienter orneris. Est enim patiens & benigna, & non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non quærit, quæ sua sunt. Vnde si charitas non quærit propria, quantum peccat, qui concupiscit aliena? A quibus, volo, vt te prorsus abstineas, memórque sis eius sententiæ, quæ dicit: Tene, quod tenes, ne alius accipiat coronam tuam. Nam si inconcessa quæsieris, ipse te tuo opere atq; iudicio vniuersalis Ecclesiæ pace priuabis. Frater autem & coepiscopus noster Lucianus, & filius noster Basilius diaconus, quantum in ipsis fuit, studiosè his, quæ eis iniunxeras, adfuere, sed actioni eorum iustitia negauit effectum. Data vndecimo Calendas Iunij, Herculano viro clarissimo consule.

Mat. 18. Marc. 9. Roma. 12 1. Cor. 13 Apocal. 3

Epistola quinquagesimaquarta eiusdem ad Martianum Augustum, ubi de eius gratulatur fide, quæ in Chalcedonensi Concilio gesta est. Et de Anatholio Constantinopolitano Episcopo, qui in eodem Concilio Alexandrinam & Antiochenam Ecclesias contra statuta per ambitum sibi uoluit subiugare.

Leo Episcopus Romanæ & vniuersalis Ecclesiæ Martiano Augusto.

MAgno munere miſericordiæ Dei, totius Eccleſiæ catholicę multiplicata ſunt gaudia, cùm ſancto & glorioſo clementiæ veſtræ ſtudio pernitioſiſſimus error extinctus eſt, vt labor noſter citius ad deſideratũ perueniret effectum, quem Deo ſeruiens principatus veſter, & fide & poteſtate iuuiſſet. Quia etſi in virtute ſpiritus ſancti, inter quaslibet diſſenſiones per ſedis apoſtolicæ famulatum Euangelij erat defendenda libertas, maniſeſtior tamen apparuit gratia Dei, quæ præſtitit mundo, vt in victoria veritatis, autores tantùm violare fidei deperirent, & ſua integritas Eccleſiæ redderetur. Bellum igitur, quod noſter inimicus excitauerat, adeò fœliciter, dextera domini pugnante, confractum eſt, vt triumphante Chriſto omnium ſacerdotum eſſet vna victoria, & coruſcante lumine veritatis, erroris tenebræ cum ſuis adſertoribus pellerentur. Nam ſicut in ipſa domini reſurrectione credenda, ad corroboranda initia fidei multum ſecuritatis acceſſit, quòd quidam apoſtoli de corporea domini Ieſu Chriſti veritate dubitauere, & viſu atq; contactu fixuras clauorum & vulnus lanceæ perſcrutando, ambiguitatem cunctis, dum ambigunt, abſtulerunt: ita nunc quoq;, quum aliquorum infidelitas confutatur, omnium hæſitantium corda firmata ſunt, & profecit vniuerſis ad illuminationem, quod quibusdam intulit cæcitatem. In quo opere dignè & iuſtè exultat veſtra clementia, quæ fideliter, proprieq; proſpexit, vt Orientalibus Eccleſijs diabolicæ inſidiæ non nocerent, ſed ad propitiandum Deum efficaciora vbiq; offerrentur holocauſta, quando per mediatorem Dei & hominum hominem Chriſtum Ieſum eadem confeſſio plebium, eadem ſacerdotum, eadem eſſet & regum, glorioſiſſime fili, & clementiſſime Auguſte. His autem, propter quæ tanta facta eſt congregatio ſacerdotum, bono & optabili fine compoſitis, miror & doleo, quòd pacem vniuerſalis Eccleſiæ, diuinitus reformatam, ambitionis rurſus ſpiritus inquietat. Quamuis enim neceſſariè ſibi frater meus Anatholius conſuluiſſe videatur, vt ordinatorum ſuorum errorem deſerens, in aſſenſum catholicæ fidei ſalubri correctione tranſiret, cuſtodire tamen debuit, vt quod veſtro beneficio noſcitur conſecutus, nullius *

Alias, cupiditatis prauitate.

prauitatis cupiditate turbaret. Nos enim veſtræ fidei & interuentionis habentes intuitum, cùm ſecundum ſuæ conſecrationis autores eius initia turbarent, benigniores circa ipſum q̃ iuſtiores eſſe voluimus, quo perturbationes omnes, quæ operante diabolo fuerant excitatæ, adhibitis remedijs, leniremus quæ illum modeſtum magis, quàm immoderatum facere debuere. Qui etiam ſi pręcipuis meritis, optimoq; iudicio legitimè fuiſſet ac ſolenniter ordinatus, contra reuerentiam tamen canonum paternorum, contra ſancti ſpiritus inſtituta, contra antiquitatis exempla, nullis poſſet ſuffragijs adiuuari. Apud Chriſtianum, & verè religioſum, vereq; orthodoxum principem, loquor, multum Anathalius Epiſcopus proprio detrahit merito, ſi illicito creſcere optat augmẽto. Habeat, ſicut optamus, Conſtantinopolitana ciuitas gloriam ſuam, ac protegente dextera Dei, diuturno clementiæ veſtræ fruatur imperio. Alia tamen ratio eſt rerum ſecularium, alia diuinarum, nec præter illam petram, quam domi

Matth. 16

25.q.2. Priuilegia Eccleſiarũ, et ibidem ca. Priuilegia Eccleſiarũ

nus in fundamenro poſuit, ſtabilis erit vlla conſtructio. Propria perdit, qui indebita concupiſcit. Satis ſit, quòd prædicto veſtræ pietatis auxilio, & mei fauoris aſſenſu, Epiſcopatum tantę vrbis obtinuit. Non dedignetur regiam ciuitatem, quam apoſtolicam non poteſt facere ſedem, nec vllo ſperet modo, quòd per aliorum poſſit offenſiones augeri. Priuilegia enim Eccleſiarum, ſanctorum patrum canonibus inſtituta, & venerabilis Nicænæ ſynodi fixa decretis, nulla poſſunt improbitate conuelli, nulla nouitate mutari. In quo opere, auxiliante Chriſto, fideliter exequendo, neceſſe eſt, me perſeuerantem exhibere famulatum, quoniam

niam dispensatio mihi credita est, & ad meum tendit reatum, si paternarum regulæ sanctionum, quæ in synodo Nicæna, ac totius Ecclesiæ regimen, spiritu Dei instruente, sunt conditæ, me (quod absit) conniuente, violentur, & maior sit apud me vnius fratris voluntas, q̃ vniuersæ domus domini communis vtilitas. Et ideo sciens gloriosam clementiam vestram Ecclesiasticæ studere concordiæ, & his, quæ pacificæ congruunt vnitati, pijssimum præstare consensum precor, & sedula suggestione vos obsecro, vt ausus improbos, vnitati Christianæ, pacisq; contrarios, ab omni pietatis vestrę abdicetis assensu, & fratris mei Anatholij, nocituram ipsi (si perstiterit) cupiditatem, salubriter comprimatis, ne ea, quæ vestræ gloriæ atq; temporibus inimica sunt, cupiens, maior suis velit esse prioribus, liberumq; illi sit, quãtis potuerit splendere virtutibus, quarum non aliter particeps erit, nisi charitate magis voluerit ornari, quàm ambitione distendi. Hanc autem improbi desiderij conceptionem nunquam debuit intra cordis sui recipere secretum, sed cùm illi fratres & coepiscopi mei, qui vice mea aderãt, obuiarent, ab illicito appetitu, eorum saltem salubri contradictione cessasset. Nam & vestrę pietatis apices, & ipsius scripta declarant, legatos sedis apostolicæ (sicut oportuit) contradictione iustissima restitisse, vt inexcusabilior esset præsumptio, quæ se nec increpata * cohiberet. Vnde quia conuenit fidei vestræ vel gloriæ, vt sicut hæresis, Deo per vos agente, destructa est, ita etiam omnis ambitus retundatur, agite, quod & Christianæ est probitatis & regiæ, vt prædictus Episcopus pareat patribus, consulat paci, neq; sibi æstimet licuisse, quòd Antiochenum sine vllo exemplo, contra statuta canonum, Episcopum ordinare præsumpsit, quod amore reparandæ fidei, & pacis studio retractare cessauimus. Abstineat ergo ab Ecclesiasticarum iniuria regularum, & illicitos declinet excessus, ne se ab vniuersali Ecclesia, dum inimica paci tentat, abscindat. Quem opto magis, irreprehensibiliter agentem diligere, quàm in hac prȩsumptione, quæ illum ab omnibus poterit separare, perdurare. Frater autem & coepiscopus meus Lucianus, qui cum filio meo Basilio diacono clementiæ vestræ ad me scripta portauit, omni deuotione partem susceptę legationis impleuit, qui non est æstimandus negocio defuisse, quem potius causa deseruit. Data vndecimo Calendas Iunij, Herculano viro clarissimo consule.

* Alias, coerceret.

Epistola quinquagesima quinta eiusdem ad Pulcheriam Augustam de ambitu Anatholij.

Leo Episcopus Pulcheriæ Augustæ.

SAnctis & Deo placitis clementiæ vestræ studijs defensam contra hæreticos catholicam fidem, & vniuersæ Ecclesiæ redditam pacem, ineffabiliter cũ vestra pietate gaudemus, gratias agentes misericordiæ omnipotentis Dei, quòd exceptis his, qui magis dilexerunt tenebras, quàm lucem, neminem passus est Euangelica veritate fraudari, vt abstersa erroris caligine, in omnium cordibus purissimum lumen oriretur, nec de infirmis quorundam animis tenebrosus ille exultaret inimicus, quem non solùm hi, qui illæsi steterant, sed etiam, quos fecerat nutare, superauerunt, vt errore abolito, per totum mundum fides vera regnaret, & omnis lingua confiteatur, quoniam dominus Iesus Christus in gloria est Dei patris. Con firmato autem in vnitate Euangelij vniuerso mundo, & in eodem spiritu sensus

[Ioannis 3] [Philip. 2]

directis cordibus omnium sacerdotum, optimum fuerat, supra illa, propter quę
sancta est synodus congregata, & quæ, secundum pietatis vestræ studium, pro-
babili sunt fine conclusa, nihil quod tanto bono contrarium esset, inferri, nec per
occasionem Episcopalis Concilij, id in commune appeti, quod non licuit concu-
pisci. Frater enim & coepiscopus meus Anatholius parum considerauit, quan-
to pietatis vestræ beneficio, & mei fauoris assensu Constantinopolitanæ Eccle-
Alias, accensus. się sacerdotium fuerit consequutus, & non tam de adeptis gauisus, quàm de im
modicis appetendis supra mensuram sui honoris * abscessus est, credens huic
tam intemperanti cupiditati posse prodesse, quod ei quorundam consensum
præbuisse dicitur extorta subscriptio, quum tam destruendis mox conatibus
contradictio fratrum & coepiscoporum meorum vicem meam agentium, fide-
liter & laudabiliter obuiaret. Quoniam contra statuta paternorum canonum,
quæ ante longissimæ ætatis annos in vrbe Nicæna spiritualibus sunt fundata de
cretis, nihil cuiq; addere conceditur, ita vt si quis diuersum aliquid decernere ve
lit, se potius minuat, quàm illa corrumpat, quæ si (vt oportet) à cunctis pontifici-
bus intemerata seruentur, per vniuersas Ecclesias tranquilla erit pax & firma
concordia, nullæ de mensuris harum dissensiones, nullæ de ordinationibus lites,
nullæ de priuilegijs ambiguitates, nulla erunt de alieni vsurpatione certamina,
sed ea, quæ iure charitatis rationabilis est, & morum & officiorum seruabitur v-
nanimitas. Et ille verè erit magnus, qui fuerit totius ambitionis alienus, dicente
Matth. 20 domino: Quicunq; voluerit inter vos maior fieri, sit vester minister. Et quicun-
Marci 10 que voluerit inter vos primus esse, erit vester seruus. Sicut filius hominis non ve
nit ministrari, sed ministrare. Et tamen hæc illis tunc insinuabantur, qui de pu-
sillo volebant crescere, & de infimis ad summa transire. Constantinopolitanæ
verò præsuli Ecclesiæ (quia amplius, quàm adsequutus est, concupiscit) quid illi
satisfaciet, si tantæ vrbis magnificentia & claritudo non sufficit? Superbum ni-
mis est & immoderatum, vltra fines proprios tendere, & antiquitate calcata alie
num ius velle præripere, atq; vt vnius crescat dignitas, tot metropolitanorum im
pugnare primatus, quietisq; prouincijs, & olim sanctæ synodi Nicænæ modera
tione dispositis, bellum nouæ perturbationis inferre, atq; vt venerabilium pa-
trum decreta soluantur, quorundam Episcoporum proferre consensum, cui tot
annorum series negauit effectum. Nam sexagesimus ferè annus huius iactan-
tiæ esse iactatur, qua se prædictus Episcopus æstimat adiuuari, frustrà cupiens
id sibi prodesse, quod etiam si quisquam ausus est velle, nullus tamen potuit ob-
tinere. Agnoscat, cui successit viro, & repulso omni spiritu elationis, Flauiani
modestiam, Flauiani humilitatem, quæ illum vsq; ad confessoris gloriam proue
xit, imitetur. Cuius si velit splendere virtutibus, laudabilis erit, & in omni loco
plurimum dilectionis acquiret, non ambiendo humana, sed promerendo diui-
Alias, na. * Hanc autem obseruantiam eum quæq; illi animum spondet copulandum,
Hæc autē & apostolicæ sedis dilectionem, quam Constantinopolitanæ Ecclesiæ semper
obseruantia impendimus, nulla mobilitate violandam. Quia si interdum immoderati præ-
vniuscuiusq;. sules aliquas incidunt culpas, Ecclesiarum tamen Christi integra gratia perse-
uerat. Consensiones verò Episcoporum, sanctorum canonum apud Nicænam
conditorum regulis repugnantes, vnita nobiscum vestrę fidei pietate, in irritum
mittimus, & per autoritatem beati Petri apostoli, generali prorsus definitione
cassamus, in omnibus Ecclesiasticis his legibus obsequentes, quas ad pacificatio-
nem omnium sacerdotum, per trecentos decem & octo antistites spiritus san-
ctus instituit, ita vt etiam si multo plures alij, quàm illi statuêre, decernerent, in
nulla reuerentia sit habendum, quicquid fuerit à prædictorum constitutione di
uersum. Prolixitatem itaq; epistolæ meæ, qua necesse habui explicare, quid sen
tiam, rogo vt per fratrem & coepiscopum meum Lucianum, qui (quantum in

ipso

ipso est) sollicitudinem susceptæ legationis est fideliter exequutus, & per filium meum Basilium diaconē pietas vestra dignanter accipiat. Et quia moris vestri est pro pace & vnitate Ecclesiæ laborare, fratrem meum Anatholium Episcopum ex vestra insinuatione dilectum, salubriter in his, quæ ipsi profutura sunt, continete, vt gloria clementiæ vestræ, sicut magnificatur de fide reparata, ita prædicetur de ambitione compressa. Data vndecimo Calendas Iunij, Herculano viro clarissimo consule.

Epistola quinquagesimasexta eiusdem ad Iulianum Episcopum Coensem de Etio & Andrea.

Leo Episcopus Romæ Iuliano Episcopo Coensi.

Anno Christi 455. qui fuit annus pontificatus S. Leonis 14. scripta fuit hæc epistola, & similiter 11. sequentes.

AGnoui in dilectionis tuæ literis fraternæ charitatis affectum, quòd de multis malis, quæ multa & sæua pertulimus, pio nobiscum dolore compateris. Sed vtinam hæc, quæ perpeti nos dominus aut permisit aut voluit, ad correctionem proficiant multorum, & vt desinant aduersitates, finiantur offensæ. Quod vtrunq; de magna erit misericordia Dei, si & flagella remoueat, & ad se suorū corda conuertat. Sicut autem fraternitatem, ea quæ apud nos fuit, contristauit hostilitas, ita me anxium facit, quòd in Constantinopolitana Ecclesia (quantū tuæ indicant literæ) hæreticorum insidiæ non quiescunt, & quæsitis occasionibus, hi qui catholicæ fidei defensores fuere, vexantur. Nam dum Etius ab officio archidiaconatus per speciem prouectiōis amouetur, & in locum eius Andreas, qui ob hæreticorum societatem fuerat abiectus, adsumitur, dum beatæ memoriæ Flauiani accusatoribus honor redditur, & pijssimi confessoris participes aut discipuli conteruntur, nimis apertè, * qui Christo Ecclesiæ ipsius placeat, demonstratur. In quem pro causæ merito differo commoueri, & quid ipse mecum cum suis epistolis agat, quas missurum eum filius noster Etius indicauit, expecto, dans locū voluntariæ emendationi, qua dolorem meum cupio mitigari. Clementissimo tamen principi, & pijssimæ Augustæ de his, quæ ad custodiam pacis Ecclesiasticæ pertinent, scripsi, quos deuotione suæ fidei prouisuros esse non dubito, ne contra gloriam operis ipsorum, damnata hæresis queat pullulare. Studeat ergo dilectio tua (frater charissime) piam & necessariam curam sollicitudini apostolicæ sedis impendere, quæ tibi, apud se nutrito, catholicam contra Nestorianos, & Eutychianos hæreticos actionem, materno iure commendat, vt diuino fultus auxilio, speculari de Constantinopolitanæ vrbis opportunitate non desinas, vt prodictorum dogmatum impius nunquam turbo consurgat. Et quia tanta est gloriosorum principum clementia, vt confidenter eis possis, quæ sunt insinuanda, suggerere, pietate ipsorum, ad vtilitatem Ecclesiæ vniuersalis, vtaris. Consulente autem dilectione tua de his, in quibus putaueris ambigendum, nō deerit relationibus tuis meæ responsionis instructio, vt sequestrata earum actione, causæ, quæ in quibuscunq; Ecclesijs præsulum suorum debent cognitione firmari, hac speciali cura, vice mea functus, vtaris, ne hæresis Nestoriana vel Eutychiana in aliqua parte reuirescat, quia in Episcopo Constantinopolitano catholicus vigor non est, nec multum aut pro sacramento salutis humanæ, aut pro sua est æstimatione sollicitus, cùm si quid illi inesset spiritualis industriæ, ita & à quibus ordinatus sit, & cui viro successerit, cogitare deberet, vt magis beatum Flauianum,

Alias, quid Episcopo.

vt quum potestatis vestræ sit, scandala etiam in longinquum nata resecare, multo magis ea, quæ sub vestris audent oculis surgere, non sinatis accrescere. Anatholij Episcopi ordinationem (sicut scientia Dei testis est) suspectam (quod fatendum est) mihi fecerant consecrationis eius autores, nec dissimilem ab eligentibus arbitrabar electum, sequutumque est, vt dum communione apostolicæ sedis existeret alienus, diu dandis ad eum epistolis pacis me abstinerem. Sed cùm illi pietatis vestræ testimonium suffragaretur, quum de fide atque vnanimitate eius optanda quæque & placitura promitteret, professionem eius ita credidi esse syncera, vt tamen, qua obseruantia se agere deberet, non desinerem commonere, sedulò ipsi ac diligenter inculcans, vt de persequutoribus beatæ memoriæ Flauiani neminem auderet in suo habere consortio, & Eutychianæ hæreseos defensorem à se indicaret esse deiectum. Sequutumque est, vt de his, quæ pro catholica fide in synodali Concilio fuerat definita, talia ad me scripserit, qualia catholicum sacerdotem scribere congruebat. Cùm ergo ad commendanda ipsius primordia ista præcesserint, quid causæ aut occasionis emerserit, vt virum catholicæ fidei, & Nestorianis atque Eutychianis hæreticis constanter etiam aduersum archidiaconum sub honoris specie degradaret, & dispensationem totius causæ & curæ Ecclesiasticæ in Andream Eutychianistam repentè transferret, adeò nimia commotione turbatus, vt consecrationem, quam pro iniuria dabat, sexta sabbati traditionis apostolicæ vt nescius aut oblitus inferret, quasi non ad Episcopum magis, quàm ad presbyterum ordinationis illius vitium pertineret, qui non inueniens, quid argueret in fide, quod improbaret in moribus, deiectionem innocentis per speciem prouectionis impleuit, addens sententiæ illud iniuriæ, vt eum, cœmiterio deputando, condemnaret exilio. Quem tamen pietati vestræ commendare præsumo, ne vllis vlterius noxijs ingrauari possit insidijs, quem dominus (vt comperi) sub vestra defensione constituit. Adijcio autem etiam hanc obsecrationem, vt prædictum Episcopum à professione sua dissonum, & nimium testimonij vestri ac fauoris oblitum, necessariè increpare dignemini. Cesset catholicos infestare, cesset eos, qui sanctæ memoriæ Flauiano placuere, conterere, & eorum societatem, quos improbauit, eligere. Fraternam enim illi charitatem non aliter poterimus impendere, quàm vt se ab inimicis catholicæ fidei approbet execrari, eorumque à se consortium atque commertium abscindat. Qui etiam si magna fuisset satisfactione purgatus, post dubium tamen reuersus, errorem catholicis diaconibus postponi debuit, non præponi. Illud quoque clementiæ vestræ beneuolentiam peto, vt veneratorem vestrum, fratrem meum Iulianum Episcopum, in vestro, sicut facere dignamini, habeatis affectu, cuius obsequijs præsentiæ meæ vobis imago reddatur. Nam & de fidei eius synceritate confidens, vicem ipsi meam, contra temporis nostri hæreticos, delegaui, atque propter Ecclesiarum, pacisque custodiam, vt à comitatu vestro nõ abesset, exegi, cuius suggestiones, pro cõcordia catholicę vnitatis, tanquam meas audire dignemini, placentes Deo, qui vobis præter regiam coronam, etiam sacerdotalem conferat palmam. Data sexto Idus Martij, Opilione viro clarissimo consule.

Epistola quinquagesimaoctaua eiusdem ad Pulcheriam Augustam de Etio & Andrea.

Leo Episcopus Pulcheriæ Augustæ.

Mul-

Multis extantibus documentis, quibus in dilectionem Ecclesiæ Dei pietatis vestræ manifestatur affectio, meritò quoties aliquid nascitur scandalorum, vestrum desideratur auxilium, vt fides, quæ annitentibus vobis, contra hæreticorum commenta defensa est, securæ pacis perpetem obtineat firmitatem. Nam quid prodest, foris aduersarios veritatis oppressos, si eosdem habeamus intra dominica septa rediuiuos? Quod itaque circa personam filij mei Etij gestum esse cognoui, nimium me anxium facit, & metuere certa ratione compellit, ne pœnitendum mihi sit, quod de Episcopo Cõstantinopolitano, qui ab impugnatoribus fuerat ordinatus fidei, vobis adhortantibus, acquieui meliora sentire, cùm tanto pietatis vestræ testimonio iuuaretur, ne illum grauaret suæ ordinationis infirmitas, vbi vestra interuentio præstaretur. Vnde gratulari cœperam, quòd beati Flauiani honoraret memoriam, & hæreticorum conatibus obsistere diceretur. Sed doleo, illum (sicut prædicti lachrymabilis querela demonstrat) in deteriora mutatum, & eum nunc constituisse archidiaconem, quem ipse professus est à se esse reiectum, qui Eutychianæ hæresis se apud nos prodiderat defensorem. Quem quia nunc Ecclesiasticis negocijs præposuit, propter hæreticam peruersitatem, eidem fauorem suum præstare conuincitur. Qui etiam si magna satisfactione potuisset indulgentiam promereri, nequaquam debuit his, qui in fide permanserant, anteferri. Vnde quia non latet clementiam vestram, quantum periculi, aut per pudendam socordiam, aut per dolosam nequitiam nutriatur, dignamini Episcopum ad professionem suæ fidei, autoritate vestræ clementiæ reuocare. Et ne sibi has maculas superducat, ne æstimationem suam, quam vestro acquisiuit fauore, contemnat, societatem hæretici, quem dudum à se remouit, abscindat. Cuius innocentiæ ita adfuisse vos gaudeo, vt mœrori eius digna consolatione vestra pietas subueniret. Circa fratrem meum, veneratorem vestrum Iulianum Episcopum, quantum debeat crescere vestra dignatio, apostolicæ sedis existimate iudicio, cùm in causa fidei, cui gloria vestra famulatur, vicem ipsi meam eatenus delegaram, vt ab ea, quæ vobis debetur obseruantia, non recedens, pietati me vestræ præsentare non desinat, exequens in custodia fidei, & in Ecclesiasticis disciplinis per omnia sollicitudinem, & opportunis suggestionibus, quod vniuersali Ecclesiæ prosit, insinuans, vt in ipso, nec catholicis vestrum præsidium, quibus volumus subuenire, nec vobis meum desit obsequium. Data sexto Idus Martij, Opilione viro clarissimo consule.

Epistola quinquagesimanona eiusdem ad Martianum Augustum, ubi gratias agit, quod per Chalcedonense Concilium pax Ecclesiæ catholicæ sit reddita.

Leo Episcopus Martiano Augusto.

Multa mihi in omnibus clemētiæ vestræ literis causa gaudij est, dum ex magna prouidentiæ diuinæ misericordia præstitum humanis rebus experior, quòd Ecclesiasticam pacem (quæ non nisi vnitate prædicationis Euangelicæ custoditur) pijssimo studio iuuare dignamini, vt fidei vestrę gloria non solùm vtilitate Reipublicę, sed etiam religionis profectibus augeatur, gloriosissime Imperator. Vnde ineffabiliter Deo gratias ago, qui temporibus, quibus oboritura hæreticorum scandala prasci-

præſciebat, vos in Imperij faſtigio collocauit, in quibus ad totius mundi ſalutem, & regia potentia, & ſacerdotalis vigeret induſtria. Nam cùm veſtro præcipuè opere ſit effectum, vt per ſynodale Concilium, damnatis impij dogmatis defenſoribus, omnes vires ſacrilegus error amitteret, ad eiuſdem deuotionis pertinet palmam, ſi malum, quod in ſuis ducibus eſt oppreſſum, etiam in quibuſcunque reliquijs deleatur. Quod facilius clementia veſtra arbitretur implendum, ſi per vniuerſas Eccleſias definitiones ſanctæ ſynodi Chalcedonenſis, apoſtolicæ ſedi placuiſſe doceantur. De quo quidem ratio non fuit ambigendi, cùm ei fidei omnium, ſubſcribendo conſenſus acceſſerit, quæ ad me, ſecundum formam apoſtolicæ doctrinæ, ac paternæ traditionis emiſſa eſt, & per fratrem meum Lucianum Epiſcopum talia & ad gloriam veſtram, & ad Cōſtantinopolitanum antiſtitem ſcripta direxerim, quæ euidenter oſtenderent, me ea, quæ de fide catholica in prædicta ſynodo definita fuerant, approbare. Sed quia in eiſdem literis ea, quæ per occaſionem ſynodi malè ſunt attentata, reprehenderam, maluit prædictus antiſtes meam gratulationem tacere, quàm ſuum ambitum publicare. Mihi autem multa fiduciæ, Deo per vos operante, collatum eſt, quòd probaſſe vos obſeruantiam meam de cuſtodia canonum paternorum, pietatis veſtræ affatibus indicaſtis. Et meritò geminatur gaudium meum, cùm vobis religioſiſſimè placere cognoſco, vt & fides Nicæna ſuam teneat firmitatem, & priuilegia Eccleſiarum illibata permaneant. Quamuis autem de præclaro fidei veſtræ opere vel veſtra pietas indicarit, mihi tamen per veneratorem vnà mecum ſpecialiter veſtrum, fratrem meum Iulianum Epiſcopum, innotuiſſe ſignifico, quàm pio dignati fueritis reſponſo, imperitorum monachorum animos cohibere pariter & docere, vt ſi illos non penitus deſeruerit diuina miſeratio, ſentiant ſe & didiciſſe, quod credant, & agnouiſſe, quod timeant. Quia verò omnibus modis obediendum eſt pietati veſtræ, religioſiſſimæque voluntati, conſtitutionibus ſynodalibus, quæ mihi de cōfirmatione fidei catholicæ, & hæreticorum damnatione placuerunt, libens adieci ſententiam meam. Quæ ſi vt in notitiam omnium ſacerdotum, Eccleſiarumque perueniat, veſtræ clementiæ præceptio ordinare dignabitur, adfuturam credo & ſpero gratiam Dei, quæ tam ſanctam tanti principis curam pleniſſimum deſiderij ſui fructum faciat obtinere, vt omnibus diſſentiendi occaſionibus amputatis, apoſtolicæ vbique doctrinæ & pax regnet & veritas. Fratri autem meo Iuliano Epiſcopo, nouerit veſtra clementia, hoc me propriè delegaſſe, vt quicquid illic ad cuſtodiam fidei pertinere probauerit, meo nomine veſtræ fiducialiter ſuggerat pietati, quoniam certus ſum, vos ad hæc omnia emendanda vel defendenda, Deo auxiliante, ſufficere. Data duodecimo Calendas Aprilis, Opilione viro clariſſimo conſule.

Epiſtola ſexageſima eiuſdem ad Pulcheriam Auguſtam.

Leo Epiſcopus Pulcheriæ Auguſtæ.

Qvamuis nullas nunc literas tuæ pietatis acceperim, ſcribente tamen glorioſiſſimo principe, non aliter dignatione ipſius ſum gauiſus, quàm ſi mihi etiam tuæ ſerenitatis redderentur alloquia. Vnde conſuetudinem debitam mei officij oportuit me cuſtodire, per quam ſignificarem clementiæ veſtræ, abſolutè me gaudere, & inceſſabilibus à Deo precibus poſtulare, vt vos, & Romanæ Reipublicæ, & ca-

tholicę Ecclesiæ in omni prosperitate conseruet. De vigore autem fidei vestræ, quo indesinenter domino sacrificium laudis offertis, quãtas Deo gratias agam, enarrare non valeo, quoniam principibus temporis nostri non solùm potentiam regiam, sed etiam sacerdotalem cognoscimus inesse doctrinam. indicante enim fratre meo Iuliano Episcopo, peruenerunt ad nos in exemplaribus præceptionum vestrarum saluberrimæ sanctiones, quibus insanam imperitiam monachorum dignati estis parcendo plectere, & docendo punire, vt si eos ad pœnitentiam miseratio diuina conuerterit, multis lachrymis & à nefandis cædibus, & ab hæreticorum blasphemijs diluantur. Quod verò pijssimus Imperator ad omnes Episcopos, qui Chalcedonensi synodo interfuere, voluit me scripta dirigere, quibus, quæ illic de fidei sunt regula definita, firmarem, libenter impleui, ne fallax cuiusquam simulatio sententiam meam haberi vellet incertam, cùm per Constantinopolitanum Episcopum, cui lætitiam meam largiter indicaui, in omnium potuerit notitiam peruenire, quod scripseram, nisi maluisset meum gaudium tacere, quàm repulsam sui ambitus publicare. Fratri & coepiscopo meo Iuliano, cui sollicitudinem meam in causam fidei delegaui, rogo vt eam fiduciam præbere dignemini, qua pietati vestræ possit, quæ vniuersali Ecclesiæ sint profutura, suggerere. Data duodecimo Calendas Aprilis, Opilione viro clarissimo consule.

Epistola sexagesima prima eiusdem ad Iuuenalem Hierosolymitanum, & cæteros Episcopos, qui in sancta synodo Chalcedonensi congregati fuerunt, directa.

Leo Episcopus sanctæ synodo apud Chalcedonam habitæ.

OMnem quidem fraternitatem vestram nosse non ambigo, definitionem sanctæ synodi, quæ ob confirmationem fidei in Chalcedonensi ciuitate celebrata est, toto corde me fuisse complexum, quia nulla sinebat ratio, vt qui vnitatem catholicæ fidei dolebam ab hæreticis fuisse turbatam, nunc exultãter in integrum redijsse gauderem. Hoc autem non solùm ab ipso beatissimæ consensionis affectu, sed etiam ex epistolis meis, quas post reditum meorum ad Constantinopolitanæ vrbis antistitem dedi, potuissetis agnoscere, si vobis responsionem sedis apostolicæ manifestare voluisset.

Quæ hic adnotantur, non attinent ad epistolam Leonis Papæ præsentem, sed ad eam, quæ est ipsius ad Martianum numero quinquagesimaseptima, & incipit: Multa mihi in omnibus, &c. ex qua desumpta sunt.

NE ergo per malignos interpretes dubitabile videatur, vtrùm quæ in synodo Chalcedonensi per vnanimitatem vestram de fide statuta sunt, approbem, hæc ad omnes fratres & coepiscopos nostros, qui prædicto Concilio interfuerunt, scripta direxi, quæ gloriosissimus & clementissimus princeps (sicut poposci) in notitiam vestram mittere pro catholicæ fidei amore dignabitur, vt & fraterna vniuersitas, & omnium fidelium corda cognoscant, me non solùm per fratres, qui vicem meam executi sunt, sed etiam per approbationem gesto-

rum

rum synodalium, propriam vobiscum iniisse sententiam, in sola videlicet fidei causa (quod sæpe dicendum est) propter quam generale Concilium, & ex præcepto Christianorum principum, & ex consensu apostolicæ sedis placuit congregari, damnatis hæreticis, qui si corrigi voluissent, nulla penitus resideret de vera domini nostri Iesu Christi incarnatione dubitatio. Vnde si quis vnquam ausus fuerit, vel Nestorij perfidiam tueri, vel Eutychetis ac Dioscori impium dogma defendere, & à catholicorum communione resecetur, nec habeat eius corporis participationem, cuius abnegat veritatem, fratres charissimi. De custodiendis quoque sanctorum patrum statutis, quę in synodo Nicæna inuiolabilibus sunt fixa decretis, obseruantiam vestræ sanctitatis admoneo, vt iura Ecclesiarum, sicut ab illis CCC. XVIII. patribus diuinitus inspiratis sunt ordinata, permaneant. Nihil alienum improbus ambitus concupiscat, nec per alterius imminutionem suum aliquis quærat augmentum. Quantumlibet enim * exortis adsenti- Alias, extortis. onibus sese instruat vanitatis elatio, & appetitus suos Conciliorum æstimet nomine roborandos, infirmum atque irritum erit, quicquid à prodictorum patrum canonibus discreparit. Quorum regulis apostolica sedes quàm reuerenter vtatur, scriptorum meorum, quibus Constantinopolitani antistitis conatus repuli, poterit sanctitas vestra lectione cognoscere, & me auxiliante domino nostro, & catholicæ fidei, & paternarum traditionum esse custodem. Data duodecimo Calendas Aprilis, Opilione viro clarissimo consule.

Epistola sexagesima secunda eiusdem ad Maximum Antiochenum Episcopum.

Leo catholicæ Ecclesiæ Episcopus Maximo charissimo fratri Episcopo Antiocheno.

QVantum dilectioni tuæ placeat communis fidei sacratissima vnitas, & pacis Ecclesiasticæ tranquilla concordia, literarum tuarum textus ostendit, quas ad nos filij nostri Marinianus presbyter, & Olympius diaconus detulere, eo nobis gratiores, quòd per ipsas alloquia alterna miscemus, & magis magisque innotesceret gratia Dei, qua fit, vt per totum mundum de manifesto catholicæ veritatis lumine gaudeatur. Quamuis (quod multum dolemus) quidam adhuc (sicut sermo indicat nunciorum) tenebras suas diligant, & quum vbique diei splendor exortus sit, etiam nunc cæcitatis suæ delectentur obscuro, & perdita fide, solo & vacuo remanserint nomine Christiani, non habentes intelligentiam, qua errorem ab errore discernant, & blasphemiam Nestorij ab Eutychis impietate distinguant. Nec enim ideo excusabilis videri aliqua eorum falsitas potest, quia ipsi sunt in sua peruersitate contrarij. Nam quum Nestorium Eutychis discipuli detestentur, & Eutychen anathematizent Nestorij sectatores, catholicorum iudicio pars vtraque damnatur, & ambæ simul hæreses à corpore Ecclesiæ resecantur, quia neutra falsitas nobiscum potest habere concordiam. Nec interest, quo sacrilegio ab incarnationis dominicæ veritate discordent, dum id quod prauissimè sentiunt, nec autoritas Euagelij, nec ratio recipiat sacramenti. Et ideo (frater charissime) oportet dilectionem tuam toto corde perspicere, cuius Ecclesiæ gubernaculis te dominus voluerit præsidere, & eius meminisse doctrinæ, quam præcipuus apostolorum omnium beatissimus Petrus, per totum mundum quidem vnifor

niprædicatione,sed speciali magisterio in Antiochena & Romana vrbe fundauit,vt illum in suæ glorificationis domicilio præeminentem ea intelligas reposcere instituta,quæ tradidit,quæ sicut ab ipsa, quam confessus est, veritate suscepit.Neq; vllo modo finas in Orientalibus Ecclesijs, maximeq; in his, quas Antiochenæ sedi sacratissimorū patrum Nicæni canones deputauere, ab improbis hæreticis Euangelio * resultari,& vel Nestorij,vel Eutychetis à quoquam dogma defendi.Quoniam (sicut dixi) catholicæ fidei petra (cuius cognomen beatus apostolus Petrus sumpsit à domino) nullum recipit ab vtraq; impietate vestigium, sed euidenter atq; perspicue & Nestorium anathematizat, qui verbi carnisq; naturam in beatæ virginis coniunctione seiungens, vnumq; CHRISTVM in duos diuidens,aliam deitatis, & aliam humanitatis voluit esse personam,quum omnino vnus idemq; sit, qui & secundum sempiternam deitatem depatre est natus sine tempore, & de matre natus in tempore. Et Eutychen similiter execratur,qui in domino Iesu Christo veritatem humanæ carnis euacuans,ipsum verbum in carnem adserit transformatum,vt nasci,nutriri, proficere,pati,mori,atq; sepeliri, & die tertio suscitari,solius fuerit deitatis,quæ seruilis formæ non veritatem susceperit, sed figuram. Summa itaq; vigilantia cautum te esse conuenit,ne quid sibi hæretica prauitas audeat vēdicare, quum te deceat his sacerdotali autoritate resistere, nosq; sæpius de profectu Ecclesiarum tuis relationibus,quid agatur, instruere. Dignum est enim, te apostolicæ sedis in hac sollicitudine consortem & ad augendam fiduciam priuilegia tertiæ sedis agnoscere, vt in nullo cuiusquam ambitione minuantur, quia tanta apud me est Nicænorum canonum reuerentia,vt ea,quæ sunt à sanctis patribus constituta,nec permiserim,nec patiar aliqua nouitate violari.Etsi enim diuersa nōnunquam sunt merita præsulum, tamen iura permanent sedium,quibus etsi possunt æmuli perturbationem aliquam fortassis inferre, non tamen possunt minuere dignitatem.Vnde quum aliquid pro Antiochenæ Ecclesiæ priuilegijs dilectio tua agendum esse crediderit,proprijs literis studeat explicare,vt & nos consultationi tuæ absolute & congrue respondere possimus.Nunc autem ad omnia generaliter pronunciare sufficiat, quòd si quid à quoquam contra Nicænorum canonum statuta in quacunq; synodo vel tentatum est,vel ad tempus videtur exortum,nihil præiudicij potest inuiolabilibus inferre decretis.Et facilius erit quarumlibet consensionum pactum dissolui, quàm prædictorum canonum regulas ex vlla parte corrumpi.Subrependi enim occasiones non prætermittit ambitio,& quoties ob intercurrentes causas generalis congregatio facta fuerit sacerdotum,difficile est,vt cupiditas improborum nō aliquid supra mensuram suam moliatur appetere. Sicut etiam in Ephesina synodo, quæ impium Nestorium cum dogmate suo perculit, Iuuenalis Episcopus ad obtinendum Palestinæ prouinciæ principatum credidit se posse sufficere,& insolentes ausus per commentitia scripta firmare. Quod sanctæ memoriæ Cyrillus Alexandrinus Episcopus meritò perhorrescens, scriptis suis mihi, quid prædicta cupiditas ausa sit,indicauit,& sollicita prece multum poposcit,vt nulla sollicitis conatibus præberetur assensio. Nam cuius epistolæ ad nos exemplaria direxisti sanctæ memoriæ Cyrilli,eam in nostro scrinio requisitam,nos authenticam noueris reperisse.Hoc tamen proprium diffinitionis meæ est, vt quantumlibet numerus sacerdotum amplior aliquid per quorundam surreptionem decernat, quod illis trecentorum decem & octo patrum constitutionibus inueniatur aduersum,id iustitiæ consideratione cassetur, quoniam vniuersæ pacis tranquillitas non aliter poterit custodiri, nisi sua canonibus reuerentia intemerata seruetur.Si quid sanè ab his fratribus,quos ad sanctam synodum vice mea misi, præter id,quod ad causam fidei pertinebat, gestū esse perhibetur, nullius erit penitus

Alias, insultari.

D. Cyrillus & Leo contemporanei.

cus firmitatis, quia ad hoc tantum ab apostolica sede sunt directi, vt excussis hæresibus, catholicæ essent fidei defensores. Quicquid enim præter speciales causas synodalium Conciliorum ad examen Episcopale defertur, potest aliquam diiudicandi habere rationem, si nihil de eo est à sanctis patribus apud Nicæam definitum. Nam quod ab illorum regulis, constitutionéq; discordat, apostolicæ sedis nunquam obtinebit consensum. Quanta verò hoc diligentia custodiatur à nobis, exemplaribus eius epistolæ, quam ad Constantinopolitanum Episcopum, refrenantes ipsius cupiditatem, direximus, instruêris, quam in omnium fratrum & sacerdotum nostrorum facias notitiam peruenire, vt nouerint pacem Ecclesiasticam, per concordiam Deo placitam, debere seruari. Illud quoq; dilectionem tuam conuenit præcauere, vt præter eos, qui sunt domini sacerdotes, nullus sibi ius docendi & prædicandi audeat vendicare, siue sit ille monachus, siue sit laicus, qui alicuius scientiæ nomine glorietur. Quia etsi optandum est, vt omnes Ecclesiæ filij, quæ recta & sana sunt, sapiant, non tamen permittendum est, vt quisquam, extra sacerdotalem ordinem constitutus, gradum sibi prædicatoris adsumat, quum in Ecclesia Dei omnia ordinata esse conueniat, vt in vno Christi corpore & excellētiora membra suum officium impleant, & inferiora superioribus non resultent. Data tertio Idus Iunij, Opilione viro clarissimo consule.

Epistola sexagesimatertia eiusdem ad Theodoricum Episcopum Cypri post Chalcedonense Concilium de fidei perseuerantia.

Dilectissimo fratri Theodorico Episcopo Leo Episcopus.

REmeantibus ad nos fratribus, & consacerdotibus nostris, quos ad sanctum Concilium sedes beati Petri direxit, agnouimus dilectionem tuam, superno adiutorio, nobiscum tam Nestorianæ impietatis, quàm Eutychianæ vesaniæ, extitisse victricem. Vnde gloriamur in domino, cum Propheta canentes: Adiutorium nostrum in nomine domini, qui fecit cœlum & terrā, qui nullū nos in nostris fratribus detrimentum sustinere permisit, sed quæ nostro prius ministerio definierat, vniuersæ fraternitatis irretractabili firmauit assensu, vt verè à se prodisse ostenderit, quod prius à prima omnium sede formatum, totius Christiani orbis iudicium recepisset, vt in hoc quoque capiti membra concordent, in quo amplior nobis in hac re fit gaudendi materia, dum & tanto magis se perculit inimicus, quanto cōtra Christi ministros sæuius insurrexit. Nam ne aliarum sedium *ab ea, quam cæteris omnium dominus statuit præsidere, consensus assentatio videretur, aut alia quælibet subrepere posset aduersa suspicio, inuenti prius sunt, qui de iudicijs nostris ambigerent. Et dum nonnulli, *ad dissentiones incitati ab autore contradictionis, ad insana bella prosiliunt, ad maius bonū, malū eius, autore totius bonitatis dispensante, peruentum est. Dulcius siquidem munera gratiæ diuinæ proueniunt, quoties non sine magnis sudoribus acquiruntur. Et minus bonum videri solet, pax continuata per ocium, quàm reddita post laborem. Ipsa quoque veritas & clarius renitescit, & fortius retinetur, dum quæ fides prius docuerit, hæc postea examinatio confirmarit. Multum deniq; sacerdotalis officij meritum splendescit, vbi sic summorum seruatur autoritas, vt in

Psalm. 123

Alias, ad eam.

Alias, a dissentionum coacti autore, ad contradictionū bella.

demptoris firmatum sit, vnum eundemq; homicidij & falsitatis autorem, ille pariter vtrumque compleuit, quasi non vt caueantur, sed vt perpetrentur, scripta sint, ad perditionis suæ cumulum trahens, quæ Dei filius monuit ad salutem. Illud quoque surda nimis aure præteriens, quod ab eodem domino dictum est: Ego, quod vidi apud patrem meum, loquor, & vos ergo, quod vidistis apud patrem vestrum, facitis. Igitur dum sanctæ memoriæ Flauiano vitam præsentis seculi molitur auferre, se * serenæ vitæ luce priuauit. Dum vos ab Ecclesijs vestris conaretur expellere, se à Christianorum collegio segregauit. Dum trahit plurimos, & impellit ad erroris assensum, multiplici animam suam vulnere sauciauit, solus vltra omnes & per omnes, ac pro omnibus reus, qui causa reatus omnibus fuit. Sed licet his tua fraternitas, solido cibo firmata, indigere minimè videatur, tamen vt quod nostri loci est, impleamus circa vocem dicentis Apostoli: Præter ea, quæ extrinsecus sunt, instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum. Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego nō vror? hoc præcipuè præsenti occasione credimus admonendum, frater charissime, vt quotienscunque diuina gratia administrante, illos, qui foris sunt, fonte doctrinæ aut submergimus, aut purgamus, in nullo ab illis, quas spiritus sancti diuinitas in Chalcedonēsi Cōcilio protulit, fidei regulis recedentes, inter vtrumq; hostem nouellæ perfidiæ sermonem nostrum cum omni cautela libremus, non iam (quod absit) tanquam de dubijs disceptantes, sed autoritate sua, quæ benè definita sunt, adstruentes, quum & in apostolicæ sedis epistola, vniuersali sanctæ synodi assensu firmata, tanta diuinæ autoritatis testimonia nouerimus esse congesta, vt nullus queat vlterius dubitare, nisi qui sibimetipsi errorum tenebras inferre maluerit, quum synodalia gesta, vel quibus primùm definitio fidei legit̄ esse formata, vel quibus p̄fatæ literæ apostolicæ sedis, etiā tuæ fraternitatis studio defensæ sunt, & maximè ad pijssimos principes totius Concilij alloquutio, tot sit præcedentium patrum testimonijs roborata, vt quamuis imprudentia c pertinaci animo, si tamen non iam cū diabolo pro sua impietate damnatus est, valeant suadere. Vnde hoc quoque contra hostes Ecclesiæ prouidere condignum est, vt eis nullam calumniandi occasionem (quod ad nos attinet) penitus relinquamus, nec vnquam contra Nestorianos aut Eutychianos agentes, alteri eorum videamur terga vertisse, sed vtrosq; CHRISTI hostes æqua lance vitemus atque damnemus, ita vt nos, quoties audientium, quantalibet poscit vtilitas, cum dogmatibus eorum digno anathemate promptissimè atque euidentissimè feriamus, ne si à nobis hoc aut obscurius fieri videatur aut tardius, putetur inuitum. Quod quamuis prudentiam tuam res ipsa admonere sufficiat, nunc tamen & experimenta docuerunt. Sed benedictus Deus noster, cuius inuincibilis veritas ab omni hæreseos macula mundum te, secundum sedis apostolicæ iudicia demonstrauit. Cui dignam retribues pro tot laboribus gratiam, si talem te, qualem probauimus ac probamus, pro vniuersalis Ecclesiæ defensione seruaueris. Nam quòd Deus omnium calumniosorum fallacias soluit, maximam beatissimi Petri curam pro nobis cunctis agnoscimus, qui postquam suæ sedis iudicium in fidei definitione firmauit, nec circa cuiusquam vestrum, qui nobiscum pro catholica fide laborastis, personam quicquam reprobum videri permisit, quia nec poterat, spiritu sancto indicante, quisquam ex eis non victor exire, quorum iam vicerat fides. Quod superest, exhortamur, vt quia illic nonnullas Eutychiani ac Nestoriani erroris reliquias cognouimus remansisse, nunc etiam sedi apostolicæ collabores. Victoria enim, quam Christus dominus Deus noster suæ donauit Ecclesiæ, quamdiu in hoc mundo versamur, licet fiduciam maiorem tribuat, non tamen in totum sollicitudinem perimit, nec vt dormiamus donata est, sed vt suauius laboremus.

Ioannis 8

Ibidem.

Alias, veræ.

2. Corin. 11

Vnde in hoc quoque tuæ vigilantiæ sollicitudine volumus adiuuari, vt tua relatione currente, quid apud illos religionis doctrina dominica proficiat, apostolicam sedem festines instruere, quatenus illius religionis sacerdotes, in quocunque vsus necessitas exegerit, adiuuemus. De his verò, quæ in supradicto Concilio illicita, contra venerabiles Nicænos canones, præsumptione tentata
16. quæ. 1. sunt, ad fratrem & coepiscopum nostrum Antiochenæ sedis præsulem scripsi
Adijcimus mus, adijcientes & illud, quod nobis propter improbitatem monachorum quo
illud. rundam religionis vestræ verbo mandastis per vicarios nostros, & hoc specialiter statuentes, vt præter domini sacerdotes nullus audeat prædicare, seu monachus, siue ille sit laicus, qui cuiuslibet scientiæ nomine glorietur. Quas tamē literas, pro vtilitate vniuersalis Ecclesiæ, per prædictum fratrem & coepiscopum nostrum Maximum, ad omnium volumus peruenire notitiam, & ob hoc hic nolumus earum exemplar adijcere, quia quæ prædicto fratri iniunximus, non dubitamus implenda. Et alia manu. Deus te incolumem custodiat, frater charissime. Data quarto Idus Iunij, Opilione viro clarissimo consule.

Paschasini Archiepiscopi Constantinopolitani epistola ad Leonem Papam, qui iusserat illi, ut rescriberet de supputatione paschalis festi.

Domino viro beatissimo ac apostolico, mihiq; post dominum plurimum colendo Papæ Leoni, Paschasinus Episcopus.

APostolatus vestri scripta diacono Panormitanæ Ecclesiæ Silano deferente percepi, quæ nuditati meæ atq; ærumnis, quas amarissima captiuitate faciente incurri, solatium in omnibus atq; remedium attulerunt, cœlesti rore animum recreantes, atq; omne, quod triste fuerat, abstergentes. Domine venerabilis Papa, iubere dignata est corona vestra, vt quod paschalis supputationis veritas anni post hunc futuri haberet, sacrosanctis auribus vestris exiguitas mea intimaret. Cui præcepto inobediens existere non potui omnino, nec debui. Diuino itaq; tractatu vel ratiocinatione id verum inuenimus, quod ab Alexandrinæ Ecclesiæ antistite beatitudini vestræ rescriptum est. Nam quum Romana supputatio, quæ cyclo concluditur, cuius ipse, de quo agitur, erit sexagesimusquartus annus, qui cyclus cœpit à consulatu Antonini & Siagrij, nobis dubietatem adferret, eò quòd septimo Calendarum Aprilium die, dies dominica, & luna vigesimaprima incurreret, & iterum nono Calendarum Maiarum die (vt rei veritas habet) dominica dies, & luna decimanona obueniret, in hoc ambiguo fluctuantes, ad Hebræorum, hoc est, legalem supputationem nos conuertimus, quæ quum Romanis ignoratur, facilè errorem incurrunt. Cœpit ergo Ogdoas à consulatu virorum clarissimorum Etij iterum & Sigismildi, quæ clauditur anno, de quo quæstio videtur exorta. Talis ratio hæc est. Priores verò anni communes, tertius embolismalis, quartus & quintus communes, sextus embolismalis, septimus communis, octauus embolismalis. Peruidet ergo apostolatus vestri prudentia octauum annum Ogdoadis fieri aliter non posse, nisi embolismum teneamus. Quòd si voluerimus illud, quod superius diximus, id est, quod primum incurrit, pascha septimo Calendarum Aprilium die celebrare, communem annum fa-

faciemus, & incipiet omnis deinceps subsequentium annorum supputatio vacillare. Et ne hoc, quod exposui, beatitudini vestræ obscuritatem aliquam adferat, suggessimus communes annos, apud Hebræos duodecim tantùm menses, hoc est, dies cccliiij. habere. Necessitate ergo embolismi cogimur id tenere, quod longius est, ne à vero deuiare videamur. Neq; nobis aut nouum, aut erraticum videatur, quum dies passionis vndecimo Calendas Maij occurrat, à qua (sicut videtur) pascha nomen accepit, licet Hebrææ linguæ interpretes tradant pascha transitum dici, quod tamen idem & Ioannis Euangelistæ dicto firmatur, quo ait, quum de passione loqueretur: Cùm venisset hora, vt transiret Iesus de hoc mundo ad patrem. Non ergo nos dies vna longius posita terreat, ne quum hoc vitamus, incurramus errorem, sicut tempore beatæ recordationis domini mei, prædecessoris vestri Zozimi, anno consulatus Honorij Augusti vndecies, & Constantij secundo. Tunc enim, quum declinaretur, ne decimo Calendas Maij dies paschæ teneretur, celebratum octauo die Calendas Aprilis, id est, pro embolismo communis est annus tentus, & error grauissimus est ortus, in tantùm, vt ministerio certo, quod dono sancti spiritus ministratur, hæc veritas probaretur. Quod propterea credidi exponendum, quia locus ipse etiam sancto, atq; à me venerando fratre meo Libanio diacono notissimus est. Cuius mysterij miraculum tale est: Quædam vilissima possessio, Meltinas appellatur, in montibus arduis, ac syluis densissimis constituta, illicq; perparua, atque vili opere constructa est Ecclesia. In cuius baptisterio nocte sacrosancta paschali baptizandi hora, quum nullus canalis, nulla sit fistula, nec aqua omnino vicina, fons ex se repletur, paucisq; qui fuerint, consecratis, cùm deductorium nullum habeat, vt aqua veniret, ex sese descendit. Tunc ergo (sicut suprà diximus) cum sanctæ memoriæ domino quondam meo, ac beatissimo Papa Zozimo, cùm apud Occidentales error ortus fuisset, consuetis lectionibus nocte sacra discussis, cũ presbyter secundum morem baptizandi horam requireret, vsq; ad lucem aqua non veniente, non consecrati, qui baptizandi fuerant, recesserunt. Vt ergo breuiter narrem, illa nocte, quæ lucescebat in diem dominicam, decimo die Calendas Maij fons sacer hora competenti repletus est. Euidẽti ergo miraculo claruit, Occidentalium partium fuisse errorem. Hæc prout potui, vel epistolaris breuitas passa est, iubente apostolatu vestro rescripsi. Ioannis 13

Epistola sexagesimaquarta eiusdem ad Martianum Augustum de pascha.

Leo Episcopus Martiano Augusto.

IAm multis documentis per omnes Christi Ecclesias fides vestræ pietatis innotuit, vt si quid sollicitudinum pro communi religione generatur, meritò vestrum quæratur auxilium. Et quia memor dispensationis mihi creditæ, necesse habeo curas meas etiam in ea, quæ sunt futura, præmittere, non improbè cupio clementiæ vestræ studijs adiuuari, vt in ea obseruantia, quæ certa semper ratione variatur, nihil possit erroris incurri. Paschale etenim festum, quo sacramentum salutis humanæ maximè continetur, quamuis in primo semper mense celebrandum sit, ita tamen est lunaris cursus conditione mutabile, vt plerunq; sacratissimi diei ambigua currat electio, & ex hoc fiat plerunq;, quod non licet, vt non simul omnis Eccle-

Ecclesia, quòd non nisi vnum esse oportet, obseruet. Studuerecque sancti patres, occasionem huius erroris auferre, omnem hanc curam Alexandrino Episcopo delegantes, quoniam apud Aegyptios huius supputationis antiquitus tradita esse videbatur peritia, per quam, qui annis singulis dies prædictæ solennitatis eueniret, sedi apostolicæ indicaretur, vt huius scripti ad longinquiores Ecclesias iudicium generaliter percurreret. Sed sanctæ memoriæ Theophylus Alexandrinæ Ecclesiæ vrbis Episcopus, cùm huius obseruationis annos centum numero collegisset, septuagesimosexto paschale festum longè aliter, quàm alij decreuerant, tenendum esse constituit, à primo Augustæ memoriæ Theodosij senioris consulatu succedentes sibi sacræ obseruantiæ ordines ponens, vt longioris temporis ratio eius literis teneretur adscripta, cuius complexionis septuagesimus & quartus est annus, in qua pridie Idus Aprilis sanctum pascha celebrauimus, sequenti verò anno pridie nonas Aprilis eadem, propitio Deo, erit habenda festiuitas, sicut regulariter centenariæ annorum rationis ordo declarat. Sed in anno, qui erit septuagesimus sextus, paschæ dies inuenietur adscriptus, quem à passione domini nullius exempli, nullius constitutionis admittit autoritas. Nam diem octauum Calendarum Maiarum ab eo cognoscimus præfinitum, qui anni limitem, antiquitus constitutum, excedit, cùm alij quintodecimo Calendarum Maiarum huic festiuitati deputauerint diem. Siquidem ab vndecimo Calendarum Aprilium, vsque in decimum Calendarum Maiarum, legitimum spatium sit præfinitum. Intra quod omnium varietatum necessitas concludatur, vt pascha dominicum, nec prius possimus habere, nec tardius. Quod enim in decimum, & in nonum Calendarum Maiarum videtur nonnunquam peruenisse festiuitas, quadam ratione defenditur. Quia etsi dies resurrectionis vltra terminum videtur exisse, dies tamen passionis limitem positum non inuenietur egressus. Ad octauum autem Calendarum Maiarum paschalem obseruantiam perducere, nimis insolens & aperta transgressio est. Quia ergo in illa, vt dixi, centenaria supputatione Theophyli, septuagesimus sextus annus diem paschæ contra morem Ecclesiasticum statuisse monstratur, & non leuiter delinquitur, si in principio sacramenti veritas & vnitas ab vniuersali Ecclesia non tenetur, obsecro clementiam vestram, vt studium vestrum præstare dignemini, quatenus Aegyptij, vel si qui sunt alij, qui certa huius supputationis videntur habere notitiam, scrupulum huius sollicitudinis absoluant, vt eum diem generalis obseruantia dirigat, qui nec paternarum constitutionum normam relinquat, nec vltra præfixos terminos euagetur. Quicquid autem pietas vestra de hac consultatione cognouerit, ad meam iubeat mox notitiam peruenire, vt in diuinis mysterijs nulla dissonantiæ culpa nascatur. Data decimosexto Calendas Iulij, Opilione viro clarissimo consule.

Epistola sexagesimaquinta eiusdem ad Eudochiam Augustam de pascha.

Leo Romanæ & vniuersalis Ecclesiæ Episcopus Eudochiæ Augustæ salutem.

San-

SAnctæ memoriæ Theophilus ad Augustum Theodosium seniorem scribens, per centum annos, à primo prædicti principis consulatu, digessit ordinem diei festi, cuius instructionis septuagesimusquartus nūc annus euoluitur Opilione consule. Pridie Idus Aprilis celebrata est sacra solennitas, vnde sequenti anno, pridie nonas Aprilis, eadem festiuitas rationabiliter consequitur. Sed annus, qui * erat septuagesimussextus, memorati Episcopi annotationem habere cognoscitur, quæ à totius antiquitatis exemplo, & ab omni autoritate patrum discordat. Siquidem in octauum Calendarum Maiarum dominicum pascha transtulerit, præfinitos antiquitatis limites nimis audenter excedens, cùm die quintodecimo Calendarum Maiarum paschalem solennitatem (sicut constituêre alij) potuerit annotare. Vnde quia non mediocris mihi sollicitudo generatur, ne apud Aegyptios hæc persuasio probaretur, ad Christianissimū & clementissimum principem scripta direximus, quibus causam scrupuli diligenter exposui, & suppliciter postulaui, vt operam suam, quemadmodum consueuit, religionis cultui dignanter impendat, vt eos, qui huius supputationis per sectam videntur habere notitiā, in vnū iubeat conuenire, & diligenter inquirere, ne fortè hæc definitio teneat, & hic excessus, qui prioribus videtur repugnare temporibus, nostræ conniuentiæ vel negligentiæ deputetur, & fiat in nostris diebus, quod nunquam antè præsumptum est. Quia verò oportet serenitatem tuam curæ istius mecum esse participem, & ne quid tale accidat, præcauere, crebrius religiosissimo & fidelissimo principi dignare suggerere, vt indissimulanter iubeat Aegyptios admonere, ne in summæ festiuitatis die, aut dissensione aliqua aut transgressione peccetur. Quicquid autem de hac re diligentius inuestigare sollicitudo tua potuerit, citò ad notitiam meam gloriosissimus Imperator iubeat peruenire, quia & ad ipsius, & ad omnium salutem pertinet, vt Dei cultus nullo errore lædatur. Data sextodecimo Calendas Iulij, Opilione viro clarissimo consule.

Alias, erit

Epistola sexagesimasexta eiusdem ad Liciniam Eudochiam Augustam de monachis Palestinis.

Leo Episcopus Eudochiæ Augustæ.

QVanta mihi catholicæ cura sit fidei, & qua sollicitudine, in quantum dominus adiuuat, debeat præcaueri, ne vnquam ab imperitis & impijs veritatis Euangelio resistatur, pietatem vestram scire non dubito. Et ideo cum salutationis offi cio, quo semper mihi est oranda dementia, obsecro dominū, vt me tuam incolumitatem in causa fidei, in qua quorundam intra prouinciam Palestinam monachorum fuerant corda turbata, magis magisq; faciat adiuuare, vt tantum quod pietatis tuæ studio fieri potest, hæreticæ peruersitati omnis fiducia subtrahatur. Quos enim nec ratio sacramentorum, nec autoritas scriptorum, nec ipsa sacratorum locorum testimonia commouebant, quid eis nisi abruptum periculum timeretur? Prosit ergo Ecclesijs, sicut (fauente Deo) & prodest, & prosit generi humano, in verbis Dei vestram ibi esse voluntatem, vbi dominum nostrum IESVM CHRISTVM vobis sicut Deum verum, & verum quoq; hominem, in vnita-

te personæ,& mirabilium iudicia,& passionum documenta loquuntur. Si ergo prædicti nomen catholicum venerantur & diligunt,& inter domini corpus se volunt membra nominari,prauos errores, quos temerè admiserant, detestentur,& agant pœnitentiam impiarum blasphemiarum, cruentorumq; factorum. Succumbant pro salute animarum suarum synodalibus, quæ in ciuitate Chalcedonensi sunt confirmata, decretis. Et quia ad intelligendum sacramentum salutis humanæ, nisi fides vera, & humilitas quieta non peruenit, credant in Euangelio,quod confitentur in symbolo, nec impijs dogmatibus misceantur. Fides enim catholica sicut damnat Nestorium, qui in vno domino nostro Iesu CHRISTO duas ausus est prædicare personas, ita damnat etiam Eutychen cum Dioscoro, quòd ab vnigenito Dei verbo negant in vtero virginis matris veritatem carnis humanæ susceptam. Siquid autem erga prædictorum conuersionem exhortatio vestra profecerit, quod gloriam vobis præstabit æternam, peto hoc mihi clementiæ vestræ literis indicetis, vt & in vobis boni operis fructum,* & illis gaudeam misericordiam domini non perijsse. Data septimo Calendas Iulij, Opilione viro clarissimo consule.

Alias, & in illis.

Epistola sexagesima septima eiusdem ad Iulianum Coensem Episcopum.

Leo Episcopus Iuliano Coensi Episcopo.

Alias, sæpissimè.

Frequentissimè dilectionem tuam ad hanc curam & diligentiam meis sum literis cohortatus, vt de his, quæ circa fidem aguntur, sollicitudinem meam indesinenter iustrueres. Et cùm omnibus occasionibus scribere non quiescam, quibusdam tamen scriptis meis, id est, per filium nostrum Rodanum, domesticum filij nostri, viri illustrissimi Aspiratij datis, nullum responsum tuæ fraternitatis accepi, tanquam ratio temporis non habuerit, vt quid post mea scripta sit gestum, potueris indicare. Et ideo per filium meum Rodanum his literis te saluto, & vt opportunitatem scribendi non negligas, in quo questus sollicitudinis meæ releuatur, admoneo. Cùm enim in te quandam mei Constantinopolitani habeant portionem, dignum pro communi amicitia est, & pro totius Ecclesiæ dilectione, incessabili te vigore prospicere, ne quid possit de statu fidei me latêre. Quæ ergo per prædictos, vel ad gloriosissimũ principem, vel ad tuam dilectionem scripsi, vt celerrimè tradantur effectui, opportunis suggestionibus elabora. Et quicquid fuerit (Deo auxiliante) dispositum, scire me facito, vt perductis in effectum his, quæ rationabiliter ordinata sunt, pax fidei, canonumq; custodia & securior vbique habeatur & fortior. Data septimo Calendas Iulij, Opilione viro clarissimo consule.

Epistola sexagesimaoctaua eiusdem ad Iulianum Episcopum.

Leo vrbis Romæ Episcopus Iuliano Episcopo.

Christia-

CHristianissimi principis fidem sæpe euidentissimis probauimus documentis, ac de nostro gratias ago, qui talem dignatus est rebus humanis concedere pro sua pietate rectorem, qui fidei causas & Reipublicæ, summæ vigilantiæ studio tuetur, hæreticorum ausibus semper obsistens, & nihil eorum insaniæ aduersum catholicam fidē licere permittens, cuius post Deum beneficijs hoc debetur, quòd Hierosolymitanus Episcopus est receptus, & monachos, quos perfidia hæreticæ falsitatis inuaserat, ad sanitatem augusta autoritas reuocauit. Mox itaq; vt accepi epistolas tuas, talia continentes, non solùm eadem die, sed propè eadem hora responsum reddere maturaui, vt certior de omnibus, quæ scripseras, redderetis. Fratrem Protherium Alexandrinæ vrbis Episcopum gratulor satisfactionis plenas de fide sua ad nos literas direxisse, & manifestè, quidnam teneat, indicasse, cui me dignam gratiam, pro fidei ipsius synceritate, necesse est præstare, vt honorem in nullo suæ perdat Ecclesiæ, sed sedis suæ priuilegia, paternæ antiquitatis exemplo, iuxta canonum illibata iura possideat. De præsentis anni pascha nulla dubitatio esse nobis potuit, sed de futuro, quod Theophilus Alexandrinæ vrbis Episcopus, nono Calendarum Maiarum die, quod nunquam ita à tempore dominicæ resurrectionis celebratum est, credidit adscribendum. Vnde sollicitius congruit hoc requiri, vt omnis occasio tollatur erroris. Nam in nostris annalibus Calendarum Maiarum die aptissimè à patribus nostris & constitutus legitur, & celebratus. Ac ne vel apud nos, vel apud Orientales, nascatur ex hac parte diuersitas, hoc instantius nostro nomine cum Christianissimo principe agere tua dignetur dilectio, quamuis & ipse clementissimus princeps se inquisitione sollicitissima, curam hanc Aegyptijs delegasse, suis epistolis dignatus sit indicare. Epistolam sanè meam ad Chalcedonensem synodum datam præsentibus Episcopis & clericis lectam fuisse, tuis epistolis retulisti, * sed vsq; ad illud capitulum, quo ea, quæ de fide acta sunt, meum videtur firmasse cōsensum. Vnde miratus sum, quòd reliqua, quæ secuta fuerunt, non pariter in notitiam eorum, quibus sunt lecta, prolata sint, cùm maximè omnibus innotescere debuisset, improbum à vobis ambitum notatum fuisse, ne nouis vsurpationibus constituta, inuiolata (vt semper scripsimus) seruarentur. Etiam presbyterum, quem adseris fuisse discussum, gratulamur, cognitione habita, in omnibus fuisse purgatum. Epistolam quoq; ad Christianissimum principem noueris me misisse, in qua illi gratias egi, quia curam mihi suam, tam pro fidei causa, quàm pro securitate Reipublicæ dignatus est indicare. Aliam quoq; ad nos epistolam dedit, interueniens pro Anatholio Episcopo, vt nostri illi animi gratia præbeatur, quoniam correctionem eius promittit, & in omnibus se satisfacturum esse, quæ ad fidei obseruantiam pertinent, pollicetur. Data quinto Idus Ianuarij, Aetio & Studio viris clarissimis consulibus.

Anno Christi 456. qui fuit annus pontificatus S. Leonis 15. est scripta hæc epistola, & 4. sequentes.

* Alias, duntaxat.

Epistola sexagesimanona eiusdem ad Martianum Augustum.

Leo Episcopus Martiano Augusto.

Alias, Nestorus.

PVritatem fidei Christianæ, qua clementia vestra præfulget, etiam his literis, quas frater & coepiscopus meus * Nestorianus detulit, demonstrastis, iustissimum fratri meo Protherio Alexandrinæ vrbis antistiti impendentes fauorem, quo mihi per omnia esset acceptior. Nam cui vestra pietas testimonium perhibere dignatur, indubitanter esset probatus, etiam si taceret. Sed accedit ad gratiam, quod proprio quoq; sermone cognoscitur, & quàm syncerus sit catholici dogmatis prædicator, ipsius professione clarescit. Vnde plenissimo affectu dilectionem orthodoxi fratris amplector, & Deo gratias ago, quòd amoto eo, qui Euāgelio Christi voluit contraire, & à sanctorum patrum intelligentia dissentire, talem prospexit Alexandrinæ Ecclesiæ sacerdotem, qui præcedentibus rectoribus & fide concordaret & vita. Nam quum amplecti se epistolam meam, quam ad beatæ memoriæ Flauianum contra Eutychen impium misi, toto corde profitetur, quid aliud, quàm Apostolorum se discipulum ostendit? quoniam doctrina veritatis in lumine suo permanet, & non potest esse diuersum, quod vnum est atque diuinum. Rescripsi itaq; prædicto fratri, quod debui, atq; in sancto studio vt perseueraret, admonui. Qui sine dubio constantior erit, si etiam clementiæ vestræ cohortationibus adiuuetur. Nec in aliquo eum terreat quorundam imperita dissensio, quos paucorum hæreticorum instigationibus ignorantia fecit obnoxios. Quod sua ergo negligentia assequi nequeunt, opportunè eorum instruetur auditui. Et ne memoratis noua inferre, & propria videatur adstruere, venerabilium patrum, qui eidem Ecclesiæ præfuerunt, scripta relegantur, & qd B. Athanasius, qd Theophilus, quid Cyrillus, quid etiam Orientales magistri de incarnatione domini sentiant, recognoscant. Nec repullulantibus decipiantur erroribus, qui olim Euangelici sermonis sunt virtute prostrati. Quoniam omnes ferè hæreses, quæ diuersis temporibus extiterūt, dum sacramentum corporeæ natiuitatis, & passionis, ac resurrectionis Christi non intelligunt, ab Euangelio deuiarunt. Et possemus minus laborare in hæreticis repellendis, si rudes animos ipsa non turbarent mendacia, quæ peremit antiquitas. Sed nunc (vt dixi) hic docendi optimus modus est, vt paternorum sensuum linea Alexandrinæ plebis & cleri auribus innotescat, ac si qui sunt, qui nostra scripta despiciant, illis saltem, qui nobiscum apostolicis sensibus congruunt, acquiescant. In quo opere multum consacerdotis nostri deuotione gaudebo, & semper ipsius vnanimitate lætabor, quia fraterna pax non nisi vna fidei confessione seruatur. Quia verò quorundam hæreticorum versuta nequitia, ad conturbandam aliorum simplicitatem, epistolam meam, quam ad beatæ memoriæ Flauianum dedi, * falsasse perhibetur, & commutatis quibusdam verbis vel syllabis, receptorem me Nestoriani erroris adserat, obsecro venerabilem clementiam vestram, vt eandem epistolam per fratrem meum Iulianum Episcopum, vel eos, quos idoneos ad opus pietas vestra delegerit, in Græcum sermonem iubeatis integrè, diligenterq; translatam, per idoneum latorem sub vestri signaculi impressione deferri, tradendam iudicibus Alexandrinis, qui eam clero & plebi ipsius ciuitatis, cum prædictorum Episcoporum prædicationibus, * qui & meo scripto consentiunt, faciant recitari, vt agnoscant se fallacium hominum fraude vlterius decipi non debere, & probentur apostolicæ sedis synceri esse discipuli, apud quam nec Eutyches, nec Nestorius vllum obtinent locum, quia sicut alios hereticos, ita & istos Ecclesia vniuersalis dānauit. Data sexto Idus Martij, Aetio & Studio viris clarissimis consulibus.

Alias, falsam esse perhibet.

Alias, qui bus mea scripta.

Episto-

Epiſtola ſeptuageſima eiuſdem ad Martianum Auguſtum, in qua ſcribit de exilio Eutychetis, ut ad ſecretiora loca eum transferret, quia ubi poſitus erat, adhuc praua docebat.

Leo Epiſcopus Martiano Auguſto.

QVod ſæpiſſimè multa iam experimenta docuerunt, ſanctum pietatis veſtræ ſtudium circa religionem Chriſtianam glorioſis perſeuerat & creſcit augmentis, & hæc fides veſtræ clementiæ non ſolùm me, ſed & omnes domini ſacerdotes conſolatur & roborat, dum in Chriſtianiſſimo principe ſacerdotalem experimur affectum. Quem ſi Orientalium partium ſacerdotes ſtudeant imitari, * nihil ſcandalorum, neq; pax, neq; fides Chriſtiana patietur. Vnde cùm Conſtantinopolitanus Epiſcopus ad omnem pietatis profectum præſenti clementiæ veſtræ doceatur exemplo, ſi fideliter veſtris acquieſcat hortatibus, habebit in me ſynceræ gratiæ animum, tantùm vt quod verbis ſpondet, corde perficiat. Si verò, quæ Deo & pietati veſtræ diſplicent, pertinaci intentione delegerit, ſalua manſuetudinis veſtræ reuerentia, vtar cum omnibus, & pro omnibus, vobis quoq; annitentibus, aduerſum ſuperbientem liberiore conſtantia, * quem (quod ſæpe dicendum eſt) mallem pro ſanctis actibus fraterna charitate complecti, glorioſiſſime Imperator. Quia verò ſuggeſtiones meas pro tranquillitate catholicæ fidei libenter accepiſtis, ſignificatum mihi fratris & coepiſcopi mei Iuliani (quem excepiſtis piiſſimè) ſermone cognoſcite, Eutychen impium pro ſuis quidem meritis exulare, ſed in ipſo ſuæ damnationis loco multa, aduerſus integritatem catholicam, blaſphemiarum deſperatius venena profundere, & quod in illo totus mundus horruit atque damnauit, impudentia maiore, vt innocentes decipere poſſit, euomere. Plenum itaq; rationis æſtimo, vt veſtra clemētia ad longinquiora eum iubeat & ſecretiora transferri. Monaſterio verò eius Conſtantinopoli conſtituto, in quo habitatores ipſius monachi Euangelica apoſtolicaq; doctrina crebrius ſunt & plenius roborandi, ſalubriter (vt arbitror) fiet, ſi is, qui ipſi monaſterio præpoſitus eſſe dicitur, à ſocietate veneratoris veſtri Iuliani Epiſcopi, quem in ſpeculis propter fidem illic eſſe conſtitui, non recedat, cuius aſſidua viſitatione profectus ſeruorum Dei illic habitantium poſſit augeri. Petitionem autem de feſtiuitate * paſchali gaudeo ita à veſtra pietate ſuſceptam, vt confeſtim Nectarium agentem in rebus, Alexandriam mitteret de errore remouendo, quem ſanctæ memoriæ Theophili conſtitutio videtur inferre. De qua re (ſicut ſcribere dignamini) quicquid ad pietatis veſtræ notitiam perlatum fuerit, iubete me noſſe, vt de obſeruantia, quam non licet eſſe diuerſam, quid potiſſimum ſit tenendum, Eccleſia vniuerſalis agnoſcat. Precor autem, quod veſtræ noui clementiæ conuenire, vt eos maximè tueamini contra omnes inſidias, quos mihi & veſtræ manſuetudini propter amorem Dei placere cognoſcitis, vt eos Conſtantinopolitanus Epiſcopus lædendi non habeat facultatem. Data decimoſeptimo Calendas Maij, Aetio & Studio viris clariſſimis conſulibus.

Alias, nullum ſcandalum.

Alias, qa (qd ſæpe dicendum eſt) mala pullulātia fraterna charitate oportet reſecari, glo.

Alias, paſchalis gaudij ita noui a veſt.

Epiſtola ſeptuageſimaprima eiuſdem ad Anatholium Epiſcopum, per Nectarium agentem in rebus directa.

Leo Episcopus Anatholio Episcopo.

S I firmo incommutabiliq; proposito, dilectio tua curam gratiæ communis habuisset, nihil profectò, quod vllam anxietatem tibi ingereret, extitisset. Non enim sinebat ratio, vt eius charitatem spernerem, quam amore pacis, & studio reparandæ catholicæ fidei inter ipsa Episcopatus rudimenta iuuissem, optans in Ecclesiasticis curis talem habere consortem, vt mihi de sanctis prædecessoribus tuis, nec Ioannis *specialem, copiosámque doctrinam, nec autoritatem Attici, nec industriam Procli, nec fidem beati Flauiani deesse sentirem, & ita studijs tuis vterer, vt nullus auderet, vel fidei catholicæ resultare, vel Nicænis venerabilium patrum regulis contraire. Sed quum in iniuriam canonum (vt agnoscis) illa tentata sunt, quæ omnibus Ecclesijs scandalum maximum generarent, quid aptius ac modestius facerem, quàm te primum, vt ab hac intentione discederes, fraterno animo, missis literis, admonerem? Ad quas quum non rescriberes, ipse te à colloquij mei consortio separasti. Denique inde iam tacui, sed clementissimo principi, custodi fidei, frequenti literarum petitione suggessi, vt pro pace Ecclesiarum, quam tibi maximè prodesse cognoscis, hæc quæ nunc à tua dilectione facta sunt, implerentur. Cui ineffabiles gratias ago, quòd secundum eruditionem spiritus sancti, cuius est virtute plenissimus, sacerdotali dignatur studere concordiæ, sciens sibi orationes supplicantium copiosius profuturas, si famuli vnius domini in nullo sint à veræ pacis vnitate diuisi. Quod ergo in Constantinopolitana Ecclesia quædam in officijs clericorum correcta significas, vt & Etium presbyterum in gratiam tuam, affectionemq; reuocaueris, & Andream archidiaconi actione submoueris, nobis placuisse rescribo, quia existimationem tuam (vt optabam) plurimum erigit atque commendat. Et meritò post correctionem in obliuionem deducitur, quod reprehensioni obnoxium videbatur, quum hæreticorum prouectione, & sanctæ memoriæ Flauiani iniuria grauareris, quæ nunc simul ab omni offensione, quum tui (vt volui) laude cessarunt, quia in ordinem suum, quæ fuerant turbata, redierunt. Andream sanè, qui rationabiliter archidiaconi est priuatus officio, & Eufratam, qui sanctæ memoriæ Flauiani (vt comperi) improbus extitit accusator, si professionibus plenissimè scriptis, non minus Eutychianam hæresim, quàm Nestorianum execrabile dogma condemnant, quoniam venia est præstanda correctis, presbyteros consecrabis, vt sibi remedium catholicæ fidei sentiant profuisse, electo primitus & probato, qui archidiaconi officium possit implere, id est, quem nulla vnquam prædictarum impietatum fama resperserit. Cæteri verò, quos par reatus inuoluerat, si veniam simili professione cum satisfactione deposcunt, suis ordinibus reformentur, his tantùm ad officiorum primatum admissis, quos ab omni errore liberos fuisse constiterit. Illam autem culpam, quam de augenda potestate aliena (vt adseris) adhortatione contraxeras, efficatius atq; syncerius tua charitas diluisset, si quod tentari sine tua voluntate non potuit, non ad sola clericorum consilia transtulisses. Quia sicut in mala suasione delinquitur, ita & in mala consensione peccatur. Sed gratum mihi (frater charissime) est, quòd dilectio tua fatetur sibi displicere, quod tunc etiam placere non debuit. Sufficit in gratiæ communis regressu, professio dilectionis tuæ, & attestatio principis Christiani. Nec videtur tarda correctio, cui tam venerabilis adsertor accessit. Abijciatur penitus in consessu furis, qui dissensionem fecerat appetitus. Sufficiant limites, quos sanctorum patrum prouidentissima decreta posuerunt, vt quieta sit suis meritis, & antiquis priuilegijs, dignitas omnium sacerdo-

*Alias, spiritualem.

cerdotum * renouetur, & maneat in te dominicæ charitatis affectio, ad quam Alias, re-
dilectionem tuam ſæpius cohortatus ſum cum fratre & coepiſcopo noſtro Iu- uocetur.
liano, qui communem gratiam ſemper optauit, cuius induſtria, & ſollicitudines
tuæ reuelabuntur, & fides catholica munietur. Super omnia autem fraterna cha
ritate hortor & moneo, vt ea, quæ ad gloriam, vel ad munimen pertinent ſacer-
dotalis officij, Nicænorum canonum vniuerſalis Eccleſiæ pacem ſeruantia, de-
creta cuſtodias. Sic enim inter domini ſacerdotes inuiolata charitas permane-
bit, ſi paribus ſtudijs, quæ ſunt à ſanctis patribus conſtituta, ſeruentur. Data quar
to Calendas Iunij, Aetio & Studio viris clariſſimis conſulibus.

Epiſtola ſeptuageſima ſecunda beati Leonis Papæ ad Iuuenalem Hieroſolymitanum Epiſcopum.

Leo vrbis Romæ Epiſcopus Iuuenali Epiſcopo & fratri.

ACceptis dilectionis tuæ literis, quas ad me filij noſtri An-
dreas presbyter & Petrus diaconus detulerunt, gauiſus qui
dem ſum, quòd tibi ad Epiſcopatus tui ſedem redire licuiſ-
ſet, ſed confluentibus in recordationem omnibus, quæ te
per quoſdam exceſſus laborare fecerunt, dolui aduerſita-
tum tuarum temetipſum tibi fuiſſe materiam, & reſiſten-
di hæreticis conſtantiam perdidiſſe, qui æſtimant non eſſe
tibi liberum, vt eos audeas redarguere, quos tibi profeſſus ſis in ſuo errore pla-
cuiſſe. Beatæ enim memoriæ Flauiani condemnatio, & impijſſimi Eutychetis
receptio, quid niſi domini noſtri Ieſu CHRISTI ſecundum carnem nega-
tio fuit? quam ipſe grandi miſericordia ſua fecit reſolui, cùm deteſtandum il-
lud Epheſinæ ſynodi iudicium ita ſancta Chalcedonenſis ſynodi autoritate de-
ſtruxit, vt nullum deprauatorum à remedio correctionis arceret. Vnde quia
in tempore indulgentiæ reſipiſcentiam magis, quàm pertinaciam delegiſti,
ita gaudeo te cœleſtem expetiſſe medicinam, vt fidei, ab hæreticis impugnatæ,
tandem poſſis eſſe defenſor. Quamuis enim nulli ſacerdotum liceat neſcire,
quod prædicat, quoniam qui ignorat, ignorabitur, * inexcuſabilior tamen 1.Cor. 14
eſt omnibus imperitis quilibet Hieroſolymis habitans Chriſtianus, qui ad co- Alias, tamē eſt om
gnoſcendam virtutem Euangelij, non ſolùm paginarum eloquijs, ſed ipſorum nibus imperitis im
locorum teſtimonijs eruditur. Et quod alibi non licet noncredi, ibi non poteſt peritior.
non videri. Quid laborat intellectus, vbi eſt magiſter aſpectus? Et cur lecta, vel
audita ſunt dubia, vbi ſe & viſui, & tactui tot humanæ ſalutis ingerunt ſacramen
ta? Quaſi ad ſingulos quoſꝙ cunctantes dominus adhuc voce corporea vtatur,
& dicat: Quid turbati eſtis, & quare cogitationes aſcendunt in corda veſtra? Vi Lucæ 24
dete manus meas & pedes meos, quia ipſe ego ſum. Palpate & videte, quia ſpiri
tus oſſa & carnem nõ habet, ſicut me videtis habere. Vtere ergo (frater chariſſi
me) inuictiſſimis catholicæ fidei documentis, & Euangeliſtarũ prædicationem
ſanctorum locorum, in quibus degis, teſtificatione defende. Apud te eſt Beth- Lucæ 2
leem, in qua ſalutifer Dauidicæ virginis partus illuxit, quem obuolutum pan-
nis inter anguſtias diuerſorij, præſepe ſuſcepit. Apud te eſt declarata ab angelis, Matth. 2
adorata à Magis, & per multorum infantium mortes ab Herode quæſita ſalua- Lucæ 2
toris infantia. Apud te eſt, vbi pueritia eius adoleuit, vbi adoleſcentia maturuit, Lucæ 3
& per omnia incrementa corporea, & virum perfectũ veri hominis natura pro- Matth. 4
fecit, non ſine cibo eſuritionis, non ſine ſomno quietis, non ſine fletu miſeratio- Marci 4
nis, nec ſine pauore formidinis. Vnus enim atque idem eſt, qui & in Dei forma Ioannis 11

operatus est miracula magna virtutis, & in forma serui subijt sæuitiam passio-
nis. Hoc tibi ipsa crux indesinenter loquitur, hoc lapis clamat sepulchri, in quo
Matth. 16 dominus humana conditione iacuit, & de quo diuina potentia resurrexit. Et
Ioannis 19 cùm ad montem Oliueti, locum ascensionis veneraturus, accedis, nónne illa vox
Matth. 28 angelica in tuo resultat auditu, qua eleuationem domini stupentibus dicitur
Viri Galilæi, quid statis aspicientes in cœlum? hic Iesus qui adsumptus est à vo-
Actor. 1 bis in cœlum, sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum. Ve-
ram igitur Christi generationem crux vera confirmat, quoniam ipse in nostra
carne nascitur, qui in nostra crucifigitur, quæ, nullo interueniente peccato, nisi
Colossen. 2 fuisset nostri generis, non potuisset esse mortalis. Vt autem repararet omnium
Roman. 5 vitam, recepit omnium causam, & vim veteris chirographi, quod solus inter o-
mnes non debuit, pro omnibus soluendo vacuauit, vt sicut per vnius reatum o-
mnes facti fuerant peccatores, ita per vnius innocentiam omnes fierent inno-
centes, inde in homines manante iustitia, vbi est humana suscepta natura. Nul-
la enim ratione extra nostri est corporis veritatem, de quo Euangelista prædi-
Matth. 1 cationem inchoans dicit: Liber generationis Iesu Christi filij Dauid, filij Abra-
Ioannis 4 ham. Et qui Samaritanæ mulieri protestatur, quoniam salus ex Iudæis est, bea-
Roma. 9 ti Pauli apostoli consonante doctrina, cùm dicit: Quorum patres, & ex quibus
Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in secula.
2. Timot. 2 Itemque ad Thimotheum: Memēto, inquit, Iesum Christum resurrexisse à mor
tuis, ex semine Dauid secundum carnem. Hæc autem veritas quantis & noui
& veteris testamenti autoritatibus declaretur, pro antiquitate sacerdotij tui e-
uidenter agnoscis, cùm fides patrum & scripta mea ad sanctæ memoriæ Flauia-
num data, quorum mentionem ipse fecisti, adiecta vniuersalis synodi confirma
tione sufficiant. Vnde prospicere oportet dilectionem tuam, ne contra redem-
ptionis, ac spei nostræ ineffabile sacramentum, vllus obmurmuret. Sed si qui
sunt, qui adhuc aut ignorantia caligant, aut peruersitate discordant, eorum, quo-
rum in Ecclesia Dei apostolica fuit & est clara doctrina, autoritatibus instruan-
tur, & de incarnatione verbi Dei hoc nos credere, quod illi credidere, cognos-
cant, neque se extra corpus Dei Christi, in quo commortui, & conresuscitati su
mus, sua obduratione constituant, quia nec pietas fidei, nec ratio recipit sacra-
menti, vt aut in sua essentia passibilis fuerit deitas, aut in nostræ naturæ susce-
ptione mentita sit veritas. Particulam dominicæ crucis cum eulogijs dilectio-
nis vestræ veneranter accepi. Data pridie Nonas Septembris, Aetio & Studio vi
ris clarissimis consulibus.

Epistola septuagesimatertia eiusdem ad Leonem Augustum.

Leo Romæ Episcopus Leoni semper Augusto.

Anno Christi 459. qui fuit annus pōtificatus S. Leonis 18. scripta est hæc epistola & tres sequentes.

OFFICIIS, quæ ad gratulationem Imperij vestri per-
tinent, persolutis, etiam hanc paginam necessariæ supplica
tionis adieci, qua catholicæ fidei diuinitus præparatum fa-
uoris vestri posco præsidium. Nam talia in Alexandrina
Ecclesia perpetrata, fratris & coepiscopi mei Anatholij re-
latione cognoui, vt omnis Christiana religio sentiat se im-
peti atque violari, nisi vniuersali fidei vestra deuotione pro-
spiciatur, & memoratæ Ecclesiæ, quæ antea catholicis fuit clara doctoribus, red
datur

datur Christiana libertas, vt cessantibus hæreticorum impugnationibus, Euangelica doctrina, quæ illic ante Dioscorum viguit, vnita cum totius Ecclesiæ pace reparetur. Quod opus virtutibus vestris, gloriæq; conueniens, celerem & Deo placitum habebit effectum, si apud sanctam Chalcedonensem synodum de domini Christi incarnatione firmata, nulla permiseritis retractatione pulsari, quia in illo Concilio, per spiritum sanctum congregato, tam plenis atq; perfectis diffinitionibus cuncta firmata sunt, vt nihil ei regulæ, quæ ex diuina inspiratione prolata est, aut addi possit, aut minui. Hoc autem etiam apud clementiæ vestræ scientiam non ambigimus esse perspicuum, siquidem (vt multorum antè relatione comperimus) molitiones hæreticorum, quæ contra prædictæ synodi autoritatem conabantur adsurgere, nihil ex hoc permiseritis audere. Vnde quod negandum illis sponte vidistis, gloriosum vobis est vniuersali Ecclesiæ me suspicante concedere, & incōmutabiliter perpetueq; præstare, vt quæ secundum Euangelium Christi, & prædicationis Euangelicæ veritatem omnibus retrò seculis, vna fide, vnaq; intelligentia roborata sunt, nulla vlterius possint actione conuelli. Prout ergo misericordia Dei, consilio spiritus sui, mentem vestræ pietatis instruxerit, sanctæ primitus Alexandrinæ Ecclesiæ pacis reparationi consulite, & per catholicos sacerdotes talem prouideri iubete pontificem, in quo & in actuum probitate, & in fidei perfectione nihil possit reprehensibile reperiri, vt omnibus ritè compositis, eadem vbiq; seruetur prædicatio veritatis. Data quinto Idus Iunij, Constantino & Rufo viris clarissimis consulibus.

Epistola septuagesimaquarta eiusdem ad Leonem Augustum.

Leo Episcopus Romæ Leoni semper Augusto.

Licet proximè ad clementiam vestram gemina scripta direxerim, quorum vnum debitum salutationis impleret, aliud pro statu Ecclesiæ supplicaret, tamen occasione, quæ Deo prouidente se præbuit, iterari vtrunq; conuenit. Secundum ergo fidutiam illam, quam ex Dei inspiratione vniuersali Ecclesiæ præstitistis, ante cuiusquam preces constituendo, quod maximè ab omnibus fuerat expetendum, non desinimus gratias agere, & prouidentiam Dei in fidei vestræ feruore benedicere, qui sancto & catholico spiritu, sicut fratris & coepiscopi mei Anatholij sermone cognoui, ita hæreticorum impudentiæ restitistis, vt profiteremini, ad totius mundi pacem Chalcedonensis synodi vos esse custodem. Quod cùm ex fidei sententia saluberrimè diffinitum sit, quanto studiosius vniuersali Ecclesiæ est conferendum, vt tranquillitas fidei Christianæ etiam vestro prosit Imperio, nec improbitas hæretica in aliquo suo molimine glorietur? Cuius pertinax insidiosa contentio ilicò conquiesceet, si Imperiali potestate frenetur. Data Calendas Septembris, Constantino & Rufo viris clarissimis consulibus.

Epistola septuagesimaquinta eiusdem ad eundem Leonem Augustum.

Leo Episcopus Leoni Augusto

Literas clementiæ tuæ plenas virtute fidei & lumine veritatis veneranter accepi, quibus cuperem, etiam in eo, quòd præsentiam meam pietas vestra necessariam existimat, obedire, vt maiori fructu conspectum vestri splendoris assequerer, sed magis id vobis arbitror placiturum, quod eligendum ratio demonstrauit. Nam quum sancto spiritualiq; studio vniuersam pacem Ecclesiæ muniatis, nihilq; sit conuenientius fidei defendendæ, quàm his, quæ per omnia, instruente spiritu sancto, irreprehensibiliter definita sunt, inhærere, ipsi quomodo videbimur statuta vellere, & autoritates, quas Ecclesia vniuersalis amplexa est, ad arbitrium hæreticæ petitiõis infringere, atq; ita nullum corrigendis Ecclesijs modum ponere, sed data licentia debellandi, dilatare magis, quàm sopire certamina? Vnde, quia post illas Ephesinæ synodi impietates, quibus Dioscori scelere fides catholica refutata, peruersitas Eutychiana suscepta est, nihil ad confirmationem fidei Christianæ vtilius potuit ordinari, quàm vt prædicti facinus sancta synodus Chalcedonensis aboleret, & tanta illic haberetur cœlestis cura doctrinæ, vt nihil cuiusquam opinione resideret, quod à prædicationibus vel propheticis, vel apostolicis dissonaret, ea scilicet moderatione seruata, vt rebellibus tantùm ac pertinacibus ab Ecclesiæ vnitate reiectis, nulli correcto venia negaretur. Quid probabilius, quid religiosius poterit pietas vestra decernere, quàm vt quæ non tam humanis, quàm diuinis sunt statuta decretis, nullus vltrà sinatur impetere, ne verè digni sint Dei munus amittere, qui de veritate ipsius ausi fuerint dubitare? Cùm ergo vniuersalis Ecclesia per illius principalis petræ ædificationem facta sit petra, & primus apostolorum beatissimus Petrus voce domini audierit: Tu
Matth. 16 es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, quis est, nisi aut Antichristus, aut diabolus, qui pulsare audeat inexpugnabilem veritatem, qui in malitia sua inconuertibilis perseuerans, per vasa iræ, & suæ apta fallaciæ falso diligentiæ nomine, dum veritatem se mentitur inquirere, mendacia desiderat seminare, atq; contemnenda & vitanda meritò sibi incontinens furor, & impietas cæca præscripsit, vt diabolico instinctu, quod in sanctam Alexandrinam sæuit Ecclesiam, quales essent qui Chalcedonensem synodum retractari cupiunt, differetur, in qua nullo modo accidere potuit, vt à vobis contra sanctam Nycænam synodum sentiretur, quod hæretici mentiuntur, qui se fidem Nicæni Concilij tenere confingunt, in quo sancti & venerabiles patres nostri contra Arium congregati, non carnem domini, sed deitatem filij homousion patri esse firmauere, in Chalcedonensi autem Concilio aduersum Eutychianam impietatem definitum est, de substantia virginis matris dominum Iesum Christum sumpsisse nostri corporis veritatem. Apud Christianissimum principem igitur, & inter Christi prædicatores digno honore numerandum, vtor catholicæ fidei libertate, & ad consortium te apostolorum ac prophetarum securus exhortor, vt constanter despicias ac repellas eos, qui se Christiano nomine priuauere, nec patiaris impios patricidas sacrilega simulatione de fide agere, quos constat à fide deuiare. Cùm enim clementiam tuam dominus tanta sacramenti sui illuminatione ditauerit, debes incunctanter aduertere, regiam potestatem tibi non solùm ad mundi regimen, sed maximè ad Ecclesiæ præsidium esse collatam, vt ausus nefarios comprimendo, & quæ benè sunt statuta, defendas, & veram pacem his, quæ sunt turbata, restituas, depellendo scilicet peruasores iuris alieni, & antiquæ fidei sedem Alexandrinæ Ecclesiæ reformando, vt correctionibus tuis Dei iracundia mitigata, regiæ ciuitati nõ retribuat, quæ antea admissa sunt, sed remittat. Constitue ante oculos cordis tui, venerabilis Imperator, omnes, qui per totũ orbem sunt, domini sacerdotes, pro ea tibi fide, in qua totius mundi

di est redemptio, supplicare, in qua re specialius ambiunt, qui apostolicæ fidei se ctatores Alexandrinæ Ecclesiæ præsedere, agentes apud pietatem tuam, ne hæreticos homines, & meritò pro sua peruersitate damnatos, vti sua persuasione patiamini, cùm siue impietatem errorum aspicias, siue opus perpetrati furoris attendas, non solùm ad sacerdotij honorem admitti nequeant, sed ab ipso Christiano nomine mereantur abscindi. Nam (quod exorata pietatis vestræ venia dixerim) quodam contagio splendorem vestræ serenitatis obfuscant, cùm sacrilegi patricidæ id audeant petere, quod nec innocentes liceat obtinere. Oblatæ sunt pietati vestræ preces, quarum exempla vestris literis subdidistis, sed in his, quæ catholicorum sunt deplorantium, subscriptio continetur, & quia causa probabilis est, fiducialiter nomina singulorum, vel dignitas sui honoris aperitur. In illis autem, quas orthodoxo principi hæretica porrigere non formidauit obreptio, sub incerto confusæ vnitatis vocabulo, ideo certum nomen retrahitur, ne non solùm paucitas personarum, sed etiam meritum detegatur. Latère enim sibi vtile æstimat eorum quantitas, quorum est & qualitas iudicata, nec incongruè cuius loci homines sunt, profiteri metuunt, qui meruere damnari. In vna ergo catholicorum supplicatio continetur, in alia hæreticorum commenta panduntur. Hic sacerdotum domini, & totius Christiani populi, ac monasteriorum defletur euersio, ibi immanium scelerum continuatio demonstratur, vt quod non licuit audiri, liceat dilatari. Nónne perspicuum est, quibus pietas vestra succurrere, & quibus debeat obuiare, ne Alexandrina Ecclesia, quæ semper fuit domus orationis, spelunca nunc sit latronum? Manifestum quippe est, per crudelissimam, insanissimámque sæuitiam, omne illic cœlestium sacramentorum lumen extinctum. Intercepta est sacrificij oblatio, defecit chrismatis sanctificatio, & patricidalibus manibus impiorum omnia se subtraxere mysteria. Nec vllo modo ambigi potest, quid de his decernedum sit, qui post nefanda sacrilegia, post sanguinem porbatissimi sacerdotis effusum, & concremati corporis cinerem, in contumeliam aeris cœlique dispersum, audent sibi ius persuasæ dignitatis expetere, & apostolicæ doctrinæ inuiolabilem fidem ad Concilia prouocare. Magnum ergo vobis est, vt diademati vestro de manu domini etiam fidei addatur corona, & de hostibus Ecclesiæ triumphetis, quia si laudabile vobis est aduersarum gentium arma conterere, quanta erit gloria, ab insanissimo tyranno Alexandrinam Ecclesiam, in cuius contritione omnium Christianorum est iniuria, liberare: Vt autem literæ meæ pietati tuæ colloquium quasi præsentis exhibeant, quicquid de communi fide fueram suggesturus, scriptis prosequentibus insinuandum esse perspexi. Ac ne huius epistolæ pagina in nimiam longitudinem tenderetur, alijs literis, quæ assertioni catholicæ fidei congruunt, comprehendi, vt licet ea, quæ à sede apostolica sunt prædicata, sufficerent, insidias tamen hæreticorum etiam hæc, quæ sunt adiecta, referarent. Sacerdotalem namque, & apostolicum tuæ pietatis animum, etiam hoc malum ad iustitiam vltionis debet accendere, quod Constantinopolitanæ Ecclesiæ puritatem pestilenter obscurat, in qua inueniuntur clerici quidam, hæreticorum sensui consonantes, & intra ipsa catholicorum viscera assertionibus suis hęreticorum partem adjuuantes. In quibus deturbandis, frater meus Anatholius cùm nimis benignè parcit, segnior inuenitur, dignamini pro fide vestra, etiam Ecclesiæ istam præstare medicinam, vt tales non solùm ab ordine clericatus, sed etiam ab vrbis habitatione pellantur, ne vlterius sanctus Dei populus peruersorum hominum contagio polluatur. Cultores autem pietatis tuæ Iulianum Episcopum, & Eutychium presbyterum mea petitione commendo, vt sugestiones eorum pro catholicæ defensione fidei placidè digneris audire, quia verè sunt eiusmodi,

Matth. 21 Marci 11 Lucæ 19 1. quæst. 1 Manifestum est p crucem.

modi.vt fidei vestræ possint per omnia vtiles inueniri. Data Calendis Nouembris, Constantino & Rufo viris clarissimis consulibus.

Epistola septuagesimasexta eiusdem ad Anatholium Episcopum Constantinopolitanum.

Leo Episcopus Anatholio Episcopo.

Diligentiam necessariæ sollicitudinis, quam fraternitas tua in dirigendis ad nos literis exequitur, approbamus, & acceptis per filium nostrum Olympium paginis tuis, sacerdotalem in te curam vigere sentimus, cui nos quoque (quantum dominus dat posse) non desumus, exorantes dilectionem tuam, vt quia tempus laboris incidimus, in sancta vigilantia
Psalm.117 perseueres, donec dextera domini faciat virtutem, & sub pedibus Ecclesiæ suæ conterat tentatorem. Consolatur etenim nos per omnia præparata diuinitus clementissimi principis fides, quem in eo rursus, sicut oportuit, sum cohortatus alloquio, vt impijssimorũ latronum ausibus, districtiore constantia faciat obuiari, quos nefas est, tantum de suo fauore præsumere, vt etiam apud Constantinopolim audeant insanire. Sed hoc eis ideo diuinæ prouidentiæ ratione permittitur, vt magis ac magis, quo spiritu agitentur, appareat, ne dubitari possit, in quantam essent audaciam prorupturi, si post damnationem impijssimę hæresis, disceptandi contra fidem acciperent potestatem, vt quantum in ipsis est, latius hoc furore sæuirent, quem fratres & coepiscopi nostri, qui ad nos nuper ex Aegypti partibus confugêre, se pertulisse deplorant, quibus & à Christianissimo principe, & à tuæ fraternitatis Deo placita charitate, solatia pietatis impendi non ambigerem, etiam si ipse non scriberes. Opportunum autem credidi, vt ad ipsos quoq; scripta dirigerem, quæ illos possint in communis fidei proposito roborare, & quod pro patientia sua superna remuneratiõe me-
Philip.2 reantur, agnoscerent. Sicut beatus Apostolus docet, dicens: Excipite itaq; illos cum gaudio in domino, & huiusmodi cum honore habete, quoniam propter
24.q.3. Illud autem fane. fidem Christi vsq; ad mortem accesserunt. Illud sanè plurimum mihi displicere significo, quòd inter dilectionis tuæ clericos quidam esse dicuntur, qui aduersariorum conniueant prauitati, & vasa iræ vasis misericordiæ misceantur. Quibus inuestigandis, & seueritate congrua coercendis debet diligentia tua
Matth.18 Marci 9 vigilanter insistere, ita vt his, quibus prodesse non potuerit correctio, non parcat abscisio. Oportet etenim nos Euangelici meminisse mandati, quod ab ipsa veritate præcipitur, vt si nos oculus, aut pes, aut dextera scandalizauerit manus, à compage corporis auferatur, quia melius sit, his in Ecclesia carere membris, q̃ cum ipsis in æterna ire supplicia. Nam superfluo extra Ecclesiam positis resisti-
Alias, Abscidenda. 1. Reg.2 mus, si ab his, qui intus sunt, in eis, quos decipiunt, vulneramur. * Abijcienda prorsus pestifera hæc à sacerdotali vigore patientia est, quæ sibimet peccatis aliorum parcendo non parcit. Sicut Heli quondam sacerdos filiorum suorum delicta tolerando, cum ipsis diuinæ iustitiæ sententiam meruit experiri, quia segni indulgentia dissimulauit plectere peccatores. Quantum itaq; opportunitas inuitat officij, religiosissimum principem dilectio tua studeat frequentare, & non solùm regiam, sed & sacerdotalem ipsius mẽtem, precibus meis obsecrare persiste, vt memor communis fidei, quam spũ sancto docente suscepimus, omnia hæreticorum machinamenta confringat, neque quicquam illis in Ecclesijs Christi

Christi licere patiatur, ne in eorum potestate sint diuina mysteria, quibus in domo Dei, pro scelerum suorum magnitudine, nec habitandi ius residet, nec orandi. Data * pridie Idus Octobris, Constantino & Rufo viris clarissimis consulibus. Alias, gesta.

Epistola septuagesimaseptima eiusdem ad Anatholium Episcopum per Patritium diaconum missa.

Leo Episcopus Anatholio Episcopo.

LECTIS dilectionis tuæ literis, quas per filium nostrum Patritium diaconum direxisti, intellexi tibi studium meæ sollicitudinis displicere, qua secundum dominicam charitatem, quam tibi à nobis impendi, experimentis plurimis approbasti, de cauendis his, qui communis fidei aduersarij dicerentur, admonui, ne ad negligentiam rectoris referretur, si quisquam in Ecclesia catholica ea prædicare præsumeret, quæ hæreticorum sensibus conuenirent. Quod vtrùm veraciter fama iactaret, dilectionis tuæ inquirendum iudicio delegaui. Neque in aliquo honorem tuum læsi, cui discutienda ea, quæ ad me erant perlata, commisi, vt scilicet Atticus presbyter, quem talia audere cognoueram, nisi perfecta se satisfactione purgasset, & non solùm voce hæreticos, sed etiam propriæ manus subscriptione damnasset, à communionis gratia esset alienus. Qui scripta mittendo dubiæ fidei & professionis incertæ, cõfirmauit magis, quàm diluit, quicquid ad nos de eo fama pertulerat, cùm si conscientiam suam voluisset probare synceram, non Eutychen sibi odiosum fuisse, sed quòd perfidiam ipsius reprobaret atque damnaret, debuerat confiteri, quia aliud sunt humanæ, etiam inter catholicos, simultates, aliud diabolici, quos fides catholica damnat, errores. Et ideo, frater charissime, in nullo debes de nostra dilectione dubitare, si prophetæ exemplum sequaris, & dicas: Nónne, qui te oderant domine, oderam illos, & super inimicos tuos tabescebam? Per omnia enim volo te esse certissimum, quòd sicut meam existimationem illæsam cupio permanere, ita opto te quoque in omnibus irreprehensibilem reperiri. Prædictus autem Atticus, vt ab omni suspicione contraria liber appareat, quid in Eutychete anathematizet ac damnet, euidenter ostendat, & in damnationem erroris expressi, remota omni dubitatione, subscribat, ita vt Chalcedonensis symboli definitionem de fide, cui etiam dilectio tua subscribendo consensit, & quam apostolicæ sedis firmauit autoritas, profiteatur se per omnia seruaturum, adiecta subscriptione propriæ manus, quę in Ecclesia Christiano populo præsente reciterur, vt pro catholica fide, neque nos negligentes, neque ipse vltrà suspectus habeatur. Qui si in eadem prauitate perdurans, præceptis salubribus parêre noluerit, sententiam synodi Chalcedonensis, cuius definitionibus resultat, recipiet. Data quintodecimo Calendas Aprilis, Leone & Maiorano Augustis consulibus.

Anno Christi 460. qui fuit annus põtificatus S. Leonis 20. scripta est hæc epla & duæ sequentes.

Psalm. 138

Epistola septuagesimaoctaua eiusdem ad Leonem Augustum per Philonem in rebus agentem directa.

Leo Episcopus Leoni Augusto.

Multo

Multo gaudio mens mea exultat in domino, & magna mihi est ratio gloriandi, cùm clementiæ vestræ excellentissimam fidem augeri per omnia donis gratiæ cœlestis agnosco, & per incrementa diligentiæ deuotionem in vobis animi sacerdotalis experior. Nam in vestræ pietatis alloquijs non dubiè patet, quid per vos in totius Ecclesiæ salutē spiritus sanctus operetur, & quantum vniuersorum fidelium precibus sit optandum, vt in omnem gloriam vestrum extendatur imperium, qui supra curam rerum temporalium, religiosæ prouidentiæ famulatum diuinis & æternis dispositionibus perseueranter impenditis, vt scilicet catholica fides, quæ humanum genus sola viuificat, sola sanctificat, in vna confessione permaneat, & dissensiones, quæ de terrenarum opinionum varietate nascuntur, à soliditate illius petræ, supra quam ciuitas Dei ædificatur, abigantur. Hæc autem Dei munera ita diuinitus demum nobis conferentur, si de his, quæ præstita sunt, non inueniamur ingrati, & tanquam nulla sint, quæ adepti sumus, contraria potius expetamus. Nam quæ patefacta sunt, quærere, quæ perfecta sunt, retractare, & quæ sunt diffinita, conuellere, quid aliud est, quàm de adeptis gratiam non referre, & ad interdictæ arboris cibum, improbos appetitus moriferæ cupiditatis extendere? Vnde, quia ad pacem vniuersalis
Alias, solicitiore. Ecclesiæ, & ad custodiam catholicæ fidei, cura dignamini * sollicitiore respicere, euidenter agnoscitis, quòd magnis hæreticorum audetur insidijs, vt inter Eutychis Dioscoriq́; discipulos, & eum, quē apostolica sedes direxerit, diligentior, tanq̃ nihil fuerit, antè diffinitum, tractatus habeatur, & quod totius mundi ca-
Alias, a sancta. tholici sacerdotes * in sancta Chalcedonensi synodo probant gaudentq́; firmatum, in iniuriam etiam sacratissimi Concilij Nicæni efficiatur infirmum. Quod enim nostris temporibus apud Chalcedonam de dñi nostri Iesu Christi incarnatione firmatum est, hoc etiam apud Nicæam mysticus ille patrum numerus de-
Quo, aut quoto capitulo nondum certum est. finiuit, ne catholicorum confessio, aut vnigenitum Dei filium in aliquo crederet patri imparem, aut eundem, cùm factus est filius hominis, non veram carnis nostræ atq; animæ habuisse naturam. Detestandum ergo nobis est, perseueranterq́; vitandum, quod fraus hæretica nititur obtinere, nec in aliquam disceptationem, piè & plenè definita, reuocāda sunt, ne ad arbitriū damnatorū, ipsi de his videamur ambigere, quæ manifestum est, per omnia propheticis, & Euangelicis, & apostolicis autoritatibus consonare. Vnde, si qui sunt, qui ab his, quæ cœlitus sunt constituta, dissentiunt, suis opinionibus relinquantur, & ab vnitate Ecclesiæ, cum ea, quam elegere, peruersitate discedant. Nam nullo modo fieri potest, vt qui diuinis audent contradicere sacramentis, aliqua nobis cōmunione socientur. Iactent se in sui eloquij vanitate, & de argumentationum suarum versutia, quæ inimica est fidei, glorientur, nobis placet apostolicis obe-
Coloss. 2 dire præceptis, dicentibus: Videte, ne quis vos decipiat per philosophiam & in-
Galat. 2 anem seductionem hominum. Nam secundum eundem Apostolum, si quę destruxi, hæc ædifico, præuaricatorem me constituo, & eis me vltionum conditionibus subdo, quas non solùm autoritas beatæ memoriæ principis Marti-
Alias, auctius. ani, sed etiam ego mea consensione firmaui. Quia sicut sanctè, veraciterq́; * dixistis, perfectio incremētum, & adiectionem plenitudo non recipit. Vnde cùm sciam te, venerabilis princeps, syncerissimo veritatis lumine imbutum, in nulla fidei parte nutare, sed sancto, perfectoq́; iudicio à prauis recta discernere, & à refutandis amplectenda diuidere, obsecro, ne humilitatem meam de diffidentia putes esse culpandam, quum hæc mea cautio non solùm vniuersali Ecclesiæ consulat, sed etiā tuæ gloriæ famuletur, ne sub Imperij tui tempore, & hæreticorū aucta videat improbitas, & catholicorū perturbata securitas. Quāuis ergo

ergo multum per omnia de pietatis vestræ corde confidam, & per inhabitantem in vobis spiritum Dei, satis vos instructum esse perspiciam, ne fidei vestræ vllus possit error illudere, præceptioni tamen vestræ in eo adnitar obedire, vt aliquos de fratribus meis dirigam, qui apud vos præsentiæ meæ instar exhibeant, & quæ sit apostolicæ fidei regula, licet (vt dixi) vobis benè sit nota, demonstrent, patefacientes in omnibus & probantes, non esse omnino inter catholicos computandos, qui definitiones venerabilis synodi Nicænæ, vel sancti Chalcedonensis Concilij regulas non sequuntur, cùm vtrorumq; sancta decreta ex Euangelico & apostolico sit manifestum fonte prodire, & quicquid non est de irrigatione Christi, poculi esse viperei. Prænoscat igitur pietas vestra venerabilis Imperator hos, quos spondeo dirigendos, non ad constigendum cum hostibus fidei, nec ad certandum contra illos, à sede apostolica profecturos, quia de rebus, & apud Nicæam, & apud Chalcedonam (sicut Deo placuit) definitis, nullum audemus inire tractatum, tanquam dubia vel infirma sint, quæ tanta per spiritum sanctum fixit autoritas. Instructioni autem paruulorum nostrorum, qui post lactis alimoniam cibo desiderant solidiore satiari, ministerij nostri præsidium non negamus. Et sicut simpliciores non spernimus, ita à rebellibus hæreticis abstinemus, memores præcepti dominici, dicentis: Nolite dare sanctum canibus, neq; mittatis margaritas vestras ante porcos. Nimis quippe indignum, nimisq; iniustum est, eos ad libertatem disceptationis admitti, quos significat spiritus sanctus per Prophetam, dicens: Filij alieni mentiti sunt mihi. Qui etiam si Euangelio non resisterent, de illis tamen se esse monstrarent, de quibus scriptum est: Deum se profitentur scire, factis autem negant. Clamante adhuc iusti Abel sanguine aduersum impium Cain, qui increpatus à domino, non requieuit ad pœnitendum, sed exarsit ad cædem. Cuius vindictam sic domini iudicio volumus reseruari, vt improbus prædo & parricida crudelis in seipsum recidat, & nostra non teneat. Neque sanctæ Ecclesiæ Alexandrinæ lamentabilem captiuitatem patiamini vlterius prolongari, cui oportet fidei vestræ, iustitiæq; præsidio, suam restitui libertatem, & per omnes Aegypti vrbes dignitas patrū & ius sacerdotale reparetur. Data vndecimo Calendas Aprilis, Leone & Maioriano Augusto consulibus.

Matth. 7
Psalm 17
Ad Tit. 1
Gene. 4

Epistola septuagesimanona eiusdem ad Nicætam Episcopum Aquileiensem.

Capita epistolæ sequentis.

Quod debeant fœminæ, quæ captis uiris, nupserant alijs, regressis de captiuitate uiris prioribus copulari, ut quod suum est, unusquisque recipiat. I.

Quod non probetur esse culpabilis, qui uxorem captiui in matrimonium uidetur esse sortitus. II.

Vt si uiri de captiuitate regressi, intemperantia uxoris offensi non fuerint, & uoluerint eas in coniugium recipere, liberam habeant facultatem. III.

Vt si mulieres ad priores maritos redire noluerint, uelut impiæ, Ecclesiæ communione priuandæ sunt. IIII.

Captiuis, aut terrore, aut fame, non ueneratione, cibos immolatitios edere compulsis pœnitentia conceden-

da est. *V.*
Quod hi, qui ad iteratione baptismi, uel ui, uel terrore coacti, animos inclinarũt, sint subleuandi remedio, ita ut senilis ætatis, periculorũ quoq; & ægritudinum, cæterarumq; necessita-tum habeant sollicita considerationе respectum. *VI.*
Vt hi, qui ab hæreticis baptizati sunt, sola sancti spiritus inuocatione firmentur. *VII.*

Leo Episcopus Nicætæ Aquileiensi Episcopo salutem.

REgressus ad nos filius meus Adeodatus, diaconus sedis nostræ, dilectionem tuam poposcisse memorauit, vt de his à nobis autoritatem apostolicæ sedis acciperes, quæ quidem magnam difficultatem dijudicatiōis videntur adferre. Sed pro inspectione temporalium necessitatum adhibenda curatio est, vt vulnera, quę hostilitatis * aduersitate illata sunt, religionis maximè ratione sanentur.

Alias, aduersione.

Caput I.

34.q.1. & 2. Cũ per bellicam. Et in decre. suo. li bro 5.

CVm ergo per bellicam cladem, & per grauissimos hostilitatis incursus, ita quædam dicatis diuisa esse coniugia, vt abductis in captiuitatem viris, fœminæ eorum remanserint destitutæ, quæ viros proprios, aut interemptos putarint, aut nunquam à dominatione crediderint liberandos, & ad aliorum coniugium, * solitudine cogente, transierint: cumq; nunc statu rerum auxiliante domino, in meliora conuerso, nonnulli eorum, qui putabantur perijsse, remeauerint, meritò charitas tua videtur ambigere, quid de mulieribus, quæ alijs iunctæ sunt viris, à nobis debeat ordinari. Sed quia nouimus scriptum, quòd à Deo iungitur mulier viro, & iterum præceptum agnouimus, vt quod Deus iunxit, homo non separet, necesse est, vt legitimarum fœdera nuptiarum reintegranda credamus, & remotis malis, quæ hostilitas intulit, vnicuiq; hoc, quod legitimè habuit, reformetur, omniq; studio procurādum est, vt recipiat vnusquisq;, quod proprium est.

Alias, sollicitudine

Prouer. 19
Matth. 19

Caput II.

NEc tamen culpabilis iudicetur, & tanquam alieni iuris peruasor, qui personam eius mariti, qui iam non esse æstimabatur, adsumpsit. Sic enim multa, quæ ad eos, qui in captiuitatem ducti sunt, pertinebant, in ius alienum transire potuerunt, & tamen plenum iustitiæ est, vt ijsdem reuersis propria reformentur. Quod si in mancipijs, vel in agris, aut etiam in domibus, ac possessionibus ritè seruatur, quanto magis in coniugiorum reintegratione faciendum est, vt quod bellica necessitate turbatum est, pacis remedio reformetur.

Caput III.

ET ideò, si viri post longam captiuitatem reuersi, ita in dilectione suarum coniugum perseuerant, vt eas cupiant in suum redire consortium, omittendum est, & inculpabile iudicandum, quod necessitas intulit, & restituendum, quod fides poscit.

Caput IIII.

SI autem aliquæ mulieres ita posteriorum virorum amore sunt captæ, vt malint his cohærere, quàm in legitimum redire consortium, meritò sunt notandæ, ita vt etiam Ecclesiastica communione priuentur, * quia inexcusabiliter contaminationem criminis elegerunt, ostendentes sibimet pro sua incontinentia placuisse, quod iusta remissio potuit expiare. Redeant ergo in suum statum voluntaria reintegratione coniugia, neq; vllo modo ad opprobrium malæ voluntatis trahatur, quod conditio necessitatis extorsit, quia sicut hæ mulieres, quæ reuerti ad viros suos nolunt, impiæ habendæ sunt, ita illæ, quæ in affectum initum ex Deo redeunt, meritò sunt laudandæ iudicio. Alias. quæ de re excusabili.

Caput V.

DE his autem Christianis, qui inter eos, à quibus fuerant captiuati, immolatitijs cibis adseruntur esse polluti, cōsultationi charitatis tuæ hoc etiam respondendum esse credidimus, vt pœnitentiæ satisfactione purgentur, quæ non tam temporis longitudine, quàm cordis compunctione pensanda est. Et siue hoc terror extorserit, siue fames suaserit, non dubitetur abolendum, cùm huiusmodi cibus pro metu aut indigētia, non pro religionis veneratione sit sumptus.

Caput VI.

HIs verò, de quibus dilectio tua similiter nos credidit consulendos, qui ad iterandum baptismum vel metu coacti sunt, vel terrore traducti, & nunc se contra catholicæ fidei sacramentum egisse cognoscunt, ea custodienda est moderatio, qua in societatem nostram, non nisi per pœnitentiæ remedium, & per impositionem Episcopalis manus, communionis recipiant vnitatem, temporis pœnitudinis habita moderatione, tuo constituenda iudicio, prout conuersorum animos * perspexeris esse deuotos, pariter etiā habens senilis ætatis intuitū, & periculorum quorumq; aut ægritudinis respiciēs necessitates, in quibus si quis ita grauiter vrgeatur, vt dum adhuc pœnitet, de salute ipsius desperetur, oportet ei per sacerdotalem sollicitudinem communionis gratia subueniri. 26. q. 7. Tempora pœnitudinis. Alias, prospexeris. Alias, inspexeris.

VII.

NAm hi, qui baptismum ab hæreticis acceperunt, cùm baptizati antea non fuissent, sola inuocatione spiritus sancti per impositionem manuum confirmandi sunt, quia formam tantùm baptismi sine sanctificationis virtute sumpsere. Et hanc regulam (vt scitis) seruandam omnibus Ecclesijs prædicamus, vt lauacrum semel initum nulla iteratione violetur, dicente Apostolo: Vnus dominus, vna fides, vnum baptisma. Cuius ablutio nulla iteratione temeranda est, sed (vt diximus) sola sanctificatio sancti spiritus inuocanda est, vt quod ab hæreticis nemo accipit, à catholicis sacerdotibus consequatur. Hanc autem epistolam nostram, quam ad consultationem tuæ fraternitatis emisimus, ad omnes fratres & comprouinciales tuos Episcopos facies peruenire, vt omnium obseruantiæ data prosit autoritas. Data duodecimo Calendarum Aprilium, Maiorano Augusto primùm consule. 1. q. 1. Hi q baptism. 1. q. 1. Hanc regulam. Ephesio. 4

Epistola octuagesima eiusdem ad uniuersos Episcopos per Campaniam, Samnium, & Picenum constitutos.

Leo vniuersis Episcopis per Campaniam, Samnium & Picenum constitutis.

Anno Christi 461. quo fuit annus pontificatus S. Leonis 21. scripta est hæc epistola. Alias, paschale festiuitatem.

MAgna indignatione commoueor, & multo dolore contristor, quòd quosdam ex vobis ita comperi esse apostolicæ traditionis oblitos, & studio sui erroris intentos, vt præter * paschæ festum, cui sola pentecostes solennitas comparatur, audeant sibimet, non aliqua humanæ infirmitatis necessitate cogente, sed sola indisciplinati arbitrij libertate, ius baptismatis vendicare, & in natalibus martyrum, quorum finis aliter honorandus est quàm dies dominicæ passionis, regenerationis celebrare mysteria, ac sine vllis spiritualium eruditionibus præparationum, ita rudibus & imperitis tradere sacramentum, vt circa renouandos nihil doctrina Ecclesiastica, nihil in exorcismis impositio manuum, nihil ipsa ieiunia, quibus vetus homo destruitur, operentur, neq; in * tanto mysterio salutis humanæ nulla eius diei habeatur exceptio, quo ipsum donum est conditum * renascentibus. Admonemus igitur, & non sine periculo status eorum, qui hæc faciunt, protestamur, vt ab hac præsumptione cessetur, & summam hanc potentissimamq; Dei gratiam, non nisi in paschali & pentecostes die desiderantibus & credentibus conferatis, manente quolibet tempore grauium necessitatum, ac periculorum consideratione, secundum quam oporteat subuenire, conditione mortali coarctata, infirmitas necessaria liberatione fraudetur, cùm seruata (sicut prælocuti sumus) duarum tantummodo festiuitatum reuerentia, propter multa pericula sit cauendum, ne cuiquam aut in desperata ægritudine, aut in hostilitatis incursu, aut in timore naufragij, per sacerdotem domini regeneratio denegetur. Si quis verò post hoc interdictum, in eadem fuerit vsurpatione detectus, dignam pertinaciæ suæ incidet vltionem, quoniam ostendit se turpe potius lucrum, quàm religionis cultum esse sectatum.

Alias, tot mysterijs. Alias, renascendi.

Illam etiam, contra apostolicam regulam, præsumptionem, quam nuper agnoui à quibusdam illicita vsurpatione committi, modis omnibus constituo submoueri (de pœnitentia videlicet, quæ ita à fidelibus postulatur) ne de singulorum peccatorum genere, libellis scripta professio publicè recitetur, cùm reatus conscientiarum sufficiat solis sacerdotibus indicari confessione secreta. Quamuis enim plenitudo fidei videatur esse laudabilis, quæ propter Dei timorem apud homines erubescere non veretur, tamen quia non omnium huiusmodi sunt peccata, vt ea, quæ pœnitentiam poscunt, non timeant publicare, remoueatur tam improbabilis consuetudo, ne multi à pœnitentiæ remedijs arceantur, dum aut erubescunt, aut metuunt, inimicis suis sua facta referare, quibus possunt legum constitutione percelli. Sufficit enim illa confessio, quæ primùm Deo offertur, tunc etiam sacerdoti, qui pro delictis pœnitentium precator accedit. Tunc enim demum plures ad pœnitentiam poterunt prouocari, si populi auribus non publicetur conscientia confitentis. Datum pridie Nonas Martij, Recimero consule.

De pœnitentia, dist. 1. Quis plenitudo.

De pœnitentia, dist. 1. Sufficit pœnitenti.

Reliquarum epistolarum, quæ carent uel data, uel consulibus, situatio & ordo, quia latet ob dictam causam, relinquitur alij cuicunque in posterum diligentius scrutanti, uel melius collectorem senti enti. Nihilo minus continuatur numerus epistolarum, etiam circa sequentes, quatenus lectori facilius commodiusq; occurrant, cum aliquam earum ipsum quærere contigerit.

Epiſtola octuageſimaprima eiuſdem ad Dioſcorum Alexandrinum Epiſcopum.

Capita epiſtolæ ſequentis.

Leo Epiſcopus Dioſcoro Epiſcopo Alexandrino ſalutem.

QVantum dilectioni tuæ dominicæ charitatis impendamus affectum, ex hoc poteris approbare, quòd tua firmius * deſideramus fundare initia, ne quid charitati tuæ ad perfectionem deeſſe videatur, quum tibi * ſpecialis gratiæ merita (vt probauimus) ſuffragentur. Paterna igitur & fraterna collatio debet ſanctitati tuæ eſſe gratiſſima, & à te taliter ſuſcipi, quemadmodum à nobis eam intelligis proficiſci. Vnum enim nos ſentire oportet & agere, vt (ſicut legimus) in nobis quoque vnum eſſe cor & anima comprobetur. Quum enim beatiſſimus Petrus apoſtolicum à domino acceperit principatum, & Romana Eccleſia in eius permaneat inſtitutis, nefas eſt credere, quòd ſanctus diſcipulus eius Marcus, qui Alexandrinam primus Eccleſiam gubernauit, alijs regulis traditionum ſuarum decreta formauerit, quum ſine dubio de eodem fonte gratiæ vnus ſpiritus fuerit & diſcipuli & magiſtri, nec aliud ordinatus tradere potuerit, quàm quod ab ordinatore ſuſcepit. Non ergo patimur, vt quum vnius nos eſſe corporis & fidei fateamur, in aliquo diſcrepemus, & alia doctoris, alia diſcipuli inſtituta videantur.

Alias, feſtinamus.
Alias, ſpiritualis.
Actor. 4
24. q. 1. Cũ beatiſſimus.

Caput I.

QVod ergo à patribus noſtris propenſiore cura nouimus eſſe ſeruatum, à vobis quoq; volumus cuſtodiri, vt non paſſim diebus omnibus ſacerdotalis vel Leuitica ordinatio celebretur, ſed poſt diem ſabbati eiuſq; noctis, quæ in prima ſabbati luceſcit, exordia deligantur, hoc eſt, ſub lege diuini officij ſubſtituantur, in quibus his, qui conſecrandi ſunt, ieiunis, & à ieiunantibus ſacra benedictio conferatur. Quod eiuſdem obſeruantiæ erit, ſi mane ipſo dominico die continuato ſabbati ieiunio celebretur, à quo tempore præcedentis noctis initia non recedunt, quam ad diem reſurrectionis, ſicut etiam in paſcha domini declaratur, pertinere non dubium eſt. Nam præter autoritatem conſuetudinis, quam ex apoſtolica nouimus venire doctrina, etiam ſacra ſcriptura manifeſtat, quòd quum apoſtoli Paulum & Barnabam ex præcepto ſpiritus ſancti ad Euangelium gentibus mitterent prædicandum, ieiunantes & orantes impoſuerunt eius manus, vt intelligamus, quanta & dantium & accipientium deuotione curandum ſit, ne tantæ benedictionis ſacramentum negligenter videatur impletum. Et ideo piè & laudabiliter apoſtolicis morem geſſeris inſtitutis, ſi hanc ordinandorum ſacerdotum formam per Eccleſias, quibus dominus præeſſe te voluit, etiam ipſe ſerua-

In decret. Iuonis li. 3
Acto. 13

ueris, vt his, qui consecrandi sunt, nunquam benedictio nisi in die resurrectionis dominicæ tribuatur, cui à vespera sabbati initium constat adscribi, & tantis diuinarum dispositionum mysterijs consecratum, vt quicquid est à domino insignius constitutum, in huius diei dignitate sit gestum. In hac mundus sumpsit exordium, in hac per resurrectionem Christi, & mors interitum, & vita accepit initium. In hac apostoli à domino prædicandi omnibus gentibus Euangelij tubam sumunt, & inferendum vniuerso mundo sacramentum regenerationis accipiunt. In hac (sicut beatus Ioannes Euangelista testatur) congregatis in vnum discipulis, ianuis clausis, quum ad eos dominus introijsset, insufflauit, & dixit: Accipite spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum detinueritis, detenta erunt. In hac denique promissus à domino apostolis spiritus sanctus aduenit, vt cœlesti quadam regula insinuatum & traditum nouerimus, in illa die celebranda nobis esse mysteria sacerdotalium benedictionum, in quo collata sunt omnia dona gratiarum.

Ioannis 20

Ioann. 14. & 16

Caput II.

VT autem in omnibus obseruantia nostra concordet, illud quoque volumus custodiri, vt quum solennior festiuitas conuentum populi numerosioris indixerit, & ad eam tanta multitudo conuenerit, quam recipere basilica simul vna non possit, sacrificij oblatio indubitanter iteretur, ne his tantùm admissis ad hanc deuotionem, qui primi aduenerint, videantur hi, qui postmodum confluxerint, non recepti, quum plenum pietatis atque rationis sit, vt quoties basilicam, in qua agitur, præsentia nouæ plebis impleuerit, toties sacrificium subsequens offeratur. Necesse est autem, vt quædam pars populi sua deuotione priuetur, si vnius tantùm missæ more seruato sacrificium offerre non possint, nisi qui prima diei parte conuenerint. Studiosè ergo dilectionem tuam & familiariter admonemus, vt quod nostræ consuetudini ex forma paternæ traditionis insedit, tua quoque cura non negligat, vt per omnia nobis & fide & actibus congruamus. Propter quod remeanti filio nostro Possidonio presbytero, hanc ad fraternitatem tuam epistolam dedimus perferendam, qui nostris processionibus atque ordinationibus frequenter interfuit, & toties * admissus, quid in omnibus apostolicæ autoritatis teneremus, agnouit. Data Calendis Iulijs.

De conse. dist. 1. Necesse est.

Alias, ad nos missus

Epistola octuagesimasecunda eiusdem ad Iulianum Coensem Episcopum.

Leo Episcopus Iuliano Coensi Episcopo.

LIteras dilectionis tuæ, quas per filium meum virum illustrem Ischium direxisti, eo tempore accepi, quo recentioribus epistolis tuis iterata iam occasione responderam. Vnde quia etiam in his alloquijs tuis eadem de impijssimis hæreticis iusto dolore conquestus es, congruum fuit, quoad scribendi opportunitas extitit, nõ tacere. In causa itaque fidei, quicquid pro nostro officio oportuit, ac potest iuuãte domino, & sollicitè, & libenter exequimur, vt Euangelio irreprehensibiliter seruiamus, ne per desidiã nostram vlla pars Ecclesiæ catholicæ neglecta videať. Propter q̃d, sicut omnibus notũ est, non destiti laborare, vt manifestata atque defensa incarnatiõis dominicæ veritate, omnis fraternitas, q̃d vbique, secundũ doctrinam apostol-

apostolicam, & tenendū & docendum esset, agnosceret, accedente gloriosissimorum principum studio diuinitus inspirato, vt in ciuitate Chalcedonensi synodo congregata, hæretica damnaretur impietas, ne vel quisquam sectator Nestorij, vel vllus discipulus Eutychis liberum posset cum catholicis habere consortium, eùm (quod ad sancti Concilij autoritatem pertinet) nulla vsquam remanserit discordia. Si qui autem sua obduratione cæcati, ita in reprobi sensus amentiam transierunt, vt mallent furere, quàm sanari, ad Imperialem pertinet potestatem, vt perturbatores Ecclesiæ, pacis & Reipublicæ, quæ Christianis principibus meritò gloriatur, inimici sollicitius comprimantur. Vt autem Imperialis est (vt diximus) potestatis, tumultus publicos ac seditiones sacrilegas seuerius coercere, ita autoritatis est sacerdotalis, monachis prædicandi aliquam contra fidem licentiam non præbere, & omni virtute resistere, ne ea, quæ ad sacerdotes pertinent, sibi audeant vendicare. Vnde miramur, fratrem Thalasium Episcopum, quòd Georgio (nescio cui) qui præsumendo illicita, & propositum monachi & nomen amisit, scribendi vel prædicandi aliquam permiserit facultatem. Ad quem Episcopum (si dilectioni tuæ visum fuerit) ex hac parte competentia scripta mittamus. Agat itaque fraternitas tua opportunis suggestionibus, vt clementissimus princeps, quæ domino sint placitura, præcipiat, & incentores cruentarum seditionum iubeat competentius coerceri, vt nec illi impuniti sint, quorum manus scelera perpetrarunt, nec illi, qui talium vtuntur insania. Si autem inquisitio iudiciaria & confessio reorū ad eas personas peruenit, quarum vel consilio vel impulsu mala tanta commissa sunt, nullius fauoris eis præstanda sunt solatia. Quantùm enim meliora de ipsis sunt credita, tantùm sunt amplius detestandi, quorum nunc impietas, quæ per hypocrisim fuerat velata, detegitur. Et ideo agat Christianissimus & piissimus Imperator, quod paci Ecclesiasticæ intelligit profuturum. Quem superna inspiratione ita instruendum esse confide, vt & disciplina inquietos reuocare, & à sanguine eorum iubeat abstineri, quamuis nil vltionum non mereantur subire, qui ausi sunt, & diuinis, & humanis constitutionibus repugnare.

Epistola octuagesimatertia eiusdem ad Palestinos Episcopos.

Leo Episcopus vniuersis Episcopis per Palestinam constitutis.

SOllicitudini meæ, quā vniuersali Ecclesiæ, omibusq; eius filijs debeo, multorum relatione patefactum est dilectionis vestræ animis quiddam offensionis illatum, dum aut imperiti (vt apparet) interpretes, aut maligni quædam vos aliter intelligere, quàm à me sunt prædicta, fecerunt, nō valentes in Græcum eloquium aptè & propriè Latina transferre, cùm in rebus subtilibus, & difficilibus explicandis, vix sibi etiam in sua lingua disputator quisque sufficiat. Quod tantùm apud me eo profecit, vt dum ea, quæ catholica fides respuit, improbatis, intelligamus vos veris amiciores esse, quàm falsis, & id meritò refutare, quod ex antiquæ institutione doctrinæ etiam ipse Eutyches detestatur. Quamuis enim epistola mea, ad sanctæ memoriæ Flauianum Episcopum data, satis sibi ad manifestationem sui ipsa sufficiat, neq; in aliquo, aut purgationis, aut expositionis indige-

 ar,

at, & alia tamen cum eadem mea scripta concordant, in quibus similiter prædicationis meæ sensus in aperto est. Necessitatem enim habens contra hæreticos, qui multos Christi populos conturbauerant, differendi, & clementissimis principibus, & sancto Concilio synodali, & Constantinopolitanæ Ecclesiæ, quid de incarnatione verbi, secundum Euangelicam apostolicamq; doctrinam, deberemus sapere ac sentire, patefeci, & in nullo à sanctorum patrum confessione discessi, quia vna est, vera, singularis, perfecta, inuiolabilis catholica fides, cui nihil addi, nec minui potest. Quam Nestorius prius, & nunc Eutyches, diuersa quidem adsertione, sed simili impietate impugnare conati sunt, & Ecclesię Dei duas hæreses sibimet contrarias inferre tentarunt, vt vterq; à discipulis veritatis meritò damnaretur, quia insanum nimis & sacrilegum fuit, quod varia falsitate ambo sensere. Anathematizetur ergo Nestorius, qui beatam virginem Mariam hominis tantummodo credidit genitricem, vt aliam personam carnis, aliam faceret deitatis, nec vnum Christum in verbo Dei & carne sentiret, sed separatim & seiunctim, alium filium Dei, alium hominis prædicaret, quum manente illa incommutabili verbi essentia, quæ ei cum patre & spiritu sancto intemporalis atq; coæterna est, ita intra virginea viscera verbum caro sit factum, vti vno conceptu, vnoq; partu eadem virgo, secundum vnionem vtriusq; substātiæ & ancilla domini esset & mater. Quod etiam Elizabeth (sicut Euangelista declarat) intellexit & dixit: Vnde hoc mihi, vt veniat mater domini mei ad me? Lucæ 1 Eutyches quoque eodem percellatur anathemate, qui per impios veterum hæreticorum volutatus errores, tertium Apollinaris dogma delegit, vt negata humanæ carnis atq; animæ veritate, totum dominum nostrum Iesum Christum vnius adserat esse naturæ, tanquam verbi deitas ipsa se in carnem, animamq; conuerterit, & concipi & nasci, nutriri ac crescere, crucifigi ac mori, sepeliri ac resurgere, & ascendere in cœlum, & in patris dextera, vnde ad iudicandos viuos & mortuos veniet, considere, eius tantùm essentiæ fuerit, quæ nihil horum in se sine carnis veritate recipit, quoniam natura vnigeniti, natura est patris, natura est spiritus sancti, simulq; impassibilis, simul est incommutabilis, sempiternæ Trinitatis indiuisa vnitas, & consubstantialis æqualitas. Vnde si ab Apollinaris peruersitate hæreticus iste descíscit, ne conuincatur deitatē passibilem sentire atque mortalem, & tamen verbi incarnati, id est, verbi & carnis vnam auder pronunciare naturam, non dubiè in Manichæi & Marcionis transit insaniam, & mediatorē Dei & hominū, hominem Iesum Christū simulatione omnia credit egisse, nec humanum in ipso corpus, sed phantasticā corporis speciem oculis apparuisse cernentium. Quæ impietatis mendacia quoniam olim fides catholica detestatur, & talium sacrilegia concordibus per totum mundum beatorum patrum sunt damnata sententijs, quicunq; illi sunt ita obcæcati, & à lumine veritatis alieni, vt verbo Dei à tempore incarnationis, humanam, id est, nostram negent inesse naturam, ostendant, in quo sibi Christianum nomen vsurpent, & cum Euangelio veritatis, qua ratione concordent, si per beatæ virginis partum, aut caro sine deitate, aut deitas est orta sine carne. Sicut enim negari non potest, Ioannis 1 ꝙ verbum caro factū est, & habitauit in nobis, ita negari non potest, quòd Deus 2. Corin. 1 erat in Christo, mundum reconcilians sibi. Quæ autem recōciliatio esse potest, qua humano generi propitiaret Deus, nisi omniū causam mediator Dei hominumq; susciperet? Qua verò ratione veritatem mediatoris impleret, nisi qui in forma Dei æqualis est patri, in forma Dei particeps esset & nostri: vt per vnum nouum hominem fieret renouatio vetustatis, & mortis vinculū vnius præuaricatione contractum, vnius morte, qui solus morti nihil debuit, solueretur? Effusio enim pro iniustis sanguinis iusti tam potens fuit ad priuilegium, tam diues ad precium, vt si vniuersitas captiuorum in redemptorem suum crederet,

ret, nullum tyrannica vincula retinerent, quoniam (ſicut Apoſtolus ait) vbi abun Roma. 5
dauit peccatum, ſuperabundauit & gratia. Et quum ſub peccati præiudicio na-
ti, poteſtatem acceperint ad iuſtitiam renaſcendi, validius factum eſt donum li
bertatis, quàm debitum ſeruitutis. Quam itaq; ſibi in huius ſacramenti præſi-
dio ſpem relinquunt, qui in ſaluatoris noſtri corpore negant humanæ ſubſtan Ephef. 5
tiæ veritatem? Dicant, quo ſacrificio reconciliati, dicant quo ſanguine ſint redem
pti? Quis eſt, qui tradidit ſemetipſum pro nobis oblationem & hoſtiam Deo,
in odorē ſuauitatis? Aut quod vnquam ſacrificium ſacratius fuit, quàm quod ve Pſalm. 115
rus pontifex altari crucis per immolationem ſuæ carnis impoſuit? Quamuis e-
nim multorum ſanctorum in conſpectu domini pretioſa mors fuerit, nullius ta
men inſontis occiſio, propitiatio fuit mundi. Accepere iuſti, non dederunt coro-
nas, & de fortitudine fidelium exempla nata ſunt patientiæ, non dona iu-
ſtitiæ. Singulares quippe in ſingulis mortes fuere, nec alterius quiſquam de-
bitum ſuo fine perſoluit, quum inter filios hominum vnus ſolus dominus no-
ſter Ieſus Chriſtus extiterit, in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes
ſepulti, omnes ſunt etiam ſuſcitati. De quibus ipſe dicebat: Quum exaltatus fu Ioannis 12
ero à terra, omnia traham ad me. Fides etenim vera iuſtificans impios, & cre-
ans iuſtos, ad humanitatis ſuæ tracta participem, in illo acquirit ſalutem, in quo
ſolo homo ſe inuenit innocentem, liberum habens per gratiam Dei de eius po
tentia gloriari, qui contra hoſtē ſuperbum in carnis noſtræ humilitate congreſ-
ſus, his victoriā ſuam tribuit, in quorū corpore triumphauit. Quamuis ergo in
vno domino noſtro Ieſu Chriſto, vero Dei atq; hominis filio, verbi & carnis v-
na pſona ſit, & vtraq; eſſentia communes habeat actiones, intelligendæ tñ ſunt
ipſorum operū qualitates, & ſynceræ fidei contemplatione cernendū eſt, ad quæ
prouehatur humilitas infirmitatis, & ad quæ inclinetur altitudo virtutis: quid
ſit, quod caro ſine verbo non agit, & quid ſit, quod verbum ſine carne non effi-
cit. Sine verbi enim potentia, nec conciperet virgo, nec pareret, & ſine veritate Lucæ 1
carnis obuoluta pannis infantia non iaceret. Sine verbi potentia non adorarent Lucæ 2 Matth. 2
Magi puerum nouo ſydere declaratum, & ſine veritate carnis non iuberet̄ tranſ Matth. 3
ferri in Aegyptū puer, & ab Herodis perſecutione ſubduci. Sine verbi potentia Marci 1
non diceret vox patris, miſſa de cœlo, hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi Ioannis 1 Matth. 4
complacui, & ſine veritate carnis non proteſtaretur Ioannes: Ecce agnus Dei, Ioannis 11
ecce qui tollit peccata mundi. Sine verbi potentia non fieret redintegratio debi- Matth. 4
lium, & viuificatio mortuorum, & ſine veritate carnis, nec cibus ieiuno, nec Marc. 4 Ioannis 10
ſomnus eſſet neceſſarius fatigato. Poſtremò, ſine verbi potentia non ſe do- & 16
minus patri profiteretur æqualem, & ſine veritate carnis non idem diceret Ioann. 14
patrem eſſe maiorē, cùm catholica fides vtrumq; ſuſcipiat, vtrumq; defendat, q̄
ſecundum proprietatem diuinæ humanæq; ſubſtantiæ, vnum Dei filium, & ho
minem credit, & verbū. Quamuis ergo ab illo initio, quo in vtero virginis ver-
bum caro factum eſt, nihil vnquam inter diuinam humanamq; ſubſtantiam
diuiſionis extiterit, & per omnia incrementa corporea, vnius perſonæ fuerint
totius temporis actiones, ea ipſa tamen, quæ inſeparabiliter facta ſunt, nul-
la permixtione confundimus, ſed quid cuius formæ ſit, ex operum qualitate
ſentimus. Nec diuina enim humanis præiudicant, nec humana diuinis, quum
ita in idipſum vtraque concurrant, vt in eis nec proprietas abſumatur, nec per-
ſona geminetur. Dicant igitur iſti phantaſmatici Chriſtiani, quæ ſubſtantia ſal Ioannis 19
uatoris adfixa ſit lingno, quæ iacuerit in ſepulchro, & reuoluto monumenti la- Ibidem.
pide, quæ tertia die caro ſurrexerit, vel quale corpus Ieſus diſcipulorum viſui, Matth. 28
clauſis ad eos oſtijs ingreſſus, intulerit, quum ad abigendam cernentium diffi- Lucæ 23 Ioann. 20
dentiam, inſpici oculis, digitiſq; tractari, patentes adhuc fixuras clauorum, & Ibidem.
recens compuncti lateris vulnus exigeret. At ſi in tanta luce veritatis tenebras

ſuas

suas hæretica obduratio non relinquit, ostendant, vnde sibi spem vitæ pollicean
rur æternæ, ad quam nisi per mediatorem Dei & hominum, hominem Iesum
Acto. 4. Christum non potest perueniri. Non enim est aliud nomen datum hominibus
sub cœlo, in quo oporteat saluos fieri, nec est redemptio captiuitatis humanæ,
1. Timot. 2 nisi in sanguine eius, qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus. Qui
Philip. 2 (sicut prædicat beatus Apostolus) cùm in forma Dei esset, non rapinā arbitratus
est, esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, in
similitudine hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Humiliauit semet-
ipsum, factus obediens vsq; mortem, mortem autem crucis. Propter quod &
Deus illum exaltauit, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen, vt in
nomine Iesu omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium, & infernorum, &
omnis lingua confiteatur, quia dominus Iesus Christus in gloria est Dei patris.
Quāuis ergo vnus sit dominus Iesus Christus, & veræ deitatis, veræq; humani-
tatis in ipso vna prorsus eademq; psona sit, neq; huius vnitionis soliditas vlla pos
sit diuisione seiungi, exaltationem tamen, qua illum exaltauit Deus, & donauit
illi nomen, quod super omne nomen excellit, ad eam intelligimus pertinere for
mam, quæ ditanda erat tantæ glorificationis augmento. In forma quippe Dei,
æqualis erat filius patri, & inter genitorem atq; vnigenitum nulla erat in essen-
tia discretio, nulla in maiestate diuersitas, nec per incarnationis mysterium, a-
liquid decesserat verbo, quod ei patris munere redderetur. Forma autem serui,
per quam impassibilis deitas sacramentum magnæ pietatis impleuit, humana
humilitas est, & in gloriam diuinæ potestatis euecta est, in tantam vnitatem ab
ipso conceptu virginis deitate & humanitate connexa, vt nec sine homine diui-
na, nec sine Deo agerentur humana. Propter quod sicut dominus maiestatis di-
citur crucifixus, ita qui ex sempiternitate æqualis est Deo, dicitur exaltatus. Nec
interest, ex qua Christus substantia nominetur, cùm inseparabiliter manente
vnitate personę, idē sit & totus hominis filius, propter carnē, & totus Dei filius,
propter vnam cum patre deitatē. Quicquid ergo in tempore accepit Christus,
secundum hominem accepit, cui quæ non habuit, conferuntur. Nam secundum
potentiam verbi, indifferenter omnia, quæ habet pater, etiā filius habet, & quæ
in forma serui à patre accepit, eadem in forma patris etiam ipse donauit, & idem
2. Corin. 8 ipse & diues & pauper. Diues, qa in principio erat verbum, & verbum erat apud
Ioannis 1 Deū, & Deus erat verbum. Hoc erat in principio apud Deū. Omnia per ipsum
facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Pauper verò, quia verbum caro factū est,
Ibidem. & habitauit in nobis. Quæ aūt est eius exinanitio, quæue paupertas, nisi formæ
seruilis acceptio: per quam, verbi maiestate velata, dispensatio humanæ redem-
ptionis impleta est. Nam quia captiuitatis nostræ resolui originalia vincula non
poterant, & ab hostis imperio relaxari, nisi existeret homo nostri generis, no-
stræq; naturæ, quem veteris debiti præiudicia non tenerent, & qui immaculato
Coloss. 2 sanguine suo chirographum lethale dilueret, sicut ab initio erat diuinitus pręor
dinatum, & prophetarum oraculis prænunciatum, ita est in plenitudine præfini
ti temporis factum, vt multis modis significata promisso, in diu expectatum ve
niret effectum, nec posset esse ambiguū, quod continuis significationibus semp
fuerat nūciatum. Destructis itaq; tot hæresibus, quæ per sanctam deuotionem
præsidentium patrū, à corpore sunt catholicæ vnitatis abscisæ, quæq; ideo extor
res à Christo esse meruere, quia verbi incarnationem, quæ singularis est rectè
1. Petri 2 credentium salus, fecerūt sibi lapidem offensionis & petrā scandali, miror dile-
ctionem vestrā in discernendo veritatis lumine laborare. Et cùm multis manife
stationibus declaratum sit, q̄ rectè & Nestorium & Eutychenū Dioscoro fides
Christiana damnauerit, nec Christianus possit vocari, qui vel illius, vel horū im
pietati pbet assensum, doleo vos Euangelicæ & apostolicę doctrinæ (vt audio)
resul-

resultare, exagitando seditionibus ciuitates, conturbando Ecclesias, nec solùm iniurias, sed etiam cædes presbyteris atque Episcopis inferendo, vt præ furore & seuitia, propositi vestri & professionis sitis immemores. Vbi est regula mansuetudinis & quietis? Vbi longanimitas patientiæ, vbi tranquillitas pacis, vbi firmamentum dilectionis, & tolerantiæ fortitudo? Quæ vos ab Euangelio Christi aut persuasio abduxit, aut persequutio separauit? Vel quæ tanta extitit decipientis astutia, vt obliti prophetarum & apostolorum, obliti symboli salutaris & confessionis, quam pronunciantes coram multis testibus, sacramentum baptismi suscepistis, diabolicis vos illusionibus subderetis? Quid apud vos acturæ fuerant vngulæ, quid sæua tormenta, si ad expugnandam fidei vestræ integritatem tantum vana hæreticorum commenta valuere? Pro fide vos agere creditis, & fidei contraitis. Ecclesiæ nomine armamini, & contra Ecclesiam dimicatis. * Hoc à prophetis, hoc ab Euangelistis, hoc ab apostolis didicistis, vt Alias, negantes veram Christi carnem, & ipsam verbi essentiam passioni mortique subdentes, Hoccine. alienam faciatis nostram à suo reparatore naturã, totumque, quod crux intulit, quod lancea vulnerauit, quod sepulchri lapis suscepit & reddidit, solum fuisse opus diuinæ potentiæ, non etiam humilitatis humanæ? Propter quam Apostolus dicit: Non enim erubesco Euangelium, quoniam nouerat, quale Christianis Roman.1 obijceretur opprobrium ab inimicis. Et ideo etiam dominus protestabatur, dicens: Qui me confessus fuerit coram hominibus, & ego confitebor illum coram Marci 8 patre meo. Hi enim non erunt digni confessione filij & patris, quibus nunc Lucæ 12 caro Christi verecundiam facit, probabuntque se nullam de ligno crucis sumpsisse virtutem, qui quod præferendum frontibus acceperunt, promere labijs erubescunt. Declinate filij ab his diabolicis persuasionibus, declinate. Veritatem Dei nulla res violat, sed veritas nos nisi in nostra carne nõ saluat. Veritas quippe (sicut Propheta ait) de terra orta est, & sic verbum Maria concepit, vt veniendam li Psalm. 48 bi carnem de sua substantia ministraret, nec cum adiectione personæ, nec cum euacuatione naturæ, quoniam qui erat in forma Dei, ita accepit formam serui, vt vnus atque idem in forma vtraque sit Christus, inclinante se Deo vsque ad infima hominis, & proficiente homine vsque ad summa deitatis, dicente Apostolo: Quorum patres, & ex quibus Christus secundum carnem, qui est super om- Roma.9 nia Deus benedictus in secula, Amen.

Epistola octuagesimaquarta eiusdem ad Anastasium Thessalonicensem Episcopum.

Capita epistolæ sequentis.

Quod semper Thessalonicenses antistites uicem apostolicæ sedis impleuerint. I.

Vt metropolitanis sua iura seruentur. II.

Vt a metropolitanis, non laici, non digami, non uiduarum mariti, sed irreprehensibiles ordinentur Episcopi. III.

Quod subdiaconis carnale coniugium denegetur. IIII.

Vt nullus inuitus ordinetur Episcopus. V.

Vt metropolitanus Episcopus de electo, quem est ordinaturus Episcopum, ad Thessalonicensem pontificem referat, & de metropolitano electo similiter prouinciales

ciales Episcopi faciant. VI.
Vt bina per annum prouincialia Episcoporũ Concilia celebrentur. Et si res difficilis emerserit, nec fuerit Thessalonicensis Episcopi iudicio terminata, ad Romanũ referatur antistitem. VII.
Vt si quis Episcopus suam deserens ciuitatem, maiorem sedem ambitus causa petierit, nec illam obtinere poterit, & sua carere debet. VIII.
Vt nullus alienum clericum sollicitare uel tenere præsumat, suo Episcopo non præbente consensum. IX.
Vt in euocandis prouincialibus Episcopis, a Thessalonicensi pontifice moderatio conseruetur, ne sub hoc colore sacerdotalis honor contumelijs addicatur. Nec amplius quã bini de prouincijs Episcopi, quos metropolitani probauerint, dirigãtur. Et nõ amplius a statuto Concilij tempore, quam dies quindecim remorentur Episcopi. X.
Vt si inter eos de negocio fuerit oborta contentio, cuncta Romano pontifici sub gestorum insinuatione pandantur, ut ab eo, quod Deo placuerit, ordinetur. XI.

Leo Episcopus vrbis Romæ Anastasio Episcopo Thessalonicensi.

QVanta fraternitati tuæ à beatissimi Petri apostoli autoritate sint commissa, & qualia etiam nostro tibi fauore sint credita, si vera ratione perspiceres, & iusto examine ponderares, multum possemus de iniunctæ tibi sollicitudinis deuotione gaudere.

Caput I.

QVoniam sicut præcessores mei præcessoribus tuis, ita etiã ego dilectiõi tuæ, priorũ secutus exemplũ, vices mei moderaminis delegaui, vt curã, quã vniuersis Ecclesijs principaliter ex diuina institutione debemus, imitator nostræ mansuetudinis effectus adiuuares, & longinquis ab apostolica sede prouincijs præsentiam quodammodo nostræ visitationis impenderes, *quia de continenti opportunoq; prospectu promptum tibi esset agnoscere, quid vel in quibus rebus, vel tuo studio componeres, vel nostro iudicio reseruares. Nam quum maiora negocia & difficiliores causarum exitus liberum tibi esset, sub nostræ sententiæ expectatione suspendere, nec ratio tibi, nec necessitas fuit, in id, quod mensuram tuam excederet, deuiandi. Abundant enim apud te monitorum scripta nostrorum, quibus te de omnium actionum temperantia frequenter instruximus, vt commendatas tibi Christi Ecclesias, per exhortationem charitatis, ad salubritatem obedientia prouocares. Quia etsi plerunq; existant inter negligentes vel desides fratres, quos oportet maiore autoritate curari, sic tamen est adhibenda correptio, vt semper sit salua dilectio. Vnde & beatus apostolus Paulus, ad Ecclesiasticum regimen Timotheum imbuens, dicit: Seniorem ne increpaueris, sed obsecra vt patrem, iuue-

Alias, siquidem.

1. Tim. 5

uenes vt fratres, anus vt matres, iuuenculas vt sorores in omni castitate. Quæ moderatio si quibuscunq; inferioribus membris ex apostolica institutione debetur, quanto magis fratribus & coepiscopis nostris sine offensione reddenda est: Et licet nonnunquam accidant, quæ in sacerdotalibus sint reprehendenda personis, plus tamen * corrigenda agat beneuolentia, quàm seueritas, plus cohortatio, quàm commotio, plus charitas, quàm potestas. Sed * hi, qui quæ sua sunt, quærunt, non quæ Iesu Christi, facilè ab hac lege * discernũtur, & dñi dominari magis, quàm consulere subditis, quærunt, placet honor, inflat superbia, & quod prouisum est ad concordiam, tendit ad noxam. Quod vt necesse habeamus ita dicere, non de paruo animi dolore procedit. Meipsum enim quodammodo trahi in culpam sentio, quum te à traditis tibi regulis immodicè deuiasse cognosco. Qui si tuæ existimationis parum diligens eras, meæ saltem famæ parcere debuisti, ne quæ tuo tantùm facta sunt animo, nostro viderentur gesta iudicio. Relegat fraternitas tua paginas nostras, omniáq; ad tuos missa maiores apostolicæ sedis præsulum scripta decurrat, & vel à me, vel à præcessoribus meis inueniet ordinatum, quod à te cognoui esse præsumpium. Venit namq; ad nos cum Episcopis prouinciæ suæ frater noster Atticus, veteris Epiri * Nicopolitanus antistes, & de indignissima adstrictione, quam pertulit, lachrymabili actione conquestus est coram adstantibus diaconibus tuis, qui querelis flebilibus nihil contra referendo, ea quæ nobis ingerebantur, fide non carere monstrabant. Legebatur quoque in literis tuis, quas idem diaconi detùlere, quòd frater Atticus Thessalonicam venisset, quodq; consensum suum etiam scripturæ professione signasset, vt de illo non aliud à nobis intelligi posset, quàm proprij arbitrij & spontaneæ deuotionis fuisse, quòd venerat, quódque chartulam de obedientiæ sponsione conscripserat, in cuius tamen chartulæ mentione signum prodebatur iniuriæ. Non enim necessarium fuerat, vt obligaretur scripto, qui obedientiam suam ipso iam voluntarij aduentus probabat officio. Vnde deplorationibus supradicti hæc verba epistolę tuæ testimoniũ præbuere, & per hoc, q̃d non est tacitũ, nudatũ est illud, q̃d silentio fuerat adopertum, * adhibitam scilicet Illyrici præfecturam & sublimissimam inter mundanos apices potestatem in exhibitionem insontis antistitis incitatam, vt missa exequutione terribili, quæ omnia sibi officia publica ad effectum præceptionis adiungeret, à sacris Ecclesię adytis nullo vel falso insimulatus crimine, extraheretur sacerdos, cui non ob molestiam ægritudinis, non ob sæuitiam hyemis darentur induciæ, sed iter asperum & periculis plenum per inuias niues agere cogeretur. Quod tanti laboris, tantiq; discriminis fuit, vt ex his, qui Episcopum comitati sunt, quidam defecisse dicantur. Multum stupeo frater charissime, sed & plurimum doleo, quòd in eum, de quo nihil amplius indicaueras, quàm quòd euocatus adesse differret, & excusationem infirmitatis obtenderet, tam atrociter, & tam vehemẽter potueris commoueri, præsertim cùm etsi tale aliquid mereretur, expectandum tibi fuerat, quid ad tua consulta rescriberem. Sed vt video, benè de moribus meis existimasti, & quàm ciuilia pro conseruanda sacerdotali concordia responsurus essem, verissimè præuidisti, & ideo motus tuos exequi sine dilatione properasti, ne cùm moderationis nostræ aliud disponentia scripta sumpsisses, faciendi id, quod factum est, licentiam non haberes. An fortè aliquod tibi facinus fratris innotuerat, & * metropolitanum Episcopum noui apud te criminis pondus vrgebat? At hoc quidem alienum ab illo esse, etiam tu nihil ei obijciendo confirmas. Sed etiam, si quid graue intolerandúmque gessisset, nostra erat expectanda censura, vt nihil prius ipse decerneres, quàm quid nobis placeret, agnosceres. Vices enim nostras ita tuæ credidimus charitati, vt in partem sis vocatus sollicitudinis, nõ in plenitudinem

Alias, corrigendos.
Philip. 2
Alias, ab his.
Alias, discedítur.
Alias, metropolitanus.
Alias, additam.
3. q. 6. Multũ stupeo.
Alias, Nicopolitanum.
3 quæst 6. Multum.

potestatis. Vnde sicut multum nos ea, quæ à te piè sunt curata, lætificant, ita nimium ea, quæ perperam sunt gesta, cōtristant. Et necesse est, post multarum experimenta causarum sollicitius prospici, & diligentius præcaueri, quatenus per spiritum charitatis & pacis omnis materia scandalorū de Ecclesijs domini (quas tibi commendauimus) auferatur, præeminente quidem in illis prouincijs Episcopatus tui fastigio, sed amputato totius vsurpationis excessu.

Caput II.

25.quæ. 2. Igitur. IGitur secundum sanctorum patrum canones spiritu Dei conditos, & totius mundi reuerentia consecratos, metropolitanos singularum prouinciarum Episcopos, quibus ex delegatione nostra fraternitatis tuæ cura prætendit, ius traditæ sibi antiquitus dignitatis intemeratū habere decernimus, ita vt à regulis præstitutis, nulla aut negligentia, aut præsumptione discedant.

Caput III.

IN ciuitatibus, quarum rectores obierint, de substituendis Episcopis hæc forma seruet, vt is, qui ordinandus est (etiā si bonæ vitæ testimonio fulciatur) non laicus, non neophytus, nec secūdæ coniugis sit maritus, aut qui vel vnam quidem habeat, vel habuerit, sed nec qui sibi
Dist. 32. Omnium sacerdotum. viduam copularit. Sacerdotum enim tam excellens est electio, vt hæc, quæ in alijs Ecclesiæ membris non vocantur ad culpam, in illis tamen habeantur illicita.

Caput IIII.

NAm quum extra clericorum ordinem constitutis, nuptiarum societati, & procreationi filiorum studere sit liberum, ad exhibendam tamen perfectæ continentiæ puritatem, nec subdiaconibus quidem carnale
1. Cor. 7 connubium conceditur, vt & qui habent, sint tanq̄ non habentes, & q non habēt, permaneant singulares. Quod si in hoc ordine, qui quartus à capite est, dignum est custodiri, quanto magis in primo, aut secundo, vel tertio seruandum est, ne aut Leuitico ministerio, aut presbyterali honore, aut Episcopali excellentia quisquam idoneus existimetur, qui se à voluptate vxoria necdum frenasse detegitur.

Caput V.

In decret. Iuon. lib 3 Distin. 63. Si forte. CVm ergo de summi sacerdotis electione tractabitur, ille omnibus præponatur, quem cleri plebisq; consensus concorditer postularint, ita vt si in aliam fortè personam partium se vota diuiserint, metropolitani iudicio is alteri præferatur, qui maioribus & studijs iuuatur & meritis, tantum vt nullus inuitis & non petentibus ordinetur, ne ciuitas Episcopum non optatum, aut contemnat, aut oderit, & fiat minus religiosa, quàm conuenit, cui non licuerit habere, quem voluit.

Caput VI.

Distin. 63. De persona autem. DE persona autem consecrandi Episcopi, & de cleri plebisq; consensu, metropolitanus Episcopus ad fraternitatem tuam referat, quodq; in prouincia benè placuit, scire te faciat, vt ordinationem ritè celebrandam tua quoq; firmet autoritas. Quę rectis dispositionibus nihil moræ aut difficultatis debet adferre, ne gregibus domini diu desit cura pastorum.

Metro-

Metropolitano verò defuncto, cùm in locum eius alius fuerit subrogādus, prouinciales Episcopi ad ciuitatē metropolitanam conuenire debebunt, vt omnium clericorum atque omnium ciuium voluntate discussa, ex presbyteris eiusdem Ecclesiæ, vel ex diaconibus optimus eligatur, de cuius nomine ad tuam notitiam prouinciales referant sacerdotes, impleturi vota poscentium, si quod ipsis placuit, tibi quoque placuisse cognouerint. Sicut enim iustas electiones nullis dilationibus volumus fatigari, ita nihil permittimus, te ignorante, præsumi. Distin. 63. Metropolitano. Et dist. 77. in princ. dist.

Caput VII.

De Concilijs aūt Episcopalibus non aliud indicimus, quàm sancti patres salubriter ordinarunt, vt scilicet bini conuentus per annos singulos habeantur, in quibus de omnibus querelis, quæ inter diuersos Ecclesiæ ordines nasci adsolent, iudicetur. At si fortè inter ipsos, qui præsunt, de maioribus (quod absit) peccatis causa nascatur, quæ prouinciali nequeat examine definiri, fraternitatem tuam de totius negocij qualitate metropolitanus curabit instruere, & si coram positis partibus, nec tuo fuerit res sopita iudicio, ad nostram cognitionem, quicquid illud est, transferatur. Distin. 18. De Cōcilijs. Et in decret. Iuonis lib. 4.

Caput VIII.

Si quis Episcopus, mediocritate ciuitatis suæ despecta, administrationem loci celebrioris ambierit, & ad maiorem se plebem quacunque occasione transtulerit, non solùm à cathedra quidem pellatur aliena, sed carebit & propria, vt nec illis præsideat, quos per auaritiam concupiuit, nec illis, quos per superbiam spreuit. Suis igitur terminis contentus sit quisque, nec supra mensuram iuris sui affectet augeri. 7. quę. 1. Si quis Eps.

Caput IX.

Alienum clericum, inuito Episcopo ipsius, nemo suscipiat, & nemo sollicitet, nisi fortè ex placito charitatis id inter dātem accipientemque conueniat. Nam grauis iniuriæ reus est, qui de fratris Ecclesia id, quòd est vtilius aut preciosius, audet vel abijcere, vel tenere. Itaque si intra prouinciam res agatur, transfugam clericum ad suam Ecclesiam metropolitanus redire compellet. Si autem longius * processit, tui præcepti autoritate reuocabitur, vt nec cupiditati, nec ambitioni occasio relinquatur. 19. q. 2. Alienum clericum. Alias, recessit.

Caput X.

In euocandis autem ad te Episcopis moderatissimum te esse volumus, ne per maioris diligentiæ speciem fraternis videaris gloriari iniurijs. Vnde si causa aliqua maior extiterit, ob quam necessarium sit, fraternum aduocare conuentum, binos de singulis prouincijs Episcopos, quos metropolitani crediderint esse mittendos, ad fraternitatem tuam venire sufficiat, ita vt à præstituto tempore non vltra quindecim dies, * quo conuenerint, retardentur. Alias, qui

Caput XI.

Si autem in eo, quod cum fratribus tractandum definiendūmue crediderís, diuersa eorum fuerit à tua voluntate sententia, ad nos omnia sub gestorum testificatione referantur, vt remotis ambiguitatibus, quod Deo placeat, decernatur. Ad hunc enim finem, omnem affe-

ctum nostrum,curamq́; dirigimus,vt quod ad vnitatem concordiæ, & quod ad custodiam pertinet disciplinæ ,nulla dissensione violetur, nulla desidia negli-
gatur. Et te igitur, frater charissime, & eos fratres nostros , qui de tuis often
Alias,omnibus materies. duntur excessibus ,quum tamen non similis sit ✻ omnium materia querela-
rum,hortor & moneo,vt quæ piè sunt ordinata,salubriterq́; disposita,nulla con
Philip. 2 Roma. 15 certatione turbentur. Nemo quod suum est quærat,sed quod alterius,sicut Apo
stolus ait: Vnusquisq; vestrum proximo suo placeat in bono ad ædificationem.
Nec enim poterit veritatis nostræ firma esse compago, nisi nos ad inseparabi-
lem soliditatem vinculum charitatis adstrinxerit,quia sicut in vno corpore mul
ta membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent,
Roma. 12 ita multi vnum corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra.
1.Corin.12 Hæc connexio totius quidem corporis vnanimitatem requirit,sed præcipuè exi
git concordiam sacerdotum. Quibus etsi dignitas non sit communis, est tamen
ordo generalis,quoniam & inter beatissimos apostolos in similitudine hono-
ris fuit quædam discretio potestatis, & quum omnium par esset electio, vni ta-
men datum est,vt cæteris præemineret. De qua forma, Episcoporum quoq; est
orta distinctio, & magna dispositione prouisum est ,ne omnes sibi omnia
vendicarent,sed essent in singulis prouincijs singuli,quorum inter fratres habe
retur prima sententia,& rursus quidam,in maioribus vrbibus constituti, sollici
tudinem susciperent ampliorem,per quos ad vnam Petri sedem vniuersalis Ec-
2.q.6. Qui scit se. clesiæ cura conflueret,& nihil vnquam à suo capite dissideret. Qui ergo quibus
dam scit se esse præpositum, non molestè ferat,aliquem sibi esse prælatum, sed
Matth. 23 obedientiam quam exigit,etiam ipse dependat. Et sicut non vult grauis oneris
sarcinam ferre,ita non audeat alij importabile pondus imponere. Discipuli enim
sumus humilis & mitis magistri, dicentis: Discite à me,quia mitis sum & humilis
Matth.11 corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suaue est,
& onus meum leue. Quod quomodo experiemur , nisi & illud in obseruan-
Matth. 20 Marci 10 Lucæ 22 Lucæ 14 tiam veniat,quod idem dominus ait: Qui maior est vestrum, erit minister ve-
ster. Qui autem se exaltat, humiliabitur, & qui se humiliat, exaltabitur.

Epistola octuagesimaquinta eiusdem ad Septimium Altinum Episcopum.

Leo Episcopus Septimio Episcopo salutem.

LEctis tuæ fraternitatis literis, vigorem fidei tuæ,quam o-
lim noueramus,agnouimus, congratulantes tibi, quòd ad
custodiam gregum Christi, pastoralem curam vigilanter
Matth. 7 exequeris,ne lupi,qui sub specie ouium subintrarunt, be-
stiali sæuitia simplices quosq; dilacerent , & non solùm ipsi
nulla correctione proficiant,sed etiam ea,quæ sunt sana,cor
rumpant. Quod nequa vipereæ possit obtinere fallacia,ad
metropolitanum Episcopum prouinciæ Venetiæ scripta direximus,quibus ad
status sui periculum cognosceret pertinere, si quisquam de Pelagianorum &
Celestianorum consortio veniens, in communione catholica sine professione
1.q.7.Saluberrimum legitimæ satisfactionis habeatur. Saluberrimum est enim, & spiritualis medi-

cinæ

cinæ vtilitate plenissimum, vt siue presbyteri, siue diaconi, siue alij cuiuslibet ordinis clerici, qui se correctos videri volunt, errorem suum, & ipsos erroris autores damnari à se sine ambiguitate fateantur, vt sensibus prauis dudum peremptis, nulla sperandi supersit occasio, ne vllum membrum Ecclesiæ talium possit societate violari, cùm per omnia illis professio propria cœperit obuiare. Circa quos etiam illam canonum constitutionem præcipimus custodiri, ne ab his Ecclesijs, ad quas propriè pertinent, sinantur abscedere, & pro suo arbitrio ad loca sibi non deputata transire. Quod si rectè non permittitur inculpatis, multo minus debeat licere suspectis. Proinde dilectio tua, cuius deuotione gaudemus, iungat curam suam dispositionibus nostris, & cum supradicto metropolitano det operam, vt circunspectè ac velociter impleantur ea, quæ ad totius Ecclesiæ incolumitatem, & laudabiliter sunt gesta, & salubriter ordinata.

em. Et. 1. q. 1. Ois cuiuslibet. Et: Si quis hæreticæ. Et in d. cr. suo. lib. 3. cũ litera variatiõe.

Epistola octuagesimasexta eiusdem ad Nicætam Aquileiensem Episcopum.

Leo Episcopus Romæ Nicætæ Aquileiensi Episcopo salutem.

RElatione sancti fratris & coepiscopi nostri Septimij, quæ in subditis habetur, agnouimus quosdam presbyteros, diacones, ac diuersi ordinis clericos, quos Pelagiana vel Celestiana hæresis habuerit implicatos, ita in vestra prouincia ad communionem catholicam peruenisse, vt nulla ab eis damnatio proprij exigeretur erroris, & pastoralibus excubijs nimium dormitantibus lupus, ouium pellibus tectus, in ouile dominicũ non depositis bestialibus animis introiret, & quod per autoritatem canonum, decretorumq́ue nostrorum ne insontibus quidem conceditur, vsurpasse, vt relictis Ecclesijs, in quibus clericatum aut acceperant, aut receperant, instabilitate sua per diuersa circumferantur, amantes semper errare, & nunquam in fundamento apostolico permanere. Quoniam qui nullo discussi examine, nullo sunt præiudicio suæ professionis obstricti, hunc maximè expetunt fructum, vt sub velamento communionis plures domos adeant, & per falsi nominis scientiam multorum corda corrumpant. Quod vtique efficere non possent, si Ecclesiarum præsules necessariam diligentiam in talium receptione seruarent, nec cuiquam eorum euagari in diuersa licuisset. Ne ergo hoc vlterius audiatur, néue per quorundam negligentiam introducta pernities, ad euersionem multarum tendat animarum, * hac nostri autoritate præcepti, industriæ tuæ fraternitatis indicimus, vt congregata apud vos synodo prouincialium sacerdotum, omnes siue presbyteri, siue diaconi, siue cuiusq; ordinis clerici, qui de Pelagianorum, Celestinorumq́ue consortio in communionem catholicam ea imprudentia sunt recepti, vt non prius ad damnationem sui coarctarentur erroris, quàm nunc, saltem posteaquam hypocrisis eorum ex quadam parte detegitur, ad veram correctionem, quæ & ipsis prodesse, & nullis possit nocere, cogantur. Damnent apertis professionibus sui superbi erroris autores, & quicquid in doctrina eorum vniuersalis Ecclesia exhorruit, detestentur, omniásque decreta synodalia, quæ ad excisionem hæreseos apostolicæ sedis confirmauit autoritas, amplecti se, & in omnibus approbare, plenis & apertis, ac propria manu

Matth. 7

Alias, hoc

subscriptis protestationibus eloquant. Nihil in verbis eorũ obscurum, nihil inueniatur ambiguum. Quoniam nouimus hanc istorum esse versutiam, vt in quacunq; particula dogmatis execrandi, qua se à damnatorum societate discreuerint, nihil sibi sensuum suorum existiment * esse non saluum. Quumq; omnes diffinitiones suas ad * tantam facilitatem improbare se simulẽt atq; deponere, hoc sibi tota arte fallendi, nisi intelligantur, excipiũt, vt gratia Dei secundum merita dari accipiẽtium sentiatur. Quæ nisi gratis detur, non est gratia, sed merces, retributioq; meritorũ, dicente beato Apostolo: Gratia salui facti estis per fidem, & hoc non ex vobis, sed Dei donum est. Non ex operibus, ne forte quis extollatur. Ipsius enim sumus figmentũ, creati in Christo Iesu, in operibus, quæ præparauit Deus, vt in illis ambulemus. Omnis itaq; bonorũ operũ donatio, diuina * præparatio est, nec propria quisquam iustificatᷓ virtute, quᷓ gratia vnicuiq; principium iustitiæ, & bonorum fons, atq; origo meritorum est. Sed ab istis idcoper naturalem industriam dicitur præueniri, vt quæ * ad gratiam proprio clara sit studio, nullo videatur peccati originalis vulnere sauciata. Ideo etiam paruulos dicunt, si sine baptismo hinc de seculo exierint, non posse damnari, neq; reos in peccato Adæ teneri, sed ad regnũ Dei, vel ad vitam æternam, sine vlla cunctatione venire, cùm Apostolus dicat: Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatũ mors, & ita in omnes homines pertrãsijt, propter quod & ipsi paruuli baptizantur. Quamuis in illo vno possint intelligi plura peccata, si vnum ipsum in sua quasi membra singula diuidatᷓ. Nã & superbia est illic, quia in sua homo potius esse, q̃ in Dei potestate dilexit, & sacrilegiũ, quia Deo non credidit, & homicidium, quia se præcipitauit in mortẽ, & fornicatio spiritualis, quia integritas mentis humanę serpentina suasione corrupta est, & furtũ, quia prohibitus vsurpatus est cibus, & auaritia, quia plus q̃ sufficere illi debuit, appetiuit, & si quid aliud in hoc vno admisso diligenti cõsideratione poterit inueniri. Parentũ quoq; peccatis paruulos obligari, non solùm primorum hominum, sed etiam suorũ, de quibus ipsi nati sunt, non improbabiliter dicitur. Illa quippe sententia, reddam peccata patrum in filios, tenet eos vtiq;, antequam per regenerationem ad testamentum nouum incipiant pertinere, quod testamentum prophetabatur, cùm diceretur per Ezechielem, non accepturos filios peccata patrum suorum, nec vlterius futuram in Israel parabolam illam, patres manducauerunt vuam acerbam, & dẽtes filiorum obstupescunt. Ideo enim quisq; renascitur, vt soluatur in eo, quicquid peccati est, cum quo nascitur. Nam peccata, quæ malè agendo postea committuntur, possunt & pœnitendo sanari, sicut etiam post baptismum fieri videmus. Ac per hoc non est instituta regeneratio, nisi quia vitiosa est generatio, vsq; adeo vt etiam de legitimo matrimonio procreatus dicat: In iniquitatibus cõceptus sum, & in peccatis mater mea in vtero me aluit. Neque hic dixit, in iniquitate, vel in peccato, quum hoc rectè dici posset, sed iniquitates & peccata dicere maluit, quia & in illo vno, quod in omnes homines pertransiuit, quódque tam magnum est, vt eo mutaretur & conuerteretur in necessitatem mortis humana natura (sicut suprà disserui) reperiuntur plura peccata alia parentum, quæ licet non possunt mutare naturam, reatu tamen obligant filios, nisi gratuita gratia, & misericordia diuina subueniat. A paruulo enim recens nato, vsque ad decrepitum senem, quamlibet corporis ætatem gerant, sicut nullus prohibendus est à baptismo, ita nullus est, qui nõ peccato moriatur in baptismo. Sed paruuli originali, maiores autẽ etiam his omnibus moriuntur peccatis, quęcunq; malè viuendo addidere ad illud, q̃d nascendo traxere. Cauendum ergo dilectioni tuæ est, magnaq; diligentia prouidendum, ne per huiusmodi homines extincta dudum scandala suscitẽtur, & de exciso olim dogmate aliquod in prouincia tua eiusdem mali germen oriatur, quod

non

Marginal notes: Alias, nõ saluari. — Alias, tanta. — Ephesio. 2 — Alias, operatio est, quia non prius iustificatᷓ quisq̃ virtute, q̃ gratia. q. — Alias, ãtc. — Roma. 5 — Exodi 20 — Ezechie. 8 — Hiere. 8 — Psalm. 50 — Roma. 5 — De conse. distin. 4. A paruulo.

non solùm in radicibus suis crescat, sed etiam sanctæ Ecclesiæ sobolem veneno sui odoris inficiat. Qui correctos se videri volunt, ab omni suspicione se purgēt, & obediendo nobis, probent se esse nostros. Quorum si quisquam salubribus præceptis satisfacere detrectarit, siue ille clericus, siue sit laicus, ab Ecclesiæ societate pellatur, ne perditor animæ suæ, saluti insidietur alienæ. Illam quoq; partem Ecclesiasticæ disciplinæ, qua olim à sanctis patribus, & à nobis sæpe decretum est, vt nec in presbyteratus gradu, nec in diaconatus ordine, nec in subsequenti officio clericorum ab Ecclesia cuiquam transire sit liberum, vt in integrum reuoces, admonemus. Et vnusquisq; non ambitione illectus, non cupiditate seductus, non persuasione hominum deprauatus, ibi, vbi ordinatus est, perseueret, ita vt si quis sua quærens, non quæ Iesu Christi, ad plebem & Ecclesiam suam redire neglexerit, & ab honoris priuilegio, & à communionis vinculo habeatur extraneus. Non autem dubitet dilectio tua, nos, si (quod non arbitramur) neglecta fuerint, quæ pro custodia canonum, & pro fidei integritate decernimus, vehementius commouendos, quia inferiorum ordinum culpæ ad nullos magis referendæ sunt, quàm ad desides negligentesq; rectores, qui multam sæpe nutriunt pestilentiam, dum austeriorem dissimulant adhibere medicinam.

[In Concil. Hispaleñ. 2. cap. 3.]

[Dist. 86. Inferiorum culpæ.]

Epistola octuagesimaseptima eiusdem ad Episcopos Aphricanos per Mauritaniam Cæsariensem constitutos.

Capita epistolæ sequentis.

Leo Episcopus vniuersis Episcopis per Cæsariensem Mauritaniam constitutis in domino salutem.

Caput I.

CVm de ordinationibus sacerdotum quædam apud vos illicitè vsurpata crebrior ad nos commeantium sermo perferret, ratio pietatis exegit, vt pro sollicitudine, quam vniuersæ Ecclesiæ ex diuina institutione dependimus, rerum fidem studeremus agnoscere, vicem curæ nostræ, proficiscenti à nobis fratri, & consacerdoti nostro Potentio, * iniungentes, qui secundum scripta, quæ per ipsum ad vos direximus, de Episcopis, quorum culpabilis ferebatur electio, quid veritas haberet, inquireret, nobisq; omnia fideliter indicaret. Vnde quia idem plenissimè notitiæ nostræ cuncta reserauit, & sub quibus qualibusq; rectoribus quædam Chri

[Alias, delegantes.]

ſti plebes in partibus prouinciæ Cæſarienſis habeantur, ſyncera nobis relatio-
Diſtin. 61. ne pateſecit, neceſſarium fuit, vt dolorē cordis noſtri, quo pro dominicorū gre-
Miramur gum periculis æſtuamus, datis nunc ad vos literis promeremus, mirantes tantū
tantum. apud vos, per occaſionem temporis impacati, aut ambientiū præſumptionem,
aut tumultum valuiſſe popularem, vt indignis quibusq;, & longè extra ſacerdo
tale meritum conſtitutis, paſtorale faſtigium & gubernatio Eccleſiæ crederetur. Non eſt hoc conſulere populis, ſed nocere, nec præſtare regimen, ſed au-
1.q.1.Prin gere diſcrimen. Integritas enim præſidentium, ſalus eſt ſubditorū, & vbi eſt in-
cipatus, columitas obedientiæ, ibi ſana eſt forma doctrinæ. Principatus autem, quem
quem. aut ſeditio extorſit aut ambitus occupauit, etiam ſi moribus atq; actibus non
Alias, ipſo offendit, *ipſius tamen initij ſui eſt pernitioſus exemplo. Et difficile eſt, vt bo-
no peragantur exitu, quæ malo ſunt inchoata principio. Quo ſit in quibuslibet
Eccleſiæ gradibus prouidenter, ſcienterq; curandū eſt, vt in domini domo nihil
ſit inordinatū, nihilq; præpoſterum, quanto magis elaborādum eſt, vt in electio
ne eius, qui ſupra omnes gradus cōſtituitur, non erretur? Nam totius familiæ do
mini ſtatus & ordo nutabit, ſi quod requiritur in corpore, non inueniatur in ca
1.Timot.5 pite. Vbi eſt illa beati Pauli apoſtoli per ſpiritū Dei emiſſa præceptio, qua in per
ſona Timothei omnium ſacerdotū Chriſti numerus eruditur, & proinde vni-
Diſtin.78. cuiq; noſtrum dicitur: Manus citò nemini impoſueris, neq; communicaueris
Quid eſt peccatis alienis? Quid eſt citò manus imponere, niſi ante ætatem maturitatis,
manus. ante tempus examinis, ante meritum laboris, ante experientiam diſciplinæ, ſa-
cerdotalem honorem tribuere non probatis? Et quid eſt communicare pecca-
tis alienis, niſi talē effici ordinantem, qualis ille eſt, qui nō meruit ordinari? Sicut
Alias, enim boni operis ſibi comparat fructum, qui rectum * ſectatur in eligendo ſa-
tenet. cerdote iudicium, ita graui ſemetipſum afficit damno, qui ad ſuæ dignitatis col
legium ſublimat indignum. Nō enim in cuiuſquam perſona prętermittendum
Alias, con eſt, quod inſtitutis generalibus continetur, nec putandus eſt honor ille legiti-
tra diuinæ mus, qui fuerit * de præuaricatione collatus. Dicente enim Apoſtolo, vt inter
legis præ- alias electionis regulas, is Epiſcopus ordinetur, quem vnius vxoris virum fu-
cepta.
1. Timo. 3 iſſe aut eſſe conſtiterit, tam ſacra ſemper habita eſt iſta præceptio, vt etiam de
Alias, pri- muliere ſacerdotis eligenda, eadem intelligatur ſeruanda conditio, ne fortè
us. quā in illa, *priuſquam in matrimonium eius veniret, qui aliam non habuiſſet vxo-
ſocietatē. rem, alterius viri eſſet experta coniugium. Quis ergo diſſimulare audeat, quod
Leuiti.21
Ezech.44 in tanti ſacramenti perpetratur iniuriā? cùm huic magno, venerādoq; myſterio,
Epheſio.5 ne diuinæ quidem legis ſtatuta defuerint, quibus euidenter eſt definitum, vt vir
1.Corin.11 ginem ſacerdos accipiat, & alterius thorum neſciat coniugis, quę vxor eſt futura
pontificis. Iam tunc enim in ſacerdotibus figurabatur Chriſti & Eccleſiæ ſpi-
Alias, ritualeconiugium, vt quoniam vir caput eſt mulieris, diſcat ſponſa * verbi non
Chriſti.
Leuiti.21 alium virum noſſe q̃ Chriſtum, qui meritò eam vnam, quam elegit vnam, dili-
Ezech.44 git, & aliā præter ipſam ſuo cōſortio nō adiungit. Si ergo etiā in veteri teſtamen
Alias, Euā to hæc ſacerdotalium coniugiorum forma ſeruata eſt, quanto magis *ſub reue-
gelij. lata iā gratia conſtituti, apoſtolicis debemus inſeruire præceptis, vt quālibet qs
bonis moribus p̄ditus, & ſanctis operibus inueniat̃ ornatus, nequaq̃ tamen vel
ad diaconij gradū, vel ad presbyterij honorem, vel ad Epiſcopatus culmen aſcen
dat, ſi aut ipſum non vnius vxoris virum, aut vxorem eius non vnius viri fuiſſe
1.Timot.3 claruerit. Monente verò Apoſtolo atq; dicente, & hi aūt probentur primùm, &
ſic miniſtrent, quid aliud intelligendum in hoc putamus, niſi vt in his proue-
ctionibus non ſolùm matrimoniorum caſtimoniam, ſed etiam laborum meri-
ta cogitemus, ne aut à baptiſmo rudibus, aut à ſeculari actu repentè cōuerſis, of
Di.61.Mi ficium paſtorale credatur, cùm omnis gradus militiæ Chriſtianæ de incremen
ramur tā. tis profectuum debeat æſtimari, an poſſint cuiquam maiora committi? Meritò
ſancto-

sanctorum patrum venerabiles sanctiones, cùm de sacerdotum electione loquerentur, eos demum idoneos sacris administrationibus censuere, quorum omnis ætas, à puerilibus exordijs vsq; ad *prouectiores annos, per disciplinæ Ecclesiasticæ stipendia cucurrisset, vt vnicuiq; testimonium prior vita præberet, nec posset de eius prouectione dubitari, cui pro laboribus multis, pro moribus castis, pro actibus strenuis, celsioris loci præmium deberetur. Si enim ad honores mundi sine suffragio temporis, sine merito laboris, indignum est peruenire, & notari *ambitus solent, quos probitatis documenta non adiuuant, quàm diligens & quàm prudens habenda est dispensatio diuinorum munerum & cœlestium dignitatum, ne in aliquo apostolica & canonica decreta violentur, & his Ecclesia domini regenda credatur, qui legitimarum institutionum nescij, & totius humilitatis ignari, non ab infimis sumere incrementum, sed à summis volunt habere principium: cùm valde iniquum sit & absurdum, vt imperiti magistris, noui antiquis, & rudes præferantur emeritis. In domo quidem magna necesse est (sicut Apostolus disserit) vasa diuersa sint, quædam aurea & argentea, quædam verò lignea & fictilia, sed horum ministerium pro materiæ qualitate discernitur, nec qui est pretiosorum, idem vsus est & vilium. Nam inordinata erunt omnia, si fictilia aureis, & lignea præferantur argenteis. Sicut autem in ligneis & fictilibus eorum hominũ species figurantur, qui nullis adhuc virtutibus nitent, ita in aureis & argenteis hi sine dubio declarantur, qui per longę eruditionis ignem, & per fornacẽ diuturni laboris excocti, aurum probatum & argentum purum esse meruere. Quibus si merces pro deuotiõe non redditur, omnis Ecclesiastica disciplina resoluitur, omnis ordo turbatur, dum in Ecclesia, qui nullum subiere ministerium, peruerso eligentium iudicio indebitũ obtinẽt principatum. Cùm ergo inter vos tantũ valuerint aut studia populariũ, aut ambitus superborum, vt non solùm laicos, sed etiam secularium vxorum viros, aut viduarum maritos ad officium cognoscamus pastorale prouectos, nónne *aptissimè exigunt causæ, vt Ecclesię, in quibus ista commissa sunt, iudicio seueriore purgentur, & non solùm in tales præsules, sed etiam in ordinatores eorum vltio competens proferatur? Sed circunstant nos hinc mansuetudo clementiæ, hinc censura iustitiæ. Et quia vniuersæ viæ domini misericordia & veritas, cogimur secundum sedis apostolicæ pietatem, ita nostram temperare sententiam, vt trutinato pondere delictorum, quæ constat non vnius esse mensuræ, quædam definiamus vtcunq; toleranda, quædam verò penitus amputanda. Eos enim, qui vel secundas nuptias inierunt, vel viduarum se coniugio sociarunt, nec apostolica, nec legalis autoritas sacerdotum obtinere permittit, & multo magis illum, si fuerit vestro iudicio cõfutatus, qui (sicut ad nos relatum est) duarum simul est maritus vxorum, vel istum, qui *à prima vxore dimissus, alteram duxisse perhibetur, priuãdum honore decernimus. Cæteros verò, quorum prouectio hoc tantum reprehensionis incurrit, quòd ex laicis ad officium Episcopale electi sunt, neque ex hoc quòd vxores habeãt, possunt esse culpabiles, susceptum sacerdotium tenere permittimus, non præiudicantes apostolicæ sedis statutis, nec *pręcessorum nostrorum, nostrisq; decretis, quibus salubriter statutum est, ne primum, vel secundum, aut tertium in Ecclesiæ gradum quisquam laicorum, quibuslibet suffragijs fultus, ascendat, priusquam ad hoc meritum per legitima augmenta perueniat. Quod enim vtcunq; patimur esse veniale, inultum postmodum esse non poterit, si quisquam id, quod omnino interdicimus, vsurpare præsumpserit, quia remissio peccati non dat licentiam delinquendi, nec quod potuit aliqua ratione *concedi, fas erit amplius impune committi.

Alias, perfectiores. Alias, ambitu. 2. Timo. 2 Alias, aptissime. 1. q. 7. Exigũt causæ. Psalm. 24. 1. q. 7. Exigũt causæ. Alias, prima vxore dimissa. 1. q. 7. Exigũt causæ. Alias, nec beatorum patrum regulas resoluentes. 1. q. 7. Exigũt causæ. Alias, vitari.

Caput II.

Cùm

CVm itaq; de omnibus ferè, quæ fratris nostri Potentij relatio continebat, plenissimè dilectionem vestram, per Dauid fratrem, & coepiscopum nostrum, qui & sacerdotij merito nobis est probatus & moribus, videatis instructam, superest fratres, vt concordi obedientia salubres suscipiatis hortatus, & nihil per contentionē agētes, sed ad omē studiū deuotiōis vnanimes, diuinis & apostolicis cōstitutionibus pareatis, & in nullo pati amini * pia canonum decreta violari. Quæ enim nunc certarum remisimus consideratione causarum, antiquis deinceps custodienda sunt regulis, ne quod ad tempus pia lenitate concessimus, iusta post hæc vltione plectamus, in eos specialius & propensius commouendi, qui in Episcopis ordinandis sanctorum patrum statuta neglexerint, & quos refutare debuerant, consecrarint. Vnde si qui Episcopi talem consecrauerint sacerdotem, qualem non liceat, etiam si aliquo modo damnum proprij honoris euaserint, ordinationis tamen ius vlterius non habebunt, nec ei sacramento interesse, quod neglecto diuino iudicio immeritò præstitere. Illud sanè quod ad sacerdotalem pertinet dignitatem, inter omnia volumus canonum statuta seruari, vt non in quibuslibet locis, neque quibuslibet castellis, & vbi antè non fuerunt, Episcopi consecrentur, cùm vbi minores sunt plebes, minoresq; conuentus, presbyterorum cura sufficiat. Episcopalia autem gubernacula non nisi maioribus populis, & frequentioribus ciuitatibus oporteat præsidere, ne quod sanctorum patrum diuinitus inspirata decreta vetuere viculis, & possessionibus vel obscuris, & solitarijs municipijs tribuatur sacerdotale fastigium, & honor, cui debent excellentiora committi, ipse sui numerositate vilescat. Quod nunc in sua dioecesi restitutus Episcopus factum esse causatus est, & rationabiliter postulauit, vt si Episcopi eorum locorum, in quibus non debuerant ordinari, humana conditione decesserint, loca ipsa ad ius eius antistitis redigantur, cuius fuerant ante priora. Et inutile est, vt sacerdotalis dignitas inconsiderata ordinantis facilitate superflua multiplicatione minuatur. De his autem, quæ in sacro virginitatis proposito constitutæ barbaricam pertulere violentiam, & integritatem pudoris non animo, sed corpore perdidere, ea nobis seruanda videtur moderatio, vt neque in viduarum deficiantur gradum, nec in sacrarum & perseuerantium virginum numero censeantur. Quibus si in omnibus virginalibus obseruationibus perseuerant, & castimoniæ soliditatem mente custodiunt, sacramentorum non est neganda communio, quia iniustum est eas in eo, vel argui, vel notari, quod non voluntas amisit, sed vis hostilis eripuit. Causam quoque Lupicini Episcopi illic iubemus audiri. Cui multum & sæpius postulanti communionem hac ratione reddidimus, quoniam ad nostrum iudicium prouocasset, immeritò eum, pendente negocio, à communione videbamus fuisse suspensum. Adiectum etiam illud est, quòd huic temerè superordinatus esse cognoscitur, qui non debuit ordinari, antequam Lupicinus in præsenti positus, aut confutatus, aut certè confessus, iustæ posset subiacere sententiæ, vt vacantem locum, quemadmodum disciplina Ecclesiastica exigit, is, qui consecrabatur, exciperet.

Alias, prouidentissima. 1.q.7.Donatū autē. 1.quæ.1.& 25.q.2.Sig Epi talem. Dist. 80. Illud sane, q̄d ad. Ca. 6. Sardicē. Concilij.

Sententialiter ponit iste canon 32.q.5. Illæ aūt famulæ Dei.

Caput III.

1.q.7. Donatū autē.

DOnatum autem Salicinensem ex Nouatiano cum sua (vt comperimus) plebe conuersum, ita dominico volumus gregi præsidere, vt libellum fidei suæ ad nos meminerit dirigendum, quo & Nouatiani dogmatis damnet errorem, & plenissimè cōfiteatur catholicam veritatem. Maximum quoque ex laico licet reprehēsibiliter ordinatum, tamen si Donatista iam non est, & à spiritu schismaticæ prauitatis alienus, ab Episcopali,

li,quã quoquo modo adeptus est,non repellamus dignitate,ita vt & ipse libello ad nos æditocatholicum se esse manifestet.

Caput IIII.

DE Aggaro & Tyberiano, quorum à cæteris,qui ex laicis ordinati sunt,in hoc causa diuersa est,quòd eorum ordinationi atroces tumultus,& sæuæ seditiones memorãtur esse famulatæ,vestro iudicio cuncta commisimus,vt relata habiti apud vos examinis fide, quid de supradictis statuendum sit,scire possimus. 1.q.7. Maximũ quę ex laico.

Caput V.

ILlæ autem famulæ Dei, quæ integritatem pudoris oppressione barbarica perdidere, laudabiliores erunt in humilitate ac verecundia, si se incontaminatis non audeant comparare virginibus. Quamuis enim omne peccatum ex voluntate nascatur, & potuerit corruptione carnis mens inuita non pollui, minus tamen eisdem oberit,si quod potuerint animo non amittere,doleant se vel corpore perdidisse.Si verò aliæ emerserint causæ, quæ ad statum Ecclesiarum,&ad concordiam pertineant sacerdotum, illic sub timore domini volumus ventilentur, & de componendis atq; compositis omnibus ad nos relatio plena mittatur, vt ea, quæ iuxta Ecclesiasticum morem iustè & rationabiliter fuerint definita,mea quoq; sententia roborentur.Data quarto Idus Augusti. 32.q.5.Illę autem famulæ Dei.

Epistola eiusdem octuagesimaoctaua de priuilegio Chorepiscoporum siue presbyterorum ad uniuersos Germaniæ atq; Galliæ Ecclesiarum Episcopos.

Leo Romanæ Ecclesiæ & apostolicæ sedis Episcopus vniuersis Germaniæ atque Galliæ Ecclesiarum Episcopis salutem.

CVm in Dei nomine in Romana Ecclesia synodum Episcoporum siue cæterorum consacerdotum Christiq; fidelium coadunatum habuissemus,& de ordinationibus illicitis,super quibus crebrior ad nos illarum partium commeantium sermo peruenerat,atque de alijs necessarijs Ecclesiasticis negocijs tractantes,sacrosq; canones relegentes,solerter egissemus, à multis lachrymabili vultu relatum est nobis, quòd quidam Germaniarum ac Galliarum vrbium Episcopi frequenter Chorepiscopos,qui iuxta canones Neocæsarienses,siue secundũ aliorum decreta patrum ijdem sunt,qui & presbyteri,vel presbyteros destinarent, qui absente pontifice altaria erigerent, basilicasq; consecrarent. Quod quidem non est mirum, id præcepisse viros Ecclesiasticæ disciplinæ ignaros,quod est canonicæ regulæ contrarium,& statim à seculari militia in sacerdotale ministerium delegatos atque promotos.Ergo ne vltrà talis à vobis licentia vsurpetur, communi sententia statuendũ oportuit,scientes,quia sicut corpiscopo vel presbytero illicita consecratio est altaris,ita & constitutio.In diuinis enim literis, præcipiente domino,

Nume.7 no, ſolus Moſes in tabernaculo Dei erexit altare, ſolus ipſe vnxit, qui vtiq; ſum-
Pſalm.98 mus ſacerdos Dei erat, ſicut ſcriptum eſt de eo: Moſes & Aaron in ſacerdotibus eius. Ideoq; id, quod tantùm facere principibus ſacerdotum iuſſum eſt, quorum typum Moſes & Aaron tenuerunt, omnino decretum eſt, vt Chorepiſcopi vel presbyteri, qui filiorum Aaron geſtant figuram, arripere non pręſumant. Nam quamuis cum Epiſcopis plurima illis miniſteriorum communis ſit diſpenſatio, quędam tamen autoritate veteris legis, quædam nouæ etiam Eccleſiaſticis regulis ſibi prohibita nouerint, ſicut presbyterorum & diaconorum, aut virginum conſecratio, ſicut conſtitutio altaris, ac benedictio, vel vnctio. Siquidem nec erigere eis altaria, nec Eccleſias vel altaria conſecrare licet, nec per impoſitiones manuum fidelibus baptizandis vel conuerſis, vel ex hæreſi paracletum ſpiritum ſanctum tradere, nec chriſma conficere, nec chriſmate baptizatorum frontes ſignare, nec publicè quidē in Miſſa quenquam pœnitentem reconciliare, nec formatas cuilibet epiſtolas mittere. Hæc eñ oĩa illicita ſunt Chorepiſcopis, qui ad exemplum & formam ſeptuaginta diſcipulorum eſſe noſcuntur, vel presbyteris, qui eandem geſtant figuram, quoniam quanquam conſecrationem habeant, pontificatus tamen apicem non habent. Quæ omnia ſolis deberi ſummis pontificibus autoritate canonum præcipitur, vt per hoc & diſcretio graduum, & dignitatis faſtigium ſummi pontificis demonſtretur. Sed neque coram Epiſcopo licet presbyteris in baptiſteriũ introire, nec præſente antiſtite infantem tingere aut ſignare, nec pœnitentem ſine præceptione Epiſcopi ſui reconciliare, nec eo præſente, niſi illo iubente, ſacramentum corporis & ſanguinis Chriſti conficere, nec eo coram poſito populum docere, vel benedicere aut ſalutare, nec plebem vtiq; exhortari.

Ex fine huius epiſtolæ argumentum ſumitur, q; non ſit plena, ſed fragmentum duntaxat.

Epiſtola octuageſimanona eiuſdem ad Epiſcopos per Viennenſem prouinciam conſtitutos.

Dilectiſſimis fratribus vniuerſis Epiſcopis per Viennenſem prouinciam conſtitutis Leo Romæ Epiſcopus.

Di.19. Ita dñs noſter Ieſus. DIuinę cultum religionis, quem in omnes gentes, omnesq; nationes, Dei voluit gratia coruſcare, ita dominus noſter Ieſus Chriſtus humani generis ſaluator inſtituit, vt veritas, quæ antea legis & prophetarum præconio continebatur, per apoſtolicam tubam in ſalutē vniuerſitatis exiret, ſicut ſcriptum
Pſalm.18 eſt: In omnem terram exiuit ſonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Sed huius muneris ſacramentum ita dominus ad omnium apoſtolorum officium pertinere voluit, vt in beatiſſimo Petro, apoſtolorũ omniũ ſummo principaliter collocaret, vt ab ipſo quaſi quodā capite, dona ſua velut in corpus omne diffunderet, vt exortē ſe myſterij intelligeret eſſe diuini, qui auſus fuiſſet à Petri ſoliditate recedere. Hunc enim in conſortium indiuiduæ vnitatis adſumptum, id quod ipſe erat, voluit nominari, dicen-
Matth.16 do: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, vt æterni ædificatio templi, mirabili munere gratiæ Dei in Petri ſoliditate conſiſteret,

hac

hac Ecclesiam suā firmitate corroborans, vt illam nec humana temeritas posset appetere, nec portæ contra illam inferi præualerent. Verùm hanc petræ istius sacratissimam firmitatem, Deo (vt diximus) ædificante constructam, nimis impia vult præsumptione violare, quisquis eius potestatem tentat infringere, fauēdo cupiditatibus suis, & id, quod accepit à veteribus, non sequendo, cùm nulli se subditum legi, nullis institutionis dominicę credit regulis contineri, à vestro nostroq; per nouæ vsurpationis ambitum more desciscens, præsumendo illicita, & quæ custodire debuit, negligendo. Verùm hæc nos, Deo (vt credimus) aspirante, seruata circa vos nostræ charitatis gratia, quam sanctitati vestræ apostolica semper sedes (vt meministis) impendit, nitimur consilio maturiore corrigere, & vestrarum Ecclesiarum statum, communicato vobiscum labore, componere, non noua instituentes, sed vetera renouantes, vt in statu consuetudine, quæ nobis à nostris patribus est tradita, perduremus, & Deo nostro per boni operis ministerium, remotis perturbationum scandalis, placeamus. Nobiscum itaq; vestra fraternitas recognoscat, apostolicam sedem, pro sui reuerentia, à vestræ etiam prouinciæ sacerdotibus innumeris relationibus esse consultam, & pro diuersarum (quemadmodum vetus consuetudo poscebat) appellatione causarum, aut retracta, aut confirmata fuisse iudicia, adeo vt seruata vnitate spiritus in vinculo pacis, commeantibus hincinde literis, quod sanctè agebatur, perpetuæ proficeret charitati. Quam sollicitudo nostra, nō sua quærens, sed quæ sunt Christi, dignitatem diuinitus datam, nec Ecclesijs, nec Ecclesiarum sacerdotibus arrogabat. Sed hunc tramitem semper inter maiores nostros, & benè tentum, & salubriter constitutum, Hilarius Ecclesiarum statum, & concordiam sacerdotum nouis præsumptionibus turbaturus excessit, iterum suæ vos cupiens subdere potestati, vt se beato apostolo Petro non patiatur esse subiectum, ordinationes sibi omnium per Gallias Ecclesiarum vendicans, & debitam metropolitanis sacerdotibus in suum ius transferens dignitatem, ipsius quoq; beatissimi Petri reuerentiam verbis arrogantioribus minuendo, cui cùm præ cæteris soluendi & ligandi tradita sit potestas, pascendarum tamen ouium cura specialius mandata est. Cui quisquis principatum æstimat denegandum, illius quidem nullo modo potest minuere dignitatem, sed inflatus spiritu superbiæ suæ semetipsum in inferna demergit. Quæ igitur apud nos in causa Celidonij Episcopi gesta confecta sint, & quæ Hilarius dixerit, dum cum eodem, præsente supra dicto Episcopo, audiretur, inditus chartis rerum ordo demonstrat. Vbi postquam Hilarius rationabile, quod in sanctorum Concilio sacerdotum posset respondere, non habuit, ad ea se occulta cordis ipsius transtulerunt, quæ nullus laicorum dicere, nullus sacerdotum posset audire. Doluimus (fateor) fratres, & hunc eius mentis tumorem medelis patientiæ nostræ curare tentauimus. Nolebamus etenim ea illi exacerbare vulnera, quæ suæ animæ insolentibus subinde sermōibus infligebat, & quem susceperamus vt fratrem, delinire magis ipsum (quamuis ipse se suis responsionibus implicaret) quàm contristare interlocutionibus nitebamur. Absolutus est Celidonius Episcopus, quoniam se iniustè sacerdotio fuisse deiectum, manifesta testium responsione, ipso etiam præsente, mostrauerat, ita vt, quod Hilarius nobiscum residens posset opponere, non haberet. Remotum est ergo iudicium, quod prolatum in hac sententia legebatur, quod tanquam viduæ maritus sacerdotium tenere non posset. Quod nos quidem, seruantes legalia constituta, sollicitius voluimus custodiri, non solùm circa sacerdotes, sed circa clericos quoq; minoris officij, ne ad sacram militiam hi permittantur accedere, quibus sit tale coniugium, vt contra apostolicam disciplinam non vnius tantùm vxoris viri fuisse monstrentur. Sed sicut eos, quod fa-

Matth. 16
Ioannis 21

ctum suum non potest excusare, aut non amittendos, aut si fuerint, decernimus remouendos, ita quibus hoc falsum obijcit, ab ea, necesse est, examinatione purgemus, & suum officium perdere non sinamus. Mansisset nanque in illum prolata sententia, si obiectorum veritas extitisset. Redditus itaque est Eccle æ suæ, & huic, quam amittere non debuit, dignitati coepiscopus noster Celidonius, sicut gestorum series, & post decursam cognitionem sententia, quæ à nobis est prolata, testatur. Huic negocio sic finito fratris & coepiscopi nostri Proiecti querela successit, cuius ad nos literæ lachrymabiles, & dolendæ de superordinato sibi Episcopo sunt directæ. Epistola quoque ingesta est ciuium, ipsius & numerosa subscriptione singulorum firmata, inuidiosissimis contra Hilarium plena querimonijs, quòd Proiecto Episcopo suo ægrotare liberum non fuisset, eiusque sacerdotium in alium præter suam notitiam esse translatum, & tanquam in vacuam possessionem ab Hilario peruersore hæredem viuentis inductum. Quid hic fraternitas vestra sentiat, cuperemus audire, quanquam de vestris animis nostra non debeat sententia dubitare, cùm fratrem in lectulo constitutum, non tam infirmitate corporis aggrauari, quàm alio videatis dolore torqueri. Quæ spes illi de vitare inquitur, cui de sacerdotio suo, dum illi alter substituitur, irrogatur de peratio? Apparet ergo, quàm mitis sit corde Hilarius, qui obesse præsumptionis suæ fraternæ mortis credidit tarditatem. Quantum enim in se fuit, illi subtraxit lucem, abstulit vitam, qui hunc dolorem, In locum eius alterum subrogando, ne ad salutem illi recursus esset, iniecit. Esto vt breuis fratri euenerit humanæ conditionis consueta migratio, quid sibi Hilarius quærit in aliena prouincia, & id quod nullus decessorum ipsius, aut Patroclus habuerit, cur vsurpat, cũ & ipsum, quod Patroclo à sede apostolica tẽporaliter videbatur esse confessum, postmodum sit sententia meliore sublatum? Expectarentur certè vota ciuium, testimonia populorum, quæreretur honoratorum arbitrium, electio clericorum, quæ in sacerdotum solent ordinationibus ab his, qui norunt patrum regulas, custodiri, vt apostolicæ autoritatis norma in omnibus seruaretur, qua præcipitur, vt sacerdos Ecclesiæ præfuturus, non solùm attestatione fidelium, sed etiam eorum, qui foris sunt, testimonio muniatur, neque vllius scandali relinquatur occasio, quum per pacem & Deo placitam concordiam consonis omnium studijs, qui doctor pacis futurus est, ordinatur. Sed insperatus nescientibus superuenit, & improuisus abscessit cursu (vt didicimus) celeri, itinera multa conficiens, & per longinquas prouincias tanta immaturitate discurrens, vt videatur gloriam de scurrili velocitate potius, quàm de sacerdotali moderatione captasse. Hæc enim directarum ad nos ciuium verba sunt literarum. Antè abscessit, quàm eum venisse nossemus. Non est hoc redire, sed fugere, nec

Ioannis 10 salubritatem impendere diligentiæ pastoralis, sed vim inferre latronis & furis, dicente domino: Qui non intrat per ianuam in curtem ouium, sed ascendit aliunde, hic fur & latro est. Non ergo Hilarius tam studuit Episcopum consecrare, quàm eum potius, qui ægrotabat, occidere, & ipsum quem superposuit, malè ordinando decipere. Nos tamen, quod vobis credimus Deo iudice placiturum, in commune cunctis fratribus consulentes, & malè ordinatum submoueri, & Episcopum Proiectum in suo sacerdotio permanere debere decreuimus, id statuentes, vt si quisquam fratrum nostrorum in quacunque prouincia decesserit, is sibi ordinationem vendicet sacerdotis, quem illius prouinciæ metropolitanum esse constiterit, quia (vt videmus) causæ transactæ sunt, in quibus etiam multa sunt, quæ præter rationem Ecclesiasticam videantur esse commissa, & iusti iudicij debeant expectare censuram. Sed nos diutius hic non possumus immorari, quum ad alia, quæ nobis cum vestra sanctitate confe-

conferenda ſunt, prouocemur. Militaris manus (vt didicimus) per prouincias ſequitur ſacerdotem, & armatis præſumptione ſuffultum ad inuadendas per tumultum famulatur Eccleſias, quæ proprios amiſerint. Traduntur ordinandi ad hoc officium, his quibus præficiendi ſunt, ciuitatibus ignoti. Vt enim notus, qui fuerit probatus, per pacẽ petitur, ita per vim, neceſſe eſt, qui ignotus adducitur, imponatur. Obteſtor & obſecro, & ſub Dei vos inuocatiõe conuenio, *prohibete fratres talia, & omnem diſſenſionis materiam de veſtris prouincijs *remouete. Certè nos ante Deũ abſoluimus, qui vos ne permittatis vltrà hæc fieri, conuenimus. Per pacem & quietem ſacerdotes, qui præfuturi ſunt, poſtulentur. Teneatur ſubſcriptio clericorum, honoratorum teſtimonium, ordinis conſenſus & plebis. Qui præfuturus eſt omnibus, ab omnibus eligatur. Ordinationem ſibi (vt antè iam diximus) ſinguli metropolitani ſuarum prouinciarum cum his, qui cæteros ſacerdotij antiquitate præueniunt, reſtituto ſibi per nos iure defendant. Alienum ius alter ſibi non audeat vendicare. Suis limitibus, ſuis terminis ſit vnuſquiſque contentus. Et priuilegium ſibi debitum, in alium transferre ſe poſſe, nouerit non licere. Quòd ſi quis negligens apoſtolicas ſanctiones, plus gratiæ tribuens perſonali, ſui honoris deſertor eſſe voluerit, priuilegium ſuum in alium transferre poſſe ſe credens, non is, cui ceſſerit, ſed is, qui intra prouinciam antiquitate Epiſcopali cæteros præuenit ſacerdotes, ordinandi ſibi vendicet poteſtatem, non quæ paſſim, ſed die legitimo celebretur. Nec ſibi conſtare ſtatus ſui nouerit firmitatem, qui non die ſabbati veſpere, quod luceſcit in primam ſabbati, vel ipſo dominico die fuerit ordinatus. Solum enim maiores noſtri reſurrectionis dominicæ diem honore dignum iudicauere, vt ſacerdotes, qui ſumuntur, hoc die potiſſimum tribuantur. Suis vnaquæq; prouincia ſit contenta concilijs, nec vltrà Hilarius audeat conuentus indicere ſynodales, & ſacerdotum domini iudicia, ſe interferendo, turbare, qui non tantùm nouerit ſe ab alieno iure depulſum, ſed etiam Viennenſis prouinciæ (quam malè vſurpauerat) poteſtate priuatum. Dignum eſt enim fratres, antiquitatis ſtatuta reparari, cùm is, qui ſibi ordinationem prouinciæ indebitè vendicabat, talis in præſenti etiam probatus fuerit, vt cùm ipſe frequentius temerarijs & inſolentibus verbis ſententiam damnationis expeteret, ſuæ tantùm ciuitatis illi ſacerdotium, pro ſedis apoſtolicæ pietate, præceptio noſtra ſeruauerit. Non ergo ſit illi ordinatio, qui meriti ſui conſcius, quum quæreretur ad accuſandum, turpi fuga ſe credidit ſubtrahendum, exors apoſtolicæ communionis, cuius particeps eſſe non meruit, DEO (vt credimus) hoc agente, qui illum, inopinantibus nobis, & ad iudicia noſtra pertraxit, & inter examinationes habitas, ne communionis noſtræ conſors fieret, vt abſcederet latenter, effecit. Nulli CHRISTIANORVM facilè communio denegetur, nec ad indignantis fiat hoc arbitrium ſacerdotis, quod in magni reatus vltionem inuitus, & dolens quodammodo debet inferre animus vindicantis. Cognouimus enim, pro commiſſis, & leuibus verbis quoſdam à gratia communionis excluſos, & animam, pro qua CHRISTI ſanguis effuſus eſt, irrogatione tam ſæui ſupplicij ſauciatam, & inermem quodammmodo, exutámque omni munimine, diabolicis incurſibus, vt facilè caperetur, obiectam. Certè ſi quando cauſa talis emerſerit, vt pro commiſſi criminis qualitate aliquem iuſtè faciat communione priuari, is tantum pœnæ ſubdendus eſt, quem reatus inuoluit, nec particeps debet eſſe ſupplicij, qui conſors non docetur commiſſi. Sed quid mirum eum in laicos talem exiſtere, qui ſoleat de ſacerdotum damnatione gaudere? Vnde quia noſtra longè alia videtur intentio (nam omnium Eccleſiarum ſta-

Alias, prohibe e.

Alias, removere.

CC ij tum,

tum,& concordiam custodiri cupimus sacerdotum) ad vnitatē vos vinculo charitatis hortantes,& obtestamur,& affectione cōgrua commonemus,vt ea,quæ à nobis Deo inspirante,& beatissimo Petro apostolo, discussis probatisq; nunc omnibus causis,decreta sunt ,pro vestra pace & dignitate seruetis,certi, nō tam nostro honori proficere,quòd talia statuisse cognoscimur. Non enim nobis ordinationes vestrarum prouinciarum defendimus, quod potest fortasse ad deprauandos vestræ sanctitatis animos Hilarius pro suo more mentiri, sed propter vestram sollicitudinem vindicamus,ne quid vlterius liceat nouitati, nec præsumptori locus vltrà iam pateat priuilegia nostra cassandi. Nostræ enim gratulationi hoc solum et efficere profitemur,si apostolicæ sedis diligentia apud vos illibata seruetur, & per sacerdotalis disciplinæ custodiam honori vestro perire, quod suum est, pro nouis vsurpationibus non sinamus. Et quoniam honoranda est semper antiquitas, fratrem & coepiscopum nostrum Leontium probabilem sacerdotem, hac (si vobis placet) dignitate volumus decorari, vt præter eius consensum alterius prouinciæ non indicatur à vestra sanctitate Concilium, & à vobis omnibus, quemadmodum vetustas eius & probitas exigit, honoretur, metropolitanis priuilegij sui dignitate seruata. Aequum est enim,nec vlli de fratribus fieri videtur iniuria, si his,qui vetustate præcedunt, pro ætatis suæ merito in suis prouincijs à sacerdotibus cæteris deferatur. Deus vos incolumes custodiat,fratres mei.

Epistola nonagesima eiusdem ad Rauennium Arelatensem Archiepiscopum.

Domino fratri Rauennio Leo Romæ Episcopus.

PRouectionem dilectionis tuæ, quæ summi sacerdotij adepta est dignitatem, ita nobis placere cognosce, vt non solùm tibi de honoris augmento, sed etiam Arelatensi Ecclesiæ, cui te dominus præposuit, gaudeamus. Ad omnium enim fidelium decus atque vtilitatem redundat, cùm talis habetur antistes, cuius plurimi & adiuuentur præsidio, & incitentur exemplo. Vnde quia non ignoras, quid de synceritate animi tui secundum præsentem notitiam senserimus, iustissimè nos agnoscitis exigere, vt quod præsumimus, hoc probemus, frater charissime. Modestiæ igitur tuæ non autoritas constantiam, sed mansuetudo commendet, iustitiam lenitas temperet, patientia contineat libertatem, & declinata superbia, cui proximum est vt decidat, ametur humilitas, cui semper debetur vt crescat, Ecclesiasticarum legum non ignara est dilectio tua, vt intra earum regulas atque
1.Tim.1 mensuras omnis potestatis tuæ iura contineas. Iusto tamen dicitur lex non esse posita, quia normam præceptionis implet iudicio voluntatis, cùm verus recti amor in semetipso habeat. & apostolicas autoritates, & canonicas sanctiones. Quarum deuotus sectator, & diligens executor, in eorum procul dubio consortio gloriaberis, qui de creditorum sibi profectibus talentorum audire meruerunt:
Matth. 25 Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te
Lucæ 19 constituam, intra in gaudium domini tui. Vt autem fiduciam dilectionis erga te nostræ habere non dubites, sæpius nos de processu actuum tuorum facias certiores,

tiores, quoniam iudicij nostri memores, cupimus semper de tuis profectibus in domino gloriari. Deus te incolumem custodiat, frater charissime.

Epistola nonagesimaprima eiusdem ad Theodorum Foroiuliensem Episcopum, ut his, qui in exitu sunt, pœnitentia & communio non negentur.

Leo Theodoro Episcopo Foroiuliensi salutem.

SOllicitudinis quidẽ tuæ is ordo esse debuerat, vt cum metropolitano tuo primitus de eo, quod quærendum videbatur esse, conferres, ac si id, quod ignorabat dilectio tua, etiam ipse nesciret, instrui vos pariter posceretis, quia in causis, quæ ad generalem obseruantiam pertinent, omnium domini sacerdotum sine primatibus nihil oportet inquiri.
Sed vt quoquo modo instruatur ambiguitas consulentis, De pœni.
quid de pœnitentium statu Ecclesiastica habeat regula, non tacebo. Multiplex distinct. 1.
misericordia Dei ita lapsibus subuenit humanis, vt non solũm per baptismi grã Multiplex
tiam, sed etiam per pœnitentiæ medicinam spes vitæ reparetur æternæ, vt qui regenerationis donum violassent, proprio se iudicio condemnantes, ad remissionem criminum peruenirent, sic diuinæ bonitatis præsidijs ordinatis, vt indulgentia Dei nisi supplicationibus sacerdotum nequeat obtineri. Mediator enim
Dei & hominum * homo Christus Iesus, hanc præpositis Ecclesiæ tradidit po Alias, dñs
testatem, vt & confitentibus satisfactionem pœnitentiæ darent, & eadem salubri satisfactione purgatos ad communionem sacramentorum per ianuam reconciliationis admitterent. Cui vtiq; operi incessabiliter ipse saluator interuenit, nec vnquam ab his abest, * quæ ministris suis exequenda commisit, dicens:
Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi, Alias, quibus dicit
vt si quid per seruitutem nostram bono ordine & grato impletur effectu, non in Euang.
ambigamus per spiritum sanctum nobis fuisse donatum. Si autem aliquis eo- Matth. 28
rum, pro quibus domino supplicamus, quocunq; interceptus obstaculo, à mu- De pœni.
nere indulgentiæ præsentis * exciderit, & priusquam ad constituta remedia distinct. 1.
perueniat, temporalem vitam humana conditione finierit, quod manens in cor- Multiplex
pore non receperit, consequi, exutus carne, non poterit. Alias, excesserit.
Nec necesse est nobis, eorum qui sic obierint, merita actusq; discutere, cùm dominus Deus noster, cuius iudicia nequeunt comprehendi, quod sacerdotale ministerium implere non potuit, suæ iustitiæ reseruauerit, ita potestatem suam timeri volens, vt hic ter-
ror omnibus prosit, & quod quibusdam tepidis aut negligentibus accidit, ne- De pœni.
mo non metuat. Multum enim vtile ac necessarium est, vt peccatorum reatus distinct. 1.
ante vltimum diem sacerdotali supplicatione soluatur. His autem, qui in tempo Multiplex
re necessitatis, & in periculi vrgentis instantia, præsidium pœnitentiæ & mox Et 25. q. 6.
reconciliationis implorant, nec satisfactio interdicenda est, nec recõciliatio de- His q'ge.
neganda, quia misericordiæ Dei, nec mensuras possumus ponere, nec tempora definire, apud quem nullas patitur venire moras conuersio, dicente spiritu Dei
per Prophetam: Cùm conuersus ingemueris, tunc saluus eris. Et alibi: Dic * tu Ezech. 33
iniquitates tuas, vt iustificeris. Et iterum: Quia apud dominum misericordia Esaiæ 43
est, & copiosa apud eum redemptio. In dispensandis itaq; Dei donis non debe- Alias, tu prior.

 Psalm. 130

mis esse difficiles, nec accusantium se lachrymas, gemitusq; negligere, ac si ipsam * pœnitentiam ex Dei credamus inspiratione conceptam, dicente Apostolo: Ne fortè det illis Deus pœnitentiam, vt resipiscant à diaboli laqueis, à quo capti tenentur ad ipsius voluntatem. Vnde oportet vnumquemq; Christianum conscientiæ suæ habere iudicium, ne conuerti ad Deum de die in diem differat, nec satisfactionis sibi tempus in fine vitæ suæ constituat, quem periculosè ignorantia humana concludit, vt ad paucarum horarum spatium se reseruet incertum, & cùm possit pleniore satisfactione indulgentiam promereri, illius temporis angustias eligat, quo vix inueniat spatium vel confessio pœnitentis, vel reconciliatio sacerdotis. * Verùm (vt dixi) etiam talium necessitati ita auxiliandum est, vt nec actio illis pœnitentiæ, nec communionis gratia denegetur, si * ea, etiam amisso eis vocis officio, per * indicium integri sensus quærere comprobentur. Quòd si aliqua ęgritudine ita fuerint aggrauati, vt quod paulo antè poscebant, sub præsentia sacerdotis significare non valeant, testimonia eis fidelium circunstantium prodesse debebunt, vt simul & pœnitentiæ, & reconciliationis beneficium consequantur, seruata tamen regula canonum paternorum circa eorum personas, qui in Deum, à fide discedendo, peccarunt. Hæc autem, frater, quæ ad interrogationem dilectionis tuæ ideo respondi, ne aliquid contrarium sub ignorantiæ excusatione generetur, in metropolitani tui notitiam facies peruenire, vt si qui fortè sunt fratrum, qui de his antea putauerant ambigēdum, per ipsum de omnibus, quæ ad te scripta sunt, instruantur.

Alias, pœnitendi affectiõem.
2. Timot. 2.
Alias, Ita ergo necessitati talium.
De pœni. distinct. 1. Multiplex
Alias, eã.
Alias, indicia.
26. quæ. 6. His qui tẽpore nec.

Epistola nonagesimasecunda eiusdem ad Rusticum Narbonensem Episcopum.

Capita epistolæ sequentis.

Quod non habeantur Episcopi, quos nec clerus elegit, nec populus exquisiuit, nec prouinciales Episcopi consecrarunt. Si qui tamen clerici ab his pseudoepiscopis ordinantur, rata potest talis ordinatio existere. I.

Quod presbyteri, aut diaconi, si in aliquo crimine detecti fuerint, non possint per manus impositionem pœnitentiæ remedium consequi. II.

Quod diaconi, sicut Episcopus & presbyter, cessare debeant ab opere coniugali, non tamen repudiare coniugium. III.

Quod aliud sit uxor, aliud concubina. Nec erret, quisquis filiam suam in matrimonium tradiderit ei, qui habuit concubinam. IIII.

Quod non sit coniugij duplicatio, quando ancilla relicta, uxor adsumitur. V.

De his, qui communione priuantur, & ita moriuntur. VI.

De his, qui pœnitentiam agere differunt. VII.

Quod oporteat eum, qui pro illicitis ueniam poscit, etiam a licitis abstinere. VIIII.

Quod pœnitenti nulli negociationis lucra exercere conueniat. IX.

Quod ad militiam secularem post pœni-

pœnitentiam redire non debeant. X.

Quod adolescens, si urgente quocunque periculo, pœnitentiam gessit, & non se continet, uxoris potest remedio sustineri. XI.

Quod si quis propositum monachi deseruerit, publicæ sit pœnitētiæ satisfactione purgandus. XII.

Quod puellæ, quæ non coactæ, sed uoluntate propria, uirginitatis propositum susceperunt, peccant, si nupserint, licet nōdum fuerint consecratæ. XIII.

De his, quæ iam consecratæ sunt, si nupserint. XIIII.

De his, de quibus dubium est, utrum baptismu percẽperint, necesse est ut renascantur. XV.

Quod eos, qui se baptizatos agnoscunt, sed in qua fidei professione nesciunt, per manus impositionem suscipiantur. XVI.

De his, qui conuiuio gentiū & escis immolatitijs usi sunt. XVII.

Leo Episcopus Rustico Narbonensi Episcopo.

EPistolas fraternitatis tuæ, quas Hermes Archidiaconus tu- Alias, Sub
us detulit, libenter accepi, diuersarum quidem causarum cō- ditis rñsio
nexione multiplices, sed non ita patientiæ legentis onero- nib9. & ad
sas, vt aliquid earum inter concurrentes vndiq; sollicitudi- eiusdē con
nes fuerit prætermissum. Vnde totius sermonis tui allegati- sulta referi
one * comperta, & gestis, quæ in Episcoporum, honorato- ptis epłas
rumq; examine confecta sunt, recensitis, Sauiniano & Leo- Alias, concepta.
ni presbyteris actionis suæ intelleximus fiduciam defuisse, nec eis iustam superesse querimoniam, qui se ab inchoatis disceptationibus sponte subduxerint. Circa quos quam formam, quámue mensuram debeas tenere iustitiæ, tuo relinquo moderamini, suadens tamen charitatis hortatu, vt sanandis ægris spiritualem adhibere debeas medicinam, & dicente scriptura, noli esse nimium iustus, mitius agas cū eis, q̃ impudicitiæ zelo videntur modum excessisse vindi- Eccles. 7
ctæ, ne diabolus, qui decepit adulteros, de adulterij exultet vltoribus. Miror autem, dilectionem tuam in tantum scandalorum quacunq; occasione nascentium aduersitate turbari, vt vacationem ab Episcopatus laboribus optare te dicas, Matth. 10
& malle in silentio atq; ócio vitam degere, quàm in his, quæ tibi commissa sunt, & 24.
permanere. Dicente verò domino: Beatus qui perseuerauerit vsq; in finem, vnde beata erit perseuerantia, nisi de virtute patientiæ? Nam secundum apostolicam prædicationem, omnis qui voluerit piè viuere in Christo Iesu, persecutio- 2. Timot. 3
nem patietur. Quæ nō in eo tantùm computanda est, q̃ cōtra Christianam pietatem aut ferro, aut ignibus agitur, aut quibuscunq; supplicijs, cùm persequutionum sæuitiam suppleant, & dissimilitudines morum, & contumaciæ inobedientium, & malignarum tela linguarum, quibus conflictationibus cùm omnia semper Ecclesiæ membris pulsentur, & nulla piorum portio hic à tentatione sit libera, ita vt periculis nec ocia careant, nec labores, quis inter fluctus maris nauem diriget, si gubernator abscedat? Quis ab insidijs luporum oues custodiet, si pastoris cura non vigilet? Quis deniq; latronibus obsistet & furibus, si specu- Ioannis 10
latorem in prospectu explorationis locatum, ab intentione sollicitudinis amor

quietis abducat: Permanendum ergo in opere est credito, & in labore suscepto.
Dist. 86. Odio habeã tur pctã. Constanter tenenda est iustitia, & benignè præstanda clementia. Odio habeantur peccata, non homines. Nunc corripiantur timidi, nunc tolerentur infirmi, & quod in peccatis seuerius castigari necesse est, non sæuientis plectatur animo, sed medentis. At si vehementior tribulatio incubuerit, non ita expauescamus, quasi illi aduersitati proprijs sit viribus resistendum, cùm & cõsilium nostrũ, &
Ioannis 15 fortitudo nostra sit Christus; vt sine quo nihil possumus, per ipsum cuncta possimus, qui confirmans prædicatores Euangelij, & sacramentorum ministros: Ec
Matth. 28 Ioannis 16 ce ego, inquit, vobiscum sum vsq; ad consummationem seculi. Et iterum: Hæc, inquit, loquutus sum vobis, vt in me pacem habeatis, in mundo autem tribulationem habebitis. Sed bono animo estote, quia ego vici mundum. Quæ pollicitationes quia sine dubitatione manifestę sunt, nullis debemus scandalis infirmari, ne electioni Dei videamur ingrati, cuius tam potentia sunt adiutoria, quàm vera promissa. De consultationibus autem dilectionis tuæ, quas separatim conscriptas Archidiaconus tuus detulit, quid sentiendum sit, inter præsentes opportunius quæreretur, si nobis tui conspectus copia proueniret. Nam cùm quædam * interrogationes modum videantur excedere, intelligo eas colloquijs ap-
Alias, interrogatio nis. tiores esse, quàm scriptis. Quia sicut quædam sunt, quæ nulla possunt ratione conuelli, ita multa sunt, quæ aut pro consideratione ætatum, aut pro necessitudi-
Dist. 14. Sicut quædam. ne rerum oporteat temperari, illa semper conditione seruata, vt in his, quæ vel dubia fuerint aut obscura, id nouerimus sequendum, quod nec præceptis Euangelicis contrarium, nec decretis sanctorum patrum inueniatur aduersum.

Incipiunt ad inquisitionem eiusdem Episcpi subiecta responsa.

Caput I.

Distin. 62. Nulla rõ. NUlla ratio sinit, vt inter episcopos habeantur, qui nec à clericis sunt electi, nec à plebibus expetiti, nec à prouincialibus Episcopis cum metropolitani iudicio consecrati. Vnde cùm sæpe quæstio de malè accepto honore nascatur, quis ambigat, nequaquam istis esse tribuendum, quod non docetur fuisse collatum? Si qui autem clerici ab istis pseudo-
1. q. 1. Si qui a pseudo-episcopis. Alias, qui episcopis in eis Ecclesijs ordinati sunt, * quæ ad proprios Episcopos pertinebant, & ordinatio eorum cum consensu & iudicio præsidentium facta est, potest rata haberi, ita vt in ipsis Ecclesijs perseuerẽt. Aliter autem vana est habenda ordinatio, quæ nec loco fundata est, nec autoritate munita.

Caput II.

Dist. 50. Alienũ est a consuet. ALienum est à consuetudine Ecclesiastica, vt qui in presbyterali honore, aut in diaconij gradu fuerint consecrati, pro crimine aliquo suo per manus impositionem remedium accipiant pœnitendi, quod sine dubio ex apostolica traditione descendit, secundum quod scriptum est:
1. Reg. 2. Alias, concessio, vel successio. Sacerdos si peccauerit, quis orabit pro eo? Vnde huiusmodi lapsis, ad promerendam misericordiam Dei, priuata est expetenda * secessio, vbi illis satisfactio, si fuerit digna, sit etiam fructuosa.

Caput

Caput III.

Ex cōtinentiæ eadē est ministris altaris, q̄ Episcopis atq; presbyteris. Qui cū essent laici siue lectores, licitè et vxores ducere, & filios procreare potuerūt. Sed cùm ad prædictos peruenerint gradus, cœpit eis nō licere, quod licuit. Vnde, vt de carnali fiat spiritualé cōiugium, oportet eos nec dimittere vxores, & quasi non habeant, sic habere, quò & salua sit charitas * coniugiorum, & cessent opera nuptiarum. Di.31. Lex cōtinētiæ. Et in decr. Iuo. lib. 3 Alias, con nubiorū.

Caput IIII.

Non omnis mulier iuncta viro, vxor est viri, quia nec omnis filius hæres est patris. Nuptiarum autem fœdera inter ingenuos sunt legitima, & inter æquales multo prius hoc ipsum, domino constituente, quàm initium Romani iuris extitit. Itaque aliud est vxor, aliud concubina, sicut aliud ancilla, aliud libera. Propter quod etiam Apostolus ad manifestandam harum personarum discretionem, testimonium ponit ex Genesi, vbi dicitur Abrahæ: Eijce ancillam & filium eius. Non enim hæres erit filius ancillæ cum filio meo Isaac. Vnde quum societas nuptiarum ita ab initio constituta sit, vt præter sexuum coniunctionem haberet in se Christi & Ecclesiæ sacramentum, dubium non est, eam mulierem nō pertinere ad matrimonium, in qua non docetur nuptiale fuisse mysterium. Igitur cuiuslibet loci clericus, si filiam suam viro habenti concubinam in matrimonium dederit, non ita accipiendum est, quasi coniugato eam dederit, nisi fortè illa mulier & ingenua facta, & dotata legitimè, & publicis nuptijs honestata videatur. Paterno arbitrio viris iunctæ carent culpa, si mulieres, quæ à viris habebantur, in matrimonio non fuerunt, quia aliud est nupta, aliud concubina. 32. q. 1. Nō ōis mulier Genesis 2 & 21. Galat. 4 Gene. 21 27. q. 2. Cū societas. Et in dec. Iuo. lib. 6 Ephes. 5

Caput V.

Ancillam à thoro abijcere, & vxorem certæ ingenuitatis accipere, non duplicatio coniugij, sed profectus est honestatis. Culpanda est sanè talium negligentia, sed non penitus desperanda, vt crebris cohortationibus incitati, quod necessariè expetierunt, fideliter exequantur. Nemo enim desperandus est, dum in hoc corpore constituitur, quia nonnunquam, quod diffidentia ætatis differtur, consilio maturiore perficitur. 32. q. 2. Ancillam a thoro. De pœni. dist. 7. Nemo desp.

Caput VI.

Horum causa Dei iudicio reseruanda est, in cuius manu fuit, vt talium obitus * vsq; ad communionis remedium differretur. Nos autem, quibus viuentibus non communicauimus, mortuis communicare non possumus. 24. q. 2. De cōmuniōe Alias, non vsq.

Caput VII.

Dissimulatio hæc potest non de contemptu esse remedij, sed de metu grauius delinquendi. Vnde pœnitentia, quæ dilata est, cùm studiosius petita fuerit, non negetur, vt quoquo modo ad indulgentiæ medicinam anima vulnerata perueniat. De pœ. di. 1. Pœnitētia quæ.

Caput

Caput VIII.

De pœ.di. 1. Aliud q dē. & 11. q.1. Aliud. 1 Cor. 6

ALiud quidem est debita iusta reposcere, aliud propria perfectionis amore contemnere. Sed illicitorum veniam postulantem oportet mul tis etiā à licitis abstinere, dicēte Apostolo: Om̄ia mihi licent, sed nō om nia expediunt. Vnde si quis pœnitens habeat causam, quam negligere fortè non debeat, melius expetit Ecclesiasticum, quàm forense iudicium.

Caput IX.

De pœ. di. 5. Qualitas lucri.

QValitas lucri negociantem aut excusat, aut arguit, quia est & honestus quæstus & turpis. Veruntamen pœnitenti vtilius est etiam dispendia pati, quàm periculis negociationis obstringi, quia difficile est, inter ementis, vendentisq́; commertium non interuenire peccatum.

Caput X.

De pœ. di. 5 Contrarium. 2. Timo. 2

COntrarium est omnino Ecclesiasticis regulis, post pœnitentiæ actionem redire ad militiam secularem, cùm Apostolus dicat: Nemo militans Deo, implicat se negocijs secularibus. Vnde non est liber à laqueis diaboli, qui se militiæ mundanæ voluerit implicare.

Caput XI.

IN adolescentia constitutus, si vrgente aut metu mortis, aut captiuitatis periculo, pœnitentiam gessit, & postea, timens lapsum incontinentiæ iuuenilis, copulam vxoris elegit, ne crimen fornicationis incurreret, rem videtur fecisse venialem, si præter coniugem nullam omnino cognouerit. In quo tamen non regulam constituimus, sed quid sit tolerabilius, æstimamus. Nam secundum veram cognitionem nihil magis ei congruit, qui pœnitentiam gessit, quàm castitas perseuerans & mentis & corporis.

Caput XII.

20. quæ. 3. Propositū Deuter. 23 Psalm 49 & 115 Eccl 5 Ionæ 2 Alias, melioris.

PRopositum monachi proprio arbitrio aut voluntate susceptum, deseri non potest absq; peccato. Quod enim vouit Deo, debet & reddere. Vnde qui relicta singularitatis professione, ad militiam, vel ad nuptias deuolutus est, publicæ pœnitentiæ satisfactione purgandus est, quia etsi innocens militia & honestum potest esse coniugium, electionem tamen * meliorem deseruisse, transgressio est.

Caput XIII.

20 q. 1. Puellæ. Alias, etiā si nondum eis gratia consecrationis.

PVellæ, quæ non coactæ parentum imperio, sed spontaneo iudicio virginitatis propositum atque habitum susceperunt, si postea nuptias eligunt, præuaricantur, * etsi consecratio non accessit, cuius vtiq; non fraudarentur munere, si in proposito permanerent.

Caput XIIII.

Ambigi

Mbigi verò non potest crimen magnum admitti, vbi & propositum deseritur, & consecratio violatur. Nam si humana facta non possunt impunè calcari, quid * de eis manebit, qui corruperint fœdera diuini sacramenti? Vbi supra 20. q. 1. Puellæ q̃ non. Alias, eos

Caput XV.

Si nulla existant indicia inter propinquos aut familiares, nulla inter clericos aut vicinos, quibus hi, de quibus quæritur, baptizati fuisse doceantur, agendum est, vt renascantur, ne manifestè pereant, in quibus, quod non ostenditur gestum, ratio non sinit, vt videatur iteratum. Qui autem possunt meminisci, quòd ad Ecclesiam veniebant cum parentibus suis, possunt recordari, an quod eorum parentibus dabatur, acceperint. Sed si hoc etiam ab eorum memoria alienum est, conferendum eis videtur, quod collatum esse nescitur, quia non temeritas interuenit præsumptionis, vbi est diligentia pietatis. De cō. di. 4. Si nulla ex. Et in decret. Iuo. libro 1.

Caput XVI.

Hi autem, de quibus scripsisti, qui se baptizatos sciunt, sed cuius fidei fuerint, qui eos baptizauere, se nescire profitentur, quolibet modo formam baptismatis acceperint, rebaptizandi non sunt, sed per manus impositionem, inuocata virtute spiritus sancti, quam ab hæreticis accipere non potuerunt, catholicis copulandi sunt. De cō. di. 4 Hi de quibus. Et in decre. Iuo. libro 1.

Caput XVII.

Qui conuiuio solo gentilium, & escis immolatitijs vsi sunt, possunt ieiunijs & manus impositione purgari, vt deinceps ab idolothytis abstinentes, sacramentorum Christi possint esse participes. Si autem aut idola adorauere, aut homicidijs vel fornicationibus cōtaminati sunt, ad communionem eos, nisi per pœnitentiam publicam, non oportet admitti.

Epistola nonagesimatertia eiusdem ad Turbium Asturicensem Episcopum.

Capita epistolæ sequentis.

Contra Priscillianistas qui sanctam Trinitatem, nō personis, sed tantum nominibus distinguunt. I.

Aduersus id, quod Dei filium posteriorem credunt, quam patrem. II.

Aduersus id, quod dicunt, ideo unigenitum dici Christum, quia solus de uirgine natus. III.

De natali domini, quod in eo Priscillianistæ ieiunia celebrent. IIII.

Aduersus id, quod aiunt animam hominis ex diuina esse substantia. V.

Contra id, quod aiunt diabolum ex se, uel eorum chaos esse, & propriam habere naturam. VI.

Con-

Contra id, quod nuptias & procreationes filiorum adstruant, esse peccatum. VII.

Contra id, quod corpora humana, diaboli dicunt esse figmenta, & a dæmonibus, & in utero formari. VIII.

Contra id, quod filios repromissionis ex spiritu sancto dicunt esse conceptos. IX.

Contra id, quod animas in cœlestibus peccare dicunt, & secundum qualitatem peccati in hoc mundo Alias, Dictinij. *accipere sortem uel bonam uel malam.* X.

Contra id, quod fatalibus stellis dicunt animas hominum obligatas. XI.

Contra id, quod sub alijs potestatibus partes animæ, sub alijs corporis membra describunt. XII.

Contra id, quod duodecim signa quæ mathematici obseruant, per corpus omne distinguunt. XIII. & XIIII.

De apocryphis eorundem Priscillianorum. XV.

De libro Dictinij.* XVI.

Leo Episcopus Turbio Episcopo salutem.

QVàm laudabiliter pro catholicæ fidei veritate mouearis, & quàm sollicitè dominico gregi deuotionem officij pastoralis impendas, tradita nobis per diaconum tuum fraternitatis tuæ scripta demonstrant, quibus notitiæ nostræ insinuare curasti, qualis in regionibus vestris de antiquis pestilentiæ reliquijs errorum morbus exarserit. Nam & epistolæ ser-
Alias, eloquitur. mo, & commonitorij series, & libelli tui textus ✱ demonstrat Priscillianistarum fœtidissimam apud vos recaluisse sentinam. Nihil est enim sordium in quorumque sensibus impiorum, quod in hoc dogma non confluxerit, quoniam de omnium terrenarum opinionum luto, multiplicem sibi ✱ fe-
Alias. seculētiam. cem commiscuerunt, vt soli totum biberent, quicquid alij ex parte gustassent. Denique si vniuersæ hæreses, quæ ante Priscilliani tempus exortæ sunt, diligentius retractentur, nullus penè inuenietur error, de quo non traxerit impietas ista contagium, quæ non contenta eorum recipere falsitates, qui ab Euangelio Christi sub Christi nomine deuiauerunt, tenebris etiam paganitatis immersi sunt, vt per magicarum artium prophana secreta, & mathematicorum vana mendacia, religionis fidem, morumque rationem in potestate dæmonum & effectu syderum collocarent. Quod si & credi liceat & doceri, nec virtutibus præmium, nec vitijs pœna debetur, omniaque non solùm humanarum legum, sed etiam diuinarum constitutionum decreta soluentur, quia neque de bonis, neque de malis actibus vllum poterit esse iudicium, si in vtranque partem fatalis necessitas motum mentis impellit, & quicquid ab hominibus agitur, non est hominum, sed astrorum. Ad hanc insaniam pertinet & prodigiosa illa totius humani corporis per duodecim cœli signa distinctio, vt diuersis partibus diuersæ præsideant potesta-
Genesis 1 tes, & creatura, quam Deus ad imaginem suam fecit, in tanta sit obligatione syderum, in quanta est connexione membrorum. Meritò patres nostri, sub quorum temporibus hæresis hæc nefanda prorupit, per totum mundum instanter egere, vt impius furor ab vniuersa Ecclesia pelleretur, quando etiam principes mundi in hanc sacrilegam amentiā ita detestati sunt, vt autorem eius ac ple-

rosque

eosque discipulos legum publicarum ense prosternerent. Videbant enim omnem curam honestatis auferri, omnem coniugiorum copulam solui, simulq; diuinum ius humanumq; subuerti, si huiusmodi hominibus vsquam viuere cum tali professione licuisset. Et profuit diu ista districtio Ecclesiasticae lenitatis, quae etsi sacerdotali contenta iudicio, cruentas refugit vitiones, seueris tamen Christianorum principum constitutionibus adiuuatur, dum ad spiritale nonnunquam recurrunt remedium, qui timent corporale supplicium. Ex quo autem multas prouincias hostilis occupauit irruptio, & executionem legum tempestates *interdixere bellorum, ex quo inter sacerdotes Dei difficiles commeatus, & rari coeperunt esse conuentus, inuenit ob publicam perturbationem secreta perfidia libertatem, & ad multarum mentium subuersionem his malis est incitata, quibus debuit esse correcta. Quae verò illic aut quanta pars plebium à contagione pestis huius aliena est, vbi (sicut charitas tua indicat) lethali morbo etiam quorundam sacerdotum corda corrupta sunt, & per quos opprimenda falsitas & defendenda veritas credebatur, per ipsos doctrinae Priscilliani Euangelium subditur CHRISTI, vt ad prophanos sensus pietate sanctorum voluminum deprauata, sub nominibus prophetarum & apostolorum non hoc praedicetur, quod spiritus sanctus docuit, sed quod diaboli minister inseruit? Quia ergo dilectio tua fideli, quantum potuit, diligentia damnatas olim opiniones decem & sex Capitulis comprehendit, nos quoque strictim omnia retractemus, ne aliquid harum blasphemiarum aut tolerabile videatur, aut dubium.

Alias, intercludere.

Caput I.

PRimo itaque capitulo demonstratur, quàm impiè sentiant de Trinitate diuina, qui & patris & filij & spiritus sancti, vnam atque eandem adserunt esse personam, tanquam idem Deus nunc pater, nunc filius, nunc spiritus sanctus nominetur, nec alius sit qui genuit, alius qui genitus est, alius qui de vtroque processit, sed singularis vnitas in tribus quidem vocabulis, & non tribus sit accipienda personis. Quod blasphemiae genus de Sabellij opinione sumpserunt, cuius discipuli etiam Patripassiani meritò nuncupantur, quia si ipse est filius, qui & pater, crux filij patris est passio, & quicquid in forma serui filius patri obediendo sustinuit, totum in se pater ipse suscepit. Quod catholicę fidei sine ambiguitate contrariũ est, quę Trinitatem vnitatis sic homousion confitetur, vt patrem & filium & spiritum sanctum sine confusione indiuisos, sine tempore sempiternos, sine differentia credat aequales, quam vnitatem in Trinitate non ex eadem persona, sed eadem implet essentia.

Caput II.

IN secundo capitulo ostenditur ineptum, vanumq; commentum, de processionibus quarundam virtutum ex Deo, quas habere coeperit, & quas essentia sua ipse praecesserit, in quo Arianorum quoque suffragantur errori dicentium, quòd pater filio prior sit, quia sit erit aliquando sine filio, & tunc pater esse coeperit, quando filium genuerit. Sed sicut illos catholica Ecclesia detestatur, ita & istos, qui putant vnquã Deo id, quod eiusdem est essentiae, defuisse. Quem sicut mutabilem, ita & proficientem dicere nefas est. Quàm enim mutatur, quod minuitur, tam mutatur etiam, quod augetur.

Caput III.

Tertij verò capituli sermo designat, quòd ijdem impij asserāt, ideo vni genitum dici filium Dei, quia solus sit natus ex virgine. Quod vtique non auderent dicere, nisi Pauli Samosateni & Photini virus hausissent, qui dixere, dominum nostrum Iesum Christum, antequam nasceretur ex virgine Maria, non fuisse. Si autem isti aliud de suo sensu intelligi volūt,
Alias, neq. * ne principium de matre dent Christo, adserant necesse est, non vnum esse filium Dei, sed alios quoque ex summo patre progenitos, quorum hic vnus sit natus ex fœmina, & hic ob hoc appelletur vnigenitus, quia hanc nascendi cōditionem alius filiorum Dei nemo susceperit. Quaqua versum igitur se contulerint, in magnæ tendunt impietatis abruptum, si Christum dominum, vel ex matre volunt habere principium, vel patris Dei vnigenitum diffitentur, cùm & de matre is natus sit, qui erat Deus verbum, & de patre nemo sit genitus præter verbum.

Caput IIII.

Quarto autem capitulo continetur, quòd natalem Christi, quem secundum susceptionem veri hominis catholica Ecclesia veneratur, quia verbum caro factum est & habitauit in nobis, non verè isti honorent, sed
Ioannis 1 honorare se simulent, ieiunantes eodem die sicut & die dominico, qui est dies resurrectionis Christi. Quod vtique ideo faciunt, quia Christum dominum in vera hominis natura natum esse non credunt, sed per quandam illusio-
Alias, ga. nem ostentatam videri volunt, * quasi vera non fuerit, sequentes dogma Cerdo
Alias, consonantes. nis atque Marcionis, & cognatis suis Manichæis per omnia * concordantes. Qui sicut in nostro examine detecti atque cōuicti sunt, dominicum diem, quem nobis saluatoris nostri resurrectio cōsecrauit, exigunt in mœrore ieiunij, soli (vt proditum est) reuerentiæ hanc continentiam deuouentes, vt per omnia sint à nostræ fidei vnitate discordes, & dies qui à nobis in lætitia habetur, ab illis in afflictione ducatur. Vnde dignum est, vt inimici crucis Christi & resurrectionis, talem accipiant sententiam, qualem elegere doctrinam.

Caput V.

Quinto autem capitulo refertur, quòd animam hominis diuinæ adserant esse substantiæ, nec à natura creatoris sui, conditionis nostræ distare naturam. Quam impietatem ex philosophorum quorundam, & Manichæorum opinione manantem, catholica fides damnat, sciēs nullam tam sublimem, tamque præcipuam esse facturam, cui Deus ipse natura sit. Quod enim de seipso est, * id est, quod ipse. Nec id aliud est, quàm filius, & spi-
Alias, hoc ritus sanctus. Præter hanc autem summæ Trinitatis vnam consubstantialem, & sempiternam, atque incommutabilem deitatem, nihil omnium creaturarum est, quod non in exordio sui ex nihilo creatum sit. Non autem, quicquid inter
Psalm. 71 & 135. creaturas eminet, Deus est, nec si quid magnum est atque mirabile, hoc est, quod ille, qui facit mirabilia magna solus. Nemo hominū veritas, nemo sapiētia, nemo iustitia est, sed multi participes sunt veritatis & sapientiæ atque iustitiæ. Solus autem Deus nullius participationis dignus est. De quo quicquid dignè vtcunque sentitur, non qualitas est, sed essentia. Incommutabili enim nihil accedit, nihil deperit, quia esse illi, quod est sempiternum, semper est proprium. Vnde in se manens innouat omnia, & nihil accipit, quod ipse non dedit. Nimium igitur superbi, nimiumque sunt cæci, qui cùm dicant humanam animam diuinæ esse substantiæ, non intelligunt, nihil se aliud dicere, quàm Deum esse mutabilem, & ipsum perpeti, quicquid potest naturæ eius inferri.

Caput

Caput VI.

SExta adnotatio indicat eos dicere, quòd diabolus nunquam fuerit bonus, nec natura eius opificium Dei sit, sed eum ex chao & tenebris emersisse, quia scilicet nullum sui habeat autorem, sed omnis mali ipse sit principium atq; substantia, cùm fides* vera, quæ est catholica, omnium creaturarum siue spiritualium, siue corporalium bonam confiteatur substantiam, & mali nullam esse naturam, quia Deus qui vniuersitatis est cōditor, nihil non bonum fecit. Vnde & diabolus bonus esset, si in eo, quod factus est, permaneret. Sed quia naturali excellētia malè vsus est, & in veritate nō stetit, non in contrariam transijt substantiam, sed à summo bono, cui debuit adhærere, desciuit, sicut ipsi, qui talia adserunt, à veris in falsa proruunt, & naturam in eo arguunt, in quo sponte delinquunt, ac pro sua voluntaria peruersitate damnantur. Quod vtique in ipsis malum erit, & ipsum malum non erit substantia, sed pœna substantiæ. Alias, nr̄a / Alias, ea. / Ioannis 8

Caput VII.

SEptimo loco sequitur, quòd nuptias damnant, & procreationem nascentium perhorrescunt, in quo (sicut penè in omnibus) cum Manichæorum prophanitate concordant, ideo (sicut ipsorum mores probant) coniugalem copulam detestantes, quia nō est illic & libertas turpitudinis, vbi nec pudor matrimonij seruatur, nec spes sobolis.

Caput VIII.

OCtauum eorum est, plasmationem humanorum corporum diaboli dicere esse figmentum, & semina conceptionum, opera dæmonum in mulierum vteris figurari. Propterea resurrectionem carnis non esse credendam, quia concreatio corporis non sit congruens animæ dignitati. Quæ falsitas sine dubio opus diaboli est, & talia prodigia opinionum figmenta sunt dæmonum, qui non in fœminarum ventribus formant homines, sed in hæreticorum cordibus tales fabricātur errores. Quod immundissimum virus, de Manichææ impietatis specialiter fonte procedens, olim fides catholica deprehendit atq; damnauit.

Caput IX.

NOna autem adnotatio manifestat, quòd filios promissionis, ex mulieribus quidem natos, sed ex spiritu sancto dicant esse conceptos, ne illa soboles, quæ de carnis semine nascitur, ad Dei conditionē pertinere videatur. Quod catholicæ fidei repugnans atque contrarium est, quæ omnem hominem in corporis animæq;* substantiam à conditore vniuersitatis formari, atq; animari intra materna viscera confitetur, manente quidem illo peccati mortalitatisq; contagio, quod in prolem à primo parente transcurrit, sed regenerationis sacramento subueniente, quo per spiritum sanctum promissionis filij renascuntur, non in vtero carnis, sed in virtute baptismatis. Vnde & Dauid, qui vtiq; erat promissionis filius, dicit ad Deum: Manus tuæ fecerunt me, & plasmauerunt me. Et ad Hieremiam dominus ait: Priusquàm te formarem in vtero, noui te, & in vulua matris tuæ sanctificaui te. Alias, substantia. / Psalm. 118 / Iob 10 / Hiere. 1

Caput X.

Decimo autem capitulo referuntur adserere, animas, quæ humanis corporibus inseruntur, fuisse in corpore, & in cœlesti habitatione peccasse, atq; ob hoc à sublimibus ad inferiora delapsas, in diuersæ qualitatis principes incidisse, & per aerias ac syderias potestates alias duriores, alias mitiores corporibus esse inclusas sorte diuersa & conditione dissimili, vt quicquid in hac vita variè & inæqualiter prouenit, ex præcedentibus causis videatur accidere. Quam impietatis fabulam ex multorum sibi erroribus texuerunt, sed omnes eos catholica fides à corpore suæ vnitatis abscidit, constanter prædicans atque veraciter, quòd animæ hominum, priusquam suis inspirarentur corporibus, non fuere, nec ab *vllo incorporentur nisi ab opifice Deo, qui & ipsarum est creator & corporum. Et quia per primi hominis præuaricationem tota humani generis propago vitiata sit, neminem posse à conditione veteris hominis liberari, nisi per sacramentū baptismatis Christi, in quo nulla est discretio renatorum, dicente Apostolo: Quicunq; enim in Christo baptizati estis, Christum induistis. Non est Iudæus, neq; Græcus, non est seruus, neq; liber, non est masculus, neq; fœmina, omnes enim vnum estis in Christo Iesu. Quid ergo hic agunt cursus syderum, quid figmenta fatorum, quid mundanarum rerum mobilis status, & inquieta diuersitas? Ecce tot impares gratia Dei facit æquales, qui inter quoslibet vitæ huius labores, si fideles permanent, miseri esse non possunt, apostolicum illud in omni tentatione dicentes: Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio, an angustia, an persecutio, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius? Sicut scriptum est, quia propter te morte afficimur tota die, æstimati sumus vt oues occisionis. Sed in his omnibus superamus in eo, qui nos dilexit. Et ideo Ecclesia, quæ corpus est CHRISTI, nihil de mundi inæqualitatibus metuit, quæ nihil de bonis corporalibus concupiscit. Nec timet inani strepitu fatorum grauari, quæ patientia tribulationum nouit augeri.

Alias, alio

Galat. 3

Roma. 8

Caput XI.

Undecima ipsorum blasphemia est, qua fatalibus stellis & animas hominum, & corpora opinantur *adstringi, per quam amentiam, necesse est, vt * homines paganorum erroribus implicari, & fauentia sibi (vt putant) sydera colere, & aduersantia studeant mitigare. Verùm ista sectantibus nullus in Ecclesia catholica locus est, quoniam qui se talibus persuasionibus dedit, à Christi corpore totus abscessit.

Alias. obstringi. Alias, omnibus.

Caput XII.

Duodecimum inter hæc illud est, quod sub alijs potestatibus partes animæ, sub alijs corporis membra describunt, & qualitates interiorum præsulum in patriarcharum nominibus statuunt, quibus è diuerso signa syderea, quorum virtuti corpora subijciantur, opponunt. Et in his omnibus inextricabili se errore præpediunt, non audientes dicētem Apostolum: Videte, ne quis vos decipiat per philosophiam & inanem fallaciam secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, & non secundum Christum, quia in ipso inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, & estis in illo repleti, qui est caput omnis principatus & potestatis. Et iterum: Nemo vos seducat volens in humilitate & religione angelorum, quæ non vidit ambulans, frustrà inflatus sensu carnis suæ, non tenens caput, ex quo totum corpus per nexus & coniunctiones subministratum & *coniunctum crescit

Coloss. 2

Ibidem. Al. compactum. Alias, constructum.

in

in augmentum Dei. Quid ergo opus est in cor admittere, quod lex non docuit, quod prophetia non cecinit, quod Euangelij veritas non prædicauit, quod apostolica doctrina non tradidit? Sed hæc operta sunt eorum mentibus, de quibus Apostolus dicit: Erit enim tempus, cùm sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros prurientes auribus, & à veritate quidem auditum auertent, ad fabulas autem conuertentur. Nihil itaque *nobiscum commune habeant, qui talia audent, vel docere, vel credere, & quibuslibet modis nituntur adstruere, quod substantia carnis ab spe resurrectionis aliena sit, atque ita omne sacramentum incarnationis Christi resoluunt, quia indignum fuit integrum hominem suscipi, si indignum erat integrum liberari. 1. Timo. 4 Alias, vobiscum.

Caput XIII.

Ertiodecimo loco positum est eosdem dicere, quòd omne corpus scripturarum canonicarum sub patriarcharum nominibus accipiendum sit, quia illæ duodecim virtutes, quæ reformationem hominis interioris operantur, in horum vocabulis indicentur, sine qua scientia nullam animam posse adsequi, vt in eam substantiam, de qua prodijt, reformetur. Sed hanc impiam vanitatem despectui habet Christiana sapientia, quæ nouit veræ deitatis inuiolabilem & inconuertibilem esse naturam, animam autem, siue in corpore viuentem, siue à corpore separatam, multis passionibus subiacere. Quæ vtique si *diuinæ esset essentiæ, nihil aduersi posset incidere. Et ideo ineffabiliter aliud creator est, aliud creatura. Ille enim semper idem est, & nulla varietate mutatur, hæc autem mutabilis est etiam non mutata, *quia vt non mutetur, datum poterit habere, non proprium. Alias, de diuina esset essentia Alias, qd aût nô mutetur dona tum.

Caput XIIII.

Vb quartodecimo verò capitulo, de statu corporis sentire dicuntur, quòd sub potestate syderum atque signorum pro terrena qualitate teneatur, & ideo multa in sanctis libris, quæ ad exteriorem hominem pertineant, reperiri, vt in ipsis scripturis inter diuinam, terrenamque naturam quædam sibi repugnet aduersitas, & aliud sit, quod sibi vendicent animæ præsules, aliud quod corporis conditores. Quæ fabulæ ideo differuntur, vt & anima diuinæ affirmetur esse substantiæ, & caro credatur malæ esse naturæ, quoniam & ipsum mundum cum elementis suis non opus Dei boni, sed conditionem mali profitentur autoris, atque vt hæc mendaciorum suorum sacrilegia bonis titulis colorarent, omnia penè diuina eloquia sensuum nefandorum *immissione violarunt. Alias, immixtione.

Caput XV.

E qua requintidecimi capituli sermo conqueritur, & præsumptionem diabolicam meritò detestatur, quia & nos istud veracium testium relatione comperimus, & multos corruptissimos eorum codices, qui canonici titulantur, inuenimus. Quomodo enim decipere simplices possent, nisi venenata pocula quodam melle prælinirent, ne vsquequaque sentirentur insuauia, quæ essent futura mortifera? Curandum ergo est, & sacerdotali diligentia maximè prouidendum, vt falsati codices, & à syncera veritate discordes, in nullo vsu lectionis habeantur. Apocryphæ autem scripturæ, quæ sub nominibus apostolorum multarum habent seminarium falsitatum, non solùm interdicendæ, sed etiam penitus auferendæ sunt, atque ignibus

DD iij con-

concremandæ. Quamuis enim sint in illis quædam, quæ videantur speciem habere pietatis, nunquam tamen vacua sunt venenis, * & per fabularum illecebras hoc latenter operantur, vt mirabilium narratione seductos, laqueis cuiuscunque erroris inuoluant. Vnde si quis Episcoporum vel apocrypha haberi per domos non prohibuerit, vel sub canonicorum nomine eos codices in Ecclesia permiserit legi, qui Priscilliani adulterina sunt emendatione corrupti, hæreticum se nouerit iudicandum, quoniam qui alium ab errore non reuocat, seipsum errare demonstrat.

Alias, sed

Caput XVI.

POstremo autem capitulo hoc prodidit iusta querimonia, quòd * Dictinij tractatus, quos secundum Priscilliani dogma conscripsit, à multis cum veneratione legerentur, cùm si aliquid memoriæ * Dictinio tribuendum putant, recuperationem eius magis debeant amare, quàm lapsum. Non ergo * Dictinium, sed Priscillianum legunt, & illud probant, quod errans docuit, non quod * correctus elegit. Sed nemo hoc impunè præsumat, nec inter catholicos censeatur, quisquis vtitur * scripturis, non ab Ecclesia solummodò catholica, sed etiam à suo autore damnatis. Non sit peruersis liberum simulare, quod fingunt, nec sub velamine nominis Christiani, decretorum Imperalium statuta declinent. Ideo enim ad Ecclesiam catholicam cum tanta cordis diuersitate conueniunt, vt & quos possunt, suos faciant, & legum seueritatem, dum se nostros mentiuntur, effugiant. Faciunt hoc Priscillianistæ, faciunt hoc Manichæi, quorum cum istis tam fœderata sunt corda, vt solis nominibus discreti, sacrilegijs autem suis inueniantur vniti, quia etsi vetus testamentum, quod isti se suscipere simulant, Manichæi refutant, ad vnum tamen finem vtrorumque tendit intentio, cùm quod isti recipiendo corrumpunt, illi abdicando impugnāt. In execrabilibus autem mysterijs eorum, quę quanto immundiora sunt, tanto diligentius * occultantur, vnum prorsus nefas est, vna est obscœnitas, & similis turpitudo. Quam etsi eloqui erubescimus, sollicitissimis tamen inquisitionibus indagatam, & Manichæorum, qui comprehensi sunt, confessionibus detectam, ad publicam fecimus peruenire notitiam, ne vllo modo possit dubium videri, quod in iudicio nostro, cui non solùm frequentissima præsentia sacerdotum, sed etiam illustriū virorum dignitas, & pars quædam senatus ac plebis interfuit, ipsorum qui omne facinus perpetrarant, ore reseratum est, sicut ea, quæ ad dilectionem tuam nunc direximus, gesta demonstrant. Quod autem de Manichæorum fœdissimo scelere, hoc etiam de Priscillianistarum incæstissima consuetudine olim compertum, multumque vulgatum est. Qui enim per omnia sunt impietate sensuum pares, non possunt in sacris suis esse dissimiles. Discussis itaque omnibus, quæ libelli series comprehendit, & à quibus commonitorij forma non discrepat, sufficienter (vt opinor) ostendimus, quid de his, quæ ad nos fraternitas tua retulit, censeamus, & quàm non sit ferendum, si tam prophanis erroribus etiam quorundam sacerdotum corda consentiunt, vel (vt mitius dixerim) non resistunt. Qua conscientia honorem sibi debitum vendicant, qui pro animabus sibi creditis non laborant? Bestiæ irruunt, & ouium septa non claudunt. Fures insidiantur, & excubias non prætendunt. Morbi crebrescunt, & remedia nulla prospiciunt. Cùm autem etiam illud addunt, vt his, qui sollicitius agunt, consentire detrectent, & impietates, olim toto orbe damnatas, subscriptionibus suis se anathematizare dissimulent, quid de se intelligi volunt, nisi quod de numero fratrum non sunt, sed de parte hostium?

Alias, Dictinij. Alias, Dictinio. Alias, Dictinium. Alias, correptus. Alias, scriptis. Alias, occuluntur.

Caput

Caput XVII.

IN eo verò, quod extrema familiaris epistolæ tuæ parte posuisti, miror cuiusquam catholici intelligentiam laborare, tanquam incertum sit, an descendente ad inferna Christo, caro eius requieuerit in sepulchro, quæ sicut verè & mortua est & sepulta, ita verè est die tertia resuscitata. Hoc enim & ipse dominus denunciauerat, dicens ad Iudæos: Soluite templum hoc, & in triduo resuscitabo illud. [Ioan.2.a] Vbi Euangelista subiungit: Hoc autem dicebat de templo corporis sui. Cuius rei veritatem etiam Dauid propheta prædixerat, loquens sub persona domini saluatoris, & dicens: Insuper & caro mea requiescet in spe. [Psalm.15] Quoniam non derelinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. Quibus vtique verbis manifestum est, quòd caro * domini & verè sepulta requieuit, & corruptionem non subijt, quia celeriter viuificata reditu animæ resurrexit. [Alias, Christi & in sepulchro.] Quod non credere satis impium est, & ad Manichæi Priscillianique doctrinam pertinere non dubium est, qui sacrilego sensu ita se Christum simulant confiteri, vt incarnationis & mortis, & resurrectionis auferant veritatem. Habeatur ergo inter vos Episcopale Concilium, & ad eum locum, qui omnibus opportunus sit, vicinarum prouinciarum conueniant sacerdotes, vt secundum ea, quæ ad tua consulta respondimus, plenissimo disquiratur examine, an sint aliqui inter Episcopos, qui huius hæreseos contagio polluantur, à communione sine dubio separandi, si nefandissimam sectam per omnium sensuum prauitates damnare noluerint. Nulla enim ratione tolerandum est, vt qui prædicandæ fidei suscepit officium, is contra Euangelium Christi, contra apostolicam doctrinam, contra vniuersalis Ecclesiæ symbolum audeat disputare. Quales illic erunt discipuli, vbi tales docebunt magistri? Quæ illic religio populi, quæ salus plebis, vbi contra humanam societatem pudoris sanctitas siue verecundia tollitur, coniugiorum fœdera auferuntur, propagatio generationis inhibetur, carnis natura damnatur. * contra verum autem Dei cultum Trinitas deitatis negatur, personarum proprietas confunditur, anima hominis diuina essentia prædicatur, & eadem ad diaboli arbitrium carne concluditur, Dei filius per id, quod ex virgine ortus, non per id, quod ex patre natus est, vnigenitus prædicatur, idemque nec vera Dei proles, nec verus * filius virginis adseritur, vt per falsam passionem, mortémque non veram mendax etiam resurrectio resumptæ de sepulchro carnis habeatur? [Alias, veri Dei cultus interdicitur.] [Alias, partus.] Frustrà autem vtuntur catholico nomine, qui istis impietatibus non resistunt. Possunt hæc credere, qui possunt talia patienter audire. Dedimus itaque literas ad fratres & coepiscopos nostros, Terraconenses, Carthaginenses, Lusitanos, atque Gallicos, eisque Concilium synodi generalis indiximus. Ad tuæ dilectionis sollicitudinem pertinebit, vt nostræ ordinationis autoritas, ad prædictarum prouinciarum Episcopos deferatur. Si autem aliquid (quod absit) obstiterit, quò minus possit celebrari generale Concilium Galliciæ, saltem in vno conueniant sacerdotes, quibus congregatis fratres nostri Hydacius & Ceponius imminebunt, coniuncti cum eis instantia tua, quatenus de prouinciali conuentu remedium tantis vulneribus adferatur.

Epistola nonagesimaquarta eiusdem ad Rusticum, Rauennium, Venerium, & cæteros Episcopos Galliarum.

Leo Episcopus Romæ Rustico, Rauennio, Venerio, cæterisque Galliarum Episcopis.

IMpletis per misericordiam Dei communibus votis, dignum est fraternitatem vestram sanctorum gaudiorum habere consortium. Nam fratres mei, qui vice mea Orientali synodo præsederunt, quæ vota retulere, significo, confirmata catholica fide, & glorificata apostolicæ prædicationis triumpho, quòd etiam hi, qui ad deuiandum vel seducti fuerant, vel impulsi, recepta veritatis luce, lætantur. Siquidem omnes domini sacerdotes in vna sententia, sancto spiritu docente, consensere. Et de sacramento dominicæ incarnationis, in qua multorum intelligentia caligabat, ita tenebræ erroris ablatæ sunt, vt in vno domino nostro, vero Dei & hominis filio, nec de humanitatis ambigatur natura, nec de deitatis essentia. In impios autem nefandi erroris autores, qui indignos se Dei gratia iudicantes, correctionis vti remedijs noluere, qualis sit lata sententia, exemplaria quæ misimus, edocebunt, vt agnoscat vestra dilectio fratres charissimi, in sancto examine diuinum non defuisse iudicium, quo & vindicta retributa est obduratis, & pax impensa correctis. Dominus vos incolumes custodiat, fratres charissimi.

Epistola nonagesimaquinta eiusdem ad Episcopos Galliarum & Hispaniarum de pascha.

Dilectissimis fratribus vniuersis Episcopis catholicis per Galliam & Hispaniam constitutis, Leo Romæ Episcopus.

CVm in omnibus diuinorum preceptorum regulis exequendis sacerdotalem obseruantiam oporteat esse concordem, maximè nobis principaliter prouidendum est, ne in paschalis festi die vel ignorantia, vel præsumptio peccarum diuersitatis incurrat. Vnde quia tempus sacratissimæ solennitatis ita dispositos habet limites suos, vt salutare sacramentũ nũc citius, nunc tardius oporteat celebrari, non desinit apostolicæ sedis sollicitudo prospicere, ne deuotio Ecclesiastica aliquo turbetur incerto. Quum igitur in quibusdam adscriptionibus patrum futurum proximè pascha domini ab alijs in diem quintumdecimum Calendas Maij, ab alijs in diem octauum Calendarum earundem inueniretur adscriptum, tantum me diuersitas ista permouit, vt clementissimo principi Martiano curã de hac re animi mei panderem, vt præcipiente ipso ab his, qui habent huius supputationis peritiam, diligentius illi discussa ratione quæreretur, quo die posset veneranda solennitas rectius celebrari. Quo rescribente, octauo Calendas Maij definitus est dies. Quia ergo studio vnitatis & pacis malui Orientalium definitioni acquiescere, quàm in tantæ festiuitatis obseruantia dissidere, nouerit fraternitas vestra die octaua Calendarum Maiarum ab omnibus resurrectionem dominicam celebrandam, & hoc ipsum per vos alijs esse fratribus intimandum, vt diuinæ pacis consortio, sicut vna fide iungimur, ita vna solennitate feriemur.

Epistola nonagesimasexta ad Episcopos & presbyteros intra Thraciam prouinciam constitutos.

Dominis fratribus merito beatissimis, in Christo venerabilibus, Samartioni, Carathoni, Desiderio Episcopis, & presbyteris omnium Ecclesiarum, quæ sunt intra prouinciam Thraciam constitutæ, Leo, Victorius, Eustathius Episcopi.

Tanta, seculi potestates circa sacerdotalem ordinem reuerentia præualuere, vt etiã hi, quos sub Imperiali nomine terris diuina potentia præesse præcepit, ius distinguendorum negociorum Episcopis sanctis iuxta diualia constituta permiserint. Quod quum & iuris antiqui formulis & illibatis frequentius sit legibus confirmatum, præsenti tamen tempore à plerisq; inuenimus fuisse calcatum. Nam prætermisso sacerdotali iudicio, passim ad examen seculare transiere. Quocirca nobis visum est, vt hanc & sacræ legis, & nostri ordinis contumeliam, & ad præsens vlcisceretur plena districtio, & obseruandam formulam constitueret in futurum. Censemus itaque, vt quicunque, prætermisso sacerdote Ecclesiæ suæ, ad disceptationem venerit secularium, sacris liminibus expulsus, à cœlesti arceatur altario, neque vllus post hanc definitionem, qui communi sedit arbitrio, quicquam sibi vltra præscriptum vendicare nitatur, & ita fiet, vt hi, qui ante errauere, congrua emendatione se corrigant, & qui sub obseruatione clericali cœlesti probatur seruire officio, ex clero abijciendum, si prætermisso sacerdotum iudicio, secularem adierit potestatem. Quod ideo singulos vniuersósque volumus agnoscere, vt quod pleno iustitiæ & iuris ordine constitutum est, effectum totius firmitatis in omnibus clericorum negocijs sortiatur. Sanè si clericus laicum pulset, prius se audiri ab Episcopis poscat, tum si petitioni suæ laicum viderit obuiare, ex permissu Episcopi sui, in seculi moderatores disceptatione confligat. Leo Episcopus scribit. Victorius Episcopus scribit. Eustathius Episcopus scribit.

Epistola nonagesimaseptima eiusdem ad Leonem Augustum.

Capita epistolæ sequentis.

De blasphemijs Nestorij & Eutychetis, eorumq; digno anathemate. I.
Quod in una domini Iesu persona, geminæ sit deitatis & humanitatis adserenda natura. II.
De capitulis fidei, ex sanctorum patrum libris collectis. III.

Leo Romae & vniuersalis catholicaeq; Ecclesiae Episcopus Leoni semper Augusto salutem.

PRomisisse me memini, venerabilis Imperator, in causa fidei, de qua clementiam tuam noui piè esse sollicitam, pleniorem humilitatis meae dirigendum esse sermonem, quem nunc (auxiliante domino) fideli occasione persoluo, vt san cto pietatis tuae studio vtilis (quãtum arbitror) deesse non possit instructio. Quamuis enim sciam clementiam tuam humanis instructionibus non egere, & syncerissimam de abundantia spiritus sancti hausisse doctrinam, officij tamen mei est, & patefacere quod intelligis, & praedicare quod credis, vt ignis ille, quem dominus veniens misit in terram, motu crebrae moderationis agitatus, sic concalescat, vt ferueat, & sic inflammetur, vt luceat.

Lucae 12

Caput I.

Ioannis 1

MAgnas enim caligines Eutychiana haeresis Orientis partibus inferre molita est, & ab illa luce, quae (sicut Euangelium loquitur) lucet in tenebris, & tenebrae eam non comprehenderunt, imperitorum oculos tentauit auertere. Cumq; ipsa in suam reciderit caecitatem, nunc in discipulis recrudescit, quod in autore defecit. Non longo nanq; temporis interuallo catholica fides, quae est singularis & vera, cuiq; nihil addi, nisi ue minui potest, à duobus est hostibus appetita, quorum prior Nestorius, Eutyches secundus emersit, qui Ecclesiae Dei duas haereses sibimet contrarias inferre voluerunt, vt vterq; à praedicatoribus veritatis meritò damnaretur, quia insanum nimis & sacrilegum fuit, quod varia falsitate ambo senserunt. Anathematizetur ergo Nestorius, qui beatam virginem Mariam, non Dei, sed hominis tantummodo credidit genitricem esse, vt aliam personam carnis, aliam faceret deitatis. Nec vnum Christũ in verbo Dei & carne sentiret, sed separatim atq; seiunctim alterum filium Dei, alterum filium hominis praedicaret, cùm manente illa incommutabili verbi essentia, quae ei cum patre & spiritu sancto intemporalis atque coaeterna est, ita intra virginea viscera verbum caro sit factum, vt per id, quod ineffabile est sacramentum, vno conceptu, vnoq; partu, secundum veritatem vtriusq; naturae ea virgo & ancilla domini esset & mater.

Lucae 1

Quod etiam Elisabeth (sicut Lucas Euangelista declarat) intellexit & dixit: Vnde hoc mihi, vt veniat mater domini mei ad me? Eutyches quoq; eodem percellatur anathemate, qui per impios veterum haereticorum volutatus errores, tertium Apollinaris dogma delegit, vt negata humanae carnis atq; animae veritate, totum dominum nostrum Iesum Christum vnius adserat esse naturę, tanquam verbi deitas ipsa se in carnem animamq; conuerterit, & concipi ac nasci, nutriri & crescere, crucifigi ac mori, sepeliri ac resurgere, & ascendere in coelum, & in patris dextera, vnde ad iudicandos viuos & mortuos veniet, considere, diuinae tantùm essentiae fuerit, quae nihil horum in se sine carnis recipit veritate, quoniam natura vnigeniti natura est patris, natura est spiritus sancti, simulq; impassibilis, simul est incommutabilis, sempiterna Trinitatis indiuisa vnitas, & consubstãtialis aequalitas. Vnde si ab Apollinaris prauitate Eutychianus quisq; desciscit, ne conuincatur deitatem passibilem sentire atq; mortalem, & tamen verbi incarnati, id est, verbi & carnis vnam audet pronunciare naturam, manifestè in Valentini & Manichaei transit insaniam, & mediatorem Dei & hominum, ho-

minem

minem Ieſum Chriſtum ſimulatoriè credit omnia egiſſe, nec humanum in ipſo corpus, ſed phantaſticam corporis ſpeciem oculis apparuiſſe cernẽtium. Quę impietatis mendacia quoniam olim fides catholica deteſtatur, & aliarum aſſertionum ſacrilegia concordibus per totum mundum beatorum patrum dudum ſunt damnata ſententijs, non dubium eſt, eam vos fidem prædicare atq; defendere, quam ſancta ſynodus Nicęna cõfirmauit, dicens: Credimus in vnũ Deum, patrem omnipotentem, viſibilium & inuiſibilium factorem, & in vnum dominum Ieſum Chriſtum filium Dei, natum de patre vnigenitum, hoc eſt, de ſubſtantia patris, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, natum non factum, vnius ſubſtantiæ cum patre (quod Græci dicunt homouſion) per quem omnia facta ſunt, ſiue quæ in cœlo, ſiue quæ in terra. Qui propter nos & propter noſtram ſalutem deſcendit de cœlo, & incarnatus eſt, & homo factus, paſſus eſt, & reſurrexit tertia die. Aſcendit ad cœlos, inde venturus iudicare viuos & mortuos. Et in ſpiritum ſanctum. In qua profeſſione hoc euidentiſſimè continetur, quod etiam nos de domini incarnatione confitemur & credimus, qui ad ſalutem humani generis reformandam, veram carnem noſtræ fragilitatis non de cœlo ſecum detulit, ſed in vtero virginis matris adſumpſit.

Caput II.

QVicunq; ergo ſunt ita obcæcati, & à lumine veritatis alieni, vt verbo Dei à tempore incarnationis, humanæ carnis denegent veritatem, oſtendant, in quo ſibi Chriſtianorum nomen vſurpent, & cum Euangelio veritatis qua ratione concordent, ſi per beatæ virginis partum aut caro ſine deitate, aut deitas eſt orta ſine carne. Sicut enim negari non poteſt (Euangeliſta dicente) quòd verbum caro factum eſt & habitauit in nobis, ita negari non poteſt (beato Paulo apoſtolo prædicante) quòd Deus erat in Chriſto mundum reconcilians ſibi. Quæ autem reconciliatio eſſe poſſet, qua humano generi propitiaretur Deus, niſi omniũ cauſam mediator Dei, hominumq; ſuſciperet? Qua verò ratione veritatẽ mediatoris impleret, niſi qui in forma Dei æqualis eſt patri, in forma ſerui particeps eſſet & noſtri: vt mortis vinculum, vnius præuaricatione contractum, vnius morte (qui ſolus morti nihil debuit) ſolueretur. Effuſio enim pro iniuſtis ſanguinis iuſti Chriſti, tam potens fuit ad priuilegium, tam diues ad pretium, vt ſi vniuerſitas captiuorum in redemptorem ſuum crederet, nullum diaboli vincula retinerent, quoniam ſicut Apoſtolus ait: Vbi abundauit peccatum, ſuperabundauit & gratia. Et cùm ſub peccati præiudicio nati, poteſtatem acceperint ad iuſtitiam renaſcendi, validius factum eſt donum libertatis, quàm debitum ſeruitutis. Quam itaq; ſibi in huius ſacramẽti præſidio ſpem relinquunt, qui in ſaluatore noſtro negant humani corporis veritatem? Dicant quo ſacrificio reconciliati, dicant, quo ſanguine ſint redempti? Quis eſt (vt ait Apoſtolus) qui tradidit ſemetipſum pro nobis oblationem & hoſtiam Deo in odorem ſuauitatis? Aut quod vnquam ſacrificium ſacratius fuit, quàm quod verus & æternus pontifex altari crucis, per immolationem ſuæ carnis impoſuit? Quamuis enim multorum ſanctorum in conſpectu domini pretioſa mors fuerit, nullius tamen inſontis occiſio redemptio fuit mundi. Acceperunt iuſti non dederunt coronas, & de fortitudine fidelium exempla nata ſunt patientiæ, non dona iuſtitiæ. Singulares quippe in ſingulis mortes fuerunt, nec alterius quiſquam debitum ſuo fine perſoluit, cùm inter filios hominum vnus ſolus dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui verè erat agnus immaculatus, extiterit, in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes ſepulti, oẽs ſunt etiã ſuſcitati. De quibus ipſe dicebat: Cũ exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipſum.

Marginal notes: Ioannis 1 — 2. Corin. 5 — Roma. 5 — Epheſ. 5 — Pſalm. 115 — Ioann. 12

Fides

Fides enim vera iustificans impios, & creans iustos, ad humanitatis suæ tracta
participem, in illo acquirit salutem, in quo solo homo se inuenit innocentem, li-
berum habens per gratiam Dei de potentia eius gloriari, qui contra hostem hu
mani generis in carnis nostræ humilitate congressus, his victoriam suam tri-
buit, in quorum corpore triumphauit. Licet ergo in vno domino Iesu Chri-
sto, vero Dei atque hominis filio, verbi & carnis vna persona sit, quæ insepara-
biliter atque indiuisè communes habeat actiones, intelligendæ tamen sunt ip-
sorum operum qualitates, & synceræ fidei coutemplatione cernendum est, ad
quę prouehatur humilitas carnis, & ad quę inclinetur altitudo diuinitatis. Quid
Lucæ 1 sit, quod caro sine verbo non agit, & quid sit, quod verbum sine carne non effi-
Lucæ 2 cit. Sine verbi enim potentia, nec conciperet virgo, nec pareret, & sine veri-
Matth. 2 tate carnis obuoluta pannis infantia non iaceret. Sine verbi potentia non ado-
Ibidem. Matth. 3 rarent Magi puerum, stella indice declaratum, & sine veritate carnis non iube
Marci 1 retur in Aegyptum transferri puer, & ab Herodis persecutione subduci. Sine
Ioannis 1 verbi potentia non diceret vox patris missa de cœlo: Hic est filius meus dilectus,
Ioannis 12 Matth. 4 in quo mihi benè complacui, ipsum audite: & sine veritate carnis non protesta-
Marc. 4 retur Ioannes: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Sine verbi poten-
Ioann. 14 tia non fieret redintegratio debilium, & viuificatio mortuorum: & sine veri-
Matth. 16 tate carnis, nec cibus ieiuno, nec somnus esset necessarius fatigato. Postremò,
sine verbi potentia non se dominus patri profiteretur æqualem, & sine veri-
tate carnis non idem diceret patrem esse maiorem, cùm catholica fides vtrun-
que suscipiat, vtrunque defendat, quæ secundum confessionem beati aposto-
li Petri, vnum Christum Dei viui filium, & hominem credit, & verbum. Quam
uis itaque ab illo initio, quo in vtero virginis verbum caro factum, nihil vn-
Alias, in vtraq; forma. quam * inter vtranque formam, diuisionis extiterit, & per omnia incremen-
tà corporea vnius personæ fuerint totius * temporis actiones, ea ipsa tamen,
Alias, corporis. quæ inseparabiliter facta sunt, nulla commixtione confundimus, sed quid
cuius formæ sit, ex operum qualitate * sentimus. Dicant ergo isti hypocri-
Alias, sentiamus. tæ, qui cæcis mentibus lumen nolunt recipere veritatis, in qua forma crucis lig-
Ioann. 19 no dominus maiestatis Christus adfixus sit, quid iacuerit in sepulchro, & re-
Ibidem. uoluto monumenti lapide, quæ tertio die caro resurrexerit, & * in quo post
Alias, qui. Matth. 28 resurrectionem suam non credentes quosdam discipulos arguebat, & hæsi-
Lucæ 24 tationem cunctantium confutabat, quum diceret. Palpate & videte, quia spi-
Lucę viii. ritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere. Et apostolo Tho-
Ioann. 20 mæ: Infer manum tuam in latus meum, & vide manus meas & pedes, & no
li esse incredulus, sed fidelis. Quavtique manifestatione corporis sui iam hæ-
reticorum mendacia destruebat, vt vniuersa Ecclesia, CHRISTI imbu-
enda doctrinis, hoc sibi non dubitaret credendum, quod apostoli susceperant
prædicandum. At si in tanta luce veritatis tenebras suas hæretica obduratio
non relinquit, ostendant, vnde sibi spem vitæ polliceantur æternę, ad quam nisi
per mediatorem Dei & hominum, hominem Iesum Christum, non potest per
Acto. 4 ueniri. Sicut enim ait beatus Petrus apostolus, non est aliud nomen datum
hominibus sub cœlo, in quo oporteat nos saluos fieri, nec est redemptio capti
1. Timo. 2 uitatis humanæ nisi in sanguine eius, qui dedit semetipsum redemptionem
Philipp. 2 pro omnibus, & qui (sicut prædicat beatus apostolus Paulus) cùm in forma Dei
esset, non rapinā arbitratus est, esse se ęqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit
formā serui accipiens, in similitudinem hominum factus & habitu inuentus vt
homo. Humiliauit semetipsum, factus obediens vsq; ad mortem, mortem au
tem crucis. Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod
est super omne nomen, vt in nomine Iesu omne genu flectatur, cœlestium, ter-
restrium, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia dominus Iesus
Christus

Christus in gloria est Dei patris. Cū ergo vnus sit dominus Iesus Christus, & veræ deitatis, veræq; humanitatis, in ipso vna prorsus, eademq; persona sit, exaltationem tamen, qua illum (sicut doctor gentium dicit) exaltauit Deus, & donauit illi nomen, quod super omne nomen excellit, ad eam intelligimus pertinere formam, quæ ditanda erat tantæ glorificationis augmento. Philip.2

In forma quippe Dei æqualis erat filius patri, & inter genitorem atq; vnigenitum nulla in essentia erat discretio, nulla in maiestate diuersitas, nec per incarnationis mysterium aliquid decesserat verbo, quod ei patris munere redderetur. Forma autem serui, per quam impassibilis deitas sacramentum magnæ pietatis impleuit, humana humilitas est, quæ in gloriam diuinæ potestatis euecta, est in tanta vnitate, ab ipso conceptu virginis, deitatis & humanitatis conserta, vt nec sine homine diuina, nec sine Deo agerentur humana. Propter quod sicut dominus maiestatis dicitur crucifixus, ita qui ex sempiternitate æqualis est Deo, dicitr̃ exaltatus qa inseparabiliter (manente vnitate personæ) vnus atq; idem est, & totus hominis filius propter carnem, & totus Dei filius propter vnam cum patre deitatem. Quicquid enim in tempore accepit Christus, secundum hominem accepit, cui, quæ non habuit, conferrentur. Nam secundum potentiam deitatis indifferenter omnia, quę habet pater, etiam filius habet, & quę in forma serui à patre accepit, eadem in forma Dei etiam ipse donauit.

Secundum formam enim Dei ipse & pater vnum sunt, secundum formam autem serui non venit facere voluntatem suam, sed voluntatem eius, qui misit eum. Ioannis 10 Ioannis 6

Secundum formam Dei, sicut pater habet vitam in semetipso, sic dedit & filio, vitam habere in semetipso. Ioannis 5

Secundum formam serui, tristis est anima eius vsq; ad mortem. Et idem ipse est (sicut ait Apostolus) & diues, & pauper. Matth. 26 2. Cor. 8

Diues, quia Euangelista dicente: In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum, hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Ioannis 1

Pauper verò, quia propter nos verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Quæ autem est eius exinanitio, quæue paupertas, nisi formæ seruilis acceptio: per quam verbi maiestate velata, dispensatio humanæ redemptionis impleta est. Nam quia captiuitatis nostræ resolui originalia vincula non poterant, nisi existeret homo nostri generis, nostræq; naturæ, quem peccati præiudicia non tenerent, & qui immaculato sanguine suo chirographum lethale dilueret, sicut ab initio erat diuinitus præordinatum, ita est in plenitudine præfiniti temporis * factum, vt multis modis significata promissio, in diu expectatum veniret effectum, nec posset esse ambiguum, quod continuis testificationibus semper fuerat nunciatum. In magno autem sacrilegio se * versari, hæreticorum manifestat impietas, * cùm sub specie deitatis honorandę, humanæ carnis in Christo denegant veritatem, & religiosè existimant credi, si dicatur in saluatore nostro, verum non esse, quod saluat, cùm ita secundum promissionem omnia secula percurrentem mundus sit Deo reconciliatus in Christo, vt nisi verbum dignaretur caro fieri, nulla posset caro saluari. Omne enim sacramentum fidei Christianæ, magno (vt hæretici volunt) decoloratur obscuro, si lux veritatis sub mendacio putatur latuisse phantasmatis. Non ergo quisquam sibi erubescendum existimet Christianus de nostri in Christo corporis veritate, quia omnes apostoli, apostolorumq; discipuli, & præclari Ecclesiarum quiq; doctores, qui ad martyrij coronam, vel ad confessionis meruere gloriam peruenire, in huius fidei lumine splenduere, consonis vbiq; sententijs intonantes, quòd in domino Iesu Christo deitatis & carnis vna sit confitenda persona. Qua autem rationis similitudi- Ibidem. Colossen. Alias, impletum. Alias, diuersari. Alias, cū speciē deitatis honorando. 2. Corin. 5

EB ne,

ne,qua diuinorum voluminum portione,hæretica impietas se existimat adiuua ri,quæ veritatem negat corporis Christi,cùm hanc non lex testificari, non prophetia præcinere,non Euangelista docere,non ipse destiterit Christus ostendere? Quærant per omnem seriem scripturarum, quo tenebras suas fugiant, in quo verum lumen obscurent, & per omnia secula ita veritatem inuenient coruscantem,vt magnum hoc & mirabile sacramẽtum, ab initio videant creditum, quod est in fine completum. De quo cùm sanctarum literarum nulla pars sileat,sufficit quædam consona veritatis signa posuisse, quibus diligentia fidei in splendidissimam latitudinem dirigatur,& syncera intelligentiæ luce perspiciat, quòd in filio Dei, qui se incessabiliter filium hominis & hominem profitetur, non sit CHRISTIANIS erubescendum, sed constantissimè gloriandum.

Vt autem pietas tua cum venerabilium patrum prædicationibus nos concordari cognoscat,aliquantas eorum sententias huic credidi subijciendas esse sermoni. Quibus si digneris attendere recensitis, non aliud nos prædicare reperies, quàm quod sancti patres nostri toto orbe docuere, nec quenquam ab illis, nisi solos impios hæreticos discrepare. His igitur,gloriosissime & venerabilis Imperator,quanta potui breuitate perstrictis,eum inspirata tibi diuinitus fide etiam nostram prædicationem vnitam esse cognosce, nec in aliquo nos ab Euangelica apostolicaq; doctrina,vel à catholicæ professionis symbolo discrepare,quoniam sicut docet beatus apostolus Paulus, magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne,iustificatum est spiritu,apparuit angelis,prædicatum est gentibus,creditum est in mundo,adsumptum est in gloria. Quid igitur tuæ vtilius est saluti,quid tuæ congruentius potestati, quàm vt paci Ecclesiarum domini tua constitutione prospicias,& in omnibus tibi subditis Dei dona defendas,neq; vlla ratione patiaris per inuidiam diaboli ministros ipsius in cuiusq; sæuire perniciem,vt qui in hoc sancto temporali emines regno,in æternum merearis regnare cum Christo?

1.Timot.3

Caput III.

Hilarij Pictaui. Epi lib.2.de fide, vel de Trinitate. Math. 16

SAncti Hilarij Pictauiensis Episcopi & confessoris, in libro secundo inter cætera: Vnum igitur hoc est immobile fundamentum, vna hæc fœlix fidei petra,Petri ore confessa: Tu es(inquit) Christus filius Dei viui,tanta in se argumenta sustinens veritatis,quantæ peruersitatum quæstiones & infidelitatis calumniæ mouebuntur. Iam in cæteris dispensatio voluntatis paternæ est. Virgo,partus,& corpus,post quæ crux, mors, inferi,salus nostra est. Humani enim generis causa, Dei filius natus ex virgine est & spiritu sancto, ipso sibi in hac operatione famulante, & sua, Dei videlicet inumbrante virtute, corporis sibi initia conseuit, & exordia carnis instituit,vt homo factus ex virgine,naturam in se carnis exciperet,per * quæ huius admixtionis * societas,sanctificatum in eo vniuersi generis humani corpus existeret,vt quemadmodum omnes in se,per id,quod corporeum se esse voluit, conderentur, ita rursum in omnes ipse, per id, quod eius est, inuisibile referretur. Dei igitur imago inuisibilis pudorem humani exordij non recusauit,& per cõceptionem,partum,vagitum,& cunas,omnes naturæ nostræ contumelias transcurrit. Quid tandem dignum à nobis tantæ dignationis affectui rependetur? Inenarrabilis à Deo originis vnus vnigenitus Deus, in corpusculi humani formam sanctæ virginis vtero insertus,accrescit. Qui omnia cõtinet,& intra quem, & per quem cuncta sunt, humani partus lege profertur, & ad cuius vocem archangeli atq; angeli tremunt, cœlum & terra & omnia huius mundi resoluentur elementa, vagitus infantiæ auditur. Qui inuisibilis & incomprehensibilis est,non visu,sensu,tactuq; moderandus,cunis est obuolutus. Hæc si quis indigna

Alias,quã vel quem. Alias,societate, vel societaté.

gna Deo recolit, tanto se maioris beneficij obnoxium confitebitur, quanto mi-
nus hæc Dei conuenerint maiestati. Non ille eguit homo effici, per quem ho-
mo factus est, sed nos eguimus, vt Deus caro fieret, & habitaret in nobis, id est, Ioannis 1
adsumptione carnis vnius, membra vniuersæ carnis incoleret. Humilitas eius
nostra nobilitas est, cōtumelia eius noster honor est. Quod ille est Deus in carne
cōsistens, hoc nos vicissim in Deū carne renouati. Item in libro nono inter cæ-
ra: Nescit planè, vitam suam nescit, qui Christum Iesum, vt verum Deum, ita & Idē Hilar. lib. 9. vbi
verum hominem ignorat. Et eiusdem periculi res est, Christum Iesum, vel spi- supra.
ritum Deum, vel carnem nostri corporis denegare. Omnis ergo qui confitebi- Matth. 10
tur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram patre meo, qui est in
cœlis. Qui autem negauerit me coram hominibus, negabo & ego eum coram
patre meo, qui est in cœlis. * Hæc verbum caro factum loquebatur, & homo Ie- Alias non habet Hęc
sus Christus dominus maiestatis docebat, mediator ipse in se ad salutem Eccle-
siæ constitutus, & * ipso illo inter Deum & homines mediatoris sacramento
vtrinque vnus existens, dum ipse ex vnitis in idipsum naturis, naturæ vtriusq; Alias, illo ipso, vel il
res eadem est, ita tamen, vt neutro careret in vtroque, ne fortè Deus esse homo, le in ipso.
nascendo desineret, & homo rursus Deus manendo non esset. Hæc itaq; hu-
manæ beatitudinis fides vera est, Deum & hominem prædicare, verbum & car
nem confiteri, neque Deum nescire, quòd homo sit, neque carnem ignorare,
quòd verbū sit. Item eiusdem in eodem libro inter cætera: Natus igitur vnige Idem vbi
nitus Deus ex virgine homo, & secundum plenitudinem temporum in semet- supra.
ipso prouecturus in Deum hominem, hunc per omnia Euāgelici sermonis mo
dum tenuit, vt se filium Dei credi doceret, & hominis filium prædicari admo-
neret, * loquens & gerens homo vniuersa, quæ Dei sunt, loquens deinde & ge- Alias, loquutus.
rens Deus vniuersa, quæ hominis sunt, ita tamen, vt in ipso illo vtriusque gene-
ris sermone, nunquam nisi cum significatione & hominis loquutus & Dei sit.
Item alio loco in eodem libro inter cætera: Hinc itaque fallendi simplices atq; Idem vbi
ignorantes hæreticis occasio est, vt quæ ab eo secundum hominem dicta sunt, supra.
dicta esse secundum naturæ diuinæ infirmitatem mentiantur, & quia vnus at-
que idem est, loquens omnia, quæ loquitur de semetipso, omnia eum locutum
esse contendant. Nec sanè negamus, totum illum, qui eius manet, naturæ suæ
esse sermonem. Sed si Iesus Christus & homo & Deus, & neque cùm homo sit,
tum primum Deus, neque cùm & homo, tum non etiam & Deus, neque post
hominem, in Deo non totus homo totus Deus, vnum atque idem necesse est
dictorum sacramentum eius esse, quod generis. Et cùm in eo secundum tem-
pus discernis hominem à Deo, Dei tum atque hominis discerne sermonem. Et
quum Deum atq; hominem in tempore confiteberis, Dei atque hominis in
tēpore dicta dijudica. Cùm verò ex homine & Deo rursum totius hoīs, totius
etiam Dei tempus intelligis. Si quid aliud ad demonstrationem eius temporis
dictum est, tempori coaptato, quæ dicta sunt, vt cùm aliud sit ante hominem
Deus, aliud sit homo & Deus, aliud sit post hominem & Deum totus homo, &
totus Deus. Non confundas temporibus & generibus dispensationis sacramen
tum, cùm pro qualitate generum ac naturarum alium ei in sacramento homi-
nis necesse est sermonem fuisse non nato, alium adhuc morituro, alium iam æ-
terno. Nostri igitur causa hæc omnia Iesus Christus * manens, & corporis no-
stri homo natus, secundum consuetudinem naturæ nostræ loquutus est, non ta Alias, gerens.
men omittens naturæ suæ esse, quod Deus est. Nam tametsi in partu, & passiōe,
& morte naturæ nostræ res peregerit, res tamen ipsas omnes virtute naturæ suę
gessit, & reliqua. Item alio loco in eodem libro inter cætera: Vidésne, ita De-
um & hominem prædicari, vt mors homini, Deo verò carnis excitatio depute Idem vbi supra.
tur; Non tamen vt alius sit, qui mortuus est, & alius sit, per quem mortuus resur

Alias, caro.

git. Spoliata enim * carne Christus est mortuus, & rursum Christum à mortuis excitans, idem Christus est, carne se expolians. Naturam Dei in virtute resurrectionis intellige, dispensationem hominis in morte cognosce. Et cùm sint vtraque suis gesta naturis, vnum tamen Christum Iesum eum memento esse, qui vtrunque est.

Idem vbi supra.

Alias, qui manebat.

Athan. Alexand. ex ep[i]sta a. Epictetum Ep[iscopu]m Corinthi.

Alias, Deus quidem de.

Item post pauca: Hæc igitur demonstranda à me paucis fuerunt, vt vtriusque naturæ formam tractari in domino Iesu Christo meminissemus, quia * qui manens in forma Dei, formam serui suscepit, ipse diuinitatem nequaquam amisit. Item sancti Athanasij Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopi & confessoris ad Epictetum Corinthiorum Episcopum: Quomodo autem vel dubitare ausi sunt, qui dicuntur Christiani, si is dominus, qui ex Maria virgine processit, * filius quidem substantia & natura Dei est, id verò, quod est secundum carnem, ex semine Dauid est & carne sanctæ Mariæ? Item sancti Ambrosij Episcopi & confessoris Mediolanensis Ecclesiæ, quod misit ad Imperatorem Gratianum in libro secundo de fide inter cætera: Vnde illud, quod lectum est, dominum maiestatis crucifixum esse, non quasi in maiestate sua crucifixum putemus. Sed quia idem Deus, idem homo, per diuinitatem Deus, per susceptionem carnis homo, Christus Iesus dominus maiestatis dicitur crucifixus, quia consors vtriusq; naturæ, id est, humanæ atque diuinæ, in natura hominis subijt passionem, vt indiscretè, & dominus maiestatis dicatur esse, qui passus est, & filius hominis, sicut scriptum est: Qui descendit de cœlo.

Ambros. Mediola. lib. 2. de fide cap. 4. ad Gratianum Imperatorem.

Ioannis 3

Ephes. 4

1. Corin 4

Idē in eodem libro.

Item alio loco in eodem libro inter cætera: Sileant igitur inanes de sermonibus quæstiones, quia regnum Dei (sicut scriptum est) non in persuasione verbi est, sed ostensione virtutis. Seruemus distinctionem diuinitatis & carnis. Vnus in vtroque loquitur Dei filius, quia in eodem vtraque natura est. Et si idem loquitur, non vno semper loquitur modo. Intende in eo nunc gloriam Dei, nunc hominis passiones. * Quasi Deus loquitur, quæ sunt diuina, quia verbum est: quasi homo dicit, quæ sunt humana, quia in ea substantia loquebatur.

Alias, Qui quasi.

Ex ca 6. eiusdē Ambro. lib. 10 de incarn. dñi contra Apollinaristas.

Eodē li. & capitulo.

Alias, hic

Alias, cōmemorat.

Alias, Irenensem.

Item eiusdem in libro de incarnatione domini contra Apollinaristas: Sed dum hos redarguimus, emergunt alij, qui carnem domini dicant & diuinitatem vnius naturæ. Quæ tantum sacrilegium inferna vomuere? Iam tolerabiliores sunt Ariani, quorum per istos perfidiæ robur adolescit, vt maiore contentione adserant patrem, & filium, & spiritum sanctum vnius non esse substantiæ, quia isti diuinitatem domini & carnem substantiæ vnius dicere tentauere. Item infrà: Et * hi mihi frequenter Nicæni Concilij tractatum se tenere * commemorant. Sed in illo tractatu patres nostri non carnem, sed Dei verbum vnius substantię cum patre esse dixere. Et verbum quidem ex paterna processisse substantia, carnem autem ex virgine esse confessi sunt. Quomodo igitur Nicæni Concilij nomen obtenditur, & noua inducuntur, quę nunquam nostri sensere maiores? & reliqua.

Lib. 7 epi. 47. epistolaris eiusdem.

Philip. 2

Psalm. 44

Galat. 4

Item eiusdem ad * Sabinum Episcopum inter cætera: Vnde pulchrè Apostolus eiusdem verbi repetitione vsus est, dicens de domino Iesu Christo: Cùm in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens. Quid est, in forma Dei, nisi in plenitudine deitatis, in illa perfectionis diuinæ expressione? Ergo cùm esset in plenitudine diuinitatis, exinaniuit se, & accepit plenitudinem naturæ & perfectionis humanæ. Sicut Deo nihil deerat, ita nec hominis consummationi, vt esset perfectus in vtraque forma. Vnde & Dauid dicit: Speciosus forma præ filijs hominum. Concluditur Apollinarista, nec quo se vertat, habet, suis cluditur retibus. Ipse enim dixit, formam serui accepit, non seruus locutus est. Iterum ergo interrogo: Quid est in forma Dei? Respondit, in natura Dei. Sunt enim (ait Apostolus) qui non sunt natura dij. Quæro, quid sit, formam serui accipiēs? Sine dubio perfectionem naturæ, & conditionis, vt dixi, humanæ, vt esset in ho-

hominum similitudine. Et pulchrè, non carnis, sed hominum dixit similitudi-
nem, quia in carne eadem est. Sed quia sine peccato erat solus, omnis autem ho-
mo in peccato, in specie hominis videbať. Vnde & Propheta ait: Et homo est,
& quis cognoscit eum? Homo secundum carnem, sed vltra hominem diuina o- Hiere. 17
peratio. Deniq; cùm leprosum tangeret, homo videbatur, sed vltra hominem, Matth. 8
cùm mūdaret. Et cùm Lazarum mortuum fleret, mortuum quasi homo flebat, Ioannis 11
sed supra hominē erat, cùm mortuum * vinctis iuberet pedibus exire. Homo Ioannis 19 Matth. 27
videbatur, cùm penderet in cruce, sed supra hominem, cùm reseratis tumulis Alias, hūc
mortuos suscitaret. S. Augustini Episcopi Hipponensis Ecclesiæ ad Darda Ex episto.
num inter cætera: Noli itaq; dubitare, ibi nunc esse hominem Christum, vnde B. August. Hippo. ad
venturus est, memoriterq; recole, & fideliter tene Christianam confessionem, Dardanū.
quoniam resurrexit à mortuis, ascendit in cœlum, sedet ad dexteram patris, nec
aliunde quàm inde ad iudicandos venturus est viuos & mortuos. Et sic ventu-
rus est illa angelica voce testante, quemadmodum est ire visus in cœlum, id est, Actor. 1
in eadem forma carnis atq; substantia, cui profectò immortalitatem dedit, natu
ram non abstulit. Item eiusdem in epistola ad Volusianum inter cætera: Nunc Eiusdem ex episto.
verò ita inter Deū & homines mediator apparuit, vt in vnitate personæ copulās ad Volusianum.
vtranq; naturā, & solita sublimaret insolitis, & insolita solitis tēperaret. Item Tracta. 78
eiusdē in expositione Euangelij secundū Ioannem inter cætera: Quid igitur hæ post mediū, vbi su
retice, cū Christus sit Deus & homo, loquitur vt homo, & calumniaris Deo? Ille pra statim
in se naturam commendat humanam, tu in illo audes deformare diuinam? post.
Et iterum infrà: Agnoscamus geminam substantiam Christi, diuinam scilicet,
qua æqualis est patri, humanam, qua maior est pater. Vtrumq; autem simul,
non duo, sed vnus Christus, ne sit quaternitas, non Trinitas Deus. Sicut enim v-
nus est homo, anima rationalis & caro, sic vnus est Deus, Christus & homo, ac
per hoc Christus est Deus, anima rationalis & caro. Christum in his omnibus,
Christum in singulis confitemur. Quis est ergo, per quem factus est mundus?
Christus Iesus, sed in forma Dei. Quis est sub Pontio Pilato crucifixus? Chri-
stus Iesus, sed in forma serui. Item eiusdē, cuius suprà: Quis non est derelictus Quasi con
in inferno? Christus Iesus, sed in anima sola. Quis resurrecturus, triduo iacuit in tinue post
sepulchro? Christus Iesus, sed in carne sola. Dicitur ergo in his singulis Christus. præmissa.
Verùm hæc omnia non duo, vel tres, sed vnus est Christus. Ideo ergo dixit: Si Ioannis 4
diligeretis me, gauderetis vtiq;, quia vado ad patrem, quoniam naturæ huma-
næ gratulandum est, eò quòd sic adsumpta est à verbo vnigenito, vt immortalis
constitueretur in cœlo, atq; ita fieret terra sublimis, vt incorruptibilis puluis se-
deret ad dexteram patris. S. Ioannis Constantinopolitani Episcopi & con- Ioann. Epī Consti. ex
fessoris in homilia de cruce & latrone: Sed cur cum cruce veniat, videamus, sci- homilia de
licet vt hi, qui eum crucifixere, suæ sentiant dementiæ cæcitatem. Et ideo impu cruce & la
dentiæ eorum signum portatur. Ideo Propheta ait: Tunc lamentabuntur om- trōe inter medīū &
nes tribus terræ, videntes accusatorem, & agnoscentes peccatum. Et quid finem eius
mirum est, si crucem portans adueniet, quando & vulnera corporis ipsa de- dē homi.
monstrat? Tunc enim (inquit) videbunt, quem * confixere. Et sicut post re- Zacha. 12 Alias, pupugerunt.
surrectionem, Thomæ voluit diffidentiam confutare, & illi clauorum loca
monstrauit, & lateris vulnera declarauit, & dixit, mitte manum tuam, & vide, Zacha. 12
quoniam spiritus carnem & ossa non habet, sicut me vides habere: sic & tunc Ioannis 19
ostendet vulnera, crucémque demonstrabit, vt ostendat illum se esse, qui fu- Ioannis 20
erat crucifixus. Item eiusdem in homilia de ascensione domini: Nam sicut duo Lucæ 24
bus iurgio separatis, vnus in medio positus, altercantium litem, discordiamq; Eiusdē Ioannis ex
dissoluit, ita & Christus fecit. Deus nobis iustè irascebatur, & nos contemne- homi. de
bamus iratum, & clementem dominum declinabamus, & se medium Chri- ascēsione.
stus ingessit, & sociauit vtramque naturam, & nobis quod imminebat sup-

Ante medium illius homi. cuius supra. Psalm. 109 Matth. 22 Genesis 3 In homi. medio ubi supra.

plicium, ipse sustinuit. Item eiusdem in eadẽ homilia inter cætera: Christus igitur nostræ naturæ primitias obtulit patri, & oblatum donum miratus est pater. Quod tanta dignitas offerebat, & quod offerebatur, nulla macula fœdabatur. Nam & suis manibus suscepit oblatum, & suæ sedis fecit esse participẽ, & quod plus est, ad partem suæ dexteræ collocauit. Cognoscamus, quis ille est, qui audiuit, sede ad dexterã meam, q̃ natura est, cui dixit, esto meæ particeps sedis. Illa natura, quæ audiuit, terra es, & in terrã ibis. Item eiusdẽ in eadẽ homilia inter cætera: Quo sermone utar, quo verbo dicam, reperire nõ possum. Natura fragilis, natura contẽpta, & omnibus mõstrata deterior, omnia vicit, oẽa superauit, & omnibus hodierna die meruit excelsior reperiri. Hodie angeli diu vota desiderata receperunt, hodie archangeli, q̃d multo tẽpore cupiebant, inspicere valuerunt. Naturã nostram in sede dominica ipsi immortali fulgentẽ gloria uiderunt.

Theoph. Alexandri ni ex epi. per Aegyptũ missa. Psalm 13 Psal. 143 2. Corin. 8 Matth. 1

S. Theophili Episcopi Alexandrini de epistola paschali, quã p Aegyptũ destinauit: Cuius rei testis est ille, qui loquit: Omnes declinauere, simul inutiles facti sunt. Et prophetæ Christi auxiliũ deprecantes: Domine, inclina cœlos tuos & descende. Non vt mutaret locum, in quo omnia sunt, sed vt propter salutem nostram, carnem humanæ fragilitatis adsumeret, Paulo apostolo eadem concinente: Cũ m esset diues, pro nobis pauper factus est, vt nos illius paupertate ditaremur: venitq; in terras, & de virginali vtero, quẽ sanctificauit, egressus homo, interpretationem nominis sui Emmanuel, id est, nobiscum Deus, dispensatione confirmans, mirum in modum cœpit esse, quod nos sumus, & non desijt esse, quod erat, sic adsumens naturam nostram, vt quod erat ipse, non perderet. Quanquam enim Ioannes scribat, verbum caro factum est .i. alijs verbis, Deus homo factus est, verbũ tamen non est versum in carnẽ, quia nunquã Deus esse cessauit. Ad quem & spiritus sanctus loquitur: Tu autem idem ipse es. Et pater de cœlo contestatur, & dicit: Tu es filius meus dilectus, in quo mihi benẽ complacui. Vt & homo factus, nostra confessione permanere dicatur, quod fuit priusq; homo fieret, Paulo nobiscum eadem prædicante: Iesus Christus heri & hodie, idẽ ipse & in æternum. In eo ẽm quod ait, ipse, ostendit eum pristinã non mutasse naturã, nec diuinitatis suæ imminuisse diuitias, qa propter nos pauper effectus, plenã similitudinẽ nostrę cõditionis adsumpserat. Itẽ eiusdẽ in alia epistola paschali cõtra Originẽ inter cætera: Vnus filius patris, nostriq; mediator, nec æqualitatem eius amisit, nec à nostro consortio separatus est. Inuisibilis Deus, & visibilis homo forma serui absconditus, & dominus gloriæ cõfessione credentiũ cõprobatus. Neq; enim priuauit eum pater naturæ suæ nomine, postquã pro nobis homo, & pauper effectus est, nec in Iordane fluuio baptizatum altero appellauit vocabulo, sed filium vnigenitum, tu es filius meus dilectus, in quo mihi benẽ complacui. Nec similitudo nostra in diuinitatis est mutata naturam, nec diuinitas in nostræ naturæ versa est similitudinem.

Ioannis 1 Psalm. 101 Hebræ. 1 Matth. 3 Marci 1 Lucæ 3 Hebræ. 13 Matth. 3 Marc. 1 Lucæ 3

Grego. Nazian. in homilia de Epiphania post medium. Idẽ vbi supra circa mediũ me dij & finis. Alias, Cappadocia.

S. Gregorij Episcopi Nazianzæni in homilia de Epiphania inter cætera: Cũm ergo processisset ex virgine Deus, in ea, quam adsumpserat, humana natura, vnum è duobus sibi inuicem contrarijs, existens carne & spiritu, aliud in Deũ adsumitur, aliud deitatis gratia præstat. Itẽ infrà: Missus est quidẽ, sed vt homo. Duplex ẽm erat in eo natura. Inde deniq; & laborauit ex itinere, inde & esurijt, & sitiuit, & cõtristatus est, & fleuit humani corporis lege. S. Basilij Episcopi * Cappadociæ. Cũm ergo quædã in Christo ita videmus humana, vt nihil à cõmuni mortaliũ fragilitate distare videantur, quædam ita diuina, quæ nulli alij, nisi illi ineffabili naturæ conueniant deitatis, hæret humani intellectus angustia, & tantę admirationis stupore perculsa, quo declinet, quid teneat, quo se vertat, ignorat. Si hominem putet, deuicto mortis regno cum spolijs redeuntem à mortuis cernit. Propter quod cum omni metu & reuerentia contẽplandum est, vt in vno, eodemq;

demq; ita vtriusq; naturæ veritas demonstretur, vt neq; aliquid indignum & indicens de diuina illa & ineffabili substantia sentiatur, neq; rursum, quæ humanitus gesta sunt, fallis illusa imaginibus æstimentur.

Cyrilli Episcopi Alexandrini. S. Cyrilli Episcopi Alexandrini: Homo nominatus est, cùm sit natura Deus Dei patris verbũ, quĩ similiter vt nos, sanguini cõicauit & carni. Sic eñ in terris apparuit, nõ amittẽs id q̃d erat, sed adsumens humanitatis naturã in sua ratione perfectã. Item eiusdem in libro, qui dicitur Golia: Vnus igitur est, & ante incarnationem Deus verus, & qui in diuinitate mansit, * in qua erat, est & erit. Non * discernendum igitur vnum dominũ Iesum Christũ in hominem seorsum, & seorsum in Deum, sed vnum eundemq; Iesum Christum esse dicimus, non ignorantes differentias naturarũ, sed eas inconfusas, inter se seruantes. Itẽ cuius supra: * Dicitur nanq; tanquam aliud in alio inhabitare, id est, diuinã naturã in humanitate non perpressam commixtionem, vt esset, quod non erat. Quicqd eñ in alio habitare dicĩ, non ipsum fit tale, quale est id, * in quo habitat, sed aliud in alio magis intelligĩ. At verò in verbi natura, & humanitatis nobis solã differentiã designat diuersitas naturarum. Vnus eñ ex vtraq; intelligĩ Chr̃us. Ergo incõfusione (vt antè dixi) seruata, inhabitasse ait verbũ in nobis. Scit eñ vnũ esse filium vnigenitum, carnẽ factum & hominẽ. Item cuius suprà ad Nestorium: Ait igitur sancta & magna synodus ipsum, qui est ex Deo patre natus naturaliter, filium vnigenitum, Deũ verum de Deo vero, lumen de lumine, per quem, & cum quo omnia fecerit pater, hunc descẽdisse, incarnatum esse, & hominem factum, passum esse, resurrexisse tertia die, & ascendisse rursus * ad cœlos.

Hęc nos seq verba debemus, his nos cõuenit obtẽperare dogmatibus, cõsiderantes quid sit incarnatũ esse, & hominẽ factũ Dei verbum. Non eñ dicimus, quòd Dei natura conuersa vel immutata, facta sit caro, nec quòd in totum hominem, qui est ex anima & corpore, transformata sit, sed illud magis, quòd carnẽ, animatam anima rationali, sibi copulauerit verbũ, & substantialiter, ineffabiliter, & irreprehensibiliter factus sit homo, & nuncupatus sit etiam filius hominis, non nuda tantummodo voluntate, sed nec adsumptione sola personæ, sed quòd diuersæ quidem naturæ in vnum conuenerint, vnus tamen ex ambabus Christus & filius, non euacuata aut sublata diuersitate naturarum per coniunctionem, sed quia simul nobis effecerunt vnum Deum, & Christũ, & filium, id est, diuinitas & humanitas, per arcanam illam, ineffabilemq; copulationis adunationem. Itaq; is, qui ante secula omnia est natus ex patre, etiam ex muliere carnaliter dicĩ procreatus in tempore. Non quia diuina ipsius natura de sacra virgine sumpsit exordium, nec q̃ propter seipsam opus habuit secũdo nasci post illam natiuitatem, quã habebat ex patre, (est eñ ineptũ & stultũ hoc dicere, quòd is, qui ante omnia secula est consempiternus patri, secũdæ generationis eguerit, vt esse inciperet) sed q̃a propter nos & propter nostram salutem naturã sibi copulauit humanam, & processit ex muliere, idcirco dicĩ natus esse carnaliter. Neq; eñ * prius natus est homo cõmunis de sancta virgine, & tunc demũ habitauit in eo verbũ, sed in vulua, vteroq; virginali, * secũ carnẽ cõiunxit, & sustinuit generationẽ carnalẽ, carnis suæ natiuitatẽ, suam faciens. Sic illum dicimus & passum esse & resurrexisse, non quia Deus verbum in sua natura passus sit, aut plagas, aut clauorum transfixiones, aut alia vulnera susceperit (Deus namq; incorporalis extra passionem est) sed quia corpus illud, quod ipsius proprium factum est, * passum est, ideo hæc omnia pro nobis ipse dicĩ passus. Inerat eñ in eo corpore, quod patiebatur, Deus, qui pati non poterat. Simili modo & mortem ipsius intelligimus. Immortale eñ & incorruptibile est naturaliter, & vita, & viuificans * Dei verbum. Sed quia corpus ipsius proprium, gratia Dei, iuxta Pauli vocem, pro omnibus mortem gustauit, idcirco ipse dicitur mortem passus esse

pro

Eiusdẽ ex libr. dicto Golia.
Alias, id quod.
Alias, discernendo.
Alias, Certum est.
Alias, q̃d.
Idẽ Cyrillus in epi. ad Nestoriũ, & habeĩ tpe Ephesini conc. sub Celest. Papa.
Alias, in.
Alias, primum.
Alias, secũ carne.
Alias, hoc sustinuit.
Alias, Deus.
Hebra. 2

Alias, ipse

pro nobis. Non quòd * in se mortem esset expertus, quantum ad ipsius naturam pertinet (insania est enim, hoc vel sentire, vel dicere) sed quòd (vt suprà diximus) caro ipsius mortem gustauit. Ita & resurgente carne, ipsius rursus resurrectionem dicimus, non quia in corruptionem ceciderit (quod absit) sed quia eius resurrexit corpus. Ita Christum vnum & dominum confitemur, non tanquam hominem cum verbo coadorantes, ne diuisionis quædam species inducatur, sed vnum iam & eundem adorantes, quia non est alienum à verbo corpus suum, cum quo ipsi etiam adsidet patri. Nec hoc ita dicimus, quasi duobus filijs adsidentibus, sed vno cum carne per vnitatem, quasi talem copulationem factam per substantiam, aut quasi * passibilem, aut quasi parum decoram, voluerimus accipere, in id incidimus, vt duos filios esse dicamus. Necesse est enim discernere, & dicere hominem separatim fuisse sola filij appellatione honoratū, & rursum verbum, quod est ex Deo, * & nomine, & veritate, filium Dei, sed discernere in duos filios non debemus vnum dominum Iesum Christum. Neque enim id adiuuat rectam fidei rationem, licet nonnulli, nescio, quam perhibeant copulationem personarum. Non dixit enim scriptura, verbum Dei personam hominis sibi adsumpsisse, sed carnē factū esse. Id aūt ōndere est Dei verbum, similiter ac nos * participationem habuisse carnis & sanguinis, & corpus nostrum propriè suum fecisse, & hominem ex muliere processisse, non abiecta nec deposita deitate, aut generatione illa, quam habebat ex patre, sed mãsisse etiam in adsumptione carnis Deum, quod erat. Hoc itaq; rectæ fidei ratio protestatur. In tali sensu sanctos patres fuisse cōperimus. Ideo illi nō dubitauere sanctam virginem dicere theotocon, non quòd verbi natura, deitasq; in sancta virgine sumpsit exordium, sed quòd ex ea natum sit sacrum illud corpus, animatum anima rationali, cui substantialiter adunatum Dei verbum, carnaliter natum esse dicitur.

Alias, impassibilē, vel, impossibilē, vel prępassibilem.

Alias, in homine, in Ioannis 1

Alias, participium, vel, participatum.

Epistola nonagesimaoctaua eiusdem ad Faustum presbyterum.

Dilectissimo Fausto presbytero Leo Episcopus salutem.

GRatum semper est mihi tuam alloqui charitatem, & affectum salutatiōis exoluere, quoniam scio te & probabilem & syncerissimæ fidei esse custodem, & qui non circunducitur omni vento doctrinæ, sed in fundamēto prophetarum & apostolorum (qui Christus est) firmè cōsistere, vt quum venerit filius hominis in diuinitate sua ad purgationem totius mundi, in electione reperiaris frumentum æternitatis, qui dignus thesaurizari possis in horreis. Susceptis itaq; literis per filiū meum Parthenium reciprocam salutationem exoluens, exhortor tuam beatitudinem fili charissime, vt non cōfundaris de Euangelio generationis domini Iesu Christi, filij Dauid, filij Abraham secundum carnem, quoniam hæc fides vincit mundum, quādo quis credit, quia Christus est filius Dei. Si quæ verò fidei quæstiōes inueniuntur, admonemus vt de his, quæ ad communem vtilitatem pertinent, latius nobis scribas, libenter suscipientibus, qui ista detulerint.

Epistolarum D. Leonis
FINIS.

CASTI-

❧CASTIGATIONES
QVAEDAM ET SCHOLIA IN D. LEONIS
Epiſtolas decretales.

PRæter cæteras D. Leonis epiſtolas, magno iudicio correctas & illuſtratas, potiſſimum quidē integritati priſtinæ hic reſtituetur inſignis illa, decima videlicet ad Flauianum Conſtantin. Epiſcopum olim deſtinata. Hæc quum in cunctis fere exemplaribus deprauata hactenus, vbique circumferatur, emaculate tamen ex hac officina noſtra prodijſſet, ſi aliquanto maturius doctorum hominum cenſuram iſtam accepiſſemus. Nunc quod ſerius allatum eſt præter expectationem noſtram, plerisque alijs etiam non perperam adiectis, viſum eſt hoc demum in loco reponere, vt ne qualicunque hac commoditate ſtudioſus lector omnino defraudatum ſe a nobis queri poſſit. Et eſt hæc illa, de qua diximus, longe quidem omnium celeberrima epiſtola, non ſolum a D. Leone citata ſæpius, verum etiam in Concilio Chalcedonenſi lecta ſolenniter, & ab omnibus illic patribus apprime comprobata. Nec id quidē ſine fauſtis eiuſcemodi acclamatiōibus: Hæc vera fides, hæc ſancta fides, hæc ſempiterna fides: in hac baptizati ſumus, in hac baptizamus, omnes ita credimus. Papa Leo ſic credit, Papa Leo ita interpretatus eſt. Leo ſic ſapit, ita credit, ita ſcripſit. Rurſus poſt auditam eiuſdem epiſtolæ lectionem, vnus Epiſcoporum omnium clamor eademq; vox attollitur: Hæc patrum fides, hæc apoſtolorum fides, omnes ita credimus, orthodoxi ita credimus, anathema qui ita non credit. Petrus per Leonē ita locutus eſt, apoſtoli ita docuerunt, Leo pie & vere docuit, ſicut Leo, ita credimus, noſtrum nullus dubitat: nos iam ſubſcripſimus. Qui non ei ſubſcribit, hæreticus eſt. Sed prolixum eſſet ſingulatim reliqua commemorare, tum ex cognitione dicti Concilij ſecunda, tum ex actione quarta. Frequens enim illic mentio eſt, nec ſine conſtanti laude ſuperioris epiſtolæ ſicut & quarundam aliarum. Illius honorificam mentionem facit & Papa Gelaſius, c. Sancta Romana, diſt. xv. Item epiſtolā, inquit, B. Leonis Papæ ad Flauianū Epiſcopum Conſtantinop. deſtinatam (recipit Eccleſia catholica) cuius textū aut vnum iota ſi quiſquam idiota diſputauerit, & non in omnibus eam venerabiliter acceperit, anathema ſit. Rationem eiuſdē epiſtolæ ſummamq; perſtringit Gennadius in ſuo virorum illuſtrium catalogo, cuius verba ſic habent: Leo vrbis Romæ Epiſcopus ſcripſit ad Flauianum Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Epiſcopum, aduerſus Eutychen presbyterum, qui tunc

ambitione Episcopatus noua in Ecclesia moliebatur inducere, epistolã. In qua admonet eum, vt si confiteretur errorem & polliceretur emendationem, eum reciperet: si autẽ persisteret in incepto, cum sua hæresi damnaretur. Simul docet in ipsa epistola & diuinis confirmat testimonijs, dominum Iesum Christum sicut paternæ diuinitatis verum filium, ita verum humanæ naturæ esse hominem credendum, id est, ex carne virginis carnem traxisse & non de cœlo corpus sibi exhibuisse, sicut Eutyches adserebat. Hucusque Gennadius. Vetustiores etiam nonnulli, inter quos Rusticus est diaconus & Liberatus Carthaginensis, Archidiaconus, hanc ipsam epistolam tomum appellant, sed ille iustam huius defensionem aduersus Acephalos toto pene libro complexus est, hic sat habuit, quia historiographus, rei gestæ narrationem, sanctosque pontificis labores percurrere. Nec est sane obscurum ex epistola lxix. quæ supra folio cxxix. ad Martianum Augustum scribitur, viuo etiam ipso Leone multis in locis vitiatam fuisse eandẽ ad Flauianum decimam epistolam, ita vt grauiter queratur ipse, quorundam hæreticorum versutam nequitiam ad conturbandam aliorum simplicitatem verba illic pleraque & syllabas commutasse, multisque modis adulterasse, quo iam tum Nestorianum potius quam Christianum autorem referre videretur. Ac proinde rogatur Imperator, vt in Græcam dictionem fideliter eam epistolam transfundi curaret, suæque maiestatis sigillo Iudicibus Alexandrinis traderet consignatam. Nunc ad restituenda loca tot modis laudatæ huius epistolæ descendamus.

Folio xciiij. columna secunda, linea ix. sic legendum docent vetusti codices: Cùm enim Deus & omnipotens & æternus pater creditur, consempiternus eidem filius demonstratur. Alia quoque lectio sic habet: Cùm enim Deus, & omnipotens, & pater creditur, &c.

Eadem columna, linea xviij. Vbi codex noster habet, quem in peccatum cõtaminare, facsic legas, quem nec peccatum (siue peccantem) contaminare, &c. Nam variant in lectione collati codices.

Eadem rursus columna, linea xxxviij. scrutatoriè, non autem frustratoriè noster vetus codex legit. Expungenda sunt & illa in margine: Alias, vocabunt. Et rursus: Alias, humeros. Locus autem ex Esaia est capite nono.

Eadem quoque columna, linea xli. Desunt verba duo. Sic enim legendum: Ad beatam Mariam semper virginem angelus ait, &c. Rursus linea xliiij. post voculam concepti, notam aufer interrogationis. Ac statim post: Sed non ita nobis &c. vox, nobis, desideratur in æditione nostra.

Folio xcv. columna prima, linea viij. Redundat, est, vt sic legas, totus in suis, totus in nostris.

Sequenti linea pro creator, quidam codices legunt, creaturæ. Priores quoque duæ annotationes marginales eradendæ, sed posteriori substituendum istud: Alias, nostri est natura, videlicet iuxta fidem aliorum codicum.

Eadem columna, linea decima à fine: Vnum horum, inquit, coruscat miraculis, aliud succumbit miserijs, &c̃. Locus hic à Rustico diacono exponitur non ita

pro-

procul à fine sui operis contra Acephalos. Verba Rustici sic habent: Sanctissimus Leo de propria inquit ipsius verbi natura, quia coruscat miraculis. De carne verò, quod reliquum est, quia Deus verbum propria natura non contulit. Reliqua non ita procul à fine operis inueniri iam admonuimus.

Eiusdem folij columna altera, linea xij. rediuiuum leges, nō recidiuum. Dein linea xiiij. portam, non portas. Tum linea xvi. Dei & hominis, non autem homine.

Ibidem initio capitis v. Propter hanc ergo vnitatem. Deest ergo.

Linea xxv. omnes etiam in symbolo confitemur. Aliâs leguntomnis etiam in symbolo Ecclesia confitetur.

Linea xxix. Hic locus quia mutilus extat, sic complendus est ad fidem vetustorum codicum: Cumq; illi diuersas aliorum opiniones retexuissent: Vos autem, ait, quem me esse dicitis? (Dein hæc inserantur). Me vtiq; qui sum filius hominis, & quem in forma serui atq; in veritate carnis adspicitis, quem me esse dicitis? Vbi beatus Petrus, &c. Nota bis interim Christiane lector, quòd cùm alias sæpe, tum hoc loco significanter à Leone dictum sit, Petrum à principali petra soliditatem & virtutis traxisse & nominis. Nam & diuus ille Cyprianus docet vnitatem Ecclesiæ ab vnitate Episcopatus Petri pendere. Quanquam verò idem Cyprianus ex Christi verbis post resurrectionem habitis parem cæteris apostolis cum Petro facit potestatem, nimirum quantum ad remissionem peccatorum attinet, nihilo secius ex alijs, quæ dixerat prius, ita præfert Petrum, vt exordium Ecclesiæ post Christum à Petro tanquam ab vnitate quadam fuisse profectum affirmet. Hinc & vetustior Leone Dionysius Areopagita, subinde summum, nec rarò verticalem appellauit Petrum præ cæteris, vt à quo Iacobum etiam Hierosolymis Episcopum fuisse constitutū testatur ipse Chrysostomus, agnoscens in Petro & caput & principem & ducem & os cunctorum apostolorum.

Linea viij. à fine, figuras lege, non fixuras.

Folio xcvi. columna prima, linea ij. Antichristi, non Antichristus leguntalij, fidem Græcorum sequuti.

Quarta linea, pro imprudentissimis, legit̃ & impudentissimis. Et paulo post, Dei lauacro, &c̃. codices rectius nonnulli sic legunt, & lauacro.

Sequitur post nouem penè lineas, quoniam Christus est veritas. Hic attestantibus tam manuscriptis quàm Græcis exemplaribus lege: quoniam spiritus est veritas.

Linea prima capitis vi. responderet, pro responderit legunt alij.

Linea xij. à fine sic corrige, imprudentia hominis. Ac statim post, vbi nos po suimus, etiā ab hac sensus sui macula per te purgetur, variant exemplaria, dum quædam sic habent, etiam ab hac sensus sui peste purgetur, quædam hoc modo etiam, ab hac sensus sui prauitate purgetur.

Linea à fine sexta: De quo si fideliter atque vtiliter dolet, & quàm rectè mota, &c̃. In alijs commodius ita legi videtur ac distingui: vt colon ante maiusculum D. expungatur, & minusculo D. subsequente sic habeas: de quo fideliter atque vtiliter non dolet. Rursus à maiuscula nouam inchoans sententiam pergas legere: Et quāuis rectè mota sit Episcopalis autoritas, vel si serò cognoscit. Vbi rursus alij codices habent, vel si recognoscit.

Columna sequente, linea secunda, fides vestra, probatior lectio, fides vera. Et linea proxima, pro sectatoribus quidam seruant, rectoribus. Hucusq; satis in decimam illam D. Leonis epistolam, hactenus tantopere vitiatam.

Leui quoq; brachio ac uelut in transcursu nunc reliquas attingemus, & in his adnotaturi forte minutissima quædã, & utinam quæ desiderantur omnia, siue quod ter magni Leonis summa dignitas id a nobis optime promereatur, siue quod nostrã hic diligentiam studiosis lectoribus maxime commendatum iri postulemus. Eam autem operam non illibenter suscepimus, præsertim adiuti peruetustis quibusdam exemplaribus.

EPistola prima, folio nimirũ lxxxvij. quæ nobis decreta proponit verè apostolica, vt sunt autoris huius omnia, non parum illustrat Paulinam illam sententiam Timotheo primùm commendatam: Manus, inquit, citò nemini imposueris, neq; communicaueris peccatis alienis. Atq; huc præcipuè spectat epistolarum sequentium scopus, duo quædam capita complectens. Primum, vt ad Ecclesiasticas functiones seu gradus indigni quàm minimè adsumantur. Indigni statim illi notantur, seruilis conditionis homines aut natalium splendore destituti, necnon laici bigami, viduarum mariti, auari, sordidi, fœneratores. Alterum, vt iam in clerum adlecti concordi studio ad normam Ecclesiasticæ disciplinæ se suaq; omnia instituant, quinimo, si opus sit, seueritate canonica ad præstandum hoc officium & retinendam pietatem impellantur. Vtrunque munus Episcoporum est propriè, quorum proinde socordia in publicam totius Ecclesiæ ignominiam certamq; perniciem redundet necesse est. Nam vt Leonis etiam verbis ad Iulianum Aquileiensem scriptis vtamur: Inferiorum ordinum culpæ ad nullos magis referendæ sunt, quàm ad desides negligẽtesq; rectores, qui multam sæpe nutriunt pestilentiam, dum austeriorem dissimulant adhibere medicinam. Hic eos nobis audire videmur, qui verbo Dei contenti, reliqua ferè scripta contemnunt. Quorsum opus, inquient, canonibus patrum? quam autoritatis vim obtinent epistolæ, quas vocant decretales? Illud igitur cum primis aduerti decet ab omnibus orthodoxis, hanc fuisse semper, ac etiamnum esse catholicorum consuetudinem, vt fidem veram & Christianam religionem duobus approbent modis: Primum diuini scripturarum canonis autoritate: dein Ecclesiæ catholicæ traditione. Testis Basilius de spiritu sancto libro xxvij. & xxix. testis & Augustinus ad Casulanum presbyterum scribens, & omnium ille vetustissimus Irenæus. Non quòd canon sacrarum scripturarum ad vniuersa sibi nõ sufficiat, sed ob id, quòd verba diuina pro suo plerique arbitratu intelligentes, adeoq; deprauantes, varias inde & opiniones & errores concipiant. Quare Vincentio Lirenensi prisciq; semper omnibus necessarium planè videtur, vt ad vnam Ecclesiastici sensus regulam scripturæ cœlestis intelligentia dirigatur, ne aut ab vnitatis integritate in partem schismatis abrumpamur, aut è vetustatis religione in hæreseon nouitates præcipitemur. Atqui hæretici esse nolint, hisce duobus inhæreant oportet, quæ nimirum vel antiquitus ab omnibus Ecclesiæ catholicæ sacerdotibus vniuersalis Concilij autoritate fuerint decreta, vel si qua noua exurgat quæstio, nullo fortè Concilio definita, vt ad sanctorum patrum, præcipuè pontificũ recurrãt sententias. Ita libenter egit omniũ ille doctissimus sanctissimusq; Theologus, qui suæ quoq; fidei rationem Damaso pontifici dedit examinandam. Hæc est, inquit, fides Papa beatissime, quam in Ecclesia catholica didicimus, quamq; semper tenuimus & tenemus. In qua si minus peritè aut parum cautè aliquid fortè positum est, emendari cupimus à te, qui Petri & fidem & sedẽ tenes. Sin autem hæc nostra confessio, apostolatus tui iudicio comprobatur, quicunq; me culpare voluerit, se imperitum vel maleuolum, vel etiam non catholicum, non me hæreticum comprobabit. Sic Hieronymus ille, qui &

Luci-

Luciferianos oppugnans, Ecclesiæ salus, ait, in summi sacerdotis dignitate consistit: cui si non exors quædam & omnibus præeminens detur potestas, tot in Ecclesijs efficientur schismata, quot sacerdotes. Quid multa? Si iudicium est in Ecclesia, nónne certum erit, id est, in certo loco, ac tribunali certo, personaque certa? Quale alioqui iudicium esset, quod nesciretur, nisi quale volunt hæretici? ne scilicet deprehendi valeant ac damnari. Si ergo certum erit iudicium, vbínam illud constituetur? in pedibus, aut tibijs, aut brachijs? an potius in capite corporis huius, quod est Ecclesia? Quis iam nisi demens dubitabit, capiti conuenire iudicium? Sed quod potest aliud vnquam esse caput, nisi cui dictum est, æterno verbo adhuc loquente: Tu es Petrus, &c. Petrus est, qui sedi illi præsidet, quam domini spiritu primus ille Petrus elegit, vt ibi de cathedra pertonaret, & quam proprio quidem sanguine cum Paulo fratre, vt ibi sapientia potestati coniuncta intelligeretur, Dei prouidentia consecrauit. Huc spectat, quod præclarè scripsit ad Anastasiũ noster Leo, in connexione corporis Ecclesiastici prorsus vnitatem requiri, maximè verò sacerdotum concordiam, quibus cùm dignitas sit communis, non esse tamen ordinem generalem. Nam & inter beatissimos apostolos in similitudine honoris fuit discretio quædam potestatis, & cùm omnium par esset electio, vni tamen datum est, vt cæteris præemineret. De qua forma, Episcoporum quoque orta est distinctio, & magna dispositione prouisum, ne omnes sibi omnia vendicarent, sed essent in singulis prouincijs singuli, quorum inter fratres haberetur prima sententia: & rursus quidam in maioribus vrbibus constituti sollicitudinem susciperent ampliorem, per quos demum ad vnam Petri sedem vniuersalis Ecclesiæ cura conflueret, nihilque vnquam à suo capite dissideret. Quod igitur apostolici muneris sacramentum ad omnium apostolorum officium pertinere summus Deus voluit, in beatissimo Petro eodemque omnium apostolorum primo principaliter collocauit, vt ab ipso quasi quodam capite dona sua velut in corpus omne diffunderet, atque exortem se prorsus diuini esse ministerij intelligeret, quisquis à Petri soliditate recedere non dubitaret. Atque hæc omnia, ne longius euehamur, eò sanè pertinẽt, vt irrefutabilem Gelasij sanctissimi Papæ sententiam confirmemus. Decretales, inquit, epistolas, quas beatissimi Papæ diuersis temporibus ab vrbe Romana pro diuersorum patrum consolatione dederunt, venerabiliter suscipiendas decernimus. Huic affine prorsus est Leonis illud capite v. in epistola prima, quæ magna vehemẽtia custodiri mandat omnia decretalia constituta, tam Innocẽtij quàm prędecessorũ aliorum Pontificum, quæ quidem de Ecclesiasticis ordinibus & canonum promulgata sunt disciplinis. Eiusmodi constitutiones complures in decretis adferuntur distinctione xix. Vt verò ad primam epistolam veniamus, consulto illud præterire non possumus, quod secundo capite tum ab Ecclesiasticis officijs, tum à sacerdotali nomine procul arceri iubentur, quotquot ad sacerdotium vel viduarum mariti, vel numerosis impliciti coniugijs accedunt. Non quòd secundæ nuptiæ post defunctam coniugem planè damnabiles habeantur, sicut peruerso Montani dogmate illusus etiam Tertullianus ille censuit, sed quòd iam inde ab apostolorum temporibus, repetisse coniugium probabilem incontinentiæ suspicionem adferret, præsertim ijs, qui Christi populo designati magistri, non immeritò eximia puritatis atque sanctitatis gratia cunctos antecellerent. Qua ratione dictũ est ab Apostolo: Vnius vxoris virum. Alibi verò: Sacerdotes mei semel nubant. Scio interim non deesse malignos homines, qui pro sacerdotum coniugio castissimi Leonis suffragium sibi sumant. Ea de re commodus erit dicendi locus ad sequentem epistolam xcij. Et quando diui Innocentij canones à Leone cunctis Episcopis honorificè commendantur, ad secundam Innocentij epistolam Victricio Rothomageñ. scriptam, necnõ ad celeberrimorum patrum

consentientia testimonia, quæ distinctione xxvij. & xxviij. xxxi. & xxxij. congessit in decretis ille Gratianus, catholicum lectorem transmittimus. Errata demum primæ epistolæ, vel potius variam eius lectionem sic deprehendimus.

Folio lxxxvii. cap. i. vbi nostrum habet exemplar, & probari Deo se posse creditur, &c. exemplaria vetusta commodius legunt, & probari Deo posse creditur, expuncto illo, se.

Capite ii. arbitraria est lectio, ignorare nunquam licuerit sacerdotem vel sacerdoti. Vtrunq; nobis collati codices ostendunt, sicut & cap. iiii. duximus præmonendum. &c. vel promouendum, & cap. v. canonum ordinata sunt disciplinis, ordinata siue promulgata.

In epistola secunda, & suo ipsius exemplo & principum decreto confirmat, Manichæos hæreticos in totum submouendos, nec ad disputationem forte ad sciscendos (quod & beatus Paulus reprehendit, & iuste improbauit Tertullianus) sed vbi tandem lateant, & solerter inuestigandos, & penitus arcendos esse. Vt igitur sanctum gregem contagione sua non polluant homines omnium pestilentissimi hæretici, per principes vi quoq; coerceri monet Augustinus libro secundo contra epistolã Gaudentij capite xxvi. Manichæorum, quos Leo incusat, ea dementia fuit, vt phantasiæ prædicatores adstruerent filium Dei Deum persona hominis non substantiæ extitisse, sed actu putatiuo quodam & actione simulasse. Cum actor, inquiunt, tragicus sacerdotem effingit aut regem, sacerdos aut rex est: nã desinente actu, simul & ea, quæ susceperat persona, desistunt. Catholica verò fides ita verbum Dei hominem factum esse dicit, vt quæ nostra sunt, non fallaciter & adumbrate, sed vere expresseq; susciperet, & quæ erant humana, non quasi aliena imitaretur, sed potius vt sua gereret, & prorsus quod agebat, hoc etiam quẽ agebat, is esset. Sicut ipsi nos quoq; in eo, quod loquimur, sapimus, viuimus, subsistimus, non imitamur homines, sed sumus. Hæc vel idcirco adscribimus, quòd subinde aduersus Manichæos in sermonibus noster insurgat Leo, nihil pene omittens, quod ad conficiendas istas feras pertineat. Sectæ pudendam originem luculenter ostendit Epiphanius.

Vbi nos ita posuimus: ne quid diabolicæ licere possit astutiæ, commissis vobis gregibus diligentius consulatis, &c. legendum erit ad hunc modum, ne qd diabolicæ rei astutia possit nocere commissis gregibus, vobis diligentius consulatis, &c. Dein ilicò releuante non reuelante, abigitur non abijcitur legunt codices manuscripti, quemadmodum, discipulis suis nõ disciplinis suis, concedendo leuauimus, concedendo lauauimus. In eiuscemodi neminem torqueri anxiè volumus, etiamsi mutatam lectionem indicemus.

Et quia aliquantos de his, quos ne absoluerentur, &c. sic lege potius cum alijs: Et quia aliquantos de his, quos hic ne se absoluerent, &c. Item: à nobis deprehensa sunt, seruant alij reprehensa pro deprehensa, licet vtriq; voci sensus manere possit incolumis. Iam illud: nec vbi Manichæa peruersit. Caue putes distinctas esse voces nec & vbi, necubi legendum, hoc est (vt habent alij codices) ne alicubi.

Epistola tertia Clericos ab hæresi redeuntes ac syncerè prorsus resipiscentes, loco pristino amissæq; dignitati suæ restituit, nisi forsan iterata tinctione maculati reuerterentur. Alioqui quod grauissimis animorum corruptoribus hæreticis piè condonatur ac iure permittitur, si tamen ex animo resipiscant, id beneficij ad rebaptizatos, quamuis pœniteant, redire nunquam potest. Vsq; adeo fœdũ crimen & inexpiabile iam tum iudicatum est, sacrum iterare baptisma. Non eñ est, vt quidam arbitrantur, ea secta nouitia, quæ tantopere viguit inter Donatistas, & (si Vincentio Lirenensi credimus) iam supra annos mille primum inuenit autorem Agrippinum Carthaginensem Episcopum. Is fortassis (quod augu

rari

tarilicet)cùm celebre nomen ac venerandam sui memoriam latè sparsisset inter homines, iamq; passim catholicis occasionē præberet erroris, haud parum D. Cypriano in causa fuit, vt acceptum errorem de iterando hæreticorum baptismo etiam ille tueretur. De baptismo hæreticorum & pœnitentia rebaptizatorum est plura videre in epistola sequenti lxxxix. cap. vi. & vij. Qui nosse volet, quibus modis iam olim Ecclesia receperit ab hæresi redeuntes, habet percustos hac de re Canones in decretis i. q. vij. præter sequentes etiam Leonis epistolas, præcipuè lxxvij. & lxxxvi.

Vltima epistolæ clausula: Non autem dubitet dilectio tua, recurrit in alijs quibusddam epistolis, vti lxxxvi. Digna certè clausula, quę omnium Episcoporum & oculis & auribus & animis nunquam non ingeratur, vt quum Christianæ Reip. vindices & cōmunes salutis custodes dati sint, à suo speculandi & custodiendi munere (quod nomen indicat) desinant nunquam. Alioqui non potest grex dominicus non in præceps ferri, modò pastores non sint secundum cor domini, pascentes videlicet in iustitia & veritate.

Circa finem addendum quippiam & sic legendum et ad desides negligentesq; rectores, nam, q;, coniunctio desideratur. Et vbi nos posuimus, necessariam dissimulant, &c. ponunt alij, austeriorem dissimulant, pro necessariam.

Epistola quarta licet præcipuè tempora conferendi solenniter baptismi definiat, interim nihil obscurè docet, in sacramentorum administratione talem cunctis Ecclesijs normam perpetuò retinendā esse, qualem à Romana & apostolica Ecclesia semel traditam acceperint. Vnde summis grauissimisq; viris curæ semper fuit, obseruare & vestigare, quem morem vel in consecrandis mysterijs, vel in cæteris agēdis fidei arcanis Romana teneret Ecclesia. Velint nolint hæretici, tanta diuinitus soliditate munita est, vt eam neq; hæretica vnquam corrumpere prauitas, neq; pagana potuerit superare perfidia. Sic Innocentium Decentius, Marcum Athanasius, Damasum Hieronymus consuluit, ne membra scilicet à capite discederent, si primariam beati Petri sedem negligerent. Audi testem quoq;, & verum Christi testem, quia martyrē, Cyprianum in epist. viij. libr. iiij. Scimus, inquit, nos singulis nauigantibus, ne cum scandalo vllo nauigarent, rationem reddidisse & hortatos esse, vt Ecclesiæ catholicæ matricem & radicem (significat verò Ecclesiam Romanam) agnoscerent ac tenerent. Quid hoc demum est aliud, quàm quod frequenter Leo noster inculcat, beati Petri sedem vti sacerdotalis matrem esse dignitatis, ita simul Ecclesiasticæ magistram rationis, & ab ea sicut honoris accipitur consecratio, itidem totius hinc legem obseruantiæ sumendam esse? Hanc vnicam penè suarum literarum causam vbiq; facit, & aduersus negligentiores Episcopos (vti par erat) fortiter obtendit, haudquaquam ignarus, quanti referat, adhęrere Christianissimo decreto Synodi Toletanæ iiij. vt videlicet nihil diuersum aut dissonum in Ecclesiasticis sacramentis agamus, ne qualibet nostra diuersitas apud rudes & imperitos carnalesq; schismatis errorem videatur ostēdere, iamq; multis extet scandalum varietas Ecclesiarum. Hic si quis plura velit sibi sanctorum patrum testimonia, in promptu habet apud Gratianum collecta distinc. xi. & sequenti Leonis epistola ad Anatholium & Dioscorum lxxxi. Verùm secta conturbatrix apostolicæ consuetudinis & doctrinæ mauult pro sua libidine ritus plerosq; nouos & hactenus inauditas cæremonias inuehere, quàm eandem cum Ecclesia regulam modumq; & formam in administratiōe sacramentorum continenter obseruare. Sed flagellat eos perinde ac dissentionis & schismatum autores beatus Apostolus, vnà cum Corinthijs illos acriter suggillans, quòd perfecti esse nolint in eodem sensu eademq; sententia, vt idipsum dicant omnes.

Paulo ante caput i. corrigenda lectio, quasi amatorem, &c. substitues autem

hoc

hoc pacto: qua se amatorem.

Caput primum dictionem negatiuam desiderat, vt sic legatur: commonitionis nostræ increpatio non præcessit, omissum enim est illud, non.

Capite secundo, cuius (inquit) esset & templum. Erat, non esset alibi reperies. Itẽ aliter quæq; signis denunciari. Probanda videtur hæc lectio, tametsi pro quæq;, legatur & quoq;. Magno iudicio dictum hic videas de solẽnitatibus Ecclesiæ, quas hodie multi vellent nequiter abrogatas. Atqui in omnibus eiuscemodi institutis patrum principumq; nostrorum seruanda discretio, quia non aliter vnus grex & vnus pastor constare potest, nisi, quemadmodum Apostolus docet, idipsum dicamus omnes. Et quod ad Epiphaniorũ festum attinet (Nazianzenus vocat sancta Epiphaniorum lumina) præclarè diem hũc celebrat ornatq; noster Leo, vel octo (ni fallor) sermonibus. Vide sermonẽ Leonis in natiuitate sanctorum septem fratrum martyrum Machabæorũ. Olim vt adhuc in carne constituti martyres veteribus illis Christianis curæ erant, sic nec defunctos negligebant. Diebus enim quibus excesserant, commemorationes eorum inter memorias martyrum celebrabant, nec id semel, sed (vt etiamnum fit) singulis quibusq; annis factitabant, quum videlicet is dies recurrisset, aut statum commemorandarum passionum tempus aduenisset. Hoc nos docet sanctissimus Cyprianus epistola vi. libri iiij. Rursus epistola v. libri iiij. vbi sacrificia quoque pro martyribus, hoc est, pro eorum commemoratione offerri iam tum consueuisse docet.

Capite tertio, sepulturam, inquit, triduanam imitatur trina demersio, & ab aquis eleuatio, resurgentis ad instar est de sepulchro. Huiuscemodi cæremonias prorsus apostolicas (vt videri vult Tertullianus de corona militis) & obseruationes similes, omnino sine vllius scripturæ instrumento, solius traditionis titulo, exinde consuetudinis patrocinio vindicamus. Et contra Pelagianos Augustinus habet, communem legẽ apud sacramenta orandi ab apostolis constitutam, & inde conformiter vniformiterq; obseruatam. vt legem, inquit, credendi lex statuat supplicandi. Monendus est hic prætereà lector qui veterum fortè canonum placita non attigit, iam olim in pascha & pentecoste duntaxat baptismum fuisse tribuiũ solenniter. Adscribã Tertulliani verba quę libro paucis viso hactenus de baptismo inseruit, vbi Græcè prius de baptismo sibi quoq; scriptum fuisse testatur. Diem, inquit, baptismo solenniorem pascha præstat, quum & passio domini, in qua tingimur, adimpleta est. Nec incongruenter aut figuram interpretabitur, quòd quum vltimum pascha dominus esset acturus, missis discipulis ad præparandum: Conuenietis, inquit, hominem aquam baiulantem: paschæ celebrandæ locum de signo aquæ ostendit. Exinde pentecoste ordinandis lauacris lætissimum (aliâs latissimum) spatium est, quo & domini resurrectio inter discipulos frequentata est, & gratia spiritus sancti dedicata, & spes aduentus domini subostensa, quòd tũc in cœlo recuperato eo angeli ad angelos dixerunt, sic venturum, quemadmodum & in cœlos conscendit: vtiq; in pẽtecoste. Sed enim Hieremias cùm dicit: Et congregabo illos ab extremis terræ in die festo: paschæ diem significat & pentecostes, qui est propriè dies festus. Cæterùm omnis dies domini est omnis hora, omne tempus habile baptismo: si de solẽnitate interest, de gratia nihil refert. Ingressuros baptismũ, orationibus crebris, ieiunijs & geniculationibus & peruigilijs orare oportet, & cum confessiõe omnium retrò delictorũ, &c. Qui locus prætereã quòd Leonis sententiã egregiè confirmat, veteris etiam Ecclesiæ studiũ circa baptisma declarat, sed succedẽte baptismo paruulorum, ne alioq; hoc veræ salutis necessarium remediũ periclitantibus deesset, pristina scrutiniorum illa desijt solennitas, quę in multos plerunq; dies protrahebatur. Primũ enim, vt autor est Dionysius Areopagita, qui baptizaturi accedebant, sacerdoti da-

tidabant nomina, postulantes vt catalogo militum Christi inscriberentur. Dein Occidentem versus à sacerdote statuebantur, & ad eam plagam conuersi, manus intendebant. Tum priusquam ad regenerationis sacramētum peruenirent, (vt Chrysostomus inquit) exorcismis ac exufflationibus clericorum, spiritus ab eis immundus abigebatur. Accedebat exorcismus etiam salis, quod iam benedictum in os baptizandi mittebatur. Non quòd natura coniuretur (inquit Augustinus) sed ille potius, sub quo sunt, qui sub peccato nascuntur, & qui pro suo arbitrio creaturam possidere vult eademq; abuti. Post hæc grauibus & efficacibus verbis multisq; signis, velut impressione signi crucis & impositione manuum, alius itidem fiebat exorcismus, vt inimica potestas omnis pelleretur, nec sacrum illud signaculum purumq; sacerdotis ministerium de cętero violaretur. Exorcismum sequebatur catechismus, & à dominica tertia Quadragesimæ vsque ad paschæ festum prorogabatur. Erant intereà dies, nempe post dominicam Lætare, qui secundum rem ipsam dies apertionis aurium dicerentur. Quippe iam ad audiendum æternæ vitæ verbum & percipienda Dei viui mandata se totos illi conferebant. E scripturis multæ lectiones proferebantur, & præcipuè iiij. Euangeliorum initia. Recitabāt Acolythi identidem symbolum & orationem dominicam, ea lege, vt in paschæ vigilia qui baptismum peterēt, eadem coràm & palàm ipsi recitarent. Sub hæc completo demum exorcismo & catechismo succedebāt mysteria, quę apud ipsum fontem celebrabantur. Oblati ad percipiendam spiritualem gratiam, qui paruuli nunc Christo esse cœperunt, vt in eius dominium plenè transeant, priorem illum possessorem suum ac tyrannum potius, semel, iterū tertiòq; abiurabant. Quin olim columna cæreę candelæ publicitus benedicebaē, & iunctis de baptismo lectionibus veteris testamenri, dulces melodiæ precesq; concinebantur. Quid post hæc omnia? Clerus & vniuersus populus vnà cum baptizandis ad fontem baptismi procedebant, audiebatur interim Letania, & quod in hunc vsque diem durat, solenniter baptismi fons consecrabaē. Iam dato acceptoq; nomine, & in Christi dominium omnisemel translato iure, is qui se iam credere profitetur, vel alioqui suo nomine sponsores exhibet, sanctè demum abluitur, vt abstersis quibusuis maculis, totus & Christo & Ecclesiæ nouus exoriatur. Baptizati porrò quasi Christi athletæ, chrysmate sacro inungebātur, vt quando rubrum mare transierant, vastū mundi huius desertum luctaturi fortiter ingrederentur. Aderat alba cuiq; vestis, vel, vt vocant, stola, pulchrū sanè puritatis & innocentiæ Christianę symbolum. Imponebatur & mytra, si quidem Areopagitę fides habenda est. Illud vestimenti genus tota durabat illis hebdomada, nimirum ad sabbatum in albis vsq;, vt hinc etiam nomen acceperit, sicut illi quoq; dicti sunt Albati. Sed longius euehimur, dū veteris Ecclesiæ circa baptismum ritus & cæremonias persequimur. Ah miseros & impudentes homines, qui nobis impiè conuellunt & abijciunt, quod (si priscos autores consulimus) tot seculis totq; sanctissimis viris sacrosanctum est habitum. Illud saltem cogitet quisq;, manuducendum esse vulgus hominum siue ad intelligenda siue retinenda fidei nostræ mysteria, quò paulatim disciplinæ Christi talibus incitamentis assuefiant hi, quibus pædagogia & lacte adhuc opus est.

Folio xc. cap. iij. legendum, porrigens quodammodo, &c. Cap. vi. pro salutis singulare remedium, alij legunt præsidium. Circa finem eiusdem capitis ita habent exemplaria quędam: His itaq; fratres tot tantisq; documentis, omni ambiguitate submota, &c. quæ lectio non admittit, vt noua sit illic periodus (Hoc vestræ indicimus charitati, &c.) ac tum in æditione nostra videntur hæc duo verba redundare, existentibus, &, quibus.

Cap. vij. pro in communione tractatum fuerit, rectius leges, in commune tra

ctandum sit. Versu primo folij xci. quanquam lectio nostra defendi potest, licet tamen & sic legere: regulā nullis corrumpant excessibus. Deinde pro ociabatur, sociabatur legendum est. Corruptum esse locum ac nonnihil desiderari putamus in hac epistola quinta, vt illic, quibus sociabatur, inciperet. Miror qui fieret, &c. Restitui vtcunq; sic potest prima frōte, vt legas: Miror qs fieret, dū in illo nō humilitatis virtus, sed elatiōis (aliàs furoris) vitiū roboraret. Et paulo post: Eundemq; dixisse, vos autem quæritis. Vide lector, num hic locus ita restitui possit: Eundemq; dixisse: Quicūq; vult inter vos maior fieri, sit vester minister. Et quicunq; voluerit inter vos primus esse, erit vester seruus. Vos autem quæritis de pusillo crescere, &c. Nam eiuscemodi sententiam Christi hic desiderari contextus ipse probat, nostramq; coniecturam confirmat epistola sequens lv.

Expunges, tamen, vbi sic legis: si tantum tamen quis adsequitur dignitatis. In hac epistola rursus illustratur admonitio Paulina, quæ semper ob oculos versari debebat illis, qui præficiendi ministros Ecclesiasticis munijs habent potestatem. Manus, inquit, citò nemini imposueris, &c. Adeoq; Concilium Toletanum iubet excommunicatione percelli eos, qui beneficia Ecclesiastica contulissent indignis.

Epistola sexta est ad Eutychen illum scripta, qui vel solus epistolis omnibus sequentibus causam dedit, dum senex impudentissimus, presbyter alioqui & archimandrites, qui nulla autoritate cordis ornarat caniciem senectutis, per impios veterum hæreticorum volutatur errores, partim à Nestorio, partim à Valentino & Apollinari mutuatus cineres, vnde rediuiua in orbem excitaret incendia, totiusq; pietatis robur labefactaret. Prædicabat enim dominum nostrum Iesum Christum consubstantialem nobis non esse secundum carnem, sed de cœlo corpus habuisse. Rursusq; varians, aiebat ante adunationem illam adorandam magis quàm explicandam, duas in Christo fuisse naturas, post adunationem verò, vnam factam esse, vt proinde diuinitatis & carnis vnam naturam fecerit, ac dominum nostrum Iesum Christum & falsum hominem, & Deum cen fuerit esse passibilem. Quæ diabolicorum sensuum prodigiosa commenta, cùm & per Dioscorum Episcopum Alexandrinum augmenta sumerent, & à catholico Episcopo Cōstantinopolitano Flauiano eiusq; Concilio supprimi non possent, tandem sub Imperatore Martiano synodus Chalcedonensis euertit, & religiosa vnanimitate consentiens, Eutychen vnà cum Dioscoro velut putrida membra præscidit abegitq;. Sed varius interim rerum euentus & Ephesini ij. Concilij latrocinium potius quàm iudicium, infractum illud Leonis pectus mille modis oppugnat, vt plusquam mirum sit, vnius hominis ingenium tot scribendis literis, tot tantisq; conficiendis negocijs, & cogendo, celebrando, absoluendo Concilio sufficere vnquam potuisse. Adeo indefatigabilem sanctiss. pontificis animū hic videas, qui diu noctuq; tot curis & vigilijs dederet sese, vt vel suo incommodo publicum Ecclesiæ commodum Christiq; causam per totum orbem vnicè promoueret.

In hac epistola septima commodius leges, placuisse rescribimus, quàm rescripsimus. Deinde, pro non ambigimus autorem, ambigas, &c.

Ad intelligendam epistolam septimam, octauam, nonam, & sequentes, plurimū lucis adferet Liberatus historiographus, præsertim capite xi. xij. xiij. xiiij. sui Breuiarij de causa Nestorianorū & Eutychianorum, quemadmodum eum librum in capita digessit æditio primi tomi Conciliorum, Quenteliana.

Sed cum presbytero hęreseos crimen intenderet. Mutilus est etiam hic locus, si reliquam periodi partem diligenter inspicias. Non enim loquitur de Episcopo Nicęnę synodi, sed de Eusebio Episcopo Dorylenę ciuitatis prouincię Phrygiæ Salutariæ, qui pro sua singulari fide & diligentia primus ferè Eutychen,

venena

venena sua diffundentem in populum, coercuit, & rebellem prorsus apud Flauianum Constantinopolitanum accusans prodidit hæresiarcham.

Epistola inseritur Flauiani, quem in tanto Eutychianorum tumultu mortuum, & ab hæreticis ignominiosè post mortem tractatum, honorificè semper commemorat Leo. Nam præter grauissimos pro fide susceptos labores, aduersus omnem æmulorum vim tota ille vita inconcussus perstitit, atq; (vti de seipso fatetur) fletus & lachrymas incessanter fudit pro suorum salute, quòd ijs ne vitæ quidem suæ dispendio sæuum lupum Eutychen eripere posset.

Cap. i. linea vi. lege patres nostros, & capite iij. linea iiij. à fine, consubstantialem nobis esse, non substantialem.

Folio xcvij. pro in glorificante permaneat, alij habent in glorificatione, & pro inane aliquid præterflueret, iniquum. Rursus, in cœlis sit commorata, legunt alij demorata. Et pro anterior extitisset, interior.

Epistola xij. textui inserendum videtur, quod margini adscriptũ est, ea enim lectio præponderat. Et aliquanto post veniam reseruauerit, non reseruauit.

Ad Pulcheriam Augustam complures extant Leonis epistolæ, quòd probatam haberet eius neutiquam muliebris animi constantiam, præsertim in ijs, quæ ad catholicæ veritatis defensionem & pietatis studium spectarent. Præclarum hoc est Leoninæ virtutis argumentũ, ad religionis fideiq; synceritatem vindicandam omnia conuertere, ad communem salutis humanæ causam iuuãdam viros & fœminas, reges & principes neruis omnibus perurgere. Sic sic diligentibus Deum omnia in bonum pulcherrimè cooperantur.

Folio xcviij. si extra nostram esset conserta naturam, confecta non conserta legitur ab alijs. Et post, nec potest filiorum Dei adoptionẽ consequi: pulchrius habent alij codices in hunc modum: nec potest in filiorum Dei adoptione censeri. Columna ij. expunges hæc verba: nec Episcoporum. Legẽdum enim, ne ipsorum nos contristet, &c. Item illud: quòd minus lucidè clarescat, quæritur, &c. restitui sic oportet: quæ minus lucidè declarata sit, quæritur. Ac statim post: sed hoc stolidissima exultatio audet, vbi nos posuimus, (nec malè prorsus) hæc verba: sed hoc stultissima resultatio. Inferius itidem: elaborare dignemini, pro dignamini. In fine epistolæ eiusdem: charitas non negligatur, pro negetur.

Epistola xv. locum Matt. cap. xvi. luculenter explicat de confessione Petri, sicut rursus idem argumentum alibi sæpe tractatum diximus, præsertim in tribus illis sermonibus, vnde liber hic initium sumit. Parum refert, siue nostram sequutus æditionem legas, intelligeret ac viuaciter crederet, siue pro intelligeret, intelligenter.

Epistola xxiij. de veritate Eucharistiæ manifestò tradit, vt nec ab infantium linguis, inquit, veritas corporis & sanguinis Christi inter cõmunis sacramenta fidei taceatur (nos legimus, teneatur). Quia in illa mystica distributiõe spiritualis alimoniæ hoc impartitur, hoc sumitur, vt accipientes virtutem cœlestis cibi, in carnem ipsius, qui caro nostra factus est, transeamus. Quare satis constat Leonis esse sententiam, imo totius Ecclesiæ sententiam, vt quamuis post consecrationem eadem, quæ antea, panis ac vini species externis sensibus obijciatur, nec omnino quicquam mutatum esse videatur, tamen hac in re prorsus repudiatis sensibus, verbo Christi adsentiẽdum sit, affirmantis substantiam illic oblatam, exhibitam atq; acceptam verum esse corpus suum ac sanguinem, quemadmodum ab Euangelistis & Paulo euidenter scriptum est.

Apostoli vtar, &c. legendum, apostolico vtar. Et sequenti columnæ rectiùs conuenit veterum lectio, in linea videlicet quarta, vt sic legas: superior est omnibus, quæ creauit, nec vnquam creatori suo non fuerunt subiecta. Redundat ẽm

semel negatiua particula. Tum ibi: prouehente qui creauit, non autem creuit. Sed minimum hoc est: sempiterno consilio præstituta, vel (quod alibi reperitur) præscita. Longè post, folio scilicet altero, superest coniunctio, &c. quia sic legendum: tria falsa & vana Apollinistarum hæreticorum, &c.

Epistola xxiiij. & xxv. præterquam quòd eiusdem sunt argumēti, verbis vt plurimum eisdem constant, eodemq; fine concluduntur. Episcoporum accusatur improbitas, qui priuato quodam affectu in secunda synodo Ephesina ducti, subscriptionibus impijs manus captiuas dediderant, vt etiam bonis exclusis, apertaq; vi reiectis illis, qui Concilio præsiderent, sedis apostolicæ Legatis, communiter Dioscori sacrilegæ sententiæ subscripserint, Flauianum autem & Eusebium verè catholicos Episcopos omni dignitate prorsus exuerint. Hic iam su as eriguntcristas hæretici. Concilium, inquiunt, errauit, & Ephesinum hoc, & Carthaginense, & Ariminense. Sic impunè scilicet Conciliorum omnium detrectant autoritatem, qui Conciliabula, non Concilia legitimè coacta & celebrata reprehendunt. Ephesino præsidem ingessit sese tyrannus verius quàm Episcopus ille Dioscorus, qui præter alia scelerum indicia, vt fraudibusq; catholicos antistites in suam sententiam pertrahere non dubitauit, repulsis etiam, quantūuis reclamarent, sedis apostolicæ Legatis. Hanc effrenem hominis licentiam vbi Leo didicisset, ad aliud Concilium, quod liberè ac legitimè seruaretur, appulit animū, & fauente Martiano Imper. synodum Chalcedonē. non diu post apostolicè celebrauit. Verum vt Augustinus etiam Donatistis obijcit, illa Concilia, quæ per singulas regiones vel prouincias fiunt; plenariorum Conciliorum autoritati, quæ fiunt ex vniuerso orbe Christiano, sine vllis ambagibus cædere, cum experimento rerum aperitur.

Folio ciij. columna altera, versu tertio, & fol. ciiij. circa medium, vide lector vtra tibi lectio magis placeat, quum vtrobiq; similibus eisdemq; verbis vtēdum videatur. Certè codex vetustus habet ad hunc modum in dicta epistola xxv. manus dederunt (non dederent) quòd nociturum statui suo scirent, &c. vbi nos posuimus, & nocituri statui. Regula sequenti probanda est lectio: in omnem Ecclesiam sæuire videretur, pro sæuiretur. Columna sequēti versu primo, transpositæ dictiones in hunc ordinem reducantur: omnes partium nostrarum Ecclesiæ. Versu eiusdem columnæ postremo sic legendum: atq; digestam à fide beti, &c. Folio cv. versu sexto: quod est maximum Christianum. Lege maximum est, Christianum. Versu sequenti, renatus minuscula scribendum pro Renatus. Deniq; versu quinto à fine sic habent exemplaria castigata: legatione commissa dignetur. Paulo post, constituat, pro concedat.

Sin est, vt fortiter interim. Locus hic in epistola xxvij. sermonem defectiuum exhibet, pijs vehementer peculiarem, præsertim cùm præ affectus vehemētia dictionem abrumpunt, ac addendum quippiam tacitè sibi reseruant. Sin inquit, hoc est, vt alij loquuntur, sin minus, est, causa scilicet. Nam sic distinguenda hæc verba videntur. Sin, est, vt fortiter interim, &c. Versu tertio à fine, potius legendum detinuit, quàm obtinuit.

Fol. cvi. vers. iiij. sic legendū: Quæ prius poposci. In epistola sequēte: epistolæ nr̄æ mittebant. Significāter hic dictum est (vt sæpe aliàs) à Christo p̄cipuè glorificatā esse confessionē Romanæ Ecclesiæ, cuius inquit fides oēs quidē hęreses destruit. Hinc Athanasius cum Episcopis Aegypti scribens ad Fœlicem Papam: Tu prophanarum, inquit, hæresum atq; imperitorum atq; omnium infestantium depositor, princeps & doctor, caputq; omnium orthodoxæ doctrinæ & immaculatæ fidei existis. Hoc veluti potentissimo telo se munijt Hieronymus aduersus Ruffinum, & confidenter loquitur: Scito Romanam fidem apostolica voce laudatam, istiusmodi præstigias nō recipere, etiam si angelus aliter annun-

nunciet, quàm semel prædicatum est, Pauli autoritate munitam non posse mutari. Nec discedit ab his digitum latum Augustinus. Palam est (inquit aduersus Manichæos) quòd in re dubia ad fidem & certitudinem valeat autoritas Ecclesiæ catholicæ, quæ ab ipsis fundatissimis apostolorum sedibus vsque ad hodiernum diem succedentium sibimet & Episcoporum serie, & tot populorum consensione firmatur.

Circa finem eiusdem, intelligo mihi aliud nō licere, &c. alit er non licere, quidam legunt. Et post: vestræ notitiæ, non nostræ.

Epistola xxxiij. recenset opera quædam D. Cyrilli Alexandrini Archiepiscopi, quæ nos quidem ante paucos menses in lucem produximus, additis iam recens ijs, quæ contra Nestorium scripta celebrat hic Leo. Peropportunè (Christo gratia) cecidit, vt quem Leoni cōtemporaneum fuisse docet epistola lxij. & quem hæreticis frequenter hic obijci constat, eundem Cyrillum vnà cum Leone, hoc est, duo spectatissima Ecclesiæ lumina, breui bona fide pijs omnibus euulgaremus. Nam & Chalcedonensis Concilij patres conclamare non dubitarunt: Hæc patrum fides, hæc est fides Cyrilli & Leonis.

Folio cvij. scrinia susceperunt, & columna sequenti sic legunt quidam codices, nescio quàm rectè: vt autem salubrius dispositionibus velocior, &c.

Titulus sequentis epistolæ xxxiiij. non ad Theodosium Augustum pertinet, sed ad Faustum, Martianum cæterosque presbyteros & Archimandritas. In eadem epistola sic legendum: Ne ergo (quod inter longinquas regiones accidere solet) in nimias, &c. signum parenthesis, quod sequitur, expungendum. Post versum vnum: sed & Basilium. Deest enim illud, &.

Folio cviij. versu tertio epistolæ xxxv. videbatur lege, pro videtur. Simplex enim, inquit, est, &c. in vetustis exemplaribus, enim, omittitur. Et vel repugnantibus exemplaribus legendum arbitramur: quod ausus est cōtra, &c. non ausa. Versu deinde quinto à fine: procedat intentio, &c. legunt alij, non autem contentio, quamuis vtrunque nobis non improbetur.

Epistola xxxvij. correctum folij numerum desiderat, scilicet cix. Capite primo epistolæ huius legunt hoc pacto vetusti codices: Sed vtrùm eiusdem mysterium baptismatis ac sacramenta perceperint, infantiæ inscientiæ esse asseuerār, nō posse se reminisci, &c. Plana certè lectio, quam hactenus omnes corruptam seruauere. Rursus illud: ex opinione ambigua suspicatur, alij codices habent, est suspicatum, si tamē Latina dictio sic legi patitur. Mox perge sic legens: Cùm itaque baptismi sui, &c. sed nihilo deterior est nostra quoque lectio. Interpones autem & hæc verba ijs, quæ statim sequuntur, vt sic legas: quod (vel qui) nesciat consecratum, nec ille qui consecratur, nihil est, &c. Paulo post: cogitur aliquis iterare lauacrum. Deest in nostris, iterare. Versu sexto à fine, immineat lege, & sequenti versu, iuuare non iurare.

Non enim Deus aut suæ misericordiæ, &c. fac legas hic: suæ fidei, &c. Et illic in autoribus suis percussum, &c. potius quàm perculsum. Ad hæc folio cx. in epistola xl. verbum interpones omissum, & sic leges: nobis fit vnius castę communionis. Capite i. famularentur pro formularentur, & versu postremo capitis: ad hiberi pro redhiberi legunt alij, illud rectissimè quidem, hoc verò non necessariò. Pertinent ad caput istud primum scholia, quæ superius etiam in epistolam tertiam conscripsimus.

Capite secundo vetat Leo, ne quorundam nomina recitentur ad altare. Nam olim in sacrificio Missæ post decantatum symbolum & mutuam pacis consalutationem, nomina piè defunctorum conscripta in scheda, quam in altari ponebant, recitabantur non sine laude & præconio virtutum, quæ in viuentibus eluxerant, vt Augustinus indicat libro de virginitate. Perhibet enim, inquit, præ-

clarissimum testimonium Ecclesiastica autoritas, in qua fidelibus notũ est, quo loco martyres, & quo defunctæ sanctimoniales ad altaris sacramenta recitentur. Idem Augustinus in Ioannis Euangelium tractatu lxxxiiij. de martyribus & altari disputans: Ideo quippe ad ipsam, inquit, mensam non sic eos commemoramus, quemadmodum alios, qui in pace requiescunt, vt etiam pro eis oremus, sed magis vt orent ipsi pro nobis, vt eorum vestigijs adhæreamus. Vtrunq; hic Augustinus adserit, & martyrum & aliorum piè mortuorũ memoriam in Missa ritè obseruari. Iam & viuorum offerebantur ad altare nomina, & communibus Ecclesiæ precibus quondam commendabantur. Alioqui (vt pontifex definit Pelagius) à totius mũdi communione abscisi sunt, qui in sacris mysterijs non habent memoriam. Sed quum hic Leo de lapsis loquatur, illud ex Cypriano adijciendum est, in Ecclesia veteri vehementer improbatum fuisse, si qui pctõres non iusti præscriptiq; temporis pœnitentiam implessent, si deinde post exomologesin sacerdotibus factam, Episcopi manũ impositam non accepissent, si demũ ad communicationẽ admissi, sua nomina non obtulissent. Porrò qui iam ex lapsis recõciliati fuerant, post confessionẽ criminis & factam pœnitentiam, exomologesinq; finitam, deniq; post manus impositionem Episcopi & cleri, hoc consequebantur, vt facta pro eis oblatione & precatione, Eucharistiam acciperent. Locus est apud D. Cyprianum epistola xiiij. libro iij. Huc deniq; pertinet canon penultimus & extremus, de consecrat. dist. i. Theologorum de excõmunicatis & hæreticis ea semper fuit sententia, nihil his prorsus suffragari vel orationes Ecclesiæ & benedictionum, vel communia meritorum suffragia.

Epistola xli. sic exordienda est: Literas fraternitatis, &c. Epistola verò sequẽti legendum: eundem habeatis & regni, &c. delendum enim, eandem. Vbi nos deinde posuimus: liceat dissidere, &c. scribunt alij, liceat deuiare. Nec longè post legunt: Disputationum bella prouocemur, &c. non reuocemur. Et versu proximè subsequenti sic legendum: impiè senserit, & vtrùm peruersè Dioscorus iudicarit, &c. Circa finem quoq; fac legas: qualiter sit annuendum, &c. Mox rursus: de colligenda synodo, &c. pro indicenda.

Epistola lxiij. sic ab initio corrigenda: Poposceram quidem à gloriosissima clementia vestra, vt synodum quã pro reparanda Orientalis Ecclesiæ pace, &c. Versu v. à fine: peruenire potius q̃ pertinere legendum. Habes grauissimã hic obtestationem, qua Leo fortissimus non modò vnum Martianum, sed principes etiamnum vniuersos prouocat & accendere cessat nunq̃ ad retinendam autæ & apostolicæ fidei constantiam. Habes itidem, sicut in epistola quoq; xlvij. & xlix. designatos in Chalcedonẽ. synodo sedis apostolicæ Legatos, vt qui à Concilio legitimo & œcumenico abesse non possunt. Nam (quod & sanctiss. ille Marcellinus ad Episcopos Antiochiæ scriptum reliquit) inspirante domino sancti patres constituerunt, vt nulla sancta synodus fieret præter Romanæ sedis autoritatem. Vnde magnus ille Gregorius: Quoties aliqua, inquit, de vniuersali synodo aliquibus dubitatio nascitur, ad recipiendam de eo quod non intelligunt rationem, aut qui sponte salutem animæ suæ desiderant, ad apostolicam sedem pro recipienda ratione conueniant. Vide canones eosq; peruetustos in decretis dist. xvij. Huius epistolę vltima sentẽtia corrigatᷣ: sed & in fratre meo, &c. Deest enim illud, in. Versu i penultimo cõuenit magis hæc lectio: quod & paci prosit religionis, & custodiæ veritatis. Versu v. à fine: Ne itaq; vel resipiscẽtium, &c. Deest, vel. Versu iiij. à fine: propiciante domino, legunt pleriq;. Tum in epistola cxiij. sic habeto: possint agi cuncta cum moderatione, &c. cum, deest in nostris. Variant & illic exemplaria: terrore superatos, aut, errore superatos. At circa finem adijciendum, & sic legendum: præsertim cùm & ipsa nos causæ, &c. Ibidẽ: Qui vtiq; pro ea pietate, &c. nã deest apud nos, ea. Versu penultimo

scribunt

scribunt alij qualitate horum,nos,causarum,posuimus.

Epistolæ xlvij.versu primo,pro vestra(seu vestri)charitate collegi. Et versu tertio:nec quenquam tanta gratia,&c. Postidem entissimi Imperatoris, non autem principis,legunt nonnulli. Ac deinde: beatissimi Petri apostoli sedis iure atq; honore.Iterum sic lege, iamdudum in fidei catholicæ,&c. Tum versu quarto à fine:qui hæresim non receperunt.Deniq; contra Nestoriū pro,in Nestoriū.

Epistola xlix.rursus Legatorum,præsertim Paschasini seu(quod alij scribūt) Paschasij mentionem facit,vt in vniuersali Concilio vicē,inquit,præsentiæ meæ possit implere,& synodo præsidere.Consonat epistola xlvij. & xliij. tū quæ nos illic annotauimus.Nimirum (vt D. Cypriani verbis vtamur) rex vnus est apibus & dux vnus in gregibus, & in armentis rector vnus, & demum in politia quauis non perperam instituta referri debet ad vnum totius rei prorsus administratio.Sic non dispari ratione Christo visum est,vnum aliquem gregi suo præficere,qui nō harum quidem aut illarum ouium,sed generatim curam gereret omnium,& ad quem tanta rerum Ecclesiasticarum varietas vnicè volueretur. Quid ni? siue spectes necessarium illius iudicium, ad quem vnum ceu supremum iudicem referendæ sint,quæ nunq̄ non incidunt,vel de fidei rebus vel de scripturæ sensu controuersiæ:siue contempleris idoneam cuiusq; synodi celebrādæ rationem, quæ dubio procul mandato seu autoritate superioris & Episcopos conuocantis & contumaces reprimentis,necnon tumultuantes componentis omnino sustentāda & confirmanda est.Accedat his demum irrefutabilis ille doctor Cyprianus,qui Cornelio Papæ scribens,nullas agnoscit vel hæresum vel schismatum causas alias, quàm eam solam, quòd sacerdoti, inquit, Dei non obtemperatur,nec vnus in Ecclesia ad tempus sacerdos & ad tempus iudex vice CHRISTI cogitatur.Cui si secundum magisteria diuina obtemperaret fraternitas vniuersa, nemo aduersus sacerdotum collegium quicquam moueret, nemo post diuinum iudicium,post populi suffragium,post coepiscoporum consensum,iudicem se non iam Episcopi, sed Dei faceret, nemo dissidio vnitatis Christi Ecclesiam scinderet, nemo sibi placens ac tumens seorsim foris nouam hæresim conderet.Hæc necessariò illis opponet catholicus lector, qui nihil nisi monstra loquentes & per omnia censoriam sibi virgam arrogantes, redigere volunt in ordinem pontificem quoq; maximum,itemq; cæteris amplissimis sacerdotibus contemptis omnibus, audent Conciliorum autoritatem & sacrorū curationem & religionum interpretationem, vniuersum deniq; cæremoniarū ius non modò ad plebem transferre,sed prophanis etiam hominibus communicare dicam,an contaminandum violandumq; proponere.

Epistola Episcoporum Galliæ ad Leonem,quæ media est inter li.& lij. singularem illorum erga pietatem zelum explicat,& debitum erga Leonem pontificem obseruantiæ studium declarat.Habes tot celebrium illic virorum de D.Leone iudicium,quod ex nulla vel adsentandi vel comminiscendi libidine proficiscitur.Habes eorundem de sedis apostolicæ dignitate liberum testimonium. Vnde,inquiunt,religionis nostræ propitio Christo,fons & origo manauit. Siquidem & Anacleto teste, qui præter pontificatus & martyrij gloriam, ab ipso Petro apostolo presbyter ordinatus est,sancta Romana & apostolica Ecclesia non ab apostolis,sed ab ipso domino saluatore nostro primatum obtinuit,& eminentiam potestatis super vniuersas Ecclesias ac totum Christiani populi gregē adsequuta est. Sed hæreticis nihil æquè fuit semper familiare,quàm vbi fundamentum & formam Ecclesiarum nostri maiores coluere, illic Satanæ synagogam & Babylonem effingere.In hac epistola circa principium:disparati pro dispalati legunt vetusti codices. Et versu septimo à fine: post Deum vestræ debet quisque fidelis,&c. Rursus post lineas tres:instillat, pro stillat.In latere pro

ximo: Vos respiciat itaq; conseruando apostolatum vestrum mise. dominus & Ecclesiam suam.

Et alia manu. Frequenter adscribitur epistolis hæc clausula, nihil ad orationis contextum faciens, nisi quòd alterius personam subscribentis præcedentibus ostendat. Non procul à fine sic quidam, & sanè rectius legunt: Rusticus Episcopus: Apostolatum vestrum in domino veneror, & vt digneris, &c.

In sequenti epistola Eusebij Mediolanen. qui citat etiam D. Ambrosium de incarnationis dominicæ sacramento, hæc egent correctione: Christo releuatus, non reuelatus. Rectius custodire, non rectè. Item: nostro Cyriaco (vt etiam in fine legitur) non Ceretio, &c. Rursus, modum præscriptæ, non perscriptæ legunt alij. Inter voces illas: ostendimus superesse, &c. desiderari putamus coniunctionem aliquam, vel nouæ periodi vocem maiusculam. In subscriptionibus nominum, alij legunt perpetuò: in omnia supradictæ, non suprascripta. Nec in nominibus ipsis Episcoporum ac prouinciarum codices per omnia consentiunt.

Versu penultimo folij cviij. columna prima legendum: à voluntate tua auertere. Columna altera: tuam esse prolapsam, &c. legunt alij progressam. Et pro, impellas tanquam refutari, &c. aliàs, interpellas. Paulo post additis verbis quibusdam opus est, quia sic legendum: decem atque octo Episcopis quantumlibet copiosior numerus sacerdotum vel comparare, &c. Dein: negocio conuocatos. Iterum: molliris, accusas, &c. incusas, alij legunt, sicut & ambitionis impleatur, pro infletur. In folio sequēti, versu ij. conscriptio & subscriptio, necnon versu quarto: fulcimenta & fomenta legitur. Circa finem porrò: Tene quod habes.

In epistola liiij. legendum: violatæ fidei, &c. Paulo post: Bellum igitur quod paci nostræ inimicus, &c. In columna altera corrigendus folij numerus, & sic legendum: iustissima ei restitisse. Versu septimo à fine: nec se ab, &c.

Folio cxxiij. multum fiduciæ, pro multa. Folio cxxiiij. tollenda coniunctio, legendumq; septimo versu primæ columnæ: defendere, à catholicorum communione, &c. Post etiam: extortis adsentationibus. Item: prædictorum patrum, nō prodictorum. Deniq; versu tertio à fine: sanctitas vestra poterit electione cognoscere, & me auxiliante domino Deo nostro, &c.

Folio cxxv. (corrigendus enim est numerus) epistola lxiij. lege: firmatum totius, &c. Rursus: in quo nobis amplius accrescit gaudendi materia, &c. Deinde: dominus præsidem instituit, pro statuit præsidere. Mox: aut vt alia quælibet, &c. Sed liberum est legere: secundi Pharaonis aut sequentis Pharaonis. Rectius autem: crescere per ætatem, &c. tum: interitu contristasset, necnon: fecisse dictus est.

Folij cxxvi versu primo: homicidij esse & falsitatis, &c. post: vtrumq; hostem, hoc est, nouellæ, &c. Iterū: Vnde hoc quoq; nos contra, &c. Deinde: ita vt eos quoties, &c. Inferius: definitione seruauit, non firmauit. Et videre (non videri) permisit, &c.

Folio cxxix. columna secunda: in illis saltem, qui, &c. Nec diu post: idoneos ad hoc opus, &c. folio sequenti, facie prima circa finem: propter amorem fidei placere, &c. In epistola lxxi. beati Flauiani, &c. expungendum hic, beati.

Folio cxxxiiij. columna prima sic legendum: à nobis impendi, vt experimentis, &c. Post: promissionis incertæ, &c. nos professionis incertæ, non absurdè posuimus. Item: debuit confiteri, non debuerat. Versu penultimo eiusdem epistolæ: excipiat, pro recipiet. Columna secunda: hæreticorum auditur insidijs, &c. potius quàm audetur. Dein: præuaricatorem me constituo, &c.

Folio cxxxv. columna secunda: in prospectione quidam legunt, vbi nos, pro inspectione. Capite primo epistolæ eiusdem, putarent. Rursus: crederent, &c. non autem putarint & crediderint. Cap. ij. peruasor habeatur qui, &c. Cap. iiij.

pote-

poterat expiare, non potuit. Et vltima vox (iudicio) rectius omittitur, consenti-
entibus vetustis libris, qui versu etiam penultimo vij. cap. pulchrè habent ad
hunc modum: vt in omnium obseruantia data, &c. Columna sequenti sic resti-
tuenda lectio: subuenire, vt non conditione mortali. Paulo post: præsumptio-
nem, quam nunc per ignauiam à quibusdam illicita vsurpatione videmus com
mitti, modis omnibus constituimus submoueri, &c. sic alij paulo venustius ha-
bēt. Rursus, pro, confessione secreta, legitur &, per cōfessionum secreta. Potest
adhuc legi: à quibus possunt, &c. Nec malè Gratianus in decretis locum hunc ci-
tans legit: pro quibus possunt, &c. Habes hic euidens testimonium, in Ecclesia
veteri secretam seu auricularem fuisse confessionem. De baptismi ratione, pro
ut priscis in vsu fuit, iam suprà diximus in epistola iiij. huic lxxx. conferendam.

Folio cxxxvij. cap. ij. quia de temporibus ordinandorum loquitur, consulen-
di sunt canones in decretis distin. lxxvi. vbi corruptè legi videas: Quod à patri-
bus. Eum locum facilè corriget studiosus, modò caput hoc Leonis conferat in
præsenti epistola lxxxi. Columna ij. versu iij. lege, dispensationum mysterijs est
consecrata, &c. Fol. cxxxviij. versu iij. à fine fac expūgas: Eutyches detestatur, &
sic legas: ipse detestor. Cum hac epistola lxxxix. conueniunt pleraque in epistola
xcvij. ab eodem Leone scripta. Est autem & sic legendum: Mariam non Dei, sed
hominis tantummodo credidit genitricem esse. Et paulo post: cùm tamen ma
nente, &c. Ac deinde: vti per id quod ineffabile est sacramentum, vno concep-
tu vnoque partu eadem virgo secundum veritatem. Rursus, considere diuinæ e-
ius, &c. Item: Christum simulatoriè, non simulatione. Et versu v. à fine: æqualis
erat patri, in forma serui particeps esset & nostri, &c. Et fol. sequenti legendum
sic omnino videtur: ad humanitatis suę tracta participationem, non participem.
Paulo etiam inferius: non idem diceret patrem se esse maiorem. Ac deinde, vni-
us corporeæ personæ fuerint, &c. Versu vltimo eiusdem columnę: vulnus ab ip
sis discipulis exegerit. Folio cxl: de signo crucis, non ligno. Deinde: Maria vir-
go concepit, &c. In fine, patres ex quibus: expunge, &. Versu v. folij cxli. legen-
dum: erga corrigendos, vbi nos tantum habemus corrigenda. Post etiam: scri-
pta percurrat, non decurrat. Item, de indignissima adflictione, &c. potius quàm
adstrictione. Mox iterum: quid ad tua consulta (aliâs etiam consulti) rescribere-
mus. Et cap. v. ne plebs inuita Episcopum non optatum, delendum ēm, ciuitas.

Fol. cxlij. cap. x. sic legendum: ob quam rationabile ac necessarium sit. Et co-
lumna sequenti: Nec enim poterit vnitatis nostræ firma &c. Nec longè post al-
terius membra. (Dein hęc interserenda) Connexio totius corporis vnam sanita
tem, vnā pulchritudinē facit. Et hæc quidem cōnexio totius corporis vnitatem
requirit &c. Post iterum nihil vsquam à suo capite, &c. non autem vnquam.

Fol. cxliij. colum. ij. expungatur marginalis annotatio hæc: Alias tanta. Perti-
net ēm ad sequentē lineā, vt stellula pponenda fuerit an̄ has voces: tota arte. Illud
prius, tantā, omittūt vetusti codices & substituūt, subrepentē. Et statim post me
ritū dari, &c. non merita. Tū illic: Non ex operibus bonis, ne fortè, &c. bonis,
adijciendū. Amplius in eadē colūna: pprio data sit studio, nō clara. Et sequēti sta
tim fol. versu i. lege, veneni sui odore inficiat. Versu v. ne perditione animæ. Ver
su ix. sic restituendus locus: subsequēti ordine clericorū ab Ecclesia ad Ecclesiā
cuiq̄ transire, &c. Versu iiij. sequentis epistolæ: impendimus, p depēdimus. Et
versu iij. colūnę ij. sic rursus legendū: Datis nunc quoque ad dilectionem vestram
literis. Iterum: qui merito vnam elegit, vnam diligit, & aliā præter ipsam, &c.
Folio cxlv. sed etiam secundarū vxorum, non secularium. Item: sacerdotium ob
tinere, non sacerdotum. Denique: Quod ēm nunc vtcunque. Columna sequēti: nec
vnq̄ eidē sacramento interfuerunt, q̄d. Rursus muniat, non minuat. Sed tempus
est, ne simus nimiū prolixi, reliqua studiosissimis quibusque corrigenda pmittere.

ABSO-

ABSOLVTO PENE IAM OPERE, DIDICIMVS HVNC QVOque sermonem de Martyribus adscribi D. Leoni Papæ. Quare ueterum exemplarium fidem sequuti, non prorsus hinc excludendum, quicquid id est, iudicauimus.

Sermo D. Leonis de Martyribus.

QVotiescunque fratres charissimi sanctorũ martyrum solennia celebramus, ita ipsis intercedentibus expectemus à domino consequi temporalia beneficia, vt ipsos martyres imitando, accipere mereamur æterna. Ab eis enim sanctorum martyrum in veritate festiuitatũ gaudia celebrantur, qui ipsorũ martyrum exempla sequuntur. Solẽnitates enim martyrum, exhortationes sunt martyriorum, vt imitari non pigeat, quod celebrare delectat. Sed nos volumus gaudere cum sanctis, & tribulationem mũdi nolumus sustinere cum illis. Qui enim sanctos martyres, vel in quantum potuerit, imitari noluerit, ad eorum beatitudinem non poterit peruenire. [1. Cori. 1] Sic enim apostolus Paulus prædicat, dicẽs: Si fuerimus socij passionum, erimus & consolationum. [Ioann. 15] Et dominus in Euangelio: Si mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit. Recusat esse in corpore, qui odium mundi non vult sustinere cum capite. Sed dicit aliquis: Et quis est, qui possit beatorum martyrum vestigia sequi? Huic ego respondeo: quia non solùm martyres, sed ipsum dominum cum ipsius adiutorio, si volumus, possumus imitari. Audi non me, sed ipsum dominum [Matt. 11] generi humano clamantem: Discite à me, q̃a mitis sum & humilis corde. [1. Pet. 2] Audi & beatum Petrum apostolum admonentem: Christus pro nobis passus est, relinquẽs vobis exemplum, vt sequamini vestigia eius. Ecce Christus dicit, discite à me, beatus Petrus dicit, vt sequamini vestigia eius. Similiter Paulus apostolus clamat: Imitatores [Ephe. 5] Dei estote, sicut filij charissimi. Quid ad hęc respondebimus fratres, vel quã excusationem habere poterimus? Si tibi aliquis dicat, vt virtutes, quas fecit dominus, debeas imitari, iusta potest esse excusatio tua, quia virtutes & miracula facere non omnibus datum est. Iustè & castè viuere, & charitatẽ cum omnibus custodire ex adiutorio, cunctis præceptum est. Nam & ipse dominus non dixit: discite à me mortuos suscitare: supra aquas siccis pedibus ambulare. Nõ hoc dicit. Sed q̃d ait? Quia mitis sum & humilis corde. Et iterum: [Matth. 5] Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos, atq; orate pro persequentibus & calumniantibus vos, vt sitis filij patris vestri, qui in cœlis est, qui solem suum oriri facit super bonos & malos. Et iterum: Estote & vos per- [Ibidem.] fecti, sicut & pater vester cœlestis perfectus est. Et licet sint alia multa, in quibus debeamus dominũ & beatos martyres imitari, ista tamen duo præcipua sunt, id est, vt mites simus & humiles corde, & inimicos nostros toto affectu diligamus. De diligendis inimicis fratres charissimi, nullus vnquam in veritate se poterit excusare. Potest mihi aliquis dicere, non possum ieiunare, non possum vigilare, nunquid potest dicere, non possum diligere? Potest dicere, non possum res meas totas pauperibus erogare, & in monasterio Deo seruire, nũquid potest dicere, non possum diligere? Si dixeris, quia non possum à vino & à carnibus abstinere, credimus tibi. Si autem dixeris, quòd non possis in te peccantibus indulgere, om-

ninq

nino non credimus. Et quia nulla nobis remanet excusatio, dum non de cellario, sed de corde istam eleemosynam iubemur implere, vt per viam vitæ ad æternam patriam mereamur peruenire. Duobus enim præceptis, id est, diliges dominum Deum tuũ, & diliges proximũ, quasi duobus spiritualibus pedibus, si per viam verę charitatis volumus currere, ad cœlestem possumus patriam fœliciter pertingere. Istis pedibus currebat Paulus apostolus, quando dicebat: Ego igit̃ sic curro, nõ quasi in incertum. Qui ergo dilexerit inimicos suos, illud in eo impletur, quod dixit dominus, videlicet: Vt sitis filij patris vestri, qui in cœlis est. Elige modò, quod tibi placuerit. Si innimicos dilexeris, non solùm amicus, sed etiam filius Dei esse mereberis. Si verò inimicos amare nolueris, propitium Deum habere non poteris, quia scriptum est: Qui odit fratrẽ suum, homicida est. Et iterum: Qui odit fratrem suũ, in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit q̃ eat, q̃m tenebræ obcæcauerunt oculos eius. Et iterũ alia scriptura est: Itinera eorum, qui iniuriã retinẽt, dominus labefacit in mortem. Nunquid hæc verba mea sunt fratres charissimi? De catholicis libris & sanctis libris proferuntur. Vt ergo ne homicidæ simus, ne in tenebris remaneamus, studeamus nõ solùm amicos, sed etiam inimicos diligere, vt pium & misericordem dominum possimus secũdum cautionis suæ vinculum libera conscientia cõuenire Ipse enim dixit: Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cœlestis peccata vestra. Si autem nõ dimiseritis, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra. Diligenter attendite fratres, & scitote aliud esse in Deum peccare, aliud in hominẽ. Quando enim in nobis peccant homines, si pœnitentibus veniam non indulgemus, peccatum incurrimus. Quando aliquis in Deum peccauerit, si sine grandi districtione indulgere voluerimus, participes nos peccatis eorum efficimur. Dicit ergo dominus: Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cœlestis peccata vestra. Rogo fratres, quid dulcius dici potest? In potestate nostra posuit, qualiter in die iudicij iudicemur. Non dixit, vade in orientem, quære iustitiam, nauiga vsq; in occidentem, vt accipias indulgentiam. Dimitte inimico tuo, & dimittet̃ tibi, indulge, & indulgebitur tibi, da, & dabitur tibi. Nihil à te extra te quæritur. Ad seipsum & ad conscientiam tuam te Deus dirigit. In te enim posuit, quod requirit. Non itaq; medicamenta vulneribus tuis longè habes inquirere. Peccatorum tuorum indulgẽtiam si vis, intus in cellario cordis tui poteris inuenire. Sed dicit aliquis: Tãta mala me inimicus meus compulit sustinere, vt eum nulla ratione possim diligere. Attendis, quid tibi fecerit homo, & non attendis, quid tu feceris Deo? Si conscientiam tuam diligenter discutis & inquiris, sine vlla compensatione maiora tu commisisti in Deum peccata, quàm in te commiserit homo. Et qua fronte vis vt tibi Deus dignetur dimittere multum, cùm tu non acquiescis dimittere parum? Sed si hæc quę suprà diximus, spiritualia medicamenta, sicut Deo propitiante consueuistis, libenter accipitis, & in armario sancto conscientiæ vestræ reconditum diligentissimè custoditis, auxiliante domino venena diaboli nõ timebitis, & per odium vel iracũdiam aut nunquam vobis amara vulnera ingeruntur, aut si fortè subrepserint, citò per charitatem pristinam reuocantur, præstante domino nostro Iesu Christo, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

1. Cor. 9
Matth. 5
1. Ioan. 3
1. Ioan. 2
Matt. 6